

**6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI
ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN'UN TÜRKİYE'DE
KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ ÖNLEMEDEKİ ROLÜ**

AYŞEGÜL DALKIR KAHVECİ

OCAK 2019

**ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. AYKUT KANSU**

**6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN
ÖNLENMESİNE DAİR KANUN'UN TÜRKİYE'DE KADINA YÖNELİK
ŞİDDETİ ÖNLEMEDEKİ ROLÜ**

AYŞEGÜL DALKIR KAHVECİ

OCAK 2019

Tez Başlığı

: 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin
Önlenmesine Dair Kanun'un Türkiye'de Kadına
Yönelik Şiddeti Önlemedeki Rolü

Tezi Hazırlayan

: Ayşegül Dalkır Kahveci

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı:



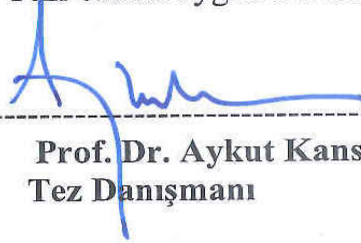
Prof. Dr. Mehmet YAZICI
Enstitüsü Müdürü

Bu tezin yüksek lisans derecesi elde etmek için gerekli koşulları sağladığımı
onaylarım.



Prof. Dr. Hasan Bahadır Türk
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
ABD Başkanı

Bu tez, tarafımdan incelenmiş olup Yüksek Lisans Tezi olarak uygun bulunmuştur.



Prof. Dr. Aykut Kansu
Tez Danışmanı

Tez Jüri Tarihi : 21.01.2019

Tez Jüri Üyeleri :

Prof. Dr. Aykut Kansu

(Çankaya Üniversitesi)

Doç. Dr. Mehmet Okyayuz

(ODTÜ)

Dr.Öğretim Üyesi İlker Kılıç

(Çankaya Üniversitesi)



ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları bilimsel etik kurallarımı gözeterek ifade ettiğimi ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.

Adı Soyadı : Ayşegül DALKIR KAHVECİ
İmzası : 
Tarih : Ocak 2019

ÖZET

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddeti Önlemedeki Rolü

DALKIR KAHVECİ, Ayşegül

Yüksek Lisans Tezi

Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi Anabilim Dalı

Tez Yöneticisi: Prof. Dr. Aykut KANSU

Ocak 2019, 369 sayfa

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun 8 Mart 2012 'de kabul edilmiştir. Kanunda kadın lehine pek çok konu ayrıntılı olarak düzenlenmiş olmasına rağmen Türkiye'de kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri her geçen gün artmaktadır. Bu kanun, çıkış sürecinde TBMM'de komisyon çalışmaları ve tasarı görüşmelerinde, sivil toplum örgütleri ve medyada çok tartışıldı. Avrupa Konseyi İstanbul Sözleşmesi ile AIHM Opuz - Türkiye Davası kararı ve sivil toplum örgütleri kanunun çıkışında etkin rol oynadı. Bu araştırmada tüm bu tartışmalarla; kanunu uygulayan aile mahkemesi hakimi, aile içi şiddet savcısı, polis, şiddet önleme ve izleme merkezi, belediyelerin kadın danışma merkezleri, sığınmaevi müdürleri ve sivil toplum örgütleri temsilcilerinin kanun hakkındaki görüş ve önerileri analiz edildi. Israrlı takip mağduru, haksız tahrik indirimi, zorlama hapsi gibi kavramsal ve kimlik değiştirme, elektronik izleme, yakın koruma, kurumlar arası koordinasyon gibi detay uygulamalara yer verildi. Homo sacer figürü, ataerkil örüntüler, egemen iktidar, hukuk ve şiddet, yasaların gücü kanunun etkinliği açısından tartışıldı.

Anahtar kelimeler: 4320 sayılı kanun, 6284 sayılı kanun, kadına şiddet, evden uzaklaştırma, sığınmaevi, zorlama hapsi, ısrarlı takip mağduru, haksız tahrik indirimi, hukuk ve şiddet, homo sacer, elektronik kelepçe, ataerkil örüntü, yasanın gücü

ABSTRACT

The role of Act No. 6284 on the Protection of the Family and the Prevention of Violence against Women in the Prevention of Violence against Women in Turkey

Ayşegül DALKIR KAHVECİ

Master Thesis

Department of Political Science of Institute of Social Sciences

Thesis advisor: Prof. Dr. Aykut KANSU

January 2019, 369 pages

The Act No. 6284 on the Protection of the Family and the Prevention of Violence against Women was adopted on 8 March 2012. Despite the fact that many preventive measures have been introduced in detail in favor of women, the number of violence against women and killings of women increases day by day. Throughout the adopting period and during the procedure of legislation in the General Assembly, the bill was widely discussed in general assembly commissions and by non-governmental organizations and media platforms. The decision of the European Court of Human Rights on Turkey, particularly regarding Opuz, non-governmental organizations efforts along with provisions of the Council of Europe Convention of Istanbul played an active role in the adopting this resolution.

In this study, all these discussions in conjunction with the respective legislation and the opinions and recommendations of the implementers and other stakeholders pertaining to the respective law, i.e. family court judge, prosecutor who is in charge of domestic violence, the relevant police department, violence prevention and monitoring centre, women issues counselling office of the municipalities, representatives of shelters and non-governmental organizations, were analysed.

Conceptual applications such as persistent pursuance against the victim, unjustified incitement reduction, forced imprisonment and detailed applications such as identity change, electronic tagging, close protection, inter-institutional coordination were included as well. Homo sacer figure, patriarchal patterns, dominant power, law and violence, the power of laws were discussed in terms of the effectiveness of the law.

Keywords: Law No. 4320, Law No. 6284, Turkey, Violence against Women, temporary debarment from home, Shelter, Forced Imprisonment, the victim of Persistent Pursuance , Unjustified Incitement Reduction, law and violence, homo sacer figure, electronic bracelet, patriarchal patterns, the power of law.

TEŞEKKÜR

Çalışmamın en başından bu yana akademik olarak sürekli destek olan danışman hocam Prof. Dr. Aykut Kansu'ya ve beni her daim motive eden sevgili arkadaşım Hüreyye Özdemir'e öncelikle teşekkür ederim. Tez jürimde yer alan kıymetli hocalarım ODTÜ öğretim üyesi Doç. Dr. Mehmet Okyayuz ve Çankaya Üniversitesi'nden öğretim üyesi Dr. İlker Kılıç'a katkıları nedeniyle ayrıca teşekkürler.

Araştırma konusu için kendileriyle söyleşi yaptığım Ankara Barosu Kadın Danışma Merkezi önceki başkanlarından Av. Ayşegül Yıldırım'a, Kadın Dayanışma Vakfı gönüllüsü Av. Huriye Karabacak'a, Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Derneği Ankara temsilcisi Ayşen Kavas'a, Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği üyeleri Belgin Çelik ve Betül Kevsen'e, Anadolu Kadın Eğitim, Kültür, Sanat ve Dayanışma Derneği Başkanı Zübeyde Ozanözü'ne, Çankaya Belediyesi Kadın Danışma Merkezi'nden toplumsal cinsiyet uzmanı Aysun Töngür'e, Çankaya Belediyesi Kadın Sığınmaevi Müdürü Sosyolog Seray Yılmaz'a, Ankara Büyükşehir Belediyesi Kadın Danışma Merkezi'nden Sosyolog Pelin Coşkun'a, Ankara Büyükşehir Belediyesi Kadın Sığınmaevi Müdürü Ebru Kılıç'a, Ankara Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi meslek çalışanına, Ankara İl Emniyet Müdürlüğü Aile İçi Şiddetle ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Büro Amiri Hülya Bayraktar'a, Ankara Aile İçi Şiddetle Mücadele Büro Cumhuriyet Savcısı Ayhan Ay'a, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesi Başkanı Hakim Zeynep Öksüzoğlu'na katkıları için teşekkür ederim.

Ankara Barosu Gelincik Merkezi Başkanı Av. Aslı Koçak Arıhan'a ve merkez tarafından düzenlenen panelde sunum yapan Ankara 5. Aile Mahkemesi Hakimi Şerafettin Şanver'e ve Kadın Dernekleri Federasyonu Başkanı Canan Güllü'ye bu çalışmaya katkıları nedeniyle kendilerine teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
İNTİHAL BULUNMADIĞINA İLİŞKİN SAYFA.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR SAYFASI.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
GİRİŞ.....	1

I. BÖLÜM

4320 SAYILI AİLENİN KORUNMASI HAKKINDAKİ KANUNUN YÜRÜRLÜĞE GİRİŞİ.....	5
---	---

II. BÖLÜM

4320 SAYILI AİLENİN KORUNMASI HAKKINDAKİ KANUNUN UYGULAMAYA YÖNELİK ELEŞTİRİLERİ.....	15
--	----

III. BÖLÜM

6284 SAYILI KANUN TASARISI İLE İLGİLİ TBMM 24.DÖNEM 2.YASAMA YILI 181 SIRA SAYILI KOMİSYON RAPORU VE DİĞER KOMİSYON RAPORLARI.....	27
--	----

IV. BÖLÜM

4.1. AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ OPUZ TÜRKİYE – DAVASI.....	39
4.2. AVRUPA KONSEYİ İSTANBUL SÖZLEŞMESİ.....	48
4.3. NAMUS CİNAYETLERİNDE HAKSIZ TAHRİK İNDİRİMİ.....	49

V. BÖLÜM

5.1. TBMM 24. DÖNEM 2.YASAMA YILI 7 MART 2012 TARİHLİ 75. BİRLEŞİM 6284 SAYILI KANUN TASARISI GÖRÜŞMELERİ.....	53
5.2. TBMM 24. DÖNEM 2.YASAMA YILI 8 MART 2012 TARİHLİ 76.BİRLEŞİM 6284 SAYILI KANUN TASARISI GÖRÜŞMELERİ VE KANUNUN KABULÜ.....	62

VI. BÖLÜM

6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUNUN GETİRDİĞİ YENİLİKLER.....	87
---	----

VII. BÖLÜM

6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUNUN YAZILI BASINDA YANSIMALARI.....	99
---	----

VIII. BÖLÜM

SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİNİN 6284 SAYILI KANUNUN ŞİDDETİ ÖNLEMEDEKİ ROLÜ VE KANUN UYGULAMALARI HAKKINDAKİ DEĞERLENDİRMELERİ.....	111
---	-----

IX. BÖLÜM

KAMU GÖREVLİLERİNİN 6284 SAYILI KANUNUN ŞİDDETİ ÖNLEMEDEKİ ROLÜ VE KANUN UYGULAMALARI HAKKINDAKİ DEĞERLENDİRMELERİ.....	135
SONUÇ	155
KAYNAKÇA	169

EKLER	175
EK.1/A,B,C,D,E,F,G,H,I,J,K,L,M “6284 SAYILI KANUNUN ŞİDDETİ ÖNLEMEDEKİ ROLÜ VE KANUNUN UYGULAMALARI” KONULU SÖYLEŞİ VE PANEL KAYIT METİNLERİ	
EK.1/A) Ankara Barosu Kadın Hakları Merkezi E.Başkanı Av. Ayşegül Yıldırım ile 08 Mart 2017 Tarihli Söyleşi Metni.....	175
EK.1/B) Kadın Dayanışma Vakfı Gönüllüsü Av. Huriye Karabacak ile 4 Nisan 2017 Tarihli Söyleşi Metni.....	201
EK.1/C) Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Derneği Ankara Temsilcisi Ayşen Kavas ile 19 Mayıs 2017 Tarihli Söyleşi Metni.....	216
EK.1/D)Anadolu Kadın Eğitim Kültür Sanat ve Dayanışma Derneği Başkanı Zübeyde Ozanözü ve Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği üyeleri ile 31 Mayıs 2017 Tarihli Söyleşi Metni.....	230
EK.1/E)Ankara Barosu Gelincik Merkezi 03.04.2017 Tarihli Panel Kayıt Metni.....	240
EK.1/F) Çankaya Belediyesi Kadın Sığınmaevi Müdürü Sosyolog Seray Yılmaz ile 11 Ekim 2017 Tarihli Söyleşi Metni.....	252
EK.1/G) Çankaya Belediyesi Kadın Danışma Merkezi Toplumsal Cinsiyet Uzmanı Aysun Töngür ile 19 Eylül 2017 Tarihli Söyleşi Metni.....	274
EK.1/H) Ankara Büyükşehir Belediyesi Kadın Sığınmaevi Müdürü Ebru Kılıç ile 20 Eylül 2017 Tarihli Söyleşi Metni.....	291
EK.1/I) Ankara Büyükşehir Belediyesi Kadın Danışma Merkezi’nden Sosyolog Pelin Coşkun ile 19 Eylül 2017 Tarihli Söyleşi Metni.....	300
EK.1/J) Ankara Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Meslek Çalışanı ile 6 Haziran 2017 Tarihli Söyleşi Metni.....	313
EK.1/K) Ankara İl Emniyet Müdürlüğü Aile İçi Şiddetle ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Şube Müdürü Hülya Bayraktar ile 30 Mart 2018 Tarihli Söyleşi.....	327
EK.1/L) Ankara Adliyesi Aile İçi Şiddet Büro Savcısı Ayhan Ay ile 8 Mart 2018 Tarihli Söyleşi Metni.....	341
EK.1/M)Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesi Başkanı Zeynep Öksüzoğlu ile 27 Şubat 2018 Tarihli Söyleşi Metni.....	343
EK.2. ÖZGEÇMİŞ.....	355

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AGİK	: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AKP	: Adalet ve Kalkınma Partisi
AMATEM	: Alkol ve Madde Bağımlıları Tedavi ve Eğitim Merkezi
ANAP	: Anavatan Partisi
AŞTİ	: Ankara Şehirlerarası Terminal İşletmesi
AVM	: Alışveriş Merkezi
BDP	: Barış ve Demokrasi Partisi
BM	: Birleşmiş Milletler
CEDAW	: Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
ÇATOM	: Çok Amaçlı Toplum Merkezi
ÇİM	: Çocuk İzlem Merkezi
DİA	: Devletin İdeolojik Aygıtları
DİSK	: Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu
DSP	: Demokratik Sol Parti
DTP	: Demokrat Türkiye Partisi
DYP	: Doğru Yol Partisi
GBT	: Genel Bilgi Toplama
HAK-İŞ	: Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu
HDP	: Halkların Demokratik Partisi
HSK	: Hakimler ve Savcılar Kurulu
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu
KAMU-SEN	: Türkiye Kamu Görevlileri Sendikaları Konfederasyonu

KHK	: Kanun Hükümünde Kararname
LGBTİ	: Lezbiyen Gay Biseksüel Transgender İnterseks
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MHP	: Milliyetçi Hareket Partisi
MIT	: Milli İstihbarat Teşkilatı
MÜSİAD	: Müstakil Sanayici İşadamları Derneği
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
OHAL	: Olağanüstü Hal
ÖSYM	: Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi
RP	: Refah Partisi
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
SHÇEK	: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
SHP	: Sosyal Demokrat Halkçı Parti
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
ŞÖNİM	: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TESK	: Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜRK-İŞ	: Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu
TÜSİAD	: Türk Sanayici ve İş İnsanları Derneği
UNFPA	: Dünya Nüfus Fonu
UNİCEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

GİRİŞ

Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu'na göre 2013 yılı ile 2014 yılı mukayese edildiğinde, aile içi ve kadına karşı şiddet olay sayısında yüzde 33, kasten öldürme olay sayısında yüzde 26 artış meydana gelmiştir.¹ Komisyon 13 Ocak 2015'de kurulmuş olup 08 Mayıs 2015 tarihinde raporunu tamamlamıştır. Raporda yer alan istatistiki verilere göre 2014 yılında 6284 sayılı kanun kapsamında 51 kadın, 14 erkek toplam 65 kişi *yakın koruma*, 77.237 kadın, 9.779 erkek toplam 87.016 kişi *çağrı üzerine koruma* olmak üzere toplam 87.081 kişi hakkında *geçici koruma tedbiri* uygulanmıştır.² Geçici koruma tedbiri kapsamında çağrı üzerine koruma usulü ile korunurken 23 kadın hayatını kaybetmiş, öldürülen kadınlardan ikisi polis memurunun yanındayken 21 kadın ise ani gelişen olaylar sonrasında polise çağrıda bulunamadığı için hayatını kaybetmiştir.³ Bu istatistiki veriler akla derhal halen yürürlükte bulunan 6284 sayılı kanunun kadına yönelik şiddeti önlemedeki etkinliği, tek başına şiddeti önlemede yeterli olup olmadığı, uygulamada yaşanan aksaklık ve eksikliklerin neler olduğu sorularını getirmektedir.

Bu çalışmada zihinlerde yaşanan bu ve benzeri pek çok soruya cevap aranacak ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla yürürlüğe giren 6284 sayılı kanunun uygulaması ele alınacaktır. Kanunu uygulayanlarla kapsamı hakkında yapılan söyleşiler değerlendirilecek ve çözüm önerileri tartışılacaktır. Devlet politikalarının yasaların önünde olup olmadığı, egemen iktidarların kadına ve aileye bakış açısı ile ataerkil örüntülerin kadına şiddetin önlenmesindeki rolünün bu kanunun uygulanırlığına etkisi de çalışmanın kapsamında yer almaktadır.

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair 6284 sayılı kanun 8 Mart 2012'de TBMM tarafından kabul edilerek 20 Mart 2012 tarihinde 28239 sayılı resmi gazetede yayınlanmıştır.⁴ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na hazırlanan ve TBMM Başkanlığı'na arzı Bakanlar Kurulu'nca 30 Ocak 2012

¹Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu,Sıra Sayısı 717, 2015, 255.

² Age, s. 256.

³ Age, s. 256.

⁴ 20.03.2012 tarih ve 28239 sayılı resmi gazete

tarihinde kararlaştırılan 24/2. Dönem 1/572e. no'lu kanun tasarısında özet olarak “tasarı ile şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasların belirlendiği” bilgisi yer almaktadır.⁵

Tasarının genel gerekçesinde Anayasa'nın 90. maddesine göre usulüne göre yürürlüğe konmuş uluslararası antlaşmaların kanun hükmünde olduğu, Türkiye tarafından 1985 yılında imzalanarak 1986 yılında yürürlüğe giren Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)'ne göre sözleşmeye taraf devletlerin toplumsal cinsiyet eşitsizliğini gidermekle yükümlü kılındığı, Birleşmiş Milletler Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi'nde kadına yönelik şiddetin “ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik acı veya ıstırap veren ya da verebilecek olan cinsiyete dayalı bir eylem, uygulama ya da bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma” şeklinde tanımlandığı, tüm bu uluslararası yükümlülüklerin sonucu olarak Anayasa'nın 10. ve 41. maddelerinde değişiklikler yapıldığı, bu düzenlemelere göre devletin kadın erkek eşitliğinin fiili olarak hayata geçirilebilmesi için her türlü tedbiri alacağı, pozitif ayrımcılık yapabileceği hususu gibi uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan yükümlülüklerle değinilmiştir.⁶

Ulusal anlamda tasarının genel gerekçesinde ise ülkemizde son yıllarda kadına karşı şiddet olaylarının her geçen gün artması, cinayet, işkence ve dayak olaylarının görsel ve yazılı basında sıklıkla izlenmesi, kadına yönelik şiddetin yoğun olarak da aile içinde yaşanması, şiddetin fiziksel, ekonomik, psikolojik, cinsel şiddet gibi çeşitli şekillerde görülebilmesi, şiddet mağduru kadınlarda kronik hastalıkların, yetersiz beslenme, özgüven eksikliği, intihara sebep olma, kimlik sorunu, yetersiz beslenme, kronik ağrı, geçici ve kalıcı hastalıklar, anne ölümlerinin yaşanması, şiddete tanıklık eden çocuklarda ise okulda başarısız olması yanı sıra psikolojik davranış bozuklukları görülmesi, ilerde kendi yaşamlarında da şiddet uygulama eğilimi göstermesi, kişilere yönelik şiddetin insan hakkı ihlali olması nedeniyle mücadelenin ve kadın erkek eşitliğinin sağlanmasının da bir devlet politikası olarak

⁵ TBMM 24/2. dönem 1/572 e. nolu 30.01.2012 tarihli kanun tasarısı

⁶ Age, s.1.

kabul edilmesi gerektiği ve “ aile içi şiddetin önlenmesi amacıyla hazırlanarak 1998 yılında yürürlüğe giren 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’un günümüzün ihtiyaçlarına cevap vermediği görüldüğünden kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin esas ve usulleri kapsayan ve düzenleyen bu tasarının hazırlandığı”⁷ belirtilmektedir.

Bu tasarı ile öncelikle kadın cinayetlerinin son bulması amacıyla şiddetle mücadelede kurumların her aşamada aktif rol alması sağlanarak devletin şiddeti önlemek için şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan kişiyi rehabilite edecek ve medya organlarına da sorumluluk yükleyen düzenlemelere yer verildiği, medyada şiddet görüntülerine defalarca yer verilmesinin bireylerin kalplerinde ve beyinlerinde kalıcı izler bıraktığı, toplumsal rollerle ilgili örnek yaşam modeli ve davranış kalıplarının bireylere sunulmasının olumlu etki yaparak toplumumuzun sağlıklı gelişmesine katkı sağlayacağı hedefi de genel gerekçede yer almaktadır.⁸

Böylece 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’a ait tasarının genel gerekçesinde Anayasa’nın ve uluslararası antlaşmaların getirdiği yükümlülüklerin yanı sıra şiddetle mücadelenin bir devlet politikası olarak kabulü ile kadın erkek eşitliğinin sağlanması ve kadının insan haklarının teminat altına alınmasının devletin sorumluluğunda olduğu kabul edilmiştir. Aile içi şiddetin önlenmesi amacıyla yürürlükte olan “4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’un günümüz ihtiyaçlarına cevap vermediği görüldüğünden” ibaresi de tasarı gerekçesinde yer almış ve bu kanunun 08 Mart 2012 tarihinde kabulüyle 14 Ocak 1998 tarihli 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun yürürlükten kaldırılmıştır. O halde yürürlükten kaldırılan 4320 sayılı kanun ve 6284 sayılı yürürlüğe giren kanun arasındaki 14 yıllık süreçte Türkiye’de ulusal ve uluslararası ortamda aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddet açısından neler yaşandığı analiz edilmelidir. 6284 sayılı kanunun getirdiği yeniliklerle, kadına şiddeti önlemedeki rolü tartışmasından önce yürürlükten kaldırılan 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun hakkında açıklama yapmak gereklidir.

4320 sayılı kanunla ilgili açıklamalar, 6284 sayılı kanunun kabulünden önceki kamuoyu, siyasi platform ve sivil toplum örgütlerindeki tartışmalar, TBMM

⁷ Age, s.1.

⁸ Age, s.2.

görüşmelerindeki tartışmalar, kanunun kabulü ile medya ilgisi ve kanunun getirdiği yenilikler öncelikle değerlendirilecek sonraki bölümlerde ise kanunun uygulayıcıları ile doğrudan ve yüz yüze yapılan görüşmelerde kanunun tasarısındaki gerekçelerde yer aldığı gibi uygulanıp uygulanmadığı, kanunun ruhu ve lafzi yorum arasında çelişkinin var olup olmadığı irdelenecektir. Uygulayıcıların anlatımlarının karşılaştırmalı analizi sonucunda uygulama birliğinin varlığı ya da yokluğuna ve her bir uygulayıcının dikkat çektiği eksiklik ve güçlüğe yer verilecektir. Böylece kanunun şiddeti önlemedeki rolü; kanundaki eksiklikler veya uygulamadaki farklılıklardan mı yoksa mükemmel bir kanun ve mükemmel uygulama birliği mevcudiyetine rağmen diğer devlet politikalarının yetersizliği ya da toplumun kadın erkek eşitliğine bakış açısını şekillendiren ataerkil örüntülerle mi şekillenmektedir? Bu ve benzeri sorulara ülkemizdeki siyasi parti temsilcilerinin bu alandaki görüşlerini içerir komisyon raporları, Meclis tutanakları, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararları, Avrupa Konseyi İstanbul Sözleşmesi gibi yazılı dökümanlar ve her biri alanında uzman kanun uygulayıcılarıyla yüz yüze yapılan görüşmelerle cevap aranacaktır. Erkek egemenliğinin tarihsel gelişimi, egemen iktidarların ideolojik aygıtı olarak aile ve kadın bedeni üzerinden geliştirilen biyosiyaset uygulamaları bu çalışmada öne çıkan alt başlıklardır. Egemenlik, hukuk ve şiddet bağlantısı ile yasaların gücünün devlet kuramlarına göre değişkenliği sonuca ulaşmak için incelenmesi gereken diğer araştırma konularıdır.

I. BÖLÜM

4320 SAYILI AİLENİN KORUNMASI HAKKINDA KANUNUN YÜRÜRLÜĞE GİRİŞİ

4320 sayılı kanun adından da anlaşıldığı üzere salt aile içi şiddeti önlemek amacıyla 14 Ocak 1998 günü kabul edilerek 17 Ocak 1998 tarihli 23233 sayılı resmi gazetede yayınlanmıştır. Bu kanunun öncesindeki süreç Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi (CEDAW) Sözleşmesi'nin imzalanmasıyla başlar. Sözleşme, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 18 Aralık 1979 tarihli ve 34/180 sayılı Kararıyla kabul edilmiş ve imzaya açılmıştır. Yürürlüğe giriş tarihi ise 3 Eylül 1981'dir. Türkiye bu sözleşmeye taraf olduğunu 1985 yılında uygun bulma kanunu ile TBMM'de kabul etmiştir.⁹ Bu durumda Türkiye kadın erkek eşitliğini sağlamaya yönelik kadın hakları bildirgesi niteliği taşıyan bu uluslararası sözleşmeye taraf olmakla iç hukuktaki eşitsizliğe ilişkin tüm hukuki düzenlemeleri yerine getirme yükümlülüğü altına girer.

1985 yılında Türkiye'de I. Özal Hükümeti yönetimdedir. Bu hükümet; 1983 yılında kurulmuş olup 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi sonrasında seçimle işbaşına gelen ilk hükümettir. I. Özal Hükümeti'nin programında “herkesin kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahip olduğu inancı” vurgulanmakla birlikte aile yapımızın, örf ve anelerimizin sağlam bir şekilde devamı için milli ve manevi değerlerimizle ahlakın korunmasının önemine yer verilir. Ana ve çocuk sağlığı hizmetlerine büyük önem verilecek, beden ve ruh sağlığı güçlü nesiller yetişmesi için dar gelirli ailelere sosyal yardım yapılacaktır. Eğitim ve öğretimde fırsat eşitliğinin sağlanması esas olarak kabul edilmiştir. Turgut Özal'ın genel başkanlığında kurulan Anavatan Partisi (ANAP) milliyetçi, muhafazakar, sosyal adaletçi ve liberal olarak dört eğilimi birleştirdiği iddiasıyla siyaset sahnesine katılmıştır. Hükümet programında ise kadına birey olarak yer

⁹ Türkiye Büyük Millet Meclisi, 3232 sayılı “Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme'nin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun”u 11 Haziran 1985 yılında onaylamış ve mezkur uygun bulma yasasının Cumhurbaşkanınca onaylanmasının ardından 25 Haziran 1985 tarihinde Resmi Gazete'de ilan edilmiştir. 244 sayılı yasa gereğince, CEDAW Sözleşmesi 24 Temmuz 1985 tarih ve 85/9722 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanmış; 14 Ekim 1985 tarih ve 18858 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Sözleşme 19 Ocak 1986 tarihinde yürürlüğe girmiştir. CEDAW'a ilişkin olarak hazırlanmış Ek İhtiyarî Protokol ise, 30 Temmuz 2002 tarihinde onaylanmış ve 29 Ocak 2003 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir.

verilmeyip aile içindeki ana rolü ön plana çıkartılırken eşitlik kavramı eğitim ve öğretimde fırsat eşitliği sağlanacağı şeklinde karşımıza çıkar. Böyle bir siyasi ortamda CEDAW'a taraf olduğumuz mecliste uygun bulma kanunu ile onaylanmıştır. 1987'de kurulup 1989 yılı sonuna kadar devam eden II. Özal Hükümeti'nin programında da gençlerimizin ruh, fikir ve beden bütünlüğünü sağlamak ve ailede huzur ve mutluluğun ilk şartının sıcak bir yuva olması nedeniyle konunun önemine değinilir. I.Özal Hükümetinde hiç kadın bakan yoktur. II. Özal Hükümetinde tek kadın bakan olarak çalışma ve sosyal güvenlik bakanı İmren Aykut yer alır. İmren Aykut Türk siyasi tarihinde seçimle işbaşına gelen ve siyasi geçmişi olan ilk kadın bakandır. 1989 yılında çalışma ve sosyal güvenlik bakanlığına bağlı kadının statüsü ve sorunları genel müdürlüğü kurulmuş ve böylece ilk defa Türkiye'de kadın sorunlarına çözüm üreten bir resmi kuruluş devlet bünyesi içinde yer almıştır.

1989 ve 1991 yılları arasında Akbulut Hükümeti iktidardadır. Yıldırım Akbulut ANAP'ın kurucuları arasında olup ikinci genel başkanıdır. Turgut Özal'ın cumhurbaşkanı olmasıyla hükümeti kurmakla görevlendirilir. Akbulut Hükümeti programında emekli dul ve yetimlerin aylıklarının enflasyona göre ayarlanacağı, ev kadınlarının ve genç kızların istihdamı için başlatılmış bulunan hizmetlere hız verileceği, ailenin toplumun temeli olduğu ve kadının toplumumuzun ve ailenin en önemli unsuru olarak görüldüğü, kadınlarımızın haklarının korunması ve ülkemizin gelişmesine daha fazla katkılarının sağlanmasının hedeflendiği yer almaktadır. Bu programda kadının yine aile içindeki önemine vurgu yapılmasına rağmen kadınların haklarının korunması hedefinin yer alması bir gelişme olarak görülmektedir. Akbulut hükümetinde de tek kadın bakan olarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı İmren Aykut yer alır. 15 Haziran 1991 ANAP kongresinde Akbulut, Mesut Yılmaz'a karşı yenilerek başbakanlıktan ayırılır ve Mesut Yılmaz yerine geçer.

1991 yılında kurulan Yılmaz Hükümeti programında kız çocuklarının eğitimi için önemli bir gelişme olan zorunlu eğitimin 2000 yılına kadar 8 yıla çıkarılması ve 2000 yılından sonra da 10 yıla çıkarılmasını sağlayacak kanuni düzenlemelerin yapılacağı, emekli,dul ve yetim aylıklarının enflasyona göre ayarlanacağı, sağlıklı bir nesil için aile planlaması, ana ve çocuk sağlığı konusundaki çalışmalara önem verileceği yer alır. Bu hükümette de tek kadın bakan olarak İmren Aykut devlet bakanıdır. İmren Aykut, Mesut Yılmaz Kabinesi'nde hükümet sözcülüğü de yapmış

olup kadınlar, çocuklar, yaşlılar, sakatlar ve aile konularından sorumlu devlet bakanıdır. İlk kez bu kabinede kadın ve aileden sorumlu bir devlet bakanlığı kurulmuştur.

20 Ekim 1991 genel seçimleri ardından 1991 ve 1993 yılları arasında VII. Demirel Hükümeti Doğru Yol Partisi (DYP) ve Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP) koalisyon hükümeti olarak kurulur. Bu hükümetin programında ise Paris Şartı ve öncesindeki bütün uluslararası belgelerde yer alan insan haklarına ilişkin temel ilkelerin devletimiz ve toplumumuz için de vazgeçilmez ön şartlar ve yaşamsal veriler olduğu kabul edilir. Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi (CEDAW) ve diğer Avrupa Konseyi, Uluslararası Çalışma Örgütü (İLO), Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD), Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİK) gibi kuruluşların kadınlara yönelik kararları doğrultusunda iç mevzuatımızda düzenlemelerin yapılması ve uluslararası boyutta Türkiye tarafından konulan çekincelerin kaldırılması için gerekli çalışmaların gerçekleştirileceği de yer alır. 1985 yılında onaylanan CEDAW Sözleşmesi ve diğer uluslararası sözleşmelerin kadınlara yönelik kararları ile ilgili iç hukukta düzenleme yapılacağı ve konulan çekincelerin kaldırılacağı böylece ilk defa bir hükümet programında yer alır. Sosyal demokrat ve halkçı bir parti olarak kurulan SHP'nin isteğiyle hükümet programına bu bölümün girdiği açıktır. Nitekim 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi'nden sonra kurulan önceki hükümet programlarında bu uluslararası antlaşmalar ve gereği yer almamıştır. DYP-SHP koalisyonu hükümet programında ayrıca kadınların 20, erkeklerin 25 hizmet yılını tamamlamaları halinde yaş haddine bakılmaksızın emekliliklerinin sağlanacağı, aile planlaması hizmetlerinin yurt düzeyinde yaygınlaştırılacağı, hükümetin sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlerin kadınlarla ilgili çalışmalarında işbirliği ve koordinasyonla kadınlara ilişkin politikalar oluşturulacağı da yer alır. Kadın, aile ve çocuk sorunları bakanlığı kurulacağı ve uluslararası çocuk hakları deklarasyonuna uygun olarak çocuk haklarının korunmasını düzenleyen yasaların çıkarılacağı da bu hükümet programında yer alır. Bu hükümette koalisyon protokolü gereği kadın aile çocuk ve özürlülerden sorumlu devlet bakanlığı SHP'dedir. İlk olarak SHP Tokat Milletvekili Güler İleri daha sonra meclis dışından Türkan Akyol meclis dışından atama ile bu bakanlıkta görev yapar. Türkan Akyol

daha evvel 1971 yılında da I. Erim Hükümeti'nde atama yoluyla sağlık ve sosyal yardım bakanlığı yapmıştır.

1993 -1995 yılları arasında I. Çiller Hükümeti kurulur. Türkiye'nin ilk kadın başbakanının hükümetinde DYP-SHP koalisyonu protokolüne göre aile, kadın, çocuk ve engellilerden sorumlu devlet bakanlığı yine SHP'dedir. Meclis dışından Türkan Akyol, Önay Alpago ve Aysel Baykal sırayla bakanlık görevinde bulunurlar. Bu hükümette Tansu Çiller, ülkenin ilk kadın başbakanı olmasına rağmen DYP kanadından hiç kadın bakan yoktur. DYP-SHP koalisyonuyla kurulan I. Çiller Hükümeti programında aile planlaması, kadınların eğitim ve istihdam düzeyinin yükseltilmesi, kadınlara istihdam teşvik politikaları ile kendi işyerine sahip olma imkanı sağlanması, ailenin korunacağı ve destekleneceği, ailenin toplumun ve demokrasinin en küçük ünitesi olduğu ve devletin özenle koruması gereken konumda olduğu, korunmaya muhtaç çocukların aile ortamında büyümesi için evlat edinmenin kolaylaştırılacağı yer almaktadır. VII. Demirel Hükümeti programında yer alan kadınlara yönelik uluslararası antlaşmaların gereğinin yapılacağı vurgusu bir anda yok olmuştur. Bu arada uluslararası arenada Birleşmiş Milletler'in kuruluşunun 50.yılında Eylül 1995'te Çin'in başkenti Pekin'de 4. Dünya Kadın Konferansı toplanır. 15 Eylül 1995'te Pekin Deklarasyonu yayınlanarak Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)'ne olan bağlılık ve taahhütler yinelenir. Türkiye'nin de taraf olması nedeniyle iç hukukta taahhütlerini yerine getirme yükümlülüğü devam etmektedir.

5 Ekim 1995 ve 30 Ekim 1995 tarihleri arasında kurulan II. Çiller Hükümeti azınlık hükümeti olarak DYP tarafından oluşturulur. Meclisten güven oyu alamayan bu hükümette tek kadın bakan olarak Işıl Saygın kadın ve aileden sorumlu devlet bakanıdır. III. Çiller Hükümeti de DYP ve CHP koalisyonu hükümetidir ve 30 Ekim 1995 tarihinden 06 Mart 1996'ya kadar işbaşındadır. Bu hükümet programında 52. Hükümetin, bireyin temel hak ve özgürlüğünün, yaşam, düşünce ve inanç özgürlüklerinin koruyucusu ve güvencesi olduğu ibaresi dışında kadın ve aileye özgü vaat bulunmamaktadır. Bu hükümette Işıl Saygın bir süre kadın, aile, çocuk ve engellilerden sorumlu devlet bakanlığı, bir süre çevre bakanlığı görevlerinde bulunmuş, Filiz Çilingiroğlu ise meclis dışından adalet bakanı olarak atanmıştır.

06 Mart 1996 ile 28 Haziran 1996 tarihleri arasında II.Yılmaz Hükümeti işbaşındadır. ANAP ve DYP koalisyonu olarak kurulan bu hükümette Işıl Saygın

DYP'den turizm bakanı, İmren Aykut ANAP'tan, Ayfer Yılmaz DYP'den devlet bakanıdır. Kadın, çocuk, yaşlılar, sakatlar, uyuşturucu bağımlılığı ile mücadele ve aile konularından sorumlu devlet bakanı olarak İmren Aykut görev yapar. II. Yılmaz hükümet programında kadın, ailenin birleştirici unsuru olarak yer alır. Türk kadınının toplum içindeki yerinin ve eğitim düzeyinin yükseltilmesi, karar mekanizmalarında rol almasını sağlayacak yasal ve idari düzenlemelerin yapılacağı ve ana çocuk sağlığına yönelik hizmetlere önem verileceği programda yer alır.

28 Haziran 1996 ile 30 Haziran 1997 tarihleri arasındaki bir yıllık süreçte Refah Partisi (RP) ve DYP koalisyonu, Refahyol Hükümeti olarak da bilinen Erbakan Hükümeti işbaşındadır. Tansu Çiller'in başbakan yardımcısı ve dışişleri bakanı olduğu bu hükümette Işıl Saygın ve Ayfer Yılmaz devlet bakanı, Meral Akşener ise Mehmet Ağar'dan sonra içişleri bakanıdır. Türk siyasi tarihinde günümüze kadar dört kadın bakanın yer aldığı tek kabine de bu Erbakan Hükümeti'dir. Kadın ve aileden sorumlu devlet bakanı Işıl Saygın'dır. Erbakan Hükümeti programında yine ailenin toplumun temel taşı olduğu, kadınının ise aile içinde eşi ile eşit sorumluluklara sahip bir birey olduğu, Türk kadınının toplum içindeki yerini etkileyen olumsuz şartların ortadan kaldırılması yönündeki çalışmalara ağırlık verileceği, kadınların eğitim, sağlık, istihdam ve toplumsal statülerinin yükseltilmesi için gerekli çalışmaların yapılacağı ve ana çocuk sağlığı hizmetlerine önem verileceği yer alır.

30 Haziran 1997 den 11 Ocak 1999'a kadar olan dönemde ANAP, Demokratik Sol Parti (DSP), Demokrat Türkiye Partisi (DTP) ve bağımsızlardan oluşan koalisyon hükümeti ülkeyi yönetir. III. Yılmaz Hükümeti olarak adlandırılan bu kabinede İmren Aykut çevre bakanı, Işıl Saygın kadın ve aileden sorumlu devlet bakanıdır. Bu hükümet programında ilk defa kadın sorunları ve aile ayrı bir başlık halinde ayrıntılı bir şekilde yer almıştır. Anayasa'mızın 41. maddesinde ailenin Türk toplumunun temeli olduğunun belirtildiği, bu nedenle aileyi güçlendirmenin anayasal bir görev olduğu, medeni nikahın yaygınlaştırılacağı, kadınlar ve çocukların mağduriyetlerinin giderileceği, aile içi şiddetin önlenmesi amacıyla gerekli yasal düzenlemelerin gerçekleştirileceği, eşitlikçi ve paylaşımcı bir aile yapısının model alınacağı, kadının toplumsal konumunun yükseltilmesi için Türk Medeni Kanunu, Türk Ceza Kanunu ve diğer mevzuatta yer alan ayrımcılık içeren maddelerin düzenlenmesi için gerekli yasal ve idari düzenlemelerin yapılacağı bu hükümetin

programında yer almaktadır. Ayrıca tüm bu görevleri yerine getirmek üzere Başbakanlığa bağlı kadının statüsü ve sorunları genel müdürlüğü teşkilatlanmasının yapılacağı ve tüm kurum ve kuruluşlarda kadın birimlerinin kurulmasının teşviki ile bunlar arasında işbirliği ve koordinasyonun sağlanarak kadın-erkek eşitliği kavramının geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılacağı da bu hükümet programında ilgili bölümde yer alır. Aile içi şiddetin önlenmesi için gerekli yasal düzenlemelerin yapılacağı, kadın erkek eşitliğini sağlayıcı çalışmalarla tüm kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyonun sağlanacağı 80 Darbesi'nden bu yana kurulan hükümetlerde ilk defa programa girmiştir.

ANAP, DSP, DTP ve bağımsızlardan oluşan III. Yılmaz Hükümeti'nin programına koyduğu bu taahhütlerden ilki 14 Ocak 1998'de 4320 Sayılı Ailenin Korunması Hakkındaki Kanun'un kabulü ve 17 Ocak 1998 tarih ve 23233 sayılı resmi gazetede yayınlanmasıyla gerçekleşir. Kanunun çıktığı 1990'lı yıllarda aile içi şiddet konusunda çalışan ve bu hükümette kadın ve aileden sorumlu devlet bakanlığına bağlı kadının statüsü ve sorunları genel müdürlüğü bünyesinde Birleşmiş Milletler Kadının Kalkınmaya Katılımını Güçlendirme Projesi kapsamında bakanlık temsilcisi olarak çalışan Av. Ayşegül Yıldırım aynı zamanda 4320 Sayılı Ailenin Korunması Hakkındaki Kanun'un hazırlık aşamasında da yer alır. Yıldırım, o dönemdeki kadın sorunlarını; bir dönem Ankara Barosu Kadın Hakları Merkezi Başkanlığı da yapmış olması nedeniyle bu çalışma kapsamında yaptığımız söyleşide şöyle anlatıyor:

“...90'lardan bahsediyorum. O zamanlar kadın cinayetleri çok fazla gündemde yoktu. Bir tane, iki tane gündeme geliyordu. Onlar da çok vahşice olan şeylerdi. İntihar vakası şeklinde gündeme geliyordu. Aslında intihar değil, intihara sürüklenmek vardı. Cinayet işleyip intihar gibi göstermek vardı. Küçük çocukların ablalarını, annelerini öldürmeleri vardı Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu bölgelerinde töre cinayeti olarak. Bunlar dillendirilmeye başlayınca bu sefer namus kavramından kaynaklı indirimler falan dile getirilmeye başlandı. Sonra bu kadınların gidecek yerlerinin olmadığı konuşulmaya başlandı. Sığınma evleri konuşulmaya başlandı.”¹⁰

¹⁰ Ankara Barosu Kadın Hakları Merkezi E.Başkanı Av. Ayşegül Yıldırım ile 08.03.2017 tarihli söyleşi , Ek.1/A

Yıldırım'ın aktardıklarından 4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkındaki Kanun'un çıkmasındaki ana etkenin yukarıda bahsi geçen CEDAW sözleşmesine taraf olmamızdan kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Bu konuda Yıldırım şöyle diyor:

“Ankara Kadın Dayanışma Vakfı kuruldu, başka bir kaç ilde daha vakıf çalışması yapıldı. Bazı duyarlı belediyelerin çalışmaları vardı. Ama kadınları evin dışında bir yerde barındırmanın suç olup olmadığı tartışıldı. Bunların hepsi uluslararası anlaşmaları, CEDAW'ı ve diğer uluslararası kadın toplantılarını ve bildirimlerini gündeme getirdi. Zaten 1985'te CEDAW imzalandıktan sonra bunlar daha çok dikkat çekmeye başladı.”¹¹

Kanunun hazırlanış sürecinde kadına şiddetin en çok en yakınındaki aile bireyi tarafından uygulanması nedeniyle acilen bunun önüne geçilmesi gerektiğinin düşünüldüğünü de Yıldırım'ın aktardıklarından anlıyoruz:

“...Bu önleyici tedbirleri alma görevi devlete aittir. Peki devlet bunu nasıl yapacak? Koruma kararları konusunda çocukları örnek aldık. İstismara uğrayan çocukları SHÇEK kendi bünyesine alıyordu, koruyordu. Barınma yerleri olması gerekiyordu. Vakıfların kuruluş zamanları da öyle... Kadın Dayanışma Vakfı, Mor Çatı gibi kurumlar dernek şeklinde, vakıf şeklinde kuruldu. 4320 sayılı yasa üç-dört maddelik çok kısa bir yasaydı. Acilen müdahale etmek için alelacele toparlandı. Gereçekleri üzerinde duruldu. Gereçeklerde de kadını korumak, sonra da evli kadının kocası tarafından uğradığı şiddetten dolayı korunması. En acili buydu. Çünkü kadınlara en fazla şiddeti kocaları, babaları, erkek kardeşleri uyguluyordu. Şunu da konuştuk; yani sadece koca değil aynı ailenin içinde yaşayan bütün bireyler, aynı çatı altında yaşayan bütün aile bireyleri... O kavramlardan şimdi ne kavramlara gelindi, bu çok mutluluk verici bir şey. Yani kapsamı ne olsun, nelerle ilgili olsun, kim görevli olsun hepsi tartışıldı.”¹²

4320 sayılı kanunda asıl amaç kadına şiddetin önlenmesi iken kanunun adının Ailenin Korunması Hakkındaki Kanun olma nedenini Yıldırım, Meclis'in eril zihniyeti nedeniyle ancak bu isimle kanunun çıkarılabildiğini şöyle anlatıyor:

“Meclisten bu şekilde geçebildi ancak. O kadar eril zihniyet var ki... Yani o zamanlar kadın hareketi bir yükseliş halindeydi, bir hareketlilik vardı. Buna rağmen meclise kadın hakları ile ilgili yasa geldiğinde bazı erkek milletvekillerinin gardını alarak hukuk komisyonuna gelmesine neden oluyordu. Hukuk Komisyonu'na Adalet Komisyonu'na bu şekilde geliyorlardı. 4320'yi

¹¹ Yıldırım, Ek.1/A

¹² Yıldırım, Ek.1/A

geçirirken de böyle geldiler... *Kocasını döven kadın ne olacak* diye kadının yeri aile bireyleri diye değiştirildi. Mesela yasaya kadını şiddetten korumaya yönelik yasa gibi isimler koymuştuk, onları hep *ailenin korunması* şeklinde değiştirdiler. Hiç olmazsa yasa geçsin de hangi isimle geçerse geçsin diye düşünüp mecburen böyle kabul ettik. Nitekim zaten sonra da Kadın, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile Bakanlığı olarak değiştirildi. Ama o zaman 4320 sayılı yasa bile çok ciddi bir adımdı...¹³

1980 Askeri Darbesi'nden sonraki 1997 yılında kurulan III.Yılmaz Hükümeti'nin programı da dahil tüm hükümet programlarında incelediğimiz üzere hemen hemen tamamında ailenin Türk toplumunun temeli ve yapı taşı olduğu ve aileyi güçlendirmenin anayasal görev olduğu vurgusu mevcuttur. Kadın bir birey olarak değil ancak aile içindeki özellikle ana rolü ile ön plandadır. 4320 sayılı kanunun adının böyle bir siyasi ortamda ailenin korunması hakkında kanun olması siyasi partilerin vaatleri ile de örtüşmektedir.

III. Yılmaz Hükümeti'nden sonra 11 Ocak 1999'da IV. Ecevit Hükümeti kurulur. Ecevit, DSP'nin genel başkanıdır ve tek başına hükümeti kurar. Demokratik ve sol bir partinin başkanı olan Bülent Ecevit'in başbakanlığında kurulan bu hükümette hiç kadın bakan yoktur. Kadın ve aileden sorumlu bakan ise devlet bakanı Hasan Gemici'dir. Hükümet programında toplumu ve aileleri tehdit eden uyuşturucu kullanımı, şiddet, müstehcenlik ve benzeri sorunlarla mücadelenin sürdürüleceği ile Türkiye'nin bölgesinde ve İslam aleminde demokrasi, laiklik, çağdaşlaşma ve kadın erkek eşitliğinin öncüsü olduğu ibaresi yer alır.

28 Mayıs 1999'da V. Ecevit Hükümeti kurulur. Bu hükümet DSP-MHP ve ANAP koalisyon hükümetidir. 10 Temmuz 2002'ye kadar Hasan Gemici, 10 Temmuz'dan 18 Kasım 2002'ye kadar ise Melda Bayer kadın ve aileden sorumlu devlet bakanıdır. Hükümet programında kadınlarımızın ekonomik ve sosyal yaşamda üretime katılmalarının özendirileceği ve statülerinin geliştirilmesine çalışılacağı ve önceki hükümet programında olduğu gibi aileleri tehdit eden uyuşturucu, şiddet ve müstehcenlik gibi sorunlarla mücadele edileceği yer almaktadır. Bu hükümette Aysel Çelikel meclis dışından adalet bakanı olup Tayyibe Gülek de DSP'den devlet bakanıdır. 90'lı yıllarda görüldüğü üzere kısa süreli ve çoğunluğu koalisyon hükümetlerinin olduğu çok sayıda hükümet kurulur. Bu hükümetler içinde ANAP, DYP, SHP, DSP, MHP, DTP gibi çok sayıda değişik ideolojide siyasi partiler yer

¹³ Yıldırım, Ek.1/A

alır. Milliyetçi, muhafazakar, liberal ya da sosyal demokrat, demokratik sol ve halkçı parti olduğu iddiasında olan tüm siyasi parti iktidarlarında kadınlar açısından vaat ve programlar çok da birbirinden farklı değildir. Gerek 4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkında Kanun'un çıkarılması, gerek Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü kurulması ya da kadın ve aileden sorumlu devlet bakanlıkları kurulması da CEDAW ve Pekin Deklarasyonu taraf olma yükümlülüğü gereği gibi görünmektedir.

3 Kasım 2002 tarihinde yapılan genel seçimler sonucunda Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) iktidarı ve hükümetleri dönemi başlar. 18 Kasım 2002'de kurulan hükümette Abdullah Gül başbakandır. Tek kadın bakan turizm bakanı Güldal Akşit'tir. Hükümet programında ailenin toplumun temeli olduğu vurgusu tekrarı görülmekle birlikte kadınlarımızın hayatın yükünü erkeklerle paylaşmasına rağmen hak ettiği statüde olmadığı, bunun temel hedef olduğu, sağlıklı nesil ve aile mutluluğu için kadın sorunlarına önem verileceği, kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi sözleşmesi ile getirilen ilkelere uygun düzenlemeler yapılacağı, kadına yönelik şiddetin, cinsel ve ekonomik istismarın önlenmesinin öncelikli politikaları arasında yer aldığı belirtilir. Kadınların cinsel istismara uğradığı vurgusu ilk defa bir hükümet programında yer almıştır. Gül Hükümeti ardından 14 Mart 2003'te I. Erdoğan Hükümeti kurulur. Bu hükümette Güldal Akşit kısa süre Turizm Bakanlığı daha sonra 2005 yılına kadar Kadın ve Aileden Sorumlu devlet bakanlığı görevinde bulunur. 2005 yılından 2007 yılına kadar ise bu hükümette Nimet Çubukçu kadın ve aileden sorumlu devlet bakanıdır. I. Erdoğan Hükümet Programı'nda AKP'nin muhafazakar demokrat bir parti olduğu birkaç kez tekrar edilerek ailenin toplumun temeli ve önemli bir kurumu olduğu ve bu hükümetin aile merkezli politikalara öncelik vereceği yer alır. Kadınların ayrıca sağlıklı nesillerin yetiştirilmesinde özel bir konuma sahip olması nedeniyle biriken her türlü sorunuyla ilgilenileceği öncelikli hedeftir.

Erdoğan'ın II. Hükümeti ise 2007 yılından 2011 yılına kadar sürer. Dört yıl süren bu dönemde Nimet Çubukçu 2009 yılına kadar kadın ve aileden sorumlu devlet bakanı ve 2011'e kadar milli eğitim bakanıdır. 2009-2011 yılları arasında kadın ve aileden sorumlu devlet bakanı Selma Aliye Kavaf'tır. Bu şekilde hükümette iki kadın bakan yer alır. Hükümet Programı'nda ailenin toplumun temel taşı olduğu ve her zamankinden daha çok aile değerlerinin korunmasına önem verileceği, aile içi şiddet, töre ve namus cinayetleri ile mücadele edileceği, bu soruna kalıcı bir çözüm

bulmak için seferberlik başlatıldığı, kız çocukları ve kadınların eğitime katılması için politikalar yürütüleceği ve kadın huzurevlerinin arttırılacağı yer almaktadır. II. Erdoğan Hükümeti Programı'nda kadın ve aile adına yer alan bu taahhütlerden o yıllarda toplumda töre ve namus cinayetleri ile kadına karşı şiddet vakalarına karşı bir hassasiyet olduğu göze çarpmaktadır. 2011 yılında halen 4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkındaki Kanun yürürlükte dir. Kanunun 1998 yılından 2012 yılına kadar uygulandığı 14 yıllık süreçte kanunun eksiklikleri ile ilgili pek çok eleştiri dile getirilmiş olup bundan sonraki bölümde uygulamaya yönelik bu eleştirilere yer verilmiştir.



II. BÖLÜM

4320 SAYILI AİLENİN KORUNMASI HAKKINDAKİ KANUNUN UYGULAMAYA YÖNELİK ELEŞTİRİLERİ

İçerik olarak sadece iki maddeden ibaret olan 4320 sayılı kanunun ilk çıktığı yıllarda bu kanunu uygulamakla sulh hukuk mahkemeleri hakimi görevli iken 9 Ocak 2003 tarihli 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluşuna İlişkin Kanun'la aile mahkemesi hakimleri görevlendirilmiştir. Aile içi şiddet halinde yasadaki tedbirlerin alınması için cumhuriyet savcılarında da aile mahkemelerine başvuru görevi verilmiştir. Yasanın temel amacı “aile içinde şiddet uygulayan bireyi, gerektiğinde ortak yaşam alanından uzaklaştırarak ve kanunda sayılan veya benzer birtakım tedbirleri uygulamaya koyarak aile içi şiddeti önlemek ve dolayısıyla toplumun temelini oluşturan aileyi şiddete karşı korumaktır.”¹⁴ Amaç bir yandan aile içi şiddeti önlemek diğer yandan aileyi şiddete karşı korumak ise ve şiddeti uygulayan aile bireyi ise iki amacın bir arada gerçekleşmeyeceği açık bir sorun olarak ortadadır.

Kanunun çıktığı ilk halinde eşlerden birinin veya çocukların veya aynı çatı altında diğer aile bireylerinden birinin başvurusu veya Cumhuriyet Başsavcılığı'nın bildirmesi üzerine koruma emri ve diğer tedbir kararlarının verilebileceği düzenlenmiştir. Aleyhine tedbir uygulanan ise *kusurlu eş* tir. Ancak uygulamada aile kavramının dar anlamda mı yoksa geniş anlamda mı ele alınması gerektiği, aile bireylerinin kimlerden oluştuğu, tedbirlerin sadece kusurlu eş aleyhine mi verilebileceği, resmi olarak evli olmasa da aynı çatı altında yaşayan ve çocuk sahibi olan anne ve babadan oluşan bireylerin durumu, resmi olarak evli olmasına rağmen aynı çatı altında yaşamayan eşlerin durumu ve şiddete uğramaları halinde bu kanundan ve koruma tedbirlerinden yararlanıp yararlanamayacakları hususu pek çok tartışmayı ve görüş ayrılıklarını da beraberinde getirmiştir. Bu nedenle tam dokuz yıl sonra 26 Nisan 2007 tarihinde kabul ve 4 Mayıs 2007 tarihli 26512 sayılı resmi gazetede yayımlanan 5636 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'la 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'da

¹⁴ Mustafa Ateş, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Bu Kanundaki Değişiklikler Üzerine Düşünceler, *Ankara Barosu Dergisi*, yaz 2007, Sayı 3, s.161.

birtakım değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerle ilk olarak bu kanundan yararlanmak için başvuru hakkı olanlara kanunun 1. maddesinde yer alan “aynı çatı altında yaşayan aile bireylerinden birinin” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya mahkemece ayrılık kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan veya evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayan aile bireylerinden birinin” tümcesi eklenmiştir.

Bu durumda geniş anlamda aileyi oluşturan büyükbaba, büyükanne, kardeş, hala, amca, teyze, dayı, yeğen gibi aile bireylerinden birinin bu kanundan yararlanmak için aynı çatı altında yaşama şartı aranırken mahkemece ayrılık kararı verilen, yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan ve evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayan eş ve bunlardan doğan çocukların aynı çatı altında yaşama şartı kaldırılmıştır. Ancak dikkat edilirse resmi bir evlilik olmaksızın birlikte yaşayan ya da boşanmış kadın ve erkeğin bu değişiklikle 4320 sayılı kanundan yararlanacağı konusunda açık hüküm getirilmemiştir. Değişiklikle getirilen ikinci yenilik ise aleyhine tedbir uygulanan kişi sadece kusurlu eş iken bu ibarenin yanına *veya diğer aile bireyinin* ibaresi eklenmesiyle şiddet uygulayan eşler, çocuklar ve aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireyleri hakkında da aleyhlerine tedbir kararı uygulanabilecektir.

4320 sayılı kanunda 2007 yılında 5636 sayılı kanunla birtakım başka değişiklikler getirilse de bu iki önemli olumlu değişiklik TBMM'nin kadın ve çocuklara yönelik şiddetin ve tre ve namus cinayetlerinin sebeplerinin araştırılarak alınması gereken onlemlerin belirlenmesi amacıyla 18 Mayıs 2005 tarih ve 849 sayılı kararla bir araştırma komisyonu teşkil etmesi ve düzenlenen rapor doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma komisyonu raporu doğrultusunda 4 Temmuz 2006 tarih ve 26218 sayılı resmi gazetede 2006/17 Sayılı Başbakanlık Genelgesi yayınlanmış ve işbirliği yapılacak kurum ve kuruluşlara bu genelge gönderilmiştir. 4320 sayılı kanunda 5636 sayılı kanunla 2007 yılında değişiklik yapılmasına rağmen uygulamada yine güçlükler çıkmış ve bu kez de 01 Mart 2008 tarih ve 26803 sayılı resmi gazetede yayınlanan Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulanması Hakkında Yönetmelik ıkarılmıştır.

Kanun metninde bu kanun nedeniyle başvuruda bulunabilecek kişiler açıkça sayılmış olup cumhuriyet savcısına da durumu aile mahkemesine ihbar yükümlülüğü yeri almaktadır. Bunların dışında üçüncü şahısların ihbar ya da şikayet hakkı yeri almaz. Ancak bu yönetmelikle şikayet ve ihbar mercilerine başka bir şahıs

tarafından, olayın yazılı, sözlü veya başka bir şekilde bildirilmesi suretiyle de ihbar edilebileceği hususu açıklığa kavuşturulmuştur. Normlar hiyerarşisine göre yönetmelik kanun önüne geçemez ancak uygulamadaki sorunlar bu şekilde aşılmaya çalışılmıştır. Keza 4320 sayılı kanunda şiddetin tanımı açıkça yapılmamış, şiddet ve aile içi şiddetin kapsamına hangi durumların sokulacağı da yer almamıştır. Bu durumda şiddetten kastedilenin sadece fiziksel şiddet mi yoksa psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddet mağdurlarının da bu kanundan yararlanıp yararlanamayacağı tartışmaları uzun yıllar gündemde kalmıştır. Sadece fiziksel şiddete uğrayan başvuru sahibinin bu kez de fiziksel şiddete uğradığını doktor raporu vs. delillerle ispatlamak zorunda olup olmayacağı hususu mahkemeleri meşgul etmiştir. Bazı mahkemeler şiddetin fiziki olması ve bunun doktor raporu gibi ispat araçları ile ispatını ararken bazı mahkemeler ise şiddetin fiziki olması ve ispat şartını aramaksızın sadece başvuru sahibinin talebi ile koruma kararlarını uygulayabilmiştir.

Bir defa şiddete uğrayan mağdurun tekrar şiddete uğrama ihtimalini göz önüne alarak başvuru üzerine tanık ya da karşı tarafın dinlenmesine gerek olmadan koruma kararları verilebileceğine dair kararlar da uygulamada görülmüştür. Bu ve benzeri nedenlerle 01 Mart 2008 tarihli Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulanması Hakkındaki Yönetmeliğin Tanımlar başlıklı 4. maddesinde şiddetin tanımının yapılması zaruret halini almıştır. Bu tanım yönetmelikte geçen 4. madde (e) bendinde yer alır:

“Şiddet: Aile bireyinin fiziksel, cinsel, ekonomik veya psikolojik zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözel ve ekonomik her türlü davranışı ifade eder.”¹⁵

Bu tanımla 4320 sayılı kanundan yararlanacak başvuru sahibinin sadece fiziksel değil sayılan diğer şiddet türlerinde de müracaatta bulunabileceği hususu açıklığa kavuşturulmuştur. Yönetmeliğin 6. maddesi şöyledir:

“Aile bireylerinden birinin aile içi şiddete maruz kaldığını kendilerinin veya Cumhuriyet Başsavcılığının bildirmesi üzerine şiddetin belgelenmesi aranmaksızın aile mahkemesi hakimi meselenin mahiyetini göz önünde bulundurarak re’sen ikinci fıkrada sayılan tedbirlerden bir ya da birkaçına

¹⁵ 01.03.2018 tarih ve 26803 sayılı resmi gazete

birlikte veya olayın özelliğine göre uygun göreceği benzeri başka tedbirlere de hükmedebilir.”¹⁶

Bu şekilde şiddetin belgelenmesi şartının aranmayacağı hususu açıklanmıştır. Uygulama yönetmeliğinin 2008 yılında çıkarıldığı düşünülecek olursa 4320 sayılı kanunun çıkarılarak uygulanmaya başlandığı 1998 yılından sonraki on yılda kanunda şiddetin tanımının yapılmayışı ve sadece fiziksel şiddetin anlaşılacağı lafzi yorumuyla mahkemelerden çıkan aleyhe kararlar nedeniyle şiddet mağdurlarının uğradığı zararlar tartışmasız çok büyük boyutlardadır. Mülga 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’un 1. maddesinde kusurlu eşin veya diğer aile bireyinin aleyhine verilebilecek koruma tedbirleri şunlardır:

- “Kusurlu eşin veya diğer aile bireyinin;
- a) Aile bireylerine karşı şiddete veya korkuya yönelik söz ve davranışlarda bulunmaması,
 - b) Müşterek evden uzaklaştırılarak bu evin diğer aile bireylerine tahsisi ile bu bireylerin birlikte ya da ayrı oturmakta olduğu eve veya işyerlerine yaklaşmaması,
 - c) Aile bireylerinin eşyalarına zarar vermemesi,
 - ç) Aile bireylerini iletişim araçları ile rahatsız etmemesi,
 - d)Varsa silah veya benzeri araçlarını genel kolluk kuvvetlerine teslim etmesi,
 - e)Alkollü veya uyuşturucu herhangi bir madde kullanılmış olarak şiddet mağdurunun yaşamakta olduğu konuta veya işyerine gelmemesi veya bu yerlerde bu maddeleri kullanmaması,
 - f) Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurusu “

Son tedbir olarak (f) bendinde yer alan *bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurma* tedbiri 5636 sayılı kanunla yapılan değişiklikle 4320 sayılı kanuna eklenmiştir. Aile mahkemesi hakimi meselenin mahiyetine göre bu tedbirlerden bir ya da birkaçını veya uygun göreceği benzeri başka tedbirlere de başvurabilir. Kanun koyucu tedbirleri sınırlandırmamış değişen hayat şartlarına göre mahkemeye bu konuda takdir hakkı tanımıştır. Tedbirlerin süresi altı ayı geçemeyecektir. Kararda hükmolunan tedbirlere aykırı davranılması halinde tutuklanacağı ve hakkında hapis cezasına hükmedileceğinin şiddet uygulayan eş veya diğer aile bireyine ihtar olunacağı ve eğer şiddeti uygulayan eş veya diğer aile bireyi aynı zamanda ailenin geçimine katkıda bulunan kişi ise hakim bu konuda

¹⁶ Age.

mağdurların yaşam düzeylerini göz önünde bulundurarak daha önce Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebileceği de kanunun 1. maddesinde yer almaktadır. Koruma kararına uymayan eş veya diğer aile bireyleri hakkında kamu davası açılacağı ve haklarında üç aydan altı aya kadar hapis cezasına hükmolunacağı ise kanunun 2. maddesinde yer almaktadır.

Bu kanunla ilgili en önemli tartışma şüphesiz boşanmış ya da nikahsız birliktelik yaşayan kadının 4320 sayılı kanun kapsamında korunup korunmayacağı hususunda olmuştur. Yargıtay'ın konuyla ilgili hukuk ve ceza daireleri arasında da açık görüş ayrılıkları olmuştur. Bu kanuna göre verilen kararların temyiz edilemeyeceğine dair Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nin 1998/7229 E. 1998/8655 K. 09.07.1998 tarihli kararı gereği; kanunun uygulaması ile ilgili içtihat da oluşturulamamıştır. Genel görüş resmi nikah olmayan evliliklerde bu kanunun uygulanmayacağı olmakla birlikte aksi yönde mahkeme kararları da olmuştur. Ankara 8. Aile Mahkemesi'nin boşanmış kadınların eski kocalarının şiddetinden korunmasına ilişkin tedbir kararı bu konuda istisnai bir karardır. Ankara 8. Aile Mahkemesi 2007/10-12 Değişik İş sayılı kararında:

“boşanmış olan eşlerin bazen boşanma kararından sonra birlikte oturmayı sürdürdükleri belirtilerek, boşanmış olsalar bile kimi zaman eski kocaların bazılarının, boşandıkları eş ve velayetleri altında olmayan çocukları üzerinde baskı ve şiddet uygulama eğilimi taşıdıkları gerekçesiyle istekte bulunan kadın lehine koruma kararı verilerek erkek evden uzaklaştırılmıştır. Başvuru sahibi kadın talep dilekçesinde eski eşinin işsiz güçsüz ve içkiye düşkün olduğunu, zor durumda kalması ve çocuklarının ısrarı üzerine eve aldığı ancak birkaç ay sonra eski eşin kendisine yine şiddet uygulamaya başladığını belirtmiştir.”¹⁷

Ankara 10. Aile Mahkemesi'nin 7 Mayıs 2007 gün ve 2007/23 Değişik İş sayılı kararında ise somut olayda resmi bir birliktelik ve aile bulunmadığından gerekçesiyle koruma tedbir talebi reddedilmiştir.¹⁸ Ankara 5. Aile Mahkemesi'nin 2007/216 E. sayılı dosyasında ise;

“koruma tedbir talebinde bulunan kadının evlenmek amacıyla birlikte yaşadığı nişanlısı erkek tarafından aralarındaki ilişkiyi bitirmek istemesi üzerine şiddete

¹⁷ Eray Karınca, *Kız Doğursun Analar: Kadının Eş Şiddetinden Korunması*, Bilgi Yayınları, İstanbul, 2011, s. 141.

¹⁸ Age. s. 141.

uğradığı ve 4320 sayılı Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin 5636 sayılı Kanundaki değişiklik ve gerekçesi incelendiğinde bu durumda yaşayan kişilerin de korunma kapsamına alındığı”¹⁹

gerekçesiyle resmi nikahı olmayan kadının birlikte yaşadığı nişanlısı olan erkeğin şiddeti nedeniyle erkek evden uzaklaştırılmıştır. Bahsi geçen bu kararlar istisnai kararlardır ve mahkeme hakimlerinin kanunda açık hüküm olmaması nedeniyle uygulama ile bu durumu aşmaya çalışma çabalarının ürünüdür. Halen Yargıtay boşanma davalarının görüldüğü 2. Hukuk Dairesi Başkanı olan yazar hukukçu Ömer Uğur Gençcan, *Boşanma, Tazminat ve Nafaka Hukuku* adlı 2006 yılında yayınlanan eserinde şöyle diyor:

“Evlilik dışı birlikteliklerde ve eşcinsel birlikteliklerde aile mahkemesi hakiminin Ailenin Korunmasına Dair Kanuna göre tedbir alabilmesi olanaklı değildir. Kimsenin kuşkusu olmasın ki günü geldiğinde (ileriki yıllarda) evlilik dışı birlikteliklerde ve eşcinsel birlikteliklerde de insan olmanın bir gereği olarak şiddete karşı koruma mutlaka kabul edilecektir.”²⁰

Adı ailenin korunması olan bu yasayla resmi evliliklerin olmadığı durumda aile bireyi dışındakilerin korunmasının olanaksız ya da boşanma halinde kanunun uygulanmasını gerektirecek menfaatin kalmadığı yönündeki görüşlere karşı uzun yıllar Ankara’da Aile Mahkemesi Hakimliği yapmış olan Eray Karınca o dönemde şöyle cevap veriyor:

“Bu görüşlerin temelinde 4320 sayılı Kanunu, Medeni Kanun’un bir parçası gibi görme alışkanlığı vardır. Bu kararların nikahsız birliktelikleri özendirceği gibi, imam nikahlıların koruyarak, laik hukuku yaralayabileceğinden de endişe edilmektedir. Ancak yukarıda vurgulandığı üzere 4320 sayılı kanun, kendine özgü niteliğiyle Medeni Kanun’un bir parçası değildir ve kadının nikahsız eşinin şiddetinden korunmasıyla laik hukuk sistemi zarar görmez, aksine güçlenir. Diğer yandan, 4320 sayılı kanunun sözüyle evlilik dışı ilişkileri koruma kapsamına almadığı doğrudur; ancak bunu yasaklayan bir düzenleme de içermemektedir ve yasa, nihai amaç olarak kadına karşı şiddeti önlemek amacıyla çıkarılmıştır. Yasanın, benzer ilişkiler nedeniyle ezilen, şiddete uğrayan daha çok sayıda kadını kapsamına almasında hukuki ve toplumsal yarar olduğu ortadadır.”²¹

¹⁹ Age. s. 142.

²⁰ Ömer Uğur Gençcan, *Boşanma Tazminat ve Nafaka Hukuku*, Yetkin Hukuk Yayınları, Ankara, 2006, s.773

²¹ Karınca, s.143-144.

Nitekim gerek Ömer Uğur Gençcan gerek Eray Karınca'ya ait bu görüşler zamanla vücut bulmuş ve boşanmış veya nikahsız ya da eşinsel birlikteliklerde dahi koruma sağlayan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanununun 08 Mart 2012 tarihinde kabulü ile bu tartışmalara son verilmiştir. Bu kanun ile 14 Ocak 1998 tarihli 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun yürürlükten kaldırılmıştır. Mevzuatta 4320 sayılı kanuna yapılmış atıflar 6284 sayılı kanuna yapılmış sayılır. Ailenin korunması hakkındaki kanun yürürlükten kalkmasına rağmen yerine getirilen kadına karşı şiddetin önlenmesine dair kanunda tezat olarak neden halen aile korunmaktadır? Ailenin varlığı egemen iktidarlar açısından nasıl bir önem taşımaktadır? İlerde meclis tartışmaları bölümünde milletvekilleri tarafından ve uygulama alanındaki sivil toplum örgütlerince de bu husus çok tartışılacağından konuya değinmek önem taşımaktadır.

Louis Althusser'in *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları* adlı makalesi 1970 yılı Haziran'ında yayınlanır yayınlanmaz bütün dünyada büyük yankı uyandırdı. Althusser'e göre marksist devlet teorisinde devlet, devletin baskı aygıtıdır, devlet iktidarı ile devlet aygıtını birbirinden ayırmak gerekir. Fransız Devrimi, hükümet darbeleri, Bolşevik Devrimi'nden sonra devlet iktidarı ele geçirildiği halde devlet aygıtının büyük bölümü olduğu yerde kalmıştır. Marksist kuramda devletin baskı aygıtları hükümet, idare, ordu, polis, mahkemeler ve hapisanelerdir. Anlaşıldığı üzere baskı aygıtları öncelikle şiddet kullanarak, ikincil olarak ise ideolojiyi kullanarak işler. Althusser, devlet kuramını geliştirmek ve daha ileriye götürmek için devletin ideolojiye ağırlık vererek işleyen ideolojik aygıtlara ihtiyacı olduğunu belirtir ve Devletin İdeolojik Aygıtları'nı (DİA); dinsel DİA (kilise vs.), öğrenimsel DİA (özel ve devlet okulları, üniversiteler), aile DİA'sı, hukuki DİA (aynı zamanda baskı aygıtıdır) siyasal DİA (siyasal partileri içeren sistem), sendikal DİA, haberleşme DİA'sı (basın , radyo, televizyon), kültürel DİA (edebiyat, spor, güzel sanatlar vs.)²² olarak sınıflandırır.

Devletin baskı aygıtları kamu alanında, ideolojik aygıtları ise özel alanda yer alır. Aile DİA'sı hem üretim hem tüketim birimidir; emek gücünün yeniden üretimine katılır. Devlet iktidarını ele geçirmek ve elinde tutmanın ön koşulu da bu ideolojik aygıtlar üzerindeki hegemonyanın sürekliliğini sağlamakla mümkündür.

²² Louis Althusser, *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*, Çev. Alp Tümertekin, İthaki Yayınları, İstanbul, 2014, s.50-51.

Althusser, burjuva devriminden sonra kilise-aile çiftinin yerini okul-aile çiftinin aldığını ve devletin aile aygıtı ile okul aygıtında egemen ideolojinin çocukların kafasına yerleştirildiğini vurgularken²³ aile ve okul DİA'sına ayrı bir önem atfeder. Ailenin korunması ve sürekliliği kapitalist toplumlarda emek gücünün yeniden üretimi ve egemen ideolojinin işlerliğini sağlaması açısından çift yönlü katkı sağlar. Bu nedenlerle aile DİA'sı ideolojik devlet aygıtlarının şüphesiz en önemlisidir. Terry Eaglton'a göre, Althusser'in kuramında yer alan bu aygıtlar saf ideolojik yapılar değildir; aile her ne kadar kadın ve çocuklar için bir baskı aracı olsa da tekelci kapitalizmin acımasız dünyasına ters düşen ilişki ve değerler de sunması nedeniyle her zaman ideolojik oldukları söylenemez.²⁴ Eaglton bu kurumların ancak toplumun ekonomik *altyapısına* hizmet edeceğini ideolojik *üstyapıyı* değişmeden işleyen sabit kurumlar olarak düşünülmemeyeceğini öngörse de²⁵ altyapı ve üstyapı sürekli etkileşim halinde olduğundan ailenin devletin ideolojik aygıtı olduğu görüşü yadsınmaz.

Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni adlı eserinde Friedrich Engels ailenin gelişim aşamalarının dördüncüsü olarak tek eşli aileye ulaştığını ve tek eşliliğin doğal koşullar üzerine değil özel mülkiyetin ortaklaşa mülkiyet üzerindeki yengisi nedeniyle ekonomik nedenlerle doğduğunu anlatır.²⁶ Ailenin ilk aşaması sadece alt ve üstsoyun birbiriyle evlenemediği tüm erkek ve kızkardeşlerin ve kuzenlerin birbiriyle evlenebildiği hepsinin birbirinin karı ve kocası olduğu *kandaş aile* toplumdur. İkinci adım ise kardeşler arasındaki cinsel ilişkinin yasaklandığı *ortaklaşa (punaluenne) aile* toplumdur. Aynı anadan doğan çocuklar arasındaki evlenmenin yasaklanması ile grup halinde evliliklerde soyağacının sadece ana tarafından işlemesi ve kadın soyzincirinin tanınması gerekmiştir. Miras ilişkilerinde de bu zincir dikkate alınmıştır. Alt ve üstsoy ile kardeşler arasında evliliğin yasak olduğu ancak sınıflar arası ve gruplar arası çok eşliliğin kabul gördüğü ortaklaşa aile toplumunda zamanla akraba sayılanlar arasında evlenme yasaklarının artışı ile *iki başlı aile (la famille appariee)* sistemi doğar. İki başlı ailede erkek bir çok kadın arasında birinin kocasıdır ama evlilik bağı iki tarafça da kolayca sona erdirilebilir ve

²³ Age, s. 61-64.

²⁴ Terry Eaglton, *İdeoloji*, Çev.Muttalip Özcan, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2011, s.198.

²⁵ Age, s.198.

²⁶ Friedrich Engels, *Ailenin Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni*, Çev. Kenan Somer, Sol Yayınları, Ankara, 2017, s.77.

çocuklar ananındır.²⁷ Engels'e göre, toplu yaşamın ilk evreleri (kabile ve klan toplumlarında) birçok aileden kurulu komünist ev ekonomilerinde kadının erkeğin kölesi olduğu düşüncesi saçma bir fikirdir.²⁸ İki başlı aile sisteminde ve ortaklaşa ailede sadece ananın tanınması ve kadının evliliği istediği zaman sonlandırabilmesi ile kadın hem özgür hem de çok değer verilen bir duruma sahiptir.²⁹ Zaman içerisinde hayvan sürülerinin, kölelerin ve işlenen madenlerin mülkiyetinin toplu yaşamdan özel mülkiyete geçmesi ile iki başlı aile ve anasoylu ilerleyen zincir sistemi yıkılır. Özel mülkiyetin erkeğin eline geçmesi ile kadın aşağılanarak babalık soy zinciri kurulur ve tek eşliliğe geçilir. Engels, çok karılılık ve çok kocalılığın bir ülkede aynı zamanda yan yana var olamadığını, gerçekte bir erkeğin çok karılı olmasının kölelik ürünü olduğunu, semitik ataerkil ailelerde sadece aile reisi ve oğullarının köle de satın alarak çok eşli olduğunu; halk kitlesinin ise daima tek eşli yaşadığını anlatıyor.³⁰ Aile sistemlerinin dördüncü ve son formu bilindiği üzere *tek eşli aile (la famille monogamique)* sistemidir. Marx ve Engels 1846'da yazılmış ve yayınlanmamış el yazmalarında tek eşli evlilikle ilgili şunları yazar: "İlk işbölümü, erkekle kadın arasında, döl verme bakımından yapılan işbölümüdür."³¹ Engels'e göre "tek eşli evlilikle eski komün sisteminde ev yönetimi kamusal bir iş iken ataerkil aile ve tek eşli aile ile birlikte kamusal niteliğini yitirerek kadın, başhizmetçi olmuştur."³² Aile içinde erkek burjuva iken kadın proleteriyadır. Engels, üretim araçlarının toplumsal mülkiyete geçmesiyle tek eşli evliliğin toplumun iktisadi birimi olmaktan çıkacağını, çocukların bakımının kamu işi olacağını, kadının sömürsünün ve fuhuşun da böylece ortadan kalkacağını iddia etmektedir.³³

Marx ve Engels'ten iki yüz yıl geriye gittiğimizde Thomas Hobbes, 1651'de yayımladığı *Bir Din ve Dünya Devletinin İçeriği, Biçimi ve Kudreti*'ni anlattığı *Leviathan*'da soyla kazanılan egemenlik hakkını ana ve babanın çocukları üzerindeki egemenliğine benzetir ve pederşahi olarak adlandırır.³⁴ Hobbes, aynı eserinde ana babanın çocuklar üzerindeki hakimiyet konusunda anlaşamaması durumunda

²⁷ Age, s.57.

²⁸ Age, s.59.

²⁹ Age, s.59.

³⁰ Age, s.73.

³¹ Age, s.78.

³² Age, s.87.

³³ Age, s.89-90.

³⁴ Thomas Hobbes, *Leviathan: Bir Din ve Dünya Devletinin İçeriği, Biçimi ve Kudreti*, Çev.Semih Lim, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2017, s.156.

devletlerin medeni hukuk sözleşmesi yoluyla devreye girdiğini ve devletlerin çocuğunun babalar tarafından kurulduğundan kararın babalar lehine olduğunu, evlilik yasalarının olmadığı durumda ise hakimiyetin anada olduğunu belirtir.³⁵ Evlilik yoksa ana tarafından babanın kim olduğu söylenmedikçe baba bilinemeyecek ve çocuk ana tarafından yetiştirilirse hakimiyet de anaya ait olacaktır. Ana babanın hakimiyeti altında ise çocuk da babanın uyuğu olur, baba ananın uyuğunda ise çocuk da anaya tabi olur. Bir aile ile bir krallık arasındaki fark ise Hobbes'a göre “ büyük bir aile, eğer bir devletin parçası değilse, egemenlik hakları bakımından, kendi başına küçük bir monarşidir fakat bir aile savaş riski göze alınmaksızın boyun eğdirilemeyecek kadar güçlü olmadıkça tam anlamıyla bir devlet değildir.”³⁶

Hobbes'un aileyi küçük bir monarşiye benzetmesi ve aile içindeki egemenliğin evlilik kurumu ile sözleşme gereği devlete devredildiği kuramına karşın Jean Jacques Rousseau Toplum Sözleşmesi'nde bütün toplumların en eski ve tek doğal olanının aile olduğunu, çocukların bakıma muhtaç olduğu dönemde babaya bağlı olduğunu bu ihtiyaç ortadan kalktığına bağımsız olduklarını ancak yine de bir arada kalıyorlarsa artık doğal olarak değil kendi istekleriyle bir aile sözleşmesi ile kaldıklarını anlatır.³⁷ Rousseau'ya göre, aile politik toplumların ilk örneğidir: “Bu toplumlarda baş bir baba, halk da çocuklar gibidir; hepsi de eşit ve özgür doğdukları için, özgürlüklerinden ancak çıkarları uğrunda vazgeçerler. Aradaki bütün ayrılık şudur: Ailede babanın çocuklarına olan sevgisi onlara gösterdiği özeni karşılar; devletteyse, devlet başkanının kendi halkına beslemediği bu sevginin yerini hükmetmek zevki alır.”³⁸ Hobbes gibi Rousseau da aileyi küçük bir siyasal topluma benzetmekte ancak aile üyelerini doğa durumunda eşit ve özgür bireylerin oluşturduğu toplum olarak kurgulamaktadır. Halk egemenliğine dayandırdığı devlet idealinin de toplum sözleşmesiyle mümkün olacağını açıklar.

Tarihsel süreçte ailenin kökeni ve egemenlik açısından konumu siyasal birliğin küçük bir izdüşümü olması nedeniyle egemen iktidarların aileye özel bir konum atfetmesi kaçınılmazdır. 4320 Sayılı Ailenin Korunması Hakkındaki Kanun'un yürürlükten kalkmasına rağmen ve yerine kadını şiddetten korumayı

³⁵ Age, s.156.

³⁶ Age, s.159.

³⁷ Jean Jacques Rousseau, *Toplum Sözleşmesi*, Çev.Vedat Günyol, İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2018, s.4.

³⁸ Age, s.5.

amaçlayan bu çalışmanın da ana konusunu teşkil eden 6284 sayılı kanunda içerik olarak tamamen kadını koruduğu ve hatta şiddet uygulayan aile bireyinden koruduğu halde kanunun isminde *ailenin korunması* ibaresinin yer alma sebebi yukarıda izah edildiği üzere ailenin egemen iktidarlarca ideolojik ve küçük bir siyasi yapı olarak görülmesi olgusuna dayandırılabilir. Nitekim 80 Darbesi'nden sonra 2011 yılına kadar birinci bölümde incelediğimiz hükümet programlarının neredeyse tamamında ailenin toplumun temeli ve yapıtaşı olduğu vurgusunun tekrarlandığı görülmüştür.

2011 yılında III. Erdoğan Hükümeti kurulmuş olup bu hükümet 2014 yılına kadar devam etmiştir. 6284 sayılı kanun 2012 yılında kabul edilip 4320 sayılı kanun bu dönemde yürürlükten kaldırılmıştır. Bu nedenle III. Erdoğan Hükümeti'nin kadına ve aileye bakış açısı önemlidir. Hükümet programında daha evvelki programlardan çok daha geniş şekilde kadın ve aileye yer verilmiştir. Sağlam aile yapısına sahip olmamızın diğer toplumlardan en büyük fark ve üstünlüğümüz olduğu önümüzdeki dönemde de ailenin güçlendirilmesi ve korunmasının sosyal politikalarının merkezinde olacağı vurgusu tekrarlanmaktadır. Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na dönüştürülecek, sosyal hizmet ve yardımlar daha etkili yeni programlarla yürütülecektir. Yaşlılar, engelliler, öğrenciler, dul ve yetimlerle yoksullara aile bütünlüğü içinde sahip çıkılacaktır. Sağlık, eğitim, kültür, konut ve sosyal destek politikaları keza ailenin bütünlüğünü ve güçlenmesini sağlayacak bir anlayışla hayata geçirilecektir. Sosyal yardım ve destek politikalarında dezavantajlı gruplar açısından ailenin bütünlüğü ve korunması önemlidir. Dezavantajlı gruplar bir aileye sahipse bu tür yardımlardan yararlanacaktır, ailesi yoksa ikincil konumdadır.

2011-2014 yılları arası iktidarda bulunan III. Erdoğan Hükümeti'nin programında ailenin korunacağı ve güçlendirileceği vurgusu yanı sıra kadınlara yönelik vaatleri de geniş çaplıdır. Kadınların çalışma hayatına katılımı, işyerinde ayrımcılığın önlenmesi, fırsat eşitliğinin sağlanması, kadınların sosyo ekonomik durumlarının güçlendirilmesi önemsenmektedir. Kadınların çalışma hayatına katılımını arttırmak için kreş teşvik uygulamaları ve çocuk bakımevleri hayata geçirilecektir. Kadınların refahı ve sosyal hayattaki engelleri kaldırılacak pozitif ayrımcılık uygulanacaktır. Cumhuriyet tarihinde ilk defa 2009 yılında Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'nun kendi iktidarları döneminde oluşturulduğu ve kadına yönelik şiddetin engellenmesi için gerekli tedbirlerin güçlendirildiği de bu hükümet programında yer alır. Kadın konuklerinde istihdam imkanının artırılacağı, çocukları ile birlikte yalnız yaşayan annelere barınma

için stüdyo evlerle birlikte sosyal destek sağlanacaktır. Kadınların karar alma mekanizmalarındaki etkinliği arttırılacaktır. Geçmiş iktidarları döneminde kadınların istihdamı, girişimcilik destekleri, sosyal güvenlik hakları ve doğum izinlerinde ilerlemeler sağlandığı, sosyal destek ve proje desteklerinin yüzde 70'inin kadınlara verildiği, "Ana Kız O kuldayız" kampanyasıyla 567 bin kadına okuma yazma öğretildiği yeni dönemde de kadınlara yönelik bu tür tutumların devam ettirileceği de bu hükümet programında mevcuttur. III. Erdoğan Hükümeti programında demokrasi hedefinin ileri demokrasi olduğu vurgusu dikkat çeken diğer öğedir. İlk hükümetlerinde muhafazakar demokrat oldukları iddiası varken bu hükümet programında ileri demokrasiye geçiş yapma hedefi görülür.

2011 yılı Temmuz ayında bu hükümetle yeni kurulan aile ve sosyal politikalar bakanı ise Fatma Şahin'dir. Aralık 2013'e kadar bu göreve devam eder. 2014 yılı mart ayında yapılacak yerel seçimlerde Gaziantep büyükşehir belediye başkan adaylığı nedeniyle görevinden ayrılır. Yerine Aralık 2013'de Ayşenur İslam bu hükümet döneminde aile ve sosyal politikalar bakanı olarak atanır. Bu çalışmanın ana konusu olan 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Hakkındaki Kanun; Fatma Şahin'in bakanlığı dönemine rastlar. Fatma Şahin, kimya mühendisi olup 2002 seçimlerinde Adalet ve Kalkınma Partisi'nin Gaziantep milletvekili olarak seçilir. 2007 yılında AKP kadın kolları genel başkanı olur. TBMM'nin 18 Mayıs 2005 tarihinde 849 sayılı kararla kurulmasına karar verdiği yukarıda da 4320 Sayılı Ailenin Korunması Hakkında Kanun'da bazı olumlu değişiklikler yapılmasına vesile olan Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonununun 12 üyesinden biridir. Fatma Şahin bu komisyona başkan seçilir.

Görüldüğü üzere Fatma Şahin, 2011 yılında aile ve sosyal politikalar bakanı olmadan önce bu komisyonda görev alması nedeniyle ülkede gün geçtikçe artan töre ve namus cinayetleri, kadın yönelik şiddet ve bunların sebepleri hakkında farkındalığa sahiptir. Aynı zamanda partisinin kadın kolları genel başkanı olması nedeniyle kadınların yaşadığı diğer tüm sorunlara da vakıftır. Bu farkındalıkla bakanlık görevine başladığı 2011 yılı Temmuz ayından sekiz ay sonra bu çalışma konusu 6284 sayılı kanun TBMM'de kabul edilmiştir. 6284 sayılı kanunun tasarı çalışmalarına bundan sonraki bölümde yer verilmiştir.

III. BÖLÜM

6284 SAYILI KANUN TASARISI İLE İLGİLİ TBMM 24.DÖNEM 2.YASAMA YILI 181 SIRA SAYILI KOMİSYON RAPORU VE DİĞER KOMİSYON RAPORLARI

III. Erdoğan Hükümeti'nin göreve başladığı Temmuz 2011'den itibaren Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı olarak kadın cinayetlerinin önlenmesi ve kadına yönelik şiddetin önüne geçilmesi için oluşturulacak kanun tasarısının hazırlık çalışmaları başlar. Sivil toplumda da bu hususta hassasiyet büyüktür. 237 kadın örgütü bir araya gelerek kadına şiddetin son bulması için Şiddete Son Platformu'nu oluşturur. Platform, Bakan Fatma Şahin'e verdiği sözü tutmasını ve bir an evvel kadına şiddeti önleyecek yasayı çıkarması için çağrıda bulunur. Basına ve kamuoyuna yapılan bu çağrıda:

“Yaklaşık bir yıldır tüm Türkiye'den 237 kadın örgütü olarak, kadına yönelik şiddete karşı çıkarılacak yasanın hazırlık çalışmalarıyla ilgili öncelikle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı olmak üzere çok sayıda kurum ve kişi ile görüşmelerimizi sürdürüyoruz. Ancak gelinen son noktada sanki tüm bu müzakereler olmamış gibi, hükümet kadınlara verdiği sözleri unutarak onaylamadığımız bir yasa metnini meclise sevk etti. Biz kadınlar olarak, hükümetin uluslararası siyasi arenada ve AB nezdinde prestij malzemesi olarak kullanacağı ancak şiddete karşı kalıcı çözüm getirmekten, kadınların ihtiyaçlarına yanıt vermekten uzak bu tasarıyla sahiplenmiyoruz.”³⁹

şeklinde bir açıklama mevcut olduğuna göre bu platform çıkacak yasanın hazırlık çalışmalarında Bakanlık'la görüş alışverişinde bulunmuş ancak hazırlanan tasarıyla beğenmemiştir. Çağrının devamında :

“1 Mart Perşembe günü itibarıyla, TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu ve Adalet Komisyonu'nda tartışılan bu tasarıyla ilgili olarak Sayın Bakan Fatma Şahin'in, verdiği sözü tutmasını ve; Bakanlar Kurulu'nun tasarının adından başlayarak tüm içeriğine yaptığı müdahalenin geri alınmasını, Kadın örgütlerinin talepleri doğrultusunda bir şiddet yasası çıkartılmasını istiyoruz.Hükümet tarafından 8 Mart 2012 tarihinde yasalaştırılması istendiğinden gereksiz bir telaşla ele alınan bu yasadaki her bir

³⁹<http://www.turkkadinlarbirligi.org/search/tkb/6/3/122/KADINLAR,+%C5%9E%C4%B0DDETE+KAR%C5%9E+ETK%C4%B0L%C4%B0+B%C4%B0R+YASA+%C4%B0ST%C4%B0YOR>, haber tarihi: 01.01.2012, erişim tarihi: 12.12.2018

kelimenin, kadınların hayatlarını yakından ilgilendirdiğini ve hata kaldırmayacağını bir kez daha hatırlatmak istiyoruz.Sadece kadınların değil, tüm dünyanın ve Türkiye kamuoyunun nefesini tutup beklemekte olduğu şiddet yasası ile ilgili güncel durumu ve taleplerimizi paylaşacağımız basın açıklamamıza hepinizi davet ediyoruz.”⁴⁰

hususları yer almaktadır. Tüm dünyanın ve Türkiye’de kamuoyunun nefesini tutup beklemekte olduğu bir şiddeti önleme yasası çıkarılacaktır. Ancak önerilen tasarı ile Bakanlık tasarısı arasındaki çelişkiye itiraz edilmektedir. Tüm kadın örgütlerinin bu yasanın çıkarılması için koalisyon halinde olduğu ortamda bakanlık bir tasarı hazırlar ve Bakanlar Kurulu’na sunar. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’na hazırlanan ve TBMM Başkanlığı’na arzı Bakanlar Kurulu’na kararlaştırılan Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Tasarısı 24 Şubat 2012 tarihinde esas komisyon olarak Adalet Komisyonu’na tali komisyonlar olarak İçişleri, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği, Plan ve Bütçe Komisyonu ile Sağlık Aile Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu’na havale edilmiştir.

27 Şubat 2012 tarihinde ilgili komisyonlara gelen tasarı ile Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Mehmet Akif Hamzaçebi’nin Kadını Şiddetten Koruma Kanunu Teklifi, Antalya Milletvekili Gürkut Acar’ın Türk Medeni Kanunu ile Ailenin Korunmasına Dair Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi, İstanbul Milletvekili Sebahat Tuncel’in 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve 4320 Sayılı Ailenin Korunması Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi, Ankara Milletvekili Aylin Nazlıaka’nın Türk Medeni Kanunu ve Ailenin Korunmasına İlişkin Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi, İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu’nun Ailenin Korunmasına Dair Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi birleştirilerek TBMM 24. Dönem 2. Yasama yılı 181 sıra sayılı Komisyon Raporu hazırlanmıştır.⁴¹ İlgili kanun teklifleri ile 1/572 sayılı tasarının birleştirilmesine tasarının havale edildiği esas komisyon olan Adalet Komisyonu’nun 01 Mart 2012 tarihli toplantısında Meclis İç Tüzüğü’nün 35. maddesine göre konuda özdeşlik ve irtibat olduğu için ve işlemin tasarı üzerinden yürütülmesi düşüncesi ile karar verilmiştir.⁴² Hükümet tarafından hazırlanan tasarı ile aynı konuda ve benzer kanun tekliflerinin TBMM’de o dönemde mevcudiyeti kadına yönelik şiddetin artan

⁴⁰ Age.

⁴¹ TBMM 24.Dönem 2. Yasama Yılı 181 Sıra Sayılı Komisyon Raporu

⁴² TBMM Adalet Komisyonu 24/2 Dönem 1 Mart 2012 Tarihli Tutanak Dergisi

boyutlarda devam ettiğini ve muhalefet milletvekillerince de çözüm arandığını gözler önüne sermektedir.

05 Mart 2012 tarihinde kabul edilerek hazırlanan 24/2. dönem 181 sıra sayılı Komisyon Raporuna göre aynı konuda birleştirilen kanun teklifleri ile esas komisyon Adalet Komisyonu ve tali komisyonlardan Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu raporları kayıtlarda yer almış, tasarının havale edildiği diğer tali komisyonlar tasarı ile ilgili bir rapor sunmamıştır. Komisyon raporunda tasarı ile birleştirilen kanun teklifleri; 6284 sayılı kanun tasarısı hazırlanmadan önce diğer siyasi partilerin kadına yönelik şiddetin önlenmesine dair ilgisini göstermektedir. Tasarı ile birleştirilen beş kanun teklifinin bir tanesi 2011 Haziran genel seçimlerinde BDP İstanbul milletvekili olarak seçilen Sabahat Tuncel'e aittir. Diğer dört kanun teklifi ise CHP milletvekillerine aittir. Tasarıda yer alan kadına şiddetin önlenmesi ile ilgili diğer siyasi partilere ait kanun teklifi yoktur. Birleştirilen bu kanun teklifleri genel olarak kadına yönelik şiddetin önlenmesi için mevcut 4320 Sayılı Ailenin Korunması Hakkındaki Kanun'da değişiklik teklifleri veya yeni bir kanunun çıkarılması teklifi içermektedir. CHP milletvekilleri Gürkut Acar ve Aylin Nazlıka ek olarak kadın lehine nafakanın tahsili hükümleri içeren Türk Medeni Kanunu'nda değişiklik içeren teklif sunmuş olup BDP milletvekili Sebahat Tuncel ise namus cinayetlerinde haksız tahrik indiriminin önlenmesi için Türk Ceza Kanunu'nda değişiklik önerisi kanun teklifinde bulunmuştur.

6284 sayılı kanun tasarısı ile birleştirilen ilgili kanun tekliflerini inceleyecek olursak ilk sırada CHP Grup Başkan Vekili İstanbul Milletvekili M. Akif Hamzaçebi tarafından TBMM'ye sunulan kanun teklifi "Kadını Şiddetten Koruma Kanunu Teklifi" yer alır. Geniş kapsamlı hazırlanan 2/38 no'lu bu kanun teklifinin genel gerekçesinde araştırmalara göre Türkiye'de evli kadınların yüzde 39 undan fazlasının yaşamlarının en az bir döneminde eş şiddetine uğradığı, aradan geçen sürede önlem alınmaması ve iktidarın cinsiyet ayrımcılığına yönelik içtenliksiz tutum ve politikaları nedeniyle kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddetin tırmanış göstermesinin kamuoyunda infial yarattığı, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'un şiddetten korunmaya yetmediği, kanunun adındaki aile sözcüğü nedeniyle kimi hakimlerin bir erkekle yakın yaşam arkadaşlığı sürdüren ya da boşanmış kadınları kanunun korumasından yararlandırmadığı, bu nedenle kanunun adının Kadını Şiddetten Koruma Kanunu olarak değiştirildiği, korunmak istenen değer bir

insan hakkı olarak kadının şiddetten korunması olduğu, kanunun hedefinin kadın ile erkeğin arasındaki eşitsiz güç ilişkileri nedeniyle gerçekleşen ya da gerçekleşebilecek şiddetin önlenmesi için alınması gereken tedbirlerin hemen alınmasını sağlamak olduğu, bu kanunun Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 9 Haziran 2009 tarihli Nahide Opuz-Türkiye kararında vurgulanan etkili korumanın sağlanması için önemli bir adım olduğu, şiddete uğrayan kadınların yüzde 92'sinin ekonomik sosyal güçsüzlüğü ve bir işe yaramayacağı düşüncesiyle şikayetten çekindiği, başvuruların da verilen hizmetten memnun olmadığı, kadını evinde koruma amacı ile nafaka, elektrik, su, kira ve velayete ilişkin düzenlemeler yapma yetkisinin de aile mahkemesi hakimine verildiği ve sosyal devletin işletilmesinin sağlandığı gibi sebepler yer almaktadır.⁴³

Otuz dört maddelik bu kanun teklifi maddeleri incelendiğinde kanunun kapsamından şiddete uğrayan ya da uğrama tehlikesi bulunan kadın, çocuk ve güçsüz konumdaki diğer aile bireylerinin de yararlanacağı, şiddete uğrayan kişi dışında başka bir kişinin de olayı Cumhuriyet Savcılığı'na veya kolluk kuvvetlerine bildirebileceği, şiddete uğrayan kişiye nafaka ve geçici maddi yardıma hükmedilebileceği, bütçenin Adalet Bakanlığı suçüstü ödeneğinden karşılanabileceği, bu kanun kapsamındaki görevleri yerine getirmek üzere Cumhuriyet Savcılığı Kadını Şiddetten Koruma Bürosu kurulacağı gibi hususlar dikkat çekmektedir.⁴⁴ 2/38 nolu bu kanun teklifi gerekçesinde bahsi geçen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 9 Haziran 2009 tarihli Opuz - Türkiye Davası Kararı; Türkiye'de yaşanan kadına yönelik şiddetin boyutlarını ve aile içi şiddete yaklaşımı saptaması bakımından son derece önemli bir uluslararası belgedir.⁴⁵ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Üçüncü Daire 33401/02 başvuru nolu karar içeriğinde başvuru sahibi Nahide Opuz'un başından geçenler ayrıntısıyla anlatılmaktadır. Tercüme karar 37 sayfa olup dördüncü bölümde kararın önemli noktalarına ayrıntısıyla değinilmiştir.

TBMM 24/2. dönem 181 sıra sayılı komisyon raporunda mevcut ikinci kanun teklifi CHP Antalya Milletvekili Gürkut Acar'a ait 2/51 no'lu Türk Medeni Kanunu ile Ailenin Korunmasına Dair Kanun'da Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi'dir. Bu kanun tekliflerinde önerilen kanun maddeleri değişikliğinden ziyade

⁴³ TBMM 24/2. Dönem 181 Sıra Sayılı Komisyon Raporu, s.15.

⁴⁴ Age, s.15-20.

⁴⁵ TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, Uluslar arası Belgeler, Opuz Türkiye Kararı

kanun teklifi genel gerekçesi ülkemizde o dönemlerde yaşanan kadına yönelik şiddetin boyutlarını içermesi açısından önem taşımaktadır.

CHP Milletvekili Gürkut Acar'a ait bu kanun teklifinin gerekçesine göre;

“...bir erkeğin benzin dökerek yakması sırasında on yaşındaki oğlunun annesiyle birlikte yanması bütün yurttaşlarımızın vicdanını sızlatmıştır, devlet yaşamsal tehlike altında bulunan kadınları yine kadınların talebi doğrultusunda Tanık Koruma Kanunu kapsamındaki koruma tedbirleri gibi tedbirler olarak korumalıdır, kadın lehine hükmolunan nafaka ödenmediği takdirde, devlet ödemeli ve kocadan tahsili devlet tarafından sağlanmalıdır”

denilerek teklifte yer alan kanun maddeleri gerekçeyle uyumlu bir biçimde kadın lehine nafaka hükmolunması halinde tahsil edilemediği kesinleşirse bakanlık bütçesinden karşılanacağı ve ilgiliye rücu edileceğini, kadının talebi halinde kimlik, adres bilgisinin gizli tutulması, adli sicil, vergi, sosyal güvenlik, nüfus cüzdanı, sürücü belgesi, pasaport, diploma ve her türlü ruhsat gibi resmi belgelerin değiştirilmesi ve düzenlenmesi gibi hususlar içermektedir.⁴⁶

Tasarı ile birleştirilen üçüncü kanun teklifi BDP Milletvekili Sebahat Tuncel'e ait 2/145 no'lu Türk Ceza Kanunu ve Ailenin Korunması Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi'dir. Bu kanun teklifinin genel gerekçesinde istatistiklere göre neredeyse günde beş kadının cinayetlere kurban gittiği bir tablo ile karşı karşıya kalındığı, yapılan araştırmalarda katillerin genellikle kadınların en yakını olan erkeklerden oluştuğu yani koca, erkek kardeş, nişanlı, sevgili, baba, akrabalık bağı olan erkeklerin olduğunu gösterdiği, cinayet bahanelerinin namus, kıskançlık, aşkına karşılık vermeyen başlamakla birlikte sofrada tuzu geç uzatmaya, işsiz kaldığı için cinnet geçirmeye kadar vardığına değinilir. Kanun teklifinde yer alan istatistiki bilgilere göre Adalet Bakanlığı'nın 2010 yılı Ağustos ayında yaptığı açıklamada kadın cinayetleri son yedi yılda yüzde 1400 artmış olup Türkiye, Dünya Ekonomi Forumu'nda kadın erkek eşitliğinde 135 ülke arasında 126. sırada yer almış ve 2010 yılının ilk yedi ayında 226 kadın cinayete kurban gitmiştir. Cinayetleri işleyen erkeklerin yüzde 45'i güvenlik güçlerindeki ifadelerinde, *aldatıldık* iddiasında bulundular. Aynı dönem içinde cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar kapsamında 478 kadın tecavüze uğrarken, 722 kadın taciz edildi. Aile içi şiddet kapsamında 6423 kadın şiddete maruz kalarak hastanelik oldu.

⁴⁶ TBMM 24/2. Dönem 181 Sıra Sayılı Komisyon Raporu, s.21-22.

Kamuoyuna da mal olan devlet koruyamadığı için yaşamını yitiren kadınlardan bazı örnekler bu kanun teklifi gerekçesinde yer almıştır, hatırlamak açısından değinelim. Ankara’da 7 Aralık 2010’da Ayşe Paşalı, eski kocası İstikbal Yetkin tarafından 11 yerinden bıçaklanarak sokak ortasında öldürülmüştür. Ayşe Paşalı uğradığı şiddet ve ölüm tehdidi nedeniyle defalarca savcılığa şikayette bulunmuş ancak koruma talebi reddedilmiştir. Eski koca İstikbal Yetkin’in cinayeti işlemeden önce internetten araştırmalarla kaç yıl ceza alacağını kafasından hesap ederek cinayeti işlediği ortaya çıkmıştır. İstanbul Bahçelievler’de Sakine Akkuş 7 Şubat 2011’de ayrı yaşadığı kocası Erdal Akkuş tarafından sokak ortasında öldürüldü. Sığınma evine yerleştirilen Sakine Akkuş, ailesinin yanına gönderilmesinin ardından kocası tarafından katledildi. İfadesi alınan Erdal Akkuş *iffetsizdi, öldürdüm* diyerek ceza indirimini almaya çalıştı. İstanbul Ümraniye’de Arzu Yıldırım, birlikte yaşadığı Mustafa Metin Çilingir tarafından 10 Şubat 2011’de kurşun yağmuruna tutularak öldürüldü. Arzu Yıldırım öldürülmeden iki gün önce savcılığa suç duyurusunda bulunarak şiddete uğradığını ve ölüm tehditleri aldığını söylemesine rağmen koruma tedbiri alınmadığı için öldürülmüştür. Şanlıurfa’da, Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencisi Hüseyin Zengin, 22 yaşındaki Çağla Arin’i aşkına karşılık vermediğinden 47 yerinden bıçaklayarak öldürdü. Şanlıurfa 3’üncü Ağır Ceza Mahkemesi’nde Hüseyin Zengin’e ceza indirimini verildi ve cezası 25 yıl 10 aya düşürüldü. Çağla Arin öldürülmeden önce telefonla tehdit mesajları aldığı gerekçesiyle Hüseyin Zengin hakkında suç duyurusunda bulunmuş, ancak Hüseyin Zengin serbest bırakılmıştır. İzmir’in Urla ilçesinde 2005 yılının Kasım ayında 16 yaşındaki Funda İşsiz’i bıçaklayarak öldüren Celalettin Erkal, cesedi derin dondurucuda sakladığı için *testere cinayeti* olarak bilinmektedir. Tüm bu örneklerde *haksız tahrik, iyi hal, gelecek* gibi gerekçelerle kadın katillerine ceza indirimini verildiği için; Sebahat Tuncel tarafından Türk Ceza Kanunu ve Ailenin Korunması Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi’nin hazırlandığı genel gerekçede yer almaktadır.⁴⁷

BDP İstanbul milletvekili Sebahat Tuncel’in bu kanun teklifi gerekçesinde kamuoyuna mal olmuş, devletin koruyamadığı için öldürülen kadın örnekleri çok çarpıcıdır. AİHM Opuz-Türkiye davası örneğinde Nahide Opuz’un başına gelenler tekrar tekrar başka kadınlar tarafından da yaşanmış ve şikayetçi oldukları kişiler

⁴⁷ Age, s.23-25.

tarafından öldürülmüşlerdir. Tuncel tarafından hazırlanan kanun teklifi maddelerini incelediğimizde 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunun ismi “Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” olarak değiştirilmiştir ve “şiddete maruz kalan ya da şiddete maruz kalma ihtimali bulunan bireylerle ilgili koruma tedbirleri alınır” denilerek *birey* kelimesi tüm madde içeriklerinde kullanılmıştır.⁴⁸ Bu kanun teklifinin Türk Ceza Kanunu ile ilgili olan bölümü ise ilkin TCK’nın 81. maddesinde kasten adam öldürme suçunun nitelikli halleri olan ve ağırlaştırıcı sebepler olarak sıralanan hallere “namus saikiyle, kadınlara yönelik cinsiyet ayrımcılığı nedeniyle, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ayrımcılığı” sebeplerinin de eklenmesini öngörür. Bu sebeplerin cezayı ağırlaştırıcı neden olması ve ayrıca TCK’nın 29. maddesinde yer alan haksız tahrik indirimi haline “bu Kanunun 81. maddesinde düzenlenen namus saikiyle, kadınlara yönelik cinsiyet ayrımcılığı nedeniyle ve cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ayrımcılığı nedeniyle işlenen kasten adam öldürme suçlarında bu madde uygulanmaz” şeklinde istisnai hüküm eklenerek artık namus saikinin kasten adam öldürme suçlarında cezalarda indirim sebebi olmasının önlenmesi teklif edilir.⁴⁹

CHP Ankara Milletvekili Aylin Nazlıaka’nın 2/328 sayılı Türk Medeni Kanunu ve Ailenin Korunmasına İlişkin Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi tasarısı ile birleştirilen dördüncü kanun teklifidir. Bu kanun teklifi nafaka alacaklarının ödenmesinde nafaka alacaklısının adına açılmış ya da açılacak olan bir banka hesabının öncelikli ödeme yeri olarak belirlenmesi ile banka hesabına ödenmemesi halinde nafaka alacağının icra kanalıyla tahsili yoluna gidilmesi ve şayet şiddet uygulayan eş veya diğer aile bireyi aynı zamanda ailenin geçimine katkıda bulunan kişi ise daha evvel Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedilebileceği yönünde değişiklik taleplerini içermektedir.⁵⁰

CHP İstanbul Milletvekili M. Sezgin Tanrıkulu’nun 2/383 sayılı kanun teklifi ise tasarısı ile birleştirilen beşinci ve son kanun teklifidir. Ailenin Korunmasına Dair Kanun’da Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi olarak adı geçen teklifin 1. madde gerekçesinde nikahsız bir birliktelik olsa dahi fiili veya ekonomik şiddete uğrayan bireyin veya çocukların korunması ve bu amaçla koruma uygulanacak

⁴⁸ Age, s.28.

⁴⁹ Age, s.28 .

⁵⁰ TBMM 24/2. Dönem 181 Sıra Sayılı Komisyon Raporu, s.31-34.

bireylerin ve koruma kapsamının nafaka yükümlülükleri de dahil olmak üzere genişletilmesi gerektiğine dikkat çekilir.⁵¹ Kanun teklifi maddeleri içeriğinde nikahsız birlikteliklerin de bu kanun kapsamından yararlanacağı, Cumhuriyet Başsavcılıklarında bir *kadın bürosu* kurulacağı, kadına karşı şiddetle ilgili kolluk görevinin öncelikle kolluğun kadın birimleri tarafından yerine getirileceği gibi ibareler yer alır. Tasarı ile birleştirilen bu beş kanun teklifinin en ayrıntılı hükümler içereni kuşkusuz BDP İstanbul milletvekili Sebahat Tuncel ile CHP İstanbul milletvekili M.Akif Hamzaçebi'ye ait kanun teklifleridir.

Hatırlanırsa 24/2.dönem1/572 nolu tasarı esas komisyon olarak Adalet Komisyonu'na havale edilmiş ve Adalet Komisyonu 01 Mart 2012 tarihli oturumunda yukarıda bahsi geçen ilgili kanun teklifleri ile bu tasarı arasında irtibat olduğu gerekçesiyle birleştirilmesine karar vermiştir ve bu nedenle bu çalışmada tasarı görüşmelerinden önce ilgili kanun değişikliği tekliflerine değinilmiştir. 6284 sayılı Kanun'un kabulünden önce 1/572 nolu tasarı havale edildiği tali komisyonlardan üçü İçişleri Komisyonu, Plan ve Bütçe Komisyonu, Sağlık Aile Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonudur ve bu tasarı ile ilgili bir rapor sunmamışlardır. Bu nedenle 24/2. Dönem 181 sıra sayılı Komisyon raporu içinde tali komisyonlardan sadece Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu raporu yer almaktadır.

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu 2009 yılında kurulmuş olup ilk başkanı Güldal Akşit'tir. 24.Dönem 1.yasama yılında 5'i erkek 21'i kadın olmak üzere 26 üyeden oluşmaktadır. Siyasi parti gruplarının üye sayısı nispetine göre komisyonda temsil edilirler. Komisyonun 2011 seçimlerinden sonraki başkanı AKP Kocaeli Milletvekili Azize Sibel Gönül'dür. 6284 sayılı kanun tasarısı ile ilgili 01.03.2012 tarihli bu komisyon raporuna göre tasarı komisyona tali olarak havale edilmiş bulunduğu için 23. maddesi uyarınca tasarı geneli üzerinde görüşme yapılmasına karar verilmiş, komisyon toplantılarında Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun bu tasarı görüşülmesinde esas komisyon olarak belirlenmesinin daha yerinde olduğuna ilişkin değerlendirmeler dile getirilmiştir. Komisyon toplantısına katılan milletvekilleri ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin tasarıya ilişkin görüş ve önerilerini dile getirdiği, bu eleştirilerin kanun tasarısının isminin kadına şiddeti aile odaklı ele aldığı , şiddeti ihbar mecburiyeti, tanımlar, toplumsal

⁵¹ Age, s.35-38 .

cinsiyet eşitliği ve bu yöndeki eğitime yönelik hükümlerin kanun metnine eklenmediği ve sonuç olarak tasarının esas komisyon olan Adalet Komisyonu'na Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından Başbakanlığa iletilen ilk şekliyle gönderilmesine oy çokluğu ile karar verildiği de bu raporda yer almaktadır.⁵²

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'nun bu raporuna komisyon üyesi milletvekillerinden muhalefet şerhleri de sunulmuştur. Muhalefet şerhi sunan milletvekilleri MHP Milletvekili Ruhsar Demirel, BDP Milletvekili Sebahat Tuncel, CHP Milletvekilleri Gürkut Acar, Sedef Küçük, Ayşe Nedret Akova ve Hülya Güven'dir. CHP Milletvekili Binnaz Toprak ise tasarının komisyonda yeterince görüşülmediği çekincesini şerh olarak koymuştur. Muhalefet şerhlerinde dikkat çeken konular; tasarının uygulanmasından sorumlu bakanlık olarak içinde kadın adı geçmeyen bir Bakanlığın sorumlu olması, kadının baştan aile kavramı içinde hapsedilerek şiddete örtülü destek verildiği, kanunun adının *ailenin korunması* olarak başlamasının kadın şiddet görse de önceliğin aile birliğinin korunması olduğu, kolun kırılıp yen içinde kalması mesajının toplumsal zihniyete işlendiği, mükemmel yasalar hazırlansa dahi bu şekilde gizlenen mesajlar ile yola çıkılınca kadını ikinci sınıf gören, evinde en az üç çocuğa bakmakla yükümlü kılan geleneksel toplumsal zihniyet değişimine hiçbir katkı yapmayacağı, eğitim maddelerinde toplumsal cinsiyet eşitliği, kadının insan hakları, kadın erkek eşitliği gibi kavramların olmamasının kanunun amacından uzaklaşmasına ve yetersiz hale gelmesine neden olduğu yönündedir.⁵³ Ayrıca tasarının genel gerekçe bölümünde CEDAW ve 4320 sayılı yasaya atıf yapılmakla beraber TBMM'nin Kasım 2011 de kabul ettiği Avrupa Konseyi İstanbul Sözleşmesi'ne hiçbir biçimde değinilmemesinin kabul edilemez olduğu, kadın erkek fırsat eşitliği, sığınma evi, mobbing ifadelerinin yer almadığı bir tasarının eksik olduğu, kadınları ailenin bir parçası olarak değil özgür bir birey olarak ele almanın şiddeti önlemede bir başlangıç olacağı⁵⁴ gibi eleştiriler de bu raporda yer alır.

Muhalefet şerhinde yer alan ve Türkiye'de literatüre Avrupa Konseyi İstanbul Sözleşmesi olarak giren uluslararası sözleşme gerçekten de uluslararası hukukta kadına karşı şiddet ve aile içi şiddet konusunda yaptırım gücü olan ilk sözleşme

⁵² Age, s.39-41.

⁵³ Age, s. 39-41.

⁵⁴ Age, s.42-44.

niteliği taşıyan Türkiye'nin de taraf olduğu bir sözleşmedir.⁵⁵ Yukarıda bahsi geçen 2009 tarihinde AİHM'nde Türkiye aileyhine karar verilen Opuz Türkiye Davası kararı ve bu 2011 yılında imzalanan Avrupa Konseyi İstanbul Sözleşmesi 6284 sayılı kanunun çıkmasına bir anlamda destek mahiyetinde iki önemli uluslar arası belgedir. 4320 sayılı kanunun 1998 yılında çıkışından önce taraf olduğumuz CEDAW sözleşmesi ve Pekin Deklarasyonu ne kadar etken olduysa AİHM Opuz Kararı ve İstanbul Sözleşmesi de 6284 sayılı kanunun çıkışında etken rol oynamıştır. Bu nedenle her iki uluslararası belgeye de dördüncü bölümde yer verilmiştir.

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu gibi Adalet Komisyonu Alt Komisyonu da Adalet Komisyonu Başkanlığı'na bu tasarı ile ilgili bir rapor sunmuştur. Adalet Alt Komisyonu bir başkan ve dört üyeden oluşmaktadır. Başkan AKP Milletvekili Ramazan Can, üyeler AKP Milletvekilleri Murat Göktürk ve Mevlüt Akgün, MHP Milletvekili Oktay Öztürk, CHP Milletvekili Dilek Akagün Yılmaz'dır. Adalet Alt Komisyonu raporunda tasarının reformist düzenlemeleriyle ciddi bir gelişme kat edileceği, tasarıda önemli bir yenilik olarak zorlama hapsinin yer aldığı gibi olumlu düşüncelerle tasarının neredeyse tamamı alt komisyonda kabul edilmiştir. Alt komisyonun bu raporuna üyelerden sadece CHP Milletvekili Dilek Akagün Yılmaz muhalefet şerhi koymuştur.

Bu muhalefet şerhinde Yılmaz, tasarının dayanağı olan uluslararası antlaşmanın isminin "Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi" olduğuna ve söz konusu antlaşmayı İstanbul'da ilk imzalayan ve TBMM'de onaylayan ilk ülke olmaktan gurur duyarken aynı duyarlılığın tasarının isimlendirilmesinde gösterilmediğine ve bu antlaşmanın sadece Nahide Opuz Davası'nda kadına karşı şiddetten mahkum olan ilk ve tek ülke olunması nedeniyle Türkiye'nin imajını düzeltmek amacıyla imzalandığı vurgusuna değinir.⁵⁶ Tasarıda; dayanak İstanbul Sözleşmesi'nde olmasına rağmen devletin şiddete uğrayan vatandaşın zararını tazmin, sığınma evleri açma zorunluluğu, arabuluculuk ve uzlaştırma yasağı, şikayete bağlı olmama hükümlerine yer verilmemesini, tasarının 15/1-d bendiyle düzenlenen çağrı merkezlerinin 7 gün 24 saat çalışması ve şiddet mağdurlarının çağrısı ile mobil

⁵⁵ Nazan Moroğlu, Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi: 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi, <http://dekaum.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2016/05/2012-99-1169.pdf>

⁵⁶ TBMM 24/2. Dönem 181 Sıra Sayılı Komisyon Raporu, s.50.

hizmet vermesi gerektiği, mobil ekipler içinde mutlaka uzman bir kadın görevli olması ve bu uygulamanın Ankara Barosu tarafından Gelincik Projesi adıyla uygulandığını aynı uygulamanın bakanlık birimleri tarafından da hayata geçirilmesi gerektiği⁵⁷ yönüyle tasarının eksik olduğunu hatırlatarak muhalefet şerhinde not düşer.

Sonuç olarak bu muhalefet şerhinde CHP Milletvekili Dilek Akagün Yılmaz'ın haklı olarak ileri sürdüğü eksikliklere rağmen Adalet Alt Komisyonu'nda kabul edilen tasarı birkaç küçük değişiklikle Adalet Komisyonu'nda aynen kabul edilmiştir. TBMM 24. Dönem Adalet Komisyonu da siyasi partilerin grup nispetine göre bir başkan ve 25 üye olmak üzere 26 üyeden oluşmaktadır. Adalet Komisyonu Başkanı AKP Milletvekili Ahmet İyimaya'dır. Üyelerin çoğunluğu AKP milletvekillerinden oluşan Adalet Komisyonu, hükümet tarafından teklif edilen tasarı üzerinde gerek komisyonlarda sunulan muhalefet şerhleri gerek sivil toplum örgütlerinin itirazları dikkate alınarak az da olsa birkaç değişiklik yapılmıştır. Adalet Komisyonu tarafından kabul edilen tasarıya MHP Milletvekili Oktay Öztürk ve CHP milletvekili komisyon üyeleri Ali Rıza Öztürk, Bülent Tezcan, Turgut Dibek, Ömer Süha Aldan ve Dilek Akagün Yılmaz muhalefet şerhi koyar. CHP milletvekillerinin muhalefet şerhi genel olarak adalet alt komisyonunda Dilek Akagün Yılmaz tarafından getirilen eleştirilerle örtüşmektedir. MHP Milletvekili Oktay Öztürk'ün eleştirileri ise CHP milletvekilleri ile benzer şekilde ve Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu üyesi MHP Milletvekili Ruhsar Demirel'in o komisyonda sunduğu muhalefet şerhine benzer içeriktedir.

Adalet Komisyonu tasarı üzerinde 01 Mart 2012 ve 05 Mart 2012 tarihlerinde iki toplantı gerçekleştirmiş ve bu toplantılara komisyon üyeleri, tasarı ile birleştirilen kanun teklifi önerge sahibi milletvekilleri ve sivil toplum örgütleri temsilcileri ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı katılmıştır. 05 Mart 2012 tarihli toplantıya Ankara Barosu Gelincik Merkezi temsilcisi, Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu temsilcisi, Kadın Dernekleri Federasyonu temsilcisi gibi sivil toplum örgütlerinden katılım olmuş ve tasarı hakkındaki görüşleri dinlenmiştir. 05 Mart 2012 tarihli komisyon toplantısına katılan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma Şahin tasarıda yer alan kanunun isim tartışmalarına şöyle cevap vermiştir:

“...Biz bu başlığı kendimiz koyduk bakanlık olarak çünkü dedik ki yasanın temeline baktığımız zaman, şiddet uygulayan erkeğin evden uzaklaşması. Burada

⁵⁷ Age.

aileyi koruyan bir şey de yok dedik başta... Öyle çok bize dediler ki bu kanun artık sahada çok kullanılır bir kanun oldu. Ailenin korunması Kanunu ve 4320 olarak biliniyor. Hem tanımını hem adını hem numarasını değiştirip geçmişle olan bütün bağı siliyorsunuz şeklinde eleştiri aldık, büyük bir eleştiri aldık...Yoksa biz asıl aileyi öne çıkarıp kadını zayıflatan şiddetle mücadelede bu tanım adı altında bir yanlış anlaşılmayı bu kadar emekten sonra asla müsaade etmeyiz...”⁵⁸

Tasarıdaki kanun adı Şiddete Son Platformu’na üye 237 kadın örgütünün itirazları ve muhalefet siyasi parti komisyon üyelerinin defalarca yinelediği itirazlarına rağmen aynen devam etmiştir. III. Erdoğan Hükümeti programında yer alan ailenin korunacağı ve daha güçlendirileceği vaadine uygun biçimde tasarıdan ailenin korunması ibaresi çıkarılmamıştır.

Tasarıda yer almamasına rağmen Adalet Komisyonu oylamasında 1. maddeye bu kanunun uygulanmasında uyulacak usul ve esaslar kısmına Avrupa Konseyi İstanbul Sözleşmesi de eklenmiştir. *Toplumsal cinsiyet* terimi ve *birey* kavramının kanuna eklenmesi önermeleri ise reddedilmiştir. Tasarıda *ihbar* başlığı altında bir kanun maddesi düzenlenmemişken Adalet Komisyonu’nda 6. maddeden sonra gelmek üzere şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı halinde herkesin bu durumu resmi makam veya mercilere ihbar edebileceğine dair 7. madde eklenmiştir. Dolayısıyla Bakanlar Kurulu tarafından teklif edilen tasarı metni bir madde fazlası ve bazı maddelere ilave ve kelime değişiklikleriyle ve redaksiyonla Adalet Komisyonu’nda kabul edilmiştir. Esaslı değişiklik önermeleri komisyonda yapılan oylamalarda reddedilmiştir.

TBMM 24/2 Dönem 181 sıra sayılı komisyon raporu içeriğinde hükümet tarafından teklif edilen tasarı metni, bu tasarı ile birleştirilen kanun teklifleri, Adalet Komisyonu alt komisyonu, Adalet Komisyonu tarafından onaylanan tasarı metni, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu raporu ve komisyon raporlarına muhalefet şerhleri ile birlikte TBMM milletvekillerine dağıtılarak TBMM genel kuruluna sunulmuştur. TBMM genel kurulu tarafından 7 Mart 2012 tarihinde 75. birleşim ve 8 Mart 2012 tarihinde 76. birleşimde tasarı üzerinde görüşülerek; 08 Mart 2012 tarihinde 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kabul edilmiştir. Bu birleşimlerde milletvekillerce tasarı leh ve aleyhine pek çok görüş öne sürülmüş olup ilgili bölümde bu açıklamalara yer verilmiştir.

⁵⁸ TBMM Adalet Komisyonu 24/2 Dönem Tutanak Dergisi 5 Mart 2012 s.8.

IV. BÖLÜM

4.1. AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ OPUZ TÜRKİYE DAVASI KARARI

Bu dava Nahide Opuz adlı Diyarbakır'da ikamet eden T.C. vatandaşı tarafından Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 34. maddesi uyarınca 15 Temmuz 2002 tarihinde açılmıştır. 9 Haziran 2009 tarihinde sonuçlanmıştır. Nahide Opuz ve annesinin Türkiye'de yerel mahkemelere ilk müracaatı 1995 yılında olmuştur. Bu durumda Türkiye'de 1995 yılında başlayan ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde nihai kararın 2009 yılında verildiği 14 yıllık bir hukuk mücadelesinden söz ediyoruz.

AİHM kararında Nahide Opuz'dan başvuran olarak söz edilmekte ve 1972 doğumlu olduğu da belirtilmektedir. Bu nedenle karar içeriği anlatımlarında başvuran olarak ifade edilen kişinin Nahide Opuz olduğu anlaşılmalıdır. Nahide Opuz'un AİHM'ne 2002 yılında başvuru yapan avukatı ise o dönemde Diyarbakır Barosu avukatlarından olup halen Halkların Demokratik Partisi (HDP) Adana milletvekili, TBMM Anayasa Komisyonu üyesi ve HDP eş genel başkan yardımcısı olan Meral Danış Beştaş'tır.⁵⁹ Başvuran Nahide Opuz, vekili aracılığıyla AİHM'ne yaptığı müracaatında özellikle devlet makamlarının kendisini ve annesini aile içi şiddetten koruyamadığını, neticede annesinin öldüğünü ve kendisinin de kötü muameleye uğradığını iddia etmiştir. Kararda başvuranın annesinin adı yer almamakta *anne* olarak belirtilmektedir. Kendisine ve annesine şiddet uyguladığı iddia edilen kocası ise H.O. olarak ifade edilmekte açık adı yer almamaktadır. Kararda bahsi geçen ve şiddet uyguladığı iddia edilen dördüncü kişi ise H.O.'nun babası A.O. dur. A.O. aynı zamanda Nahide Opuz'un annesinin imam nikahlı kocasıdır. Zaten Nahide Opuz'un eşi H.O. ile evlenmesine vesile olan olay da annesinin A.O. ile olan imam nikahlı birlikteliğidir. Annenin A.O. ile bu birlikteliği esnasında 1990 yılında Nahide Opuz A.O.'nun oğlu H.O. ile önce birlikte yaşamaya başlamış ve bu birliktelikten 1993, 1994 ve 1996 doğumlu üç çocuk dünyaya gelmiştir. 12 Kasım 1995 yılında Nahide Opuz çocuklarının babası H.O. ile resmi nikah kıyar. A.O.'nun üvey kızı Nahide ile Nahide'nin annesinin üvey oğlu H.O. evlenmiştir.

⁵⁹ TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, Uluslar arası Belgeler, Opuz Türkiye Kararı, s.1.

Başvuran ve annesi ilk olarak başvuranın eşi H.O. ile annesinin imam nikahlı eşi A.O.'nun kendilerini dövdükleri, para istedikleri ve ölümlle tehdit ettikleri gerekçesiyle 10 Nisan 1995 tarihinde Cumhuriyet Savcılığı'na müracaat etmişlerdir. Hem başvuran ve hem de annenin beş günlük iş göremez raporu mevcuttur. Başvuran ve annesinin şikayetten vazgeçmesi nedeniyle açılan davalar düşürülmüştür.⁶⁰ O tarihlerde yürürlükte olan 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda on günden az doktor raporu olması halinde şikayetten vazgeçme ile davalar düşebiliyordu. Ancak 2004 yılında yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu 86/3. maddesine göre yaralama halinde bu suçun eşe veya altsoy ya da üstsoya işlenmesi halinde şikayetten vazgeçilse dahi dava düşmez, kamu davası olarak devam eder.

H.O.'nun başvurana 11 Nisan 1996 tarihinde ikinci saldırısında başvuranın hayati tehlike geçirmesi nedeniyle H.O. tutuklanmıştır. H.O. bir süre tutuklu kalmış ve dava süresince başvuranın sağlığına kavuşması nedeniyle H.O. serbest bırakılmış ve başvuran kocasıyla barıştığını ifade ederek şikayetini geri çekmiştir ve dava düşmüştür.⁶¹ AİHM karar tercümesinde bu şekilde ifade edilmektedir ancak tutuklu kaldığı süreler göz önünde bulundurularak bir karar verilmiş de olabilir, yerel mahkeme karar içeriğini göremediğimiz için mahkemenin hangi gerekçeyle böyle bir karar verdiğini bilemiyoruz.

Yaklaşık iki yıl sonra 5 Şubat 1998 tarihinde başvuran, annesi, kız kardeşi ve H.O. arasında kavga çıkmış, kavga sırasında H.O. eşine bıçak çekmiştir. Çıkan kavga neticesinde H.O. 7 gün, başvuran 3 gün, annesi 5 gün iş göremezlik raporu almıştır. H.O.'nun bu üçüncü saldırısı sonucunda olayla ilgili Cumhuriyet Savcılığı kimse hakkında dava açmamıştır.⁶² Olay akabinde başvuran, annesinin yanına taşınmış ve H.O.'nun dördüncü saldırısı gerçekleşmiştir. H.O. 4 Mart 1998 tarihinde başvuranla annesine arabayla çarpmıştır. Çarpma ile başvuranın annesi ağır yaralanmış, başvuran 5 gün iş göremezlik raporu almıştır. H.O. ise olayın kaza olduğunu ifade etmiştir. Başvuran eşinin aracıyla onları öldürmeye çalıştığını iddia etmiştir. H.O. tutuklanmış ve hakkında kamu davası açılmıştır. Bu arada başvuran H.O.'ya boşanma davası açmış ancak eşinin tehdit ve baskıları sonucunda davadan vazgeçmiştir. Ancak başvuran ve annesi bu üç yıllık sürede dört kez saldırıya uğramaları, yaralanmaları ve hala H.O. ile babasının ölüm tehditleri ile karşı karşıya

⁶⁰ Age, s.2.

⁶¹ Age, s.2.

⁶² Age, s.3.

kalmaları nedeniyle 2 Nisan 1998 tarihinde Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı'na dilekçe vererek koruma talebinde bulunmuşlardır. Nitekim aile içi şiddeti önlemek amacıyla 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun 14 Ocak 1998 tarihinde kabul edilmiş olup bu tarihte yürürlüktedir. Ancak başvuran ve annesine 4320 sayılı kanun gereği herhangi bir koruma tedbiri uygulanmayıp H.O. ve babası hakkında bir dizi davalar açılmıştır.⁶³ Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi 17 Kasım 1998 tarihinde yine başvuranın şikayetini geri çekmesi nedeniyle davanın düşürülmesine, annesinin de şikayetinden vazgeçmesine karşın yaralamanın ciddiyeti nedeniyle H.O.'ya üç ay hapis ve para cezası verilerek hapis cezası da paraya çevrilmiştir.⁶⁴ Bu arada başvuran H.O. ile yeniden bir arada yaşamaya başlamıştır. Başvuran 29 Ekim 2001 günü annesine ziyarete gitmiş, H.O. geri dönmesini istemiştir ve evine dönmüştür. Ancak o gün H.O. başvuranı bıçakla yaralamıştır ve beşinci saldırısını gerçekleştirmiştir. H.O. aynı gün teslim olmuş ancak başvuranın vücudunda yedi bıçak darbesi bulunmasına rağmen hayati tehlikesi bulunmadığı için H.O. serbest bırakılmıştır. Diyarbakır 2. Sulh Ceza Mahkemesi 23 Mayıs 2002 tarihli ceza kararnamesiyle bıçakla saldırı suçundan H.O.'ya para cezası vermiş ve bu cezayı sekiz eşit taksitte ödemesine karar vermiştir.⁶⁵

Başvuran 14 Kasım 2001 tarihinde H.O.'nun kendisini ve annesi ise 19 Kasım 2001 tarihinde H.O. ve babası A.O.'nun tekrar kendilerini tehdit ettiği iddiasıyla altıncı kez şikayette bulunmuş olup başvuran 14 Aralık 2001 tarihinde Diyarbakır Asliye Hukuk Mahkemesi'nde yeniden boşanma davası açmıştır. Başvuranın annesi son olarak 27 Şubat 2002 tarihinde H.O.'nun kendisini silahla ve telefonla tehdit ettiği, küfrettiği, arkadaşlarıyla beraber mesken masuniyetini ihlal ettiği iddiasıyla Savcılığa şikayet ederek telefonlarının dinlenilmesini talep etmiştir. H.O. başvuran ve annesinin tüm şikayetlerinde kayınvalidesinin eşini ahlaka aykırı yaşamaya zorladığı için onunla görüşmesini istemediğini yinelemiştir. Başvuran 29 Ekim 2001 tarihinde yaşanan olay neticesinde annesiyle birlikte yaşamaya başlamıştır. Başvuranın annesi ise artık İzmir'e taşınmaya karar verip 11 Mart 2002'de eşyaları bir kamyonete yüklemiştir. Bunu öğrenen H.O. kamyonetin önünü kesip taksiden inmiştir. Başvuranın annesi ön koltukta şoförün yanında oturmaktadır. H.O. aracın ön kapısını açarak başvuranın annesini öldürmüştür. Başvuranın annesinin yedinci

⁶³ Age, s.3-4.

⁶⁴ Age, s.4.

⁶⁵ Age, s.5.

şikayeti de sonuç vermemiş ve sonunda H.O. tarafından öldürülmüştür.Hakkında kasten adam öldürmek suçundan ve ruhsatsız silah taşımaktan dava açılan H.O.'ya 26 Mart 2008 tarihli nihai kararla Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi'nce sanığın suçu kayınvalidesinin kışkırtması sonucu işlediği ve iyi hali göz önünde bulundurularak 25 yıl 10 ay hapis ve 180,00 TL. para cezası verilmiştir.⁶⁶ Sanık savunmasında kayınvalidesine eşyaları nereye götürdüğünü ve eşinin nerede olduğunu sorduğunda kendisine “*S...r git, karını alıp satacağım*” şeklinde yanıt vermesi üzerine sinirlerine hakim olamayıp şerefi ve çocukları için öldürdüğünü söylemiştir. Yargılamanın altı yıl sürmesi nedeniyle sanığın tutuklu kaldığı süre göz önünde bulundurularak ve kararın temyiz mahkemesince de inceleneceği düşünülerek H.O. serbest bırakılmıştır.⁶⁷ Bu arada başvuran 15 Nisan 2008 tarihinde İzmir Kemalpaşa Cumhuriyet Savcılığı kanalıyla Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı'na sunulmak üzere suç duyurusunda bulunmuş ve koruma talep etmiştir. Boşandığı eşi H.O.'nun cezaevinden çıktığını ve Diyarbakır'da kendisini aradığını, bulduğu yerde öldürmek istediğini, annesini öldürdüğü gibi kendisini de öldürmekte tereddüt etmeyeceğini iddia etmiştir. Başvuranın avukatı 14 Mayıs 2008 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne müracaatla başvuranın talebine karşılık devletten hiçbir koruma sağlanmadığını bildirmiştir. AİHM Sekretarya bu talebi Hükümet yetkililerine iletmiş ve alınacak tedbirlerle ilgili bilgilendirilmelerini istemiştir. Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Müdürü 26 Mayıs 2008 tarihinde Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı ile yazışarak başvuranın şikayeti ve can güvenliğini korumak için alınan tedbirlerle ilgili son durum bilgisini istemiş ve aynı gün Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı Diyarbakır Valisi'ne bir yazı yazarak başvuranın korunması için tedbir alınmasını istemiştir.⁶⁸

Son olarak 14 Kasım 2008 tarihinde başvuranın avukatı yetkililerin başvuranı korumak için hala hiçbir tedbir almadığını AİHM'ne iletmiş, AİHM sekretaryası aynı gün durumu Hükümet yetkililerine bildirmiş, başvuranı korumak için alınan tedbirlere ilişkin bilgi vermeye davet etmiştir. 21 Kasım 2008 tarihinde Hükümet emniyet yetkililerinin başvuranı eski kocasından korumak amacıyla özel tedbirler alındığını AİHM'ne iletmiştir. Özellikle sanığın başvuranın ikametgahına yaklaşması

⁶⁶ Age, s.7.

⁶⁷ Age, s.7.

⁶⁸ Age, s.8.

halinde yakalanabilmesi için fotoğrafları ve parmak izi örneklerinin bölgedeki karakollara dağıtıldığı bildirilmiştir.⁶⁹

AİHM Opuz - Türkiye Davası Kararı'nda başvuranın müracaat sebepleri ve olaylar bu şekilde anlatılmaktadır. Konu ile ilgili Türkiye'de mevcut iç hukuk ve uygulamaya da kararda yer verilmiştir. Mevcut davada yargı mercilerinin dayandığı iç hukuk yasal hükümleri olarak Türk Ceza Kanunu ilgili maddeleri tek tek açıklanmış, 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun maddeleri açıklanmış, Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulanması Hakkında Yönetmeliğin 4320 sayılı kanunun uygulanmasına yönelik olarak düzenlendiği, şiddet uygulayan aile bireyleri hakkında uygulanacak tedbirler ve bu tedbirlerin uygulanmasına dair usul ve ilkeleri ortaya koyduğuna değinilmiştir. Konu ile ilgili uluslararası ve karşılaştırmalı hukuki metinler de karar içeriğinde yer alır. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW) nin, 1979 yılında BM Genel Kurulu tarafından kabul edilmiş olup Türkiye tarafından 19 Ocak 1986 tarihinde imzalandığı bilgisine yer verilir. Sözleşmenin ilgili maddeleri ve taraf ülkelere getirdiği yükümlülükler bu bölümde açıklanır.

İlgili uluslararası metinler olarak Avrupa Konseyi'nin üye devletlere tavsiye kararları, Amerika ülkeleri sistemi arasında Amerika İnsan Hakları Mahkemesi Velazquez-Rodriguez Davası'nda yer alan ifadeler, Amerika İnsan Hakları Sözleşmesi, Kadınlara Karşı Şiddetin Önlenmesi Cezalandırılması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin 1994 Tarihli Amerika Sözleşmesi(Belem do Para Sözleşmesi), Kosta Rika'da yapılan Inter- Amerikan İnsan Hakları Özel Konferansı'nda 22 Kasım 1969 tarihinde imzalanan San Jose Sözleşmesi, Maria Da Penha - Brezilya Davası Kararı'na yer verilmiştir. Bu uluslararası metinlerin ve sözleşmelerin keza örnek kararların ortak özelliği; insan hakları ihlalinde ilk etapta devlet tarafından değil bir şahıs tarafından kanunsuz bir eylem olarak yapılmış olsa da bu ihlali önlemek ya da failleri soruşturmak ve onlara gerekli yaptırım uygulamak veya ailelerine uygun bir telafi sağlama konusunda yeterli özenin devlet tarafından gösterilmemesinin şiddeti teşvik eden bir ortam yaratması nedeniyle devletin uluslararası sorumluluğunun ortaya çıkarabileceğini ifade etmiş olmalarıdır.

Kararın karşılaştırmalı hukuk metinleri kısmında ise Avrupa Konseyi ülkeleri arasında aile içi şiddet vakalarında kurbanın şikayetinden vazgeçmiş olsa dahi ceza

⁶⁹ Age, s.8.

yargılamasının devam edip etmeyeceği konusu ele alınmıştır. Buna göre; Arnavutluk, Avusturya, Bosna-Hersek, Estonya, İtalya, İspanya, İsviçre, Polonya, Portekiz, San Marino ve Yunanistan'dan oluşan 11 ülkede yetkililer, aile içi şiddet davalarında kurban şikayetinden vazgeçmiş olsa dahi ceza yargılamasını sürdürmek zorundadır. Andora, Azerbaycan, Almanya, Belçika, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Ermenistan, Fransa, Finlandiya, Gürcistan, Hollanda, İngiltere ve Galler, İrlanda, İsveç, Kıbrıs, Letonya, Lüksemburg, Makedonya, Macaristan, Malta, Moldova, Rusya Federasyonu, Sırbistan, Slovakya, Türkiye ve Ukrayna'dan oluşan 27 üye ülkede ise yetkililer, aile içi şiddetin failleri aleyhinde ceza yargılamasını takip edip etmeme konusunda takdir yetkisine sahiptir. Bu 27 ülkenin mevzuat ve uygulamalarına bakıldığında kurbanın şikayetini geri alması halinde ceza yargılamasının devamına öncelikle savcılıklar kamu yararını dikkate alarak karar verirler. İngiltere ve Galler gibi ülkelerde aile içi şiddetin failleri hakkında ceza yargılamasına devam edilip edilmemesine karar verirken savcılık makamları suçun ağırlığı, suç işlenirken silah kullanılıp kullanılmadığı, kurbanın tehdit edilip edilmediği, şiddet ve saldırının planlı olup olmadığı, kurbanın uğradığı zararın fiziksel veya psikolojik oluşu, vakanın evde birlikte yaşayan çocuklar üzerindeki etkisi, sanığın şiddeti tekrar uygulama ihtimali, kurbanın sanıkla ilişkisinin geçmişi, geçmişte başka şiddet olayının yaşanıp yaşanmadığı ve halihazırdaki ilişki durumu gibi etkenleri göz önüne almak zorundadırlar.⁷⁰ Kararda tüm bu ülkelerde uygulamada mevcut fiili durum bu şekilde anlatılırken Romanya'nın ceza yargılamasının devamını tamamen ve her koşulda kurbanın isteği ya da şikayetlerine dayandıran tek ülke olarak görüldüğü de belirtilmiştir.

Türkiye'de aile içi şiddet ve kadınların durumuna ilişkin raporlar da Opuz-Türkiye Davası Karar Metni içinde yer almaktadır. Raporlarda özellikle dikkat çeken hususlara değinmek önem taşımaktadır. Bu rapordan ilki Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'nın 4320 sayılı yasanın uygulanmasına ilişkin 7 Temmuz 2007 tarihli görüşüdür. Söz konusu rapora göre özetle 4320 sayılı kanun tam olarak uygulanmamakta, can güvenliği tehlikede olan kadınlar başvurularından ancak iki üç ay sonraya duruşma günü alabilmekte, tedbir kararı alınsa dahi kararın uygulanması ile ilgili sorunlarla karşılaşmakta, aile içi şiddet polis karakollarında hoşgörü ile

⁷⁰ Age, s.15.

karşılanmaktadır.⁷¹ Kadınların 4320 sayılı kanunu istismar ettiği iddiası doğru değildir; ailenin mali yükü yüzde yüz erkeğin üzerinde olduğundan kadınların hayatları tehlikede olmadığı sürece 4320 sayılı kanunun uygulanmasını talep etmeleri mümkün değildir.⁷²

Karar metni içinde yer alan ikinci rapor sivil toplum kuruluşu Diyarbakır'da kurulan KAMER Vakfı tarafından 4320 sayılı yasanın uygulanmasına ilişkin olarak hazırlanan 25 Kasım 2005 tarihli araştırma raporudur. Bu rapora göre, Türkiye'de gelişen şiddet kültürü hayatın bir çok alanında hoş görülmeğe olup yürürlüğe girdiği 1998 yılından Eylül 2005'e kadar Diyarbakır'da 4320 sayılı yasa uyarınca toplam 183 dava açılmış; bunun 104'ünde tedbir kararı verilmiş 79'unda ise karar için gerekçe bulunmadığından talepler reddedilmiştir. Halkın yasadan haberi olmaması ya da güvenlik güçlerine güven duymaması nedeniyle bu yasaya dayalı çok az başvuru yapılmıştır. Tedbir kararlarının geç çıkması, yetkililerin kararın uygulanmasını takip etmemesi, karakollarda görev yapan polis memurlarının aile içi şiddet mağdurlarına olumsuz tavrı ve sorunu ailevi mesele olarak görmeleri nedeniyle kadınlar bu yasadan yeteri kadar yararlanamamaktadır.⁷³

Diyarbakır KAMER'e ait 1 Ağustos 1997- 30 Haziran 2007 dönemine ait acil hattı istatistiklerine de bu bölümde yer verilmiştir. Uluslararası Af Örgütü'nün Türkiye Aile İçi Şiddet Gören Kadınlar 2004 yılı raporuna göre de, Türkiye'de kadınların uğradığı aile içi şiddetin derecesine ilişkin istatistiksel bilgi güvenilir olmamakla birlikte; ceza yargı sistemi kadınların aile içindeki tecavüz, cinsel saldırı veya diğer şiddet eylemlerine uğradığında yetersiz kalmaktadır. Kadınlar polis memurları tarafından evlerine dönmeye ve barışmaya teşvik edilmekte, aile içi şiddet faillerine ise suçun adet, gelenek veya namus ağır tahrikiyle işlendiğinden bahisle cezalarında indirim uygulandığı hususuna da bu raporda yer verildiği kararda görülmektedir.⁷⁴ Diyarbakır Barosu Herkes İçin Adalet Projesi ile Kadın Hakları Danışma ve Uygulama Merkezi tarafından hazırlanan onur suçlarına ilişkin araştırma raporuna göre ise;

“...Öldürülen kişinin erkek olduğu davalarda sanıklar öldürülen erkeğin yakınlarından birine tecavüz ettiği, cinsel istismarda bulunduğu, akrabalarından

⁷¹ Age, s.15.

⁷² Age, s.16.

⁷³ Age, s.16.

⁷⁴ Age, s.17.

birini kaçırdığını veya fahişeliğe yönelttiğini iddia etmişlerdir. Öldürülen kişinin kadın olduğu davalarda ise sanıklar öldürülen kadının başka erkeklerle konuştuğunu, fahişelik yapmaya başladığını veya zina yaptığını iddia etmişlerdir. Verilen kararların 46 sında haksız tahrik nedeniyle hafifletici unsurlar göz önünde bulundurulmuştur, 61 inde ise Türk Ceza Kanunu 59. maddesindeki takdire bağlı hafifletici nedenler göz önünde bulundurulmuştur.”⁷⁵

Opuz Türkiye Davası karar metninde iç hukuk ve uluslararası uygulamalar, örneklemeler ve Türkiye’de özellikle Diyarbakır’da aktif sivil toplum örgütleri raporlarına bu şekilde yer verildikten sonra Nahide Opuz’un başvurusunun süre yönünden kabul edilemezliği ve iç hukuk yollarının tüketilmediği itirazında bulunan Türk Hükümeti’nin bu itirazlarının geçersizliğine ilişkin açıklamalar, başvuran ve hükümetin beyanları, başvuranın iddiaları ile ilgili Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ilkeleri, bu ilkeler bağlamında davanın kapsamı ve dava konusu olaya ilkelerin uygulanması ayrıntılarıyla anlatılmış ve sonuç kısmında gerekçeleriyle birlikte karar açıklanmıştır.

Karar gerekçesinde somut olay bağlamında; aile içi şiddeti de kapsayacak biçimde kadınlara yönelik şiddetin kadınlara karşı ayrımcılığın bir şekli olduğu, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu kararına göre kadınlara yönelik şiddetin kadınlara karşı *de jure* (hukuki) ve *de facto* (fili) ayrımcılık ve toplumda kadınlara uygun görülen düşük statü kapsamında ortaya çıktığı, kadınların devlete sığınarak çareler ararken engellerle karşılaşarak şiddetlendiği, Amerikalararası İnsan Hakları Komisyonu’nun kadınlara yönelik şiddeti, devletin aile içi şiddeti engelleme ve şikayeti soruşturma hususunda beklenen özeni göstermemesinden kaynaklanan bir ayrımcılık şekli olarak nitelediği, AİHM tarafından yürürlükteki Türk hukukunun haklardan yararlanma hususunda erkekler ve kadınlar arasından açık bir ayırım yapmasa dahi demokratik bir toplumda kadınların statüsüne ilişkin olarak uluslar arası standartlara uygun hale getirilmesi gerektiğinin gözlemlendiği, CEDAW Komitesi gibi AİHM’nin de aile içi şiddete karşı koruma sağlayan özel tedbirleri kapsayan 4320 sayılı kanunun kabulü başta olmak üzere Hükümetin gerçekleştirdiği birçok reformu onayladığı, bu nedenle ayrımcılığın tek başına kanunlara dayanmadığı, yerel makamların tutumundan -aile içi şiddetten şikayetçi olan kadınların polis karakollarında gördüğü muamele ve mağdurlara etkili koruma

⁷⁵ Age, s.18.

sağlamadaki yargısal pasiflik gibi- kaynaklandığı, Diyarbakır Barosu ve Uluslararası Af Örgütü'nün hazırladığı raporlara göre polis karakollarına aile içi şiddet şikayeti bulunulduğunda, polis memurlarının şikayetleri soruşturmadığı ancak mağdurların eve dönmeleri ve şikayetlerini geri almaları için arabuluculuk görevi üstlendiği, polis memurlarının sorunu müdahale edemeyecekleri bir aile meselesi olarak gördüğü, mahkemelerin şikayetleri boşanma davası şeklinde ele almaları ve acil değerlendirmemeleri nedeniyle makul olmayan gecikmelerin görüldüğü, ayrıca mahkemelerin gelenek, görenek veya şerefe dayalı cezaları hafifletmeleri nedeniyle aile içi şiddet suçu işleyen kişilerin caydırıcı cezalar almadıklarının anlaşıldığı, bu sorunlar sonucunda yetkili makamların aile içi şiddeti hoş gördüğünü ve Hükümet'in sağladığı iç hukuk yollarının etkili şekilde işlemediğini ortaya koyduğu, mevcut davadaki gibi işleyen ceza hukuku sisteminin H.O.'nun başvuran ve annesinin şahsi bütünlüğüne karşı işlediği kanuna aykırı fiillerin etkili şekilde önlenmesini sağlayacak caydırıcı bir etkiye sahip olmadığı ve bu nedenle, AİHS'nin 2. maddesinde yer alan yaşam hakkı ve 3. maddesinde yer alan işkence, insanlık ya da onur kırıcı ceza ve işlemlere tabi tutulmama hakkı maddeleri bağlamında haklarının ihlaline neden olduğu sonucuna vardığı, başvuran ve annesinin çektikleri sıkıntının kadınlara karşı ayrımcılık türlerinden biri olan cinsiyete dayalı şiddet olarak kabul edilebileceği kanaatinde olduğu gibi nedenlerle AİHS'nin 41. maddesinin "Mahkeme işbu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeciler Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tazminine hükmeder" gereği uygulanmasına, başvuranın annesinin ölümü nedeniyle manevi tazminat hususunda annesinin öldürülmesi ve yetkili makamların kocası tarafından uygulanan şiddeti önlemek ve kocasına caydırıcı ceza vermek için yeterli tedbir almaması nedeniyle başvuranın büyük sıkıntı çektiği ve hakkaniyete uygun olarak başvurana uğradığı zararı tazmin etmek üzere 30.000 Euro tazminat ödenmesine, yargılama gideri olarak 6.500 Euro ödenmesine⁷⁶ karar verildiği görülmektedir.

Yukarıda ayrıntılarıyla gerekçeleri açıklanan Opuz-Türkiye Davası nihai kararı ile Türkiye'nin aile içi şiddete karşı vatandaşını koruyamadığı tespit edilmiş, kadına yönelik şiddet, cinsiyet ayrımcılığı, 4320 sayılı kanunun uygulama alanı gibi

⁷⁶ Age, s.36.

hususlar açısından hukuki ve fiili durum uluslararası bir belgeyle teyit edilmiştir. TBMM 24/2. Dönem 181 sıra sayılı komisyon raporunda yer alan İstanbul Milletvekili M. Akif Hamzaçebi'nin "Kadını Şiddetten Koruma Kanunu" teklifinde genel gerekçede yer alan 9 Haziran 2009 tarihli Nahide Opuz - Türkiye Kararı bu şekilde uluslararası niteliği haiz ve 6284 sayılı kanunun tasarısı genel gerekçesinde bahsedilmese de Türkiye'nin iç hukuk düzenlemeleri ile fiili uygulamalarını gözden geçirmesi gerektiğini ihtiva eden AIHM kararıdır.

4.2. AVRUPA KONSEYİ İSTANBUL SÖZLEŞMESİ

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 11 Mayıs 2011 tarihinde imzaya açılan Kadına Yönelik Şiddetin ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Sözleşme İstanbul'da imzaya açılması nedeniyle İstanbul Sözleşmesi olarak anılmakta ve uluslararası hukukta kadına karşı şiddet ve aile içi şiddet konusunda yaptırım gücü olan ilk sözleşmedir.⁷⁷ Türkiye imzaya açılma töreninde 13 ülke arasında ilk imza koyan ve TBMM tarafından da 24 Kasım 2011 tarihinde uygun bularak onaylayan -29 Kasım 2011 tarihinde 28127 sayılı resmi gazetede yayınlayan- ilk ülke konumundadır. Bu sözleşme aynı zamanda toplumsal cinsiyetin tanımını yapan ilk uluslararası anlaşmadır.

Sözleşmede alt başlıklar olarak toplumsal cinsiyet anlayışı açıklaması yanısıra kadınların sünnet edilmesi, zorla evlendirme, taciz, kürtaja zorlama ve kısırlaştırmaya zorlama gibi olguların bir suç olarak düzenlenmesi ve cezalandırılması öngörülmektedir. Böylece devletlere, ilk kez, bu suçları hukuk sistemlerine dahil etme zorunluluğunu beraberinde getirmektedir. Kadınlara yönelik şiddetin suç sayılmasının ve gerekli cezaların verilmesinin sağlanması; gelenek, töre, din, ya da namus gerekçelerinin, herhangi bir şiddet eyleminin bahanesi olarak kabul edilmemesinin sağlanması; soruşturma ve yargılama sürecinde mağdurların özel koruma tedbirlerinden yararlanmalarının sağlanması; kolluk kuvvetlerinin yardım isteyenlere anında yardıma gidebilmelerinin ve tehlikeli durumlara yetkinlikle müdahale etmelerinin sağlanması da sözleşmenin önemli alt başlıklarındandır.

⁷⁷ Moroğlu Nazan, "Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi", <http://dekaum.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2016/05/2012-99-1169.pdf>

Sözleşme, sözleşme hükümlerinin ne ölçüde uygulandığının değerlendirilmesine yönelik bir izleme mekanizması da kurmaktadır. Bu izleme mekanizması -kadınlara yönelik şiddetle ve ev içi şiddetle mücadele konusunda uzmanlar grubu- bağımsız uzmanlardan oluşan organ ve sözleşmeye taraf devletlerin temsilcilerinden oluşan Taraflar Komitesi adı altında siyasi organ olarak iki başlı takip içerir. Bu organların tespit ve tavsiyeleri, taraf devletlerin sözleşmeye uygun hareket etmelerinin temin edilmesi ve sözleşmenin uzun dönemli etkililiğinin güvence altına alınmasını sağlayacaktır.⁷⁸

Türkiye de bu sözleşmeye taraf olduğuna göre yukarıda da açıkladığımız gibi halen ceza hukuku uygulamalarında mevcut namus saikiyle işlenen suçlarda haksız tahrik indiriminden yararlanma hali konusunda bir an evvel yasa değişikliği yapılarak bu tür gerekçeler şiddet eyleminin bahanesi olmaktan çıkarılmalıdır. Avrupa Konseyi İstanbul Sözleşmesi'nin önemine binaen 6284 sayılı Kanuna ait 1/572 nolu tasarıda yer verilmemiş olması da bir eksiklik olarak görülmelidir.

4.3. NAMUS CİNAYETLERİNDE HAKSIZ TAHRİK İNDİRİMİ

AİHM Opuz Türkiye Davası Kararı'nda da bahsi geçen haksız tahrik indirim konusuna ve bu indirimin uygulanmasının arkasında yatan namus ve şeref kavramlarına ayrıntılı olarak değinmekte fayda vardır.

Halen yürürlükte bulunan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 81. maddesine göre mesela *töre saikiyle* veya *kan davası* nedeniyle kasten adam öldürme cezası ağırlaştırıcı sebeptir. Ancak TCK 29. maddesine göre de *namus saikiyle* suç işlemek hafifletici nedendir ve cezada indirim uygulanır. Kadın cinayetlerinde failer bu nedenle işledikleri cinayeti namus saikiyle işledikleri iddiasıyla cezalarının indirilmesini talep ederler ve uygulamada pek çok davada bu indirimden yararlandıkları görülmektedir. Türkiye'de mevcut kadın örgütlerinin bu uygulamaya itirazı ve İstanbul milletvekili Sebahat Tuncel'in kanun teklifinde yer alan değişiklik istemi haklı ve yerindedir. Bu şekilde bir kanun değişikliği bir nebze de olsa kadın cinayetlerinde failer açısından caydırıcılık teşkil edecek ve cinayeti işlemeyen önce bir kez daha düşünmelerine neden olabilecektir. Türk Ceza Kanunu'nda BDP

⁷⁸ http://d.barobirlik.org.tr/2016/20161124_kadinasiddet.pdf

Milletvekili Sebahat Tuncel'in önerdiği şekilde bu kanun değişikliği bir an evvel zaruri bir şekilde gerçekleştirilmelidir. Yasa koyucu iradenin TCK'daki kadın aleyhine bu uygulamayı değiştirmemesi; kadın erkek eşitliğini sağlayıcı tedbirlerin alınması gerektiği yönündeki Anayasa'nın 10.maddesinde yer alan yükümlülüğünü de yerine getirmediği sonucunu doğurmaktadır. Kadını öldüren erkek namus saikiyle öldürdüğünde alacağı cezada indirim yapıldığında kadının durumu tam da siyaset felsefesi kuramcısı Giorgio Agamben'in egemenlik alanı tanımında yer alan *homo sacer* olarak adlandırılan "öldürülebilen fakat kurban edilemeyen kutsal insan" figürü olarak karşımıza çıkmaktadır. *Namus, Töre ve İktidar: Kadının Çıplak Hayat Olarak Kuruluşu* adlı eserinde Pınar Ecevitoğlu'na göre "Öçleri kimse tarafından alınamayacak olan, yasaları tutulmayan ve cenazeleri sahiplenilmeyen namus kurbanı kadınların durumu ile öldürülmesi cinayet sayılmayan, ancak kurban edilmesi kesinlikle yasak olan *homo sacer* figürü arasındaki benzerlik çarpıcıdır."⁷⁹ Siyasal iktidarların egemenlik alanının sınırları ve adam öldürme suçları arasındaki bağlantıyı kurmak açısından Agamben'in üzerinde yoğunlaştığı kutsal insan kuramına değinmek gerekir.

Eski Yunan'da hayat ya da yaşam kelimesi bugünkü anlamıyla tek bir kelimeyle ifade edilmiyor. *Zoe* ve *Bios* olarak iki ayrı kelime kullanılıyordu. *Zoe*, insan ve hayvan kısaca tüm canlıların sadece ortak yaşam ve canlılık özelliğini ifade eden özel yaşam alanı, *çıplak hayattır*. *Bios* ise insanı diğer canlılardan ayıran bir birey ya da yurttaş olarak siyasal alanda vücut bulan yaşamdır. Doğal hayat olarak *zoe*, *bios* olarak adlandırılan siyasal alandan tamamen dışlanıyor, sadece üreme alanı olan ev ya da hane anlamına gelen *oikosa* hapsediliyordu. Günümüze uyarladığımızda *zoe* özel alan iken, *bios* kamusal alandır. Aristoteles *Politika* adlı eserinde insanı *politikon zoon* (siyasal hayvan) olarak tanımlayarak kentin amacının iyi bir hayat sürmek olduğunu ve insanla hayvanlar arasındaki ayrılığın doğru yanlış, iyi kötü ya da haklı haksız ayırımını yapabilmesiyle aile ya da devleti meydana getirdiğini dile getirir.⁸⁰

Agamben'e göre, modern siyaset tanımı çıplak hayatın (*zoe*) kent yaşamına dahil edilmesi ile değil çıplak hayat alanının (özel yaşamın) siyasal alanla (*bios*) örtüşmeye başlaması, dışlama ile içlemenin, *bios* ile *zoe*nin bir belirsizlik mntikasına

⁷⁹ Pınar Ecevitoğlu, *Namus Töre ve İktidar: Kadının Çıplak Hayat Olarak Kuruluşu*, Dipnot Yay., Ankara, 2012.s.456.

⁸⁰ Aristoteles, *Politika*, Çev. Mete Tunçay, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2014, s.12.

girmesi ile açıklanabilir.⁸¹ Agamben, bugün siyasetin hayattan başka değer ve hayattan başka değersizlik tanımadığını bu çelişki giderilene kadar da nazizm ve faşizmin hayatımızdan çıkmayacağını da eklemektedir.⁸² İşte yukarıda namus saikiyle öldürülen kadını benzettiğimiz *homo sacer* figürü de *zoede* yaşayan siyasal ve hukuki hiçbir hakkı olmayan, tamamen dışarıda tutulan, öldürülmesi suç teşkil etmeyen ancak murdar kabul edildiği için kurban dahi edilemeyen çıplak hayattan *biosa* bir türlü geçemeyen kutsal insandır.

Homo sacer, eski Roma ceza hukukunda yer alan bir figürdür. Öldürülmesi ceza gerektirmez. Törenle Tanrı'ya kurban da edilemez. O halde kutsallığı nereden kaynaklanır? Hem dini yasalar hem de beşeri yasaların dışında kalan *homo sacer*in hayatı nasıl açıklanabilir? Agamben bu aşamada tabu kavramının devreye girdiğini dinsel inanışlarda tabulu insanların kutsal sayılamayacağını ancak kirli ve murdar olabileceğini örneklerle anlatıyor.⁸³ Sami dininde lohusa kadınlar ve bir cesede dokunan insanlar geçici olarak murdardır ya da işlediği suç nedeniyle lanetli olan dinsizler, toplum ve Tanrı düşmanları Tanrı'ya adanamayacak olup *homo sacer*dir. Agamben kutsal ve lanetli ile kutsal ve tabu arasındaki müphemliği din ve siyaset alanındaki kesişme ve karmaşık ilişkiye benzetmektedir.⁸⁴ Egemenlik alanını ise *homo sacer*in infazının başka bir deyişle katlinin meşru olduğu, cinayet işlemeksizin adam öldürmenin, kurban etmeksizin öldürmenin suç olmadığı, meşru olduğu alan olarak tanımlamaktadır. Yahudi soykırımında öldürülen Yahudiler din uğruna ya da hukuk elverdiği için değil, çıplak hayat figürü *homo sacer* olarak yok edildiler.

Fuocault, egemen iktidarın ayırıcı özelliğinin yaşam ve ölüm üzerindeki hak olduğunu vurgulamaktadır.⁸⁵ Bu tespitin ilk temelleri ise Roma Hukukunda yer alan *patria potestas* kurumunda görülür. Aile babasının tabiyeti altında bulunan eş ve çocukları üzerindeki cinayet işlemeksizin ve ceza almaksızın öldürebilme yetkisi babanın egemenlik hakkıdır. Carl Schmitt egemenlik üzerine yazdığı *Siyasi İlahiyat* eserinde egemen, olağanüstü hale (istisna haline) karar verendir,⁸⁶ diyor. Schmitt

⁸¹ Giorgio Agamben, *Kutsal İnsan: Egemen İktidar ve Çıplak Hayat*, Çev. İsmail Türkmen, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2017, s.18.

⁸² Age, s.19.

⁸³ Age, s.95.

⁸⁴ Age, s.100.

⁸⁵ Michel Foucault, *Cinselliğin Tarihi*, Çev. Hülya Uğur Tanrıöver, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2015, s.96.

⁸⁶ Carl Schmitt, *Siyasi İlahiyat Egemenlik Kuramı Üzerine Dört Bölüm*, Çev. A.Emre Zeybekoğlu, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 2017, s.14.

kuramında olağanüstü hal hakkında verilen kararın hukuk devleti yetkisinde yer almayan tam anlamıyla bir karar olduğunu; egemenin hukuku askıya alan kişi ya da merci olduğunu öne sürüyor. Agamben, Schmitt'in kuramını biraz daha ileriye götürerek egemenliğin hukuk ve şiddetin biraradallığına dayandığını, ikisinin birbirine bulaşan eşik olduğunu ve eşik olarak belirsizlik mıntıkası yarattığını ileri sürmektedir. Egemeni anlamak için kente değil kampa bakmak gerekiyor. Günümüzde toplama kampları, mülteci kampları, hapishaneler bu belirsizlik mıntikasında yer alan homo sacer figürleriyle doludur. Schmitt ve Agamben'in bu kuramına göre egemen hukuk düzeninin hem içinde hem dışındadır, hayat ve ölüm ise bilimsel ya da hukuki kavramlar değil, siyasal kavramlardır.

Egemen iktidarın yaşam ve ölüm üzerindeki hakkını bu şekilde hukuk dışına çıkararak ve şiddetle kullanması teorisinin tezahürlerini sıkıyönetim yasaları ve af yasalarında görüyoruz. Bir cezanın affedilmesi ya da azaltılması da bu tezahürün ürünüdür. İşte yukarıda bu konuya girmemize neden olan milletvekili Sebahat Tuncel'in Türk Ceza Kanunu'nda değişiklik yapılmasını istediği namus saikiyle adam öldürme suçlarında yapılan haksız tahrik indiriminde devlet yaşam ve ölüm üzerinde hak iddiasındadır. Öldürülen kadın da namus saikiyle öldürüldüğü için bunu hak etmiş olan lanetli, murdar çıplak hayat figürü homo sacer ile aynı statüdedir. Bu yasa değişikliği teklifi TBMM gündemine dahi sokulmamıştır sadece 6284 sayılı kanun tasarısı ile benzer içerik taşıdığı için 181 sıra sayılı TBMM Komisyon Raporu'nda birleştirilen tekliflerden biridir. TCK'da namus saikiyle işlenen kadın cinayetlerine indirim kaldırılmadığı sürece de kadına şiddeti önlemek için çıkarılan 6284 sayılı kanun yeterli olmayacaktır.

V. BÖLÜM

5.1. TBMM 24.DÖNEM 2.YASAMA YILI 7 MART 2012 TARİHLİ 75. BİRLEŞİM 6284 SAYILI KANUNUN TASARI GÖRÜŞMELERİ

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Tasarısı ile TBMM 24/2.dönem 181 sıra sayılı komisyon raporu içinde yer alan tüm raporlar ve tasarı ile birleştirilen kanun teklifleri görüşmeleri TBMM'nin genel kurulunda 7 Mart 2012 günlü 75. birleşiminde gündeme alınır. İlk oturum saat 13.03 de başlar.⁸⁷ Gündem dışı konuşmalardan sonra 181 sıra sayılı komisyon raporunun bastırılarak milletvekillerine dağıtıldığından bahisle alınan karar gereğince bu tasarinin meclis İç Tüzüğü'nün 91. maddesi kapsamında temel kanun olarak görüşüleceği bu nedenle tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanıp maddelerine geçilmesi kabul edildikten sonra bölümler halinde görüşüleceği ve bölümlerde yer alan maddelerin ayrı ayrı oylanacağı milletvekillerine bildirilmiştir.⁸⁸ Tasarının tümü üzerinde ilk söz alan MHP grubu adına Eskişehir Milletvekili Ruhsar Demirel'dir. Demirel hatırlanacağı üzere aynı zamanda MHP'yi temsilen Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu üyesidir.

Ruhsar Demirel'in konuşmasına başlarken ilk sitemi mecliste çoğunluğu elinde bulunduran siyasi partideki kadın milletvekillerinin kadınlara ilgili bir yasanın görüşüldüğü oturuma katılmayarak ilgi göstermemesinin konuya bakışını da gösterdiği yönünde olmuştur.⁸⁹ Demirel haklı olarak kadına şiddetin konuşulduğu bir oturuma kadın milletvekillerinin duyarsız ve ilgisiz kalmalarından ötürü hicap duyduğunu, mecliste kadın milletvekillerinin artmasının hep dile getirildiğini ama böyle bir oturumda bulunmamalarını çelişki olarak görmüş ve eleştirmiştir. Hakikaten de kadın milletvekilleri kendileri ile ilgili çıkarılacak bir yasanın görüşüldüğü ortamda etkin olmayacaksa nicelik olarak sayı artışı anlamlı olmayacaktır. Ruhsar Demirel'in diğer bir sitemi bu yasanın asli komisyon olarak Adalet Komisyonu'nda alt komisyon olarak Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'nda görüşülmesine yöneliktir. Demirel, yasanın 8 Mart'a yetiştirilmeye çalışılması nedeniyle bir parlamenterin bu konuyu çok da uzatmanın lüzumu

⁸⁷ TBMM 24.Dönem 2 .Yasama Yılı 7 Mart 2012 Tarihli 75. Birleşim Genel Kurul Tutanakları

⁸⁸ Age.

⁸⁹ Age.

olmadığına dair bir imayla “Bu güzel güne biz o yasayı yetiştirelim” şeklindeki ifadesine de “8 Mart’ın güzel bir gün olmayıp 8 Mart’ın anlamını hala bilmeyen parlamenterlerimiz olduğuna göre 8 Mart’ın ne olduğunu konuşmak gerekir” diyerek sözlerine devam eder.⁹⁰

Demirel, 8 Mart 1857 ‘de New York’ta tekstil fabrikasında grev yaparken kilitli kalarak hayatını kaybeden 129 kadına değinirken Türkiye’de 9 Eylül 2009’da İstanbul’da bir sel felaketinde Trafik Kanunu’na aykırı hareket eden tekstil fabrikasına ait servis aracında kilitli kalarak ölen sekiz kadını da hatırlatır.⁹¹ Bu kadın işçilerin işyeri sahibinin mahkeme tutanaklarında “maalesef kader ağlarını örünce insan neticeye mani olamıyor ateşin çaresi su, suyun çaresi yok, beraatimi talep ediyorum” diyen yöneticilerin olduğu bir ülkede olmamızı ironik bir şekilde eleştiren Demirel bu kanunun 8 Mart’a yetiştirilmeye çalışılması çabasını ise “25 Kasım’a da şiddetle ilgili sözleşmeyi -İstanbul Sözleşmesi kastediliyor- imzalayıp yetiştirdik ancak şiddet azalmadı”⁹² diyerek eleştirir. Devamla bu yasa tasarısının şiddete uğradıktan sonra sağ kalmış şiddet mağdurları için yapılmış bir düzenleme olduğunu, şiddetin yazılı, sözlü, fiziksel ya da ruhsal olmasının önemli olmadığını, şiddetin insanın iradesi dışında genel sağlığına etki eden, olumsuz yönde etkileyen her tür eylem olduğunu ve şiddet mağduru hiç kimsenin sosyal çevresiyle birlikte iyilik halinde olmadığını⁹³ belirtir. Kendisi de bir tıp doktoru olan Ruhsar Demirel geniş anlamda sağlık tanımıyla sadece fiziksel değil ruhsal ve sosyal çevre ile bütün halinde iyilik halini vurgular.

Barış ve Demokrasi Partisi grubu adına İstanbul Milletvekili Sebahat Tuncel söz alır. Tuncel aynı zamanda Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu üyesidir ve bu tasarı ile ilgili verdiği kanun teklifi tasarı ile birleştirilerek Genel Kurul’a 181 sıra sayılı raporda sunulmuştur. Tuncel sözlerine bu yasanın isminin neden değiştiğine anlam veremediği, bu genel kurulda aslında kadın sorunlarının, kadın politikalarının konuşulmasına dair bir yaklaşım olmadığı ve yapılan değişiklikleri alelacele yapalım yaklaşımıyla yapıldığı yönünde eleştirerek başlar.⁹⁴ Bu sorunun sadece kadınları ilgilendiren bir mesele değil, toplumun tümünü ilgilendiren ve TBMM’yi ilgilendiren bir mesele olduğunu ve toplumsal cinsiyet ve eşitlik politikalarına da buradan

⁹⁰ Age.

⁹¹ Age.

⁹² Age.

⁹³ Age.

⁹⁴ Age.

başlamak gerektiğine değinir.⁹⁵ MHP Milletvekili Ruhsar Demirel gibi Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'nun bu tasarıda tali komisyon olmasını eleştirir. Demirel'e göre Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu aslında Kadın Erkek Eşitliği Komisyonu olarak kurulmuştur ancak AKP oylarıyla fırsat eşitliğine dönüşmüştür; en çok kadın üye bu komisyonda olduğunu göre tasarı da Adalet Komisyonu değil bu komisyonda görüşülmeliydi.⁹⁶ Diğer eleştirdiği konu ise bu tasarı ile ilgili Bakanlığın 237 kadın örgütünden oluşan Şiddete Son Platformu ile çalışmalar yürütüp altı ayın sonunda kadın örgütlerinin yaptığı çalışmalar ve Başbakanlı'ğa sunulan tasarinin bile Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'na geldiğinde tamamen değişmesidir.⁹⁷ Tuncel'in temel eleştiri konusu ise tasarinin adında gerçekleştirilen isim değişikliği olur. Kadınların siyasette temsil sorunu ile ilgili ise Tuncel şunları söyler:

“Bu parlamentonun 550 milletvekilinden sadece 78'i kadın. Şu an kadın konusuyla ilgilenen 6 tane kadın var, toplam 10 tane kadın yok, erkekler zaten yok; demek ki ciddi bir sorun... Yani şu an yüzde 14,2'yle övünüyoruz parlamentodaki temsil konusunda. Özellikle bu konuda, AKP iktidarı konusunda politika yapan kadınların ne büyük bir baskıya uğradığını biz biliyoruz... Bu ülkede 26 kadın belediyesi var, bunun 14 tanesi BDP'li ama şimdi 3 tane kadın belediye başkanımız tutuklu...”⁹⁸

Meclise sunulan kanun tekliflerinden, komisyon tartışmalarından ve bu tasarı görüşmelerinden gerçekten de aynı kadın milletvekillerinin kadın sorunları ve tasarı ile ilgilendiğini en çok kadın milletvekili sayısı iktidar partisi AKP'de olmasına rağmen kadın sorunlarına eğilimde bu sayının yansımadığı görülmektedir. Kadın belediye başkan sayısının BDP'de fazla oluşu BDP'nin kadın aday göstermedeki tercihinin ürünüdür. BDP, kadın eş genel başkanı olan tek parti olması nedeniyle de diğer siyasi partilerden farklılık gösterir.

Cumhuriyet Halk Partisi grubu adına Balıkesir Milletvekili Ayşe Nedret Akova söz alır ve tasarinin uygulanmasından sorumlu Bakanlık olarak içinde kadın ismi geçmeyen bir Bakanlığın sorumlu olmasını ve kanunun adında bile ailenin korunmasına öncelik verilmesini şiddetle eleştirir. Akova'ya göre kadın birey olarak değil aile kavramı içinde dikkate alındığında şiddete örtülü destek verilmektedir; mükemmel yasalar hazırlansa dahi bu gizli mesajlarla, en az üç çocuğa bakmakla

⁹⁵ Age.

⁹⁶ Age.

⁹⁷ Age.

⁹⁸ Age.

yükümlü ve kadını ikinci sınıf gören zihniyetin değişimine katkı sağlamayacaktır.⁹⁹ İstanbul Sözleşmesi'nde devletin çocuk ve kadını şiddetten koruyamaması üzerine tazminat ödemesi gerektiği, sığınakların iyileştirilmesi tasarıda eksiktir.¹⁰⁰ Akova, Samsun ilinde Kılık Kıyafet Yönetmeliği'ne uygun diz seviyesinin altında giyilen bir eteğe dahi tahammül gösterilmeyen ve kadın meslek elemanını işinden eden, Van depreminde oluşturulan kriz masasında kadın ve erkeklerin aynı masada oturmasını yasaklayan zihniyetin var olduğu sürece kadınlara karşı şiddetin devam edeceğine değinir.¹⁰¹ Akova'nın bahsettiği zihniyet AKP iktidarındır. AKP iktidarını kadın erkek eşitliğini kabul etmeyen; kadını toplumsal hayattan tamamen dışlayan ataerkil bir iktidar biçimi olmakla itham eder. Akova'nın verdiği örnekler hükümet programında ileri demokrasi hedefi olduğu iddiasında olan bir siyasi partiye uygun yönetim biçimi değildir. I. Erdoğan Hükümeti programında muhafazakar demokrat anlayışı hedeflenmiştir. Demokrat değil ancak muhafazakar tutum Akova'nın verdiği örneklerle somutlaşmıştır.

Albert Hirschman, birbirini izleyen siyasi hamleleri, yeni siyasi önerileri eleştiren ya da siyasilere muhalefet eden grupların başvurduğu argümanları üç tepkisel tezde toplamıştır. Bunlar; *aksi tesir ya da ters etki tezi*, *boşunalık tezi* ve *tehlikeye atma tezidir*.¹⁰² “Aksi tesir tezine göre, siyasi, toplumsal ya da ekonomik düzenin bir özelliğini iyileştirmek için yapılan her amaçlı eylem ancak çare aranan durumun şiddetlenmesine hizmet eder.”¹⁰³ Boşunalık tezine göre iyileştirme ya da dönüşüm için yapılan bu eylemler sonuçsuz kalacak sadece bir çentik yaratacaktır.¹⁰⁴ Tehlikeye atma tezinde ise önerilen girişim ya da reformun maliyeti o kadar yüksek olacaktır ki daha önce gerçekleştirilen kıymetli uygulamalar dahi tehlike içindedir.¹⁰⁵ CHP milletvekili Akova da 6284 sayılı kanun tasarısının meclis görüşmelerinde partisinin grubu adına yaptığı konuşmada AKP iktidarının bu tasarı ile kadınlar adına yenilik getirme iddiasında olduğunu ancak hem tasarıdaki eksiklikler hem de parti yöneticilerinin kadına yönelik uygulamalarına bakıldığında bu çıkacak kanunla

⁹⁹ Age.

¹⁰⁰ Age.

¹⁰¹ Age.

¹⁰² Albert O.Hirschman, *Gericiliğin Retoriği*, Çev:Yavuz Alogan, İletişim Yayınları, İstanbul, 2013, s.23.

¹⁰³ Age, s. 23.

¹⁰⁴ Age, s. 23.

¹⁰⁵ Age, s. 23.

kadınların hayatında bir değişiklik olmayacağını dile getirmekle Hirschman'ın boşunluk tezini savunur.

Gruplar adına son olarak Adalet ve Kalkınma Partisi grubu adına Kocaeli Milletvekili ve Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkanı Azize Sibel Gönül söz alır. Gönül, kadına yönelik şiddet sorununun sadece Türkiye'ye özgü olmadığını, Amerika'da her 15 saniyede bir kadının kocası ya da partneri tarafından şiddete uğradığını, Türkiye'de 4320 sayılı kanunla çok önemli bir adım atıldığını, bu tasarının ise pek çok yenilik getirdiğini ayrıntılarıyla anlatır.¹⁰⁶ Grup konuşmalarından sonra Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma Şahin de söz alır ve bu aşamaya nasıl gelindiğini, tasarı hazırlanırken dikkat ettikleri hususları anlatır.¹⁰⁷

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı'ndan sonra milletvekilleri şahıs adına söz alarak konuşma yaparlar. BDP Batman Milletvekili Ayla Akat Ata söz aldığı anda Bakan Fatma Şahin'e bakanlık tarafından bu şiddeti görünür kılmak ve kadınları şiddete karşı koruma noktasında ve kendilerini yargıya taşıyacak mekanizmalara güç vermek ve ulaşılabilir olmalarını sağlamak adına herhangi bir çalışma olup olmadığını sorar.¹⁰⁸ MHP İzmir Milletvekili Oktay Vural ise söz aldığı anda MHP grubu adına konuşma yapan milletvekili Ruhsar Demirel'in bu yasa tasarısındaki maddi yardımlar için "bu maddi yardımlar bu yıl başlayacaksa kaynağının nereden bulunacağı, çünkü bütçenin 8 milyar Türk Lirası olduğu ve bunun 4.1'i nin de görev zararı olduğu" sorusunu hatırlatarak kaynağın nereden bulunacağı sorusunu yineler.¹⁰⁹ CHP Gaziantep Milletvekili Mehmet Şeker hem tasarının hem de bakanlığın adı ile ilgili eleştirileri tekrarlar:

"Taslağın adı ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesi. Kadınlar zaten aile içinde şiddetle karşı karşıya geliyorlar. Bu durumda, hem ailenin hem de kadının korunması tabii ki mümkün değil... Bakanlığın adının kadın, aile ve sosyal politikalar bakanlığı olması gerekirdi ve buna göre de yapılandırılmalıydı..."¹¹⁰

Mehmet Şeker'in bu haklı eleştirisine katılmamak mümkün değildir. Şiddet uygulayan zaten aile bireyi ise hem aile hem kadın nasıl korunacaktır? Asıl amaç

¹⁰⁶ TBMM 24.Dönem 2 .Yasama Yılı 7 Mart 2012 Tarihli 75. Birleşim Genel Kurul Tutanakları

¹⁰⁷Age.

¹⁰⁸ Age.

¹⁰⁹ Age.

¹¹⁰ Age.

kadını korumak ise kanunun adında halen ailenin korunması ibaresi neden geçer? Bu çalışmada ailenin korunmasının ideolojik boyutu ve kökeni ile ilgili kısmında ailenin korunması ve sürekliliğinin kapitalist toplumlarda emek gücünün yeniden üretimi ve tüketime katkısı ile egemen ideolojinin işlerliğini sağlaması açısından çift yönlü katkı sağladığını ve bu nedenlerle de aile DİA'sının ideolojik devlet aygıtlarının en önemlisi olduğuna değinmiştik. Kadın cinayetlerinde namus saiki ile faile indirim yapılmasının kadının çıplak hayatta homo sacer figürü haline getirildiğine de yukarıda ilgili bölümde yer verilmiştir. Kapitalist toplumlarda egemen iktidarlar açısından aile bu kadar önemli bir siyasal birlik iken namus saikiyle öldürülen kadın lanetli ve murdar addediliyorsa ailenin öncelikle korunması bu mümkün olmazsa kadına şiddetin önlenmesinin düşünülmesi kaçınılmaz bir durum olarak görülmektedir.

6284 sayılı kanun tasarısının 7 Mart 2012 günü TBMM 75. birleşim oturumunda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma Şahin tekrar söz alarak milletvekilleri Ayla Akat Ata, Ruhsar Demirel ve Mehmet Şeker'in ve diğer milletvekillerinin sorularını cevaplar. Cevaplar arasında en önemli husus olan tasarının ismine yönelik verdiği cevap şöyledir:

“...Sayın Şeker ailenin korunmasıyla ilgili, isimle ilgili süreçte sorduğu soruyu ve kanun teklifini söyledi. Aslında bunu çok konuştuk. 4320 sayılı Ailenin Korunması Kanunu'yla ilgili süreçte bize özellikle 4320'yi, Ailenin Korunması Kanununu bilen, 183'le beraber, Alo Şiddet hattıyla beraber toplumun farkındalığının arttığı, bilincinin yükseldiği bir süreçte tamamen biz bunu kadına yönelik şiddet diye devam ettiğimiz zaman geçmişe yönelik bütün süreci toplumsal hafıza olarak bitireceğimizi, bu yüzden hem 4320'nin revize edilmesi manasında bu ismi koyup, yanına da kadına yönelik şiddetle de tamamladığımızda ve ikisini birleştirdiğimiz zaman kanunun ruhuna aykırı olmadan süreci yönetmeye çalıştık...”¹¹¹

Bakan Şahin, böylece 5 Mart 2012 günü Adalet Komisyonu toplantısında dile getirdiği açıklamayı tekrarlar. Ancak daha evvel de dile getirdiği bu açıklamaya karşın aynı itiraz tekrar tekrar muhalefet parti milletvekillerince ve sivil toplum örgütlerince tekrarlanmaktadır; dolayısıyla tatmin edici bir açıklama değildir. Tasarının tümü hakkında parti grup konuşmaları, milletvekillerinin şahsi konuşmaları ve aile ve sosyal politikalar bakanı konuşmasından sonra tasarının bölümleri

¹¹¹ Age.

hakkında görüşmelere geçilmiş, 1 ila 13. maddeleri kapsayan birinci bölümün görüşmelerine başlanmıştır. Bu görüşmeler esnasında söz alan MHP grubu adına Ruhsar Demirel bu yasa tasarısı ile kurulacak izleme merkezlerindeki 362 personelle ve kaynak kısıtlılığı ile bir şey yapılamayacağı sadece pansuman olacağına, hastalığı çözemeyeceğine değinir.¹¹²

BDP grubu adına Ayla Akat Ata'ya göre ise 237 kadın örgütünün bir araya gelerek oluşturduğu Şiddete Son Kadın Platformu ve buna destek veren diğer kadın platformları yasanın bu halinden rahatsız olup bu tasarı parlamentoda bir odadan diğerine giderken bazı değişikliklere gidilmiştir; parlamentoda da erkek egemen bakış açısı ve eril anlayış var olup bakanlığa ayrılan bütçe yetersizdir.¹¹³ Ayla Akat Ata'nın şu sözleri dikkat çekicidir:

“Kendisine kota sorulduğunda Ruanda'yı örnek gösteren bir başbakan ya da bir toplumsal eylemdeki bir genç kızımız için *kadın mıdır kız mıdır belli değildir* diyen bir Başbakan ne yazık ki, *topluma ya da kadına üç çocuk doğur* diyen bir Başbakan ne yazık ki kadının toplumsal konumu noktasında değişim, dönüşümün öncülüğünü üstlenebilecek bir model ortaya koymamaktadır. Birçok insan kendini örnek alıyor, bir Başbakansınız, bunun sorumluluğuyla hareket etmeniz lazım.”¹¹⁴

BDP Milletvekili Ayla Akat Ata da CHP Milletvekili Ayşe Nedret Akova gibi boşunalık tezini savunmakta; parlamentoda ve Başbakan Erdoğan da dahi erkek egemen zihniyet varolduğu sürece bu kanununun çıkmasının kadınlar adına çok da yenilik getirmeyeceğini düşünmektedir. CHP grubu adına söz alan Uşak Milletvekili Dilek Akagün Yılmaz ise daha evvel Adalet Komisyonunda muhalefet şerhinde dile getirdiği tasarının en önemli eksikliğinin dayanak İstanbul Sözleşmesi'nde olmasına rağmen devletin şiddete uğrayan vatandaşın zararını tazmin, sığınma evlerini açma zorunluluğu, arabaluculuk ve uzlaştırma yasağı, şikayete bağlı olmama, hukuki ve adli yardım hükümlerine tasarıda yer verilmemiş olmasına değinir.¹¹⁵

AKP grubu adına tasarının ilk bölümü üzerinde konuşma yapan Kırıkkale Milletvekili Ramazan Can konuşmasında ailenin kadından ön planda olması gerektiğine değinen ve basında yer aldığı kadını örgütleri tarafından çok tepki görecektir şu sözlere yer verir:

¹¹² Age.

¹¹³ Age.

¹¹⁴ Age.

¹¹⁵ Age.

“...Burada, sayın bakanım haricindeki konuşmacıların kahir ekseriyeti özellikle kadın vurgusu üzerinde mesaj vermek istedi. Halbuki aile Türk toplumunun temelidir. Aile olmadan kadın olmaz, erkek olmaz. Burada bir sıralama yapmak gereği hasıl olacaksa, - katılmıyorum ama- bu sıralamada aile ön planda olmalıdır diye düşünüyorum. Sonra çocuklar, sonra kadın, erkek... Gerçekten kadının, zulmedilen, baskı altında tutulan bir insan olarak bulunması her şeyden önce temel insan haklarına aykırılıktır. Fakat kadına karşı pozitif ayrımcılık uygulayalım derken kadının aile içerisindeki statüsünü zayıflatmaya dolayısıyla aileyi zayıflatmaya sebep olacak şeylerden de kaçınmalıyız...”¹¹⁶

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı bu şekilde bir açıklamaya asla yer vermezken; AKP grubu adına Milletvekili Ramazan Can böyle bir konuşma yapar. Can aynı zamanda bu tasarımı Adalet Komisyonu’na sunan Adalet Alt Komisyonu’nun da başkanıdır. Mensubu olduğu iktidar partisinin aileye ve kadına biçtiği rolleri dile getiren bir konuşma yapmıştır. Siyasi parti grup konuşmalarından sonra soru cevap kısmına geçilir.

Milletvekili Sebahat Tuncel soru cevap kısmında bu kanun tasarısında şiddeti önleme merkezleri olduğunu ancak bu kadınların çoğunun cinsel şiddete maruz kaldığını ve bunu ifade edecekleri mekanizmaların olmadığını kadın örgütlerin ısrarla bunu çok istediğini cinsel şiddet izleme ve önleme merkezleri kurmayı düşünüp düşünmediklerini ve bu kanunda eşcinsellere yönelik LGBT bireylere yönelik herhangi düzenleme olmadığını ve bunların en çok şiddete maruz kalanlar özellikle trans bireylerin çok yoğun şiddete maruz kaldıklarını bu konuda herhangi bir çalışma yapmayı düşünüp düşünmediklerini sorar.¹¹⁷ Tuncel’in dile getirdiği bu soru çok yerinde bir soru olup trans bireyler ve seks işçileri uğradıkları şiddetin dozunu Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği üyeleri ile 6284 sayılı kanun uygulamaları ve kanunun şiddeti önlemedeki rolü konulu söyleşide aktardılar. Trans seks işçisi Betül Kevsen sadece cinsel şiddet değil kendilerinden haraç isteyen çetelerden şiddet gördüğünü ve karakola gidip şikayet ettiğinde cinsel kimliği nedeniyle dikkate alınmadığını şöyle anlattı:

“İlk şiddet deneyimimi çorbacıda yaşadım, ilk çetelerle orada karşı karşıya geldim, orada seks işçiliği yapmıyordum. Çorba içiyordum. Genelde transların sosyalleşmesi gecedir. Seks işçisi olun ya da olmayın. Bir araba durdu sataştılar, arabaya bindirmeye çalışıyorlar. Ben de aklımı kullandım, karşı koymadım.

¹¹⁶ Age.

¹¹⁷ Age.

Annem kalp hastası, beş dakika bir arayım, öyle geleyim dedim. O arada polisi aradım. Yardım edin, bizi zorla arabaya bindirmeye çalışıyorlar dedim. Herhalde sesimin inceliğinden biyolojik kadın olmadığımı anlamadılar. Gerçekten de o anda yakın bir ekip varmış. Ben aradım üç dakika sonra polisler geldi ve yol üstünde iki araba durduğu için anladılar ne oluyor burada diye.”¹¹⁸

Kevsen, şiddet vakasından sonra şikayet için karakola gittiğinde polislerin kendisini biyolojik kadın zannederek ilgilendiğini ancak trans kadın olduğunu anladıklarında polisin duyarsızlığından yakındı:

“Onlar kaçtılar ama biz şikayetçi olmaya karar verdik. Çok iyi ilgilendiler. Şaşırдық, ne kadar iyiler, hanımefendi siz üzülme falan. Şikayetçi olacağız kimlik verdik. Kimlik verince işin rengi değişti. Sen trans mısın dedi. Evet dedim. Bir anda o sıcak ilgi soğuk ilgiye döndü. Sabahın beşine kadar karakolda benim ifadem alınmadı. Sonra tabii çeteler bana taktı. Taciz edilmeye başladım. Defalarca karakola gittim. “Bir şey olmaz, geçer, görünmeyiver, bunlardan bir şey olmaz diyerek hep geçiştirdiler...”¹¹⁹

Kırmızı Şemsiye Derneği üyeleri ile yapılan söyleşinin diğer ayrıntılarına ilerde yer verilecek olup seks işçileri ve trans bireylerin uğradıkları fiziksel, ekonomik ya da cinsel şiddet için parlamentoda özel bir çalışma gereklidir. Ancak biyolojik kadınlar açısından dahi kadını sadece aile içindeki rolü ile kabul eden eril zihniyetin var olduğu bir toplumda trans bireyler ve seks işçileri de homo sacerdir, öldürülmeleri ya da şiddete uğramaları suç değildir. Onların zaten şiddeti hak ettiği düşüncesi hakim zihniyettir.

TBMM'nin 75. birleşiminin ikinci oturumunda 181 sıra sayılı kanun tasarısının görüşmeleri tamamlanan birinci bölümde yer alan maddeler ve maddeler üzerindeki önerge işlemleri ayrı ayrı oylamaya sunulur. İlk iki önerge bu kanun tasarısının isminin kadına yönelik her türlü şiddetin önlenmesine dair kanun tasarısı ile kadın ve aile bireylerinin şiddetten korunmasına dair kanun tasarısı olarak değiştirilmesi ve 1. maddenin 1. fıkrasına ısrarlı takip mağduru ibaresinden sonra gelmek üzere cinsel tercih farklılığı ibaresinin eklenmesi yönündedir. Ancak bu önergeler kabul

¹¹⁸ Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği üyeleri ile 31.05.2017 tarihli

Söyleşi, Ek.1/D

¹¹⁹ Kevsen, Ek.1/D

edilmemiş ve 1. madde aynen kabul edilmiştir. 2. maddenin oylanmasında bu maddeye (h) bendinden sonra gelmek üzere (ı) bendi eklenerek toplumsal cinsiyet tanımının “toplum tarafından kadın ve erkeğe yüklenen ve sosyal olarak kurgulanan cinsiyetçi roller, beklentiler, tutum ve davranışları ifade eder” şeklinde yer almasını isteyen önerge CHP milletvekilleri tarafından verilmiş ve önerge reddedilmiştir. Ve 181 sıra sayılı kanun tasarısının 2. maddesinin “şiddet mağduru” tanımının sonuna “trans kadınlar, lezbiyen, gay ve eşcinseller” ibaresinin eklenmesi önergesini ise BDP milletvekilleri vermiş ancak yine kabul edilmemiştir. 11. maddeye kadar önergeler ve maddeler oylanmış ve sonuç olarak 7 Mart 2012’de yapılan iki oturum neticesinde tasarının 11. maddesine kadar olan kısmı kabul edilmiştir. Devamı maddeler ise 8 Mart 2012 tarihinde 76. birleşimde görüşülmüştür.

5.2. TBMM 24.DÖNEM 2. YASAMA YILI 8 MART 2012 TARİHLİ 76. BİRLEŞİM 6284 SAYILI KANUNUN TASARI GÖRÜŞMELERİ VE KANUNUN KABULÜ

8 Mart 2012 tarihinde TBMM 76. birleşimi saat 13.02’ de birinci oturumla açılır. 8 Mart’ın dünya kadınlar günü olması nedeniyle gündem dışı konuşmalarda ilk olarak AKP Adana Milletvekili Fatoş Gürkan söz alır. Gürkan konuşmasında AKP iktidarında kadınların eğitimi, iş ve sosyal hayata katılımı, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve siyasette temsili için önemli adımlar atıldığından, 1982 Anayasası’nda yapılan değişikliklerle kadınlara pozitif ayrımcılık getirildiğinden, Medeni Kanun ve diğer kanunlarda değişiklikler yapıp, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu kurularak, kadınların istihdamını teşvik eden düzenlemeler yapıldığından övgüyle bahseder.¹²⁰

Balıkesir Milletvekili Ayşe Nedret Akova’nın 8 Mart dünya kadınlar gününe ilişkin gündem dışı konuşmasında verdiği istatistik oranları kadınların o dönemdeki ulusal ve uluslararası alandaki konumunu yansıtması açısından önemlidir. Akova’nın CHP Tüzüğü’nde yüzde 33 kadın kotası olduğu, 550 milletvekilinden 79’unun kadın, hükümetteki 26 bakandan sadece 1’inin kadın, 2924 belediye başkanının 26’sının kadın, 34.210 muhtardan 65’inin kadın, 81 valinin 1’inin kadın,

¹²⁰ TBMM 24.Dönem 2.Yasama Yılı 08.03.2012 tarihli 76. Birleşim Genel Kurul Tutanakları

103 rektörden 5'inin kadın, 185 büyükelçiden 21'inin kadın olduğu, 26 müsteşar arasında hiç kadın olmadığı, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu, Yargıtay, Sayıştay başkanlıklarında hiç kadın olmadığı, Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK), Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (Türk-İş), Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu (Hak-İş), Türkiye Kamu Görevlileri Sendikaları Konfederasyonu (Kamu-Sen), Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Müstakil Sanayici İşadamları Derneği (MÜSİAD), Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (TESK) yönetim kurullarında hiç kadın olmadığı ve bu rakamların daha alınması gereken çok yol olduğunu gösterdiği¹²¹ vurgusu sayılarla kadınların durumunu gözler önüne serer. Akova konuşmasında devamla 2008 yılında yapılan kadına yönelik aile içi şiddet araştırmasına göre, Türkiye'de kadınlarımızın yüzde 42'sinin yaşamının herhangi bir döneminde fiziksel veya cinsel şiddete maruz kaldığı, Dünya Ekonomik Forumu cinsiyet uçurumu endeksi 2011 yılı derecelendirmesine göre 135 ülke arasında Türkiye'nin 122. sırada, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından hazırlanan 2011 yılı İnsani Gelişim Raporu'na göre 187 ülke arasında insani gelişim endeksinde 92. sırada, toplumsal cinsiyet eşitsizliği endeksinde ise 77. sırada olduğumuzdan¹²² bahsederek uluslararası alanda da durumun vehametine değinir.

7 Mart 2012'de tasarının 12. maddesine kadar olan kısmı oylanmıştır. 8 Mart'ta oylanacak olan 181 sıra sayılı kanun tasarısının 12. maddesi teknik yöntemlerle takip konusundadır. Hakkında önleyici tedbir kararı uygulanan kişinin gün içinde bulunduğu yeri tespit edebilmek ve elektronik ortamda izlemeye imkan vermesi gerekçesiyle getirilen madde kabul edilmiştir. Zorlama hapsinden bahseden 13. madde ile ilgili görüşmelerde önergeleri nedeniyle İzmir Milletvekili Rıza Türmen söz alır. Türmen kadının özgürleşmeden; kendi hayat hikayesini yazabilen bir özne olmadan özel yaşamının sınırlarını kendi çizmeden kadına şiddetin önlenemeyeceğini, kadının özgürleşmesinin ekonomik ve kendi gövdesi üzerinde tasarruf etme ile olabileceğini cinayetlerin temel nedeninin de bundan kaynaklandığını tasarıda yer alan zorlama hapsinin süresinin altı ayı geçememesini kabul etmediklerini bu ibarenin kaldırılmasını istediklerini dile getirir.¹²³ 13. madde

¹²¹ Age.

¹²² Age.

¹²³ Age.

ile ilgili bu önerge kabul edilmeyerek tasarındaki hali ile kabul edilir. Tasarının birinci bölümünde yer alan maddeler böylece tamamlanır.

Türmen, kadının kendi hikayesini yazabilen özne olması, kendi gövdesi üzerinde tasarruf etme özgürlüğü derken neyi kasteder? Devletler kadın ya da erkek vatandaşlarının özel hayatlarına müdahale ederken sınırlarını nasıl belirler? Ya da bir kadının özel yaşamı iktidarlar açısından neden önemlidir? Tüm bu sorulara cevap olması açısından Foucault'nun *biyosiyaset* teorisine değinmek gerekir.

18. yüzyılda devletler halkların nüfusunun artmasıyla doğum, ölüm, yaşam süresi, sağlık, beslenme, barınma gibi değişkenlerin farkına varır. Nüfusun artışıyla birlikte devletin üretim kapasitesi, sanayi gücü, işgücü, tarım ürünleri artışı da aynı orandamıdır? Doğum oranı doğal artış hızına bırakılmalı mı yoksa kontrol mu edilmeli? Nüfus artışı ya da azlığı ekonomik ve siyasal bir sorun olarak görüldüğünde çiftlerin evlenme yaşından, doğum oranına, gayrimeşru ilişkilerin takibinden, doğum kontrol yöntemlerinin takibine, evliliğin özendirilmesi ve boşanmanın kolaylaştırılmasından, eşcinsel ilişkilerin denetimine kadar pek çok alan çözümlenmelidir.

Uzun yüzyıllar boyunca toplumlar açlık, salgın hastalıklar, soybağı ya da aynı kandan olmak, kan dökmek gibi sebeplerle savaşla ve ölümle iç içeydi. Foucault'ya göre; “ sözkonusu olan toplum kan toplumdur... burada iktidar kan aracılığıyla konuşur, kan simgesel işlevi olan bir gerçekliktir. Biz ise cinsel organ toplumundayız.”¹²⁴ Kan toplumundan cinsellik toplumuna geçince ölümden ziyade yaşam, yaşatma, çocuklar, neslin sağlığı, geleceği, canlılığı önem taşımaya başlar. Uygarlığa geçiş ve modernizm de kan toplumundan cinsellik toplumuna geçişle başlar. Foucault yaşam üzerindeki bu iktidarın *insan bedeni* üzerindeki *anatomo politikası* ve *nüfusun biyo-politikası* ile sağlanacağını kuramsallaştırır.¹²⁵ *Cinselliğin Tarihi* adlı eserinde “cinselliğin hoş görülmesi ya da yargılanması gereken bir şey olmayıp en yüksek verim için işletilecek ve yönetilecek bir kamu gücü”¹²⁶ olduğundan söz eder.

Kan toplumlarında iktidarın ayırıcı özelliği olan yaşam ve ölüm üzerindeki hak öldürme yetkisi ile belirgindi. Cinsellik toplumunda ise bedenlerin yönetimi ve yaşamın denetlenmesi ile 18. yüzyıldan itibaren *biyosiyaset* çağı başlamıştır.

¹²⁴ Foucault, s.105.

¹²⁵ Foucault, s.99.

¹²⁶ Foucault, s.25.

Biyosiyaset kapitalizm için vazgeçilmez bir öge olmuştur. Kapitalizm bedenlerin denetimli bir şekilde üretime katılması ve nüfusun ekonomiyle paralel gidişi ile kendini muhafaza eder. Beden ve nüfusun denetimi ise cinselliğin denetimi ile mümkündür. Cinselliğin denetimi aile, okul, ordu gibi kurumlar aracılığı ile bu kurumlarda uygulanacak disiplin teknikleri ile olmaktadır. Foucault'ya göre bu kurumlar devlet iktidarının basit aygıtları olarak değil, bedenlerin yaşam enerjisini ve üretkenliğini artırma yönüyle pozitif işlevselliğiyle anılmalıdır. Egemenin iktidar alanını koruması canlı bedeni üzerinde yaşamsal kararlarıyla mümkün olabilecektir. Kadın bedeni ve cinselliği nüfus ve ekonomi politikaları açısından azami önem taşımaktadır. O halde biyosiyasal kararlar kadına şiddetin önlenmesinde özel bir yasa çıkarılmasından daha önceliklidir. CHP Milletvekili Rıza Türmen'in kadının kendi gövdesi üzerindeki tasarruf etme özgürlüğüne kavuşmadan kadına şiddetin önüne geçilemeyeceğine dair savı Foucault'nun biyosiyaset kuramı ile örtüşmektedir. Türkiye gibi erkek egemenliğinin hüküm sürdüğü ülkelerde beden, cinsellik ve nüfusun denetimi kadınlar üzerinden yürütülmektedir. Namus cinayetlerinde haksız tahrik tahrik indirimi bunun en bariz örneğidir.

6284 sayılı kanunun tasarı görüşmelerinin ikinci bölümünde geçici 1. madde dahil 14. ile 25. maddeler yer almaktadır. İkinci bölüm ile ilgili siyasi parti grupları adına milletvekillerine görüşlerini açıklamaları için söz verilir. BDP grubu adına İstanbul Milletvekili Sebahat Tuncel söz alır. Tuncel, “özel alandaki kadın şiddeti görünür olmalıdır” mücadelesinin önemine ve bu kanun tasarısında ev içi şiddetin girmesinin ve özel alanı tartışmanın önemli bir kazanım olduğuna, değinir.¹²⁷ Özel alandaki kadın şiddetinin görünür olup olmaması da biyosiyasal bir karardır. Kanun tasarısına ev içi şiddetin girmesi siyasi bir tercih olarak yorumlanmalıdır. Tuncel ayrıca sığınmaevi ya da barınma evi yerine özellikle sığınak tabirini kullanmakla diğer isimlendirmelerin yanlış olduğunu izah eder.¹²⁸ Çankaya Belediyesi Kadın Danışma Merkezi'nde toplumsal cinsiyet uzmanı Aysun Töngür'le 6284 sayılı kanun uygulamaları ve kanunun şiddeti önlemedeki rolü konulu söyleşimizde Töngür de sığınak adı kullanımının doğruluğuna işaret eder:

“...biz sığınma evi diyoruz, konuk evi diyor bakanlık. Sığınma evi. Sığınak, *women's shelter* diye geçiyor literatürde. Sığınma evi ya da konuk evi diye bir

¹²⁷ TBMM 24.Dönem 2.Yasama Yılı 08.03.2012 tarihli 76. Birleşim Genel Kurul Tutanakları

¹²⁸ Age.

şey olamaz çünkü oraya sığınmaya geliyorlar. Konuk evi hele hiç olamaz yanlış yapıyorlar... Bunu tabi hep söylüyoruz. Her yerde de söylüyoruz. Biz sığınma evi diyoruz ama sığınak da kullanılıyor. Zaten literatürdeki yeri sığınak. Yani kaçtığı, saklandığı, korunmaya çalıştığı bir mekan... Literatürde bütün kaynaklarda *shelter* diye geçer. Orası da sığınaktır. Sığınma evi değildir. Evle de bir bağlantı yapılmaz. Sığınak denmesi gerekiyor çünkü evle bütünleşen bir şey değil. Sığınak geçici bir istasyondur zaten...”¹²⁹

Siyasi parti grupları adına ikinci konuşmacı Cumhuriyet Halk Partisi grubu adına Bursa Milletvekili Sena Kaleli'dir. Kaleli tasarının erkek egemen söylemle hazırlanması nedeniyle eleştirir. Başbakanlığa gönderilen tasarıda *birey* sözcüğü kullanılmışken önlere gelen tasarıda bu sözcüğün kişi olarak değiştirilmesi nedeniyle Mc Kinnon'un “toplumsal cinsiyet politik bir sistemdir” sözüne atıfta bulunarak tasarıda kullanılan dilin bu sözü doğruladığını hatırlatır.¹³⁰ Erkek egemen söylem, eril zihniyet özellikle kadın milletvekilleri tarafından sürekli tekrarlanan ibarelerdir.

Gruplar adına üçüncü konuşmacı olarak Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkan Vekili Mersin Milletvekili Mehmet Şandır söz alır. Şandır, bir ankete göre çalışan kadınların yüzde 47'sinin çalışmayanların yüzde 46,9'unun eşinden fiziksel şiddet gördüğünü ifade ettiklerini bu sayının aslında iki kat olduğunu, çocuklar için getirilen 4+4+4 eğitim sisteminin de Meclis'te kavgalara neden olduğunu toplumsal cinnet halinden çıkılması gerektiğini anlatır.¹³¹ Gruplar adına tasarının ikinci bölümü hakkında son konuşmacı olarak AKP grubu adına İzmir Milletvekili İlknur Denizli söz alır. İlknur Denizli de MHP adına söz alan Mehmet Şandır gibi kanun tasarısı içeriği maddeler ile ilgili değil ama ülkemizde kadına şiddetin geldiği nokta ve sebep sonuç ilişkisine değinir; zihniyetlerin değişmesi ile ancak Meclis'te bu tür kanunlar konuşulmayacaktır.¹³² Zihniyet değişikliğinin gerçekleşmesi gereği AKP Milletvekili Denizli tarafından da tekrarlanır.

Gruplar adına konuşmalardan sonra milletvekilleri şahsen tasarının ikinci bölümü hakkındaki düşüncelerini dile getirir. Şahıslar adına ilk sözü AKP Tekirdağ Milletvekili Özlem Yemişçi alır. Yemişçi konuşmasında kadınlarımızın artık

¹²⁹ Çankaya Belediyesi Kadın Danışma Merkezi Toplumsal Cinsiyet Uzmanı Aysun Töngür ile 19.09.2017 tarihli söyleşi, Ek.1/G

¹³⁰ TBMM 24.Dönem 2.Yasama Yılı 08.03.2012 tarihli 76. Birleşim Genel Kurul Tutanakları

¹³¹ Age.

¹³² Age.

devletimize inandığına, şiddeti önleme ve izleme merkezlerinin kurulmasının şiddeti bitirmeyeceğine ancak ölçüleri el altında tutacağına¹³³, kadınlarımızın samimiyete inandığına, haksızlığın önünde adalet sağlayana inandığına ve bu yüzden Adalet ve Kalkınma Partisine inandıklarına, il, ilçe, belde dolaşarak kadınların sorunlarını yerinde tespit edebilen ve çözüm üretebilen Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma Şahin'e inandıklarına, Başbakanımıza inandıklarına,¹³⁴ değinen övgü dolu sözler sarfeder. CHP İstanbul Milletvekili Mehmet Akif Hamzaçebi ise “eksikliklerine rağmen destek verdikleri böyle bir tasarının çok daha geniş bir katılımı yasalaşmasını arzu ettiklerini ancak TBMM sıralarının son derece boş”¹³⁵ olduğunu ifade eder.

Tasarının ikinci bölümündeki maddelerin oylanmasından önce soru cevap kısmına geçilir. Bu kısımda BDP Batman Milletvekili Ayla Akat Ata, 2012 yılı itibariyle cezaevlerinde tutulan tutuklu ve hükümlü kadın sayısını ve özel yetkili ağır ceza mahkemelerinin görev alanı kapsamında yargılanan kadın hükümlü ve tutuklu sayısını sorar.¹³⁶ BDP Mardin Milletvekili Erol Dora, Mardin’de bir sığınmaevi olmadığını şiddete maruz kalan kadınların yetiştirme yurdunda yaşamak zorunda kaldıklarını ve bu nedenle Mardin’de bir sığınma evi ve geçici istasyon açmakla ilgili bir çalışma olup olmadığını¹³⁷, MHP Kütahya Milletvekili Alim Işık ise ülkemizde kadın sığınma evi adıyla hangi illerde toplam kaç adet sığınma evi olduğunu, bu sığınma evlerinde bulunan kadın sayısını, sığınma evlerine sığınmış olan kadınların eğitimleri ve şiddetten korunmaları açısından bu düzenleme içerisine bir ekleme yapılmasının düşünülmekte olup olmadığını¹³⁸ sorar. BDP Ağrı Milletvekili Halil Aksoy ise İstanbul Sözleşmesi’nde sözü edilen ihbar hakkını kullanan üçüncü şahısların olup olmadığını, bunların sayısının kaç olduğunu, insan hakları örgütleri ve kadın örgütleri tarafından kadına yönelik şiddet verilerinin kamuoyuna belirli aralıklarla açıklandığını bu konuda çalışma olup olmadığını varsa Bakanlığın bunu açıklamayı düşünüp düşünmediklerini¹³⁹ sorar. BDP Mersin Milletvekili Ertuğrul Kürkçü, Mersin’de sokağa çıkan kadınların yürüyüşlerini yapmalarına izin

¹³³Age.

¹³⁴Age.

¹³⁵Age.

¹³⁶ Age.

¹³⁷ Age.

¹³⁸ Age.

¹³⁹ Age.

verilmediğini; bu bakımdan hükümetin 8 Mart'taki gösteriler için bu yasanın da çıkartılacağı dönemde özel bir hassasiyet gösterip kadınların gösteri haklarını kullanmasını kolaylaştıracak tedbirler için önceden mülki amirleri uyarıp uyardığını¹⁴⁰ öğrenmek ister. BDP İstanbul Milletvekili Sebahat Tuncel, bu kanun tasarısında ihdas edilen kadrolarda hukukçular olmadığını bu sorunu çözmeyi düşünüp düşünmediklerini, kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda bakanlığın ayrı bir çalışması olup olmadığını, bugüne kadar kaç kadının iş yerinden edildiği, sendikalı mücadele nedeniyle işten çıkarıldığı ve bu kadınların mağduriyetlerini gidermek için bakanlığın bir çalışması olup olmadığını¹⁴¹ sorar. Çoğunluğu BDP milletvekilleri tarafından yöneltilen sorular kadınların genel durumu ve tasarı hakkında olup gayet yerinde ve gündemi takip eden konular içermektedir.

Bu sorular konusu itibariyle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na yöneltilmesine rağmen Bakan Fatma Şahin'in salonda olmaması nedeniyle Çevre ve Şehircilik Bakanı Erdoğan Bayraktar cevaplar:

“Sayın Ata'nın sorduğu 2012 yılındaki hükümlü ve tutuklu sayılarını adalet bakanlığımızdan bilgi almak suretiyle kendilerine takdim edeceğiz, arz ederim. Sayın Dora'nın, sığınma evleri, mevcut durumu ve kapasitesi... Kadının statüsü genel müdürlüğünün verdiği sayılara göre 55 tane, kadın sığınmaevi ve kapasiteleri 1.223 tane. Yerel yönetimlerin 26 tane kadın sığınmaevi var, kapasitesi 614. Sivil toplum kuruluşlarının da 3 adet, bunun da kapasitesi 42. Yani, 84 adet kadın sığınmaevinin 1879 kapasitesi bulunmaktadır, arz ederim. Sayın Işık'ın hangi ilde, ne kadar sığınmaevi var sorusu da bu cevabın içerisinde bulunmaktadır. Bu Mardin'le ilgili kadın sığınmaevi ve konukevi şu anda yok, bu konuda da çalışmalarımızı bakanlık tarafından sizlere takdim ederiz. Sayın Tuncel'in sorduğu, kadına yönelik şiddet için bakanlıkta bütçe ayrılıyor mu... Kanun içerisinde bu var. Bütçe ayrılacak, eğer yetmezse de genel bütçeden talepte bulunacak diye kanunda bu dercedilmiş vaziyette...”¹⁴²

Bakanın sorulara cevabından sonra 181 sıra sayılı ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesine dair kanun tasarısının ikinci bölüm maddelerinin tek tek oylamasına geçilir. İkinci bölümde yer alan 14. madde şiddet önleme ve izleme merkezlerinin kuruluşu ile ilgilidir. Maddenin oylanmasından önce bu madde üzerindeki iki önerge oylanır. Birinci önerge CHP'ne aittir. CHP milletvekilleri tasarının 14. maddesinin 1. fıkrasına son cümle olarak “kurulacak şiddet önleme ve

¹⁴⁰ Age.

¹⁴¹ Age.

¹⁴² Age.

izleme merkezlerinde barolar tarafından görevlendirilmiş olan avukatlar da görev yapar, avukatlara ödenecek ücret bakanlık ile barolar birliği tarafından belirlenir, ödeme bakanlık bütçesinden yapılır” ibaresinin eklenmesini arz ve teklif eder.¹⁴³ Önerge bu merkezlerin barolar ile işbirliği yapması ve avukat teminine ilişkin olup şiddete uğrayan kadın açısından son derece önemlidir.

Diğer önerge BDP milletvekillerine aittir. Bu önergede ise 14. maddenin 1. fıkrasına “*tek adım*” ibaresinin eklenmesi, 2. fıkranın sonuna gelmek üzere “bu merkezler alanda çalışan kadın örgütleri ile işbirliği halinde çalışmalarını sürdürürler” ibaresinin eklenmesini, 2. fıkradan sonra gelmek üzere ise “tedbir kararının gereklerine aykırılık aynı zamanda bir suç oluşturuyorsa, bu suçla ilgili olarak gerekli kanuni işlemlere gecikmeksizin başlanır” fıkrasının eklenmesi teklif edilir.¹⁴⁴

Bu önerge ile ilgili söz alan BDP Batman Milletvekili Ayla Akat Ata şiddet mağduru birçok kadının öncelikli olarak kamu kurumuna gitmek yerine bu konuda bağımsız çalışan kadın kurumlarına gitmiş olması nedeniyle şiddet önleme ve izleme merkezlerinin kadın örgütleri ile işbirliği yapmasının¹⁴⁵ önemine değinir. Ata, ayrıca kadından sorumlu bakanlığın sunduğu verilerin çok yetersiz olduğunu, bu verilerin görünür olmasını istediklerini, insan hakları örgütleri ve kadın örgütlerinin bu verileri kamuoyuyla paylaştıklarını bu nedenle kamu kurumları arasında var olduğu söylenen işbirliği kadar kamu kurumları ile bu konuda bağımsız olarak çalışan gönüllü sivil toplum örgütleri, kadın örgütleri arasında bir işbirliğinin söz konusu olması gerektiğini ve şiddete uğrayan kadının başvuru anından itibaren tek merkezde tüm işlemlerin bitmesi gerektiğini bu nedenle de yedi gün yirmi dört saat esasına göre maddede belirtilen cümlenin başına *tek adım* ibaresinin eklenmesini istediklerini önerge tekliflerinin gerekçesi olarak açıklar.¹⁴⁶ Bu önerge ile ilgili oylama yapılır ve reddedilir. CHP milletvekillerinin önergesi de oylanır ancak reddedilir. Tasarıdaki şekliyle 14. madde oylandığında aynen kabul edilir.

Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin çalışma şekli ile ilgili 15. maddenin oylanmasından önce bu madde ile ilgili CHP ve MHP’nin iki önergesi oylanır. CHP’nin bu madde ile ilgili önergesi 15. maddenin 1. fıkrasının d bendine son cümle

¹⁴³ Age.

¹⁴⁴ Age.

¹⁴⁵ Age.

¹⁴⁶ Age.

olarak “kurulan çağrı merkezinin 7/24 çalışması sağlanarak, mobil ekipler kurulması ve müracaatlar üzerine kadın görevlinin de olduğu mobil ekiplerin şiddet mağdurlarına hizmet vermesini sağlamak” ibaresinin eklenmesi şeklindedir.¹⁴⁷ MHP’nin önergesi ise 15. maddenin 1. fıkrasına f bendinin eklenmesi şeklindedir: “Şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından; şiddetin önlenmesi yanında şiddetin tekrar oluşmasını sağlayacak bireylerin psikolojik teşhis, tedavi ve rehabilitasyonu amacıyla şiddet mağduru ve tüm aile bireyleri için psikolojik teşhis ve tedavi vermek veya ilgili alanda eğitim almış uzmanların şiddet önleme ve izleme merkezlerinde istihdamını sağlamak, gerektiğinde tam teşekküllü kamu ve özel sektör kuruluşlarında psikolojik teşhis ve tedavi desteği verdirmek” ibaresinin eklenmesi teklif edilir.¹⁴⁸ Bu önerge oylamaya sunulur ve reddedilir. CHP’nin önergesi ile ilgili konuşmak üzere İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal söz alır:

“...Türkiye’de öğretmenlerin yüzde 40’ı kadın olduğu halde, milli eğitim bakanlığındaki üst düzey 27 kişi arasından kaç kadındır? Türkiye’deki mühendislerin yüzde 35’i, doktorların yüzde 30’u kadın olmasına rağmen, tarım bakanlığı, enerji bakanlığı, ulaştırma bakanlığı, sağlık bakanlığında üst düzey pozisyonda tek bir kadın bürokrat bulunmamaktadır. Ülkedeki avukatların yüzde 33’ü kadın olmasına rağmen, adalet bakanlığı üst düzeye de bürokrat sayısı nedir? Bunların hepsine verdiğimiz cevap, gerçekten, işte kadının gelmiş olduğu aşamanın ne olduğunu göstermektedir... Sayın başbakanın bizzat kendisi şunu söyledi: *Ben kadın erkek eşitliğine inanmıyorum*, dedi. İlk önce sayın başbakanın bu düşüncesini değiştirmesi lazım.”¹⁴⁹

Tanal’ın bu konuşması önerge içeriği ile ilgili değildir ancak kadınların meslek gruplarında büyük oranlarına rağmen üst düzey bürokrat olamamasına vurgu yapması nedeniyle önemlidir. Akabinde CHP’nin önergesi oylanır ve reddedilir. Ardından 15. madde oylamasına geçilir ve tasarıdaki hali ile kabul edilir. 16. madde oylamasına geçilmesinden önce bu madde üzerinde dört önerge okunur. Tasarıdaki bu madde radyo ve televizyon kuruluşlarına ayda en az doksan dakika şiddetle mücadele konusunda bilgilendirme yükümlülüğü, kamu kurum ve kuruluşlarında eğitim programları düzenlenmesi ve kurumlar arası işbirliği yapılması ile ilk ve ortaöğretim müfredatına kadın erkek eşitliği ve kadının insan hakları konusunda dersler konulması ile ilgilidir.

¹⁴⁷ Age.

¹⁴⁸ Age.

¹⁴⁹ Age.

Önergenin ilki AKP milletvekillerine aittir. Ve bu önergede tasarının 16. maddesinin altıncı fıkrasında yer alan *müfredatına* ibaresinden sonra gelen *toplumsal cinsiyet* ibaresinin metinden çıkarılması arz ve teklif edilir.¹⁵⁰ AKP'nin toplumsal cinsiyet ibaresine karşı çıkan hassasiyeti burada da görülür. BDP milletvekillerine ait ikinci önergede 16. maddenin 3. fıkrasında yer alan *ayda en az doksan dakika* ibaresinden sonra *toplumsal cinsiyet eşitliği* ibaresinin eklenmesi teklif edilir.¹⁵¹BDP toplumsal cinsiyet ibaresinin daha fazla yer almasını ister. MHP milletvekillerine ait üçüncü önergede 16. maddenin 3. fıkrasına *en az doksan dakika* ibaresinden sonra gelmek üzere ailenin kutsallığı ve bütünlüğü, dini ve evrensel değerlerde ailenin yeri ve toplumsal cinsiyet eşitliği ibarelerinin eklenmesi arz edilir.¹⁵² MHP hem toplumsal cinsiyet eşitliği hem de ailenin kutsallığı ve bütünlüğü ibarelerinin eklenmesini ister. CHP milletvekillerine ait önergede ise 16. maddeye 7. fıkra olarak “Türk silahlı kuvvetlerinde askerlik görevini yapmakta olan er ve erbaşlara, toplumsal cinsiyet, kadının insan hakları ve kadın erkek eşitliği konusunda uzman kişilerce eğitim verilir” fıkrasının eklenmesi arz ve teklif edilir.¹⁵³ Görüldüğü üzere tasarının eğitim müfredatına kadın erkek eşitliği dersleri konulmasını içeren 16.maddesi ile ilgili dört siyasi partiden ideolojilerini içeren dört ayrı önerge verilir.

BDP Batman Milletvekili Ayla Akat Ata önergeleri ile ilgili konuşmasında AKP milletvekillerine ait önerge ile kendi önergeleri arasındaki tezatlığa dikkat çeker. Toplumsal cinsiyet ibaresinin daha yaygın yer almasını istedikleri halde Oya Eronat, Sermin Balık ve Nurdan Şanlı adlı üç AKP kadın milletvekillinin de imzasıyla iktidar partisinin tasarıdan toplumsal cinsiyet ibaresini tamamen çıkarmak istemelerini yadırgadığını ifade eder.¹⁵⁴ Ata'nın bu konuşmasının ardından önergeleri oylanır ve reddedilir. MHP ve CHP milletvekillerinin önergeleri de reddedilir. İktidar partisi AKP milletvekillerine ait önerge oylanarak kabul edilir ve tasarıdaki 16. maddenin 6. fıkrasında yer alan *müfredatına* ibaresinden sonra gelen *toplumsal cinsiyet* ibareleri metinden çıkarılarak 16. madde oylanır ve kabul edilir. Toplumsal cinsiyet ibaresinin bu madde metninden çıkarılması önergesinin gerekçesi olarak kadın erkek eşitliği ifadesinin daha geniş bir anlam ifade ettiği öne sürülür. Sonuç

¹⁵⁰ Age.

¹⁵¹ Age.

¹⁵² Age.

¹⁵³ Age.

¹⁵⁴ Age.

olarak milletvekili sayısında çoğunluğu temsil eden iktidar partisinin önergesi kabul görür.

Tasarının 17. maddesi korunan kişiye geçici maddi yardım yapılması ile ilgilidir. CHP Milletvekili Ahmet Toptaş ve arkadaşları tasarının 17. maddesinin 1. fıkrasına son cümle olarak “geçici maddi yardım, nafaka borçlusundan nafaka tahsil edilinceye kadar yapılmaya devam edilir” ibaresinin eklenmesi yönünde önerge teklif eder. Toptaş’ın konuşması akabinde önerge oylanır ve reddedilir. Ardından 17. madde oylanır ve kabul edilir. Tasarının 18. maddesi bu kanun kapsamında nafakaya hükmedilmesi halinde nafaka yükümlüsünün varsa sosyal güvenlik kurumu maaşından nafakanın tahsiline ilişkindir. Bu madde ile ilgili CHP milletvekillerinin önergesi 18. maddenin 2. fıkrasına *tahsil edilir* ibaresinden sonra “nafaka yükümlüsünün taşınır ve taşınmaz malları, üçüncü kişilerdeki hak ve alacaklarının haczi için icra müdürlüğü tarafından ilgili birimlere yazı yazılır” ibaresinin eklenmesi şeklindedir.¹⁵⁵ Önerge ile ilgili CHP Milletvekili Sena Kaleli söz alır. Kaleli’nin söz aldığı önerge oylanır ve kabul edilmez. Ardından 18. madde oylanır ve kabul edilir. Tasarının 19. maddesi; hakkında koruma tedbiri uygulananların sağlık ve tedavi giderlerinin karşılanması için genel sağlık sigortasına dahil olması ve genel sağlık sigortası kapsamında karşılanmayan rehabilitasyon giderlerinin Bakanlık bütçesinden karşılanması hakkındadır ve oylanarak kabul edilir. 20. madde ise bu kanun kapsamındaki başvurularla ilgili kararların icra ve infazı için yapılan işlemlerden yargılama gideri, harç, posta gideri vb. ad altında masraf alınmayacağına dair hükümler ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın gerekli görmesi halinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan şiddet veya şiddet tehlikesi dolayısıyla açılan idari, cezai, hukuki her tür davaya katılabileceğine ilişkin hükümlerle ilgili olup aynı gün oylanarak kabul edilir.

Tasarının 21. maddesi 362 kişilik çeşitli mesleklerden oluşan kadronun ihdasına yöneliktir. Tasarının 22. maddesi ise bu kanunun uygulanmasına dair usul ve esasların altı ay içinde adalet, içişleri, maliye ve sağlık bakanlıklarının görüşü alınarak bakanlık tarafından hazırlanacak yönetmelikle düzenleneceğine ilişkindir. BDP ve AKP milletvekilleri görüşü alınacak bakanlıklar arasına milli eğitim bakanlığının da eklenmesi yönünde önerge verir ve bu önergenin kabulüyle 22. madde oylanarak kabul edilir. 23. madde ile 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair

¹⁵⁵Age.

Kanun'un yürürlükten kaldırılacağı, tasarının geçici 1. maddesinde ise şiddet önleme ve izleme merkezlerinin bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde bakanlıkça belirlenen pilot illerde kurulacağı düzenlenmiştir ve her iki madde de oylanarak kabul edilir.

Sonuç olarak kullanılan oy sayısı 208 olup kabul oyunun da 208 olduğu 181 sıra sayılı komisyon raporu içinde yer alan kanun tasarısı 8 Mart 2012'de TBMM'nin 24/2 dönem 76. birleşiminde oybirliğiyle kabul edilmiştir. Tasarı hakkında pek çok itiraz ve eksiklik önerileri olmasına rağmen kadına şiddetin önlenmesi ve sürekli artan kadın cinayetlerinin bir nebze de olsa azalması gayesiyle tüm siyasi partilerin de desteği ile oybirliğiyle kabul edilmiştir.

Tasarı görüşmeleri esnasında muhalif milletvekillerince getirilen itirazlar şöyledir: Bu kanun tasarısı her ne kadar kadına şiddeti önlemeye ilişkin olsa da Türkiye'de erkek egemen söylem, eril zihniyet değişmediği, kadının ekonomik ve gövdesi üzerinde özgürlük hakkı olmadığı, kadının birey olarak kabul edilmediği ve toplumsal cinsiyet politik bir sistem olarak kullanıldığı sürece kadına şiddet tam anlamıyla önlenemeyecektir. Hakikaten de erkek egemenliğinin kuruluşu ve bunun Türkiye'deki yansımaları; kadına şiddetin önlenmesi açısından üzerinde durulması gereken en önemli konulardan biri olarak önümüzdedir.

6284 sayılı kanun tasarısı meclis görüşmelerinde çoğunluğu muhalefet parti milletvekillerince Türkiye'de var olan erkek egemen zihniyet ve bu zihinsel dönüşümün sağlanmasıyla ancak kadına yönelik şiddetin önlenilebileceği sadece bu kanunu çıkarmanın yeterli olamayacağı olgusu hemfikir olarak ortaya çıkmıştır. Uzun yıllar kadın hakları alanında mücadele veren sivil toplum örgütleri de bu eril zihniyetin kırılmadığı sürece Türk kadınlarının olması gerektiği hak ve özgürlüklere ulaşamayacağı kanaatindedir. Erkek egemenliğini besleyen bu olgular kaynağını nereden bulmaktadır? Tarihsel süreç nasıl işlemiştir? Egemen iktidarlar ve din faktörü nasıl bir rol oynamıştır? Öncelikle bu konulara değinilerek Türkiye'deki mevcut durum gözlenmelidir.

Erkek egemenliğinin tarihsel kökenlerini antik çağlardan başlayarak inceleyelim. İlk yaratılış hikayesi Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslamiyet'te Adem ve Havva ile başlar. Yaratılan ilk insan Adem olup Havva sonradan ona eş olarak Yahudi ve Hıristiyan inancına göre onun kaburga kemiğinden yaratılmıştır. İslamiyet'te ise tek bir özden (nefsten) Adem ve Havva'nın eşit yaratıldığına

inanılır. Ancak tek tanrılı dinlerin üçünde de erkek olmak ayrıcalıklı bir konuma sahip olmak demektir. Tek tanrılı dinlerin çok öncesinde Antik çağlarda da kadınlar yaşamış, ülke yönetiminde ve dini inanış açısından önemli konumlara sahip olmuşlardır. Eski Mısır uygarlığı kalıntılarından ve papirüslerden Tanrıların yanında yer alan Tanrıçaları ve Tanrıların en eskilerinin de dişi olduğunu görüyoruz. Mısır uygarlığının ilk dönemlerinde çocuklar annenin soyadını taşıyıp miras oğula değil en büyük kız çocuğa geçerdi.¹⁵⁶ Soyun anayanlı ilerlediği bu çağlarda toplumlar da anaerkil sistemle yönetilmekteydi. Yunan mitolojisinde de durum farklı değildir. Ana tanrıça İsis ve Osiris'in mitolojik öyküsünde İsis yaratış ve eylemin kaynağı, bilge ve hızlı eyleme geçen anlamını taşıyan isme sahip, Osiris ise İsis'in eylem nesnesi, çok yönlü yaratıcılığının sonucu dünyaya gelen yalnızca erdemli ya da kutsal anlamını taşıyan isme sahip bir Tanrı'dır¹⁵⁷.

Yaratılış efsanelerinden bir diğeri ise Yahudi Talmud'da geçen Adem'in ilk eşinin Havva olmayıp eşit koşullarda yaratılan Lilith olduğudur. Lilith'in Adem'e boyun eğmeyi eşit olduklarını ileri sürerek reddetmesiyle Lilith cennetten kovulur. Lilith'in dönmemesi üzerine ona itaat etmesi için kaburga kemiğinden Havva yaratılır. Yahudi mistisizmi Kabala inanışına göre Lilith, Tanrı'ya baş kaldıran dişi şeytan olup İbranice *gece hayaleti* anlamına gelen *Laila* kelimesiyle özdeşleştirilir.¹⁵⁸ Lilith'in cennetten çıkan ilk kadın olması nedeniyle ölümsüz olduğu, kendi çocuklarını kaybettiği için doğduktan sonraki birkaç gün içinde gece yatağında ölen tüm bebek ölümlerinin ve lohusa annelere musallat olan Babil'in kötü tanrıçası Lamatsu ile aynı kadın olduğu da rivayet edilir.¹⁵⁹ Mezopotomya uygarlıkları Sümer ve Babil'de Rüzgar Tanrıçası olarak tasvir edilen Lilith, kızıl saçlı, erkekleri baştan çıkaran, çok güzel bir kadın hatta Havva'ya yasak elmayı yemesini öğütleyen dişi şeytandır.¹⁶⁰ 6284 sayılı kanunun uygulayıcılarıyla yapılan söyleşilerde Türkiye'de var olan erkek egemen zihniyet ve bu zihinsel dönüşümün sağlanmasıyla ancak kadına yönelik şiddetin önlenebileceği sadece kanun çıkarmanın yeterli olamayacağı olgusu hemfikir olarak ortaya çıkmıştır. Uzun yıllardır kadın hakları alanında mücadele veren sivil toplum örgütleri de bu eril zihniyetin kırılmadığı sürece Türk

¹⁵⁶ Neval El Saadavi, *Havva'nın Örtülü Yüzü*, Çev. Sibel Özbudun, Anahtar Yayıncılık, 1991, s.120.

¹⁵⁷ Age, s.134.

¹⁵⁸ <http://www.gizemligercekler.com/lilith-efsanesi-nedir>, erişim tarihi, 11.11.2018

¹⁵⁹ Age.

¹⁶⁰ <https://gaiadergi.com/lilith-efsanesi/>, erişim tarihi, 11.11.2018

kadınlarının olması gerektiği hak ve özgürlüklere ulaşamayacağı kanaatindedir. Erkek egemenliğini besleyen bu olgular kaynağını nereden bulmaktadır? Tarihsel süreç nasıl işlemiştir? Egemen iktidarlar ve din faktörü nasıl bir rol oynamıştır? Öncelikle bu konulara değinilecektir. Egemen iktidarların kadına bakış açısı, kadın üzerinden siyasetin iktidara katkıları gibi hususlara ilerde yer verilecek olup bu bölümde çoğunlukla ataerkil örüntülere yer verilecektir.

Erkek egemenliğinin tarihsel kökenlerini antik çağlardan başlayarak inceleyelim. İlk yaratılış hikayesi Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslamiyet'te Adem ve Havva ile başlar. Yaratılan ilk insan Adem olup Havva sonradan ona eş olarak Yahudi inanışına göre onun kaburga kemiğinden yaratılmıştır. İslamiyet'te ise tek bir özden (nefsten) Adem ve Havva'nın eşit yaratıldığına inanılır. Ancak tek tanrılı dinlerin üçünde de erkek olmak ayrıcalıklı bir konuma sahip olmak demektir. Tek tanrılı dinlerin çok öncesinde Antik çağlarda da kadınlar yaşamış, ülke yönetiminde ve dini inanış açısından önemli konumlara sahip olmuşlardır. Eski Mısır uygarlığı kalıntılarından ve papirüslerden tanrıların yanında yer alan tanrıçaları ve tanrıların eskilerinin de dişi olduğunu görüyoruz. Mısır uygarlığının ilk dönemlerinde çocuklar annenin soyadını taşıyıp miras oğula değil en büyük kız çocuğa geçerdi.¹⁶¹ Soyun anayanlı ilerlediği bu çağlarda toplumlar da anaerkil sistemle yönetilmekteydi. Yunan mitolojisinde de durum farklı değildir. Ana tanrıça İsis ve Osiris'in mitolojik öyküsünde İsis yaratış ve eylemin kaynağı, bilge ve hızlı eyleme geçen anlamını taşıyan isme sahip, Osiris ise İsis'in eylem nesnesi, çok yönlü yaratıcılığının sonucu dünyaya gelen yalnızca erdemli ya da kutsal anlamını taşıyan isme sahip bir tanrıdır¹⁶². Yaratılış efsanelerinden bir diğeri ise Yahudi Talmud'da geçen Adem'in ilk eşinin Havva olmayıp eşit koşullarda yaratılan Lilith olduğudur. Lilith'in Adem'e boyun eğmeyi eşit olduklarını ileri sürerek reddetmesiyle Lilith cennetten kovulur. Lilith'in dönmemesi üzerine ona itaat etmesi için kaburga kemiğinden Havva yaratılır. Yahudi mistisizmi Kabala inanışına göre Lilith, Tanrı'ya baş kaldıran dişi şeytan olup İbranice gece hayaleti anlamına gelen Laila kelimesiyle özdeşleştirilir.¹⁶³ Lilith'in cennetten çıkan ilk kadın olması nedeniyle ölümsüz olduğu, kendi çocuklarını kaybettiği için doğduktan sonraki birkaç gün içinde gece yatağında ölen tüm bebek ölümlerinin ve lohusa annelere musallat olan Babil'in kötü tanrıçası

¹⁶¹ El Saadavi, s.120.

¹⁶² Age, s.134.

¹⁶³ <http://www.gizemligercekler.com/lilith-efsanesi-nedir>, erişim tarihi, 11.11.2018

Lamatsu ile aynı kadın olduğu da rivayet edilir.¹⁶⁴ Mezopotomya uygarlıkları Sümer ve Babil’de rüzgar tanrıçası olarak tasvir edilen Lilith, kızıl saçlı, erkekleri baştan çıkaran, çok güzel bir kadın, hatta Havva’ya yasak elmayı yemesini öğütleyen dişi şeytandır.¹⁶⁵ Sümer kabartmalarında görülen aşk, savaş ve bereket tanrıçası İnanna tasvirleri ile benzerlik gösterir. Anadolu’da görülen yeni doğan bebek ve lohusa kadınlara albasmasını önlemek için (Lilith’in kızıl saçlı olması nedeniyle) muska, nazar boncuğu takılması, bebeklerin uyurken yüzlerine kırmızı örtü örtülmesi, yastıklarının altına bıçak ve makas konulması gibi inanışların kaynağının da bu efsaneden çıkma olduğu varsayılmaktadır. Bu efsanelerde görüldüğü üzere kadın; ilk yaradılan, Adem’le eşit olan, ona başkaldıran şeytanla eşdeğerde bir varlıktır.

Kadınların akıl ve zeka olarak şeytandan daha ilerde olduğu, yaratıcılık ve düşünce alanında baş rolde olduğu bu çağlardan sonra erkekler kadınların güç tahtına oturabilmek adına erkeği yaratıcı ve her şeyin kaynağı olarak, kadını ise ikincil durumda, zayıf ve edilgen konuma sokmaya çalışma çabalarıyla tarihsel süreç ilerlemiştir. İlkel toprak mülkiyetinin yaygınlaşması ile toprağın işlenebilmesi için kölelik, cariyelikle birlikte çok eşlilik ve çok çocuk dünyaya getirmek gerekti. Mülklü toplumun doğuşu ile birlikte ise mirasın erkek çocuklara bırakılması ihtiyacının doğdu. Erkeklerde çok eşliliğin kabul görmesine kadınların diretmeye üzerine doğacak çocukların hangi babadan olduğu önem taşır. Mülkiyetini erkek çocuklarına bırakacak olan baba erkek çocukları ile hem soyunun hem de mülkünün sürekliliğini garanti altına alacaktır. Mülk sahibi olan baba böylece kölelere, cariyelere ve çok eşliliğe sahip olacağını anladığı anda bu statüsünü korumak için kadına da sahip olması gerçeğini ve bunun için de bir dizi kural, yasa ya da dini buyruklara ihtiyacı olduğunu fark eder. Kadının çok eşliliğinin önlenmesi ile doğacak erkek çocukların babasının kim olduğu garanti altına alınacaktır. Böylece kadının zinasının suç sayılması, fuhuşun önlenmesi ve namus, iffet, şeref gibi kavramların göğe çıkarılması gerekliydi. Kadının tüm cinsel yaşamının kontrol altına alınması ve baskı kurulması için kuralları erkeklerin belirlediği bir sistem olan ataerkillikle babasoyunun devamı ve mülkiyetin geçişi sağlandı. İnsan olmanın kurallarının feodal düzende ortaya çıkışı üç kurala bağlıydı: Erkek olmak, mülk sahibi (burjuva) olmak ve beyaz ırktan olmak. Erkeğe yönetme ve akıl gücü

¹⁶⁴ Age.

¹⁶⁵ <https://gaiadergi.com/lilith-efsanesi/>, erişim tarihi, 11.11.2018

bahşedilirken kadın tamamen ikincil konumda beden ve doğaya indirgenir. Kadınların mücadelesi bu nedenlerle de çok zordur. Bir taraftan insan olduğunu, diğer taraftan lanetli şeytanla işbirliği içinde olmadığını kanıtlamak zorundadır.

Babanın üstün egemenliğinin tam anlamıyla vücut bulduğu sistem eski Roma hukukunda yer alan *patria potestas* kurumudur. Aile babası (*pater familias*), çocuklarını hiçbir cezaya maruz kalmaksızın öldürebilme yetkisine sahiptir. Egemen iktidarların ayırıcı özelliği olan yaşam ve ölüm üzerindeki hak, kaynağını Roma hukukunda yer alan bu *patria potestas* kurumundan alır, aile reisi çocuklarının ve kölelerinin yaşamlarını isterse geri alabilir.¹⁶⁶ Bir aile babasının tabiyetinde olanlar esas olarak kız ve erkek evlatlarıdır. Bu tabiyet *pater familias*ın yurttaşlığını yitirmesi, evladının başka bir *pater familias*ın tabiyetine girmesi, *pater familias*ın kendisinin başka bir aile babasının hükmü altına girmesi, *patria potestas* kurumunun devlet tarafından ortadan kaldırılmasıyla, *pater familias*ın ölümüyle ya da *emancipatio* denilen bir işlemle çocukları üzerindeki yetkiden feragat etmesiyle sona erer. *Pater familias* ailenin mülkü ve yaşam hakları üzerinde iktidar sahibi olduğu gibi aynı zamanda ailenin dini reisi. Roma hukukunda özel hukuk kişisi olabilmenin hak ehliyetine sahip olmanın koşulları özgür ve yurttaş olmanın yanı sıra bir *patria potestas* tabi olmamaktır. Erkek egemenliğini en geniş şekilde öldürme yetkisini de içine alan Roma hukuku *patria potestas* kurumunda görüyoruz. Roma'da kadınlar evlendiğinde babalarının denetiminden kocalarının denetimine geçiyor. *Manus* adı verilen bu güçle, erkek kadın üzerinde mutlak bir hakimiyete sahip olur, öldürme hakkıyla birlikte cezalandırma yetkisine sahiptir. Kadın zina yaptığında koşulsuz öldürebilir. Zina yapan ve öldürülen kadın figürünün *homo sacer* olduğuna yukarıda değinilmiştir.

Baba ve erkek figürünün birincil, kadının ise cinselliğinden ötürü günahkar olduğu düşüncesi ilk olarak Yahudilik'le doğmuş, Hıristiyanlık Yahudiliği izlemiş ve İsa Mesih annesi bakire Meryem hiçbir erkekle birlikte olmadan dünyaya gelmiş kutsal bir erkektir. Bu inanişe göre de Tanrı insanı İsa Mesih ile kendi ruhunda yaratmış, Meryem ise sadece onu doğuran kadın bedenidir. Hıristiyanlıkta başlangıçta çok eşlilik reddedilmiştir. Feodal sistemin kurulmasıyla üretim araçlarının mülkiyeti ile köleler üzerindeki sahiplik, savaşlar, artan çocuk ihtiyacı ve din üzerindeki denetim yetkisi ile erkek çok eşliliğe geçmiştir. Böylece erkek

¹⁶⁶ Foucault, s.96.

egemenliği ve ataerkil sistem de kurulmuştur. Ataerkil sistemin devamı için erkekđin değil kadının tek eğliliğine ihtiyaç vardır. İslamiyetin ortaya çıkığı da Hıristiyanlığın bir din olarak kurumsallağtığı yıllarda olmuştur. İslamiyet öncesi *Cahiliye* toplumu da kölelik üzerine kurulu bir ağiret yapısıydı. Savağ tutsakları kazanan tarafın ganimeti sayılır, kadınlar cariyeye olarak alınırdı. Cariyelerden doğan çocukların baba tarafından tanınması gerekmiyordu. Tanınması durumunda köle ouğuyla birlikte özgürlüğüne kavuğuuyordu. İslamiyet bu alanda bir yenilik getirmedi¹⁶⁷. Erkek evlenme yükümlülüğu olmaksızın cariyeleri evine ve yatağına alma hakkını korudu¹⁶⁸. Cariyelik Hıristiyanlıkta da geçerli bir sistem olarak devam etti.

Adem'in topraktan yaratılmığu olması ve Adem'le Havva'nın günah iğuleyerek cennetten kovulmaları tek tanrılı dinlerin üçünde de ortaktır. Erkek dölleyici tohum olarak birincil rolde, kadın ise toprak ya da tarla ile özdeğuleştirilerek ikincil konumdadır. Kur'an-ı Kerim Bakara Suresi 223. Ayeti şöyledir: “Kadınlar, sizin tarlanızdır. O halde tarlanıza nasıl dilererseniz öyle varın. Kendiniz için ileriye hazırlık yapın ve mutlaka Allah'a kavuğuacağınızı bilin. Ey Muhammed bunu inananlara müjdele!”¹⁶⁹ Kadının toprak ve tarla metaforu bu ayette somutlağuımuştur. Nisa Suresi 1. Ayeti'nde “ Ey insanlar, sizi bir tek neftsen (nefes alan candan) yaratan ve ondan eğuini yaratıp ikisinden birçok erkekler ve kadınlar üreten Rabbinizden korkun...”¹⁷⁰ şeklinde ve Nahl Suresi 72. Ayeti'nde ise “Allah size kendi nefslerinizden eğuşler yarattı ve eğuşlerinizden de size oğullar ve torunlar yarattı...”¹⁷¹ şeklinde buyrulmuştur. Yaradılığu hikayesine göre İslamiyet'te kadın erkeğin kaburgasından yaratılmamığuıtır, eğuit olarak dünyaya gelmiğuıtır. Ve cennetten kovulma sorumluluğunu Yahudilik'ten farklı olarak sadece Havva'ya değil Adem'e de yüklemiğuıtır. Nisa Suresi 34. Ayetinde ise şöyle buyrulmaktadır: “Erkekler, kadınlar üzerine yöneticidirler. Çünkü Allah, kimini kiminden üstün kılmığuıtır ve çünkü erkekler (kadınlara) mallarından harcamaktadırlar. Onun için iyi kadınlar itaatkar olup, Allah'ın kendilerini korumasına karđuılık kendileri de gizliyi koruyan (kocalarına gizli gizli ihanet etmeyen)lerdir. Dik kafalılık, şirretlik etmelerinden korktuğunuz kadınlara öğüt verin, yataklarından ayrılın ve (bunlarla yola

¹⁶⁷ El Saadavi , s.153.

¹⁶⁸ El Saadavi , s.153.

¹⁶⁹ Süleyman Ateğu, Kur'an-ı Kerim ve Yüce Meali, Kılıç Kitabevi, s.34.

¹⁷⁰ Age, s.76.

¹⁷¹ Age, s.273.

gelmezlerse) onları dövün...”¹⁷² Bu ayeti İslamcı feminist söylem ayette geçen *qavvamun* (*kavvamun: koruyup gözetin*) ifadesinin erkeklerin kadınları yönetmekle onlardan daha üstün olduğu anlamına gelmeyeceği, erkek ve kadınlar arasında biyolojik farklar olduğu ve kadınların hamilelik ve çocuk yetiştirme dönemlerinde ihtiyaçlarını karşılamak fikrine gönderme yaptığı şeklinde yorumlansa da ayetin tefsiri açık olup ayetin devamını okuduğumuzda bu yorumun zorlama içerdiği görülmektedir.

İslami feminizm üzerine çalışan Margot Badran’a göre, Kur’an’da tüm insanlar eşittir, kadınlarla erkekler arasındaki bu eşitliğin uygulamaya konulamamasının nedeni 9. yüzyıldaki ataerkil anlayışla şekillenen İslami içtihat veya fıkıhın bugün şariat olarak yorumlanmasından kaynaklanır¹⁷³. Bir başka İslamcı feminist Amina Wadud da Kur’an-ı Kerim’in geleneksel tefsirlerinde *hermenötik* (tarihsel yorum) bir ilkeye dayanılmadığını, bazı sorunların 7. yüzyıldaki Arabistan’a özgü meseleler olduğunu, ayetlerin erkek bakış açısıyla gelişigüzel yorumlandığını, kadın deneyimlerine yer verilmemiş olması nedeniyle eleştirmektedir.¹⁷⁴ Hakikaten de Hatice Şahin Aynur, *İslami Feminizm ve Feminist Kur’an Okumaları Üzerine Genel Bir Değerlendirme* konulu makalesinde “Kur’an ın klasik tefsirlerinde kadın imgesinin erkek üzerinden tasvir edildiğini, erkeğin asıl, kadının fer, erkeğin metbu, kadının tabi şeklindeki ayrımlarla erkeğin üstünlüğünden söz edildiğini; Razi’ye ait tefsirde ise kadınların Allah’a ibadet için değil, erkeklere lütuf için yaratıldığı yaradılış gayesinin bitkiler ve hayvanlarla aynı kategoride yer aldığı anlatıldığını”¹⁷⁵ dile getirmektedir. Kur’an-ı Kerim’in kadın bakış açısıyla ve hermenötik yorumuyla aslında kadın ve erkeği eşit gördüğü; eşitsizliğin tefsirlerin erkek ve ataerkil bakış açısıyla yapıldığı bu iddialara karşı ise İslamcı feministlerin feminizmi Kur’an’a uydurmaya çalıştıkları ve bir kadın hakları dökümanı olarak gördükleri tepkisi¹⁷⁶ gelir. İslamcı feminist söylemle ilgili bu tartışmalar uzayıp giderken Kur’an’da kadının durumu ile ilgili Kazemi, bu konuda birkaç görüş

¹⁷² Age, s.83.

¹⁷³ Margot Badran “İslami Feminizm Nedir”, *İslami Feminizmler*, Der. Zahra Ali, Çev. Öykü Elitez, İstanbul, İletişim Yayınları, 2014, s.45.

¹⁷⁴ Nazife Gürhan, “Kadın Bakış Açısıyla Kuran’ı Yeniden Okuma Denemesi: Amina Wedud, Kuran Ve Kadın” *e-Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi*-www.e-sarkiyat.com- ISSN:1308-9633 Sayı:6 Kasım 2011, s.122.

¹⁷⁵ Hatice Şahin Aynur, “İslami Feminizm ve Feminist Kuran Okumaları üzerine Genel Bir Değerlendirme” *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, Cilt 13 Sayı 3, 2013, s.117.

¹⁷⁶ Ayşe Güç, “İslamcı Feminizm: Müslüman Kadınların Birey Olma Çabaları”, *U. Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt:17, Sayı:2, 2008, s.666.

olduğunu; bir görüşe göre İslam'ın kadınları özgürleştirdiği, diğer bir görüşün İslam devletlerindeki kadınların diğer kesimlerdeki kadınlardan daha aşağı statüye sahip olmasının nedeninin din ve dini uygulamalar olduğu diğer görüşlerin ise bu iki görüşün ortasında bir yer aldığını *Toplumsal Cinsiyet, İslam ve Politika* adlı makalesinde vurgular.¹⁷⁷ İslamcı olmayan kadın feminist yazar ve aktivistlerin ortak görüşü bahsi geçen ikinci görüş; İslamiyet'in kadınları düşük statüye tabi kıldığı ve ataerkillikle de bunun desteklendiği yönündedir.

Mısır'da el altından yürütülen kadın sünnetinin kaldırılması için çalışmalar yürüten, bu uğurda cezaevine de giren feminist aktivist Neval El Saddavi, İslam'ın ilk evrelerinde kadınların özgürce dolaşabilir ve yüzlerini açabilirken; sonradan getirilen tesettürün kadının bedenini ya da ahlakını korumak değil, erkeğin ahlak ve namusunun korunması amacını taşıdığını tespit eder.¹⁷⁸ Bu tespitini ise kadın sözcüğünün Araplar için *fitne* sözcüğü ile özdeş anlama gelmesi ve İslam kültüründe kadının cinsel gücünü kullanan, baştan çıkarıcı, güçlü, etkin, kolay yıkılmayan ama yıkmaya meyilli görülmesi düşüncesine dayandırır.¹⁷⁹ Fas'lı feminist yazar Fatıma Mernissi de İslamiyette din ve cinsellik arasındaki gerilimin kadının fitne olarak görülüp cinselliğinin denetlenmesiyle aşılmaya çalışıldığını İslam toplumunda kadın erkek dinamiklerini incelediği *Peçenin Ötesi* adlı eserinde anlatıyor.¹⁸⁰ Mernissi'ye göre İslami düzen, dışarıda kafir, içerde kadın tehdidi ile karşı karşıya¹⁸¹ olup bunu yenmenin tek yolu olarak erkek egemen, erkeğin denetimindeki aile yapısı görülmüştür.¹⁸² O halde kadının örtünmesi, kocasına itaat etmesi, zinanın çok büyük günah ve suç olması ancak buna karşın erkeğin çok eşli olabilmesi gibi düzenlemeler İslami düzenin devamı için ataerkil örüntüler olarak önümüzde durmaktadır. Mernissi, İslami düzende Peygamber'in aşiret ittifaklarını ancak sıkı denetlenen ataerkil aile kurumu ile *ümmete* dönüştürerek sağlayabileceğini keşfettiğini bu nedenle erkek egemen toplum düzeni kurulduğunu da aynı eserinde dile getirmektedir.¹⁸³

¹⁷⁷ Farhad Kazemi, "Gender, Islam and Politics", *Social Research*, Vol: 67, No: 2, Summer 2000, s. 453-474.

¹⁷⁸ El Saadavi, s.128

¹⁷⁹ El Saadavi, s.128, 173

¹⁸⁰ Fatıma Mernissi, *Peçenin Ötesi: İslam Toplumunda Kadın Erkek Dinamikleri*, Çev. Mine Küpçü, Yayınevi Yayınları, İstanbul, 1995

¹⁸¹ Age, s.71.

¹⁸² Age, s.94.

¹⁸³ Age, s.115.

Cleveland, *Modern Ortadoğu Tarihi*'nde İslamiyet'in Arabistan toplumundaki kadınlara bir takım reformist haklar getirdiğini ancak İslamiyetin genişleyip Arap'ların diğer kültürlerle ilişkiye girmesi ve şehir hayatına uymasıyla Kur'an'ın reformcu eğilimlerinin terk edildiğini anlatıyor. Cleveland'a göre, Kur'an, *mahr* ödemesinin aileye değil geline yapılması ve boşanma halinde gelinde kalması, kocanın eşit davranmayacaksa tek eşle evlenmesi, kadına da boşanma hakkı getirmesi ve erkeğin yarısını da alsa miras hakkı getirmesi ile kadınlar açısından reformisttir ancak zaman içerisinde eşitsiz uygulamalarla kadınların konumunda gerileme yaşanmıştır.¹⁸⁴ Lewis'e göre de İslamiyet büyük ölçüde eşitlikçi bir dindir. Peygamber'in sözleri, davranışları ve ilk hükümdarların uygulamalarına bakıldığında ırk, soy, zenginlik statü ölçüsü değildir; rütbe ve şeref ancak dindarlık ve erdemle kazanılabilir.¹⁸⁵ Lewis, Musevilik, Hıristiyanlık ve İslamiyet'in üçünde de dindarlık ve hayır işlerinin zenginlik ve soyluluktan daha üstün olduğunu ancak üç dinin de eşitlik ilkesini dindar, özgür, yetişkin ve erkek olmakla sınırlandırdığını vurguluyor.¹⁸⁶ Üç din de kadını, çocuğu, köleyi ve inanmayanı aşağı görmüştür.¹⁸⁷ Çocuk yetişkin olabilir, köle azat edilebilir, inanmayan gerekçesi dini kabul edip inançsızlığından kurtulabilir ancak üç dinde de sadece kadın aşağı durumundan kurtulamaz.¹⁸⁸ İslamiyet özelinde fıkıhçılara göre kadın, kendi hakları olan birey olarak değil, kız çocuk, kız kardeş, anne ya da eş olarak tanımlanmıştır.¹⁸⁹ Roma hukukunda gördüğümüz *Patria Potestas* kurumunun uzantıları ve ataerkil örüntüleri bu kez İslam hukukunda görüyoruz. Feodal sistemle mülklü toplumlarda kadına da sahip olma ve soyunu devam ettirme isteği ile erkek egemenliğinin kurulduğuna yukarıda değinmiştik. O halde İslamiyet ya da diğer tek tanrılı dinler tek başına ataerkil sistemin kuruluşunun sebebi olmayıp İslamiyet'le birlikte ataerkil örüntüler meşrulaştırılmıştır. Sadece din faktörü ataerkil sistemde etken olsaydı şeriatla yönetilmeyen laik Müslüman ülkelerde erkek egemenliğinin sona ermesi gerekirdi. Ya da Hindu ve Budist toplumlarda kadınların denetlendiği sistemler süregelmezdi. Kandiyoti'ye göre "günümüz Müslüman toplumlarında giderek artan bir benzerlik

¹⁸⁴ William L. Cleveland, *Modern Ortadoğu Tarihi*, Çev. Mehmet Harmancı, Agora Yayıncılık, İstanbul, 2015, s.36.

¹⁸⁵ Bernard Lewis, *Ortadoğu: İki Bin Yıllık Ortadoğu Tarihi*, Çev. Selen Y. Kölay, Arkadaş Yayınları, Ankara, 2015, s. 259.

¹⁸⁶ Cleveland, s.260

¹⁸⁷ Cleveland, s.260

¹⁸⁸ Cleveland, s.260.

¹⁸⁹ Cleveland, s.265.

varsa bunun kaynağı din değil; dinin siyasallaştırılması ve modern siyasi kimlik mücadelelerinde aranmalıdır.”¹⁹⁰ Kandiyoti, bir an için ataerkillik kavramından vazgeçip kadınların toplumsal uyum stratejileri üzerine odaklandığımızda; erkek egemen sistemlerde erkeğin baskıcı ve koruyucu rolü karşısında kadınların da kendi güç ve özerklik alanı olması nedeniyle kadınların da sisteme bağlılığının birtakım *ataerkil pazarlıklarla* sürdürüldüğünü varsayar.¹⁹¹ Ataerkil pazarlıklar ve beklentiler niteliği gereği bir toplumdan diğerine değişebilir. Bunun en bariz örneği İran’da Humeyni’nin vaazlarında açıkça kadınlara baskı iddialarına karşın erkek sorumluluğunun artacağı, kadınların istikrar, güvenlik ve saygınlık içinde olacağı bir sistem vaadinin kadınlar tarafından da kabul görmüş olmasıdır.¹⁹²

İslamiyet’ten bağımsız olarak atasoyluluğun devam ettiği klasik ataerkillik Türkiye, Çin, Hindistan, Pakistan, İran dahil Kuzey Afrika, Doğu Asya ve Ortadoğu’nun Müslüman kesiminde görülür.¹⁹³ Tarım ve köylülük yeniden üretilerek üç kuşağın bir arada bulunduğu geniş hane ile ataerkillik de yeniden üretilir. Kadınlara baba mirasından pay verilmez. Kızlar ailenin uygun gördüğü bir haneye küçük yaşta verilir ve kayınvalideleri tarafından ezilirler. Ne zaman ki kendi erkek çocukları ve gelinleri olursa kayınvalidesinden gördüğü otoriteyi kendi gelinlerine uygular. Erkeğe itaat bu yaşlı kadınların genç kadınlar üzerindeki denetimi ile sağlanır. Kadınların emek gücüne ulaşımı ve hayat güvencesi sadece evli oğulları vasıtasıyla olur. Bu nedenle evli oğulları ile ilişkileri eşlerinden daha çok önem taşır. Kadınların bu duruma boyun eğmesiyle ataerkil sistem sürekli yenilenir. Böyle bir sistemde doğal olarak hiç çocuğu olmayan boşanmış kadınlar, erkek çocuğu olmayan ya da aile desteğinden mahrum yetim kadınlar ya da erkek çocuğu olduğu halde *hayırsız* evlat olarak addedilen evladı olan kadınlar dışlanacak ve tamamen korumasız güvencesiz kalacaktır. Kadınların direnişi ve ataerkil pazarlıkların çöküşü ile feminizm dalgası doğdu. Ancak bu kez de bir taraftan ailenin kadınlar için baskı unsuru olduğunu savunan feminist kesim diğer taraftan ailesi olmayan kadının daha da güçsüz ve savunmasız olacağını savunan iki ayrı kesim

¹⁹⁰ Deniz Kandiyoti, *Cariyeler Bacılar Yurttaşlar: Kimlikler ve Toplumsal Dönüşümler*, Metis Yayınları, İstanbul, 2015, s.14.

¹⁹¹ Age, s.15

¹⁹² Age, s.139,140.

¹⁹³ Age, s.131.

ortaya çıktı. Böylece biyolojik cinsiyetten bağımsız olarak kadınlık ve erkeklik rollerini tartışan toplumsal cinsiyet kavramı doğdu.

Kandiyoti İslam ve ataerkillik bağlantısı ile ilgili son tahlilde; ataerkillik pazarlıklarının çöküşü ile aile ve cinsiyet ilişkilerinin ideolojileştirilmesinin Müslüman toplumlarda İslamiyet'e mal edilemeyeceğini ancak siyasal İslam'ın bu tür toplumsal dönüşümlerde belirsizlik alanındaki boşluğu doldurduğunu tespit eder.¹⁹⁴ Bu tespite modern ulus devletlerdeki milliyetçilik akımlarının İslamiyet'le konumlanışının da farklı etkileri olduğunu ekler.¹⁹⁵ Kandiyoti'ye göre Türkiye örneğinde “kadınlar, şeriattan laik sisteme geçişle *kurtulmuş* ancak durumlarını değiştirmek için belirgin siyasal eyleme geçmediklerinden *özgürleşememişlerdir*.”¹⁹⁶ Kandiyoti, Cumhuriyet'e geçişte kadın kimliğini Halide Edip Adıvar'da vücut bulan iffetli, milliyetçi, kahraman kadın¹⁹⁷ olarak; peçesiz Cumhuriyet kadınına ise kamusal alana girme koşulu olarak getirilen koyu renk elbiseli, kısa saçlı, makyajsız ve cinsiyetsiz olarak tanımlar.¹⁹⁸ *Cariyeler, Bacılar, Yurttaşlar* eserinin adından da anlaşıldığı üzere Türkiye örneğinde kadınlar ya cariyeye, ya fattan kadın ya da ana, bacı, yurttaş ve yoldaştır. Tanıl Bora, *Analar, Bacılar, Orosupular: Türk Milliyetçi Muhafazakar Söyleminde Kadın* adlı makalesinde makalenin isminde Kandiyoti'nin *Cariyeler, Bacılar, Yurttaşlar* adlı kitabından esinlendiğini¹⁹⁹ Türk milliyetçiliğinin kadını sembolleştirmesinin bariz örneğinin vatanın *ana* ve *sevgili* olarak sahip çıkılacak ve iffeti korunacak kadın olarak tasvir edilmesinde görüldüğünü, kadının iffeti ve namusunun milli haysiyetin simgesi olduğunu anlatır.²⁰⁰ Handan Çağlayan da *Analar, Yoldaşlar, Tanrıçalar* adlı eserinde “kadınların bedenlerinin *ülke* ve *ulus* ile özdeşleştirilmesi, *ulusun yeni kuşaklarının yetiştiği rahimler* olarak kodlanması; kadın bedeni üzerinde ataerkillik kontrolü meşrulaştırmaya yaramaktadır” diyor.²⁰¹ Böylece aile ya da aşiret yoluyla kadın bedeni üzerindeki ataerkillik denetim ulus düzeyine çıkarılmıştır. Vatanın iffetli kadın, ulusun erkek, düşmanın tecavüzcü olarak tasviri tek Tanrılı dinlerdeki tohum ve toprak metaforunu hatırlatmaktadır.

¹⁹⁴ Age, s.145.

¹⁹⁵ Age, s.144,145.

¹⁹⁶ Age, s.78.

¹⁹⁷ Age, s.150.

¹⁹⁸ Age, s.196.

¹⁹⁹ Tanıl Bora “Analar Bacılar Orosupular: Türk Milliyetçi Muhafazakar Söyleminde Kadın” *Şerif Mardin'e Armağan*, Editörler: Ahmet Öncü, Orhan Tekelioğlu, İletişim Yay. İstanbul, 2014, s.241.

²⁰⁰ Age, s. 242.

²⁰¹ Handan Çağlayan, *Analar Yoldaşlar Tanrıçalar: Kürt Hareketinde Kadınlar ve Kadın Kimliğinin Oluşumu*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2014, s.82.

Hobsbawm, milletleri ve milliyetçiliği icat edilmiş geleneklerle bir toplumsal mühendislik ürünü olarak görür²⁰². Sembolik ya da törensel birtakım uygulamalar icat edilmiş gelenektir; sürekli tekrarlandıkça içselleştirilir ve geçmişle gelecek arasında süreklilik sağlanır. Hobsbawm, Gellner'in milliyetçiliğin icat edilen bir olgu olduğu tanımını benimser. Benedict Anderson'a göre ise milliyetçilik liberalizm ya da faşizm gibi bir ideoloji olmayıp; din ve akrabalık gibi olgularla bir arada düşünülmesi gereken özel bir kültürel yapım türüdür²⁰³. Millet ve milliyetçilik icat edilmiş değil hayal edilmişlerdir. Dini topluluklar ve krallıkların yerini geçmişten geleceğe hayal edilen; saat ve takvimle zaman içinde yolculuk eden topluluk almıştır. Türk Milliyetçiliğinde de vatanın iffetli ve namusu korunması gereken kadınla sembolize edilmesi, kadınların ise ana, bacı, yoldaş gibi akrabalık bağları ile ifade edilmesi Anderson'un din ve akrabalık bağlarını içeren milliyetçilik tanımında kendini bulur.

Ayşe Durakbaşa'ya göre "Kemalist devrimin en ayırt edici özelliği İslam'la kopuşu ve Cumhuriyet'in kamusal kurmlarında dinin etkisini silme konusundaki kararlılığıdır."²⁰⁴ "Kemalist feminizm, İslam ile feminizmin bağdaşamayacağı ilkesiyle dini kurumlar arasından çıkararak kişinin vicdanına ait bir mesele haline getirdi."²⁰⁵ Kadınlar da Cumhuriyet'in kuruluşunda yer almak için cinsel kimliklerini arka plana atarak iffetli ve saygın kadın rolünü benimsediler. *Devlet feminizmi* olarak adlandırılan bu durum kadınların Müslüman kimlikleri ile değil ancak geçmişten devam edegelen ataerkil örüntülerin milliyetçilik ideolojisi ile harmanlanması sonucu olmuştur. Cumhuriyet rejimi Türk kadını üzerindeki İslamiyet baskısını ortadan kaldırmıştır ancak ataerkil zihniyet halen devam etmektedir. Bunun izlerini meri hukukta dahi yer bulan namus ve ırz kavramlarında görebiliriz. Namus cinayetleri olarak adlandırılan namus saiki ile öldürülen kadın failinin cezasında indirim yapılması, ırz, namus, iffet gibi kavramlara aşırı anlam yüklenmesi ataerkil örüntülerin kalıntılarıdır.

6284 sayılı kanun tasarısının meclis görüşmelerinde muhalif siyasi parti milletvekilleri ifade edilen ataerkil zihniyet ve erkek egemenliği kırılmadığı

²⁰² Umut Özkırımlı, *Milliyetçilik Kuramları, Eleştirel Bir Bakış*, Doğubatı Yayıncılık, Ankara, 2015, s.142.

²⁰³ Age, s.175-177.

²⁰⁴ Ayşe Durakbaşa, *Halide Edip: Türk Modernleşmesi ve Feminizm*, İletişim Yay, İstanbul, 2014, s. 91.

²⁰⁵ Age, s.92.

müddetçe bu kanunun kadına şiddeti önlemede yeteri kadar etkili olamayacağı söylemlerinden yola çıkarak Türk toplumunda ataerkil örüntülere bu bölümde değinilmiştir. Roma hukukundan bu yana feodal toplum ve tek tanrılı dinlerde de ifadesini bulan erkek egemenliği görüldüğü üzere halen Ortadoğu Müslüman ülkeleri ve Türkiye’de ataerkil zihniyetle kuşanmıştır. Kadına şiddet ve kadın cinayetlerinde önemli bir rol oynamaktadır. 8 Mart 2012 günü kadına şiddetin önlenmesi hakkında kabul edilen 6284 sayılı kanun uygulamalarının kadına şiddeti önlemede ne denli etkin olduğu ise uygulamanın içinden seçilen kamu görevlisi ve sivil toplum yetkililerine ait görüşlerle tespit edilecektir.





VI. BÖLÜM

6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUNUN GETİRDİĞİ YENİLİKLER

20 Mart 2012 tarih ve 28239 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 6284 sayılı kanun, esas itibariyle 4320 sayılı kanunda düzenlenmiş olan koruma tedbirlerini içermektedir. Ancak yeni yasa; şiddet mağdurlarının kapsamı, şiddetin önlenmesi, koruma kararı verilmesi, kurumlar arası koordinasyon kurulması ve mağdura geçici maddi yardım desteği sağlanması gibi hususlar açısından daha geniş düzenlemeler içermektedir. Kanunun ismi yanı sıra kanunda yer alan ya da alamayan tanımların dahi tartışma konusu olması, uluslararası sözleşmelere atıfta bulunulması ve pek çok kadın örgütünün de katılımıyla uzun bir müzakere sonucunda hazırlanması nedeniyle yoğun mesai verilen bir çalışma olarak görülmektedir. Hukukçu ve medya algısı tamamen birbirinden farklı yorumlara yer vermekle birlikte şiddetle mücadelede pek çok kapsamlı yenilik getirmiş; getirilen bazı yenilikler açısından ise mülga 4320 sayılı kanun uygulamasında olduğu gibi bu kanunun uygulanmasında da diğer bölümlerde değineceğimiz pek çok güçlükle karşılaşmıştır.

Bu kanunla getirilen değişiklik ve yeniliklerden en önemlisinin yukarıda 4320 sayılı kanundan yararlanacak kişiler bakımından yapılan tartışmaların önünü kesmek olduğunu söyleyebiliriz. Getirilen değişiklik ve yeniliklerden ilki kanundan yararlanan kişilerin kapsamının genişletilmesidir. Nikahsız birliktelik veya boşanmış kadınlar ya da eşcinsel birlikteliklerde mülga 4320 sayılı kanundan yararlanılamazken 6284 sayılı kanunun 1. maddesine göre bu kişilerin de korunması amacıyla bu kanunun çıkarıldığını görüyoruz:

“Bu kanunun amacı, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir .”

Bu düzenleme ile ayrıca kadın erkek ayırımı yapılmadan tek taraflı *ısrarlı takip mağduru* olan kişilerin de bu kanunun kapsamından yararlanabileceği ve

sadece geçmişte şiddete uğrayan değil; şiddete uğrama tehlikesi bulunan kişilerin de hiçbir belge, bilgi aranmaksızın korunacağı amaç ve ilke olarak belirlenmiştir. Bu kanunla ilk kez koruma kapsamına alınan *ısrarlı takip mağduru* kavramı Ahmet Türkmen'e göre:

“bir kişinin bir başka kişiyi belli bir süre ve tekrarlanan davranışlarla hukuka aykırı olarak ısrarla takip ve taciz etmesi olarak tanımlanır ve eylemin en sık görülen şekilleri ise istenmeyen telefon aramaları ve çağrıları yapmak, istenmeyen mektup ve e-postalar göndermek, mağduru takip etmek ve gözetlemek, bir sebep olmaksızın sürekli mağdurun karşısında çıkmak, mağduru değişik yerlerde beklemek, mağdura isteği dışında hediye, çiçek veya benzeri eşya göndermek, mağdur hakkında internette veya kamuya açık yerlerde veya ağızdan asılsız dedikodular yaymaktır.”²⁰⁶

Kanunun uygulanmasında ve gereken hizmetlerin sunulmasında “T.C. Anayasası ile Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler, özellikle kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi ve bunlara ilişkin Avrupa Konseyi sözleşmesi ve yürürlükteki kanuni düzenlemeler dikkate alınır” ilkesiyle uluslararası anlaşmalara ve özellikle literatürde İstanbul Sözleşmesi olarak yer alan 11 Mayıs 2011 tarihinde imzalanarak 24.11.2011 tarihli ve 6251 sayılı kanunla onaylanması uygun bulunan kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadeleyle ilişkin Avrupa Konseyi sözleşmesine atıfta bulunulmuştur.

Kanun tasarısı genel gerekçesinde de Türkiye tarafından 1985 yılında imzalanan ve 1986 yılında yürürlüğe giren Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)'ne göre sözleşmeye taraf devletlerin toplumsal cinsiyet eşitsizliğini gidermekle yükümlü kılındığının belirtildiğine ilgili bölümde değinmiştik.

Kanunun 2. maddesinde bu kanunda yer alan tanımlar açıklanmış olup özellikle *ev içi şiddet*, *şiddet*, *şiddet önleme ve izleme merkezleri* ile *tedbir kararı* tanımları dikkat çekici niteliktedir. Şiddet “kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı” olarak

²⁰⁶ Ahmet Türkmen, Yeni Bir Hukuki Olgu Olarak İsrarlı Takip ve Taciz(Stalking) ve Bunun Türk Medeni Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi, *Dokuz Eylül Üniv.Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:11, Özel S.2009, s.1387-1434.

ev içi şiddet ise “şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet” olarak tanımlanmıştır.

Daha evvel şiddet tanımı ilk kez 4320 sayılı kanunun uygulama yönetmeliğinde yer alırken bu kez kanun hükmü haline getirilmiştir. Bu kanunla ilk kez getirilen şiddet önleme ve izleme merkezleri şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmi dört saat esasıyla yürüten merkezlerdir. Tedbir kararı ise bu kanun kapsamında, şiddet mağdurları ve şiddet uygulayanlar hakkında hakim, kolluk görevlileri ve mülkî amirler tarafından, istem üzerine veya resen verilecek kararlardır. Tedbir kararını daha evvel sadece aile mahkemesi hakimleri verebilecek iken bu tanımla artık kolluk görevlileri ve mülki amirler tarafından da birtakım tedbir kararlarının verilebileceğini anlıyoruz.

Mülki amirin vereceği koruyucu tedbir kararlarının uygulanmasına ise kanunun 3. maddesinde yer verilmiştir. Buna göre, bu kanun kapsamında korunan kişiye barınma yeri, geçici maddi yardım, psikolojik danışmanlık, talep halinde koruma altına alınma, çocukları varsa ve çalışmıyorsa dört ay, çalışıyorsa iki ay kreş imkanı sağlanabilecektir. Bu tedbirlerden biri ya da birkaçı bir arada uygulanabilir. Gecikmesinde sakınca varsa barınma yeri sağlanması ve geçici koruma kararını kolluk amirleri de alabilir. Kolluk amirlerinin bu kararı nasıl aldıklarını Ankara Emniyet Müdürlüğü Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Büro Amiri Hülya Bayraktar şöyle anlatıyor:

“...Ankara’da 6284 ile alakalı bir müracaat sistemi var duymuşsunuzdur:Pol-net... Sadece bizim emniyetin içinde 81 ilde kendi emniyet ağıdır... Normal internet ağı gibi düşünün kasten yaralama ya da hakaretten işlem müracaat alınır. O sırada sistem uyarı verir. *6284 mü* diye. Eğer evet, kanun kapsamında ise bu müracaat yani aile içi kadına karşı şiddet ise, mesela tehdit hakaret, butonu tıklarız. Hemen 6284 devreye girer... Risk analiz sorularımız var. Aile içi şiddet formlarımız var. Bunlar doldurulur. Risk analizi yapılır. Çıkan risk sonucuna göre sistem sizi uyarır: *Önleyici tedbir karar ver...*”²⁰⁷

Kolluk amirleri tarafından uygulanan önleyici tedbir kararı olarak verilen bu geçici koruma kararları 24 saat içinde aile mahkemesine, barınma yeri sağlanması

²⁰⁷ Ankara İl Emniyet Müdürlüğü Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Şube Müdürü Hülya Bayraktar ile 30.03.2018 tarihli söyleşi, Ek.1/K

gibi koruyucu tedbir kararı ise 48 saat içinde onaylanmak için mülki idare amirliğine gönderilir. Hakim tarafından verilecek tedbir kararları da *koruyucu* ve *önleyici* olarak ikiye ayrılmış olup *koruyucu tedbir kararları* Kanunun 4. maddesinde yer almaktadır. Bunlar;

“korunan kişinin işyerinin değiştirilmesi, evli olması halinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi, Türk Medeni Kanunundaki şartların varlığı halinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması, hayati tehlike bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi bakımından diğer tedbirlerin yeterli olmayacağına anlaşılması halinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesine yönelik ve uygun görülecek tedbir kararlarıdır.”

Hayati tehlike bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağına anlaşılması halinde ve ilgilinin *aydınlatılmış rızası* ile *kimlik değiştirme tedbir kararı* bu kanunla ilk defa getirilen bir düzenlemedir. Ancak aydınlatılmış rızanın nasıl sağlanacağı konusunda açık bir düzenleme yoktur. Kimlik değiştirme tedbirinin uygulamaları hakkında Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 2. Hukuk Dairesi Başkanı Zeynep Öksüzoğlu ile yapılan söyleşide aydınlatılmış rıza ile ilgili yönetmelik çıkması gerektiğini kendi uygulamalarından yola çıkarak anlattı:

“Şimdi şöyle bir uygulama var. Kimlik değiştirme yapıldı. Sayı açıklanmıyor resmi olarak korunmayı sağlamak açısından ama mesela o konuda Tanık Koruma Kanunu’na atıf yapılıyor. Bir yönetmelik çıkması lazım bence çünkü *aydınlatılmış rıza* var orada kimlik değiştirmede. Aydınlatılmış rızayı kimin alacağı belli değil. Ne olduğu belli değil... Kimlik değişince başkası olacaksınız... Başka bir insan olacaksınız. Bunun anlatılması lazım ve hala bu konuda yönetmelik çıkmadı. Bence kesinlikle çıkması lazım...”²⁰⁸

Öksüzoğlu, Tanık Koruma Kanunu’na göre Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT)’e kimlik değiştirme talebinin sorulması gerektiği hakkında şunları söyledi:

“...Ben bir kimlik değiştirme dosyamda, Tanık Koruma Kanunu’nda görev MİT’in; MİT’e yazdım mesela ben bunun kimliğini değiştireyim mi böyle bir talep var. Bu konuda araştırma yapılmalı. “*Benim görev tanımında böyle bir şey yok*” dedi MİT. Orada bir açıklık var...”²⁰⁹

²⁰⁸ Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesi Başkanı Zeynep Öksüzoğlu ile 27.02.2018 tarihli söyleşi, Ek.1/M

²⁰⁹Age.

Öksüzöğlü ayrıca kimlik değiştirmede delil belge aranmamasının yanlışlığına bu ibarenin önleyici tedbir kararlarına ilişkin 5. maddede yer alması gerekirken 4. maddede yer almasının yanlış olduğuna ve 4. maddede düzenlenen şiddet mağdurunu şiddetten korumak adına işyeri değişikliği koruyucu tedbir kararının kötünüyetle sırf tayin yaptırmak için kullanıldığına da değindi:

“Kimliğini değiştirmek için sizin diğer tedbirlerin yetersiz olması lazım. Tüm tedbirlerin alınmış, yetersiz olması lazım ve gerçekten hayati tehlike olup olmadığını araştırmanız lazım. Kanunda böyle bir hüküm var. Bence ters yazılmış bu. Önleyici tedbirlerde işte evden uzaklaştırma, şiddet, tehdit, hakaret onlarda delil aranmaksızın karar verilmesi ve geciktirilmeksizin verilmesi lazım. Siz kimlik değiştirirken nasıl delil belge aramayacaksınız? Hakimin en azından o kişiyi çağırıp dinleyip uzmandan rapor alması lazım. Bu da işte dosyayı delillendirmek demek... Mesela iş yeri değişikliği kötüye kullanılıyor. Tayin yaptırmak için kullanıyorlar...”²¹⁰

Hakim tarafından verilecek *önleyici tedbir kararları* kanunun 5. maddesinde yer alır. Bunlar şiddet uygulayanlarla ilgili olarak verilecek önleyici tedbir kararlarıdır:

- a) şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması
- b) Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiyeye tahsis edilmesi
- c) Korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması
- ç) Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılması
- d) Gerekli görölmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması
- e) Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi
- f) Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi
- g) Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi
- ę) Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi
- h) Korunan kişilerin buldukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların buldukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dahil, muayene ve tedavisinin sağlanması

²¹⁰ Age.

1)Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması “

Hakim tarafından bu tedbirlerden birine ya da bir kaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere karar verilebilir. Uygun görülecek benzer tedbirlere de karar verilebilmesi sayılan bu tedbirlerin sınırlayıcı olmayıp hakim in bu konuda gerekli olması halinde takdir hakkını kullanarak başka tedbir kararlarını da uygulayabileceği anlamını taşımaktadır. Gecikmesinde sakınca bulunan hllerde birinci fıkranın (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hakim in onayına sunar. Hakim tarafından yirmi dört saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

Bu kanunda belirtilen tedbirlerle birlikte hakim in ocuk Koruma Kanunu’nda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirler ile Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre velayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında karar vermeye yetkili olduğu ve şiddet uygulayan, aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan kişi ise Türk Medeni Kanun hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla hakim in, şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebileceği de hakim tarafından verilebilecek önleyici tedbir kararları arasında yer alır.

Kanunun *İhbar* başlığını taşıyan 7. maddesinde şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı halinde herkesin bu durumu resmi makam veya mercilere ihbar edebileceği düzenlenmiştir. Daha evvel mülga 4320 sayılı kanunun uygulama yönetmeliği ile düzenlenen bu husus bu kez kanunla düzenlenmiştir.

Tedbir kararının en çok altı ay için verilebileceği ancak şiddet uygulama tehlikesinin devamı halinde uzatılabileceği ve koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmayacağı, gerekli bulunması halinde talep üzerine veya resen, korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri veya adresleri ile resmi kayıtların gizli tutulacağı, bu bilgileri ifşa edenler hakkında Türk Ceza Kanunu’nun ilgili hükümlerinin uygulanacağı hükümleri 8. maddede düzenlenmiştir.

Bu kanunla ilk kez getirilen yeniliklerden biri tedbir kararlarının uygulanmasında hakim kararı ile *teknik araç ve yöntemlerin* kullanılabilmesidir. Ancak bu suretle, kişilerin ses ve görüntülerinin dinlenemeyeceği, izlenemeyeceği ve

kayda alınamayacağı da ilgili 12. maddede yer alır. Buradaki teknik yöntemlerle izlemeden kasıt kanunun tasarıda yer alan madde gerekçesine göre şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali olan kişiye yönelik olarak elektronik kelepçe veya bileklik, korunan kişinin sabit ev içi ikaz cihazı ya da mağdura hareket özgürlüğü tanıyan ev dışında da kullanılabilen telefon görünümlü mobil cihazın kullanılması gibi yöntemlerdir. Şiddet failine elektronik kelepçe uygulaması hakkında uygulamanın kullanıldığı iller ve yöntem hakkında Ankara Emniyet Müdürlüğü Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Büro Amiri Hülya Bayraktar uygulamanın işlevselliği ve etkinliğini şöyle anlattı:

“Elektronik kelepçe uygulaması iki sene olacak başlayalı. Bir sene uygulandı, sonra bir sene daha eklendi... Bir yıl pilot olarak İzmir ve Ankara’da uygulandı. Denetimli serbestliklere uygulanıyor zaten. 6284’ün pilot uygulaması olarak Ankara ve İzmir’de geçen sene bir yıl daha uzatılıp altı il daha girdi bunun içine. Antalya, Bursa, İstanbul, Antep vs. Şimdi altıya çıktı izleme yaptığımız il sayısı ama bizce emniyet adına şunu söyleyeyim; yakın korumadansa elektronik kelepçe çok çok daha etkili... 24 saat HSK’nın içinde denetimli serbestlik müdürlüğü var... orada bizim personellerimiz var, dört arkadaşımız var. Dört vardiya halinde çalışıyorlar. 24 saat orada izleme yapılıyor...”²¹¹

Tedbir kararlarına aykırılık halinde şiddet uygulayanın tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hakim kararıyla üç günden on güne kadar *zorlama hapsine* tabi tutulacağı, tedbir kararına aykırılığın tekrarı halinde ise yine tedbirin niteliği ve aykırılığın ağırlığına göre zorlama hapsinin on beş günden otuz güne kadar verilebileceği ve zorlama hapsinin toplam süresinin altı ayı geçemeyeceğine ilişkin hükümler kanunun 13. maddesinde yer almaktadır. Zorlama hapsi diğer bir deyişle tazyik hapsi, bir kişiyi kendisine düşen yükümlülüğün gereğini yerine getirmeye zorlamak amacıyla verilen bir yaptırımdır. Seçenek yaptırımlara çevrilememe, ön ödeme, şartla salıverme, erteleme hükümlerinin uygulanmaması ve adli sicil kayıtlarına geçirilmemesi gibi özellikleri nedeniyle zorlama hapsi disiplin hapsi ile benzerlikler taşır ve bu nedenle kanunda zorlama hapsine yer verildiği tasarının ilgili madde gerekçesinde yer alır. Zorlama hapsi ile ilgili de tedbir kararına aykırılık halinde hangi şartlar altında verileceği konusunda uygulama birliği yoktur. Öksüzöğlü bu hususa da yapılan söyleşide değindi:

²¹¹ Bayraktar, Ek.1/K

“...Zorlama hapsinde uygulama birliği yok. Farklı görüşler var. ...Bir kere ihlalin tespiti ispat, tebliğ edilme şartı arıyorsunuz mesela. Tebliğ edilecek ki aleyhine tedbir verildiğinden haberi olsun. Benim içinde bulunduğum bir grup diyor ki üç ay mı maksimum tedbir kararı verildi, zorlama hapsini de bu üç ay içinde hkmedebilirsiniz. Üç ay geçtikten sonra altı ay önceki bir eylem nedeniyle zorlama hapsi veremezsiniz. Zaten adı üstünde tedbire zorlamak için, ama bir kısım hakim de dosya üzerinden karar veriyor. Mesela ben de dahil savunma almadan kimseye hapis verilemeyeceğini düşünenlerdenim. Yani orada bir mekanizma geliştirilmeli. Karar tebliğ edilmiş ve bir ihlal de varsa mevcutlu getirilmeli mesela...”²¹²

Zorlama hapsi uygulaması hakkında cezai yaptırımın işlevselliği hakkında Ankara’da şiddet mağduru kadınlara danışmanlık hizmeti veren bir sivil toplum rgt olan Kadın Dayanışma Vakfı gönüllüsü Av. Huriye Karabacak da kendisiyle yapılan söyleşide değinmiştir:

“Nasıl olacak nasıl uygulanacak? Veya bir aile mahkemesi hakiminden siz ceza kararı vermesini beklemeniz ne kadar doğru? O ceza alanını bilmeyen birinin hani ceza verip vermemesi meselesi de tartışmalı. Yani bunlar iyi düşünülmemiş. ...İnsan haklarına aykırı pek çok şey de çıkarılabilir. Ya da başka kanunlarda düzenlemeler yapılabilir...”²¹³

Kanunun 14. maddesinde ise bu kanunla ilk kez kurulan şiddet nleme ve izleme merkezlerinden (şöNİM) bahsedilir: Bakanlık, gerekli uzman personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını 7 gün 24 saat esasına göre yürüten, çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenen, şiddet nleme ve izleme merkezlerini kurar. şiddet nleme ve izleme merkezlerinin vereceği destek hizmetleri ayrıntılı olarak 15. maddede düzenlenmiştir.

şiddet nleme ve izleme merkezi ilk olarak 6284 sayılı kanunla kurulmuş olup uygulamada kanunda yer alan mülki amir tarafından uygulanacak koruyucu tedbir kararlarını yerine getiren merkez halini almıştır. Kanunun 3. maddesinde yer alan mülki amir tarafından bu kanun kapsamında “korunan kişiye barınma yeri sağlanması, geçici maddi yardım yapılması, psikolojik, mesleki, hukuki ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi, hayati tehlikesinin olması halinde ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması ve gerekli

²¹² kszoğlu, Ek.1/M

²¹³ Kadın Dayanışma Vakfı gönüllüsü Av. Huriye Karabacak ile 04.04.2017 tarihli söyleşi,Ek.1/B

olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması halinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek kaydıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması gibi tedbirlerden biri ya da birkaçını uygulama yetkisi” getirilmiştir.

Bu tedbirler ise aile ve sosyal politikalar bakanlığı il müdürlüklerine bağlı şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından uygulanmaktadır. Uygulama birliği açısından izlenmesi gereken usul ve esaslar için 17.03.2016 tarih ve 29656 sayılı resmi gazete ile şiddet önleme ve izleme merkezi hakkında yönetmelik çıkarılmıştır. Yönetmeliğin 12. maddesinde merkezin hizmetlerinden yararlanacak kişiler; ev içi şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi olan kadınlar, çocuklar, aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağdurları olarak sayılmıştır. Şiddet mağdurlarından zihinsel ya da psikiyatrik hastalığı olanlar, ağır bedensel ve zihinsel engelliler, 60 yaşından büyükler ve yatılı bakım hizmetine ihtiyacı olan kişiler engelli ve yaşlı hizmetleri genel müdürlüğüne bağlı kuruluşlara yönlendirilecektir. 18 yaşından küçük olup da şiddete uğrayan hamile ya da yeni doğum yapmış kız çocukları ise çocuk hizmetleri genel müdürlüğüne bağlı kuruluşlara yönlendirileceği de bu yönetmeliğin 12. maddesinde yer almaktadır. İlgili kuruluşlara yönlendirme yapılan bu kişiler hakkında alınan tedbirler de ŞÖNİM tarafından takip edilecektir.

Şiddet önleme ve izleme merkezi uygulama yönetmeliğinin 13. maddesinde ise ŞÖNİM’e başvuru yöntemleri belirtilmiştir: Yetkili makam tarafından verilen koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile, üçüncü kişilerin ihbarı ile ulaşılan kişinin şikayet etmesiyle, hizmetlerden yararlanacak kişinin başvurusu ile, Cumhuriyet Savcılığı, kamu kurum ve meslek kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ya da gerçek ve tüzel kişilerin bildirim ve Alo 183 telefon hattına başvuru ile ŞÖNİM’e başvurulabilir. 18. maddede ise 6284 sayılı kanun kapsamında verilen tedbir kararları, zorlama hapsi kararları ve ŞÖNİM tarafından yürütülen iş ve işlemlerle ilgili tüm verilerin sisteme kaydedileceği belirtilerek bir veri tabanı oluşturulduğundan bahsedilmektedir.

Uygulama yönetmeliğinin 23. maddesinde hayati tehlikesi bulunanlar için yapılacak işlemler, 25. maddesinde ise hakkında gizlilik kararı olanlarla ilgili yapılacak işlemlerden bahsedilmektedir. Yönetmeliğin 25/2 maddesinde aslında bu

koordinasyonla ilgili açıklama yer almaktadır. Ancak uygulamada halen bu konuda sıkıntılar yaşandığı ve aşılmaya çalışıldığı görülmektedir. Madde metni aynen şöyledir:

“(2) Hakkında gizlilik kararı verilen korunan kişiler ve beraberindeki çocuklarla ilgili kayıtların gizlenmesi için Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, Türkiye Bankalar Birliği ve kolluk birimleri ile ihtiyaç duyulacak diğer birimlere karar bildirilir.”

Hatta aynı maddenin devamında hakkında gizlilik kararı olan kişilerle ilgili yapılacak işlemler, kayıtların sadece elektronik ortamda tutulacağı ve adres olarak ŞÖNİM’in gösterilmesi ile hakkında mahkemece kimlik değiştirme kararı verilen şiddet mağdurlarının kolluk güçleri ile ivedilikle görüşmesinin sağlanacağı hususlarına yer verilmiştir:

“(3) Hakkında gizlilik kararı verilen korunan kişiler ve beraberindeki çocuklarla ilgili yapılan yazışmalarda isim yerine kodlama kullanılır ve kayıtlar sadece elektronik ortamda tutulur.

(4) Hakkında barınma tedbirine karar verilen veya mahkeme kararıyla kimlik bilgileri ve adresi resmî kayıtlarda gizli tutulan şiddet mağdurlarına yapılacak tebligatlarda ŞÖNİM’e ait adres bilgileri kullanılır.

(5) Mahkemece hakkında kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgeleri değiştirilmesi kararı verilen ve adresi ŞÖNİM olarak belirlenen ve ŞÖNİM’de iletişim bilgileri bulunan şiddet mağdurlarına ilişkin iş ve işlemlerin ivedilikle yapılabilmesi için kollukla yüz yüze görüşmesi sağlanır.”

Uygulama yönetmeliğinin 26. maddesinde ise şiddet uygulayana yönelik verilecek destek hizmetleri sayılmıştır:

“a) Öfke kontrolü, stresle başa çıkma ve şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılım sağlanması amacıyla ilgili kurum ve kuruluşa yönlendirmek ve Sağlık Bakanlığı ile koordinasyon içerisinde takibini yapmak,
b) Alkol, uyuşturucu, uçucu veya uyarıcı madde bağımlılığı veya ruhsal bozukluğu bulunanlara bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olması hususunda danışmanlık yapmak veya bu kişileri yönlendirmek,
c) Meslek edindirme kurslarına katılması amacıyla Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü, halk eğitim merkezleri ve benzeri kurum ve kuruluşlara yönlendirmek.”

Uygulama yönetmeliğinin 26. maddesi (a) bendinde bahsi geçen şiddet uygulayana yönelik öfke kontrolü, stresle başa çıkma ve şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve

rehabilitasyon programları kapsamında mahkemelerden kendilerine yönlendirilen şiddet faillerine eğitim veren ŞÖNİM meslek çalışanı eğitim programının nasıl uygulandığını anlatıyor:

“Şiddet çalışması yapıyoruz. Öfke olarak değerlendirmiyoruz çünkü öfke çalışması yaparsak erkekler *ben zaten hastayım* diyerek arkasına saklanıyor o yüzden direkt şiddet konusu üzerine farkındalık eğitimi veriyoruz. Çok fazla değişken var. Toplum, ataerkillik, geçmiş değerler, din, sosyal yaşantı, erkeklik değerleri falan filan. Bütün bunlarla yüz yüze geliyorlar. O anlamda sarsıcı oluyor. Gözlerini kaçırıyorlar, konuşmuyorlar... Önce kadından dolayı buraya geldiğini söylüyor. Uzun dönem buna direniyor. Sonra biz ısrarla burada *kadını değil, seni konuşacağız* üzerine yoğunlaşınca *ben de bunu yaptım şunu yaptım* ile başlıyor. *Aslında ben yirmi yıldır eşimi dövüyorum* noktasına kadar geliyor...”²¹⁴

Kurumlar arası koordinasyon ve eğitim başlıklı 16. maddede kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişilere bu kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak kendi görev alanına giren konularda işbirliği ve yardımda bulunma yükümlülüğü ile alınan tedbir kararlarını ivedilikle yerine getirme yükümlülüğü getirilmiştir. Ayrıca “Türkiye radyo ve televizyon kurumu ile ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan özel televizyon kuruluşları ve radyolar, ayda en az doksan dakika kadınların çalışma yaşamına katılımı, özellikle kadın ve çocukla ilgili olmak üzere şiddetle mücadele mekanizmaları ve benzeri politikalar konusunda Bakanlık tarafından hazırlanan ya da hazırlattırılan bilgilendirme materyallerini yayınlamak zorundadır” denilerek televizyon ve radyo kuruluşlarına da yükümlülük getirilmiştir. “Tüm kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına personel ve üyelerine kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim programlarına katılmasını sağlama yükümlülüğü ve ilköğretim ve ortaöğretim müfredatına kadının insan hakları ve kadın erkek eşitliği konusunda eğitime yönelik dersler konulacağı” da bu madde hükmünde yer alır.

Kanunun mali hükümler başlıklı bölümünde ise bu kanun hükümlerine göre *geçici maddi yardım* yapılmasına karar verilmesi halinde, her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının otuzda birine kadar günlük ödeme yapılacağı korunan kişiye barınma yeri sağlanması halinde bu tutarın yüzde elli oranında azaltılarak uygulanacağı, bu ödemelerin bakanlık bütçesine geçici maddi yardımlar için

²¹⁴ Ankara ŞÖNİM meslek çalışanı ile 06.06.2017 tarihli söyleşi, Ek.1/J

konulan ödenekten karşılanacağı, yapılan ödemelerin şiddet uygulayandan tahsil edileceği, nafaka ve sağlık giderleri ile ilgili hükümler ve bu kanun kapsamındaki başvurular ile verilen kararların icra ve infazı için yapılan işlemlerden yargılama gideri, harç, posta gideri vb. ad altında masraf alınmayacağına dair hükümler ile aile ve sosyal politikalar bakanlığının gerekli görmesi halinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan şiddet veya şiddet tehlikesi dolayısıyla açılan idari, cezai, hukuki her tür davaya katılabileceğine ilişkin hükümler yer almaktadır.

Kanunun çeşitli ve son hükümler bölümünde ise “ekli listede yer alan kadroların ihdas edileceği -362 kişilik çeşitli mesleklerden oluşan liste kadrosu- bu kanunun uygulanmasına dair usul ve esasların altı ay içinde hazırlanacak yönetmelikle düzenleneceği, 14 Ocak 1998 tarihli ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunun yürürlükten kaldırıldığı” yer almaktadır. Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde bakanlık tarafından belirlenecek illerde pilot uygulama yapılmak üzere kurulacağı ise kanunun geçici 1. maddesinde yer almaktadır.

Şiddeti önleme adına 6284 sayılı kanunun ısrarlı takip mağduru, teknik araçla izleme ve takip, zorlama hapsi, şiddet önleme ve izleme merkezi, geçici maddi yardım, kreş yardımı, kurumlararası koordinasyon, korunan kişiye barınma yeri sağlanması gibi pek çok başlık altında incelenebilecek düzenlemeye yer verdiği görülmektedir. Bu düzenlemelerin ayrıntılarını uygulama yönetmeliğinde görmek mümkündür. Kanunla ilk defa getirilen düzenlemelerin kadına şiddeti önlemedeki etkinliği uygulayıcılarla yüzyüze yapılan görüşmeler neticesinde ortaya çıkacaktır. Kanunu uygulayan sivil toplum örgütleri ve kamu görevlileri ile söyleşiler yapılmış olup söyleşilerin analiz ve değerlendirilmesi bu çalışmanın sonucuna da katkı sağlayacaktır.

VII. BÖLÜM

6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUNUN YAZILI BASINDA YANSIMALARI

6284 Sayılı Kanunun gerek tasarı halinde iken gerek kanunlaştıktan sonra kanunla getirilen yenilikler hakkında çeşitli bakış açıları ve eleştiriler basında geniş olarak yer almıştır. Kanunun getirdiği yeniliklerden yorum yapmadan olduğu gibi bahseden haberler basında yer aldığı gibi, kanunu olumlu bulup ancak birtakım eksiklikleri olduğunu anlatan ya da tamamen kanunun karşısında olan ve yanlışlığından dem vuran bir takım haberler kamuoyuna duyuruldu. 7 Mart 2012 ve 8 Mart 2012 tarihlerinde Meclis'te gündeme alınarak kanunlaşan Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Hakkındaki Kanun'un tasarı halinde iken tasarıda yer alan düzenlemeler ve kanunlaştıktan sonra getirdiği yeni uygulamalar hakkında 2012 yılı Şubat ayından itibaren 2012 yılı sonuna kadar bu kanunla ilgili birtakım haberlere ve haber başlıklarına rastlanmaktadır. Basının ve kamuoyunun kanuna bakış açısı ve o günden bu güne kanunun içeriği ile uygulanmasındaki olası aksaklıklar; bu çalışma konusunun ana teması olan kanunun şiddeti önlemedeki rolü konusunda bize ışık tutacaktır.

Tasarı ve kanun hakkında 2012 Şubat ayından itibaren çıkan haberler açısından ilk olarak ana akım medya olarak adlandıracağımız laik ve liberal görünümlü gazete ve televizyonların internet haber sayfaları sağ ve sol görüş ayrımı yapılmadan incelenerek değerlendirildi. *Hürriyet, Milliyet, Akşam, Radikal, Cumhuriyet ve Sözcü* gazetelerinin internet haber başlık ve içerikleri ile *NTV* ve *CNN Türk* televizyonlarının internet haber sayfaları ile yasa ile ilgili haberlere yorum yapmadan geniş yer veren *ensonhaber.com, memurlar.net, haberaktuel.com* adlı internet haber siteleri incelendi. Bu ilk grup haberlerde yasa olumlu ya da olumsuz eleştirilmeden getirdiği yeniliklere odaklanılarak haber yapılmıştır.

İkincil olarak muhafazakar dindar olarak adlandırabileceğimiz ve bu yasanın tamamen Türk aile yapısını bozacağını hatta dinamitleyeceğini haber yapan *hayder.org, habername.com, psikiyatri.com, haberon5yirmi5.com* adlı internet haber siteleri ve bu haber portallarına açıklama yapan Prof. Dr. Nevzat Tarhan,

psikolog Sema Maraşlı ve gazeteci Sibel Eraslan'ın yasa hakkındaki görüş ve düşüncelerine yer verilen haberlere değinilecektir. Üçüncü grup ise kadın örgütlerinin bakış açısına yer veren *kazete.com*, *bianet.org*, *dagmedya.net* adlı internet haber sitelerinin haber içerikleri değerlendirildi.

Ana akım medyadan *Cumhuriyet* gazetesi “kadına şiddete ağır cezalar geliyor” başlıkla haberi gazetesinin internet haber sayfasında yayınlamıştır. Haberin elektronik kelepçe veya bileklik uygulamasına dikkat çeken ilk alt başlığı şöyledir:

“Kadına şiddet uygulayan kişilere elektronik kelepçe veya bileklik takılmasına imkan sağlayan Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine ilişkin kanun tasarısı TBMM Başkanlığı'na sunuldu.”²¹⁵

Diğer alt başlıklar ise “kimlik bilgileri değiştirilecek” “zorlama hapsinin uygulanacağı ihtar yapılacaktır”, “itiraz edebilecek”, “barınma yeri sağlanacak” “elektronik kelepçe”, “şiddet önleme ve izleme merkezleri kurulacaktır” “korunan kişilere rehberlik hizmeti”, “şiddet uygulayana destek hizmetleri”, “kurumlararası koordinasyon ve eğitim”, “mali hükümler”, “yönetmelik hazırlanacaktır”²¹⁶ gibi kanunda getirilen tüm yeniliklere aittir. Bu yeniliklerden en çok da şiddet uygulayana elektronik kelepçe veya bileklik uygulamasını sağlayan teknik takip yeniliği *Cumhuriyet* gazetesinin ilgisini çekmiştir. 6284 sayılı kanun bu haberin yayımlandığı 28 Şubat 2012'de henüz tasarı halindedir ancak yine de basının ilgisi görülmektedir.

Milliyet gazetesi “kadına şiddet tasarısında çok şey değişti” başlığı ile haberi gazetesinin internet sitesinde yayınlamıştır. Haberde Türkiye'nin en büyük sanayici ve işadamlarının yer aldığı Türk Sanayici ve İş İnsanları Derneği (TÜSİAD)'nin kanuna tepki gösterdiği dile getirilmektedir. Henüz kanun mecliste kabul edilmeden önce 5 Mart 2013'de çıkan haber şöyledir :

“ 8 Mart Dünya Kadınlar Günü öncesi kadınlara verilen hediye olarak nitelenen tasarıya TÜSİAD'dan eleştiri geldi. TÜSİAD, hazırlanan teklifteki ileri birçok düzenlemenin daha sonra çıkartıldığını belirterek TBMM'ye sunulan metne tepki gösterdi...”²¹⁷

²¹⁵ http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/323204/Kadina_siddete_agir_cezalar_geliyor.html/
haber tarihi: 27.02.2012, erişim tarihi: 09.11.2017

²¹⁶ Age.

²¹⁷ <http://www.milliyet.com.tr/kadina-siddet-tasarisinda-cok-sey-degisti-gundem-1511158/haber> haber tarihi:05.03.2012, erişim tarihi:09.11.2017

Hürriyet gazetesi “Kadına şiddet uygulayan kişilere elektronik kelepçe veya bileklik takılmasına imkan sağlayan ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesine dair kanun tasarısı, TBMM genel kurulunda oybirliği ile kabul edilerek yasalaştı”²¹⁸ başlığıyla haberi kanunun mecliste kabul edildiği gün olan 08 Mart 2012’de aynı gün gazetesinin internet haber portalında yer vermiştir ve kanunla getirilen tüm yeniliklere en ince detayıyla kanunda yer alan tüm maddelerin tek tek açıklamasıyla yer verilmiştir. *Cumhuriyet* gazetesi gibi *Hürriyet* gazetesi de elektronik kelepçe uygulamasına haberin en üst başlığında yer vermiştir. Tasarının görüşmeleri sırasında özellikle erkek milletvekillerinin önerileri ve eleştirileri de habere eklenmiştir:

“...MHP Kütahya Milletvekili Alim Işık, TBMM Milli Eğitim Komisyonundaki kavgaya değinerek, *İktidar partisine mensup milletvekilinin danışmanının, bir başka partinin milletvekiline şiddet uygulaması kınanacak, yapana iade edilecek bir olaydır. Bu olay kapatılırsa bu ülke çok büyük ayıp işlemiş olur* diye konuştu. CHP İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal, şiddetten bahsederken, *benim parmağım bu mecliste şiddetten dolayı kırıldı. Milli Eğitim Komisyonunda da yine şiddet tatbik ediliyor*” dedi.MHP Elazığ Milletvekili Enver Erdem, şiddetin önlenmesi kapsamında evlilik okulları kurulması ve bu eğitimin her kadın ve erkek için zorunlu hale getirilmesi gerektiğini söyledi...”²¹⁹

Sözcü gazetesi “Şiddet yasası geçti”²²⁰ başlığıyla kanunun kabulü haberine internet haber portalında yasanın çıktığı 8 Mart 2012 tarihinde yer vermiş olup haber içeriği de ayrıntılı biçimde kanunun getirdiği yeniliklere yer veren *Hürriyet* gazetesi ile birebir aynıdır. *Radikal* gazetesi “BDP’nin lezbiyen, trans, gay ve eşcinsel teklifi reddedildi” başlığıyla 7 Mart 2012’de tasarının meclis görüşmelerindeki tartışmalarını gazetesinin internet haber portalında yayınlamıştır. Hatırlanırsa 7 Mart 2012 tarihinde meclis görüşmelerinde tasarının 2. maddesi oylanmadan önce BDP bu yönde önerge vermiş ve önergesi reddedilmişti. CHP ise toplumsal cinsiyet tanımının kanuna girmesi için önerge vermiş ve reddedilmişti. *Radikal* gazetesi haber içeriğinde bu önergelere dikkat çekmiştir :

²¹⁸ <http://www.hurriyet.com.tr/kadina-siddet-yasasi-kabul-edildi-20084208/> haber tarihi:08.03.2012, erişim tarihi:06.02.2018

²¹⁹ Age.

²²⁰ <http://sozcuhaber.blogspot.com.tr/2012/03/siddet-yasas-gecti.html/> haber tarihi:08.03.2012, erişim tarihi:07.02.2018

“BDP, Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Tasarısına trans kadınlar, lezbiyen, gay ve eşcinsel ibarelerinin eklenmesini istedi. Öneri reddedildi... Meclis Genel Kurulu’nda Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Tasarısının 1. bölümünün tanımlar başlıklı 2. maddesine *toplumsal cinsiyet toplum tarafından kadın ve erkeğe yüklenen ve sosyal olarak kurgulanan cinsiyetçi roller, beklentiler, tutum ve davranışları ifade eder* bendinin eklenmesi için CHP önerge verdi ancak önerge kabul edilmedi...”²²¹

Akşam gazetesi yasanın mecliste kabul edildiği gün “şiddet gören kadın sigorta kapsamında” başlığıyla internet haber portalında haberi yayınlamıştır. Şiddet mağduru kadının gelir testi olmadan sigorta kapsamına alınacağı, korunan kişinin talebi üzerine tapuya aile konutu şerhi konulabileceği, cinsel şiddetin de yasa kapsamında olacağı şeklinde yorum yapılmış ve kanunla getirilen zorlama hapsi gibi diğer yeniliklere de yer verilmiştir. Haberden bir kesit şu şekildedir:

“Meclis'ten 8 Mart hediyesi. Kadına şiddet uygulayana elektronik kelepçe takılmasına imkan sağlayan tasarıyla şiddet mağduru kadın, gelir testi yapılmaksızın sigorta kapsamına alınacak...Ev içinde psikolojik ve fizyolojik şiddetin yanı sıra cinsel şiddet de yasa kapsamında olacak...Korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması kararını Aile Mahkemesi hakimi verecek.”²²²

NTV televizyonunun internet haber portalında “kadına el kaldıran yanacak” başlıklı haber dayakçı kocaya atıfla *ntv.com* internet haber sitesinde yasa henüz çıkmadan tasarı halinde iken şöyle yayınlanmıştır:

“Kadınları şiddetten koruyacak yeni yasa tasarısı TBMM’ye sunuldu. Tasarı dayakçı kocalara sert yaptırımlar öngörüyor.”²²³

Tasarının yasalaşmasından sonra ise bu haber portalı “kadına şiddeti önleme yasası kabul edildi” başlıklı haberle yayınlamış ve haber içeriğinde daha çok yasayla

²²¹ <http://www.radikal.com.tr/politika/bdpnin-lezbiyen-trans-gey-ve-escinsel-teklifi-reddedildi-081037/> haber tarihi: 07.03.2012, erişim tarihi:10.12.2017

²²² <http://www.aksam.com.tr/guncel/siddet-goren-kadin-sigorta-kapsaminda-/> haber tarihi:08.03.2012, erişim tarihi:07.02.2018

²²³ www.ntv.com.tr/turkiye/kadina-el-kaldiran-yanacak,wRAk2s2R6EyLNGiqgz26iQ/ haber tarihi:26.02.2012, erişim tarihi 29.10.2017

birlikte getirilen elektronik kelepçe ve bilekliğe ve ayrıca şiddete uğrayan erkeklerin de bu kanundan yararlanabileceğine dikkat çekilmiştir. Şiddet mağduruna kreş yardımı ve barınma yeri sağlanmasına da haberde yer veren portalda haberin ilk ve son cümle vurgusu şu şekildedir :

“Kadına şiddet uygulayan kişilere elektronik kelepçe veya bileklik takılmasına imkan sağlayan Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine İlişkin Kanun Tasarısı, TBMM Genel Kurulunda oy birliği ile kabul edilerek, yasalaştı...Yasa, yalnızca kadın ve çocukları korumaya yönelik değil, şiddet mağduru erkekler de korunacak.”²²⁴

CNN Türk haber televizyonunun internet haber portalı olan *cnnturk.com* “Kadına Şiddet Yasası oybirliğiyle kabul edildi²²⁵” başlığıyla habere yer verilmiştir. Bu haber sitesinde de *Hürriyet* gazetesinin internet haber portalı gibi kanunun getirdiği yenilikler ayrıntılı olarak yayınlanmıştır.

02 Şubat 2012 tarihli *ensonhaber.com* haber sitesinin bu kanun tasarısı ile ilgili haber başlığı “şiddet uygulayandan çocuğun velayeti alınacak”²²⁶ şeklindedir. Aynı haber; içeriğiyle beraber aynı şekilde *güncelhaberler.com* haber sitesinde de yer almıştır. Haber içeriğinde tasarı ile reform nitelikli yenilikler getirildiği ev içi şiddet ve kadına yönelik şiddetin ayrı ayrı tanımlandığı, sadece kadınların değil, çocukların da koruma şemsiyesi altına alındığı, çocuklara veya kadına gerekiyorsa yeni barınma yeri sağlanacağı ve maddi olanağı yoksa geçici maddi yardım bağlanacağı, hayati tehlikesi bulunan kadına, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma verileceği, rızasına dayanarak Tanık Koruma Kanunu kapsamında tüm kimlik bilgilerinin değiştirileceği, hakim kararıyla teknik yöntemlerle korunup izleneceği, korunan bireyin talebi üzerine ortak mala tapu kütüğünde aile konutu şerhi düşüleceği, koruma altına alınan kadına günlük net asgari ücretin 1/30 u tutarında 23,38 TL. ödeme yapılacağı, hakimin dayakçı babanın çocuklarıyla ancak refakatçi eşliğinde görüşmesine karar verebileceği gerekirse görüşmesini de

²²⁴ <https://www.ntv.com.tr/turkiye/kadina-siddeti-onleme-yasasi-kabul-edildi/> haber tarihi:08.03.2012, erişim tarihi: 07.02.2018

²²⁵ <https://www.cnnturk.com/2012/turkiye/03/08/kadina.siddet.yasasi.oybirligiyle.kabul.edildi/> haber tarihi:08.03.2012, erişim tarihi:07.02.2018

²²⁶ www.ensonhaber.com/siddet-uygulayandan-cocugun-velayeti-alinacak-2012-02-02.html- erişim tarihi 29.10.2017

engelleyebileceği²²⁷ gibi bilgiler yer almaktadır. Haberde “Çocuğa kötü muamele, hakaret, küfür, ensest ilişki baskısının da şiddet kapsamına alındığından şiddet uygulayandan şiddet mağduru çocuğun velayetinin alınacağına”²²⁸ da değinilir. Bu haberlerde vurgu daha çok çocuğa şiddet uygulayan dayakçı babaya yapılmış, çocuğun korunması ön plana çıkartılmıştır. “Şiddet gören kadına maaş bağlanacak” başlıklı haber *memurlar.net* haber sitesinde yayınlanmıştır. Haberde kanunun kadınlara getirdiği ekonomik desteğe dikkat çekilmiştir:

“Devlet şiddete uğrayan kadınları ekonomik yönden de koruma altına almaya hazırlanıyor. Kadına karşı şiddetin önlenmesine ilişkin yasa tasarısında dayak yiyen kadınlara günlük ücret ödenmesi de öngörüldü...Dayak yiyen kadınlara yapılacak ödemeler, daha sonra ise şiddet uygulayan bireyden tahsil edilecek...”²²⁹

“Kadın dayak yerse tapuyu alır” başlıklı haber *haberaktuel.com* haber sitesinde yer almış olup kadının talebi üzerine şartların varlığı halinde erkeğin tapusuna aile konutu şerhi konarak kadının daha boşanmadan yasal koruma altına alınacağına dikkat çekilmiştir:

“Kadına yönelik şiddeti bitirmeyi amaçlayan yasa tasarısı yarın yürürlüğe giriyor. Bakan Şahin’in reform diye nitelediği tasarıya göre, şiddet gören kadının sağlık giderleri bankalık tarafından karşılanacak, şiddet uygulayan erkek alkol veya uyuşturucu kullanıyorsa tedavi görecektir...Kadının talebi üzerine Türk Medeni Kanunu’ndaki şartların varlığı halinde erkeğin tapusuna aile konutu şerhi konarak kadın daha boşanmadan yasal koruma altına alınacak.”²³⁰

Görüldüğü üzere ana akım medya diyebileceğimiz gazeteler ve iki televizyonun haber portalları ile bazı internet haber siteleri yasayı ve yasalaşmadan önceki tasarımı eleştirmeden şiddeti önlemede getirdiği tedbirlerle anmaktadır. En çok da elektronik kelepçe ile şiddet uygulayanın takibi ile şiddetin önlenebileceğini haber konusu yapmıştır. Elektronik kelepçe ile failin izlenmesinin çok pahalı ve

²²⁷ www.guncelhabergazetesi.com/siddet-uygulayandan-cocugun-velayeti-alinacak-3892-haber/ haber tarihi:02.02.2012, erişim tarihi 29.10.2017

²²⁸ Age.

²²⁹ www.memurlar.net/haber/218825/siddet-goren-kadina-maas-baglanacak.html/ haber tarihi:28 Şubat 2012, erişim tarihi:09.11.2017

²³⁰ <http://www.haberaktuel.com/kadin-dayak-yerse-tapuyu-alir-haberi-550639.html/> haber tarihi: 07.03.2012, erişim tarihi: 10.12.2017

yeni bir uygulama olduğu ve etkinliği konusunda medyanın henüz bilgi sahibi olmadığı görülmektedir.

İkinci grup haberler 6284 sayılı yasanın tamamen karşısında olan; aileyi korumak gerektiğini bu yasayla kadınların canavarlaşarak Türk aile yapısını bozacağını, gayrimeşru ilişkilerin artacağını, kadının erkeğe teslim olması gerektiğini ifade eden muhafazakar dindar ve gelenekçi görüşte haberler yapan medya grubunda yer alır. Bunlardan ilk inceleyeceğimiz “Maraşlı: Yasayla beraber zina artacak” başlıklı haber olarak *hayder.org* web sayfasında yayınlanmış ve psikolog Sema Maraşlı'nın açıklamasına yer verilmiştir. Kanun mecliste kabul edilmeden altı gün önce tasarı halinde iken tasarı hakkında negatif eleştirilere dikkat çekilmiş ve haber alt başlıkları da o şekilde düzenlenmiştir. Haberde dikkat çekilen ilk eleştiri şu yöndedir:

“Psikolog Sema Maraşlı, kadına şiddet yasası ile ilgili gayri meşru ilişkiler artacak iddiasında bulundu...Psikolog Sema Maraşlı, tasarının aile kavramının kalmadığı Avrupa'yı örnek aldığını ifade ederek Avrupa kadınları canavarlaştırdı ve aileler bitti, aynı şeyi bizim ailemize de yapmaya çalışıyorlar. İnsanlar evlenmekten vazgeçecekler. Bu yüzden gayri meşru ilişkiler artacak uyarısında bulundu.”²³¹

Ailelerin bu yasayla biteceği ve gayri meşru ilişkileri arttıracağına yönelik bu haberin diğer alt başlıkları şöyledir: “Sorun mu üretilecek, çözüm mü”, “gayri meşru ilişki artacak”, “Maraşlı, erkeğin eli kolu bağlandı”, “Tarhan, erkeğe de şiddet var”, “kadının gittiği yere karışmak suç”, “para vermemek suç”, “kocanın maaşından kesilip eşine verilecek”, “şikayetler geri alınamıyor”, “nişanlıları da kapsıyor”.²³² Bu haber başlıklarına bakıldığında sanki bu kanunla kadınların lehine değil tamamen kadın ve erkeğin aleyhine daha çok da erkek aleyhine düzenlemeler mevcut izlenimi verilmiştir. Benzer bir haber “bu yasa aileyi bozar” başlığıyla *psikiyatri.com* haber sitesinde yayınlanmış olup haber içeriğinde Prof. Dr. Nevzat Tarhan ve psikolog Sema Maraşlı'nın yasanın aleyhine yorumları ve Türk aile yapısını bozacağına hatta dinamitleyeceğine dair eleştirilerine yer verilmiştir:

²³¹ <http://www.hayder.org.tr/marasli-yasayla-beraber-zina-artacak-511-haber.html/> haber tarihi: 02.03.2012, erişim tarihi: 09.11.2017

²³² Age.

“Prof. Dr. Nevzat Tarhan kadını koca şiddetinden korumak amacıyla hazırlanan yasa tasarısını değerlendirdi ve *bu yasa aileyi bozar*, dedi... Psikolog Sema Maraşlı, tasarıda aile kavramının kalmadığını Avrupa’yı örnek aldığını ifade ederek *Avrupa kadınları canavarlaştırdı ve aileler bitti. Aynı şeyi bizim ailemize de yapmaya çalışıyorlar. İnsanlar evlenmekten vazgeçecekler. Bu yüzden gayrimeşru ilişkiler artacak* uyarısında bulundu...”²³³

“Uzaklaştırılan erkek eve dönerse” başlıklı köşe yazısı *habername.com* haber sitesinde Betül Kurşun tarafından kaleme alınmış olup bu kanunun kocanın kinlenmesine ve oç alma duygusu ile kaplanmasına da yol açabileceği, evliliğin teslimiyetle huzur bulabileceği, kadının erkeğe teslimiyeti, erkeğin kadını sahiyiyeti üzerine kurulması gerektiği düşüncesi dile getirilmiştir:

“...Karısını döven koca diyelim ki üç ay evden uzaklaştırıldı. Üç ay boyunca otelde, sağda solda kalan adam, üç ay sonra evine dersini alıp mı dönmüş olacak? Üç ay burnu sürtülecek, akıllanıp mı geri dönecek? Karım kanundan doğan hakkını kullandı elbette bu çok doğal düşüncesinde mi, yoksa daha da kinlenmiş oç alma duygusu ile kaplanmış bir erkek olarak mı hayat bulacak evlilik içinde? ...Evlilik teslimiyetle huzur bulacak bir kurumdur. Teslimiyet ise kanunla hüküm bulamayacak bir ruh suyudur. Evlilik kadının erkeğe teslimiyeti, erkeğin kadını sahiyiyeti üzerine kurulmalıdır. Erkeğe teslim olmayan bir kadın ne iç dünyasında huzur bulacak, ne de erkeğe huzuru tattıracaktır...”²³⁴

“Türkiye’de kadın, fedakar, gayretli ve anaçtır” başlıklı haber *haber on5yirmi5.com* adlı haber sitesinde yasanın meclisten geçtiği gün yayınlanmış olup gazeteci yazar Sibel Eraslan’ın açıklamasına yer verilerek erkeklerin güzel ahlak için gayret etmedikten, Allah korkusu ve kul hakkı bilinci ile şiddetten kaçınmadıktan sonra bu şiddetine sona ermeyeceğini Türkiye’de kadının her zaman gayretli, fedakar ve anaç olduğunu söylediği ifade edilmiştir:

“...Gazeteci yazar Sibel Eraslan kadın sorunlarının en önemlisi olarak görülen kadına yönelik şiddet konusunun çözümüyle ilgili polisiye ve adliyenin bu sürecin en sonunda yer aldığını söyledi. Eraslan, erkeklerin güzel ahlak için gayret etmedikten sonra bu şiddetin sona ermeyeceğini belirterek, “hesap vereceğinin bilgisini kuşanmış zihinler, şiddetten kaçınır, hukuka riayet, Allah korkusu ve kul hakkı bilinci daha temelde duruyor” şeklinde konuştu...”²³⁵

²³³ <https://www.e-psikiyatri.com/bu-yasa-aileyi-bozar-30221/> haber tarihi: 06.03.2012 erişim tarihi:27.11.2017

²³⁴ <http://www.habername.com/yazi-betul-kursun-uzaklastirilan-erkek-eve-donerse-8084.htm/> haber tarihi: 06.03.2012, erişim tarihi: 27.11.2017

²³⁵ <http://www.on5yirmi5.com/haber/guncel/olaylar/82042/turkiyede-kadin-fedakar-gayretli-ve-anactir.html/> haber tarihi:08.03.2012, erişim tarihi: 06.02.2018

Gazeteci yazar Sibel Eraslan, hukuk fakültesi mezunu, bir dönem *Vakit* gazetesinde daha sonra *Star* gazetesinde köşe yazıları yazan, yazılarında İslami görüşü savunan ve 2013 yılında T.C. Hükümeti tarafından barış süreci için seçilen akil insanlar arasında yer alan bir kadın yazardır.²³⁶ Eraslan, 26 Ocak 2018 tarihli *Posta* gazetesinin haberine göre Kültür ve Turizm Bakanlığı'na birinci derece kadrolu müşavir olarak atanmıştır.²³⁷ Prof.Dr. Nevzat Tarhan'ın açıklamaları *Yeni Akit* gazetesinde de yayınlanmış ve "batı tipi yasa aile yapımızı dinamitler" şeklinde başlık atılmıştır.²³⁸ Yeni Akit gazetesi de İslamcı muhafazakar ve aşırı sağcı bir gazete olarak bilinmektedir.²³⁹ Tarhan'la birlikte bu yasanın Türk aile yapısını bozacağını iddia ettiği belirtilen Sema Maraşlı'nın psikolog ya da psikiyatr değil danışman olduğu, sekiz yıl Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı Kuran Kursu'nda öğretmenlik yaptığı biyografisinde anlatılmaktadır.²⁴⁰

Muhafazakar ve İslamcı görüşe yakın basın yayın organları 6284 sayılı yasanın tamamen aileyi değil kadını koruduğu ve erkek aleyhine bir yasa olduğu konusunda hemfikirdir. Hatırlanırsa kanunun 7 Mart 2012 tarihinde meclis tasarı görüşmelerinde AKP grubu adına konuşma yapan milletvekili Ramazan Can da aile olmadan kadın erkek olamayacağını, ailenin ön planda olduğunu, kadına karşı pozitif ayrımcılık uygulayalım derken aileyi zayıflatmaya sebep olacak şeylerden kaçınılması gerektiğini içeren bir konuşma yapmıştı.²⁴¹ Basında yasayla ilgili çıkan bu yönde haberlerle milletvekili Ramazan Can'ın anlatımları birbiriyle örtüşmektedir. İktidar partisi bir yandan bu yasayı ayrıntılı bir şekilde çıkarmaya çalışırken muhafazakar İslamcı ve aşırı sağ görüşte olan seçmen alt yapısına da bu şekilde hitap etmektedir.

Hirschmann'ın *Gericiliğin Retorikleri* adlı eserinde ilerici siyaset ve fikir hareketlerini eleştirmenin ya da bunlarla alay etmenin tepkisel tezleri aksi tesir ya da ters etki tezi, boşunalık tezi ve tehlikeye atma tezi olarak adlandırdığına²⁴²

²³⁶ <https://www.kimdirwiki.com/sibel-eraslan-kimdir/>, erişim tarihi :23.12.2018

²³⁷ <https://www.posta.com.tr/kultur-ve-turizm-bakanligi-musavirligine-sibel-eraslan-atandi-sibel-eraslan-kimdir-1375620>, erişim tarihi: 23.12.2018

²³⁸ <https://nevzattarhan.com/bu-yasa-aileyi-bozar.html>, erişim tarihi:23.12.2018

²³⁹ http://temizwiki.com/Yeni_Akit, erişim tarihi: 23.12.2018

²⁴⁰ <https://www.kimnereli.net/sema-marasli.html>, erişim tarihi:23.12.2018

²⁴¹ TBMM 24.Dönem 2.Yasama Yılı 7 Mart 2012 Tarihli 75.Birleşim Genel Kurul Tutanakları

²⁴² Hirschmann, s.23.

değirmiştik. Bu yasa ile ilgili muhafazakar İslamcı kesimin de bu yasanın kadına yönelik şiddeti önlemek ya da aileyi korumaktan ziyade aksine aileyi bozacağı, yıkacağı, kadını güçlendireceği ama yine de durumu çözmek yerine daha da şiddetlendireceği düşüncesiyle yasanın aksi tesir edeceği ve ters etki yapacağı düşüncesinde olduğunu gözlemliyoruz.

6284 sayılı yasaya üçüncü grup olarak kadın ve kadın örgütleri bakış açısı diyebileceğimiz üç internet haber sitesi örnek olarak alınmıştır. Bunlar *bianet.org*, *dagmedya.net* ve kadının özgür sesi olarak kendini adlandıran *kazete.com* haber portallarıdır. İlk örnek olarak incelediğimiz *bianet.org* haber portalında yasa “Şiddet Yasası Meclis’ten Geçti” başlıklı haber olarak 08.03.2012 tarihinde kanun çıktığı aynı gün yayınlanmış olup muhalif milletvekillerinin tasarının görüşmeleri sırasındaki açıklamalarına yer verilmiştir:

“TBMM Başkan Vekili Meral Akşener, erkeklerin birbirlerine kadınların üzerinden hakaret etmedikleri, şiddetin ve tacizin olmadığı bir Türkiye dileğinde bulundu. CHP Balıkesir Milletvekili Ayşe Nedret Akova kadınların temsiliyle ilgili rakamlardan söz ederek Türkiye'nin bu konuda daha çok yol alması gerektiğini belirtti. İkinci bölüm üzerine yapılan görüşmeler esnasında BDP İstanbul Milletvekili Sebahat Tuncel, bazı bölümlerine karşı çıkmakla beraber bu tasarının yasalaşmasını önemsediklerini söyledi. CHP Bursa Milletvekili Sena Kaleli, şiddetin özel alan sorunu olmaktan çıktığını ve bütün dünyada devlet politikası olarak sürdürüldüğünü anlattı...”²⁴³

İkinci örnek haber “Yeni şiddet yasası eşitlikten korkuyor” başlığıyla *dagmedya.net* internet haber sitesinde yayınlanmış olup Mor Çatı adlı sivil toplum kuruluşunun kanun hakkındaki açıklamasına yer verilmiştir. Bu açıklamada yasa tasarısının kadını değil aileyi koruduğu bu şekilde kadına şiddetin önlenemeyeceğine dair habere yer verilmiştir. Bu haber tamamen şiddete karşı çalışan bir kadın örgütünün yasaya bakışını yansıtmaktadır :

“Mor Çatı, şiddetle mücadelede yasalar, politikalar ve uygulamalara dair İzleme Raporu’nu açıklarken, yeni yasa taslağının kadını değil kadının aile içindeki yerini koruduğunu belirtti. Şiddeti, eşitsizliklerden kaynaklanan bir sorun olarak görmeyen bir yasayı kabul etmiyoruz, dedi.”²⁴⁴

²⁴³ <https://m.bianet.org/bianet/kadin/136796-siddet-yasasi-meclis-ten-gecti/> haber tarihi:08.03.2012, erişim tarihi:07.02.2018

²⁴⁴ dagmedya.net/2012/03/01/mor-cati-yeni-siddet-yasasi-esitlikten-korkuyor/ haber tarihi:01.03.2012, erişim tarihi: 09.11.2017

Kadının özgür sesi olduğunu ifade eden *kazete.com* haber portalı da iktidar partisini yasaya toplumsal cinsiyet tanımının eklenmemesi nedeniyle eleştirir. Hatırlanırsa BDP ve CHP bu yönde önerge vermesine rağmen çoğunluk milletvekili sayısına sahip AKP milletvekilleri bu önerge reddedilmişti. “AKP, toplumsal cinsiyetten ürktü” başlıklı haber *kazete.com* internet haber sitesinde şöyle yayınlanmıştır:

“Kadın ve aile bireylerinin şiddetten korunmasını öngören yasa tasarısı bugün Meclis Adalet Alt Komisyonunda görüşülürken tasarıda yer alan toplumsal cinsiyet ibaresi çoğunluktaki AKP’li milletvekillerinin isteğiyle tasarıdan çıkarıldı. Aile Bireylerinin korunması ve kadına şiddetin önlenmesi yasa tasarısı TBMM Adalet Alt Komisyonunda ele alınırken, tasarıdaki toplumsal cinsiyet ibaresi AKP’li üyeleri ürktü. Bu ifade tasarıdan çıkarılarak yerine kadın erkek eşitliği ifadesi kullanıldı...”²⁴⁵

Bu üç haber sitesi özgürlükçü sol diyebileceğimiz bakış açısıyla yasayı eleştirmektedir. Muhafazakar İslamcı kesim bu yasanın aileyi bozacağını yıkacağını ifade ederken özgürlükçü sol kesim ise tam tersine bu yasanın yine kadını değil aileyi koruduğunu bu haliyle kadına yönelik şiddeti önleyemeyeceğini savunmaktadır. Liberal laik diyebileceğimiz ana akım medya ise yasanın lehine ya da aleyhine yorum yapmadan yasanın getirdiği tüm yenilikleri olduğu gibi haber yapmıştır. O günden bu güne 6284 sayılı kanun halen kamuoyunda, medyada ve sivil toplum örgütlerinde tartışmalıdır.

²⁴⁵ <https://kazete.com.tr/haber/akp--toplumsal-cinsiyet-ten-urktu-1897/> haber tarihi: 02.03.2017, erişim tarihi: 09.11.2017



VIII. BÖLÜM

SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİNİN 6284 SAYILI KANUNUN ŞİDDETİ ÖNLEMEDEKİ ROLÜ VE KANUN UYGULAMALARI HAKKINDAKİ DEĞERLENDİRMELERİ

Çalışmanın bu bölüme kadar olan kısmında 6284 sayılı kanunun hukuki boyutu yönünden önceki 4320 sayılı kanunla karşılaştırılması, TBMM komisyon ve iki günlük genel kurul tartışmaları, siyasi partilerin grup sözcülerinin ve milletvekillerinin görüşleri, kanunun getirdiği yenilikler ve bu yeniliklerin basında yer alış biçimi gibi hususlara değinilmiştir. Bu bölümde ise çalışmanın ana konusunu teşkil eden kanunun uygulanmasının şiddeti önlemedeki rolü konusunda alanında uzman kanun uygulayıcıları ile yapılan söyleşilere yer verilecek, söyleşilerden çıkan sonuçlar değerlendirilecek ve böylece bir analiz yapılacaktır. Hatırlanacağı üzere kanunun kabulünden önceki tartışmalarda 237 sivil toplum örgütünden oluşan şiddete son platformu etkin rol oynamıştı. Kanunun uygulanmasında da özellikle sahada çalışan kadına yönelik sivil toplum örgütleri halen etkin. Bu nedenle kanunla ilgili olumlu veya olumsuz görüşleri ile karşılaştıkları güçlük ya da kolaylıklarla ilgili olarak ilkin bu konuda etkin sivil toplum örgütleri temsilcileri ile söyleşiler yapılmıştır. Ardından kanunu uygulayan hakim, savcı, polis, şiddet önleme ve izleme merkezi yetkilisi gibi kamu görevlileri ile yapılan söyleşilerle bir değerlendirmede bulunulacaktır.

Sivil toplum örgütlerinin kanuna bakış açısı değerlendirilirken kanunu aktif olarak uygulayan kamu tüzel kişisi belediyelerin kadın danışma merkezlerinin de kanuna bakışı ve uygulama biçimi ele alındı. Bu kanunda bahsi geçen şiddet mağduru kadının barınma ihtiyacını sağlayan sığınmaevlerinin işleyişi konusunda yapılan söyleşiler de değerlendirildi. Söyleşi yapılan kurum ve sivil toplum örgütü temsilcilerine yöntem olarak genel ve ortak soru şeklinde bu kanunun şiddeti önlemedeki rolü, varsa aksaklıkları ve çözüm önerileri konusundaki düşünceleri sorulmuştur. Ayrıca uzmanlık alanlarına giren çalışma sahalarına ilişkin sorular yöneltilmiş ve bu şekilde görüşme, gözlem ve nitel analizle sonuca ulaşılmıştır.

Sivil toplum örgütlerinin bu kanunun uygulanması ile ilgili düşüncelerini değerlendirmek için bir dönem Ankara'da sığınmaevi de işleten Kadın Dayanışma

Vakfi gönüllüsü ile, pek çok kadın cinayeti davasında müdahil olarak davaları takip eden Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Derneği'nin Ankara temsilcisi ile, üyelerinin seks işçileri, trans bireyler ve eşcinsellerden oluştuğu Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği üyeleri ile, Anadolu Kadın Eğitim, Kültür, Sanat ve Dayanışma Derneği Başkanı ve Ankara Barosu Kadın Hakları Merkezi önceki başkanı ve halen aile içi şiddetle ilgili kadınlara danışmanlık veren Av. Ayşegül Yıldırım ile söyleşiler yapılmıştır. 6284 sayılı kanunun çıkışında şiddet önleme ve izleme merkezine rol model olan Ankara Barosu Gelincik Merkezi tarafından 03 Nisan 2017 tarihinde gerçekleştirilen panelde Kadın Dernekleri Federasyonu Başkanı tarafından bu kanunun uygulanması hakkındaki görüşler dile getirildiğinden bu görüş ve fikirlere de bu bölümde yer verilecektir. Ankara Barosu Gelincik Merkezi'nin halen bu kanunun uygulanmasındaki etkin rolü nedeniyle merkez uygulamalarına bu bölümde değinilmiştir. Çankaya Belediyesi ve Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin kadın danışma merkezi ile bu belediyelere bağlı olarak işletilen sığınmaevlerinin yetkilileri ile bu çalışma kapsamında görüşmeler yapılmıştır. Yapılan tüm söyleşiler görüşme tarihlerine göre sıralanmış olup ilk kapsamlı görüşme Av. Ayşegül Yıldırım ile gerçekleştirildi.

4320 sayılı kanun çalışmalarında bakanlık temsilcisi olarak aktif şekilde görev yapan ve bu nedenle bizzat uygulayıcı olarak değinen Av. Ayşegül Yıldırım aynı zamanda yukarıda bahsedildiği gibi Ankara Barosu Kadın Hakları Merkezi önceki başkanıdır. 4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkındaki Kanun'un 1998 yılında yürürlüğe girişi ile ilgili bölümde o dönemin canlı tanığı olarak izlenimlerini ilk bölümde aktarmıştır. Yıldırım'ın 6284 sayılı kanunun uygulaması, aksaklıkları, şiddeti önlemedeki rolü ve çözüm önerileri konusundaki deneyimlerinden yola çıkarak aktardığı görüşleri şu şekilde özetlenebilir: Yıldırım bu hususta ön yargıyı kırmakla işe başlanması gerektiğini, feminist literatürün kelimeleri olarak algılanan ve hukuki literatüre de girmesi gereken farkındalık, bilinç yükseltme ve duyarlılıkla kadına yönelik şiddetin önlenilebileceğini, insan hakları ve bunlara ilişkin uluslar arası antlaşmaların ilk, ortaokul, lise, askerlikte, meslek içi eğitim ve stajlarda müfredata konulmasını, uluslararası anlaşmalara uyulmama halinde yaptırım için Türkiye aleyhine müracaatta bulunulabileceğini ancak meslektaşlarımızın bunu bilmediğini

ve uygulamadığını belirtmiştir.²⁴⁶ Kanunun şiddeti önlemedeki etkinliği açısından Av. Ayşegül Yıldırım ayrıca aile danışmanlığı hizmetlerinin ücretsiz yürütülmesi gerektiğini, danışmanlık hizmetleri verirken kullanılan dil ve üslubun, karı koca arasındaki iletişim teknikleri ve dinleme tekniklerinin önemini, kamu personellerinin kendisine ulaşan bir dosyayı sadece evrak olarak görmemesi gerektiğini, yasada yer alan kurumlar arası koordinasyon ve protokollerin işletilmesi gerektiğini, devletin düzenliliği ve devamlılığı ilkesi gereği yasaların, kurumsal yapıların ve yetkili kamu görevlilerinin sürekli değişmemesinin yapılan işlerin kalıcılığı açısından önemini vurguladı.²⁴⁷ Yıldırım'ın sığınmaevlerinin durumu ve bunun düzeltilmesi ile ilgili neler yapılması gerektiği konusundaki düşünceleri ise şöyledir:

“...Sığınma evlerinin denetimi, kontrolü, desteği devlet tarafından ama sığınma evinin belirlediği kurallar çerçevesinde karşılaması gerekiyor. Mesela yangın... Sığınma evinin binasında iskân ruhsatının alınması, orada bir sığınma evi oluşturulması, kadınların orada barındırılmasına dair devletin izni şart... Bulunduğu mekan, çevre önemli. Ulaşım yerlerine yakın olacak, toplu taşıma araçlarıyla her yerden ulaşılacak bir yerde olacak. Bir taraftan da gizli olacak, kapısında sığınma evi diye ya da konukevi diye yazmayacak. Kontrol tabii olacak ama o kontrol toplumsal cinsiyet duyarlılığına sahip memurlar aracılığı ile olacak...”²⁴⁸

Bir dönem Ankara’da kadın sığınmaevini de işleten Kadın Dayanışma Vakfı adına vakıf gönüllüsü Av. Huriye Karabacak ile yapılan söyleşide 6284 sayılı kanunun şiddeti önlemedeki rolü konusundan önce vakfın Ankara’da ve hatta Türkiye’de kadına şiddeti önlemeye yönelik en eski ve en etkin sivil toplum kuruluşu olması nedeniyle bu konumuna özellikle değinilmiş olup bu hususta Karabacak şunları söylemiştir:

“...vakıf kadına yönelik şiddetle mücadele için kurulmuş. Esas amacı kadına yönelik şiddetin önlenmesi ile ilgili çalışmalar yapmak olan bir vakıf zaten. 1993 yılından beri faaliyette. Türkiye’de kurulan ilk, bu alandaki ilk sivil toplum kuruluşundan bir tanesi... Esas olarak danışma merkezimizde başvuran, şiddete uğrayan ve başvuran kadınlara biz ücretsiz hukuki ve psikolojik destek veriyoruz...”²⁴⁹

²⁴⁶ Yıldırım, Ek.1/A

²⁴⁷ Yıldırım, Ek.1/A

²⁴⁸ Yıldırım, Ek.1/A

²⁴⁹ Kadın Dayanışma Vakfı gönüllüsü Av. Huriye Karabacak ile 04.04.2017 tarihli söyleşi, Ek.1/B

Şiddete uğrayan kadınların her türlü iletişim vasıtası ile ulaşabildiği Kadın Dayanışma Vakfı'nda gönüllü olarak danışmanlık hizmeti veren Av. Huriye Karabacak 6284 sayılı kanunun uygulaması hakkında edindiği tecrübelerden yola çıkarak bu kanunun çıkmasının yeterli olmadığını, uygulanması için de gerekli mekanizmayı oluşturmak için uzman personel ve yeterli sığınak ile yeterli ŞÖNİM olması gerektiğini, 7 gün 24 saat hizmet verecek tek kapı sistemiyle her türlü problemin orada çözüleceğini, emniyete ya da hastaneye giden mağdurun uzman eğitim almış bir personelle karşılaşmamasının bir eksiklik olduğunu dile getirdi.²⁵⁰ Devlet ne yapmalı sorusunun cevabının İstanbul Sözleşmesi'nde yer aldığını, bu kanunun İstanbul Sözleşmesinin çok küçük bir kısmını yerine getirdiğini, sözleşmeye göre kadına yönelik şiddet; toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sonucu tarihsel kadın ve erkek arasındaki tarihsel eşitsiz güç ilişkilerinden kaynaklıdır diyorsa sadece kanun değil bu kanun dışında da çok ciddi diğer kanunlarda değişiklik yapılması gerektiğini, bütüncül yaklaşımla çok taraflı bir politika ile kadına şiddetin önlenileceğini ekledi.²⁵¹ Karabacak'ın kastedtiği bu köklü değişikliklerden biri haksız tahrik nedeniyle namus cinayetlerinde indirim öngören Ceza Kanunu değişikliğidir. İstanbul Sözleşmesi'nin de bu indirimlerin uygulanmamasını öngördüğüne değinmektedir.

Av. Huriye Karabacak, Kadın Dayanışma Vakfı'nda danışmanlık hizmeti de vermektedir. Kadın danışma merkezine müracaat eden kadınlarla yaptığı ön görüşmelerde hala bu kanundan bihaber kadınlar konusundaki deneyimleri şöyledir:

“...Şiddet görenlerin zaten büyük çoğunluğu başvurmuyor. Hiçbir yere başvurmuyor. O korku var ya da toplumsal baskılar var. Yani toplumsal cinsiyet meselesi var. Yani kadın bizim ülkemizde ortalama boşandığında, hele de çocuğu varsa, hele de geliri olmayan bir kadınsa onu nasıl bir hayat bekliyor? Devlet ona nasıl bir destek sunuyor? Yani oradaki o evliliğinde yaşadığından daha iyi bir destek mi sunuyor ki kadın bunu göze alabilsin? Ya da aileler, aileler örneğin bizde geleneksel görüşte nedir, yani destek olmazlar boşanan kadına. Yani dayak da yese, şiddet de görse orada sonuna kadar ölüme kadar katlanması beklenir.”²⁵²

Bu kanuna rağmen kadınların yakın koruma altındayken öldürülmesi sorusu yöneltildiğinde ise Karabacak şunları söyler:

²⁵⁰ Karabacak, Ek.1/B

²⁵¹ Karabacak, Ek.1/B

²⁵² Karabacak, Ek.1/B

“Yani sadece yakın koruma vermek de yeterli değil. Bu konuda eğitim alması lazım... Bu konuda koruma nasıl yapılır buna dair bir mekanizmanız, teşkilatınız, eğitimli personeliniz olması lazım.”²⁵³

Toplumsal cinsiyet duyarlılığı ve ataerkil zihniyetin ülkemizde kadına yönelik şiddetteki payı ve devamla kanunun uygulanması ile ilgili aksaklıklar konusunda özellikle failin takip edilip durdurulması gereğine değinen Karabacak’ın düşünceleri şöyledir:

“...Kadınlar da eril zihniyetin taşıyıcısı olabiliyorlar. Ya da eril zihniyette olmayan erkekler de olabiliyor istisnaen. Dolayısıyla biz tek tek kadınlar ya da erkeklerden tabi söz etmiyoruz. Bir sistem olarak ataerkil sistemden ya da bir kesim olarak kadınlardan söz ediyoruz. Yoksa taşıyıcısı olması başka bir şey dediğiniz gibi... Şiddete maruz kalan üzerinden onun hayatını daha da zorlaştıracak tedbirler üzerinden şiddeti önleme anlayışını eleştiriyoruz. Yani faili denetleyin. Faili durdurun. Kadın niye kimliğini değiştirmek zorunda kalsın?... Siz öyle bir önlem alın öyle bir tedbir alın ki fail zaten kadına ulaşmasın. Kadın da kimliğini değiştirmeden kendi olağan yaşantısına devam etsin. Erkek takip edilsin. Erkek durdurulsun. Suçu işleyen sonuçlarına katlansın. Mağdur olan değil yani.”²⁵⁴

Sığınmaevleri konusunda da Av. Huriye Karabacak deneyimlerinden yola çıkarak kamu görevlileri tarafından kadınlara sığınağa gitmeyin orası çok kötü bir yer şeklinde telkinler yapıldığını bunun yanlış olduğunu diğer taraftan sığınmaevlerinin otel ya da hastane olmadığı ve geçici kalınabilecek bir yer olduğunun da kadınlar tarafından kabul edilmesi gerektiğini sığınma evlerinin gizliliğinin sağlanmasının küçük illerde mümkün olamayacağından her ilde olmasının zorunlu olmadığını ama en yakın ve en rahat şekilde korunması gerektiği görüşünü aktardı.²⁵⁵

Son yıllarda ülkemizde kadın cinayetlerinin artmasıyla paralel kurulan Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Derneği Ankara temsilcisi Ayşen Kavas ile yapılan söyleşide 6284 sayılı kanunun kadına şiddeti önlemedeki rolü, dernek temsilcilerinin cinayet davalarına müdahillikleri, haksız tahrik indirimi, kadına şiddeti önlemek için yapılması gerekenler hakkında görüş ve önerileri de bu çalışma kapsamında değerlendirilmiştir. Kavas, kanunun çıktığı 2012 yılında

²⁵³ Karabacak, Ek.1/B

²⁵⁴ Karabacak, Ek.1/B

²⁵⁵ Karabacak, Ek.1/B

sadece kanunun konuşulmasının bile kadın cinayetlerini azalttığını ancak uygulamada çıkan sorunlar nedeniyle ilerleyen yıllarda tekrar artışa geçtiğini ifade ediyor:

“Ve bizim kadın cinayeti istatistiklerine baktığımız zaman şöyle bir şeyle karşılaşıyoruz. İlk 2012, 2011-2012 arasında bu yasa, kanun konuşulmaya başlandı. Ve şu an baktığımızda istatistiklere 2012'ye kadar kadın, 2012 aşamasında kadın cinayetlerinin çok ciddi bir şekilde azaldığını görüyoruz. Artıştan azalmış, sonra 2012'den sonra tekrardan artışa geçmiş. Bugüne kadar hep artarak ilerliyor. Bunun sebebini de şöyle gördük biz, 6284'ün konuşulmaya başlandığı, yani kadınlar için *şöyle koruma sağlayacağız, böyle korunacak, şöyle yasalar olacak, böyle cezalar olacak uygulamayanlara vesaire* gibi konuşmak kadına yönelik şiddetin çok önemli azalmasında rol oynadı. Ancak daha sonra uygulanmaması, uygulanmıyor olması tekrardan artışlar gözlemlendi bu konuda...”²⁵⁶

Kavas söyleşide bu kanunun kadınların hayatını kurtardığına çok şahit olduklarını ifade ettiği gibi kanunun ihlalinde zorlama hapsinin uygulanmadığını, sadece uzaklaştırma kararı verilmesinin yeterli olmadığını, uzaklaştırma süresinin bittiği gün karısını öldüren erkeklerin olduğunu, hakimlerin bu yasanın aile kurumunu çok zedelediği gibi ifadeler kullandıklarına şahit olduklarını, kadının ayrılmak ya da boşanmak istediği için öldürüldüğünü, kadınların kadınlar ve erkeksiz kadınlar olarak iki ayrı kategoride değerlendirildiklerini anlattı.²⁵⁷ Dernek olarak ancak 6284 sayılı kanunun çıkışından sonra kadın cinayetleri davalarına müdahil olmaya başladıklarını aslında İstanbul Sözleşmesini imzalamamız nedeniyle bu hakka sahip olduklarına da değindi.²⁵⁸ Şüpheli sanıklar kamuoyu oluşmaması için bu derneğin müdahilliğinden rahatsız olmaktadır. Kavas bu durumu şöyle açıklıyor:

“...oluşan kamuoyundan rahatsızlar. Onların yapmaya çalıştığı şey; bu münferit, bu kadınların geneliyle alakalı değil. ...*Dünya ahiret bacım bütün kadınlar ama bir tek o değil* falan gibi mesela diyorlar ki *bu bir kadın cinayeti değil beni aldattı çünkü* diyor yani. Tabi ben diyor *bütün kadınların haklarını savunan bir insanım zaten* diyor falan. Şimdi bunun tabi meşrulaşmasını yani o kamuoyu oluşmasını istiyorlar doğal olarak o sanık zaten bunu isteyecektir. Ama bizim müdahilliğimizin engellenmemesi gerekir. Zaten 6284'te de mesela bakanlığın daha etkin bir şekilde rol alması gerekir. Bakanlık sadece bu konuda davalara geliyor. Sonra mazeret dilekçesi yazıyor ve bir daha gelmiyor...”²⁵⁹

²⁵⁶ Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Derneği Ankara Temsilcisi Ayşen Kavas ile 19.05.2017 tarihli söyleşi, Ek.1/C

²⁵⁷ Kavas, Ek.1/C

²⁵⁸ Kavas, Ek.1/C

²⁵⁹ Kavas, Ek.1/C

Kadın cinayetlerinde namus saikiyle öldürmede haksız tahrik indirimi uygulamasının imzalamış olduğumuz İstanbul Sözleşmesi'ne aykırı olduğuna ve bu konudan sivil toplum örgütlerinin de rahatsız olduğuna; öldürülen kadının *homo sacer* statüsüne ilgili bölümde değinilmişti. Halen mümkün olduğunca kadın cinayeti davalarına müdahil olmaları nedeniyle Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Derneği temsilcisi faillere indirim uygulanıp uygulanmadığı hususunda Kavas bu konuda şunları söylüyor:

“Son dönemde kadın cinayetinde özellikle neredeyse hiç indirim görmüyoruz. Bunu fiilen başarmış durumdayız. Son zamanlarda tahrik indirimi hiç olmadı bazen iyi hal indirimi oluyor. Mesela dün bir davamız vardı Ankara'da... Kasten öldürmeden hiç indirim almadı çünkü davamızda. Ama şey diye savunuyor. On kere Kızılay'a kan bağışlamış sanık. İnsan hayatını önemseyen birisi. O yüzden iyi hal indirimi talep ediyor mesela karşı tarafın avukatı.”²⁶⁰

Kadın cinayeti davalarında haksız tahrik indiriminin daha az ya da hiç uygulanmıyor oluşu hakkında elimizde istatistiki veri olmamasına rağmen bu davalara müdahil olan ve sonuna kadar takip eden bir sivil toplum örgütü temsilcisinin bu şekilde bir açıklama yapması 6284 sayılı kanunun şiddeti önlemede aktif rol oynadığını düşündürebilir. Ancak Kavas, bu tür olayların sadece bir adli vaka değil toplumsal bir olay olarak ele alınması gerektiğini ve devletin kanunun uygulamalarını sonuna kadar izlemesi gerektiğini de ekliyor:

“Yani işte sürekli bir adli vaka gibi ele alma durumu var halbuki bu toplumsal bir olay. Biz sürekli adli savunmalar yapmak da istemiyoruz. Yani en nihayetinde Türkiye'de kadın olmasından kaynaklı uygulanan bir şiddet var. Yani erkek boşanmak istediğinde yaşamayacağı şeyi kadın yaşıyor. Erkek aldattığında yaşamayacağı şeyi kadın yaşıyor.”²⁶¹

6284 sayılı kanunun çıkış sürecinde sadece imam nikahlı evliliklerde ya da ısrarlı takip mağduru olunması halinde değil eşcinsel bireylerin de şiddete uğraması halinde bu kanun kapsamından yararlanması hedeflenmiştir. Bu nedenle uygulamada lezbiyen, gay, travesti, biseksüel, transeksüel gibi farklı cinsel eğilimleri olan ve şiddete uğrayan bireyler ile seks işçilerinin bu kanun kapsamından yararlanıp yararlanmadığı ve kanunun şiddeti önlemedeki rolü hakkındaki görüşleri tespit

²⁶⁰ Kavas, Ek.1/C

²⁶¹ Kavas, Ek.1/C

amacıyla Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği üyeleri ve Anadolu Kadın Eğitim Kültür Sanat ve Dayanışma Derneği Başkanı ile söyleşi yapılmıştır. Bundan sonra bu bölümde kısaca Kırmızı Şemsiye Derneği ve Anadolu Kadın Derneği olarak ismi geçen dernekler bu iki dernektir. Kırmızı Şemsiye Derneği üyesi Belgin Çelik ile söyleşide ilk olarak şiddete uğrayan seks işçisi kadın ve mavi ya da pembe kimlikli trans kadınların ayrıca erkek seks işçilerinin sığınmaevine alınmadığı²⁶² serzenişi dikkat çekmiştir. Anadolu Kadın Derneği Başkanı Zübeyde Ozanözü ise bu konuda şunları söylemiştir:

“Her türlü şiddete uğrayan her kadın sığınağa alınmalı; göçmen, trans, engelli kadınların özel ihtiyaçları gözetilmeli, sığınak ve danışma merkezlerinde bunları gözetim çalışmaları yapılmalıdır. Ayrıca sığınmacı ve mülteci kadınlara ev içi şiddet konusunda destek alabilecekleri mekanizmalar sunulmalıdır.”²⁶³

Kırmızı Şemsiye Derneği üyesi Betül Kevsen kendisi de bir trans kadın seks işçisi olarak şiddet deneyimlerini şöyle aktardı:

“...Şiddet noktası sizin seks işçisi olmanız değil. Zaten trans iseniz seks işçisisiniz. Yapın ya da yapmayın. Şiddet noktasında karakol deneyimlerim çok. Hem tanıklık noktasında, hem mağdur olarak çok. 2015 yılında Nisan ayında daha önceden çok sorunlu olduğum çeteler de var. Seks işçilerinin böyle bir gerçeği de var. Çete gerçeği. Onlarla sorunluydum. Bunun nedeni de seks işçiliği ortamında bunlara haraç vermek zorundasınız. Bölgeler parsellenmiş. Ona verseniz ötekisi çöküyor böyle ciddi bir sömürü söz konusu ve buna hiç müdahale yok. Bir gerçek bu Türkiye’de... Kolluk kuvvetlerine gittiğinizde şunu soruyorlar. *Sen de bu işi yapma, caddeye çıkma o zaman. Bizi uğraştırma. Evinde yap* diyor. *Bırak bu işi* diyor. Bırak da yani ben karnımı doyurmak zorundayım, barınmaya ihtiyacım var. Bunu da vermiyorlar.”²⁶⁴

Kevsen, söyleşide seks işçilerinin şiddete uğradığında polis tarafından negatif ayrımcılık uygulandığını, kendilerinden haraç toplamaya çalışan çeteler tarafından şiddete uğradıklarını bu konuda da 6284 sayılı kanundan yararlanamadıklarını bu şekilde anlatmıştır. Hatta şiddete uğradıkları zaman karakol ya da savcılığa şikayet başvurusu için gittiklerinde iki yönlü zarar gördüklerini söylemiştir. Şikayetçi olarak başvurularına rağmen kendilerine ilk olarak fuhuşa yer temin etmekten ya da

²⁶² Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği üyeleri ile 31.05.2017 tarihli söyleşi, Ek.1/D

²⁶³ Anadolu Kadın Eğitim Kültür Sanat ve Dayanışma Derneği Başkanı Zübeyde Ozanözü ile 31.05.2017 tarihli söyleşi, Ek.1/D

²⁶⁴ Kevsen, Ek.1/D

aracılık etmekten dava açıldığını ve ayrıca Kabahatler Kanunu'na göre idari para cezası kesildiğini bu nedenle adalete olan inançlarının sarsıldığını anlatmıştır. Trans kadın seks işçisi Kevsen yaşadığı bir şiddet vakası nedeniyle karakol şikayetlerinden netice alamayınca olayı savcılığa şikayet etmeye karar verir. Savcılık şikayetinden sonra başına gelenleri ise şöyle anlatıyor:

“...Savcılığa gittim. Dilekçe verdim. Seks işçisi olduğumu, bundan dolayı mağdur edildiğimi, çetelerin rahatsız ettiğini, isimleri tek tek verdim. Telefonlarını verdim. Mesajları savcı gördü okudu. *Sen merak etme* dedi. Bir ay ses çıkmadı. Bir ay sonra Ankara Büro Amirliğinden bana ifade kağıdı geldi. Arkadaşım ile beraber gittik. Yemin ederim, kapıdan girdim. “*Sen kimsin* dedi. *Ben Betül* dedim. *Sen misin, savcı senin ağzına sığacak* dedi. Dedim birisiyle mi karıştırıyorlar acaba. Oturdum polis memurunun karşısına *Sen* dedi, *savcıya bunu anlatmışsın ama savcı da sana fuhuşa yer temin etmekten şey açmış* dedi. İyi de ben evde seks işçiliği yaptığımı söylemedim ki. Seks işçisi olduğumu söylemiş olabilirim. İkamet adresimi vermiş olabilirim ama ne alaka.”²⁶⁵

Şiddete uğrayan kadın ya da trans kadın vakalarında polis ya da toplum bakış açısını Anadolu Kadın Derneği Başkanı Zübeyde Ozanözü ise deneyimlerinden yola çıkarak şöyle tanımlıyor:

“Özellikle kadına tacizde trans olsa da olmasa da *sen ne yaptın da, bir şey yaptın da kuyruk sallamışsındır da o bir şey yapmıştır* oluyor. *Evdeki kadına neden yapmıyor* oluyor ama evdeki kadına daha beterini yapıyor. Kocası tecavüz ediyor ona da. Anlatıyorsun, *kocan senin isteğin dışında sana dokunamaz, dokunursa bunun adı tecavüzdür şikayet edebilirsin*, diyoruz. Kadının gözü yuvasından fırlıyor: *Ben mahkemeye verebilir miyim kocamı diye.*”²⁶⁶

Kırmızı Şemsiye Derneği üyesi Betül Kevsen kendilerinden haraç almak isteyen çetelerle olan ilk şikayetinde devletin kendilerine sahip çıkmaması ve onlardan korkmaları nedeniyle haklarında açılan ceza davasında uzlaşmak zorunda kaldığını ancak devamla ikinci şiddet vakasında yaralandığını ve tekrar şikayetçi olduğunu ve yaşadıklarını şöyle anlatıyor:

“Bir tanesi, *ben sana kafayı taktım, seni öldüreceğim*, dedi. Hakikaten de zaten belli yaşadığım yer... Aniden bir araç geldi. İçinden biri indi. Tuttu beni, *Yirmi lira ver* dedi. Dedim ki *gasp süsü verilmiş bir oyun*. Zaten direkt sonra *seni*

²⁶⁵ Kevsen, Ek.1/D

²⁶⁶ Ozanözü, Ek.1/D

*öldürmeye geldim dedi. Dört kişi daha indi ve saldırmaya başladılar bana. Tabii ben bağırmağa başladım. Bir taraftan hep kafaya vuruyorlar. Sopa gibi bir şey gördüm. Elimi uzatmamla darbe almam bir oldu. Şu an iki parmağımı açamıyorum... Kimse müdahale etmiyor. *Sen intihar mı ettin* diye yukarıdan bakanlar, soranlar. Bir ambulans geldi. Beni bindirdiler. Olay yerindeki bazı görgü tanıkları ifade vermek istemiş ama polisler *siz karışmayın biz halledeceğiz* demiş....²⁶⁷*

Kevsen'in kendisinden haraç almak isteyen çeteler tarafından uğradığı şiddet vakasından sonra parmakları kırılması nedeniyle götürüldüğü hastanede yaşadıkları ve kendisinin alaya alınması ikinci bir şiddet vakasıdır ve zincirleme devam etmektedir:

“Beni ameliyata aldılar. On saat sürdü operasyon. Benim kimlik adım o zamanlar Betül değil. Bağırarak ve alay ederek yüksek sesle bağırarak adımlı söylüyor, zaten stresliyim. Dayanamadım ve o kadar insanın arasında yaptı bunu, tepki gösterdim. O savunmaya geçti *bilerek yapmadım* diye ama deşifre etme amaçlı oldu. Sonra odaya aldılar bu sefer oda krizi yaşandı. Nereye alacaklar, kadınlara mı erkeklere mi. Sonra iki tane geçimsiz ihtiyarın yanına koydular. O odada kaldım. Doktor iyi ama geri kalan personel skandaldı. Bir gün günlük yine bilgiler dolduruluyor. Asistanlar toplandı, kıs kıs gülüyor. Anında tepki gösteriyorum ben. Yapamaz bunu bana. Onda da gelip benden özür diledi yetkililer. Adım Osman da olur, Ahmet de neden alay ediyorsun...²⁶⁸

Kevsen, şikayet olayını sonuna kadar takip ettiğini, tüm delillerini sunduğunu, suçluların yakalanmasını istediğini ancak bir türlü yakalanmadıklarını şikayetinin son olarak faili meçhule döndüğünü, parmağında kalıcı sakatlık olmasına rağmen suçluların yakalanmamış olmasını üzümlere ve adaletle inancının kalmadığı düşüncesini yineleyerek anlatmıştır. Kırmızı Şemsiye Derneği üyesi Belgin Çelik ise kendilerinin şiddete uğradığında poliste karşılaştıkları muameleyi şöyle anlatıyor:

“...Betül olayındaki gibi. Karakola gidiyorsun ve ben de yaşıyorum bunu... Nedir karakol. Kim olursan ol seni koruyacak. Ben saat sabah 6.00 da hala ifade alınmadığını biliyorum. Bekle, acelesi yok. Oraya gelen birçok insanın işlemleri yapılıyor. Tırnak içinde normal dediğimiz kişiler ki onlar gaspçı da olsa katil de olsa işlemleri yapılıyor. Sana sıra gelmiyor. Ne karakola güven ne adaletle güven, bu da hiçbir şey bırakmıyor. En kötü adalet bile bekleyeyim diyorsun,

²⁶⁷ Kevsen, Ek.1/D

²⁶⁸ Kevsen, Ek.1/D

adalete güveniyorsun ve burada yılıyorsun. Bu bir yıldırma politikası... Seni saatlerce orada bekletmesi şiddetin en büyüğü çünkü direncin kırılıyor. Lanet olsun diyorsun. Ben bu tecavüzü gaspı hak mı ettim noktasına getiriyor... Sen orada birinci sınıf, ikinci sınıf değilsin. Betül gibi yüzlerce kişi. Kanunların önünde herkes eşit diyorsun sonra. Adalet mülkün temeli. Hayır, adalet mülkün temeli değil, olmuyor. Temelini arıyorsun, bulamıyorsun...²⁶⁹

Anadolu Kadın Derneği Başkanı Ozanözü, Türkiye’de yaşayan göçmen kadınlara aile sağlığı ve toplumsal cinsiyet eğitimleri verdiğini İstanbul Sözleşmesi kapsamında mülteci kadınların da 6284 sayılı kanundan yararlanabileceklerini bu hususa eğitimlerde değiştiğini söyleşide şu sözlerle anlattı:

“Ben göçmen kadınlara aile sağlığı ve toplumsal cinsiyet eğitimleri yapıyorum. Bu eğitimlerde kadın hakları, üreme hakları ve bu konulardaki mevzuatı anlatıyorum. İstanbul Sözleşmesi göçmen ve mülteci kadınlara ya da şiddete maruz bırakıldığı için ülkesini terk etmek zorunda kalan kadınlara yönelik çeşitli hükümler de içeriyor. İstanbul Sözleşmesi’ne göre kadına yönelik şiddete maruz bırakılmak bağımsız ikamet almanın bir gerekçesi olabileceği gibi iltica talep etmenin de haklı gerekçesi olabiliyor. Geçen bir toplantıda, kadının beş çocuğu var. Kocasını amcasının oğlu. Kocasını *Türkiye’de sen benim karım gözükmüyorsun, ben burada başkasıyla evleneceğim* demiş. Kadın ağlayarak *anlattığın beni de kapsar mı* diye sordu. *Türkiye’de buldukları sürece yasaların onları da koruyacağını* söyledim, kocasına anlattığında kocası *o eğitime bir daha gitme* demiş...²⁷⁰

Anadolu Kadın Derneği başkanı Ozanözü cezaevi infaz koruma memurları ve tutuklulara verdikleri eğitimde karşılaştıkları bir olayı ve trans bireylere bakış açısını ise şöyle anlatıyor:

“...İnfaz koruma memurlarına cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve AİDS konusunda eğitim yaptık. Onlar da cezaevinde tutuklulara eğitim yaptı. Yirmi beş kişilik bir grup iki hafta eğitici eğitim aldı. Hem eğitim becerileri hem de cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda eğitim aldılar. Rol play yaptırıyorum iki katılımcıya (iletişim fakültesi mezunu) bir senaryo verdim: *Sen akşam nöbetçisin, bir tutuklu geliyor, öğreniyorsun ki tutuklu transseksüel, senin tavrın ne olur? Buna Hocam hiç uğraşmaya gerek yok, atarım ibneyi hücreye sabaha kadar Allah’ına kavuşur, doğru yolu bulur, yola gelir*” dedi. Böyle birinin eline düşmüş bir trans düşünün. Sanki yoldan çıkmış biri var gibi...²⁷¹

²⁶⁹ Çelik, Ek.1/D

²⁷⁰ Ozanözü, Ek.1/D

²⁷¹ Ozanözü, Ek.1/D

Kırmızı Şemsiye Derneği'nden Kemal Ördek tarafından trans kadın seks işçileriyle röportaj yapılarak onların dilinden şiddet hikayeleri derlenmiş ve “*O Kadınlar:Trans Kadın Seks İşçilerinin Dilinden Şiddet Hikayeleri*” adı altında eser, dernek yayınları olarak basılmıştır. Ördek, röportajda bir trans kadın seks işçisine çalışma koşullarının nasıl olduğunu sorduğunda trans kadın şöyle cevap veriyor:

“...*Kalabalık çalışmayacaksın* diyen polis, yalnız çalıştığında da çalıştırmıyor. Bana diyor ki *evde çalışacaksan çalış ama yalnız çalış*. İyi tamam yalnız çalışayım,yalnız çalıştığın zaman zaten bir güvenlik yok. Bütün güven, yalnız başınasın, dört duvar arasındasın. Biri seni öldürüp gittiğinde bile belki birkaç gün sonra birilerinin haberi oluyor, yoksa hiç kimsenin haberi bile olmuyor. Yalnız çalışıyorsun, polis geldiği zaman, sana istediğini yaptığı zaman, kimsenin görmesini, şahit olmasını istemiyor... Evini kapatıyor. Canı istediğinde seninle seks de yapıyor. Ama yine sen seks işçisi olduğun için bir - sıfır geridesin. Hatta bir-sıfır bile değil, öteki olduğun için iki- sıfır geridesin... Polislerden yardım istediğin zaman da, onlar seninle dalga geçiyorlar. Onu yapıyorlar, bunu yapıyorlar. *Aç da bi bakıyım kız ameliyatını nasıl yaptırdın? Ameliyatını göstere*sene gibi şeyler bile söylüyorlar...”²⁷²

Bir başka trans kadın seks işçisine polisten hiç şiddet görüp görmediği sorulduğunda ise gördüğü şiddeti şöyle anlatıyor:

“ Yolda çalışıyorum. Resmen alındım. Üç polis tarafından. Parkın içine götürüldüm, bizim burada meşhur bir park var, orada çırılçıplak soyuldum ve coplandım. Sırf yola çıkıp çalışıyorum diye. Çevre kirliliğiymişim. Göz zevklerini bozuyormuşum... Karakola düşüyorsun ve karakola düştüğünden itibaren bilmem neyin oğlu, bilmem neyin bilmem nesi. Yani işittiğim küfrün, işittiğim hakaretin haddi hesabı yok. Hani, dayağı boş ver, inan söylenen laflar dayaktan daha beter. Bir mahluk gibi, bir hastalık gibi, bir böcek gibi... Şu an bir çok arkadaşım polise mukavemetten içeride... Polise mukavemetin asıl mağduru olan biziz.Yüzüme gazlar mı sıkılmadı? Kaç tane...”²⁷³

Röportajlardan birinde bu trans kültürün toplumda halihazırda var olan kültürden beslenip, etkilenip etkilenmediği sorusuna verilen cevapla bir trans kadının sevgilisinden şiddet gördüğünde ne yaptığı ya da hissettiği sorusuna da cevap alınmış olunuyor:

²⁷²“ *O Kadınlar*”: *Trans Kadın Seks İşçilerinin Dilinden Seks Hikayeleri*, Röportaj Derleme, Kemal Ördek, Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği Yayınları, Ankara, 2015, s.58- 60.

²⁷³ Age, s.344-346.

“Kadınlık - erkeklik rollerini tamamen kapmış durumdayız. Bir arkadaşın *beni sevgilim dövdü* diye şikayet ederken bir yandan da ondan gurur duyduğunu hissediyorsun. *Ben de kadını ve kadın gibi dayak yiyebiliyorum* gibi. Bir erkekten dayak yemeyi kadınlık olarak görüyor. Kültür onu da besliyor, beni de besliyor. Ben trans olduğum zaman mecburen erkeklerle yatmak zorundayım çünkü ben kadın oldum artık. Başka bir alternatif olamaz diye düşünülüyor. Bizim aslında özendiğimiz, kopya çektiğimiz heteroseksist kültür. Biz de buradan nemalandığımızı göre elbette ki trans kültürün bundan etkilenmemesi olanaksız.”²⁷⁴

Kemal Ördem tarafından gerçekleştirilen bu röportajlardan anlaşıldığı gibi trans kadın seks işçileri en çok polis şiddetinden şikayetçi ve sevgililerinden şiddet gördüğünde ise bunu gurur kaynağı yaparak şikayet etmiyor. Dolayısıyla gerek Kırmızı Şemsiye Derneği üyeleri gerekse Anadolu Kadın Derneği Başkanı ile yapılan söyleşide şiddete uğrayan eşcinsel ya da trans bireylerin, kadın ve erkek seks işçileri ile göçmen kadınların 6284 sayılı kanunun kendilerine uygulanması noktasında büyük sıkıntı yaşadıkları görülmektedir. 6284 sayılı kanun kadın, erkek ve cinsel yönelim ayrımı yapmadan tüm bireyleri ısrarlı takip mağduru olmaları veya aynı çatı altında yaşamaları kaydıyla şiddete karşı koruma kapsamına almasına rağmen uygulamada yukarıda bu çalışma kapsamında yapılan söyleşi ve Kemal Ördem tarafından trans kadın seks işçileriyle yapılan röportajda bahsedilen sorunlar nedeniyle bu kanunun şiddeti önlemede etkin rolü olmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Sadece kadınlarla çalışan Kadın Dayanışma Vakfı gibi sivil toplum örgütlerinin ise kanunun uygulanması ile ilgili daha farklı noktalara dikkat çektiği görülmektedir. Bu hususta Türkiye’de bulunan kadın derneklerinin bağlı bulunduğu Kadın Dernekleri Federasyonu Başkanı Canan Güllü’nün 03 Nisan 2017 tarihinde Ankara Barosu Gelincik Merkezi tarafından düzenlenen panelde değindiği görüşlerine ve karşılaştığı güçlülere değinerek de bir sonuca ulaşılabilecektir. Ankara’da bulunan kadın sivil toplum örgütleri, sığınmaevleri, şiddet önleme ve izleme merkezi ile karakollar ŞÖNİM’lere rol model olduğunu belirttiğimiz Ankara Barosu Gelincik Merkezi ile koordineli çalışmaktadır. Ankara Barosu Gelincik Merkezi çalışmaları Baro web sayfasında yer alan bilgilere göre şöyledir:

²⁷⁴ Age, s.241

“Gelincik Projesi; Ankara Barosu tarafından 2 Nisan 2011 yılında hayata geçirilmiş bir projedir. Merkezimiz fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddete maruz kalan kadın, çocuk ve LGBTİ bireylerin uğradıkları şiddet ile ilgili olarak özel eğitim almış ve konusunda uzman 45 rehber avukat ve 221 gönüllü avukattan oluşmaktadır. Merkezde ayrıca ihtiyaç halinde psikologlar ve sosyal hizmet uzmanlarından da yardım alınabilmektedir. Gelincik Merkezi’ne 444 43 06 nolu telefondan 7 gün 24 saat ulaşılabilir. Gelincik Merkezinde rehber avukat ile yapılacak görüşme sonunda, olaya özel hukuki yol belirlenmekte ve şiddet mağdurunun kalacak yerinin olmaması durumunda; Ankara Valiliği, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Belediyelerin sığınmaevlerine (varsa çocuklarıyla birlikte) yerleşmeleri konusunda gerekli girişimler yapılmaktadır. Somut olayın yasal koşullara uyması halinde; boşanma, nafaka, tazminat, velayet davalarının açılarak takip edilmesi, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Yasa gereği şiddet uygulayan ve uygulama tehlikesi bulunan bireye karşı can ve mal güvenliğine ilişkin koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınması (evden uzaklaştırma, silahının alınması, iletişim araçlarıyla rahatsız etmemesi vs.) alınan tedbir kararına aykırı davranışlar hakkında suç duyurusunda bulunulması, Adli Tıp Kurumu’na başvurarak rapor alınmasının sağlanması, şikayetçi olunması durumunda Cumhuriyet Savcılığı’na suç duyurusunda bulunulması, ödenmeyen nafakalarla ilgili olarak icra takibi işlemlerinin başlatılması işlemleri gerçekleştirilmektedir.”²⁷⁵

Ankara Barosu Gelincik Merkezi’nin diğer çalışmaları ve yardımcı olduğu gruplar şunlardır:

“Bir LGBTİ birey; cinsel yönelimi sebebiyle ayrımcılığa uğruyorsa, şiddet görüyorsa, fuhuşa ve pornografiye maruz kalıyorsa, kötü koşullarda çalıştırılıyorsa, güvenlik güçleri, hastaneler ve diğer kamu kurumları tarafından ikincil istismara maruz kalıyorsa, kadınlar ve çocuklar; ihmal ve istismara uğruyorsa, şiddet görüyorsa, eğitimine devam edemiyorsa, çocuk, anne ve babasıyla görüşemiyorsa, çocuk veya kadın ticaretine maruz kalıyorsa, fuhuşa veya pornografiye maruz kalıyorsa, kötü koşullarda çalıştırılıyorsa, çalıştırılmaması gereken yaşta zorla çalıştırılıyorsa, şahsen başvurulması ya da ihbar edilmesi halinde uzman avukatlar tarafından hukuki süreç hemen başlatılacaktır.”²⁷⁶

Tanıtım sayfasında yer alan bu bilgilere göre aslında Ankara Barosu’nun böyle bir yasal yükümlülüğü olmamasına rağmen Gelincik Merkezi kanalıyla şiddete uğrayan kadın, çocuk, lezbiyen, gay, biseksüel, transgender, interseks (LGBTİ) bireylere hukuki destek vermekte ve ihtiyaç halinde sığınma evlerine yerleştirilmeleri konusunda gerekli girişimleri üstlenmektedir. 2018 yılında 7. yılını dolduran Gelincik Merkezi’ne bu sürede Türkiye’nin dört bir yanından 53 bin şiddet mağduru

²⁷⁵ <http://www.gelincikprojesi.org.tr/sayfa.php?x=proje-hakinda>

²⁷⁶ Age

kadın başvuru yapmış ve 3.926 mağdura ücretsiz avukat ataması yapılmıştır.²⁷⁷ Elli üç bin başvuru azımsanmayacak bir başvuru sayısı olup Gelincik Merkezi'ne duyulan güveni doğrulamaktadır. Gelincik Merkezi aynı zamanda eğitim faaliyetlerinde de bulunmaktadır ve bunlardan biri de 03 Nisan 2017 tarihinde Ankara Barosu Eğitim Merkezi'nde gerçekleştirilmiştir. Panele Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu Başkanı Canan Güllü ve Ankara 5.Aile Mahkemesi Hakimi Şerafettin Şanver sunum yapmak üzere katılmışlardır. Canan Güllü bu panelde tez çalışmamızın konusu olan 6284 sayılı kanunun kadına şiddeti önlemedeki rolü ve bir sivil toplum örgütünün federasyon başkanı olarak uygulamada karşılaştıkları güçlüklerle değinmiştir. İlk sorun olarak İstanbul Sözleşmesinde yer almasına rağmen kadına yönelik şiddet ceza davalarında müdahilliklerinin kabul edilmemesinden ve hukuksal olarak son on beş yılda kadınların elde ettikleri kazanımlarının elden gidişine tanıklığından yakınmaktadır:

“Özellikle bu zihniyet dönüşümü bizim beklediğimiz nokta. Biz alanlarda çalışıyoruz... Bu nedenle zaman zaman sesimiz çok fevri çıkıyor. Zaman zaman bağıırıyoruz buna ihtiyaç var diye ama devletin işlendiği noktadaki aksamalar, o zihniyet dönüşümü, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, bakış açısı, rutinleşme her şeyin içine limon sıkıyor... Ben açıkçası Türkiye’den şikayetçiyim. Ülkemin son on beş yıllık yönetiminden şikayetçiyim. Kadın olarak yaşadığım ve mücadelesini ettiğim kazanımlarda hem hukuksal alanda hem medeni hukuk alanındaki birçok kazanımın elden gidişine tanıklık ediyorum...”²⁷⁸

Canan Güllü, 6284 sayılı kanun kapsamında koruma tedbirleri uygulanması gerektiği halde uygulanmayan, devlet korumasının yetersiz kaldığı ve sivil toplum olarak olaylara müdahil olup koruyup kollama görevlerini yerine getirdiklerine dair örneklemeler veriyor:

“Antalya, Alanya özelinde yaklaşık 600 kadını da içine alan kendi kızını ve kız kardeşini satan bir ailenin yukarıdan aşağı 41 tane belirlenmiş tablo olarak suçluların belirlendiği bir tabloda hakimin karar almakta zorluklarıyla uğraşıyoruz. Kızın yaşının küçük olması, böyle bir şikayet için karakola gittiğinde karakol yetiştirme yurduna aldığında baba vasi olarak geldiğinde çıkarılabiliyor. Üç kere bu olay olmuş. Üç ayrı hakim de baba ya da anne tarafına teslim edilmiş ve üç kere o kız pazarlanmış...Buradaki kız kardeşin yaşı büyük ama o da takip ediliyorum diyor. Yaşadığı yerde bir koruma almanız

²⁷⁷ <https://www.sabah.com.tr/ankara-baskent/2018/04/09/gelincik-merkezine-7-yilda-53-bin-kadin-basvuru-yapti>, Haber tarihi: 09.04.2018, erişim tarihi:25.05.2018

²⁷⁸ Ankara Barosu Gelincik Merkezi 03.04.2017 tarihli panel kayıt metni, Ek.1/E

lazım. Tamam sığınma evine getirin diyorlar. Sığınma evinde kalabilecek ruh halleri yok ki bunların. Özel bir politika uygulamalısınız... İstanbul Sözleşmesi şiddet konusunda ufuk açıyor ve diyor ki eliniz geniş... Şu an bugün itibarıyla de arkadaşlarımız kiralık ev arıyor. Bizler ücretini ödeyeceğiz. Adresi belirsiz bir evde konaklanacak...²⁷⁹

Canan Güllü anlatımlarında devamla 6284 sayılı kanunun uygulanmasında sadece devlet resmi kurumlarının bu alanda çalışmasının yetersiz kaldığına halen gerek sivil toplum örgütlerinin gerek özel sektörün de kadına yönelik şiddetle mücadelede işbirliği yapması gerektiğine dikkat çekiyor:

“Öğlen Şoförler ve Otomobilciler Federasyonu ile bir protokol imzalayarak geldik. Dedik ki Türkiye’de 75 bin tane taksi var... Belki bir karakola götürecektir ama belki de karakola götürmeden elinde telefon yoksa bile acil yardım hattı dediğimiz 0212 li numaramıza ne yapılabilecek yöntemini alır diye 75 bin tane Türkiye genelindeki taksiye bizim bastırduğumuz şunları yapıştıyoruz...Bu konu ile ilgili acil yardım hattını 7/24 çalışır hale getirmeye çalışıyoruz. Kimlerle getiriyoruz. Özel sektörle. Yani bu iş tek başına yargının boyunduruğuna atılacak ya da sadece aman avukatlarla mağdurlar arasında köprüyü oluşturacak bir süreç değil. Bu Türk toplumunun Türkiye’de yaşayan herkesin sorunu. Dolayısıyla özel sektörü bu konunun içerisine almamız gerektiğine inanarak, özel sektörün de bu acil yardım hattını denemesini sağladık...Şu an elimizde Doğan Holding var, Aras kargo var, Doğu holding, Koç holding, aklımıza gelen Avon, kadınlar için söylüyorum. Farmasi kozmetik gibi birçok firma bizleri bu noktada destekliyor...²⁸⁰

Ceza yargılamalarında haksız tahrik indiriminin bir sorun olmaktan çıkarılması gerektiğini Canan Güllü de çarpıcı örneklerle açıklıyor:

“...Hatırlayın... 2015’te soruyor hakim bey *tecavüz neden ettin kadına* diye. Diyor ki *tahrik oldum kırmızı rujunu vardı...* Tahrik oldu kırmızı rujunu vardı. Evet ceza sonucunda tahrik indirimi alıyor beyefendi. 2015 yılında ben o tarihten beri kırmızı giyiniyorum... Bu konuda sıkıntım var. Ya da o saygın duruşlar, iyi hal indirimleri, iki gün önce okudum. Yurtdışında Meksika’da mı öyle bir olay olmuş. Tecavüz anında ereksiyon olamadığı için o da tahrik olamama indirimi almış...²⁸¹

²⁷⁹ Güllü, Ek.1/E

²⁸⁰ Güllü, Ek.1/E

²⁸¹ Güllü, Ek.1/E

Güllü ve diğer sivil toplum örgütleri temsilcilerinin yukarıda bahsi geçen açıklamalarına bakıldığında 6284 sayılı kanunun aslında kapsamı itibariyle çok geniş düzenlemeler içermesine rağmen uygulamada bazı eksiklikler ve güçlüklerle karşılaşıldığı ancak bu eksiklikler giderilip başka alanlarla desteklenerek şiddeti önlemede etkin olabileceği sonucuna varılmaktadır. Kadına yönelik çalışan dernek ve vakıflarla barolar gibi meslek kuruluşlarının bu kanunun uygulanmasında etkin rol oynadığı; şiddet mağdurlarının doğrudan bu örgütlere müracaat edebildiği gibi şiddete uğrayan kadınlar bağlı oldukları Belediyelerin kadın danışma merkezlerine müracaatla da 6284 sayılı kanundan yararlanabilmekte, ihtiyaç halinde sığınmaevlerine yerleştirilmektedirler. Kadın danışma merkezlerine müracaat eden ve sığınmaevlerine yerleştirilen kadınların durumunun analizi de bu çalışmada önem taşımaktadır.

Belediyeler Kanunu 14/a maddesine göre : "...Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler." Kanundaki bu hüküm büyükşehir belediyeleriyle birlikte nüfusu yüz bini aşan belediyelere sığınmaevi açılmasını zorunlu tutmuştur. Ancak ülke geneline bakıldığında halen zorunlu olduğu halde sığınmaevi olmayan pek çok belediye mevcuttur. Ankara ilindeki pek çok merkez ve taşra ilçe belediye nüfusu yüz bini aşmasına rağmen Ankara'da biri Büyükşehir Belediye'sine ait olmak üzere Keçiören, Çankaya ve Yenimahalle Belediyeleri'ne bağlı dört sığınmaevi mevcuttur. Ankara'da dört tane de Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı olmak üzere toplam sekiz tane sığınmaevi bulunmaktadır.

6284 sayılı kanunun 3. maddesinde mülki amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları içinde bu kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak mülki amir tarafından şiddet mağdurunun kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması tedbirinin uygulanabileceği yer almaktadır. Uygulamada karakol, sivil toplum örgütleri, savcılık veya kadın danışma merkezlerine ya da Ankara'da Baro Gelincik Merkezi'ne müracaatı halinde şiddete uğrayan ya da uğrama tehlikesi bulunan kişilerin barınma ihtiyacının bu şekilde giderildiğini görüyoruz. Şiddet önleme ve izleme merkezi olan illerde bu merkez kanalıyla da şiddet mağdurları

sığınmaevlerine yerleştirilmektedir. Ankara’da Çankaya Belediyesi ve Büyükşehir Belediyesi Kadın Danışma Merkezi yetkilileri ve sığınmaevleri müdürleri ile yaptığımız söyleşilerde hangi kanaldan gelirse gelsin şiddet mağduru kadınların ilk olarak bakanlığa bağlı ŞÖNİM aracılığıyla ilk kabulde bir sığınmaevine oradan da durumuna uygun bir başka sığınmaevine yerleştirildiğini anlattılar. ŞÖNİM’lerin bir veri tabanı oluşturmaları için bu uygulama gerekli olabilir. Ancak şiddet mağdurunun sığınmaevine yerleşene kadar belki de beş kez hikayesini anlatmak durumunda kalması her defasında aynı travmayı yaşamasına neden olmaktadır. Çankaya Belediyesi Kadın Sığınmaevi Müdürü Seray Yılmaz ile yaptığımız söyleşide bu durum şöyle anlatılıyor:

”...ŞÖNİM’de ilk görüşmesi. Daha doğrusu önce karakola gidiyor. Karakoldan ŞÖNİM’e gidiliyor. Karakolda bir ifade veriliyor diyor ki ŞÖNİM’le görüşme. ŞÖNİM’le görüşmeye gönderiliyor ilk kabulü. İlk kabulde görüşmesi alınıyor. Orada bir şekilde işte bir 15 gün falan kalıyor. Ondan sonra sevkiyatı yapılıyor nerede kalacaksa konuk evine. Orada da mesela bize gelecekse biz danışma merkezinde önce görüşmesini aldırıyoruz. Sonra bize geliyor. Orada da bir görüşme alındı. Sonra bize geldi bizde de görüşüyor... Beş kere yani karakol, ŞÖNİM, ilk kabul, bir danışma merkezi ve biz... Yani beş defa sürekli böyle bir şey söz konusu oluyor...”²⁸²

Ankara’daki sığınmaevlerinde ihtisaslaşma olup olmadığı ve sığınmaevinde kimlerin kalabildiği sorumuza gerek kadın danışma merkezi gerek sığınmaevi yetkilileri zamanla bu ihtisaslaşmaya gidildiği, barınma ve şiddet için, yüksek güvenli can güvenliği riski olanlar için ve psikolojik rahatsızlıkları olan şiddet mağdurları için sığınmaevi olarak üç ayrıma gidildiğini, kadının ihtiyacına göre hangisinde kalacağına karar verildiğini, pembe kimlikli olmak kaydıyla trans kadınların da kalabildiğini ancak fuhuş yapan veya madde bağımlısı olan kadınların sığınmaevlerinde kalmalarının yasak olduğunu söyleyerek cevap verdiler. Yetkililer ayrıca şiddet mağdurlarının sığınmaevlerinde kalma sürelerinin altı ay olduğunu ancak bu sürenin uzatılabildiğini, gizlilik ilkesinin ihlal edilmesi halinde kadının başka bir sığınmaevine yerleştirildiğini, 18-60 yaş arası kadınların sığınmaevinde kalabildiğini, 60 yaş üzerindeki huzurevine yönlendirildiğini, 12 yaş altı kız ve erkek çocukların anneleriyle beraber kalabildiğini ancak 12 yaş üstü erkek çocukların sığınmaevine alınmadığını belirttiler. Sığınma evine yerleşmeden önce hukuki

²⁸² Çankaya Belediyesi Kadın Sığınmaevi Müdürü Seray Yılmaz ile 11.10.2017 tarihli söyleşi, Ek.1/F

yardım almadığı halde yerleştikten sonra 6284 sayılı kanun gereği tedbir kararları uygulanması gerektiğinde yapılan işlemler ve uygulamada çıkan sorunlar bu çalışmanın konusuna açıklık getireceğinden bu husus da söyleşilerde dile getirilmiştir. Sığınma evine yerleştikten sonra ilk yapılan işlemleri Ankara Büyükşehir Belediyesi Sığınmaevi Müdürü Ebru Kılıç şöyle anlatıyor:

“...ilk kabulde bir görüşmesi alınıyor, arada karşılaştığı kişilere olaylarını anlatıyor. Sonra gelip ilk gün hemen burada bir görüşme alma taraftarı değiliz. Zaten aldığımız eğitime de bu uygun değil. O yüzden bir gün dinlenme zamanı veriyoruz. Geliyor işte temizlik personelimiz kadının genel ihtiyaç listesini çıkartıyor. ...Pijaması, iç çamaşırı işte terliği, havlusu vesaire gibi genel ihtiyaç, temel ihtiyaç, yatak, yorgan. Odasını gösteriyor. Daha önceden temizlediğimiz odalara yerleştiriyoruz. İhtiyaçlarını veriyoruz kendisine. O gün dinleniyor kendisi kadın burada. Ertesi gün de uzmanıyla görüşmesi alınıyor...”²⁸³

Büyükşehir Belediyesi Kadın Danışma Merkezi’nden sosyolog Pelin Coşkun da bu süreci, durum tespitini, sığınmaevine yerleştikten sonra yapılanları, sığınma evine kalış süresinin uzatılıp uzatılmadığı, 6284 sayılı kanunda yer alan nakdi yardım, kreş yardımı gibi hususlar hakkında şunları söyledi:

“...Sığınma evinde de yine meslek elemanları çalışıyor. Kadınla görüşülüp durum tespiti yapılıp bir yol haritası çizilir. Boşanma talebi mi var, çalışmak mı istiyor, yanında çocukları varsa çalışamayacak mı, biz bu kadın için ne yapabiliriz?... Mevcut durumu tespit ediyoruz. Ailesiyle ne kadar görüşüyor, problemleri nedir? Hangi sebeple bize geldi? Bunların hepsinin tespitini yapıp bir müdahale planı hazırlıyoruz. En son kadın çıkarken de bir vaka kapatma raporu hazırlıyoruz. Kadın bizdeyken neler yapıyoruz, diyelim ki iki çocuğu var ve çocukları küçük ve çalışamayacak durumda. Bu kadın için sosyal ekonomik destek dediğimiz bir sistem var. Aile Bakanlığının bağladığı çocuk başı aylık maaş. O nakdi yardımdan bağlatıyoruz ve bu kadına Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı’ndan kira yardımı talep ediyoruz, nakdi yardım talep ediyoruz kadının kendi el yazısı ve dilekçesiyle birlikte... İŞKUR’ a yönlendiriyoruz. Çalışmasını sağlıyoruz. Çocuklar için kreş yardımı var.”²⁸⁴

Sığınmaevinde kalan şiddet mağduru kadınlara genellikle eşleri ya da en yakınındaki aile bireyleri şiddet uyguladığından kadının sığınmaevinde kalma durumuna eş ya da ailesinin bakış açısı, sığınmaevinde kalan eş ya da çocuğuna

²⁸³ Ankara Büyükşehir Belediyesi Kadın Sığınmaevi Müdürü Ebru Kılıç ile 20.09.2017 tarihli söyleşi, Ek.1/H

²⁸⁴ Ankara Büyükşehir Belediyesi Kadın Danışma Merkezi’nden sosyolog Pelin Coşkun ile 19.09.2017 tarihli söyleşi, Ek.1/I

ulaşma çabasının olup olmadığı ve sığınmaevlerinin adreslerinin gizlilik kuralının uygulanıp uygulanmadığı bu bölümde irdelenmesi gereken konular olması nedeniyle söyleşi yaptığımız yetkililere ayrı ayrı sorulmuştur. Sığınmaevinde kalan şiddet mağduru kadınların eşleri ya da yakınları tarafından nasıl karşılandığı sorusuna Çankaya Belediyesi Kadın Danışma Merkezi'nden Aysun Töngür şöyle cevap veriyor:

“Şöyle o da *sığınma evine gitti* diyorlar. *Ben ne halt ettiğini bilmiyorum* tırnak içinde. *Ben senin ne halt ettiğini bilmiyorum, sen sığınmadayım diyorsun da kim bilir ne haltlar karıştırıyorsun* gibi ifade edebiliyorlar. *Bulursam seni öldüreceğim. Namusumuza leke sürdün, evin dışında bir yerde kaldın* da diyebiliyorlar... Sığınma evinde kalıyor olması erkek için ciddi bir sinir yaratıyor. Öfke yaratıyor. Hani devlet, karşısında devlet var... *Şöyle bir itmişim sadece halbuki bizim hiç öyle dövme meselemiz yoktur* gibi ifadelerde bulunabiliyorlar.”²⁸⁵

Bu hususta Çankaya Belediyesi Kadın Sığınmaevi Müdürü Seray Yılmaz da benzer açıklamalarda bulundu. Karısı sığınmaevinde olan eşlerin bakış açısını sorduğumuzda Yılmaz, *fuhuş evi* gibi gördüklerini anlatıyor:

“...*Fuhuş evi*. Yani son zamanlarda biraz biraz değişiyor bu bakış açısı aslında. Hani bazıları tamam devletin koruması altında gibi düşünebiliyor. Ama bazıları da diyor ki *sığınma evine gittiyse bu kötü yola düşmüştür. Ne yaptığı belli değil. Nereye gittiği belli mi?..* Yani bunların hepsi olabiliyor. Çünkü hani benim de yaptığım çalışmada genelde kadınların beyanları o yöndeydi. İşte burası *sen sığınma evine mi düştün?* Hani *buraya düştün* demek bile onun sanki kötü yola düşmüş gibi bir ifadeyle söylediği için rahatsız oluyorlar...”²⁸⁶

Sığınmaevlerinin ve sığınmaevlerinde kalan kadınların adreslerinin gizli tutulması can güvenliği riski altındaki kadınlar için çok önem taşımaktadır. Gizliliğin nasıl sağlandığı veya yeteri kadar sağlanıp sağlanmadığı, koruma tedbiri altındaki kadınların tekrar şiddete uğrama ihtimalinin varlığı nedeniyle yetkililere sorulmuştur. Aysun Töngür, bu konuda gizlilik ihlali yapan ve kendisinin hangi sığınmaevinde olduğunu söyleyen kadınlar da olabildiğini ancak bunların kapının önüne konulmadığını ŞÖNİM'e durumun bildirilerek başka bir sığınmaevine

²⁸⁵ Aysun Töngür, Ek.1/G

²⁸⁶ Yılmaz, Ek.1/F

yerleştirildiklerini söyledi.²⁸⁷ Ebru Kılıç da böyle bir durumda kadının artık Ankara’da değil başka bir ildeki sığınmaevine yerleştirildiğini belirtti.²⁸⁸ Gizlilik ihlalinin kadının deşifresi ile değil de MEB ya da Sağlık Bakanlığı kanalıyla olabildiği durumlarda halen kurumlararası koordinasyonda sorun yaşandığı görülmektedir. Bu konuda Pelin Coşkun yaşadığı olaylardan yola çıkarak şunları anlattı:

“...Eğitim hayatında vs. onun da sorunları var. Belirli alt yapı hazırlanmadan. Bir de şöyle, kadın alanında bir çalışma yaptığımız zaman aynı zamanda MEB, Sağlık Bakanlığı hepsi ile görüşülmesi gerekiyor. Kadının gizlilik kararı var. Eczaneden ilaç alıyor mesela, kocası gidip eczaneden karısının en son nerden ilaç aldığını öğreniyor ki olmuş çok kez. Ya da okula yazdırıyoruz çocukları. Gizlilik kararı var. Çocukları zaten okula yazdırmak büyük problem, gizlilik kararı olan çocuklara ikametgah çıkmıyor. Okul da ikameti olmayan çocukları almıyor. İşte İl Milli Eğitime gidiyorsun. Oradan uğraşıyorsun. Bir sürü prosedür. Kadın bu süreçte çok yıpranıyor. Yardımlara başvurmak istiyoruz. Gizlilik kararı var. Daha geçen gün bir tane danışanım aradı. Daha önce ensestten dolayı bizde kalıyordu. Ailesinden kaçıp gelmiş. Urfa’dan kaçıp geliyor ve gizlilik kararı var. Her türlü adresi gizletmiş ama çocuğunu okula yazdıracak çok sıkıntı yaşanmış. İstenmemesi lazım böyle bir durumda. İsteniyor. Sosyal yardımda da aynı şey söz konusu. Gizlilik kararı var, başvuramıyor... SGK’dan da gizlenmesi lazım. Aile Bakanlığı’nın bir protokol imzalaması gerekiyor ya da kanun olarak bilmiyorum ne yapılır ama buna bir çözüm bulunması gerekiyor...”²⁸⁹

Gizlilik ihlali sadece şiddet mağduru kadın ilaç alırken ya da çocuklarının okul kaydında değil, koruma tedbiri kararında yanlışlıkla hakim tarafından veya kadının avukatı tarafından ihmalen adresi yazılarak ya da kadının kocasının emniyette çalışan bir yakını tarafından da yapılabilir.²⁹⁰ Şiddete uğrayarak sığınmaevine yerleşen bir kadının tekrar evine dönüp şiddete uğrayıp sığınmaevine yeniden geliş hikayelerini Seray Yılmaz şöyle anlatıyor:

“Eşiyle barışıp sonra tekrar gelenler var. Hatta bunu üç dört sefer yapanlar var... Bir yerde dayanamıyor çıkıyor evden. Çünkü zaten kolay kolay evinden çıkan yok. Çünkü alışmış kurmuş olduğun ve geleneksel bir aile modeli var kafanda. Bununla evden çıkıyor, bununla o evden ayrılmak çok zor... Daha sonrasında da geliyor ve çözümsüzlükle karşı karşıya kalıyor. Çünkü daha önce hiç yapmadığı, tanımadığı bir hayatla karşı karşıya... Burada yine tekrar kendi kocasını çözüm bulabiliyor. Diyor ki *en azından evim var, kapalı bir alanım*

²⁸⁷ Töngür, Ek.1/G

²⁸⁸ Kılıç, Ek.1/H

²⁸⁹ Coşkun, Ek.1/I

²⁹⁰ Coşkun, Ek.1/I

var, kafamı sokacağım bir yer var diyor. Tekrar gidiyor. Ya da adamın işte pazarlığına kanıyor. Adam tamam bir daha yapmayacağım, şu olmayacak bu olmayacak evet. Koşullar da kötü. Tabi *gideyim* daha kolay geliyor. Ama gittiğinde de işte tekrar aynı şeyler olunca da tekrar geliyor. Öyle bir sıkıntılı döngü.”²⁹¹

6284 sayılı kanunda yüksek can güvenliği riski olması durumunda kimlik değiştirme, estetik cerrahi gibi tedbirlerin uygulanması tedbirleri yer aldığından sığınmaevinde kalan kadınlara bu tür tedbirlerin uygulanıp uygulanmadığını, uygulandığında karşılaşılan güçlükleri Çankaya Belediyesi Kadın Sığınmaevi Müdürü Seray Yılmaz şöyle anlatıyor:

“...Kimlik değiştirmesine karar veriliyor. Ondan sonra burada emniyette görevli olanlara da gidiyor bu... ŞÖNİM’de ya da işte başka bir yerde bir görüşme sağlanıyor kadınlara, kadına onlar da ayrıca bir bilgi veriyor bak senin böyle böyle olacak. Adın ne olsun soyadın ne olsun bunlarla ilgili senin bir bilgin var mı gibi söyleniyor. Sonra işte kadına kimseye söylememesi gibi bu bilgilendirmeleri yapıyor ve senin bundan sonra her şeyini ben takip edeceğim diyor. Yasal her türlü işte diplomasının istenmesi olsun, sertifikası olsun ya da başka bir şeyi olsun bunların hepsini emniyetle birlikte hallediyor... Kimliğini TC’sini de değiştiriyor. Her şeyini değiştiriyor bütün nüfus kayıt bilgilerini. Hepsini evet bambaşka doğum yeri, doğum tarihi her şeyi değiştiriyor. Anne baba ismi her şey hepsi değiştiriyor. Ve bununla da ilgili ön bilgilendirme yapılıyor... Ve kesinlikle hiç kimse ile irtibat kurmaması hiç kimse ile iletişime geçip bilgi vermemesi, adını bile işte biz mesela burada değiştirdiysek burada kimseye telaffuz etmiyor. Hemen yerini değiştiriyoruz, yeni kimlikle başlıyor hayatına...”²⁹²

6284 sayılı kanunun şiddeti önlemedeki rolü ve yapılması gerekenler konusunda Aysun Töngür şunları söyledi:

“Cezaların yaptırımların azalması da, iyi hal indirimlerinin uygulanması da aslında kadınlara şiddetin yükselmesine sebep oluyor. Ciddi cezalar verilmesi lazım ki hani bu kişilere indirimsiz, kadına şiddete indirimsiz cezalar verilmesi lazım ki bir şekilde bunun önüne geçilebilsin ama kadınlarla ilgili söylemler de politikacılar tarafından yumuşatıldığı için, aynı zamanda sürekli bir ahlak vurgusu yapıldığı için şiddetin yükseldiği gerçeği var. Toplumsal cinsiyet rollerinin çok ayrıştığı bir ülke halinde yaşıyoruz. Bu da kadınları etkileyen bir süreç haline dönüşüyor işte. Hani şort giyeni ya da işte dün yine aynı şekilde İstanbul’da gerçekleşen bir olay var. Bir üniversitenin dekanı taciz ediyor, kadını. *Zaten başı açık, dövmesi de vardı* diye ifade ediyor...”²⁹³

²⁹¹ Yılmaz, Ek.1/F

²⁹² Yılmaz, Ek.1/F

²⁹³ Töngür, Ek.1/G

Çankaya Belediyesi Kadın Sığınmaevi Müdürü Sosyolog Seray Yılmaz kadınlık erkeklik rollerini, kadına şiddetin sebeplerini sosyolojik açıdan da değerlendiriyor:

“Ekonomik düzeyi belli, ne iş yapacağı belli. Bunu yapamadığı zaman zaten asgari ücretle bir ailenin geçinmesi bile söz konusu olamaz. Yani bir çoğunun da temeli buradan geliyor olabilir. Sen sonuçta -erkeklik rolünü- sana yüklenen o erkeklik rolünü yerine getiremiyorsun. Getiremediğin zaman da başka bir erkeklik modelini ortaya çıkarıyorsun... Bu tamamen ekonomik yapının işte bu toplumsal cinsiyetin hepsinin bir harmanlanması olarak ortaya çıkıyor. Kadın cinayetlerinin artması bunun tamamen en büyük nedenlerinden biri ekonomik sıkıntılar... En azından parasını kazanıp verse bir yerde doyuracak kendini tatmin edecek. Ama bunu da yapamadığı zaman başka yerden bunlar açığa çıkıyor. Ama tabii bunların temelinde hem o toplumsal cinsiyet bakış açısı hem işte dışarıdan etmenler işte ne bileyim alkol alınca bu duyguların dışa vurumu, ya da madde kullanınca dışa vurumu hani bunlar sebep değil, bunlar sadece araç. Bunlar arada kullandıkları. Yani alkol aldı diye bu bunu yapmıyor... Bir cinsel olarak, cinsel olarak belki bir sıkıntısı vardır. Bunun nedeni olabilir...”²⁹⁴

6284 sayılı kanunun şiddeti önlemedeki rolü konusunda sahada kadınlarla çalışan Ankara Büyükşehir Belediyesi Kadın Danışma Merkezi'nden Sosyolog Pelin Coşkun şöyle dedi :

“Aslında güzelliklerini önce bir konuşalım. Kadın kendini daha güvende hissediyor. Psikolojik olarak bile kanunların onun yanında olduğunu ve bir sıkıntısı olursa arkasında kanun olduğunu hissettirmek kadına güç verebiliyor. Çünkü kadın gelir gelmez tedbir kararı aldırıyoruz. Koruma kararı aldırıyoruz. Zaten kanun kapsamında hem kadını hem çocukları kapsadığı için kadın kendini daha güvende hissediyor... Kanunun aksaklıklarına bakıldığında genel olarak tabii burada aile içi şiddet ile mücadele öğrenmek ama belki erkeklere yaptırım konusunda daha farklı uygulamalar yer alabilirdi... Burada şiddet uygulayan erkeğe farklı yaptırımlar olabilir. Hakim bazen öfke kontrolü, rehabilitasyon için gönderiyor ama bunlar etkili değil. Şiddet uygulayan için daha ağır ve caydırıcı cezalar verilmesi gerekiyor...”²⁹⁵

Bu çalışmada yer alan sığınmaevi ve kadın danışma merkezi yetkilileriyle yapılan söyleşilerden çıkan ortak sonuç 6284 sayılı kanun uygulamalarının çok yerinde ve can güvenliğini sağlamaya yönelik çok güçlü bir adım olduğu ancak uygulamada çıkan sorunların başında kurumlararası koordinasyon eksikliğinden

²⁹⁴ Yılmaz, Ek.1/F

²⁹⁵ Coşkun, Ek.1/I

kaynaklanan gizlilik ihlali olduğu yönünde olmuştur. Gizlilik ihlalinin sığınmaevinde kalan kadının kendisi de yapabildiği gibi bunun mahkemeler, kadınların ilaç aldığı eczaneler, avukat kanalıyla veya çocukların okul kaydı esnasında ya da emniyette görevli polis memurları kanalıyla yapılabildiği anlaşılmıştır. Bu nedenle kamu kurumları tarafından yapılan gizlilik ihlalinin ancak Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Emniyet Müdürlüğü ve mahkemelerin işbirliğiyle önlenebileceği sonucu ortaya çıkmıştır. Sığınmaevinde kalan kadınların buradan çıktıktan sonra yeni hayata hazırlanmaları noktasında kendilerine destek verilmekte, takip edilmekte, İŞKUR'dan yararlanmaktadır ancak yine de bu destekleyici hizmetlerin artırılması gereklidir. ŞÖNİM'lerin aslında şiddet mağdurlarına tek adım hizmeti için kurulmasına rağmen mağdurların yaşadıkları travmayı tekrar tekrar anlatmak zorunda kaldığı; ŞÖNİM'lerin içinde sadece sosyolog, psikolog gibi meslek çalışanlarının değil polis, sağlık görevlisi, avukat gibi her türlü ihtiyaç hasılı personelin bulunması ile tek adımda hizmet verebileceği de bu söyleşilerden çıkan bir saptamadır.

Bu bölümde kadına şiddetle mücadele eden etkin kadın örgütleri temsilcileri ve üyeleri, Ankara Barosu ve Ankara Büyükşehir Belediyesi ile Çankaya Belediyesinin kadın danışma merkezleri ile sığınmaevi yetkililerininin 6284 sayılı kanunun şiddeti önlemedeki rolü, etkinliğı, uygulamadaki sıkıntılar, eksiklikler ve çözüm önerileri hakkındaki görüşleri değerlendirildi. Kanunu uygulayan kamu görevlileri olan polis, savcı, hakim ve ŞÖNİM'in kanunun uygulamaları ve şiddeti önlemedeki rolü konusundaki görüşlerinin değerlendirilmesi ile sivil toplumla ortak ve genel bir sonuca ulaşılacaktır.

IX. BÖLÜM

KAMU GÖREVLİLERİNİN 6284 SAYILI KANUNUN ŞİDDETİ ÖNLEMEDEKİ ROLÜ VE KANUN UYGULAMALARI HAKKINDAKİ DEĞERLENDİRMELERİ

6284 sayılı kanunun getirdiği yeniliklerle ilgili bölümde bu kanunda sayılan koruyucu tedbirlerin aile mahkemeleri dışında gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk güçlerince de uygulanabileceği belirtilmiştir. Aile mahkemelerince verilen tedbir kararlarının infazı savcılıklar nezdinde kurulu aile içi şiddet büroları kanalıyla yürütülmektedir. Cumhuriyet savcılıklarına doğrudan sözlü ya da yazılı şikayet ve ihbarlar da bu kanun kapsamında değerlendirilmektedir. Bu kanunla ilk kez kurulan şiddet önleme ve izleme merkezleri de şiddet mağdurunun doğrudan müracaatı ile harekete geçebilmektedir. Şiddet mağdurunun barınma talebi ve aile mahkemelerince şiddet failinin öfke kontrolü, stresle başa çıkma gibi rehabilitasyonu için verilen kararlarını yerine getirmek üzere eğitim hizmetlerinin yürütülmesi de şiddet önleme ve izleme merkezince sağlanmaktadır.

Bu nedenle bu çalışma kapsamında aile mahkemeleri, savcılık uygulamaları, kolluk güçleri ve ŞÖNİM uygulamalarının değerlendirilmesiyle kanunun şiddeti önlemedeki rolü konusunda bir sonuca ulaşılabacaktır. Değerlendirme için daha evvel Ankara adliyesinde aile mahkemesi hakimliği görevini de yürütmüş olan Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 2. Hukuk Dairesi Başkanı Zeynep Öksüzöğlü, Ankara Adliyesi Aile İçi Şiddet Büro Savcılığı'ndan Cumhuriyet Savcısı Ayhan Ay, Ankara Emniyet Müdürlüğü Aile İçi Şiddet ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Şube Müdürü Hülya Bayraktar ve Ankara ŞÖNİM meslek çalışanı ile söyleşiler yapılmıştır. Ayrıca Ankara Barosu Gelincik Merkezi'nce 03 Nisan 2017'de düzenlenen panelde kanun uygulamaları hakkında bilgi veren Ankara 5. Aile Mahkemesi Hakimi Şerafettin Şanver'in aktarımlarına yer verilecektir.

Şiddet uygulayana yönelik destek hizmetlerinin şiddet uygulayan açısından bir farkındalık oluşturup oluşturmadığı ŞÖNİM'de bu alanda meslek uzmanı olarak çalışan kamu görevlisi ile yaptığımız söyleşiden anlaşılmaktadır. Şiddet uygulayan erkeklerin gerekçelerinin neler olduğunu ve kendilerini nasıl ifade ettiklerini sorduğumuzda meslek çalışanı şöyle cevaplıyor:

“Öncelikle reddediyorlar. İkinci olarak kadına sorumluluk veriyorlar. *Kadın hak etti* diyorlar. Üçüncü olarak bahaneleri var: *öfkeliydim, işsizim, ekonomik sorunlarım var, sorunlarım var, kendimi tutamadım, kadın beni tahrik etti, alkol alıyorum, annemin gazına geldim* gibi bahaneler var. Sonra tüm bunları aştıktan sonra kabul eden adam şunları söylüyor: *Biz bunu öğrenmişiz, erkektir yapar, erkek kadının sahibidir.* Sonuçta bunu besleyen yapı da var. Annelerimiz erkekleri böyle yetiştiriyor. Erkeklik değerleri var erkeklik normları var.”²⁹⁶

Meslek çalışanın bu anlatımından şiddet failinin şiddeti neden uyguladığı hakkında pek çok farklı sebebe dayansalar da son kertede ataerkil zihniyetin sürekli beslenmesi ile kendine yüklenen erkeklik rolüyle bunu gerçekleştirdiklerini ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Şiddet uygulayana verilen eğitimlerden sonra geri dönüşlerin nasıl olduğunu, eğitim planlamalarının nasıl yapılması gerektiğini ve kadınlık erkeklik rollerini ŞÖNİM meslek çalışanı şöyle anlatıyor:

“Geri dönüşler iyi kadınlardan. Büyük oranda geri dönüş var. Tabii hiç geri dönmeyenler de var... Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimleri çok erken yaşlardan itibaren başlanmalıdır. Yurtdışında bunun örnekleri var. İlkokul çocuğuna da anlatabilirsiniz kadın erkek eşitliğini, basit yollardan anlatılabilir... Biz kadın erkek eşitliğine inanmıyoruz. Buna inanacak adam lazım. Toplum buna inanacak, anne baba çocuk yetiştirirken buna inanacak... Güçlü kadınlar yetişir o zaman. Hayır diyen kadınlar yetiştiririz. Erkekler hayır denmesini öğrenir... Erkekler *hayır* kelimesinin anlamını bilmiyor. *Bir kadın hayır diyemez* diyor. *Ağzı hayır diyor ama gözleri evet diyor* diyorlar. Yakın zamanda Diyanet 100 tane kadın cinayetini araştırmış, 89 tanesi boşanma krizi zamanında olmuş. Burada erkeklik devreye giriyor. Reddedilmek: *Benden nasıl ayrılır, nasıl gider başka adamla olur...*”²⁹⁷

ŞÖNİM meslek çalışanı erkeklik okumalarından edindiği deneyimleri de aktarıyor. Ülkemizde şiddet uygulayan erkeğin dışlanmak yerine itibar gördüğünden yakınıyor :

“Orta ve batı Avrupa ülkelerinde bir kişi şiddet uyguladığında ve bu bilindiğinde, çevresi bunu sosyal hayatına almaz. Konuşmaz, arkadaş toplantılarına alınmaz. Bizim ülkemizde dışlanmanın aksine itibar görüyor. Benim erkeklere çok net söylediğim bir şey: *Şiddet uyguladığımı bildiğiniz adama, kahvede selam bile vermeyin, onunla oyun oynamayın.* Bu hiçbir ceza değildir, iç sesi dinliyor. Erkeklik okumalarından öğrendiğim bir şey de erkekler, kendi davranışlarını bir başka erkek üzerinden biçimlendiriyorlar. Mehmet kendi durumunu Ahmet’e göre biçimlendiriyor. Siz kötülük ve

²⁹⁶ ŞÖNİM Meslek Çalışanı, Ek.1/J

²⁹⁷ Age.

olumsuz davranışı genel haline getirirseniz herkes onu örnek alır... Eşitlik üzerinden ilişki kuruyor değer görse, diğeri anlayışsız, kaba dense. Erkekliği yanlış öğretiyoruz. Erkekliğe bakış açımızın değişmesi lazım...'²⁹⁸

ŞÖNİM meslek çalışanına halen Türkiye'de kaç merkez olduğunu sorduğumuzda 41 ilimizde birer tane şiddet önleme ve izleme merkezi olduğunu belirtti.²⁹⁹ Şiddet uygulayan erkeklerin öfke kontrolü ve rehabilitasyonu için eğitim programları yapılması ve işe yaradığının düşünülmesi olumlu bir gelişmedir. Kanunun çıktığı 2012 yılından bu güne altı yılda 41 ilimizde kurulduğuna göre zamanla diğer illerimizde de bu merkezler açılabilir. Kuruluş amacındaki tek adım hedefinin gerçekleşmesi ise henüz uygulamada mümkün olmayacak gibi görünüyor. Bu merkezlerin şiddeti izlemede veri tabanı oluşturması açısından Bakanlığa katkı sağladığı tartışmasızdır. Ancak şiddeti önleme açısından bu tür merkezlerin yetersiz kalacağı; bu mücadelenin topyekün ve çok yönlü bir politika ile yürütülmesi gerektiği ve toplumun toplumsal cinsiyet eşitliğine bakış açısıyla çözümleneceği de tartışmasızdır. Şiddet uygulayan erkeğin son kertede eril zihniyetle bunu gerçekleştirdiğini ifade ettiği, toplumda dışlanmayıp itibar gördüğü ve annelerin dahi erkek çocuklarını bu zihniyetle yetiştirmeye devam ettiği müddetçe 6284 sayılı kanun şiddeti önlemede tek başına etkin ve yeterli olmayacaktır.

6284 sayılı kanunun 3. maddesinde yer alan mülki amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararlarından şiddet mağdurunun kendisine ve gerekirse çocuklarına barınma yeri sağlanması ile hayati tehlikesi varsa gecikmesinde sakınca bulunması halinde resen veya ilgilinin talebi üzerine kolluk güçlerince de geçici koruma kararı verilebileceğine değinmiştik. Kolluk güçleri aile mahkemeleri ve savcılık kararlarının infazını da yerine getirdiklerinden bu kanun uygulamalarının hem başında hem sonunda yer almakta ve etkin bir fonksiyonu yerine getirmektedirler.

Ankara'da hem Emniyet Genel Müdürlüğü hem de İl Emniyet Müdürlüğü bünyesinde aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadele şube müdürlüğü kurulmuştur. 6284 sayılı kanun uygulamalarının takibinin yapıldığı Ankara İl Emniyet Müdürlüğü Aile İçi Şiddetle ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Büro Amiri Hülya Bayraktar ile bu çalışma konusu ile ilgili yapılan söyleşide Bayraktar, önleyici ve koruyucu tedbir

²⁹⁸ Age.

²⁹⁹ Age.

kararları ayırımından bahsederek her iki karar durumundaki uygulamalarına da değindi. Önleyici tedbir kararının aile mahkemesince, koruyucu tedbir kararının mülki amir tarafından onaylandığını ve aile mahkemeleri tarafından verilen önleyici tedbir kararlarını nasıl yerine getirdiklerini ayrıntısıyla anlattı :

“...aile mahkemeleri tarafından gelen önleyici tedbir kararlarında en az haftada bir sefer, ilgili polis merkezindeki aile içine bakan polis arkadaşlarımız tek tek muntika muntika gezer ve bu mağdur kadınları yerlerinde ziyaret ederler... *Herhangi bir problem var mı Ayşe, Fatma Hanım, yok herhangi bir sorun yok.* Tamam, sorun yoktur. Ya da problem varsa oraya not alınır, akabinde karakola geldiğinde arkadaşlarımız sorunla alakalı tekrar bir şikayet söz konusuysa kadın alınıp karakola getirilir. İlgili savcı tekrar bilgilendirilir. İhlalden işlem bu sefer yapılır... Tabii zorlama hapsi için mutlaka ihlalden işlem yapılması yönünde arkadaşlarımızı uyarıyoruz ki savcı arkadaşlara bu şekilde bilgi verilsin. Şahsın tedbir kararı varken bir aykırılık var, ihlalden işlem yapalım mı diye...”³⁰⁰

Koruma tedbirlerinin ihlali halinde zorlama hapsi uygulanacağı kanunda yer almaktadır. Bu nedenle aleyhine tedbir uygulanan kişiye koruma tedbiri kararının tebliği büyük önem taşımaktadır. Bu hususu Bayraktar’a sordüğümüzda şöyle cevap verdi:

“Şahsa bizzat ulaşılması lazım... Mutlaka ulaşıyor. Vele ki ulaşamadı... biz özellikle arkadaşlara diyoruz ki: *Bakın arkadaşlar, bu hiçbir şekilde su götürülecek bir şey değil. Bizim en büyük silahımız kalemlerimiz. Hemen tutanak tutalım. Aynı gün ilgili mahkemeye ivedilikle bilgi verelim. Hakimin bilgisi olsun. Biz bu şahsa ulaşamıyoruz. Adresine gittik. Ekip 4 ‘ten baktık. Ne kadar adresi telefon varsa üzerine baktık, ulaşamadık. Aynı gün hakime mutlaka bilgi verin. O tedbir kararını çıkaran hakimin bilgisi olsun.* Nasıl olacak, tutanaklarımızla. Bir tutanak, bir üst yazı. Bizim sahadaki olayımız bu. Dediğim gibi, şahsın müracaatından tedbir kararının çıkarılmasına, takip ve o takibin sonlandırılmasına kadar, her şeyin içinde polis var. Aykırılık tespit edildi yine polis var. Tamamen işin içindeyiz...”³⁰¹

Sığınmaevi yetkilileri ile yapılan söyleşilerde şiddet mağduru kadının yüksek can güvenliği riski halinde kimlik değiştirme uygulamasında emniyet görevlilerinin mağdur kadına bilgilendirme yaptığına değinilmişti. Bayraktar, şiddet mağduruna kimlik değiştirme uygulanması halinde kendini ispat güçlüğüne, tamamen başka bir insan oluşunu nasıl aştıklarını da bu konuya değinmemiz üzerine somut bir vaka ile anlattı:

³⁰⁰ Bayraktar, Ek.1/K

³⁰¹ Bayraktar, Ek.1/K

“Karşılaştığı sorunlar çok fazla... Mesela bizim bir vakamız: Kadın üç tane çocuğuyla doğudan kaçıp geldi. Birçok vilayet geziyor. En son soluğu burada alıyor. Burada sağ olsun ŞÖNİM’deki arkadaşlar ilgilenmiş ve 4/1-ç’yi sunmuşlar aile hakimine. Karar çıktı. Kadın ve çocukların kimliklerini değiştirdik. Çok uzun bir süreç. Bunun içine Nüfus giriyor. SGK giriyor. Bir sürü kurum ve bakanlık giriyor... Tamamen kocasına bağımlı bir kadın. Siz bunun kimliğini değiştiriyorsunuz ama *aileyle uzun bir süre görüşmeyeceksin* diyoruz. Uzun bir süre ailesiyle görüşmesine de müsaade etmiyoruz çünkü ifşa olma fazla var ki başımıza da geldi... Bir yerde kopuyor... Kimliği değişen çocukların da hemen kayıt aktarımını yapıyor MEB. Bizim yine genel müdürlük Asayiş Dairesi Başkanlığı ile de bu tür yazışmalarımız oluyor. Onlar ilgili bütün bakanlıklarla yazışıyorlar...”³⁰²

Bayraktar’ın kimlik değişimi ile ilgili bu anlatımından bu tedbir uygulamasının ancak çok istisnai ve hayati tehlike riskinin çok yüksek olduğu vakalarda uygulanması gerektiği açıktır. Kimliği değişen kişinin tamamen başka bir insan olması, deşifre olmaması için bunu kendi ailesinden bile saklamak zorunda kalması gibi sebeplerle tüm bu hususların şiddet mağduruna açıkça anlatılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Şiddet mağdurunun yakın koruma ile korunması ya da bu kanunla ilk defa getirilen teknik izleme takiplerinden şiddet failine elektronik kelepçe uygulaması gibi tedbirlerin hangi durumlarda uygulandığını ise Bayraktar yakın koruma kararına ilişkin bir vaka ile şu şekilde anlattı:

“...kimlik değişimi, elektronik kelepçe, yakın koruma vs. bunların hiçbirini biz mahkemeye sunamıyoruz. Gecikmesine sakınca olan bir hal mevzubahisse, nedir, bu mesela benim bir vakamın başına geldi. Tedbir kararının bitmesine bir gün kala şüpheli şahıs kadının karşısına geçiyor. Bunlar sevgili, eski sevgililer. Kızı bacağından vurup diz kapağını parçalıyor... Kaç tane ameliyat geçirdi ama şüpheli şahıs firar... Biz bunun korumasını karakoldaki arkadaşlarımız başında 24 saat duruyorlar ama bu böyle olmayacak, bütün işlemler yapıldı... Mahkemeden bununla ilgili yine altı aylık uzaklaştırma kararı geldi bir gün sonra. Dedik ki bu böyle olmayacak. Gecikmesinde bunun sakıncalı hal var. Hemen kaymakamlıktan 6284’ün 3/1-ç maddesine istinaden çağrı üzerine değil yakın koruma. On beş gün. Neden bu on beş günü aldık. On beş gün boyunca mağdur kadının yanında sabit arkadaşlarımız kalsın diye. Yakın koruma alma sebebimiz bu. Diğer türlü tabii ki hep başında polis duracak ama nöbet değişimleri olacağı için sabit personel görevlendirilemeyecekti...”³⁰³

³⁰² Bayraktar, Ek.1/K

³⁰³ Bayraktar, Ek.1/K

Mağdura yakın koruma uygulamasını bu somut örnekle anlatımı ardından faile elektronik kelepçe uygulandığı durumlar hakkında ise Bayraktar, polis uygulamaları hakkında şu bilgileri verdi:

“...Elektronik kelepçe uygulaması iki sene olacak başlayalı... Mağdur kadına, benim adaptörden daha küçük bir cihaz veriliyor. Şarj aleti veriliyor. Şüpheli cihazın da ayak bileğine onu rahatsız etmeyecek şekilde bir kelepçe takılıyor. Ona da bir şarj aleti veriliyor. Her ikisine de şarjlarını sürekli kontrol etmeleri yönünde tebligat yapılıyor. Bu tebligatı Denetimli Serbestlik Müdürlüğü yapıyor. Tedbir kararı çıkar. İlgili polis merkezlerine gider. Şahıslara tebligat yapılır. Şüpheli şahıs karakola davet edilir. Aynı gün aynı saatte denetimli serbestlik görevlileri de karakola gelirler. Polis merkezi amirliğinde bu cihaz takılır ve uygulamaya başlanır. Bu aile hakiminin verdiği kararda şu kadar metre yaklaşmayacak, örneğin 500 metre. Bu bizim izleme yapan arkadaşlarımız sisteme bunu girerler mahkeme kararını. Cihaz artık işleme başladığında 500 metre ile başlar. 500 metreden 499’a inse sinyal vermeye başlar...”³⁰⁴

Bayraktar, elektronik kelepçe uygulamasının ne kadar işlevsel olduğunu yakın koruma uygulaması ile karşılaştırarak somut bir vaka ile açıklıyor:

“Bundan üç ay önce Eryaman’da şüpheli şahıs, cihazını bilerek şarj etmiyor. Mağdur kadın da oradaki bir AVM de temizlik görevlisi, arkadaşlarımız gecedeki beri şüpheli şahıstan sinyal alamıyorlar. Gece vakti uyuyor sabit duruyor çünkü. En son bu nedir diye şüpheli şahıs arıyor, telefonu kapalı. Arkadaşlar şüphelenmiş. Mağdur kadını arayıp kendini güvenli bir bölgeye al deniyor. Akabinde 155 akabinde bölge ekibi, adam yaklaşmak üzereyken ki cebinde bıçağı, silahı, hazırlıklı öldürme amaçlı gitmiş. Anında alındı. Kadına yaklaşamadı bile. O kadar etkili bir sistem ki... Pahalı olduğu söyleniyor ama ne kadar pahalı olursa olsun bir insan hayatından daha mı önemli... Polis en nihayetinde bir insan. Yakın koruma kararı uygulayan polis merkezi amirliklerine baktığımızda en fazla o kadının yanına üç tane polis görevlendiriyorlar. Onlar da 12/24 sistemine göre birer tane kadının yanında kalıyor. Düşünün 24 saat bu kadınla vakit geçiriyorsun. İnsansın. İster istemez lavabo, yemek, wc ihtiyacın var... Gözden kaçırabilir...”³⁰⁵

Bayraktar’ın bu açıklamalarından yakın koruma sisteminin her ne kadar istisnai durumlarda uygulansa da sonuçta insana dayalı olması nedeniyle elektronik kelepçe sisteminin daha etkin olduğu anlaşılmaktadır. 6284 sayılı kanun ve teknik araçlarla izleme 2012 yılında kabul edilmesine rağmen teknik izleme yöntemlerinden biri olan elektronik kelepçe uygulaması ancak dört yıl sonra 2016 yılından itibaren

³⁰⁴ Bayraktar, Ek.1/K

³⁰⁵ Bayraktar, Ek.1/K

bir koruma yöntemi olarak kullanılabilmiştir. Elektronik kelepçe uygulaması hakkında hakim kararında polisin insiyatifi olup olmadığı konusunda Bayraktar şunları söyledi:

“Elektronik kelepçeyle alakalı eğer bizim gerçekten elektronik kelepçe uygulamasına girilsin dediğimiz vakalar varsa arkadaşlar ŞÖNİM’ e iki satır yazı yazıyorlar. Tedbir kararının altına koyuyorlar. Bu kadının, elektronik kelepçeyle izlenmesinin daha uygun olacağı sizin de tarafınızdan değerlendirilmesine, diye gönderirler. ŞÖNİM ’in bununla ilgili bir komisyonu var. Kadınlı iletişime geçerler. Oturup değerlendirme yaparlar. Eğer onlar da gerek görürse ŞÖNİM tarafından aile mahkemesine şu şahsın elektronik izlemesi yapılsın diye sunulur.”³⁰⁶

6284 sayılı kanunun 5/1- 1 maddesine göre şiddet uygulayan ya da uygulama ihtimali olan aile bireyinin bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavisinin sağlanması şeklindeki hakim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları aslında kanuna genel itibariyle alkol ya da madde bağımlısı eşin tedaviye zorlanması için eklenmiştir. Ancak aile bireyi ibaresi geçtiği için geniş yorumlanarak; ailelerin tedavi olmaktan kaçınan, psikolojik rahatsızlığı ya da alkol veya madde bağımlılığı olan çocuklarını ya da diğer aile bireylerini tedavi amaçlı müracaatlar ve bu yönde hakim kararları mevcuttur. Bu kararların infazı da polis aracılığıyla yapılmaktadır. Bayraktar’a bu şekilde tedbir kararlarının infazında yaşadıkları güçlükleri sorduğumuzda şöyle cevapladı:

“...Sağlıkla alakalı maddelerin kesinlikle çıkarılması gerekiyor. Belki bu kanun maddesine konulduğunda şu düşünülerek konmuş olabilir. Adam madde bağımlısı ya da alkol bağımlısı, uyuşturucu bağımlısı. Adamın bu bağımlılığı için aile parçalanıp gidecek. Biz bu maddeyi koyuyoruz bu şahsın tedavisi adına belki bu şekilde konuldu... En büyük sıkıntımız aslında şu: 6284 numaralı kanun o kadar çok kapsamı dışında kullanılıyor ki... Ailenin madde bağımlısı ya da şizofren hastası çocuğu var. Ya da zihinsel bir sıkıntısı var. Anne baba kaymakamlığa, valiliğe her yere gitmiş... Mahkemeden tedbir kararı geliyor ki tedbiri isteyen çocuğun annesi. Uygulanacak şahıs 17-18 yaşında genç delikanlı. ...Yanlış bir uygulama biz bunu çok gördük...”³⁰⁷

³⁰⁶ Bayraktar, Ek.1/K

³⁰⁷ Bayraktar, Ek.1/K

Bayraktar, sağlıkla ilgili tedbir kararlarının 6284 sayılı kanundan çıkarılması halinde kanunun kapsamı dışında kullanımının önleneceğini tekrarlar başka bir örnek veriyor:

Mesela dediğim gibi çocuk madde bağımlısı. Savcıya gidiyor anne baba, savcı aile hakimine yönlendiriyor ve aile hakimi böyle bir tedbir kararı çıkarıyor. Tedbir kararlarının yüzde 85'i böyle geliyor. Büyük bir rakam veriyorum. *Şahsın tedavisi için gereğinin yapılması* maddenin biri. *Şahsın evden uzaklaştırılması...* Şimdi bakın, evden uzaklaştırma maddesini oraya koyduğunuz an zaten 1-0 yenik başlıyorsunuz. Bu çocuk zaten tedaviye muhtaç bir çocuk. Anne baba maddi durumu iyi olmadığı için böyle bir yola başvuruyor... Çocuğa diyorsun ki *ben seni bu evde tutamam. Anne- baban seni bu eve aldığımda ihlal etmiş olacaksınız ve ben işlem yapmam lazım...* Karakollarımızdan biri aradı. Dediler ki *Biz 112'yi aradık. Onlar gelmedi. İl halk sağlığını aradık dediler ki, tamam bu tedbir kararları geliyor ama biz 112'yi gönderemeyiz. Sebep? Bizim öyle bir görevimiz yok. Nasıl yok, 6284 içinde siz de varsınız...*³⁰⁸

6284 sayılı kanun hakkında lafzi yorum yapıldığında ailelerin psikolojik ya da zihinsel tedavi gerektiren çocuklarının tedavisi için bu kanundan yararlanmasına bir engel yoktur. Ancak bu kanunun çıkış amacı kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve aile bireylerini şiddetten ya da şiddet ihtimalinden koruması ise tedaviden kaçınan bu tür çocukların bu kanunu kullanarak polis zoruyla tedavi uygulamaya çalışması kanunun amacı dışında uygulanmasıdır. Sağlıkla ve sağlık bakanlığı ile ilgili bir alan sırf ücretsiz tedavi için amacı dışında polis zoruyla uygulanmaktadır. Kanunun uygulamalarında ortaya çıkan bu hususun yeniden düzenlenmesi gerekir. Kurumlararası koordinasyon eksikliğine diğer söyleşilerin çoğunda dikkat çekildiği gibi emniyet mensubu Bayraktar da uygulamada aynı sorun ve eksikliğe dikkat çekmiştir:

“Mesela göç idaresi, özellikle yabancı uyruklu kadınlarla alakalı mesela tecavüze uğramış bir kadının ifadesini biz polis merkezi amirliğinde arkadaşlarımız kesinlikle psikolog olmadan almamak için direniyorlar. Psikolog bulamıyoruz. Gece saatlerinde mesai saati sonrası diyeyim. Bizim mesai kavramı olmadığı için. Normalde ŞÖNİM' in var...Yirmi dört saat esasına göre bir psikoloğunun, bir çalışmacısının mutlaka durması gerekiyor...Göç İdaresi'nde mesela yabancı uyruklu kadınlarımız iki hafta önce yine karakolun birine yabancı uyruklu bir kadın getiriliyor. Kadının cinsel istismara uğradığı, tecavüz olup olmadığını da bilmiyor arkadaşlar. Çünkü kadınla iletişime geçemiyorlar. Yabancı. *Göç İdaresi'ni aradık* diyorlar. Akşam saat 21.00-22.00 telefona bakan kimse yok... Göç İdaresi'ni arıyorsunuz. *Bu kadın ne demek*

³⁰⁸ Bayraktar, Ek.1/K

*istiyor, başından ne geçti anlamıyor ki arkadaşlar. Göç İdaresi'nden bir tercüman olsun vs. bununla ilgili bir çalışmacı bulamıyoruz...*³⁰⁹

Bayraktar'ın bu anlatımından ŞÖNİM'lerin 7 gün 24 saat esasına göre çalışması gerektiği, uzman psikolog gibi meslek elemanlarının gece saatlerinde dahi nöbet usulüne göre görev yapması gereğini anlıyoruz. Ayrıca yabancılar için tercüman gibi personelin de Göç İdaresi'nce temini kanunda yer alan kurumlararası koordinasyon ilkesi gereğidir. Ya da Halk Sağlığı hizmetlerinin gerektiğinde destek vermesi de kanun gereğidir. Ancak kanunun uygulamasının polis, hakim, savcı ve ŞÖNİM'le sınırlandırıldığı görülmektedir. Sağlıkla ilgili tedbir kararları ya kanundan çıkarılmalı ya da sağlıkla ilgili kurumlarla mutlaka işbirliği yapılmalıdır. Alkol ya da madde bağımlısı aile bireyinin tedavisi polis ya da yargı kararı ile çözümlenecek bir alan olmamalıdır.

Kanunda yer alan ısrarlı takip mağduru kavramı ve uygulamada rastladığımız müracaat eden her iki eşe de kanunun uygulanarak uzaklaştırma kararı verilmesi konusunda ise Bayraktar şunları söylüyor:

*“...ısrarlı takip maddesini alacak verecek meselesi yüzünden husumeti olanlar, işin içine mafya dahi giriyor. Bu kadar... Bakın, biz bunu çok sık yaşıyoruz... Üniversitenin birinde karı koca ikisi de profesör. Öğretim görevlisi Ankara'daki bir üniversitede. Altı ay biri, altı ay biri birbirlerinden uzaklaştırma istediler. Birbirlerine karşı ciddi anlamda kopukluk oluştu...Yani hem şüpheli hem müşteki...Tabii aynı anda...Kim isterse veriyorsunuz. Kanunun böyle de bir açıklığı var. Gelip eşinizden şikayetçi oldunuz ve *tedbir kararı ile eşimin evden uzaklaştırılmasını istiyorum* dediniz. Hayhay. Biz tedbir kararını çıkarırız. Aile mahkemesine götürürüz. Ertesi gün eşinizi merkeze alırız ki şikayetinize binaen ifadesini alalım. Diyoruz ki *Eşinizin isteği üzerine size tedbir kararı uygulatmamız gerekiyor, bilginiz olsun. Öyle mi, ben de ondan şikayetçiyim, ben de istiyorum.* Pat bir de size çıkarıyoruz. Bunun kotası da yok. Kapıdan girene vereceksin diyor kanun... Yönetmelik diyor ki *can güvenliğim yok diyen herkese vereceksin...* Yönetmelikte şu olsun isterdim: *İlgili merkez tarafından ilgili kolluk tarafından şahıslarla alakalı düzenlenen raporların dikkate alınması* diye bir maddenin de olmasını isterdim...”³¹⁰*

Bayraktar tecrübelerinden yola çıkarak sadece kolluk gücü ile ya da kanun ile şiddetin önlenemeyeceğini, farklı stratejiler geliştirmek gerektiğini, Emniyet görevlilerinin de kendi aralarında bu kanunla ilgili ifade ve müracaatı alan, tedbir

³⁰⁹ Bayraktar, Ek.1/K

³¹⁰ Bayraktar, Ek.1/K.

kararlarını uygulayan, şüpheli şahsı takip eden birimler gibi uzmanlaşması gereğini, ŞÖNİM'lerin Ankara için her ilçede olması gerektiğini, kanunun kapsamının uygulama ile çok genişletildiğini bu kapsama bir sınırlama getirilmesi gerektiğini, yönetmelikte yer alan sadece mağduru takibin yeterli olmadığını şüpheli şahsın da takip edilmesi gerektiğini ekliyor³¹¹. Diğer söyleşilerde öne sürülen erkeklere de sığınmaevi açılması gerektiği konusundaki düşünceleri sahada çalışan bir yetkili olması nedeniyle sorulduğunda ise; “evden uzaklaştırılan ve gidecek yeri olmayan erkek şahıslar için erkek konukevleri açılırsa ve burada şahıslara öfke kontrol çalışmaları yapılırsa çok daha etkili olacağı” şeklinde yanıt vermiştir.³¹² Kolluk gücünün 6284 sayılı kanunun uygulanmasında ilk adımdan son adıma kadar çok etkin olduğu bu nedenle adliye ve diğer kurumlarla koordinasyonun uyum halinde olması gerektiği de bu söyleşiden anlaşılmaktadır.

Aile içi şiddet savcılığının şiddet vakalarındaki uygulaması ve 6284 sayılı kanun uygulamalarını değerlendirebilmek açısından Ankara adliyesi aile içi şiddetle mücadele büro savcısı Ayhan Ay ile 08 Mart 2018 günü bir söyleşi yapılmıştır. Bu söyleşide aile içi şiddet büro savcılığına müracaatlar, şikayet ve ihbarlar, savcılığın görev alanına giren suçlar ve kapsamında olan kişiler ile infaz uygulamalarına değinilmiştir. Savcılığa müracaatların hangi kanallardan geldiğini Ankara Aile İçi Şiddet Büro Cumhuriyet Savcısı Ayhan Ay şöyle anlatıyor:

“Her türlü yazılı, sözlü ihbar, şikayet alınabiliyor. Bakanlık, hastane, okul idaresi gibi kamu kurumlarından da ihbar gelebiliyor... Mesela öğrenci öğretmenine bir olayı anlatırken aile bireylerinden birinin kendisine şiddet uyguladığını söylediğinde bu durum savcılığa ihbar edilirse savcılık harekete geçebiliyor. Bazen de akrabalarından biri mesela anne ya da baba kızının darp edildiğini veya alıkonulduğunu bildirdiğinde şikayeti alınıyor ve değerlendiriliyor... Diğer suçlar için müracaat savcılığına bu kanun kapsamında olan suçlar için direkt Aile İçi Şiddet Bürosu'na müracaat edilebiliyor. Jandarma ve polis karakollarına gelen ihbar ve şikayetler de alınıyor. Kolluk müracaatında tüm işlemler yerine getirilir. Kolluk tedbir kararı uyguladığında aile mahkemesi onaylıyor. Diğer tedbir kararları da savcılık kararı ile talep edilebiliyor. Savcılıktan kolluğa delil toplama için dosya gidebiliyor. Kolluğa yazılı ya da acil durumlarda sonradan yazılı hale getirilmek üzere sözlü talimat da verilebiliyor.”³¹³

Aile içi şiddet savcılığı bürosu kapsamına giren kişileri ise Ayhan Ay şöyle sıralıyor:

³¹¹ Bayraktar, Ek.1/K

³¹² Bayraktar, Ek.1/K

³¹³ Ankara Adliyesi Aile İçi Şiddet Büro Savcısı Ayhan Ay ile 08.03.2018 tarihli söyleşi, Ek.1/L

“Aynı veya ayrı çatı altında yaşayan eş ve çocuklar, aynı çatı altında yaşayan ve birlikte oturmak iradesi ile hareket eden kan ve sıhri hısımlar ile evlilik birliği sona ermiş eşler, aynı evi karı koca ilişkisi gibi paylaşanlar (eşcinsel birliktelikler- henüz müracaat yok), ısrarlı takip mağduru soruşturması da gelebiliyor. İhtilaf olursa başsavcı vekilleri çözüyor. Ayrıca aile bireyleri nerede olursa olsun bu büro bakıyor. Kayın hısımlığı halinde aynı çatı altında iseler bu büro, farklı çatı altında iseler genel bürolar bakıyor. Genel olarak çekirdek aile ile ilgileniyor.”³¹⁴

Ay’a göre büro kapsamına giren kişiler için ısrarlı takip mağduru dışında temel ölçü; bir süre de olsa aynı evi paylaşmış olmak.³¹⁵ 6284 sayılı kanunun 1. maddesinde yer alan kanundan yararlanacak kişilerle aile içi şiddet savcılığının büro kapsamında olan kişiler örtüşmektedir. Büronun görev alanına giren suçlar kapsamına bakıldığında ise sadece 6284 sayılı kanun değil Türk Ceza Kanunu’nda yer alan pek çok suç tanımı yer almaktadır:

“TCK.106.madde:Tehdit, TCK.107.madde:Şantaj, TCK.123/1.madde:Huzur ve sükunu bozma suçları, TCK125.madde:Hakaret, TCK.86-87.madde:Kasten yaralama, TCK.81-82.madde:Öldürme suçları. (Başka bir savcı nöbetinde ölümlü olay meydana gelirse ilgili savcı ilk işlemleri yerine getiriyor. Otopsi, ölü muayene tutanağı, olay yeri inceleme, tutuklama gibi. Sonra bu büroya dosya devrediliyor.) TCK.151.madde:Mala zarar verme, TCK.148.madde: Yağma suçları, TCK.102-103.Maddeler... Cinsel saldırı ve cinsel istismar suçları. (Mesela Suriye’li gelinler hastaneye gittiğinde hamile ise ve 15 yaşın altında veya 15- 18 arası yaşta ise hastane olayı ihbar ediyor. 15 yaş doldurmuşsa ve 18’den küçükse cinsel ilişki konusunda rızası varsa ve şikayetçi değilse takibat yapılmıyor. Rızası yoksa ya da kendi isteği ile olsa da şikayetçi ise takibat yapılıyor. 15 yaşın altında ise rızası olsun ya da olmasın kamu davası açılıyor.) TCK.105.madde:Cinsel taciz suçu. Cinsel taciz suçunda ise genelde çocuğun en yakınındaki kişi (baba, kardeş, öğretmen, yönetici gibi) suçlu oluyor. TCK.232.madde:Kötü muamele suçu, TCK.116.madde:Konut dokunulmazlığını ihlal (Daha çok ayrılan eşler ve ısrarlı takip mağdurlarına karşı işleniyor.) TCK.227.madde:Fuhuşa teşvik, TCK.229.madde:Çocukları dilendirme suçu, TCK.226.madde:Müstehcenlik suçu, TCK.96.madde:Eziyet suçu, TCK.233.madde: Aile hukukundan kaynaklanan yükümlülükleri ihlal suçu, TCK.234/1-2.madde: Çocuğun kaçırılıp alıkonulması suçu:Velayet kendisinde olmayan eş tarafından işlenen suçtur. Yaptırımının daha caydırıcı olması gerekirdi. 6284 sayılı Kanun gereği verilen tedbirin ihlali halinde zorlama hapsi talebiyle kolluğa, savcılığa ya da aile mahkemesine şikayet edilebiliyor. Zorlama hapsi kararını aile mahkemesi verebiliyor. Savcılık suçu Aile Mahkemesi’ne ihbar ediyor. Suç işleyen 18 yaşın altında ise suça sürüklenen çocuk olarak adlandırılıyor ve Çocuk Bürosu’na gönderiliyor.”³¹⁶

³¹⁴ Ay, Ek.1/L

³¹⁵ Ay, Ek.1/L

³¹⁶ Ay, Ek.1/L

6284 sayılı kanun gereği verilen tedbir kararlarının infazı da bu büro tarafından yerine getirildiğinden infaz uygulamalarını Ayhan Ay şöyle anlattı:

“Aile Mahkemesi’nce verilen tedbir kararlarının yerine getirilmesi bu büronun görevi. ŞÖNİM’le irtibat halinde çalışılıyor. Tedbirlerin uygulanmasında yakın koruma veya elektronik kelepçe ancak yüksek risk altındaki kırılgan gruplara uygulanıyor. Türkiye’de tahmini 30 elektronik kelepçe var. Çok pahalı bir uygulama olduğu için risk derecesine göre uygulanıyor. Yakın koruma ve elektronik kelepçe masraflı uygulamalar olduğu için uygulanamıyor. Tüm tedbir kararları ŞÖNİM’e iletiliyor. Tedbirler için ŞÖNİM’den talepte de bulunulabiliyor. Tedavi amaçlı tedbir talebi istendiğinde de karar Aile Mahkemesi’ne gönderiliyor. Tedavi tedbiri uygulanıyor. Aile bireyi şizofren vs. ise hasta tedavi olmak istemezse zorla tedavi yok. Uyuşturucu bağımlısı ya da alkol bağımlısı veya akıl hastalığı için hasta isterse uygulanabiliyor, vasisi varsa vasi onayı ile uygulanıyor. Aileler polis zoruyla tedavi edilmelerini istiyor ancak bu mümkün değil.”³¹⁷

Emniyet amiri Hülya Bayraktar ile yapılan söyleşide değinildiği gibi madde bağımlıları ya da akıl hastalığı için tedavi tedbiri aileler tarafından çocuklarına polis zoruyla uygulanmak istenmektedir. Savcı Ayhan Ay, bunun mümkün olamayacağını ancak çocuğun kendisinin de tedavi olmak istediğinde bu tedbirin uygulanabileceğini anlatmıştır. Savcılık ve kolluk gücünün bu uygulamayı algılamasında farklılık olduğu görülmektedir. Kanunun lafzi yorumunun engel olmaması nedeniyle geniş yorumlanarak özellikle ekonomik durumu zayıf ve sağlık güvencesi olmayan aileler tarafından zihinsel engelli ya da alkol veya madde bağımlısı çocuklarının tedavisinde bu kanundan yararlanmak istedikleri ve savcılığın bu tür talepleri karar verilmek üzere aile mahkemesine gönderdiği anlaşılmaktadır.

Aile Mahkemelerinin bu kanunu uygulayarak ne tür tedbir kararları verdikleri ve verilen tedbir kararlarının ihlali halinde zorlama hapsinin hangi şartlarda uygulanacağı, bu konuda mahkemeler arasında uygulama birliği olup olmadığı, kanunda yer alan ısrarlı takip mağduru kavramından kastedilenin doğru anlaşılıp anlaşılmadığı bu çalışmada tartışılması gereken çok önemli konulardır. Bu hususlarda ilk olarak Ek.1/E’de kayıt metni yer alan Ankara Barosu Gelincik Merkezi tarafından 03 Nisan 2017 tarihinde düzenlenen panelde panelist olarak

³¹⁷ Ay, Ek.1/L

konuşan Ankara 5. Aile Mahkemesi Hakimi Şerafettin Şanver'in açıklamalarına değinelim:

“...Ceza yargılama usulü dediğimiz usul bu yasada yer almıyor. Ceza usulüne atıf yapmıyor. Diyor ki: İhlal eden kişi ilk seferinde 3-15 güne kadar hapis ile cezalandırılır. Burada savunma hattı devreye giriyor. Savunma alarak mı ceza vereceğiz, savunma almadan mı ceza vereceğiz? Savunma almaya kalkarsak bu yasa amacından sapar mı, sapar. Çünkü evden uzaklaştırılan birinin kaldığı yer de belli değil. Nasıl davetiye çıkarıp da duruşmaya çıkaracaksınız? Dolayısıyla uygulamada bazı arkadaşlarımız duruşma açıyor savunma istiyor, bazıları sadece dosya üzerinden işlem yapıyor. Ceza veriyor. O ceza tebliğ edilirse, itiraz olmazsa ya da itiraz olup da reddedilirse kesinleşiyor fakat sonra bunun bir de uygulama sıkıntısı var...”³¹⁸

Zorlama hapsinin uygulanması için açık usul kuralları kanunda yer almadığından tedbir kararını ihlal eden kişiye tebligat yaparak savunma isteyip istememe hususunda uygulama birliği olmadığını Şanver burada açıkça anlatıyor. Zorlama hapsi kararı çıkmasına rağmen mağdurun şikayetten vazgeçmesi halinde kararın infaz edilip edilmeyeceği konusunda da uygulama birliği olmadığını Şanver tarafından verilen örnekten anlıyoruz:

“...Mağdur geliyor bize diyor ki *bu cezayı kaldır, ben hapse girmesini istemiyorum. Sevgilimle, eşimle barıştım, biz evliliğimizi devam ettiriyoruz. Ya da biz evleneceğiz, cezayı kaldırın, cezaevine girerse bizim ilişkimiz bozulacak.* Kaldıran hakim de var kaldırmayan hakim de var. Ben şahsen kaldırıyorum. Özellikle yasanın adı Ailenin Korunması, Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi. Şiddet önleme amacıyla ya da şiddet önlemek için cezayı verdik fakat aileyi nasıl koruyacağız? Karmaşık konu bunlar. O cezayı çektirsek 3 gün, 15 gün ya da toplamda 6 aya kadar, şiddet uygulayanı cezaevinde tutarsak o evliliği hakim ya da mahkeme ya da devlet eliyle dağıtmış olur muyuz? Orada da birtakım çekinceler var...”³¹⁹

Şanver'in bu açıklamalarından kanunun adında “ailenin korunması” ibaresinin bulunması nedeniyle bir hakim olarak kendisinde böyle bir sorumluluğu hissettiğini, hapis cezası kararından sonra mağdurun şikayetinden vazgeçmesi halinde de cezayı kaldırdığını dolayısıyla bu hususların kanunda kesin olarak düzenlenmediğini görüyoruz. Yasadaki buna benzer çelişkilerle ilgili Şanver'in açıklamaları devam ediyor:

³¹⁸ Şanver, Ek.1/E

³¹⁹ Şanver, Ek.1/E

“...Bu yasanın açık taraflarından birisi. Nafaka bağlayacak ama diyor ki SGK şemsiyesi altında ona nafaka bağlayabilirsiniz. Esnaf olan ne olacak? SGK kapsamında olmayan işlerde ya da kaçak çalışıyorsa o nafakayı nasıl tahsil edeceğiz? Burada da ben diyorum ki devlet ödesin, alabiliyorsa alsın. Bu yasanın nafaka ile ilgili 18. Maddesi *nafaka ödemekle yükümlü kişinin SGK ile bağlantısı olması durumunda korunan kişinin başvurusu aranmaksızın nafaka ilgilinin aylık maaş ya da ücretinden İcra Müdürlüğü tarafından tahsil edilir.* Burada vatandaşın yaptığı bir şey de yok. Çünkü biz nafaka kararı verdiğimiz zaman icra müdürlüklerine doğrudan gönderiyoruz. Onlar da oradaki adres vs. çalıştığı yer çok açık netse kurumuna yazılıyor kesiliyor. Bunu getirirken çalışana belirli bir şemsiye altında çalışan, peki avukattan nasıl tahsil edeceğiz? Avukat şiddet uyguluyor. Şu kapsamda değil. İki tane çocuk var kadın çalışmıyor. O zaman bu nafaka bir fondan kaynaktan hangi bakanlık karşılayacaksa bunu o bütçeden ödenir. Devlet daha sonra nafaka borçlusundan alabiliyorsa alır...”³²⁰

Şanver, sunumunda kanunun uygulama alanlarını sayıyor ve işe yaradığını çoğunlukla olumlu sonuç alındığını örneklerle anlatıyor ve bazı ihtilafli hususlara da değiniyor. Bu kanun kapsamında nafakaya hükmedebilmek için nafaka yükümlüsünün Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) şemsiyesi altında olması gerektiğini, olmaması durumunda bağlanmadığını aslında her halükarda Bakanlıkça karşılanacak bir fondan ödenmesi gerektiğini, komşu kavgasında da bu kanun gereği tedbir talebinde bulunulduğunu, tedbir kararlarına itiraz halinde verilen kararın kesin olduğunu, boşanma davası içinde verilen tedbir kararına itirazla ilgili kendisinin karar verdiğini ancak değişik iş dosyası olarak gelirse bir üst numaralı mahkemenin itirazlara baktığını ekliyor.³²¹ Kanunda hangi tedbirlerin uygulanacağı konusunda sayılan tedbirler dışında bir sınırlama getirilmediğini özel tedbirler de istenebileceğini söylüyor. Bu konuda ilginç örnekler de sunuyor:

“...Öğrencinin sınav yerini değiştirdim. Bodrum’da yaşayan bir aile. Büyük erkek çocuk kız kardeşinin okumasını istemiyor. Sınava girmemesi için de müracaat süresinde anahtarla odaya kilitliyor kız kardeşini fakat kız bir yolunu bulup sınava müracaat ediyor. Arkadaşı vasıtasıyla mı bilmiyorum teknoloji sayesinde. Sınava gireceğini öğreniyor aile, malum illerde yapıyor sınavlar. Kız, *beni sınava sokmayacaklar* diye polise sığınıyor... Can güvenliği de yok diye Ankara’ya getirmiş kızı Ankara polisi sığınma evine yerleştirmiş. Bizden çare istiyorlar. Evrak da bana düşmüş. Onlar koruma istiyor ama asıl dert sınava girmesinin sağlanması. Nasıl yapacaklarını da bilmiyorlar. Ben karar verdim ve ÖSYM’ ye bildirdim: *Sınav yerinin değiştirilmesine, Ankara’ da bir okulda*

³²⁰ Şanver, Ek.1/E

³²¹ Şanver, Ek.1/E

*sınava girmesine ve sınav yerinin gizli kalmasına, açık edilmemesine... Bu yasa kapsamında verdiğim bir karar...*³²²

Şanver, sınav yeri değiştirilmesine ilişkin bu örnek kararı dışında kan davası nedeniyle bir tayin kararını ve henüz 6284 sayılı kanun çıkmadan önce 4320 sayılı kanun öngörmemesine rağmen sevgiliye koruma tedbiri uyguladığını anlatıyor:

“Bir polis memuru vardı. Severek kaçarak evlenmişler. Ankara’ da yaşıyorlar. Polis Batman’lı, doğu görevi Batman’a çıkmış. Polis diyor ki *Batman’a gidersem karımı da beni de öldürecekler. Bizi göndermeyin. Doğu görevini yapayım da yeter ki Batman olmasın. Diğer taraflarda daha kendimi gizlerim ama Batman’ da kendimi gizleme şansım yok* diyor. İçişleri Bakanlığı’na yazdık. Polisin *Batman dışında bir ilde görevini yapsın* diye. Mesela bunu da bu yasa ile yaptık...Bir öğretmen hanımefendi boşanmış. Yedi sekiz yaşlarında çocuğu var. Birisiyle evlenme düşüncesiyle birlikte oluyor. Zaman zaman adam kadının evine geliyor, kalıyor. Fakat şiddet uygulamış. Öğretmenler odasında dövmüş. Eve gelmiş, evde tekmelemiş dövmüş. 2006-2007 falandı. Yasadan çok önce. Ek koruma kararı verdim. Ankara Adliyesi ikiye bölündü. Çoğunluk *olmaz* dedi. *Yasada yok* dedi. *Yok da bırakalım öldürsün mü* dedik, *devlet devreye girsin*. Ve o gazete manşetlerine çıktı: *Sevgiliye koruma yasağı*. Bunlar bu yasanın zihniyet dönüşümüne, çıkmasına destek oldu...”³²³

Şanver’in bu örneklemelerinden; gerektiği takdirde aile mahkemesi hakiminin 6284 sayılı kanun gereği; kanunda sayılan tedbirler dışında mağdur lehine özel tedbir uygulamasında geniş takdir yetkisi olduğu anlaşılmaktadır. Şanver, polis zoruyla hastanede tedavi tedbiri uygulaması on konusuna ve ayrıca evden uzaklaştırılan erkekler için sığınmaevi ihtiyacı olduğuna da değiniyor.³²⁴ Evden uzaklaştırılan erkekler için gidecek başka yeri yoksa sığınmaevine yerleştirilmeleri önerisi Bayraktar tarafından da getirilmiştir. Aile içi şiddet savcılığınca ise hastanede tedavi tedbirinin çocuklar açısından zorla uygulanamayacağı, hasta ya da bağımlı isterse uygulanabileceği ifade edilmiştir. Bu konuda şayet şiddet uygulayan veya şiddet uygulama ihtimali bulunan bir eş mevcut ve aynı zamanda bu eş alkol veya madde bağımlısı ya da akıl hastası ise tedavisinin bu kanunla zorla sağlanmasında kanunun ruhu açısından bir engel görünmemektedir. Ancak bir çocuğun şiddet uygulama ihtimali olmadığı halde sadece bağımlılık tedavisi veya zihinsel hastalıklarının

³²² Şanver, Ek.1/E

³²³ Şanver, Ek.1/E

³²⁴ Şanver, Ek.1/E

tedavisi için bu kanun yoluyla ve anne ya da babasının talebiyle polis zoruyla tedaviye zorlanması kanunun çıkış amacına uygun değildir. Uygulamada bu hususta farklılıklar olduğunu Hülya Bayraktar, Ayhan Ay ile yapılan söyleşi ve Şerafettin Şanver'in sunumundan anlıyoruz. Aile mahkemelerinin bu kanunu uygulamaları konusunda daha evvel Ankara'da aile mahkemesi hakimliği görevinde bulunan halen yerel mahkeme kararlarını inceleyen bir üst mahkeme olan Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesi Başkanı Zeynep Öksüzoğlu ile 27 Şubat 2018 tarihinde bir söyleşi yapılmıştır. Öksüzoğlu 6284 sayılı kanun uygulamaları ile ilgili şunları söyledi:

“Uygulamayla ilgili sıkıntılar var. Mahkeme süreci ile ilgili sıkıntılar var. İnfazda sıkıntı var. Pek çok alanda sıkıntı var. Bir kere 6284 hakimlerin üzerine çok büyük yük getirdi aile mahkemesi hakimlerine çünkü ben Ankara Adliyesi'nde çalışırken günde en az üç tane 6284 koruma kararı verdim. Ankara adliyesi yılda 11.000 civarında 6284 kararı veriyor. Çok fazla sayıda... Adalet Bakanlığı bu konuda çok eğitim yapıyor. 6284 dersleri var Adalet Akademisinde. Ayrıca meslek içi eğitim de var. Ben yıllardır o toplantılara gidiyorum. Sunum yapıyorum. Aile Bakanlığı, AB Bakanlığı ortak çalıştıkları oldu. Hepsine gittik... Aslında Adalet Bakanlığı bu konuda çok ciddi bir şekilde çalışıyor hakimlerin eğitimi konusunda. Hata yapılmıyor mu, yapılıyor kesinlikle.”³²⁵

Öksüzoğlu'nun bu bölüme kadar çalışmada sık sık bahsi geçen elektronik kelepçe, yakın koruma ve kimlik değiştirme uygulamaları hakkındaki değerlendirmelerine de bu çalışmaya ışık tutması açısından söyleşide yer verilmiştir. Elektronik kelepçe ile ilgili şunlara değinmiştir:

“...elektronik kelepçe uygulanmasına panik butonu denildi vazgeçildi. Elektronik kelepçe dendi, kamuoyuna yansıdı, uygulanıyor ama Ankara'da sanırım sadece 6 tane var... Adalet Bakanlığı, Aile Bakanlığı'na bu işi öğretmek için pilot uygulama bir 6 tane tahsis etti denetimli serbestlikten. Onlar da eğitimini alıp ki Adalet Bakanlığı sistemini kullanıyorlar. Yani, onlar çoğaltılabilir.”³²⁶

Yakın koruma tedbiri hakkında ise Öksüzoğlu'nun düşünceleri şöyledir:

“...300 bin tane tedbir verdiğiniz bir yerde 300 bin polisi ona tahsis edemezsiniz, mümkün değil ki en az üç polis olması lazım vardiyalı oldukları

³²⁵ Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesi Başkanı Zeynep Öksüzoğlu ile 27.02.2018 tarihli söyleşi , Ek.1/M

³²⁶ Öksüzoğlu, Ek.1/M

için. Zaten yakın koruma her zaman çok da korumuyor. Belli vakalarda vermek lazım çünkü yanında bir kadın bir adamla dolaştığında *o adamın senin yanında ne işi var* diye tahrik sebebi de olabiliyor. Tahrik demeyelim de kıskançlık.”³²⁷

Bayraktar, yakın koruma uygulamasını sonuçta insana dayalı bir koruma tedbiri olması nedeniyle önermezken Öksüzoğlu da istisnai bir tedbir olarak uygulanması gerektiğini ve fail açısından kıskançlığa sebep olabildiğini belirtiyor. Şiddetin yaşandıktan sonra tekrarını önlemek için destekleyici tedbirlerin önemine değiniyor:

Bu kanundaki en büyük eksiklik ki kanunda hüküm var. Ben Almanya ve Hollanda uygulamasında gördüm özellikle, şiddetin tekrarını önlemek en büyük amaçlarından biri. Olan bir kere olmuş zaten. Onunla ilgili ceza veriyorlar ama tekrarını önlemek çok önemli ki 6284’te var. Destekleyici tedbirler var. Koruyucu ve önleyici tedbirler var deniyor. Ben bu kanunda çok çalışan birisi olarak aslında destekleyici tedbirler var, hem şiddet uygulayana, hem de mağdura. Mesela öfke kontrolü, meslek edindirme kursları, maddi destek, bunlar destekleyici tedbirler. Bunların iyi işletilmesi lazım. Bunu yapacak olan aile bakanlığı çünkü kanunun sahibi aile bakanlığı.”³²⁸

Kanunun uygulama kapsamı içinde yer alan ısrarlı takip mağduru kavramı ve kamuoyunda güncel olan sanatçılar Gülben Ergen ile Seren Serengil arasındaki gerginlik nedeniyle Seren Serengil hakkında önce tedbir kararı daha sonra bu karara aykırılık nedeniyle üç günlük zorlama hapsi³²⁹ uygulaması ile ilgili Öksüzoğlu ısrarlı takip için bir gönül ilişkisi olması gereğini bu tür vakaların genel hükümlere göre çözülmesi gerektiğini şöyle anlatıyor:

“...Olmaz onda. Kanunun ruhuna aykırı. İki kadının birbiriyle kavgasında vermek...Yani orada bir şey olacak. İki kadın arasında bir ilişki varsa, yani İstanbul Sözleşmesi bu iki kadın arasında bir ilişki varsa, yani İstanbul Sözleşmesi bu kanunun ruhu, bu kanunun ruhunda bir bağlantı, bir beraberlik olacak. Genel hükümlere göre soruşturulması gereken bir şey o...Genel hükümlere göre değerlendirilmeli. Bu kanunun ruhuna aykırı bence. Mesela İstanbul’dayken bir arkadaşım dedi ki mafya üyelerini birbirinden koruyoruz, ısrarlı takip. Yani ısrarlı takip o değil. İsrarlı takipte arkadaş olmak için, eş olmak için, beraber olmak için bir ilişki illa ki kadın- erkek değil, bir sevgililik

³²⁷Öksüzoğlu, Ek.1/M

³²⁸ Öksüzoğlu, Ek.1/M

³²⁹ <http://www.hurriyet.com.tr/kelebek/magazin/seren-serengil-cezaevine-mi-girecek-instagramdan-acikladi-40724668>, 03.06.2018

ilişkisi olması için bir takip olması lazım...Tabii eşcinsel ilişkilerde de uyguluyoruz bu kanunu...³³⁰

Öksüzoğlu, şiddet uygulayan erkekler hakkında sadece bu kanunu uygulamanın yeterli olmadığını, şiddet algılarında problem olduğunu bu nedenle eğitime tabi tutulması gerektiğini, şiddetin sebepleri arasında erkeğin ekonomik zayıflığı, kadının çok güzel veya akıllı olması nedeniyle onu taşıyamaması gibi sebepler olduğunu ve çok üst düzey eğitilmiş kişilerde de şiddet yaşandığını anlattı.³³¹ Tedbir kararlarına aykırılık halinde zorlama hapsi uygulaması ile ilgili hatırlanırsa aile mahkemesi hakimi Şerafettin Şanver farklı görüşler olduğundan bahsetmişti. Zorlama hapsinin uygulama koşulları hakkında Öksüzoğlu'nun görüşleri şöyledir:

“...Yani uygulamada zorlama hapsi ile ilgili farklılıklar var. Verilmiyor mu, veriliyor. Çok gereksiz de, hiç tebliğ edilmemiş, hiç haberi yok, zorlama hapsi veren var. Savunma almadan veren var. Ben savunma almadan verilemeyeceğini düşünenlerdenim. Sonuçta delilsiz, belgesiz verdiğiniz, size hiç tebliğ edilmeyen kararı ihlal edebilirsiniz. Haberiniz olmamıştır çünkü ve size hiç savunmanız alınmadan 15 gün hapis cezası verildiğini düşünün. Bu da insan haklarına aykırı çünkü.”³³²

Öksüzoğlu'nun şikayetçinin şikayetinden vazgeçmesi halinde zorlama hapsinin kaldırılıp kaldırılmayacağı hakkındaki düşünceleri de önem taşımaktadır:

“O konuda da uygulamada farklılıklar var. Bazı hakimler diyor ki bunlar barışmışlar içine girmemek lazım ki ben de kaldırıyordum ama ben şöyle düşünüyordum. Siz eğer zorla getirip de vazgeçirmediğine kanaat ediyorsanız kaldırın ama zorla olduğunu hissediyorsanız kaldırmayın. Çünkü o dilekçeyi vermek için size geliyor zaten, görüyorsunuz. Diğer türlü hep evrak üzerinden görüyorsunuz. Boşanma davasında da tarafları bazen görüyoruz bazen görmüyoruz. Evrak üzerinden karar veriliyor. Aile içi şiddet mahkemeleri mevcutlu getirilirse o yüzden iyi olur ama 10 bin tane Ankara adliyesine dosya geliyorsa 10 bin tane karar verecek Bir iki değil dört beş mahkeme olması lazım.”³³³

Ankara 5. Aile Mahkemesi Hakimi Şerafettin Şanver'in sunumunda bahsettiği gibi Öksüzoğlu da zorlama hapsi uygulama koşulları ile şikayetinden vazgeçme halinde zorlama hapsi uygulanıp uygulanmayacağı konusunda uygulama

³³⁰ Öksüzoğlu, Ek.1/M

³³¹ Öksüzoğlu, Ek.1/M

³³² Öksüzoğlu, Ek.1/M

³³³ Öksüzoğlu, Ek.1/M

birliği olmadığını, farklı görüşler olduğunu belirtti. 6284 sayılı kanunun Şiddeti nlemedeki rolü konusunda ise Şunlara değindi:

“...Arttırdı diyorlar. Ben arttırdığını düşünmüyorum. Görünür hale getirdi Şiddeti. Bence bu da önemli bir Şey. Bir kişiyi bile korusa kardır. Ki ben koruduğunu düşünmüyorum. Siz üç ay evden uzaklaştırdığınız insanı, ekonomik olarak sizi çok zor durumda bırakıyor uzakta kalmanız. Bence caydırıcı etkisi var. Kötüye kullanılmıyor mu kesinlikle kullanılıyor ama bir can bir candır. Aksi yönlerini konuştuk ama bence korumada rolü var... Israrlı takip çok önemli çünkü onunla ilgili bir kanun yoktu... Medyada da düzenleme yapmak lazım. Hep mağduru yansıtıyorlar ve ben dosyalarımnda gördüm *Seni Münevver gibi yapacağım, seni Özgecan gibi yapacağım* deniyor. Ben mesela Ayşe Paşalı'nın kocasını hatırlamıyorum Münevver' in katilini hatırlamıyorum. Özgecan katilini hiç görmedim ama Özgecan'ı Münevver'i sürekli gördüm. Bence çok yanlış haberi böyle vermek. Sen faili göstereceksin ki o toplumun karşısında yaptığının yanlış olduğunu görecek. Münevver'i nasıl kestiğini uygulamalı gösterdi televizyonlar. Böyle bir habercilik dünyada yok. ...Evet, dil de çok önemli. *Mini etek giydiği için dvdi* diyor. Bence aslında mağdur değil, fail teşhir edilmeli...”³³⁴

kszoğlu yukarıdaki açıklamalarıyla medyada da Şiddetin sunumu konusunda düzenlemeler yapılması gerektiğini, mağdurun değil failin teşhir edilmesi gerektiğini ve medyanın kullandığı dilin de çok önemli olduğunu, kanunun Şiddeti artırmadığını görünür kıldığını anlatıyor. Ayrıca Şiddeti önlemek için yapılması gerekenler hususunda da Şunları ekliyor:

“Bu iş sadece kollukla, adliyeye, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'yla olacak iş değil. Bunun eğitim ayağı var. Sağlık Bakanlığı ayağı var. Mesela uyuşturucu ile ilgili ciddi sıkıntılar var. Uyuşturucu kullanan çocuklardan anne babaları korumaya çalışıyoruz. Bunun asayiş ayağı var. Çok kapsamlı ve geniş bir Şey bu. Herkes topu birbirine atıyor. Koordinasyon da yeterince yok. Koordinasyonu sağlayıcı bir çatı olması lazım. Mücadeleye devam. Yapacak bir Şey yok. Eğitimlere devam, mücadeleye devam. Ana sınıflarına bence toplumsal cinsiyet eşitliği koymak lazım...”³³⁵

kszoğlu'nun bu anlatımlarından elektronik kelepçe uygulamasının geniŐletilebileceđi, ısrarlı takip mağduru kavramının yanlış algılandığı, zorlama hapsi konusunda uygulama birliği olmadığı, bu kanun uygulamaları ile aile mahkemesi hakimlerinin iş yoğunluğunun çok arttığı, kanunun caydırıcı olduğu

³³⁴ kszoğlu, Ek.1/M

³³⁵ kszoğlu, Ek.1/M

ancak tek başına şiddeti önleyemeyeceği, şiddet failine öfke kontrolü eğitimi, kanunda yer alan meslek edindirme, maddi destek gibi destekleyici unsurların daha önemli olduğu, uyuşturucu kullanan çocuklardan anne babayı korumak için bu kanunun kullanıldığı, şiddeti önlemede kurumlararası koordinasyon ve eğitimin önemi anlaşılmaktadır. Madde bağımlısı çocukların tedavisi için bu kanunun kullanıldığına aile içi şiddet savcısı Ayhan Ay ve kolluk amiri Hülya Bayraktar da değindi. Öksüzoğlu da uyuşturucu tedavisi için bu kanunun kullanımının sıkıntılarından bahsediyor. Bayraktar'ın önerisine göre sağlıkla ilgili bölümlerin bu kanundan çıkarılması gerekir. Kanunun kapsamını asıl kadına yönelik şiddeti önlemek hedefine oturtmak açısından haklı öneri olduğuna tekrar değiniyoruz.

Şiddet uygulayan erkeklere öfke kontrolü eğitimi verilmesinin fail takibi açısından önemine Bayraktar gibi Öksüzoğlu da vurgu yapmıştır. ŞÖNİM meslek çalışanı mahkemelerden kendilerine bu şekilde bir talep geldiğinde bu eğitimin verildiğini ve farkındalık yarattığını ancak failerin çoğuna ulaşamadıklarını anlatmıştır. Bu durumda şiddet faillerinin öfke kontrolü eğitimi üzerinde özellikle durulmalı ve mahkemelerce şiddet uygulayanın sadece evden uzaklaştırılması kararları ile yetinilmeyip mutlaka öfke kontrolü eğitiminin de takibi gereklidir. Kurumlararası koordinasyon ise neredeyse söyleşi yapılan tüm uzmanlarca hemfikir olunan bir konu olarak öne çıkmaktadır.

SONUÇ

Bu çalışmanın ana konusu olan 6284 sayılı kanunun kadına yönelik şiddeti önlemedeki rolü konusunda kanunda bahsi geçen tüm uygulayıcı birimlerle yüzyüze yapılan görüşmelerde genel olarak kanunun çok ayrıntılı düzenlenmiş ve şiddet olduktan sonra tekrarını önleme açısından genel olarak caydırıcı olduğu görülmüştür. Ancak söyleşilerle ilgili bölümde ayrıntılı açıklandığı üzere kanunun uygulanmasında pek çok sıkıntı ortaya çıkmıştır. Zorlama hapsi usul kuralları ve hapis cezası verildiği halde şikayetten vazgeçme halinde cezanın kaldırılıp kaldırılmayacağı hususunda uygulama birliğinin olmadığı, madde bağımlısı çocukların tedavisi için ya da çete kavgasında dahi bu kanunun uygulandığı görülmüştür. Kanunun kadına yönelik şiddeti önlemede daha etkin ve başarılı bir rolü olması için öncelikle kanunun uygulanacağı kişilerin netleştirilmesi gerekiyor. Aslında kanunun gerekçesine ve referans alınan İstanbul Sözleşmesi'ne göre bu kanunun kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esaslar bu kanunla düzenlendiğine göre çete kavgası, kan davası, mafya takibi veya iki kadın sanatçı arasında yaşanan husumet gibi olaylar bu kanun kapsamında değildir. İsrarlı takip mağdurundan kasıt da bu değildir. Bu kavramın bu kanuna girmesindeki amaç bir kadın ya da erkeğin bir başkası ile arada gönül bağı veya gönül ilişkisi kurmak amacıyla ısrarla takip etmesi, rahatsız etmesi, çiçek göndermesi, telefonla sürekli araması gibi durumlarda mağdur kişinin kanundan yararlanması içindir. Dikkat edilirse kadın erkek veya karşı cins ayrımı yoktur. Eşcinsel birlikteliklerde de sırf ilişki kurma amaçlı takip ve tacizlerde bu kanundaki koruma tedbirlerinden yararlanılabilir. Ancak gönül ilişkisi kurma dışındaki diğer takip ve taciz vakalarında 6284 sayılı kanun değil Türk Ceza Kanunu'nda yer alan genel hükümler uygulanmalıdır.

Kanunun adında *ailenin korunması* ve *kadına yönelik şiddetin önlenmesi* ibarelerinin bir arada olması uygulamada da karışıklığa yol açmaktadır. Tereddüt halinde aile mi yoksa kadın mı korunacaktır? Aile kimlerden ve neden korunmaktadır, ailelere bir saldırı mı sözkonusudur? Kadına yönelik şiddeti uygulayan en yakınındaki kocası, sevgilisi, eski eşi, nişanlısı, erkek kardeşi, babası veya diğer aile bireylerinden biri ise ve bu kanunla bu kadınlar korunuyorsa kanunun

adında ailenin korunmasının yer alması tamamen bir çelişki yaratmaktan öteye gidememektedir. Aile birliğini korumak ve devamını sağlamak için Türk Medeni Kanunu'nun aile hukuku bölümünde pek çok düzenleme yer almaktadır. O halde bu kanunda ayrıca aileyi korumaya gerek yoktur. Kanunun adından *ailenin korunması* kısmının çıkarılması gerekir. Koruma tedbirlerine aykırılık halinde zorlama hapsinin usul ve esaslarının kanunda açık olmaması nedeniyle çoğunlukla uygulanamamakta ya da yanlış uygulanmaktadır. Mahkemelerin insan hakkı ihlali olmaması açısından zorlama hapsinin savunma alınmadan uygulanamayacağı görüşü nedeniyle hapis kararı vermemesi kamuoyunda bu yaptırımın işe yaramadığı algısı yaratmaktadır. O halde zorlama hapsi yaptırımının uygulama usul ve esaslarının tüm mahkemeleri bağlayıcı ve uygulama birliği yaratacak şekilde yeniden düzenlenmesi gereklidir.

Şiddet mağduru kadın ve çocuklar için bu kanun kapsamında sığınmaevine yerleştirilmeleri yanı sıra kreş, nakdi yardım, maddi yardım, meslek edindirme, iletişim teknikleri eğitimi gibi destekleyici tedbirlerin artırılması gerekir. Evden uzaklaştırılan erkekler için de eşi ile arasındaki öfke ve iletişim kopukluğunun daha da artmasını önlemek açısından gidecek yeri olmayan erkekler için erkek sığınmaevleri açılmalıdır. Böylece toplumda bu kanun yoluyla erkeklerin evden uzaklaştırılmasının boşanmaları arttırdığı gibi negatif söylemlerin de önüne geçilecektir. Ayrıca şiddet faillerine öfke kontrolü, stresle başa çıkma ya da şiddet konusunda farkındalık eğitimi gibi eğitimler verilmesi gerekir. Sadece mağdurun değil failin de takibine ve ıslahına yönelik, fail odaklı çalışmaların artırılması gerektiği bu çalışmanın önemli sonuçlarından biridir. Erkeğin evden uzaklaştırılmasının şiddetin tekrarını önleyemediği pek çok vakada sabit olduğuna göre erkeğin de ekonomik ve psikolojik olarak güçlendirilmesi gerektiği açıktır.

Yakın koruma tedbirinin çok talep edilmesine rağmen etkin ve kolay uygulanabilir bir koruma tedbiri olmadığı, elektronik kelepçe uygulamasının daha etkin olduğu görülmektedir. Teknik takip uygulamasının pahalı bir uygulama olsa da can güvenliğini sağlamak devletin sorumluluğunda olduğundan bu konuda bütçe yetersiz mazeretine sığınılmadan uygulamanın artırılması gerekir. Kimlik değiştirme tedbirinin aydınlatılmış rıza şartıyla uygulanması gerektiğine göre mağdura yeteri kadar anlatılmadan uygulanmaması ve bu tedbirin uygulanmasının sınırlarının da yeniden çizilmesi gerekir. Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin sayısının artırılması, bir kamu kurumu gibi değil, 7 gün 24 saat ve kuruluş amacıyla olduğu

gibi tek adım hizmeti esasına göre çalışması gerekir. Kadrosunda sadece psikolog, sosyolog gibi meslek çalışanı değil, kolluk gücü, sağlık çalışanı, hukukçu kadrosu olan şiddet mağdurunun merkeze ulaşmasının yeterli olacağı bir birim haline gelmelidir. Acil durumlarda mobil hizmet de vermelidir. Şiddet mağdurunun merkeze müracaatından sonra şikayet için karakola, adli rapor için hastaneye, avukat için Baroya, sığınmaevi için kadın danışma merkezine gitmesi yaşadığı travmaların tekrarı demektir. Tek adım hedefini gerçekleştirmek şiddet mağdurunun aynı travmayı beş kez yaşamamasının önüne geçecektir.

Kanunda yer alan alkol veya madde bağımlısı ya da zihinsel rahatsızlığı olan aile bireyinin bir sağlık kuruluşunda tedavisinin sağlanması tedbir, şiddet failinin (genellikle eş) tedaviden kaçınması halinde tedavi olması ile aile birliğinin yeniden kurulacağı ve şiddetin önleneyeceği düşüncesiyle bu kanuna ve keza daha evvel de 4320 sayılı kanunun 1. maddesine (f) bendi olarak 5636 sayılı kanunla eklenmiştir. Ancak şu anda uygulamada bu kanunun lafzi yorumundan bahisle özellikle ekonomik durumu zayıf ailelerin reşit olmayan çocuklarının uyuşturucu bağımlılığından kurtulması ya da akıl hastalığı tedavisi için polis zoruyla bu tedavi tedbirini uygulamaya çalıştığı tespit edilmiştir. Bu uygulama da 6284 sayılı kanunun ruhuna aykırıdır. Çocukların ya da gençlerin uyuşturucu madde, alkol bağımlılığı ya da akıl hastalığı tedavisi ücretli ya da ücretsiz sağlıkla ilgili ve başka bir mücadele alanıdır. 6284 sayılı kanunu bu tür tedaviler için kullanmaya çalışmak kanunun asıl amacı olan kadına yönelik şiddeti önleme hedefinden sapma yarattığından karışıklığa yol açan bu ibareleri kanundan çıkarmak gereklidir.

Kanunda kurumlararası koordinasyon başlığı altında özel bir madde olmasına rağmen neredeyse söyleşi yapılan yetkililerin tamamı kurumlararası koordinasyon eksikliği ve yetersizliğinden yakınmıştır. Özellikle gizlilik kararı alınan yüksek can güvenliği riski olan vakalarda bu husus azami önem taşımaktadır. Kanunda yer alan toplumsal cinsiyet eğitimleri anaokulundan başlayarak ilkökul ve ortaöğretimde müfredatta da zorunlu ders olarak yer almalıdır. Medya dilinin mağdur odaklı değil faili teşhir amaçlı kullanılması, medyada kadınlık erkeklik rollerinin yeniden düzenlenmesi, kanunda yer alan kamu spotu yayınlarına ağırlık verilmesi ve bunların kontrolü gereklidir.

Bu kanunda kolluk güçlerine gerek ilk müracaatta gerek kararların infazında ihtiyaç duyulması nedeniyle kolluk birimlerinde kendi aralarında uzmanlaşma

getirilip uzmanlaşan ve eğitim alan personelin sürekli değişmemesi aldığı eğitimi kullanabilmesi ve uzmanlığından yararlanabilmek için çakılı kalması gerekir. Sığınmaevi yetkilileri ve personelinde olduğu gibi kolluk gücü ve diğer kurumlarda da bu kanunla çalışan tüm personelin kadın bakış açısıyla vakalara yaklaşabilen, empati yapabilen personeller arasından seçilmesi gerekir. Kanunda yer alan tüm kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, personel ve üyelerine bu kanunun etkin bir biçimde uygulanmacı amacıyla kadının insan hakları ve kadın erkek eşitliği konusunda Bakanlığın eğitim programları düzenlemesi ile ilköğretim ve ortaöğretim müfredatına bu eğitime yönelik dersler konulması bu kanunun amacının hasıl olması için can alıcı içeriktir. Kamu kurum ve kuruluşları ile öğrenim çağındaki çocukların eğitimine süreklilik kazandırmanın yanı sıra kanunun tedbir yaptırımı uyguladığı fail odaklı rehabilite edici ve mağduru güçlendirecek eğitimler de bu çalışmada ön plana çıkan önemli ayrıntılardan biri olarak görünmektedir.

6284 sayılı kanun uygulamalarının somut anlamda kadına yönelik şiddeti önlemedeki rolü açısından bu şekilde bir analiz mümkündür. Ancak yasaların ve egemen iktidarların suç ya da terör gibi geniş anlamda şiddeti önlemedeki rolü tartışması da bu çalışma için önem taşımaktadır. Egemen iktidarların kuruluşu, iktidarını devam ettirme stratejileri, hukuk ve siyaset ilişkisi ile hukuk ve şiddet arasındaki bağlantı incelenmelidir.

Carl Von Clausewitz “savaş, siyasetin başka araçlarla devamıdır” derken şiddetin en büyüğünün yaşandığı savaş durumunu iktidarın politik bir aracı olarak konumlandırır. Savaş, terör, silahlı mücadele ya da adam öldürme, kan davası, linç eylemleri ve kadın cinayetleri bir kişi ya da kişilere yönelik cezalandırma eylemidir. O halde şiddet, zor kullanma yoluyla hak hukuk ihlali midir yoksa eldeki gücün taammüden ve bilinçli bir şekilde kullanılması mıdır? Şiddetin tahakkümle bağlantısı nedir ve nasıl ortadan kaldırılır? Leitenberg bütün sonuçlar toplandığında 20. yüzyıldaki savaş ve çatışmalarda yaklaşık 136,5 milyon ile 148 milyon arasında insanın öldüğünü belirtiyor.³³⁶ Hiç de azımsanmayacak olan bu sayı şiddetin siyasal olarak da değerlendirilmesi gerektiğini gösteriyor. Bu tür siyasal şiddet, devletlerin ve egemen iktidarlarının ürünüdür. Egemen iktidarlar kendi uyguladığı siyasal

³³⁶ <https://kitapveinsan.com/cinayet-yuzyili-20-yuzyildaki-savaslarda-kac-kisi-oldu>, erişim tarihi, 01.12.2018

şiddeti olağan bir durum olarak kavrarken aile içinde yaşanan ya da sırf kadına yönelik şiddete nasıl bir tavır sergiler?

Walter Benjamin'in 1921 yılında yazdığı "*Şiddetin Eleştirisi Üzerine*" adlı makalesi siyaset felekesinde halen pek çok tartışmaya esin kaynağıdır. "Bir şiddet eleştirisinin görevinin; şiddetin hukuk ve adaletle ilişkisini ortaya koymak"³³⁷ olduğunu belirterek görüşlerini anlatır. Benjamin, şiddetin doğal hukuk tezinde doğal bir hal olduğuna, pozitif hukuk tezinde tarihsel bir oluşum olduğuna ancak şiddet eleştirisinin dayanak noktasının her iki tezin de dışında kurulması gerektiğine değinir. Benjamin'e göre şiddetin ilk işlevi hukuku kuran, yaratan; ikinci işlevi ise hukuku koruyan olmak üzere çift yönlüdür.³³⁸ Hukuku kuran, yaratan şiddet asli kurucu iktidardır, kurucu iradedir. Askeri darbeler, ihtilaller neticesinde kurulan iktidarlar, kabul edilen anayasalar şiddetin hukuk kuran işlevine işaret eder. İdam cezalarında da amaç bir hukuka aykırılığı ortadan kaldırmak değil; yeniden hukuk yaratmaktır. Benjamin, ölüm cezalarında hukukun şiddet yoluyla hayat ve ölüme hükmederek başka hiçbir alanda olmadığı kadar kendisini onayladığını vurgular.³³⁹ Kolluk gücünün ise her iki şiddeti birden uyguladığına değinir. Kolluk gücünde hukuku kuran ve koruyan şiddet ayrımı ortadan kalkmıştır.³⁴⁰ Benjamin'e göre "hukuksal bir kurumda şiddetin gizli mevcudiyetine dair bilinç yok olduğunda, kurum da çöker."³⁴¹ Parlamentolar temsil ettikleri yasa kurucu şiddetin anlamını unutmamalıdır. Hukuk kurmak, iktidar kurmaktır ve şiddeti araç olarak kullanır.

Benjamin, hukuku kuran ve koruyan şiddet arasında inişli çıkışlı bir diyalektik salınım olduğunu ve zamanla yasa koruyucu şiddetin yasa koyucu şiddeti zayıflattığını ve tarihsel ilerlemenin bu şekilde yürüdüğünü kuramına ekler.³⁴²

Agamben'e göre ise egemenliğin paradoksu egemenin hukuk düzeninin aynı anda hem içinde hem dışında olmasında yatar.³⁴³ Agamben, *Kutsal İnsan Egemen İktidar ve Çıplak Hayat* adlı eserinde egemenin hukukun geçerliliğini askıya alma konusunda yasal yetkisiyle kendisini yasal olarak hukukun dışında tuttuğunu

³³⁷ Walter Benjamin, *Şiddetin Eleştirisi Üzerine*, *Metis Defterleri*, Metis Yayınları, İstanbul, 2014, s. 19

³³⁸ Age, s.26

³³⁹ Age, s.28

³⁴⁰ Age, s.28

³⁴¹ Age, s.30

³⁴² Age, s.41

³⁴³ Agamben, s.25

belirtiyor.³⁴⁴ Hukuku askıya alarak istisna haline karar verenin egemen olduğunu ekliyor. Daha da ileri giderek egemenliğin, hukuk ve şiddet arasındaki belirsizlik noktası olduğunu; şiddetin hukuka, hukukun da şiddete bulaştığı eşik olduğunu eserinin *Nomos Basileus (Egemen Hukuk)* başlıklı bölümünde açıklıyor.³⁴⁵ Agamben Benjamin'i yasa koyucu ve yasa koruyucu şiddet arasındaki diyalektik salınımı kırmak için üçüncü bir şahsiyete ihtiyaç olması ve bunu ilahi şiddet olarak adlandırması; kuramında Schmitt'e yer vermemesi nedeniyle eleştiriyor.³⁴⁶

Carl Schmitt, Agamben'e esin kaynağı olan Alman hukukçu ve siyaset felsefecisidir. Egemenlik kuramı üzerine dört bölümden oluşan *Siyasi İlahiyat* adlı eserine Schmitt, egemenin olağanüstü hale karar veren olduğunu³⁴⁷ belirterek başlar. Buradaki olağanüstü halden kasdı sadece sıkıyönetim halleri ya da olağanüstü hal kararları değildir, olağanüstü önlemler alınması gereken her türlü siyasi ya da ekonomik karışıklıktır. Schmitt egemenliği, hukuken olağanüstü hal hakkında verilen kararın tam anlamıyla bir *karar* olması nedeniyle bu şekilde tanımladığını³⁴⁸ dile getiriyor. Schmitt, Hans Kelsen'in saf hukuk kuramında egemenlik kavramını kökten dışlaması ve inkar etmesi nedeniyle eleştirmektedir.³⁴⁹ Thomas Hobbes'u ise *desizyonist (kararcılık)* kuramın temsilcisi olarak görür. Hobbes'un Leviathan adlı eserinde dile getirdiği “*autoritas, non veritas facit legem*” (yasayı yapan otoritedir, hakikat değil) sözüne atıfta bulunur. Toplumsal yaşamdaki tehdit ve fikir çatışmasının egemen bir kararla son bulacağı görüşü Hobbes ve Schmitt için aynıdır. Schmitt eserinde adından da anlaşıldığı gibi modern devlet kuramının bütün önemli kavramlarının ilahiyattan aktarıldığını, kadir-i mutlak Tanrı'nın kadir-i mutlak kanun koyucuya dönüştüğünü, olağanüstü halin hukuk için taşıdığı anlamın mucizenin ilahiyat için taşıdığı anlama benzediğini anlatıyor.³⁵⁰

Jacques Derrida *Yasanın Gücü: Otoritenin Mistik Temeli* adlı metninde Benjamin'in *Şiddetin Eleştirisi Üzerine* adlı makalesini yorumlar. Derrida Almanca *Gewalt* sözcüğünün hem şiddet hem de meşru iktidar, haklılaştırılmış otorite anlamına geldiğini meşru bir iktidarın yasaasının gücü ile şiddetin nasıl ayrılacağını

³⁴⁴ Agamben, s.26.

³⁴⁵ Agamben ,s.44.

³⁴⁶ Agamben, s.82 .

³⁴⁷ Carl Schmitt, *Siyasi İlahiyat: Egemenlik Kuramı Üzerine Dört Bölüm*, Çev.A.Emre Zeybekoğlu, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 2017, s. 13.

³⁴⁸ Age, s.13

³⁴⁹ Age, s.30

³⁵⁰ Age, s.43

tartışır. Güç ve şiddet aynı kelimedede birleşmiştir. Derrida Pascal'ın güçsüz adaletin iktidarsız olduğuna güç yoksa adaleti yerine getiremeyeceği³⁵¹ Montaigne'in ise yasaların güvenilirliklerini adil oldukları için değil yasa oldukları için korudukları ve otoritenin mistik temelini bu olduğu³⁵² düşüncesine gönderme yaparak hukukun güç veya şiddetle karmaşık bir ilişkisi olduğuna değinir.³⁵³ Derrida'ya göre, şiddet olarak savaş aslında hukuk kurucu bir şiddettir.³⁵⁴ Yasa kurucu ve yasa koruyucu şiddet arasındaki ayrım çok zor bir ayrımdır. "Militarizm devletin ve onun yasal amaçlarının hizmetinde güç veya şiddet kullanmaya zorlamadır."³⁵⁵ Derrida, yasa koruyucu şiddetin hem hukuktan kaynaklandığını hem de hukuku tehdit ettiğini; yasa koyucu ve yasa koruyucu şiddetin *hayaletimsi* bir şekilde karıştığı güç olarak kolluk gücünü gösteriyor.³⁵⁶ Kolluk gücünde kurucu şiddet ile koruyucu şiddet arasındaki ayrım ortadan kalkmıştır. Derrida'nın yasanın gücünün yasanın şiddeti olarak okunabildiği bu kuramında; yasa koyucu ve yasa koruyucu şiddet arasındaki salınım hukuk ve şiddet arasındaki farkı siler ve hukukun kendisi şiddet haline gelebilir.

Hannah Arendt'e göre şiddetin "iktidarın en çok göze batan dışavurumu"³⁵⁷ olduğu görüşünde tüm siyasal kuramcılar hemfikirdir. Ancak Arendt, iktidar ve şiddetin aynı şey olmayıp birbirinin karşıtı olduğunu öne sürer.³⁵⁸ İktidarın tehlike anında şiddet ortaya çıkacak ve iktidarı yıkıma uğratacaktır.³⁵⁹ Arendt iktidar ve şiddet karşıtlığının bir anda birbirini yok edemeyeceğini, yavaş yavaş birbirine dönüşeceğini çelişkiden gelişme doğabileceğini de ekliyor.³⁶⁰ Arendt'in bu yaklaşımına karşın hakikaten de Derrida, Benjamin, Agamben ve Schmitt gibi düşünürler devlet kuramında egemenliğin hukuktan önce geldiği; iktidar, hukuk ve şiddetin bir aradalığı tezinde birleşirler. Yasanın şiddet olarak görüldüğü; kolluk güçlerinin hukuk yaratabildiği devlet kuramında yasa yoluyla aile içi şiddetin ya da kadına yönelik şiddetin önlenebileceğini düşünmek hayalden öte bir şey olmayacaktır.

³⁵¹ Derrida Jacques, "Yasanın Gücü: Otoritenin Mistik Temeli," Metis Defterleri, Metis Yayınları, İstanbul, 2014, s. 54.

³⁵² Age, s.56.

³⁵³ Age, s.58.

³⁵⁴ Age, s.100.

³⁵⁵ Age, s.101.

³⁵⁶ Age, s. 103-104.

³⁵⁷ Hannah Arendt, *Şiddet Üzerine*, Çev. Bülent Peker, İletişim Yayınları, İstanbul, 2014, s.45.

³⁵⁸ Age, s.67.

³⁵⁹ Age, s.68.

³⁶⁰ Age, s.68.

Bu çalışmanın beşinci bölümünde milletvekili Rıza Türmen'in kadının gövdesi üzerindeki özgürlüğü sağlanmadan şiddetin önlenemeyeceğine dair meclis konuşması üzerine değindiğimiz Foucault'nun biyosiyaset çağı kuramına göre ise beden ve nüfusun denetimi cinselliğin denetimi ile mümkündür. Cinselliğin denetimi ise aile, okul, ordu gibi kurumlar aracılığı ile olmaktadır. Bu kurumlar devlet iktidarının basit aygıtları olarak değil, bedenlerin yaşam enerjisini ve üretkenliğini artırma yönüyle pozitif işlevselliğiyle anılmalıdır. *Kan simgeseli toplumlarında egemen öldürmek ya da yaşamasına izin vermek* üzerine hak iddia ederken *cinsellik toplumunda yaşatmak ya da ölüme terk etmek* üzerine işleyen iktidar biçimi görülür. Biyosiyasetin kan simgeseli ile desteklenmesi halinde ise ırkçılık ortaya çıkmıştır. ırkçılıkta cinsellik toplumundaki yaşama ilişkin pozitif iktidar biçimi ile “yaşamak için öldürmek zorundasın” ya da “ne kadar çok ölüme terk edersen o kadar çok yaşarsın” şeklinde öldürmenin hak kabul edildiği iki iktidar biçimi üst üste gelir. Agamben ise totaliter rejimlerdeki toplama kamplarını bu şekilde algılamıyor. Agamben'e göre, “siyasetin radikal bir biçimde çıplak hayat alanına (kampa) dönüşmesi; totaliter siyaset haline gelmesinin yegane sebebi siyasetin tamamen biyosiyasete dönüşmesidir.”³⁶¹ Agamben Foucault'tan farklı olarak biyosiyaseti gelinen bir sonuç ya da süreç olarak değil sebep olarak görmektedir. Siyaset ve çıplak hayat iç içe geçmiştir. Agamben, “20. yüzyılda parlamenter demokrasilerinin hızlıca totaliter rejimlere dönüşmesi ve bu yüzyılda totaliter rejimlerin aynı hızla parlamenter rejimlere dönüşmesinin sebebi olarak biyolojik hayatın ve gereksinimlerinin siyasallaşmasını”³⁶² görür. Foucault'un kan toplumu ve cinsellik toplumu olarak ayırdığı iktidar biçimlerinin sabit bir sınır olmadığını bu hattın sürekli hareket halinde olduğunu *zoe* (çıplak hayat) ve *bios*(siyasal hayat)un iç içe geçmiş olduğunu öngörür. Agamben'e göre siyasetin yeni öznesi özgür adam ve onun ayrıcalıkları değil, *homo* değil, *corpus* (beden) dir: “*Corpus*, iki taraflı bir varlıktır; hem egemen iktidara itaatin hem de bireysel özgürlüklerin taşıyıcısıdır.”³⁶³

Agamben, İnsan Hakları Bildirgeleri ile çıplak doğal hayatın saf doğum olgusunun ulus devletlerin hukuki ve siyasal düzenine kazındığını vurguluyor. Kralın Tnarı'dan aldığı egemenlik haklar bildirgeleri ile ulusal egemenliğe geçmiştir. Çıplak hayat da egemenliğin taşıyıcısı olmuştur. Sadece *doğumla* çıplak hayatla vatandaş

³⁶¹ Agamben, s.144-145.

³⁶² Agamben, s.147.

³⁶³ Agamben, s.150.

olunabilmekte ve uluslar doğabilmektedir. Agamben doğuştan gelen hakların elden alınmayacağı ve iptal edilemeyeceğinin ilan edildiği insan haklarının aktif ve pasif haklar olarak ikiye ayrıldığını anlatıyor: Doğal ve sivil haklar pasif haklardır. Siyasal haklar ise aktif vatandaşlık haklarıdır. Kadınlar, çocuklar, deliler, reşit olmayanlar, mahkumlar aktif vatandaşlık hakkına sahip olamıyor. Bu ayrımlar haklar bildireleriyle çelişmektedir. Agamben işte bu ayrımlara çelişki olarak değil; modern biyo siyasetin içeridekiler ve dışarıdakileri teşhis ederek bunları birbirinden ayıran eşğin sürekli tanınması gereksinimi³⁶⁴ olarak bakıyor. İçerisi ve dışarıdaki ayırım sürekli belirsizleşiyor. Mülteci örneğinde doğum ve ulus arasındaki hat kopuyor ve mültecilerin çıplak hayatı ortaya çıkıyor. Yahudiler toplama kamplarına tamamen vatandaşlıktan çıkarıldıktan sonra homo sacer olarak gönderildiler. Bu örneklere göre dönem dönem aktif vatandaş sayılmayan ya da aktif vatandaş sayılsa da çıplak hayat içinde kalması yeğlenen kadınların durumu da içleyerek dışlanan konumundadır. İçerisi ve dışarıları arasındaki ayırım belirsizleştikçe kadınların hayatı belirsizlik mntıkası eşğindedir. Foucault'un cinsellik toplumu olarak tanımladığı biyo siyaset kuramının işlerliğini de en yaygın uygulamayla kadın bedeni üzerinde görüyoruz. Beden ve nüfus politikası erkeğin değil ama daha çok kadının cinselliğinin denetimi ile yürütülmektedir. Kadının tek eşliliği, tek eşli ailenin özendirilmesi, ana çocuk sağlığı uygulamaları, kürtaj yasağı, doğum kontrol yöntemlerinin özendirilmesi, kadının namuslu ve iffetli olması, kadının zinasının yasaklanması, namus saikiyle kadını öldüren erkeğin cezasında indirim alması, genelevlerin kapatılması, fuhuşa bakış açısı gibi uygulamalar iktidarların kadın bedeni üzerinden yürüttüğü biyosiyasettir. Egemenlik alanı günümüzde kanla ya da ulus devlet toplumuyla değil biyosiyasetle beden üzerinden belirlenmektedir.

Agamben'in Foucault'dan ayrıldığı nokta; biyosiyasetin sadece yaşatma üzerine ve yaşam kalitesini arttırma üzerine olmayıp ötenazi gibi ölüm siyasetine de dönüşebilmesidir. Nazizmde Hitler, biyosiyaseti sadece Yahudiler'e soykırımla gerçekleştirmedi. Kendi halkından kalıtımsal hastalığı olanları kısırlaştırıp, bulaşıcı hastalığı olanlar, fiziksel ya da zihinsel engellilerin evlenmesini yasaklayan, akciğer ve kalp hastalığı olanların çocuk yapmalarına izin verilmeyen yasalar çıkardı. Halkının hayatına siyasal olarak şekil verdi. Mahkumlar arasından seçilen bilimsel deneyler için kullanılan insan kobaylarla ölüm biyosiyasetine doktorlar ve bilim

³⁶⁴ Agamben,s.150.

adamları da girer. Beyin ölümü ile ölümün gerçekleşip gerçekleşmeyeceğine dair verilen karar da siyasal bir karardır. O halde organizmalar ve bedenler kamu malıdır. Agamben'e göre:

“Batı'nın biyosiyasal bedeni (yani homo sacer örneği) hukuk ile gerçek, hukuk kuralı ile biyolojik hayat arasındaki mutlak belirsizlik eşiği olarak ortaya çıkıyor. Führer'in şahsında çıplak hayat doğrudan doğruya hukuk haline geliyor; tıpkı kamp sakininin şahsında hukukun biyolojik hayattan ayırmsanamaz hale gelmesi gibi. Kendisini tamamen hayata dönüştürmek isteyen bir hukuk bugün her zamankinden daha çok, hukuk kuralına indirgenen bir hayatla karşı karşıya bulunuyor...”³⁶⁵

Agamben kuramında artık zoe ile bios, özel hayat ile siyasal hayat arasındaki ayrımın kalktığını, istisnanın kural haline geldiğini, egemenliğin hukuk ve şiddetin birbiriyle kesiştiği eşik olduğunu ve biyosiyasetin itaatkar bedenler yarattığını dile getiriyor. Foucault ve Agamben'in egemen iktidarların biyosiyasal uygulamaları konusundaki kuramları ataerkil toplumlarda en çok da kadınları etkilemektedir.

Bu çalışmanın başında 6284 sayılı kanunun 24/2.dönem 1/572 e. nolu tasarı halinde iken gerekçe kısmında “kadın erkek eşitliğinin sağlanması ve kadının insan haklarının teminat altına alınmasının devletin sorumluluğunda olması ve 4320 sayılı kanunun günün ihtiyaçlarına cevap vermediği görüldüğünden kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin esas ve usulleri kapsayan bu tasarının hazırlandığı”³⁶⁶ şeklinde gerekçelerin yer aldığı belirtilmiştir. Devletin sorumluluğunun taraf olunan uluslararası antlaşmalardan ve Anayasanın 10.maddesinden doğan bir yükümlülük olduğu da genel gerekçede yer almaktadır.

6284 sayılı kanunun şiddeti önlemedeki rolü konulu bu çalışmada kanun teklifi ve tasarı hakkındaki görüşlerle ilgili yazılı dökümanlar, Meclis tartışmaları ve bu kanunun uygulayıcılarıyla yapılan söyleşiler sonucunda iki ana eksen etrafında sorunlar ve öneriler tespit edilmiştir. Bunların ilki; şiddetin özellikle kadına yönelik şiddetin sadece bir kanunla önlenemeyeceği bunun için farklı stratejiler ve politikalar geliştirmek gerektiği, diğeri ise; kanunda öngörülen birtakım usul ve esasların yanlış ya da eksik uygulanmasından kaynaklı sorunlar ve çözüm önerileridir. 6284 sayılı

³⁶⁵ Agamben, s.222.

³⁶⁶ TBMM 24/2 Dönem 1/572 e. Nolu Tasarı

kanun; basındaki yansımalarından, kamuoyu beklentilerinden ve mahkeme uygulamalarından da anlaşıldığı üzere şiddet vakası yaşandıktan sonra gerçekten de şiddetin tekrarının önlenmesi açısından etkili ve caydırıcı bir kanundur. Kadına yönelik şiddetin yaşanmadan önlenmesi ise devletin kadının insan haklarını teminat altına almasını sorumluluğunda olduğunu kabul ettiğine göre kadın erkek eşitliğinin sağlanması için diğer yükümlülüklerini yerine getirmesiyle mümkün olabilecektir.

Bu etkenlerin tamamı bu çalışmada yer alan TBMM 24/2. Dönem 181 Sıra Sayılı Komisyon Raporu'nda ve TBMM 24/2. dönem 07 Mart 2012 tarihli 75. Birleşim ile 8 Mart 2012 tarihli 76. Birleşim'de 6284 sayılı kanun tasarısı görüşmelerinde özellikle muhalefet siyasi partileri BDP, CHP ile MHP milletvekilleri tarafından dile getirilmiştir. Milletvekillerinin tasarı hakkındaki görüşlerine ayrıntılı olarak ilgili bölümde yer verilmiştir. Kadına yönelik şiddetin sadece 6284 sayılı kanunla önlenemeyeceğine bunun yanı sıra farklı politikalar ve stratejiler geliştirmek gerektiğine dair devletin sorumluluğunda olduğu kabul edilen ve kadına yönelik şiddeti önlemeye yönelik geliştirmesi gerektiği zikredilen stratejiler ve getirilen eleştiriler şunlardır:

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın adında dahi kadın adı geçmemekte ve kadın sadece aile içinde varlık gösterebilen görüntüsüyle şiddete örtülü destek verilmektedir. Mükemmel yasalar da yapılırsa bu şekilde gizli mesaj verilmektedir. Kadın, özgür bir birey olarak ele alınmayıp aile korundukça; aile içindeki şiddet de görünmez olup toplumsal cinsiyet politik sistemin bir parçası olmaktadır. Yasada birey yerine kişi kavramının kullanılması erkek egemen söylemle hazırlandığını gösterir. Kanun maddeleri mükemmel de olsa toplumsal zihniyet değişimine neden olacak eğitim hükümleri düzenlenmeden kadına karşı şiddetle mücadele mümkün olmayacaktır. Toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimleri ilk ve ortaöğretimde yer almalıdır. Çocukların sosyal yaşamlarında ve okuduğu, öğrendiği materyalde de bunu görmesi gerektiği sıklıkla vurgulanan eleştirilerdir. Kadın üzerindeki erkek egemenliği ortadan kaldırıldığı takdirde kadının üzerindeki şiddet de azaltılabilecektir. Kadının ekonomik olarak özgürleşmesi ve kendi bedeni üzerinde tasarruf etme özgürlüğü sağlanmadığı sürece kadına karşı şiddet önlenemeyecektir. Özel alanın politik olduğu, özel alanda kadına yönelik şiddetin mutlaka görünür olması gerektiği aksi takdirde kadına yönelik şiddetin engellenemeyeceği, şiddet vakalarında kadının değil erkeğin teşhir edilmesi gerektiği, kadının ekonomik ve

sosyal yaşamdan uzaklaştırılmasının şiddete zemin hazırladığı toplumsal gerçeklik olarak görülmektedir. Kadına yönelik şiddet, kadına karşı ayrımcılığın bir türüdür ve katillerin kadınların en yakınındaki erkekler olmasının sebebi kıskançlık, namus, işsiz kaldığı için cinnet geçirme gibi ekonomik ve sosyolojik faktörlerdir. Katillerin internette kaç yıl ceza alacağını hesap ederek cinayet işlemesi ve namus cinayeti gerekçesiyle haksız tahrik indiriminden yararlanması cezaların caydırıcılığının yetersizliğini göstermektedir. Namus kavramı; kadınların bedenleri ve cinsellikleri üzerindeki geçmişten gelen bir ataerkil mekanizma olup; namus adına cinayet işlendiğinin iddia edilmesi kadınları ikincilleştiren bir yaklaşımdır. İstanbul Sözleşmesi'ne göre namus saikiyle öldürme gibi bir gerekçenin şiddet eyleminin bahanesi olamayacağı ilkesi kabul edildiğine göre Türk Ceza Kanunu'nda da bu alanda düzenleme yapılmalıdır. Devletin İstanbul Sözleşmesi gereği çocuk ve kadına karşı şiddeti önleyemiyorsa şiddet mağduruna tazminat ödeme yükümlülüğünü kabul etmesi gerekir.

Kamusal ve özel hayatın her alanında her iki cinsin de eşit olarak yer alması, güçlenmesi ve temsil edilmesi gerekir. Şiddetle eğitim ve şiddetle istihdam arasında bağ olduğu; kadınların eğitimleri arttıkça ve ailenin aylık gelirinin artmasıyla şiddet görenlerin azaldığı görülmektedir. Bu nedenle eğitime yatırım yapılması ve kadın istihdam çalışmalarının hız kazandırılması gerekir. Kadın istihdam oranlarının en az yüzde 45 olması, istihdamın artması için her işyerinde kreş olması, eşit işe eşit ücret alınması, mobbinge izin verilmemesi, parlamentoda yerel yönetimlerde ve üst düzey bürokratlarda kadın oranının artırılması, bunun için cinsiyet kotasının getirilmesi, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe yapılması, kadınlara ve ilgili bakanlığa bütçe ayrılması, sığınmaevi açma zorunluluğu olan belediyelere aksi halde yaptırım uygulanması gerekir. Devletin sorumluluğunda olan ve somut olarak uygulanması gereken bu stratejilerle ilgili yukarıda adı geçen siyasi parti temsilcileri ve sivil toplum örgütleri hemfikirdir.

Bu çalışmada ayrıca ailenin kökeni ve ideolojik boyutu, haksız tahrik indiriminin kadını homo sacer konumuna indirgemesi, erkek egemenliğinin tarihsel kökenleri ile Türk toplumundaki ataerkil örüntüler, devletlerin biyosiyaset uygulamaları, egemenlik, hukuk ve şiddet bağlamında yasaların gücü gibi konular da ilgisi gereği tartışılmıştır. 6284 sayılı kanun içeriğinde kadına şiddete yönelik hükümler yer almasına rağmen kanunun adında “ailenin korunması” ibaresinin yer

alması nedeniyle ailenin devlet teorisindeki konumu irdelenmiştir. Aile siyasal birliğin küçük bir izdüşümü olup siyasal toplumların ilk örneğidir. Louis Althusser, *devletin ideolojik aygıtları* kuramında; aileyi üretim ve tüketim birimi olarak emek gücünün yeniden üretimine katılması nedeniyle ayrı bir yere koyar. Devlet iktidarını ele geçirip elde tutmanın ön koşulu aile ve okul aygıtında hegemonyanın sağlanmasıdır. Egemen ideoloji çocukların kafasına böylece yerleştirilmektedir. Aile; emek gücünün yeniden üretimine de katkı sağladığına göre, ailenin korunması ve sürekliliği kapitalist toplumlarda çift yönlü katkı sağlayacaktır.

Homo sacer figürünün çıplak hayat ya da özel yaşam alanında yer alan, öldürülmesinin ceza gerektirmediği ve lanetli sayıldığı için kurban dahi edilemeyen ve çıplak hayattan siyasal hayata bir türlü geçemeyen kutsal insan olduğundan bahsetmiştik. Agamben'in ise egemenlik alanının *homo sacer* infazının meşru olduğu alan tanımlamasından yola çıkarsak namus saikiyle öldürülen ve faillerinin haksız tahrik indiriminden yararlandığı kadın cinayetlerinde kadınların düştüğü konum bu kutsal insan formudur. Öldürülmesi cezada indirim gerektirmesi nedeniyle ve namus kavramını ihlal ettiği gerekçesiyle de lanetli ve murdardır. Yaşam ve ölüm üzerindeki hak iktidarın ayırıcı özelliğidir. Bu hak idam cezaları ve sıkıyönetim yasalarında tezahür eder. Bu hakkın başka bir tezahür şekli olan; namus saikiyle kadın cinayetlerinde haksız tahrik indirimi ceza yasalarından kaldırılmadığı müddetçe iktidarın kadına şiddeti önlemeye yönelik sorumluluğunu yerine getirdiği de söylenemeyecektir. Bu durumda 6284 sayılı kanunla kadına şiddeti ölüm düzeyinde önlemek mümkün değildir.

Namus saikiyle kadın cinayetlerinde haksız tahrik indirimi uygulaması namus kavramının halen ataerkil bakış açısında kaldığını da gösterir. Kadınlar ya ana, ya bacı ya da yoldaştır. Diğer türlü öteki kadındır ve öldürüldüğünde cezada indirim alınır. Kadının kaos yaratan, fitne çıkaran, toplum düzenini bozan, cinselliğini kullanan model olduğuna dair ataerkil bakış açısı kadın aleyhine bu uygulamada vücut bulmaktadır. Uzun süreli savaş yıllarından sonra Foucault'nun deyimiyle kan toplumundan cinsellik toplumuna geçişle uygarlık yılları ve modernizm çağı başladı. Cinselliğin yönetilecek ve işletilecek bir kamu gücü olarak görülmesi ile birlikte insan bedeni üzerinden nüfus biyosiyaseti uygulandı. Bedenlerin yönetimi ve denetimi ise erkeğin değil; kadın bedeni üzerinden yürütülmekte. Agamben bu durumu çıplak hayat (özel yaşam) ve siyasal yaşamın iç

içe geçmesi olarak açıklamaktadır. Kadının tek eşliliği, tek eşli ailenin özendirilmesi, kürtaj yasağı, doğum kontrol yöntemleri, zinanın suç sayılıp sayılmaması, fuhuşa teşvik, suç sayma ya da yasaklama gibi yaptırımlar iktidarların yürüttüğü biyosiyasettir. Organizmalar ve bedenler kamu malı durumundadır. İktidarın yürüteceği biyosiyasal kararlar kadına şiddeti önlemedeki istekliliğinin de göstergesidir. Bu nedenle kadına şiddeti önlemek adına sadece özel bir kanun çıkarmak işlevsiz kalacaktır.

6284 sayılı kanunun kabul edildiğinde basında görülen negatif eleştiriler bu kanunun Türk aile yapısını dinamitleyeceği, bozacağı, gençlerin evlenmekten soğuyacağı, gayrimeşru ilişkileri arttıracacağı, evden uzaklaştırılan erkeğin eve döndüğünde daha fazla şiddet uygulayacağı yönündeydi. Kanunun çıktığı 2012 yılından bu güne halen bu tartışmalar erkek bakış açısıyla dile getirilmektedir. Hatta bu kanunun boşanmaları arttırdığı ve kaldırılması yönünde kampanyalar dahi yürütülmektedir. Kanun uygulayıcıları ile yapılan söyleşilerde kanunun gerçekten özellikle şiddet uygulandıktan sonra kadına şiddetin tekrarını önlemede kesinlikle işe yaradığı vurgulanmış boşanmaları arttırdığı yönünde bir bulguya rastlanmamıştır. Uygulamadaki eksiklik ve aksaklıklara ise 6284 sayılı kanunun şiddeti önlemedeki rolü başlığı altındaki analiz bölümünde değinilmiştir. Kadına şiddet uygulanmadan önceki önlem açısından yasa değil devletin diğer politikaları ve egemen ideoloji ön plana çıkmaktadır.

Egemenliğin hukuk ve şiddet arasında bir belirsizlik noktası olduğu, şiddetin hukuka hukukun da şiddete bulaştığı eşik olduğu devlet kuramında egemen; hukuk düzeninin hem içinde hem dışındadır. Dilerse hukuku askıya alır, dilerse olağanüstü hale karar verebilir. Derrida yasanın gücünün yasanın şiddeti olarak okunabileceğini ve yasa koyucu şiddet ile yasa koruyucu şiddet arasındaki salınımın hukuk ve şiddet arasındaki farkı silerek hukukun kendisinin şiddet haline gelebileceğini öne sürmektedir. Devletler kendi güvenliği aleyhine bir şiddet türü olan terör eylemlerinde derhal her türlü tedbiri alıp olağanüstü hale karar verebilmektedir. Kadına şiddeti önleme konusunda da istenildiği takdirde aynı kararlılıkla harekete geçilebilir. Hukuki ve siyasal kararların yeniden şiddet doğuran mekanizmalar değil; şiddeti önlemeye yönelik olması kaydıyla.

KAYNAKÇA

Kitap ve Makaleler

Acar Feride, “Türkiye’de Kadınların İnsan Hakları: Uluslar arası Standartlar Hukuk ve Sivil Toplum”, *Kadın Hakları Uluslararası Hukuk ve Uygulama*, Der: Gökçeçiçek Ayata, Sevinç Eryılmaz, Dilek Bertil, Emrah İstanbul Bilgi Ü.Yay.

Agamben Giorgio, *Kutsal İnsan, Egemen İktidar ve Çıplak Hayat*, Çev.İsmail Türkmen, Ayrıntı Yay., İstanbul, 2017.

Agamben Giorgio, *İstisna Hali*, Çev. Kemal Atakay, Ayrıntı Yay., İstanbul, 2018.

Althusser Louis, *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*, Çev.Alp Tümertekin, İthaki Yay., İstanbul, 2014.

Altınay Ayşegül – Arat Yeşim, *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*, Metis Yay., İstanbul, 2008.

Altıparmak İpek Beyza, “Kadına Yönelik Aile İçi şiddetle Mücadelede ŞÖNİM’lerin Rolü” *International Journal of Social Science* Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2882> Number: 36 , p. 449-464, Summer II 2015

Anwar Zainah, “Dini Yasa Altındaki Malezya’da Kadın Hakları Müzakereleri”, *İslami Feminizmler*, Der. Zahra Ali, Çev. Öykü Elitez, İletişim Yay., İstanbul, 2014.

Arendt Hannah, *Şiddet Üzerine*, Çev. Bülent Peker, İletişim Yay., İstanbul, 2014.

Aristoteles, *Politika*, Çev.Mete Tunçay, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2014.

Ateş Mustafa, “4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair kanun ve Bu Kanundaki Değişiklikler Üzerine Düşünceler”, *Ankara Barosu Dergisi*, yaz 2007, Sayı 3, s.161.

Aynur Hatice Şahin, “İslami Feminizm ve Feminist Kuran Okumaları üzerine Genel Bir Değerlendirme” *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, Cilt 13 Sayı 3, 2013.

Badran Margot, “İslami Feminizm Nedir “, *İslami Feminizmler*, Der. Zahra Ali, Çev., Öykü Elitez, İletişim Yay., İstanbul, 2014.

Balibar Etienne, *Şiddet ve Medenilik*, Çev. Sevgi Tamgüç, İletişim Yay., İstanbul, 2014.

Benjamin Walter, “Şiddetin Eleştirisi Üzerine”, *Metis Defterleri*, Metis Yay., İstanbul, 2014.

Berktaş Fatmagül, Kadınların İnsan Haklarının Gelişimi ve Türkiye, İstanbul Bilgi Üniversitesi, *Sivil Toplum ve Demokrasi Konferans Yazıları* no 7, 2004.

Bora Aksu, “Hatırlananlar ve Unutulanlar: İslam Coğrafyasında Modernleşme ve Kadın Hareketleri,” *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi* Bahar 2010, Sayı 53, ss. 51-66.

Bora Aksu, “Ortadoğu’da Kadın Hareketleri: Farklı Yollar, Farklı Stratejiler”, *İ. Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, no:39, Ekim 2008.

Bora Tanıl,” Analar Bacılar Orosular: Türk Milliyetçi Muhafazakar Söyleminde Kadın“ *Şerif Mardin’e Armağan*, Editörler: Ahmet Öncü, Orhan Tekelioğlu, İletişim Yay., İstanbul, 2014.

Brown Heather,*Marx’ta Toplumsal Cinsiyet ve Aile*, Çev. Gamze Rastgeldi, Dipnot Yay., Ankara, 2016.

Can Yücel, “Türk Ailesinde Aile İçi Şiddetin Kültürel Dinamikleri”, *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/8 Summer 2014*, p.13-19.

Cleveland William L., *Modern Ortadoğu Tarihi*, Çev. Mehmet Harmancı, Agora Yay.,İstanbul, 2015.

Çağlayan Handan, *Analar Yoldaşlar Tanrıçalar: Kürt Hareketinde Kadınlar ve Kadın Kimliğinin Oluşumu*, İletişim Yay., İstanbul, 2014.

Çalı Hasan Hüseyin, “Aile İçi Şiddet: Bir Kamu Politikası Analizi” <http://e-dergi.atauni.edu.tr/ataunisobil/article/view/1020009003>.

Çayır Celal, Çetin Özer, “Din ve Şiddet Üzerine Psikolojik Bir Yaklaşım”, *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, cilt 13, sayı 1, 2011.

Davaz Aslı, *Eşitsiz Kızkardeşlik Uluslararası ve Ortadoğu Kadın Hareketleri 1935 Kongresi ve Türk Kadın Birliği*, T.İş Bankası Yay., İstanbul, 2014.

Delaney Carol, “The Seed and the Soil:Gender and Cosmology in Turkish Village Society”, Los Angeles The Regents of the University of California Press, 1991.

Demren Çağdaş,” Ortadoğuda Ataerkillik ve Erkeklik ilişkileri”, *C.Ü.Sosyal Bilimler Dergisi*, Aralık 2008 Cilt: 32 No:2.

Demren Çağdaş, “Şiddet Dili ve Vicdan” *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of Academic Social Science* Yıl: 1, Sayı: 1, Aralık 2013, s. 226-237.

Durakbaşa Ayşe, *Halide Edip: Türk Modernleşmesi ve Feminizm*, İletişim Yay., İstanbul, 2014.

Durna Tezcan, “Türk Modern Muhafazakar İmgeleminde Kadının Kamusal Varlığının Sınırları: Falih Rıfkı Atay –Peyami Safa Örneği”, *Kültür ve İletişim Dergisi*, 2008,11/2 yaz/summer

- Eaghton Terry, *İdeoloji*, Çev.Muttalip Özcan, Ayrıntı Yay., İstanbul, 2011.
- Ecevitoglu Pınar, *Namus Töre ve İktidar: Kadının Çıplak Hayat Olarak Kuruluşu*, Dipnot Yay., Ankara 2012.
- El Saadavi Neval, *Havva'nın Örtülü Yüzü*, Çev. Sibel Özbudun, Anahtar Yay.,1991.
- Engels Friedrich, *Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni*, Çev.Kenan Somer, Sol Yay., Ankara, 2017.
- Foucault Michel, *Cinselliğin Tarihi*, Çev.Hülya Uğur Tanrıöver, Ayrıntı Yay., İstanbul, 2015.
- Gençcan Ömer Uğur, *Boşanma Tazminat ve Nafaka Hukuku*, Yetkin Hukuk Yay., Ankara, 2006.
- Güç Ayşe, “İslamcı Feminizm: Müslüman Kadınların Birey Olma Çabaları”, *U.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt:17, Sayı:2, 2008.
- Güneydoğum Derneği - Ufuk Üniversitesi Şiddet Çalıştayı - 29 Kasım 2012.
- Gürhan Nazife, “Kadın Bakış Açısıyla Kuran’ı Yeniden Okuma Denemesi: Amina Wedud,Kuran ve Kadın” *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*-www.e-sarkiyat.com- ISSN:1308-9633 Sayı:6 Kasım 2011.
- Hirschman Albert O.,*Gericiliğin Retoriği*, Çev. Yavuz Alogan, İletişim Yay., İstanbul, 2013.
- Hobbes Thomas, *Leviathan: Bir Din ve Dünya Devletinin İçeriği, Biçimi ve Kudreti*, Çev.Semih Lim, Yapı Kredi Yay., İstanbul, 2017.
- Hourani Albert, *Arap Halkları Tarihi*, Çev.Yavuz Alogan, İletişim Yay., İstanbul, 2014.
- Ibramsa Habeeb Rahman (Department of Qur'an and Sunnah Studies, International Islamic University Malaysia) tarafından “Muslim Intellectuals of Malaysia and Hadith Textual Studies: Special Reference to Sisters in Islam's (SIS) Interpretation of Hadith Text Disgracing Women” başlığıyla C. Hadis Meclisi (Uluslararası İhtisas Toplantısı)'nde (10-11 Aralık 2011, İstanbul)sunulan tebliğ, Çeviren: Aşır Örenç, “Malezyalı Müslüman Entelektüeller ve Hadis Metin Çalışmaları, İslamdaki Kız Kardeşler (SIS) adlı Hareketin Kadınları Aşağılayan Hadis Metinleriyle İlgili Yorumlamalarına Özel Referans” *SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl 2013/1, Sayı 17.
- İslami Feminizmler*, Der. Zahra Ali, Çev.Öykü Elitez, İletişim Yay., İstanbul, 2014.
- Kadın Haklarına İlişkin Uluslararası Hukuki Düzenlemeler*, Editör Ayşegül Güngör, Ankara Barosu Yay. 2012.

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele, Uluslar arası Sempozyum, Editör Dr. Yalçın Şahinkaya, Türkiye Adalet Akademisi Yay., No:13, Ankara, 2012.

Kandiyoti Deniz, *Cariyeler Bacılar Yurttaşlar: Kimlikler ve Toplumsal Dönüşümler*, Metis Yay., İstanbul,2015.

Karal Dilek - Aydemir Elvan, *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*, USAK Yay, Rapor No:12-01,Mart 2012.

Karınca Eray, *Kız Doğursun Analar: Kadının Eş Şiddetinden Korunması*, Bilgi Yay., Ankara 2011.

Kasımoğlu Alper, “Milliyetçiliğe Dair Çözümlerinde Toplumsal Cinsiyet Olgusu” *Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (ISSN: 2146-1333)

Kazemi Farhad, “Gender, Islam and Politics”, *Social Research*, Vol: 67, No: 2, Summer 2000.

Kocacık Faruk, “Şiddet Olgusu Üzerine”, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1.

Lewis Bernard, *Ortadoğu: İki Bin Yıllık Ortadoğu Tarihi*, Çev. Selen Y. Kölay, Arkadaş Yay., Ankara, 2015.

Mernissi Fatima, *Peçenin Ötesi: İslam Toplumunda Kadın Erkek Dinamikleri*, Çev. Mine Kıpçü, Yayınevi Yay., İstanbul, 1995.

Mora Necla, “Kitle İletişim Araçlarında Yeniden Üretilen Cinsiyetçilik ve Toplumda Yansıması”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, ISSN:1303-5134

Moroğlu Nazan, “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi”,<http://dekaum.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2016/05/2012-99-1169.pdf>

Ördek Kemal, “O Kadınlar Trans Kadın Seks İşçilerinin Dilinden Seks Hikayeleri”, Röportaj Derleme, Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği Yay, Ankara, 2015.

Özbudun Sibel, “Şiddet ve Kapitalizm: Antropolojik Bir Bakış”, *Toplum ve Hekim Dergisi*, Kasım - Aralık 2008. Cilt 23. Sayı 6.

Özkırımlı Umut, *Milliyetçilik Kuramları, Eleştirel Bir Bakış*, Doğubatı Yay., Ankara, 2015.

Page Ayten Zara - İnce Merve, “Aile içi Şiddet Konusunda Bir Derleme”, *Türk Psikoloji Dergisi*, Aralık 2008, 11 (22), 81-94.

Rousseau Jean Jacques, *Toplum Sözleşmesi*, Çev.Vedat Günyol, İş Bankası Yay., İstanbul, 2018.

Said Edward W., *Şarkiyatçılık: Batı'nın Şark Anlayışları*, Çev. Berna Yıldırım, Metis Yay., İstanbul, 2016.

Schmitt Carl, *Siyasi İlahiyat Egemenlik Kuramı Üzerine Dört Bölüm*, Çev. A.Emre Zeybekoğlu, Dost Kitabevi Yay., Ankara, 2017.

Sosyal Politikanın Cinsiyet Halleri, Toplumsal Cinsiyet ve Sosyal Hizmet, Der.Derya Şaşman Kaylı, Fatih Şahin, Nika Yay., Ankara, 2016.

Türkiye'de Trans Olmak:Dışlanma,Ayrımcılık ve Şiddet, Haz. Kemal Ördek, Kırımızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği Yay., Ankara, 2016.

Türkmen Ahmet, “Yeni Bir Hukuki Olgu Olarak Israrlı Takip ve Taciz(Stalking) ve Bunun Türk Medeni Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi,” *Dokuz Eylül Üniv. Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:11,Özel S.2009, s.1387-1434.

Uğur Hüsamet, “Kadın ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddete Karşı 6284 Sayılı Kanunun Getirdikleri”, <http://tbddergisi.barobirlik.org.tr/m2012-101-1208>.

Ulu Gökhan, Hosta Nilay, “Basında Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Analizi - Hürriyet, Sabah ve posta Gazetesi Örneği(2005-2008)”, *International Journal of Social Science* Volume 6 Issue 2, p. 1829-1850, February 2013.

Wallerstein Immanuel, *Tarihsel Kapitalizm ve Kapitalist Uygarlık*, Çev.Necmiye Alpay, Metis Yay., İstanbul, 2012.

Diğer

Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu,Sıra Sayısı 717, 2015.

TBMM Adalet Komisyonu 24/2. Dönem Tutanak Dergisi, 1 Mart 2012.

TBMM Adalet Komisyonu 24/2. Dönem Tutanak Dergisi, 5 Mart 2012.

TBMM 24/2. Dönem 181 Sıra Sayılı Komisyon Raporu

TBMM 24/2. Dönem 75. Birleşim Tutanak Dergisi

TBMM 24/2. Dönem 76. Birleşim Tutanak Dergisi

Hükümet Programları, TBMM Kütüphanesi

Avrupa Konseyi İstanbul Sözleşmesi

TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği (KEFE) Komisyonu,Uluslararası Belgeler Opuz –Türkiye Davası Kararı

TBMM 24/2. Dönem 1/572 e. Nolu Kanun Tasarısı

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı 6284 Sayılı Kanun İzleme Raporu, 2014

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü ve Bakanlık İşbirliği ile Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırma Sonuçları, 2015

Barolar Birliği Dergisi

Başbakanlık 2016/ 17 sayılı Genelgesi (4 Temmuz 2006 Tarih ve 26218 sayılı RG)



(EK.1/A)

**AYŞEGÜL YILDIRIM – Ankara Barosu Kadın Danışma
Merkezi Önceki Başkanı
Ayşegül Dalkır Kahveci
08.03.2017- ANKARA
(Süre : 2 Saat 2 Dakika)**

Dalkır Kahveci, A.: 6284 Sayılı Kanunun çıkmadan önceki süreçle ilgili bir çalışmanız varsa eğer o konuya değinebilir misiniz?

Yıldırım, A.: İlk olarak 90'ların başlarında aile içi şiddetle ilgili çalışmalarım oldu. O zamanlar kadınların aile içi şiddete maruz kalmaları halinde yasal olarak korunmalarını sağlayacak etkin bir hukuksal düzenleme yoktu. Türkiye'de kadın hareketi de ağırlıklı olarak bu aile içi şiddetin önlenmesi sorunu üzerinden toplandı yani kadınların çalışmalarıyla o mağduriyetleri sürekli dile getirmeleri ile ortaya çıktı. Devletin de imzaladığı uluslararası anlaşmalar nedeni ile bu konuda yükümlülük altına girmiş olması nedeni ile aile içi şiddetle mücadele etmek zorunda olması sonucunda O zamanlar çalışmakta olduğum Kadından ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı ve buna Bağlı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü bünyesinde ve Birleşmiş Milletler Kadının Kalkınmaya Katılımını Güçlendirme Projesi kapsamında çalıştım ve o görev sırasında TBMM'de o zamanki numarası ile 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunun düzenlenmesi çalışmalarında Bakanlık temsilcisi olarak aktif şekilde görev yaptım.

Dalkır Kahveci, A.: Yani 4320 sayılı kanun çıkmadan öncesinden bahsediyorsunuz.

Yıldırım, A.: Evet, öncesinden bahsediyorum, 90'lardan bahsediyorum. O zamanlar kadın cinayetleri çok fazla gündemde yoktu. Bir tane, iki tane gündeme geliyordu. Onlar da çok vahşice olan şeylerdi. İntihar vakası şeklinde gündeme geliyordu. Aslında intihar değil, intihara sürüklenmek vardı. Cinayet işleyip intihar gibi göstermek vardı. Küçük çocukların ablalarını, annelerini öldürmeleri vardı Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu bölgelerinde töre cinayeti olarak. Bunlar dillendirilmeye başlayınca bu sefer namus kavramından kaynaklı indirimler falan dile getirilmeye başlandı. Sonra bu kadınların gidecek yerlerinin olmadığı konuşulmaya başlandı. Sığınma evleri konuşulmaya başlandı.

Dalkır Kahveci,A.: Mor Çatı ilk örnek olarak kuruldu vakıf olarak.

Yıldırım, A.: Ankara Kadın Dayanışma Vakfı kuruldu, başka birkaç ilde daha vakıf çalışması yapıldı. Bazı duyarlı belediyelerin çalışmaları vardı. Ama kadınları evin dışında bir yerde barındırmanın suç olup olmadığı tartışıldı. Bunların hepsi uluslararası anlaşmaları, CEDAW'ı ve diğer uluslararası kadın toplantılarını ve bildirimlerini gündeme getirdi. Zaten 1985'te CEDAW imzalandıktan sonra bunlar daha çok dikkat çekmeye başladı.

Dalkır Kahveci, A.: İç hukuka da uyarlanma sorunu da vardı tabii...

Yıldırım, A.: Önemli olan suç işlendikten sonra müdahale etmek değil, suç işlemeden önlemektir. Bunu nasıl yapabiliriz diye yoğun çalışmalarımız oldu Bakanlık'ta. O zamanlar ben daha önce söylediğim gibi Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nde idim 90'ların sonlarında. Hasan Gemici, Işıl Saygın gibi isimlere danışmanlık yapıyordum Bir yandan da kadınlara aile içi şiddet konusunda danışmanlık yapıyordum. Bilgi Başvuru Bankası (3B) adı altında bir danışma birimi oluşturmuştuk Bakanlıkta.

Dalkır Kahveci, A.: Ne güzel...

Yıldırım, A.: O aralarda 4320 sayılı kanun için hazırlıklar yapılıyordu. Ama tabii kanun numarası falan belli değildi. Ne yapacağımızı tartışıyorduk. Yurt dışındaki çalışmaların tercümelerini yapıyordum ve bir yandan da Ankara Üniversitesinde Kadın Çalışmaları dalında yüksek lisans da yapıyordum o zamanlar. Yurtdışında koruyucu önlemler alma görevi ülkeye, devlete yüklendiğine dair uluslararası anlaşmalara bağlılık yükümlülüğümüzü gündeme getirdiğimizde tüm kadın örgütleri ile, oradan örnekler tercüme edildi ve Milletvekillerine sunumlar yapıldı, sivil toplum örgütleri toplandı, Kadının Statüsü Sorunları Genel Müdürlüğü'nün içinde Gönüllü Kadın Kuruluşları Hukuk Komisyonu kuruldu. Tüm bunlar orada da tartışıldı.

Dalkır Kahveci, A.: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ilk kurulduğu zaman, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bağlıydı değil mi? İmren Aykut döneminde...

Yıldırım, A.: Bizden önce öyledir... Kadından, Aileden ve Sosyal Hizmetlerden Sorumlu Devlet Bakanlığı'na bağlıydı.

Dalkır Kahveci, A.: Tamam, o dönemde Işıl Saygın da sanırım ilk bakandı.

Yıldırım, A.: Evet önce Işıl Saygın idi, daha sonra da Hasan Gemici'ye geçti. 4320 sayılı Kanunun en yoğun uygulanma zamanı da Hasan Gemici'ye geçtiği zamanlar. Bu önleyici tedbirleri alma görevi devlete aittir. Peki devlet bunu nasıl yapacak? Koruma kararları konusunda çocukları örnek aldık. İstismara uğrayan çocukları SHÇEK kendi bünyesine alıyordu, koruyordu. Barınma yerleri olması gerekiyordu. Vakıfların kuruluş zamanları da öyle... Kadın Dayanışma Vakfı, Mor Çatı gibi kurumlar dernek şeklinde, vakıf şeklinde kuruldu. 4320 sayılı yasa üç-dört maddelik çok kısa bir yasaydı. Acilen müdahale etmek için alelacele toparlandı. Gereçekleri üzerinde duruldu. Gereçeklerde de kadını korumak, sonra da evli kadının kocası tarafından uğradığı şiddetten dolayı korunması. En acili buydu. Çünkü kadınlara en fazla şiddeti kocaları, babaları, erkek kardeşleri uyguluyordu. Şunu da konuştuk; yani sadece koca değil aynı ailenin içinde yaşayan bütün bireyler, aynı çatı altında yaşayan bütün aile bireyleri... O kavramlardan şimdi ne kavramlara gelindi, bu çok mutluluk verici bir şey. Yani kapsamı ne olsun, nelerle ilgili olsun, kim görevli olsun hepsi tartışıldı.

Dalkır Kahveci, A.: Peki kanunun adı neden ailenin korunması oldu? Yani asıl amaç kadını korumak iken...

Yıldırım, A.: Meclisten bu şekilde geçebildi ancak. O kadar eril zihniyet var ki... Yani o zamanlar kadın hareketi bir yükseliş halindeydi, bir hareketlilik vardı. Buna rağmen meclise kadın hakları ile ilgili yasa geldiğinde bazı erkek milletvekillerinin gardını alarak hukuk komisyonuna gelmesine neden oluyordu. Hukuk Komisyonu'na Adalet Komisyonu'na bu şekilde geliyorlardı. 4320'yi geçirirken de böyle geldiler. Yok böyle bir şey, ben inanmıyorum. Sanki kendi hakları ihlal edilecekmiş de onu önleyici tavrı almaları gerekiyormuş gibi siperlerini alıp öyle geliyorlar. Ben inanmadım ona. Orada dalga geçiriyorlar. Kocasını döven kadın ne olacak diye kadının yeri aile bireyleri diye değiştirildi. Mesela yasaya 'kadını şiddetten korumaya yönelik yasa' gibi isimler koymuştuk, onları hep 'ailenin korunması' şeklinde değiştirdiler. Hiç olmazsa yasa geçsin de hangi isimle geçerse geçsin diye düşünüp mecburen böyle kabul ettik. Nitekim zaten sonra da 'Kadın, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı' 'Aile Bakanlığı' olarak değiştirildi. Ama o zaman 4320 sayılı yasa bile çok ciddi bir adımdı. Yasa çıktı, ilk olarak bir köyde uyguladık. Yasa çıktığında Genel Müdürlükte Işıl Saygın vardı o zaman. Hasan Gemici zamanında da yönetmelik çalışmalarına ve eğitimlerine başlamıştık. Bir köyde aile içi şiddet var, kadın dayak yiyor. Jandarma hareket edecek, orada jandarma koruma altına alacak. Nasıl yapalım diye düşünürken telefon açtım ben köyün bağlı olduğu Jandarma Komutanlığı'na. Ben, Kadının Statüsü Sorunları Genel Müdürlüğü'nden bakanımız Işıl Saygın adına arıyorum dedim. Böyle bir durum var, siz bu yasadaki kaynaklı başvurular var. Karar var, uygulamak durumundasınız. Biz de bakanlık olarak size haber vermek istedik, dedim. İnanmıyorum

fotoğraflarını falan muhtar daha sonra göndermişti Bakanlığa. Komutan evin iki tarafına iki tane jandarmayı dikmiş. Kadın evde oturuyor, adam yaklaşıyor.

Dalkır Kahveci A.: Yakın koruma tesis etmişler hem de.

Yıldırım A.: Acı olan şu ki Bakanlıktan aramamış olsaydım bu koruma sağlanacak mıydı? Nitekim kocası polis olan bir kadını hiç unutmuyorum. O benim içimi çok sızlatan bir konu. Polis namlunun ucunu kadının ağzına sokmuş öyle öldürmeye çalışıyor kadını. Kadın bunu bize anlattığında derhal yasal başvurularını yaptırıp hakkında koruma kararı aldirttik. Yani kadın sokakta geziyordu, adam yaklaşıyordu. Koruma kararı olmasına rağmen ve polislerle, amiriyle falan konuşmuş olmamıza rağmen adamın silahını almamışlar elinden... Zaten sürekli arıyorduk kadını iyi misin ne yapıyorsun diye soruyorduk. Bir iki hafta normal koruma ile gezdi kadın. Korumayla dediğim yani koruma altındaydı kadın. Sonra bir gün gazeteden okuduk adam kadını öldürmüş.

Dalkır Kahveci, A.: Ama şu anda bile var. 2015 yılı istatistiklerinde bile kadın polisin yanında öldürülmüş. Yani ne kadar kanun da olsa yine korunamıyor uygulamada.

Yıldırım, A.: Eğitim dedik. Sosyal hizmet uzmanlarına, psikologlara, doktorlara, adli tıpçılara, polisler, jandarmaya... Hepsine her sene defalarca eğitim verildi. Sadece Kadın Statüsü Sorunları Genel Müdürlüğü değil Aile Sorunlarını Araştırma ve Uygulama Kurumu da vardı aynı bakanlığa bağlı. O kadar çok, defalarca... İş ilerledi, ondan sonraki yıllarda Ankara Barosu, Barolar Birliği, tekrar bakanlık talimatıyla Valilik, SHÇEK... Hepsi defalarca eğitim çalışmalarına katıldı. Ama insanlar o eğitim çalışmalarına geliyorlar, oturuyorlar, bir şeyler dinliyorlar. Orada biraz itiraz edenler de oluyor. Uygulamaya gelince... Kadın karakola geliyor. O anda tehdit almış, dayak yemiş, bir şey olmuş. "Bir şey olmaz, kocandır. Sorun değil, gel sizi ben barıştırayım" Babacan Komiser rolünde. Kadın kocasından kaçmış gelmiş. Komiser kocasını telefonla çağırıp oraya getiriyor. Kadın doktora gidiyor, rapor alacak. Hastaneye gidiyor. Bazen hiç rapor bile yazılmıyor ya da en az rapor veriliyor. Sadece hasarı yarayı bereyi belirten raporlar veriyorlar, reçeteler veriyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: 4320 sayılı kanunda doktor raporu gerekiyordu değil mi? Doktor ve darp raporu olmadan verilmiyordu uzaklaştırma.

Yıldırım, A.: Evet, verilmiyordu, kesinlikle. Kadının beyanı esastır diye istediği kadar yazsın orada. Hakimler uygularken öyle bir yaklaşım gösteriyorlardı ki hakimlere dert anlatamıyorduk. Belge olmadan reddediyorlardı. Kaç başvuru reddedildi belge yok diye.

Dalkır Kahveci, A.: Herhalde 4320'nin uygulamadaki en büyük aksaklığı oydu. Bir de sadece evli kadınların yararlanıp; imam nikahlı, beraber yaşayan kadınların, sevgililerin, eşcinsel birlikteliklerin yararlanamamasıydı.

Yıldırım, A.: Aslında kapsam dışı değil ama uygularken kapsam dışı kalıyorlardı. Çünkü aile olarak kabul edilmiyorlar. Mesela bir adam vardı, karısını dövmüş. Bakanlık olarak biz uzaklaştırmışız. Biz nasıl uzaklaştırıyoruz? Genel Müdürlüğe, bana geliyor. Genel Müdürlük Meşrutiyet Caddesi'ndeydi. Biz o zaman o kadar duyarlıydık ki kapıdaki güvenlik görevlileri bile duyarlıydı. Kadın içeri giriyor, kadının yüz ifadesinden ne yaşadığını tahmin ediyorlar ve hemen yukarıya psikologlara veya benim yanıma çıkarıyorlar. Kadının anlatımıyla biz onun ağzından dilekçesini yazıyoruz. Kaç defa yaptık bunu. Kadına orada su, şekerli su veriyoruz. Aşağıda dilekçeyi evraktan geçiriyorum. Kadın bürokrasi ile de uğraşmıyor. Psikolog arkadaş o sırada onu dinliyor. Bana ayrı psikoloğa ayrı anlatma da yok. Biz dinleme tekniklerini de uygulayarak dinliyoruz onu. Aynı anda ikimiz birden notumuzu alıyoruz. Ben başvuru dilekçesini yazıyorum onun adına, o imzalıyor. Aşağıda evraktan geçiriyorum.

Dalkır Kahveci, A.: Hangi yıllar bu bahsettiğiniz?

Yıldırım, A.: 1998-2000 arası. Sonra Daire Başkanına götürüyorum, durumu anlatıyorum. Geliyor kapıdan kadına bakıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Peki o zaman rapor yoksa nasıl oluyordu?

Yıldırım, A.: Alıyorduk. Biz bakanlıktan başvurusuna yazı yazıyorduk. Cevabı da hazırlıyordum, psikolog arkadaş da hazırlıyordu. İkimizin raporuyla birlikte önce daire başkanımız sonra genel müdürümüz imzalardı. Hatta bakanımız orada ise büyük bir hevesle “Bana getirin bende imzalayayım” derdi. Fakir Fukara Fonu’na hitaben bir yazı yazıyorduk. Ankara Adliyesi’nde nöbetçi aile mahkemesine başvuru dilekçesini kadının adına ben yazıyordum. Üstüne de Genel Müdürlüğün üst yazısını yazıyorduk “işleme alınması” diye.

Dalkır Kahveci, A.: Aslında sizin yaptığınız Baro’daki Gelincik projesinin veya şu anki ŞÖNİM’lerin yaptığı gibi bir şeymiş.

Yıldırım, A.: Türkiye’de bir tane Genel Müdürlük vardı.O da buradaydı ve onun fiili uygulamasını biz orada böyle yapıyorduk. Kadın oturup da ağlıyor, korkmuş, yılmış, sinmiş.

Dalkır Kahveci, A.: O dönemlerde sığınma evleri var mıydı?

Yıldırım, A.: Vardı. Kadın Dayanışma Vakfı’nın sığınma evi vardı. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’nun sığınma evi vardı, hala da var.

Dalkır Kahveci, A.: Ama şimdi Ankara’daki kadınlar şanslı kadınlardı diğer illerimizdeki kadınlara göre.

Yıldırım, A.: Ankara’daki kadınlara bile yetmiyordu ki.

Dalkır Kahveci, A.: Tamam, yetmiyor ama bazı illerimizde hiç yok, hala da yok.

Yıldırım, A.: Tabii kadınları nereye yerleştireceğini bilmiyorsun. Sosyal hizmet uzmanı, psikolog, ben avukat üçümüz aynı anda dinliyorduk. Hatta o arada sosyal hizmet uzmanı sığınma evlerini arıyordu hangisinde yer var diye. Ankara’da Altındağ Belediyesi’nin, Kadın Dayanışma Vakfı’nın ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’nun toplamda üç tane sığınma evi vardı. Sosyal hizmet uzmanı oralar ile irtibata geçiyordu. Psikolog arkadaş ise Ankara Üniversitesi’nin krize müdahale merkezi var. Şiddet mağduru kadınlara acil psikolojik destek veriyordu, oradan randevuya koşturuyordu. Ben adliyeye dilekçe yazıyordum falan. Bir gün içinde kadını yerleştirdiğimizi, tedbir kararı aldığımızı, kadının cebine Fak Fuk Fon’dan para koyduğumuzu, kadını bir veya iki gün içinde rahatlattığımızı biliyorum. Ama bu nedir? Bu duyarlılıktır. Bu duyarlılığı bütün kamu personelinin hepsinin göstermesi lazım. Bizim de zaten bir geçim sorunumuz vardı. Bizim de kendimize göre ailevi sorunlarımız vardı ama şimdiki onları daha çok gündeme getirip işlerinin verdiği sorumluluğu ve duyarlılığı ikinci plana itmeyi tercih ediyorlar ve insanlar o kadar çok mağdur oluyorlar ki. Bakın yeni yasa çok ayrıntılı, bizim ilk hazırladığımız üç dört maddelik 4320 sayılı yasa gibi değil. Burada uluslararası anlaşmaları ilk başta ilke olarak kabul etmesi çok güzel bir şey. Mesela mahkemeye başvuruyorsun, hakimin önüne dosyanın gitmesi bile bazen bir buçuk iki günü buluyor. Burada mülki amirin koruyucu tedbir kararı ve önleyici tedbir kararı alabileceğini söylüyor.

Dalkır Kahveci, A.: Hatta polis karakolları bile alabiliyor acil durumlarda.Sonradan Aile Mahkemesi hakimine onaylatılıyor.

Yıldırım, A.: Bunlar çok güzel şeyler. Tedbir kararlarının nasıl uygulanacağı ayrı bir yönetmeliğe bile gerek kalmadan ayrıntısıyla, destek hizmetleri, hepsi burada yazılı. Böyle ayrıntılı bir yasal düzenleme de değildi o, çok etkin bir uygulamayı biz Ankara’da yapıyorduk ama taşradan çok ciddi sorunlar geliyordu, çok ciddi geri bildirimler geliyordu.

Bu sefer taşraya yönelik eğitim çalışmaları yapılmaya başlandı. Genel Müdürlüğün valilikler bünyesinde birimler oluşturulmaya başlandı. Yani insanlar işlerini insan hayatı ile ilgili olduğunu düşünüp ciddiye alırlarsa çok ayrıntılı düzenlemeye de gerek yok. O duyarlılık ile, zaten temel yasalarda gerekli görevler verilmiş memurlara, yapabilirler. Ama hepsi geri adım atıyor, hepsi korkuyor, çekiniyor. Yetki aşımı gibi bir şeyden korkuyorlar. Görevli olmadıkları konularda karar vermekten korkuyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: Mecliste komisyon kurulmuş ve 2013 ile 2014 yılı mukayese edilmiş. Aile içi ve kadına karşı şiddet olay sayısında 2014 yılında yüzde 33 artış olmuş, 2013'ten sonra. Kasten adam öldürme sayısında yüzde 26 artış olmuş. 51 kadın, 14 erkek toplam 65 kişi 6284 sayılı kanun kapsamında yakın korumadan yararlanmış. 77.000 kadın, 9779 erkek 87.000 kişi çağrı üzerine korumadan yararlanmış. 6284 sayılı kanun 87.000 kişi hakkında uygulanmış. Ancak geçici koruma tedbiri kapsamında çağrı üzerine korunurken 23 kadın hayatını kaybetmiş. Yani bu durum uygulamadaki aksaklığı gösteriyor. Hem koruma altındasın hem de yine öldürülüyorsun.

Yıldırım, A.: Evet, en büyük sıkıntı zaten şu anda o.

Dalkır Kahveci, A.: Demek ki bir aksaklık var. Hatta 2 tanesi polis memurunun yanındayken öldürülmüş. 23 kadının 21 tanesi de bu ani gelişen olaylar sonrasında polise çağrıda bulunamadığı için hayatını kaybetmiş. Çağrıda bulunsa bile polis gelene kadar yine öldürülecek. Kanun ilk çıktığında eğer hatırlarsan kelepçe getirilecek falan denmişti, panik butonu getirilecek denmişti, izleme yapılacak denmişti ve öyle bir sansasyon yaratıldı ki sanki her kadına yakın koruma sağlanacaktı gibi. Ben öyle zannetmiştim. Ne kadar güzel olur demiştim. Ben bile şiddete uğradım bir müvekkilimin kocası tarafından.

Yıldırım, A.: Ciddi misin?

Dalkır Kahveci, A.: Evet, gittim ben karakola. Kapımı kırdı. Karakol dedi ki eğer sen maaşını ödersen memurumuzun yakın koruma tahsis ederiz. O zaman bir anlamı yok. Ben özel güvenlik şirketinden de ücretle bir yakın koruma sağlayabilirim.

Yıldırım A.: Koruyucu güvenlik önlemleri uygulanmıyor. Aslında yasalarda bunun dayanakları var ama uygulanmıyor. Önleyici, koruyucu güvenlik tedbirleri uygulanmıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Elektronik kelepçe, takip izleme konusunda da ödeneğimiz yeterli değil dediler. Ben bunu Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ndan bir yetkiliye sormuştum. Adalet Bakanlığı ile anlaşamıyor. Adalet Bakanlığı diyor ki "benim elektronik kelepçe ile izleme yöntemim sadece diğer şeyler için yani tüm mahkumlar içerisinde seçeceğim kişilere uygulayabilecek kadar bütçem var". Aile Bakanlığı'na bütçe ayrılmıyor. Bu konunun da o nedenle uygulanmadığı söylendi.

Yıldırım, A.: Zaten para yok, personel yok.

Dalkır Kahveci A.: Ama kadına gelince para yok tabii.

Yıldırım, A.: Şiddeti önlemeye yönelik asla para yok. Personel yok. Olan personelin de isteği yok. Çok acı bir şey, aile içi şiddetle ilgili. Kadına yönelik, çocuğa yönelik aile içi şiddet ile ilgili. Bu sene yaşadım. 15 yaşında akli düzeyi geri olan bir kız çocuğu 0-3 yaş

arasında babasının cinsel tacizine maruz kaldığı için Avustralya'dan annesi almış bunu kaçırmış Türkiye'ye getirmiş. Türkiye'de babası bunu bulmasın diye farklı bir isimle kimlik değiştirerek kaçmışlar. 2015 yazında oldu bu olay temmuz ayında bana geldiler.

Dalkır Kahveci, A.: Kimlik değiştirmeyi kanun kapsamında mı yapıyorlar?

Yıldırım A.: Bu kanun kapsamında değil. Kadın kendisi, kadınlar dayanışma göstermişler farklı bir isimle yaşamını sürdürmüş. Çocuğun ismini de değiştirmiş. Okula farklı bir isimle kayıt yapmışlar ondan sonra. Ne kötü geliyor biliyor musun? Ne olur sanki yanımıza karşınıza gelen size başvuran insan mağdur. Ne olur sanki, biraz duyarlı davranın, kanun ne diyorsa size insiyatifinizi sonuna kadar kullanın. Ne var yani, bunu yapmak çok mu zor? Ne diyordum? 15 Temmuz'dan hemen önce geldi bana dosya.

Dalkır Kahveci, A.: Evet, şu Avustralya'daki çocuk...

Yıldırım, A.: Kadın Türkiye'ye çocuğunu kaçırmış kocasından, tacize uğradığına dair Avustralya'da tespit edilmiş.

Dalkır Kahveci, A.: Koca da Türk mü bu arada?

Yıldırım, A.: Evet, Türk. Çocuk daha sıfır yaşındayken bacak arasında morluklar, yaralar tespit etmiş. Kadın oraya bakarken adam da benim şey yaptığımı mı düşünüyorsun diyerek konuşmuş. Kadın bunun üzerine biraz şüphelenmiş, psikologlarla konuşmuş. Kendisi de bir psikologtu. Avustralya devleti duyarlı davranmış. Kadını, çocuğu kontrole almışlar. Adamla görüşmüşler. Adamın kendi kız kardeşiyle falan ensest ilişkisine dair itirafları da var İngilizce, Avustralya devletinin belgelerinde. Kadın bunun üzerine devlet çocuğuma el koyar bir daha bana göstermez düşüncesiyle o an korkmuş on iki on üç sene önce. Çocuğunu almış Türkiye'ye kaçırmış. Adamdan da kaçırmış. Boşanmışlar, velayet annede. Türkiye'de çocuğu görme hakkı var tabii adamın, boşanırken öyle bir hak verilmiş ama Avustralya devleti o boşanma kararında 'baba çocukla asla yalnız bırakılmayacak, görevlinin kontrolünde' diye notlar almış. Bütün bunların tercümeleri hepsini Avustralya devleti takip etmiş Türkiye'de TC numarasından. Türkiye'deki boşanma davasının evrakları oraya girmiş. Adam bir süre sonra çocuğu kadın göstermiyor diye velayet davası açmış. Velayet davasında maalesef tanıdığımız bir meslektaş, çocuk hakları merkezinde çalışan meslektaş büyüğümüz ablamız o adamın velayetini almış İngilizce biliyor olmasına rağmen Avustralya'daki o evrakların Türkçelerinin de dosya girmiş olmasına rağmen ki Avustralya devleti Türkiye'deki dosyayı kendisi tespit ediyor ve kendi evraklarını kendisi dosyaya koyuyor buradaki büyükelçilik aracılığıyla. Bu kadar duyarlılar. Annenin çocuğu göstermemesinin keyfi bir davranış olduğu esas alınarak velayet babaya veriliyor. Anne kaçtığı için davadan haberi olmuyor ve sonunda anneyi Ankara'da yakalıyorlar. Çocuk da ilkokula gidiyor. Çocuğu baba alıyor. Baba çocuğu aldığı anda anne dava açıyor. O zaman öğreniyor durumu, nafakanın iptali velayet davası falan. Bu dilekçenin içine çocuğun devlet tarafından korunmasını kabul ediyorum artık diyor yeter ki babada olmasın. Benden önceki avukat hep prosedür ile uğraşmış. Prosedür hep önlerine engel çıkmış ki mahkemeye başvurmuşlar, dava açmışlar, evraklar gelmiş. O evrakların içinde çocuğun enseste maruz kaldığına dair ciddi şüpheler olduğunun Türkçe tercümeleri var o resmi devlet belgelerinde. Bir oku, bir hakim olarak, Aile Mahkemesi hakimi olarak bir dosyayı bir oku. Ensest yahu! Bu başka bir şey değil.

Dalkır Kahveci, A.: Apaçık ortada.

Yıldırım, A.: Bir oku, ne olur! Yok. Koruma talebinin reddine, tedbir kararı talebinin reddine... Kadın çaresiz. Bu sefer sivil toplum örgütleri ile yıllar süren bağlantım yüzünden bana geldi. Tamam dedim, vekaleti aldım. 15 Temmuz oldu. Ben cuma günü evrakları aldım, vekalet cuma günü akşama doğru geldi. O gün 15 Temmuz darbe girişimi oldu.

Ha yeniymiş, ben eskiden olan bir şey sanıyordum.

Yıldırım, A.: Evet, yeni. 15 temmuz sonrası Pazartesi günü adliyeye gittim, hakim yerinde yok. Aile Mahkemesi personeli gergin. Adliyenin içine giremiyorum, kapıdaki herkes gergin. Anne yanımda başka türlü gergin. Çocuk gitti, ensestin faili olan babada çocuk ve kız çocuk ve akli dengesi geri olan bir kız çocuk. Her an tecavüz olabilir, çocuk hamile kalabilir. Yani bütün bir ülke darbe ile çırpınıyor, anne orada evladı için çırpınıyor bu yasa tam doğru düzgün uygulanıyor olsa her koşulda şu en son koruma yasası kanunu anne karakola gittiği anda karakol amiri acilen koruma kararı alıp Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne durumu bildirip hemen babanın kimlik bilgileri, adına kayıtlı araç var mı yok mu tespit edilip gerekirse adamın cep telefonu bile var mobeseden bile bulabilirler. Samsun'a mı gidiyor, orada da bağlantıya geçip babayı derhal yakalayıp velayet babada bile olsa çocuğu devletin korumasına almaları gerekiyor. Bu yasa bunu yaptırabilecek bir yasa. Yapmadılar. Hiç kimse, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğündekiler telefonlarımızı açmadı. Kadın kapıya gitti elinde başvurularla. Ben adliyede koşturuyorum. Kadını içeri bile almamışlar, anneyi. Adliyede hakim bulabilirsen iyi. Herkes birbirine atıyor. Aile Mahkemesi hakimi, savcı birbirine atıyor. Samsun'a göndeririz diyorlar, o anda Samsun'da da hakim ve savcı yok. Samsun'daki Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'nü arıyorum telefonları açmıyorlar, temizlikçiler falan çıkıyor telefona. Hadi tamam o hafta geçti. İki hafta kriz, iki hafta biz hiçbir şey yapamadık. İki hafta o anne her gün burada ağladı. Bu kanun yürürlükte. Hadi ilk iki-üç gün kaos oldu, bir şey oldu insanlar gitti. Dördüncü gün, beşinci gün, onuncu gün on beşinci gün! Üçüncü gün Aile Mahkemesi hakimi beni odasından kovdu. Neden? Nöbetçi olmasına rağmen yerinde yok, makamında yok, adliyede yok. Gidiyoruz, geliyoruz ortalıkta yok. İki dakikada hakim sadece tedbir kararı verecek. Sadece çocuğun devlet korumasına alınması istiyoruz. Çocuğu alın bize verin de demiyoruz. Kararı verecek, İl Müdürlüğü'ne duyuracak. Bu kadar! Ve sistem üzerinden duyurma imkanı da varmış. Karakola da sistem üzerinden gönderilebiliyormuş. Ne olur ya? Yani insanın eşi, anası, babası, çocuğu ölürse ancak işine gelmez. Üçüncü gün geldi. Tabi adliyede üç gün olmadığı ortaya çıktı. Anneyi de beni de odasında azarladı. Önce beni kovdu, sonra anneyi azarlayarak kovdu.

Dalkır Kahveci, A.: Sizin ne suçunuz var orada?

Yıldırım, A.: Adliyede olmadığını ortaya çıkartmışız biz. Ensest diyorum, kız çocuğu babada, failde diyorum. Bu çok vahim bir şey. Hani aile içi dayak, şiddet vs.bunlar vahim tabii ki. Öldürmek de vahim ama yapılabilecek şeyler var. O can daha gitmemiş ve geri dönüşü olmayan bir yola henüz daha girilmemiş. Yani o çocuk tecavüze uğramamış, hamile kalmamış bir şey yok daha.

Dalkır Kahveci, A.: Kaç yaşında çocuk?

Yıldırım, A.: On beş yaşında, şu anda on altı yaşında.

Dalkır Kahveci, A.: Tabii artık hamile kalma ihtimali de var.

Yıldırım, A.: Evet, kalabilir. Tecavüz çok ciddi bir olay ki hamilelik çok daha ciddi bir olay ve bunu koruyabilecek önleyebilecek tüm güç senin elinde. Kanunumuz var, yetkin var çocuk Mahkemesi hakiminin koruma kararı almaya yetkisi var. Savcılık, şiddetle ilgili olan görevli savcılarının da yetkisi var. Aile mahkemelerinin de var, mülki amirin var, bağlı bulunduğu polis karakolunun var. Hiçbiri bu kararı almadı.

Dalkır Kahveci, A.: Buradaki çekince ne olabilir? Ben hiçbir gerekçe göremiyorum.

Yıldırım, A.: Hiçbir şey bunun açıklaması olamaz. Bu tamamen kişisel insiyatifini burada kötüye kullanmak, umursamamak.

Dalkır Kahveci, A.: Görevi ihmal aslında.

Yıldırım, A.: Görevi ciddi ihmal, çok ciddi ihmal. Anne ile birlikte dolaşıyorum adliyede. Bir savcıya gittik. Savcı dedi ki ben bunu Samsun'a gönderirim dedi evrakı.

Dalkır Kahveci, A.: Samsun'da olduğu kesin mi babanın ve çocuğunun?

Yıldırım A.: Değil. Baba Samsun'da yaşıyormuş ama tahmin o. Benim ağzımdan baba çocuğu Samsun'a kaçırmış olabilir cümlesi çıktığı için evrakı Samsun'a göndermeyi nasıl tercih edebilirsin? Çocuğun ikametgahı Ankara. Ben devlet korumasına alınsın diyorum velayeti tedbiren bize verin demiyorum. Sen kararı al. Kararı almaya çekiniyor. Dosyayı, dilekçeyi almadı savcı.

Dalkır Kahveci, A.: Peki şeyi merak ediyorum ben bu konudaki düşüncelerinizi almak istiyorum Bu kanunun kötüye kullanıldığı durumlar olabilir mi? Bu kanun kadına yönelik şiddeti önlüyor ama benim kocanın avukatlığını yaptığım bir örnekte de kadın kocaya şiddet uyguluyordu. Bu nedenle biz kadının uzaklaştırılması için mahkemeye müracaat ettik ve hakim dedi ki “bu kanun kadınları korumak için çıkarıldı, erkekleri koruyamaz” dedi.

Yıldırım, A.: Yok öyle bir şey.

Dalkır Kahveci, A.: Ki her şey ortadaydı. Koca seksen yaşında, kadın kırk küsur yaşındaydı. Kadın sağlıklı, koca hasta yani kimin kime şiddet uygulayabileceği ortadaydı ancak bunları ispat edemedik. Kadın da aynı şekilde müracaat ettiği için kocam bana şiddet uyguluyor diye koca evden uzaklaştırıldı.

Yıldırım, A.: Saçmalığa bak.

Dalkır Kahveci, A.: Ben artık doktor raporlarımı, boy kilo cetvelini, hastalık raporlarımı, yaşlarımı, fotoğraflarımı dosyaya sunarak ancak itiraz edip kaldırtabildim.

Yıldırım, A.: İşte ön yargı kanunun uygulanmasını sıkıntıya sokuyor. Önyargı eğitimle bile gitmiyor. Yani ben artık şeyi düşünmeye başladım bu önyargıyı kafadan atmanın yolu ceza herhalde.

Dalkır Kahveci, A.: Cezaları ağırlaştırmak derken...

Yıldırım, A.: Bunu uygulamakla yükümlü memurun uygulamadığı hallerde o memura ceza. Yani nasıl bir zihniyettir bu? Burada açıkça yazıyor kanunda herkes için olduğu. Bu kanun kapsamında kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı şiddetten koruyan özel tedbirler ayrımcılık olarak yorumlanamaz. Burada kadın diyor, yukarıdaki ilkelerde kadından bahsediyor ama tanımlara girdiğinde ev içi şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet. Aynı aile içindeki bireylerden bahsetmiş. Sadece (ç) bendinde kadına yönelik şiddet “kadınlara yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranış”. İkinci maddenin (ç) bendinde kadından bahsediyor ama bu sadece kadına yönelik koruyucu bir kanun değil aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü şiddet diyor. Tamamen ön yargı.

Dalkır Kahveci, A.: Tabi tabi 1. madde de ne diyor? “Bu kanunun amacı şiddete uğrayan şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin...”

Yıldırım, A.: Kadından bazı maddelerde bahsetmesinin sebebi mevcut durumda kadınların biraz daha farklı şeylere maruz kalmasından kaynaklı.

Dalkır Kahveci, A.: Aslında açıkça uygulanabilir bir kanun ama buna rağmen kadın cinayetlerinin önlenememesini bu kadar güzel bir kanunumuz olmasına rağmen ben hep zihniyet değişimini sağlayamamış olmamıza bağlıyorum.

Yıldırım, A.: Kesinlikle. Farkındalık, bilinç yükseltme, duyarlılık... Bunlar feminist literatürün kelimeleri olarak algılanıyor ama hukuki literatüre de çok fazla girmesi lazım bunların. Bütün şiddetlerin önlenmesinde bütün kamu personelinin içine yerleşmesi gereken şeyler bunlar: farkındalık, duyarlılık, bilinç yükseltme.

Dalkır Kahveci, A.: Aslında bu kanunda şey var, bu kamu spotlarının yapılması. Her ay TRT kanallarında, özel televizyonlarda pek uygulanmıyor gibi geldi bana. Çok nadiren görüyorum kadına yönelik şiddeti ile ilgili kamu spotlarını.

Yıldırım, A.: O kamu spotlarının eskiden Tayfun Talipoğlu ile birlikte hazırlamıştık. Yıllar sonra bir kere daha televizyonlarda gösterdiler.

Dalkır Kahveci, A.: Acaba gerekli cezalar uygulanmıyor mu kanunu uygulamayanlara yönelik?

Yıldırım, A.: Yok, bir şey biraz zaman aldı mı herkes unutuyor. Onun sıcaklığı falan gidiyor gündemden düştü deniyor. Yani devlet politikası haline getirilip devletin kalıcı bir işi olarak kabul edilip de sürdürülse bu, o zaman çok şey değişir. Bilinç değiştirilmesi gerekir.

Dalkır Kahveci, A.: İlkokuldan beri müfredatta yer alması lazım kadının insan hakları, insan hakları dersi.

Yıldırım, A.: Evet, insan hakları dersi verilmeli ve insan haklarına dair uluslararası anlaşmalar ilkökul, ortaokul, lise müfredatlarında, üniversitede, bizim avukatlık stajında, askerlikte, bütün meslek örgütlerinin kendi eğitimlerinde, meslek içi eğitimlerde uluslararası anlaşmaların hepsinin Türkiye tarafından imzalanması, imzalanmayanların çekinceler konmuşsa çekincelerin kaldırılması ve onların ders olarak herkese verilmesi lazım.

Dalkır Kahveci, A.: Biraz da siyasi ayağı var tabii. Bunlar gündem dışı da olabilir ama yani ben ona da bağlıyorum. Yetkililerin yani hükümet yetkilileri olsun yapılanlar ile söylenenlerin birbiriyle örtüşüyor olması lazım.

Yıldırım, A.: Ben mecliste şunu duymuştum, o zamanın sağ tandanslı ve ortada denilen bir erkek milletvekilinden “bu uluslararası anlaşmalar bizim namusumuz” demişti. Çok güzel bir cümleydi bu, Medeni Kanun ile ilgili komisyonda. Medeni Kanun komisyonunda onu söyledi, bu 4320 ile ilgili komisyonda bunu biz söyledik milletvekillerine. Uluslararası anlaşmaların altına CEDAW'ın altına imza attınız, bunu uygulamak sizin artık namus borcunuz dedik. Ben uyarı aldım Dengir Mir Mehmet Fırat'tan. “Hanım kızım burada dokunulmazlığı olan biziz, sen değilsin” diye.

Dalkır Kahveci, A.: Peki en son bu İstanbul sözleşmesini imzaladık diye övünüyoruz.

Yıldırım, A.: Yani kağıt üstünde var bir şeyler ama uygulamaya gelince...

Dalkır Kahveci, A.: İstanbul sözleşmesi ki bu kanunlardaki haksız tahrik indiriminin kaldırılmasını tavsiye ediyor. Hala var ama ceza kanunumuzda.

Yıldırım, A.: Bazı uluslararası divanlar var ki oralarda bu uluslararası anlaşmalara uyulmaması halinde yaptırım içeren kararlar da alabiliyorlar ve Türkiye de o divanlara üye. ILO'nun var, CEDAW'ın var. Sadece Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi değil onun dışında belli sözleşmeleri düzenleyen kuruluşların Birleşmiş Milletler kuruluşlarının divanları var. Evet, o divana başvurabiliyor aslında. “Bu sözleşmeyi Türkiye imzaladı ama şurada şurada uymuyor. Ben şöyle bir zarar gördüm” ya da “böyle bir zarar tespit ettim” diye başvurulabilir oraya. Türkiye'ye yaptırım içeren bir karar alınabiliyor. Ama bunu meslektaşlar bilmiyor. Bilse bile insanlar sadece kendi yaşamlarını sürdürmeye odaklanmış durumdadır. İşlerini olması gereken en üst düzeyde yapmaya odaklanmadıkları için kimse bunları uygulamıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Acaba biraz da toplum hala ona hazır değil mi, o haksız tahrik indirimine? Ne zaman ki şu ataerkil zihniyet yok olacak toplumda, o zaman bu indirimler de belki kaldırılacaktır.

Yıldırım, A.: O da bu ülkede mümkün değil. Kendini en medeni, en modern, eğitimci, batıcı falan gören yani o beyaz yakalı, o Beyaz Türkler dedikleri o Selanik'ten gelenler falan... Benim ailem öyle.

Dalkır Kahveci, A.: Ama onlarda bile hala var mı ataerkil zihniyet?

Yıldırım, A.: Ben şu lafı duydum. Bizzat kendi babamdan duydum. Aile reisliği üzerine, annemin istediği bir şeyi yapmaması üzerine konuşuyorduk bir kaç yıl önce. “Ailenin reisi de benim, medeni kanun da benim, anayasa da benim, her şey benim” diye eline ne geçirdiyse evde kırdı adam. Bu adam ki kendini solda tanımlayan bir adam, sosyal demokraside tanımlayan bir adam. Resim hocası, üniversitede öğretim üyesi ve böyle cümleler kurdu ve bunu kendine hak gördü ve susturdu evdeki herkesi. O bunu yaptıktan sonra bu ülkede ataerkil zihniyetin ortadan kalkması mümkün değil. Zaten bütün bu güzel düzenlemeler meclisten geçinceye kadar kavga dövüş didine didine kadınlar bu yasaları çıkartıyorlar. Uygulamaya gelince tekrar kadın örgütleri didine didine bunları uygulamaya çalışıyor. Sürekli engel, hep engel.

Dalkır Kahveci, A.: Bazen ben acaba din mi engel oluyor diyorum ama baban öyle dindar bir insan da değildir.

Yıldırım, A.: Benimki de değildir ama dini davranışlarını da yerine getiriyor.

Dalkır Kahveci, A.: Biraz da o kılıfa sığınılıyor. Kur'an'da kadının namusu benim de namusumdur mu diyor? Çok önemli bir şey. Zina suçtur falan filan, tabii kadının zinasını diyor, erkeğin zinası suç değil mi?

Yıldırım, A.: Bence bu tamamen kılıf, tamamen bir bahane. O tamamen kendi içlerindeki egemenlik duygularını sürdürme çabası, başka bir şey değil. Erk, egemenlik, onu sürdürmek için her şeyi kullanıyorlar.

Dalkır Kahveci A.: Şimdi Türkiye'de böyle, Avrupa'da da var, Amerika'da da var kadın cinayeti.

Yıldırım, A.: Var ama orada koruma deyince tam anlamıyla uygulanıyor. Hani biraz önce konuştuk ya acaba kötüye kullanma da oluyor mu diye, bizim ülkemizin insanlarında gerçekten var bu. Ben meslek hayatımda gördüm. Kadın kendi kendini çimdikleyip, yaralayıp koruma kararı aldığını da gördüm. Yani kötüye kullanma da var. Bu nasıl anlaşılır?

Dalkır Kahveci, A.: İntikam almak için de...

Yıldırım, A.: Tabii o da var, bunu bilince insanlar yapıyorlar. Şimdi hakimler ilk başta dediler ki 4320 çıktığında rapor lazım. Psikolojik şiddetin belgesi yok. Onu ancak düzenli psikiyatrik görüşmelerle psikolojik şiddetin belgesini alabilirsin. Göz altında tecavüz vardı. İnsan Hakları Vakfı'na götürdük kızını, gözaltındaki tecavüzü ancak böyle belgeleyebildik. Gözaltındaydı çünkü. Tecavüze uğramış, kadın olduğu için tecavüz de belli olmuyor.

Dalkır Kahveci, A.: Polis tarafından mı?

Yıldırım, A.: Tabii, polis tarafından. İzi yok, belgesi yok, hiçbir şeyi yok. Bunu ancak İnsan Hakları Vakfı'nda psikiyatrik raporla belli bir düzenle takip edip onun raporuyla kanıtlayabildik. İşkence, işkencenin raporu yok. Bunların raporu yokken psikolojik raporla düzenli muayene sonucunda oluşturulan raporla kanıtlanabiliyor. Aile içi şiddet, hiç dışarıya yansımaya bir şey bu ve kadınların çoğu son dakikada yani artık bıçak kemiğe dayandığı zaman farkındalık düzeyine ulaşıyor. Pek çok kadın için farkındalık yetmiyor dışarıya başvurması için. Farkındalıktan sonra bir de canına yetme durumu olabiliyor, onu bekliyor kadınlar. Onun belgesi nasıl olacak?

Dalkır Kahveci, A.: Şey diyorum, bu kanun ehil kocalar için. Ehil olmayan koca uzaklaştırma kararını da hiç kaale almıyor ki benim için hiçbir önemi yok diyor.

Yıldırım, A.: Çoğu kişi için böyle, pek çok kişi önemsemiyor.

Dalkır Kahveci, A.: Zorlama hapsi mi acaba yetersiz, direkt böyle hapis cezalarının daha mı ağır uygulanması mı gerekiyor acaba?

Yıldırım, A.: Bizim ülkemizde aile yapımız biraz böyle bir şey, hani kol kırılır yen içinde kalır zihniyetinde ya bütün aileler. En modern ailede bile bu var. Şimdi aile içinde olan bir sorunun ailenin dışına yansımaya hali çok istisnai durumlarda oluyor. Böyle bir durumda erkekler de çekiniyor aslında olayın dışarıya yansımısından. Mesela sosyal devlet ilkesi gereği ailelerin düzenli gidip danışabilecekleri ücretsiz avukatlık hizmeti, tıbbi hizmet, sosyal hizmet...

Dalkır Kahveci, A.: Aile hekimliği var.

Yıldırım, A.: Aile hekimliğinde bile prosedür var, rahat rahat ulaşamıyoruz. İlaç yazdırmaya gidiyorsun falan, ne kadar diyalogun var. Bütün bunları mesela Aile Sağlığı Merkezlerinde psikologlar da olsa, ücretsiz olsa seri ulaşım imkanı olsa kolay ulaşılabilirse bunlara ve birazcık daha böyle medeni bir ülke olsak biz rahatlıkla aile danışmanına gidip danışıp bütün bu şiddet olmadan da önlenir, artmadan zarar vermeden de önlenir.

Dalkır Kahveci, A.: En azından devlet kontrolü olmuş olur.

Yıldırım, A.: Yani devlet kontrolünü de bazen devlet memurları yanlış uyguluyor. Dil çok önemli, üslup çok önemli, beden dili önemli.

Dalkır Kahveci, A.: Veya özel hayata müdahale tarzında da olmamalıdır.

Yıldırım, A.: Olmamalıdır. Yani insanlar yetişkin bireyler kendi sorunlarını kimden hangi aşamada nasıl yardım alacağını bilir. Devlet de bu imkanı hazır tutacak, kişiler oraya rahatça gidip başvurup “böyle bir şey yaşadım ne oluyor” diyebilecek. Bir psikoloğa, bir sosyal hizmet uzmanına parasız olarak gidip danışabilse kadınlar, erkekler, çocuklar gidip evde olan bir şey ile ilgili konuşabilse başlangıçta önlenir. Olduktan sonra dışarıya yansırken ben evde karılarını döven pek çok erkeğin benim karşımda çok beyefendi çok kibar davrandıklarına defalarca tanık oldum.

Dalkır Kahveci, A.: Rol yaptıklarına ve inkar ettiklerine...

Yıldırım A.: Onu yapan da var, yaptığından pişman olup vazgeçen, geri dönen, tedavi için başvuran da var. Evde yaptığı şeyi dışarıda anlatırken erkekler daha çekiniyor. O zaman da hakimi, savcısı, polisi “bu ailedir, karı kocadır, araya girilmez” diye düşünmeyip erkeği, şiddet uygulayan kişiyi biraz medeni olmaya davet etseler uygun bir lisanla etkileyici bir dille. “Bak bu davranışlar yanlıştır. Yanlış olmasının sebebi budur, sana ve ailene böyle zarar verir bu davranışların. Bu davranışlarını düzeltmezsen yaşamın bu kadar kötüleşir, başına bu kadar sıkıntılar gelir. Bundan sonra düzgün bir yaşam sürmek istiyorsan bu davranışlarını böyle değiştirmen gerekiyor” diye açıklayarak kendisini de bizzat işin içine koyarak açıklasalar bunu, yaptırımları gerekçesiyle birlikte doğru düzgün anlatıp uygulasalar, işlerini bilinçli bir şekilde yapsalar ve isteyerek yapsalar bunlar bu kadar artmaz. Kadının kadına şiddeti de var, çok var. Kaynananın gelinine şiddet uygulaması gibi annenin kızına uygulaması gibi kızının yaşlı anneye, ablaya uygulaması, babaya uygulaması gibi.

Dalkır Kahveci, A.: Yani gücü elinde tutan taraf diğer tarafa daha az zayıf gördüğü anda duygusal yönden veya fiziksel yönden şiddet uygulamaya meyilli.

Yıldırım, A.: Evet çok meyilli.

Dalkır Kahveci, A.: Bu biraz da insan doğasında kaynaklanıyor.

Yıldırım A.: Hele ki egemenliği, o erki elinden kaybedeceğini hissettiği anda mesela evine dışarıdan hırsız girdiğinde korumak istersin. Evin içindeki hükümlerinin azalacağını ve bir kısmını kaybedeceğini hissettiği anda erkek de oraya şiddet uyguluyor. Lafını geçirmek, sözünü dinletmek, hizmet görmek istiyor. Polisler mesela kendi yapmak istemedikleri canlarını sıkmak istemedikleri bir şey oluyor. Eve gidip de kadını korumak falan bazen istemiyor. Kadın onlara başvurduğu zaman ekstra bir çaba sarf edecekler, bir sıkıntıya girecekler, bunun kendilerine bir getirisi yok. Bir de “kadındır bu, kocası döver de sever de” önyargısı ile yaklaşım yapmak istemiyorlar. Yapmak istemeyince de bu sefer kadının tüm taleplerini öteliyorlar, kapatıyorlar. Çünkü belki kendileri de evde aynı şeyleri yapıyorlar. Egemenlik alanlarının kısıtlanacağını düşündükçe ona tepki gösteriyorlar. İşin acı yanı ÇATOM’larda çok çalıştım, ÇATOM’ları hep dolaştım. Çok Amaçlı Toplum Merkezlerinde kadınları toplayıp aile içinde iletişim teknikleri, yasal haklar falan anlatılıyordu.

Dalkır Kahveci, A.: ÇATOM’ların bağlı buldukları yer Çankaya Belediyesi mi?

Yıldırım, A.: Yok, değil. Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu muydu, Valilik miydi hatırlayamadım.

Dalkır Kahveci, A.: Yani devlet destekli o halde.

Yıldırım, A.: Evet. Orada dil çok önemli. Kadınlara diyorsun ki kocanla iletişim teknikleri şiddeti önlemek açısından alttan almak, ezik durmak, her dediğine evet demek değil. Yaptığı bir davranıştan dolayı ilk başta nasıl rahatsız olduğunu anlatmak için. “Sen çok sertsin, sen çok despotsun, sen hiç anlamıyorsun, sen bencilsin” demek yerine “Ben senin şu cümleleri böyle anladım ve buna kırıldım” diye dilini değiştirmesi gerekir. Davranışlarını ya da algılamasını değiştirmesi değil dilini değiştirerek kocasına kendisini daha verimli anlatabileceğini anlatıyoruz. Şimdi kadınlara bunu anlatırken hemen arkadan bir avukat arkadaş vardı, hukuki haklarla ilgili hem onu hem beni çağırılmışlardı. Öyle bir dil kullanıyor ki... Mesela ikimiz burada konuşurken şu masanın arkasına geçmek ben istemedim yakın oturmak, araya statü koymamak için.

Dalkır Kahveci, A.: Şu anda arabuluculuk eğitimlerinde de veriliyor bu.

Yıldırım A.: Evet iletişim teknikleri dinleme ve dinlememe teknikleri var. O kadınlar yetişkinler. Yetişkin eğitiminin yöntemleri farklıdır. İlgii sürekli canlı tutmak, aktif katılım sağlamak eğitimin etkinliği açısından önemlidir. Bunların hepsi gitti bir kenara, arkadaş kürsüde şöyle dik oturdu, ses de hükmedici bir ses:“Ben şimdi anlatacağım.Siz dinleyeceksiniz. Bundan sonra aklınızda soru varsa sorabilirsiniz.” Ben bilenim, siz bilmeyensiniz. Ben sorunsuz ve üstünüm, siz sorunlu ve eziksiz. Sen bu dille konuştuğun sürece hiçbir şekilde hiçbir şey anlatamazsın kimseye ve avukat arkadaş da bu dili kullandı. Kadınların şiddete maruz kaldıkları zaman o ezik yıkık halleriyle başvurduklarında muhatap oldukları kamu personelleri de bu dille yaklaşıyor. Dosyaya da bu zihniyetle yaklaşıyorlar. Dosya, evrak olarak görüyorlar. Hakim, savcı, doktor, polis bir an önce bitirip kenara atılması gereken bir iş olarak görüyorlar. İşini ciddiye almak zorundasın. O işten sen para kazanıyorsun ve yasaların sana getirdiği yükümlülükler var. Onu ciddiye alıp insani bir şekilde yapmak zorundasın çünkü insanla uğraşıyorsun. Bina bile yapıyor olsan o binanın içinde insanlar yaşayacak. O kadar utandım ki! Ondan sonra ara istedim.

Dalkır Kahveci, A: Biraz içselleştirmek gerekiyor sanırım. Bu işi yapan kişilerin kendini o kadının yerine koyarak empati yaparak davranması gerekiyor.

Yıldırım, A.: Çok fazla içselleştirince de işini yapamaz kılıyorsun.

Dalkır Kahveci A.: Çok fazla duygusal olmak da kötü tabi.

Yıldırım, A.: Sonra akşam yemeğinde o da şimdi yemek yiyor mu acaba diye ağlamaya başlıyorsun. Böylesi de var.

Dalkır Kahveci, A: Bir de ben hep şöyle düşünüyorum kadına şiddetin önlenmesine kadın hakları anlamında bütüncül olarak bakmak lazım. Yani kadının siyasetteki temsilini çözüp, istihdamını çözüp, eğitim sorununu çözeceksin ki kadın kendisini her yönden güçlü hissedecek. Bu durumda azalacak gibi şiddete karşı mücadele. Pek çok kadın neden katlanıyor? Param yok diyor, benim işim yok, ne yapacağım sokağa atılırsam, ben cahilim diyor. Bunlar çözümlerse şiddet de çözümler gibi geliyor bana bir parça yani tamamen değil.

Yıldırım, A.: Hiç olmazsa insanlar hizaya girerler.

Dalkır Kahveci, A.: Siyasette ne kadar çok kadın milletvekili yer alsa istediğimiz gibi her türlü kanunu da çıkartabileceğiz. Şu anda erkek milletvekillerinin fazla olması kanunları çıkarırken bile biraz zorluklarla karşılaşmamıza neden oluyor.

Yıldırım, A.: Aslında kadın milletvekili, erkek milletvekilinden çok; eril zihniyete sahip milletvekili meselesi. Mecliste kadınların sayısı artarsa mecliste küfür, hakaret, tehdit ve dayak kalkar diye düşünüyordum ama Şafak Pavey’i ve Aylin Nazlıaka’yı kadın milletvekilleri dövdü.

Dalkır Kahveci, A.: Doğru.

Yıldırım, A.: Hiç erkek milletvekili vurmadı onlara. Kadın milletvekilleri onları sakatladı, hastaneye yatırdı. Yani gözlerime inanamadım ben. Yok böyle bir şey! Mersin Baro başkanı dün kadın avukatı itekledi basın açıklaması sırasında.

Dalkır Kahveci, A.: Ne kadar ayıp.

Yıldırım, A.: Artık makam, mevki sahibi insanlar da bunu rahatlıkla yapıyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: Yine zihniyet dönüşümüne geliyoruz o halde, yine toplumsal cinsiyet anlayışının yerleşmesine geliyoruz.

Yıldırım A.: O yerleşecek, feodal zihniyet kalkacak. O yerleşecek.

Dalkır Kahveci, A.: Kadınlarda da yerleşecek sadece erkeklerde değil. 6284 sayılı kanunun çıkacağı gün meclisteki tartışmaların yapılacağı gün kadın milletvekillerinin çoğu gelmemiş.

Yıldırım, A.: Olacak iş mi?

Dalkır Kahveci, A.: Kadınlarla ilgili bir kanun çıkarılacak. Bütün kadınların geleceğini etkileyen bir kanun ve oylamaya gelmiyorsun. Çoğu da iktidar partisi milletvekilleri o dönemdeki kadın milletvekilleri.

Yıldırım, A.: Cinsiyeti istediği kadar kadın olsun. Feodal zihniyete sahip olduktan sonra,eril zihniyete sahip olduktan sonra hiç fark etmez.

Dalkır Kahveci, A.: Tabii meclisteki kadın milletvekili sayısına bakıyoruz.İktidar partisinde en fazla diğerlerinde daha az ama etkin olması önemli. Sayı o kadar önemli değil. Muhalefet partilerinin kadın milletvekilleri daha çok muhalefet ediyor, daha etkinler onlar.

Yıldırım, A.: Partilerinden de bağımsız hareket ediyor bir kısmı.

Dalkır Kahveci, A.: Biat kültürüne sahip olmadıkları için.

Yıldırım A.: Evet,öyle. Aylin Nazlıka tek başına hareket ediyor. Geçmişte de bunun pek çok örneği var. Partisi'nden istifa edip milletvekilliğini tek başına yürüten bir sürü kadın var.

Dalkır Kahveci, A.: Yani partisinde olsa bile mesela CHP çok şey bir parti değil yani bir kadın milletvekili orada çok rahat konuşabilir bence.

Yıldırım, A.: Çok farklı konuştuğu zaman dışlıyorlar, CHP'de de dışlıyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: Biraz Birgül Ayman Güler ile Dilek Akagün Yılmaz'ın çıkışı olmuştu.

Yıldırım, A.: Koltuk kavgası var. Parti içinde de eg

Dalkır Kahveci, A.: Biraz Birgül Ayman Güler ile Dilek Akagün Yılmaz'ın çıkışı olmuştu.

Yıldırım, A.: Koltuk kavgası var. Parti içinde de egemenlik sıkıntısı olan insanlar var. O yüzden dışlayabiliyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: Aklıma şey geldi şimdi. Aylin Nazlıka “vajina bekçiliği yapmayın” demişti. Bülent Arınç “nasıl bir kadın kendi organı ile ilgili böyle konuşabilir” demişti. Onlara göre tabu bu tür şeyler.Vajina terimi tıbbi bir terim.

Yıldırım, A.: Alışık olmadıkları bir terim ama, o yüzden kabullenemiyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: Bir ara da yine Canan Arıtman'dı sanırım. Başbakan “Bu CHP'li kadın milletvekillerinin de hepsi aynı tornadan çıkmış gibi” demişti sürekli muhalefet, sürekli aynı şeyler diye. Zihniyet tepeden aşağıya değişecek.

Yıldırım, A.: Çok değişmesi lazım, çok fazla değişmesi lazım. Bir kere bu ülkede hoşgörünün yerleşmesi lazım. Şimdi hoşgörünün tam zıddına gidiyoruz. İyice bölünmeye, ayrışmaya gitti insanlar. Herkes birbirinden nefret eder oldu. Ben bile birilerinden nefret ettiğimi hissetmeye başladım ara ara.

Dalkır Kahveci, A.: Televizyonda haber programı izliyorum.Sürekli bir bağışma, sürekli bir kavga. Bu mudur, yani tartışma böyle mi olur?

Yıldırım, A.: O siyasi yorumların yapıldığı programlar. Eşim izliyor ben kalkıp başka odaya gidiyorum.

Dalkır Kahveci, A.: Ben de eşim izlediği için mecburen denk geliyorum, yoksa ben de hiç izlemek istemiyorum. İzledikçe sinirlerim bozuluyor.

Yıldırım, A.: Her akşam başım ağrıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Şeyleri özlüyorum.Çok eski dönemlerde açık oturumlar olurdu, bütün partilerin genel başkanları çıkıp karşılıklı tartışıyorlardı. O düzeyde olması lazım.

Yıldırım A.: Demirel yaşlıydı, Cindoruk giderdi programlara. Parti başkanları ile falan Cindoruk'un konuştuğunu hatırlıyorum siyasi yorum programlarında.

Dalkır Kahveci, A.: Ulusal kanal bazen veriyor ben izliyorum. Erbakan, Doğu Perinçek, o dönemde kim vardı? Erdal İnönü, Demirel, Mesut Yılmaz hepsi yan yana oturmuşlar.

Yıldırım A.: Tansu Çiller'in katıldığı bir sürü program oluyordu.

Dalkır Kahveci, A.: Eşit düzeyde partilerinin programlarını açıklıyorlardı. Daha demokratmış Türkiye bundan öncesinde.

Yıldırım A.: İnsanlar da birbirlerine bu kadar çok kıymıyorlardı. Şimdi herkes birbirinden nefret ediyor. Böyle bir ortamda, herkesin nefret dolu olduğu bir ortamda kadına yönelik şiddet niye artıyor diye soruyoruz. Ülkede şiddet arttı ki, zaten şiddet arttı. Hayvanlara yönelik şiddet arttı. Siyasal şiddet var, ekonomik şiddet had safhada. Elli lira ile gidiyorsun poşetini ancak doldurabiliyorsun. O poşeti bir sene önce insanlar yirmi liraya dolduruyorlardı. Herkes geçim derdinde, geçim sıkıntısı derdinde. Şiddetin her alanda herkese karşı, hepsinin birbirine karşı çok yoğun olduğu bir ortamda kadın zaten müsait olarak görüldüğü için kadına yönelik şiddet daha da fazla artıyor. Niye kadın cinayetleri bu kadar arttı diyor kızlar. Ülke zaten kin nefret içinde hiç olmadığı kadar belki. 1980 öncesinde çok ciddi şiddet yaşıyordu, çatışmalar vardı ama hiç şiddetin içine girmemiş bir taban vardı. Partilerden, siyasi örgütlerden uzak eline hiç silah almamış, hiç birbirini vurmamış ciddi bir halk kitlesi vardı. Şimdi herkes her an birbirine saldırabilecek durumda.

Dalkır Kahveci, A.: Patlamaya hazır bomba gibi.

Yıldırım, A.: Yani bir şeyleri önlemek istiyorsak, kadına yönelik ve aile içi şiddeti önlemek istiyorsak öncelikle toplumdaki o kin ve nefret duygularını ortadan kaldırmamız lazım.

Dalkır Kahveci.: Sosyolojik olarak da evet incelenmesi lazım.

Yıldırım, A.: Ben hayatımda hiçbir zaman bu sene ki kadar kendimi gergin hissetmedim. Dört tane bombalı saldırı oldu. Birinde şehir dışındaydım, üçü de benim evim ile bürom arasındaki güzergahta oldu. Olacak iş değil. Eskiden biz "Eylül ayında Ekim ayında boşanma davası gelmiyor" derdik. Boşanma davaları ne zaman gelirdi? Martta veya Nisan'da gelirdi. Niye? Kış boyunca aile içi şiddet şikayetleri de hep Mart'ta, Nisan'da gelirdi.

Dalkır Kahveci, A.: İnsanlar eve mi kapamıyor?

Yıldırım, A.. İstersen bu açıdan da son on beş yılı bir gözden geçir. TÜİK’de vardır Adalet Bakanlığının istatistik verileri. Mart’ta, Nisan’da aile içi şiddet ile ilgili başvurular gelir, boşanma ile ilgili şikayetler gelir.

Dalkır Kahveci, A.: Nasıl bir etkisi olabilir iklimin insanlar üzerinde?

Yıldırım, A.: Kış boyunca evde sürekli bir aradalar, birbirlerini yiyorlar.Yazın herkes dışarıda, gece geç saatte hava kararıyor, birbirlerinden uzaktalar.Yazın rahat geçiyor. Eylül, ekim olduğunda adliye açıldığında çok fazla boşanma davası gelmez ama Kasım, Aralık, Ocak geçer, üç ay. Hele ki çok kış olduğu zamanlar fazla aile içi şiddet yaşanır. Hatta Şubat, Mart’ı bile beklemez. Ocak’ta, Şubat’ta çok yoğun olurdu, çok çalışırdık. Ben Genel Müdürlük’te iken de kendi büromu açtıktan sonra da çok çalışırdık. Hep derdim şimdi geliyor Şubat’ta başlayacak boşanma davaları, takır takır gelirdi hepsi. Şimdi öyle ay dönemleri yoktur eminim. Bütün sene boyunca çok yoğun başvuru vardır çünkü sürekli herkes birbiriyle gergin.

Dalkır Kahveci, A.: Ankara Barosu Kadın Hakları Merkezi Başkanlığı yaptığın döneme ait söyleyebileceğin bir şey var mı veya Gelincik merkezi ile sizin çalışmalarınız arasındaki fark nedir?

Yıldırım, A.: Birimler farklı. Gelincik Merkezi acil durumlara müdahale merkezidir, aile içi şiddet odaklı. Kadın Hakları Merkezi de kadınların hukuki bütün sorunlarıyla ilgilenir. Eğitim çalışmaları yapar, ayrıca bir hukuki danışma merkezi... Gelincik sadece şiddet ve şiddet bağlantılı olaylar ile ilgili, nafaka velayet de var. Onlar şiddet odaklı başvurular için geçerli. Kadın Hakları Merkezimizin danışma merkezinde ise şiddet odaklı olmayan konularda kadınlara yasal danışmanlık yapıyorduk ve davasına avukat isteyen kadınları ise Baromuzun Adli Yardım Merkezine gönderiyorduk. Mesela miras davasındaki gibi.

Dalkır Kahveci, A.: Ama Gelincik Merkezi yokken sanki onun yaptığı işleri de Kadın Hakları Merkezi yapıyordu değil mi?

Yıldırım, A.: Evet, öncesinde yapıyordu. Ben 2012 yılında Kadın Hakları Merkezinin başkanlığı yaptığım zaman biz kadın danışma merkezini iyice aktif hale getirmiştik. Bizden önce de vardı danışmanlıkları. Orada nafaka, boşanma gibi genel olarak şiddetin olmadığı olaylarda da danışmanlık yapıyorduk. Şiddet dahil ise de SHÇEK’in sığınmaevine filan gönderiyorduk.

Dalkır Kahveci, A.: Sanki adli yardım merkezinin bir birimi gibi mi?

Yıldırım, A.: Onun gibi sayılabilir. Biz mesela adli yardımlık olan durumları tespit edip adli yardım merkezine gönderiyorduk. Gelincik Merkezi açtı ama akut şiddet durumu vardı.Onu da hemen yazıyla oraya bildiriyorduk. Kadınlar öncelikle danışma merkezine geliyorlardı, biz onları durumlarına göre dağıtıyorduk. Mesela şiddet yok, adli yardımlık kadar ekonomik olarak kötü durumda da değil. Ona yasal haklarını anlatıyorduk ve avukatla görüşmesi gerektiğini söylüyorduk. Mesela bir miras sorunu var. Adli yardıma gitmiyor. Kadın olduğu için öncelikle Kadın Hakları Merkezine geliyor çünkü kadın olmaktan kaynaklı miras paylaşımında farklı sorunlar yaşayabiliyor. Adli yardımdakiler böyle bakmazlar buna. Sadece adli yardım çerçevesinde bakarlar ama biz miras hukukunda sorun yaşayan bir kadın olduğu için onun farklı sorunlarının olduğunu farkındaydık. Biz ona göre kadınla konuşuyorduk, tedbir alıyorduk. Kadın Hakları Merkezinin danışma biriminin devam etmesi gerekiyordu ama olmadı.

Dalkır Kahveci, A.: Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin kuruluşunda Gelincik merkezinin rol model alındığını düşünüyorum. Öyle bir düşüncen var mı senin de? Hatta Koza projesini başlatıyoruz falan denildi önce. Kadınları bir koza gibi takip edeceğiz, toplayacağız merkezlerde, 7 gün 24 Saat esaslı çalışacağız deniyordu.

Yıldırım, A.: Ne kadar acı bir şey devletin kurumu haline gelmesi.

Dalkır Kahveci, A.: Çünkü Gelincik Merkezi 7 gün 24 saat esasına göre çalışıyordu.

Yıldırım, A.: Şu anda bile devam ediyor.

Dalkır Kahveci, A.: Hatta meclis tutanaklarında Dilek Akagün Yılmaz bu nedenle bu kanuna itiraz ediyor. Şiddet önleme ve izleme merkezleri kurulacaksa bile aynen Gelincik Merkezi gibi çalışmaları gerekir diyor. Mobil çalışmalı, kadın şiddete uğruyorsa sen onu evinden direkt alıp getirip tek merkezde tüm sorunlarını çözmelisin diyor. O da şu anda tamamen uygulanamıyor. Kadın yine karakola ayrı gidiyor, hastaneye ayrı gidiyor, adliyeye ayrı gidiyor. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi içerisinde direkt aslında kanunun uygulanabileceği bir birim olabilir kadını yormadan.

Yıldırım, A.: Şu an yürürlükteki bu yasa ona imkan da tanıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Aslında yönetmelikle yapılabilir belki.

Yıldırım, A.: Yönetmeliğe bile gerek yok aslında. Gerçekten isteyen birisi bu yasaya dayanarak yapabilir. Kurumlar arası protokoller düzenleniyor çünkü ve bu protokoller Birleşmiş Milletler'in de desteğini alabiliyorlar maddi açıdan sadece devlet bütçesinin yetmediği durumlarda. Kurumlar arası protokol düzenleniyor ve bu ülkedeki pek çok kurum kanun hükmünde kararname ile yürüyen yıllarca devam eden kurumları da dahil maddi kaynağını istihdam ettiği personelin parasını Birleşmiş Milletler istihdam projelerinden aldı. Hala daha aldığı projeleri var. Devlet Planlama Teşkilatının uzmanlarının yarısından çoğu Birleşmiş Milletler' den maaş alıyor, devlet bütçesinden değil yani. "Bütçe yetmiyor, bütçe yetmiyor". Çözümü var, istersen çözümü var. Kurumlar arası o kadar çok protokoller imzalanıyor, törenlerle protokoller imzalanıyor. Bakanlıklar arası, genel müdürlükler arası protokoller imzalanıyor ve o protokoller doğrultusunda bir hizmet ağı kuruluyor. 4320 ile ilgili yaptığımız şey oydu. İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Aile, Çocuk ve Sosyal Hizmetlerden Sorumlu Devlet Bakanlığı, Adalet Bakanlığı dört beş bakanlık bir araya geldik, protokol imzaladık. Biz bakan danışmanları olarak brifing verdik bakanlara, diğer kuruluşlara. Her birimiz ayrı ayrı konuştuk. En sonunda da komisyon kurduk, çalışma raporu hazırladık. Bunun doğrultusunda protokol hazırladık. O protokolda kim nereye başvuracak, bütün o hastanelerin ilgili birimleri kuruldu. Emniyette özel birimler kuruldu, sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumunda özel birimler kuruldu. Hepsinin telefonlarının, adreslerinin olduğu broşürler bastırdık. Kadınlara sivil toplum örgütlerine falan dağıttık. Kuruluşlar arası protokoller düzenlenebilir. Bunun yasal olarak dayanakları da var. Bu yasa zaten bunu gerektiriyor.

Dalkır Kahveci, A.: Biraz sosyal hizmet uzmanları yetersiz mi kalıyor acaba veya merkezlerin sayısı mı az? Yani nöbet sistemi olabilir hafta sonları için değil mi?

Yıldırım A.: İstenirse yapılabilir, gerçekten yapılabilir. Çünkü 444'lü numaralar var, 155 gibi hatlar var, yapılabilir.

Dalkır Kahveci, A.: Aslında kadına şiddetle ilgili de bir hat olması lazım.

Yıldırım A.: O hat da var. Yapılmayacak bir şey değil, yapılabilir. Yeter ki istensin.

Dalkır Kahveci, A.: Belki şiddete uğrayan kadının evden çıkacak parası yok, değil mi?

Yıldırım, A.: Yok tabii.

Dalkır Kahveci, A.: Yani senin onu gidip direkt evinden alıp getirmen lazım merkeze.

Yıldırım A.: Yıllar önce ağladığım bir şey var. Kadın Maraş'tan. Kocası dövmüş üç tane veya dört tane çocuğu var. Yanına nüfus cüzdanını bile almamış, evden kendini can havliyle atmış. AŞTİ yeni kurulmuştu o zamanlar. AŞTİ'de kalmış geceleri birkaç gün. En sonunda da artık kendimi bir tırın altına bir kamyonun altına atayım da öleyim demiş. Ankara'da Meşrutiyet Caddesi'nde dolaşıyormuş. Genel Müdürlük de Meşrutiyet Caddesi'nde. Bakmış Kadının Statüsü Sorunları Genel Müdürlüğü tabelasını görmüş. Kendini içeri atmış. Kapıdaki görevliler, cahil dersin, adamlar eril ama kadını öyle görünce anlamışlar kötü bir şeyler yaşadığını. Yukarı çıkardılar. O gün kadına biz kocası hakkında koruma kararı için Ankara Asliye Hukuk Mahkemesine başvurduk. Aile mahkemeleri yoktu o zaman. ki Maraş'ta kocasını, ailesini orada bırakmış gelmiş, nüfus cüzdanı bile yok. Biz dilekçeyi kendimiz yazdık, bakanlık olarak başvurduk. 4320'de ihbarda vardı o zamanlar. Biz başvurduk. Belge falan hiçbir şey yok.

Dalkır Kahveci, A.: Şu anda da bakanlık davalara müdahil olarak katılabiliyor.

Yıldırım, A.: Kendimiz, biz personel olarak bunu icat ettik ve belge istiyor mahkemeler, biz kendimiz rapor tuttuk. Onu belge olarak sunduk. İstersen çözüm bulabilirsin. Ertesi gün koruma kararı aldık. Sosyal hizmetlerden telefonla dilekçeleri yazıp geçirip faks çektik. Av. Ali Kurt, Fakir Fukara Fonu'nun başındaydı, ona faks çektik. O kabul etti, kadına para bağlandı. Daha sonra boşanma davasını açtık kadının adına. Avukata vekalet verdirdik. Vekalet masrafını bile Genel Müdürlüğün bir fonu vardı, oradan hallettik. Boşanma davası, tedbir nafakası, çocukların velayetinin tedbiren alınması, Fak Fuk Fon'dan para tahsili, kadına da yaşlı bir kadına bakacak şekilde gece gündüz kalmalı bir iş bulduk. Çocuklarını getirdik, kalacak yer, istihdam, parasal yardım, sosyal yardım hepsini bir iki gün içinde hallettik ki bu kanun yoktu o zaman. Sadece 4320 sayılı kanun vardı. Şu andaki koruma kanunu yoktu. Biz bunu yapabildik. İstiyorsan yaparsın, duyarlıysan yaparsın. Yapmadığın zaman neler olabileceğinin farkındaysan yaparsın.

Dalkır Kahveci, A.: Şimdi bu sığınma evleri konusunda...

Yıldırım A.: Benim yüksek lisans tezimdi.

Dalkır Kahveci, A.: Çok güzel.

Yıldırım, A.: Yüksek lisans tezim, Türkiye'deki sığınma evleri, Mor Çatı, Kadın Dayanışma Vakfı ve belediyelerin sığınma evleri. Ankara'da Kadın Dayanışma Vakfı'nın vardı sığınma evleri, ekonomik nedenlerle kapattılar. Sadece danışma merkezi olarak götürüyorlar işi. O acı bir şey, parasal kaynakları yok. Birleşmiş Milletler her zaman aynı şeyi sürekli finanse etmiyor. Altındağ Belediyesi o zamanlar DSP'nin elindeydi. Orada vardı bir sığınma evi. Sonra belediye değişince, AKP ye geçince orası kapandı. İstanbul'da Mor Çatı'nın vardı. Tabii kira ödemek zorundalar bu vakıflar. Kendi mülkleri olsa belki kiradan kurtulup daha rahat götürebilecekler. Kira sorunu olduğu için onlar da ekonomik nedenle kapattılar. Herkes gelip yardım istiyor ama kimse ben size nasıl yardım edebilirim diye sormuyor. İstanbul'da pek çok belediyenin sığınma evi vardı. Küçükçekmece'de, Şişli'de vb.

Dalkır Kahveci, A.: Hala var mı yoksa kapatıldı mı? Şu anda hala vardır çünkü sürekli artması lazım nüfus bu kadar arttığına göre. Belediye kanununa göre yanlış hatırlamıyorsam nüfusu 50 bini aşan tüm Belediyelerde olması gerekiyordu.

Yıldırım, A.: Onu da koydurduk. Evet onun çalışmalarını da yaptık Genel Müdürlükteyken. Onların da içinde yer almıştım ben.

Dalkır Kahveci, A.: Ama demek ki onun da bir yaptırımı yok ki uygulamada dikkat edilmiyor. Neden yok?

Yıldırım, A.: Kimse umursamıyor. “Sığınma evine düşmek” gibi öyle bir kelime kullanıyorlar. Sığınma evine düştü diye.

Dalkır Kahveci, A.: **Bir ara sığınma evi denilmesin denildi, değil mi? Farklı isimler önerildi. Kadın Konukevi denildi.**

Yıldırım, A.: Sığınmaevini sivil toplum örgütleri, demokratik kitle örgütleri, tüzel kişilikler kullanıyor. Konukevleri kelimesini devlet kullanıyor. Bir de Şefkatevlerini de AKP'liler kullanıyor şimdi Şefkat evleri çıktı.

Dalkır Kahveci, A.: **Aslında o da sığınma evi mi? Ben görüyorum Yenimahalle’de.**

Yıldırım, A.: Evet, sığınma evi. Şefkat evleri sığınma ihtiyacı olan insanları barındırıyor, kadın, erkek ve çocuk. Ama öyle garip ki...

Dalkır Kahveci, A.: **Müvekkilim bir sığınma evinde kalmıştı, cezaevinden hiçbir farkı yok dedi bana.**

Yıldırım A.: Bazı sığınma evleri öyle.

Dalkır Kahveci, A.: **Yani giriş çıkış saatleri kontrollü diyor, içerisi çok kötü, çok kalabalık, üst üste filan diyor.**

Yıldırım, A.: SHÇEK’te mi kaldı?

Dalkır Kahveci, A.: **Bilemiyorum hangi sığınma evi olduğunu ama onun yerine AŞTİ’de kalmayı daha özgürce, daha rahat bir yer olarak görüyordu.**

Yıldırım, A.: Sığınma evlerinin nasıl olması gerektiğine dair bir sürü çalışma yaptık.

Dalkır Kahveci, A.: **Orada da bir uzmanlaşma olması gerekir.**

Yıldırım, A.: Orada da sosyal hizmet uzmanı, psikologlar,hukukçular...

Dalkır Kahveci, A.: **Fuhuş yapan kadınlarla, uyuşturucu kullananlar aynı yere konuyor deniliyor.**

Yıldırım A.: Orası karmakarışık bir yer değil aslında.

Dalkır Kahveci, A.: **Bağımlı kadınlar herhalde alınmıyor diye biliyorum.**

Yıldırım, A.: Kural şuydu, üçüncü kere gelen kadın alınmıyor. Bir kere geliyor kalıyor, yararlanıyor, hayatını yoluna koyuyor, gidiyor kocasıyla barışıyor. Şiddet uygulanıyor, tekrar geliyor. Yine aynı yoldan yürüyor. Üçüncü kez geldiği zaman, Türkiye’de bir ağ kurmuştuk aramızda, hiç bir sığınma evine alınmıyor. Yani iki kere yardım ettiğinde üçüncüde artık ne yapması gerektiğini biliyor, kendi kendisine çözecek. Hukuki yardım sağlanır ama sığınma evine alma konusu olmuyor. Bağımlılar için tedavi merkezleri ile hani protokol demiştim ya Sağlık Bakanlığı’yla AMATEM’de falan bağlantı kurup kadını kabul ediyordu sığınma evleri ama öncelikle AMATEM’e yatıp tedavi olma şartı geliyordu. Çocuk varsa çocuk SHÇEK’e veriliyordu. Geçici prosedürde alıyordu SHÇEK, kalıcı olarak almıyordu. Bu, protokollerle sağlanıyordu. Mesela alkolik ise yine AMATEM’e.

Dalkır Kahveci, A.: **Fuhuş yapıyorsa?**

Yıldırım, A.: Fuhuş yapan kadın şiddet mağduru olarak başvurmuş ise zaten fuhuşun dışına çıkmış demektir.Bu sefer İş ve İşçi Çalışma Bakanlığı ile bağlantılı ona başka bir şehirde bir

iş bulunuyordu. Yani onu şiddet ortamından uzaklaştıracak bütün yardımları devlet kurumlar arasındaki protokollerle bu hizmeti veriyordu.

Dalkır Kahveci, A.: Evet çok güzelmiş.

Yıldırım, A.: Kadın Dayanışma Vakfı'na da gitmiş olsa, Mor Çatı'ya da gitmiş olsa, SHÇEK'e de belediyeye de gitmiş olsa, nereye giderse gitsin o protokolden dolayı başvuru yapılıp o irtibat sağlanıyordu. Bir süre sonra biz şunu gördük ki SHÇEK'de hepsi bir araya alınıyor. Hepsi bir araya alınınca, bir de bina Kızılay gibi bir yerdedi, Ulus'ta mıydı yoksa? Bir kamu kurumunun en üst katı, mesela vergi dairesini düşünün. Kamu kurumunun içinde erkeklerin de olduğu merdivenlerden çıkıyorsun yukarı. Demir kapı açılıyor cezaevindeki gibi. Yukarıya çıkıyorsun ve orada ranzalarda kadınlar. Ev ortamı değil. Bu sefer kadınlar oradan kaçıyorlardı.

Dalkır Kahveci, A.: Biraz ara verelim...

Yıldırım, A.: Biraz önce, "hakim kadının erkeğe şiddet uyguladığını kabul etmedi, bu yasa sadece kadını koruyor dedi" diye söyledin ya demin, aynı şekilde böyle evlilik dışı birliktelikler, aynı çatı altında yaşayan sevgililer ya da imam nikahı ile yaşayan eşler, çocukları var ya da yok, eşcinseller de var. Zaten eşcinseller mahkemeye bu konuda başvurmaya da çekinirler. Toplum içinde kendilerini ifade etmeye de çekinirler zaten. Ama daha çok imam nikahlılar buna başvurur, bir de Safiye Soyman'la Faik bey gibi evlenmeden birlikte yaşayan, hayat arkadaşı olan tipler başvurabilirler. Orada da mesela illa ki aile bireyi diye diretmeye gerek yok. Aynı çatı altında yaşayan, yaşamı paylaşan insanlar için geçerli bu yasa. Ama öbür taraftan da resmi nikahı olmayan kişilere bu yasa uygulanırsa imam nikahını meşrulaştırıyor diye yorumlarsan ona da şöyle cevap veririm. Resmi nikah olmadan imam nikahı ile yaşayanlara bir ceza öngörüyor Medeni Kanun. Ceza Kanunu'nda da aile dışındaki kişilere uygulanan şiddete dair ceza düzenlemeleri var. Bunu uygula o zaman.

Dalkır Kahveci, A.: Evet, şiddetten koru bir taraftan,diğer taraftan da neyse bunun yaptırımını onu uygula.

Yıldırım A.: Şimdi birisini sevip onunla aynı evde yaşayan bir kadının şiddete maruz kalması hak mıdır? Arada resmi nikah yok diye sen bunu hak ediyorsun mu diyeceğiz? Bu çok kabul edilemeyecek bir yaklaşım. Mesela daha önce kendini demokratik kitle örgütü olarak isimlendiren bir dernekte tecavüzü konuşuyoruz. Kadının bir tanesi kalktı dedi ki "Zengin kadına yapılan şey tecavüz değildir".

Dalkır Kahveci, A.: Ne demek bu?

Yıldırım, A.: Yani "Zengin kadın, çalışmayan kadın zaten para için, zengin yaşamı sürdürmek için evleniyordur. Ona yapılan şey tecavüz değildir". Böyle saçma sapan bir düşünce olabilir mi? Zengine yapılan tecavüz değil ama fakire yapılan tecavüz kabul edilecek. Tecavüz erkek erkinin devamlılığını sağlamaya yönelik erkek tarafından uygulanan bir cinsel şiddet türü imiş. Zengin de sürdürmek istemiş o zenginliğin devamı için. O zaman o zengin olan kadın bu erkin devamlılığını istediği için ona yapılan tecavüz sayılmamış. Saçma sapan bir yorum.

Dalkır Kahveci, A.: İstanbul'un bir semtinde zina olan konu diğer semtinde seviyeli birliktelik olarak kabul edilmesi gibi bir şey.

Yıldırım A.: Evet. Kadın tecavüze mağdur kalmış. Dili, dini, mezhebi, ırkı, sosyal statüsü, eğitim durumu hiçbirisi önemli değil. Orada tecavüz mağdurudur o kadın. Böyle saçma sapan bir yaklaşım olamaz. Aile içi şiddette de aynı şey geçerli. Resmi nikahı yoksa sen devlet olarak takip edeceksin resmi nikahını kıydırtacaksın ona. Zina suç değil ama boşanma sebebi.

Dalkır Kahveci, A.: Bir taraftan da tecavüze uğrayanın evlenmesini indirim sebebi yapmak için kanun çıkacaktı neredeyse.

Yıldırım, A.: Evet yarın öbür gün referandumdan sonra çıkmayacağının garantisi yok.

Dalkır Kahveci, A.: Bu da tecavüzü meşrulaştırmayacak mı o halde?

Yıldırım, A.: Kesinlikle. Çocuğa istismar dedikleri şey zaten tecavüz. Niye istismar diyorlar ona? Erkini kullanarak yaptığı için bir de tecavüz diyebilmek için erkeğin organının kadının organının içine girmesi gerekiyormuş tam anlamıyla. Çocuklarda bu girme işlemi tam gerçekleşmediği için teşebbüs aşamasında kalmış oluyormuş, ona istismar deniyormuş. Bunun açıklaması bu. Nevzat Toroslu Hoca Hukuk Fakültesi'ndeki sınavlarda derslerde anlattı bunu. Onun için adı istismar, aslında o tecavüz.

Dalkır Kahveci, A.: Tecavüz aşamasında kalana da istismar deniyor şu anda eskiden eksik teşebbüs, tam teşebbüs deniyordu.

Yıldırım A.: Bir de fiili imkansızlık diye bir şey vardı. Fiili imkansızlık halinde de fiil tam gerçekleşmiş sayılıyordu hümanist doktrin açısından. Yani bilmiyorum her şeye hümanist doktrin açısından bakmak lazım, içselleştirerek bakmak lazım, mağdurun lehine yorumlamak lazım. Mağdur zarar gördüğünü söylediği zaman zarara dair belge aramadan müdahale etmek lazım. Bu kanun bunların hepsini öngörüyor. Ama buna rağmen çok somut örnekte bu yaz hiçbir görevli organ uygulamadı.

Dalkır Kahveci, A.: Sığınma evleri konusunda başka söyleyebileceğin herhangi bir şey var mı?

Yıldırım, A.: Sığınma evlerinin denetimi, kontrolü, desteği devlet tarafından ama sığınma evinin belirlediği kurallar çerçevesinde karşılaması gerekiyor. Mesela yangın... Sığınma evinin binasında iskân ruhsatının alınması, orada bir sığınma evi oluşturulması, kadınların orada barındırılmasına dair devletin izni şart.

Dalkır Kahveci, A.: Çevre faktörü bile önemli, değil mi?

Yıldırım, A.: Bulunduğu mekan, çevre önemli. Ulaşım yerlerine yakın olacak, toplu taşıma araçlarıyla her yerden ulaşılabilir bir yerde olacak. Bir taraftan da gizli olacak, kapısında sığınma evi diye ya da konukevi diye yazmayacak. Kontrole tabi olacak ama o kontrol toplumsal cinsiyet duyarlılığına sahip memurlar aracılığı ile olacak. Paldır küldür olmayacak. Belli bir saygı düzeyinde olacak. Bir de mesela yangın çıktı orada diyelim, itfaiye çağırırken kadın sığınma evinde yangın çıkmış diye anons edilmeyecek. Mali olarak devletin destek vermesi gerekecek.

Dalkır Kahveci, A.: Uzaklaştırma kararında kadının adresi olarak sığınma evinin yazıldığı hatalar olmuş. Korkunç bir şey bu.

Yıldırım, A.: Yazıldı. Ben mesela sığınma evleri üzerine yüksek lisans tezi hazırlıyordum. Beni sığınma evine götürmediler.

Dalkır Kahveci, A.: Gizli diye ama kocaya gelince veriliyor adres.

Yıldırım, A.: Belediyeler kocaya da vermedi. İstanbul'dakiler çok farklıydı. Koca da kadın da ben de sığınma evine gidip göremedim. Sadece bana sığınma evinin iç mekanının fotoğraflarını verdiler. Dış mekana dair hiçbir görüntüye ulaşamadım.

Dalkır Kahveci, A.: Peki sığınma evi müdiresi ile mülakatınız nasıl oldu?

Yıldırım, A.: Sığınma evi müdiresi danışma merkezine geldi. Bu duyarlılığın ve titizliğin gösterilmesi gerekiyor. Mesela mahallede bir bina var. O binaya kadınlar kızlar giriyor çıkıyor. Mahalledekilerin bu binanın neresi olduğunu bilmemeleri gerekiyor. Buna uygun bir ortam yaratılması gerekiyor. Sözleşme ile devlet bunu yapacak yetki ve imkana da sahip.

Dalkır Kahveci, A.: En fazla altı ay kalınabilir değil mi sığınma evinde?

Yıldırım, A.: Raporla uzatılabilir. O altı ay da iş bulunması gerektiği için var. İş ve İşçi Bulma Kurumu'nda öncelikli sıradalar.

Dalkır Kahveci, A.: Peki iş veriliyor mu? İstihdam oluyor mu?

Yıldırım, A.: Olması gerekiyor. Yasal dayanakları var bunların.

Dalkır Kahveci, A.: Sığınma evinde altı ay veya bir yıl kalıp çıktı. Kadın sokakta, geliri yok, işi yok ne yapacak?

Yıldırım A.: Kurumlar arası protokollere süreklilik kazandırılması gerekiyor. Bunun artık protokolün dışında özel bir yasayla sosyal hizmet kanunu gibi bir yasayla düzenlenip kurumlar arasındaki bağlantının kalıcı hale getirilmesi gerekiyor.

Dalkır Kahveci, A.: Bu kanunda kadın isterse kimlik değiştirme hakkı da var.

Yıldırım, A.: Bu çok istisna.

Dalkır Kahveci, A.: Kimlik değiştirmek de pek çok probleme yol açmış.

Yıldırım, A.: Evet, çok.

Dalkır Kahveci, A.: Çünkü çocuk okula gidecek ayrı bir problem, isim değiştirme, soy isim değiştirme veya resmî kurumlarda iş yapacağı zaman kendini ispat etme sorunu olacak.

Yıldırım, A.: Bir kere şöyle bir durum var, kadın şiddete maruz kaldı ve kadınla ilgili koruma kararı verildi ama çocukla ilgili bazen koruma kararları verilmeyebiliyor. O zaman çocuğun babanın soyadıyla devam etmesi, babanın mirasçılığında yararlanması falan... ama çocuk üç yaşında küçük ve erkek çocuk mesela, anne ile kalması gerekiyor ya da babanın ensestine maruz kalmış bir çocuk anne ile kalması gerekiyor. Velayet annede oluyor.

Dalkır Kahveci, A.: Birinin kimlik bilgisi değişirse ikisinin birden değişmesi gerekecek.

Yıldırım, A.: Hakların dengelenmesi açısından babanın da evladı ile görüşme hakkının değerlendirilmesi gerekiyor ve bürokrasi çok uzun sürüyor. O sığınma evlerinde korumaların dışında düzenli olarak oradaki kadınların hepsinin istihdama kazandırılması lazım, meslek edinmeleri lazım, okuma yazma bilmeyenlerin okuma yazma öğrenmeleri lazım. Yanlarındaki çocuklarla birlikte barınacakları kendilerine bir ev tutup yaşamlarını sürdürebilecekleri bir iş edinmeleri lazım. Güvenliklerinin sağlanması lazım.

Dalkır Kahveci, A.: Çocuklara kreş yardımı yapılıyor mu? Bu kanunda şiddete uğrayan kadınların çocukları için kreş ve mali yardım yapılması da var.

Yıldırım, A.: Bunların hepsinin yapılması gerekiyor. Valilik Mülki amir diyor. O valiliklerin içinde Aile ve Sosyal Politikalar İl müdürlüklerinin bunlar konusunda karar alma ve gerekli yazışmaları yapma yetkileri var.

Dalkır Kahveci, A.: Tabii yine bütçeye de dayanıyor. Bakanlığa bu konuda da kreş yardımları ve maddi yardımları için bütçe yeteri kadar ayrılacak ki isteyen tüm kadına uygulanabilsin.

Yıldırım, A.: Bir çocuğun kreşe tam gün kalması çok fazla bir masraf getirmez ki kontenjan olması lazım. Öncelikle de mağdurlara kontenjan ayrılması lazım. İsteyen herkes çok rahatlıkla bunun imkanlarını oluşturup hazırlayabilir. Çok büyük bir masraf değil. Sığınma evlerinin içinde de kreş oluşturulabilir.

Dalkır Kahveci, A.: Güvenliklerin en önemlisi can güvenliği. Ben bunu Ankara'daki bomba olaylarında fark ettim. Yani korkarak Kızılay'da yürümek istemiyorum ben. Yani düşünsenize o kadın evinde her gün korkarak yaşıyor! Ne kadar önemli can güvenliği.

Yıldırım, A.: Ben de bir aile bireyimden bir dönem düzenli şiddet gördüm. Fiziksel şiddet, sözlü şiddet, psikolojik şiddet gördüm. Psikolojisi kötüydü, çok büyük acı yaşamıştı. Şimdi o evde, o benim eşim olsa, çocuklarım başımda olsa, ekonomik olarak imkanım olmasa evden çıkmaya, imkanım olsa bile çocuklarını kaçıırım sana göstermem diye beni tehdit ediyor olsa, aileler destek olmuyor olsa ben ne yapacağım? Bu kadın canhıraş başvurduğu anda, o kamu personeli, hakimi, savcısı, avukatı, doktoru, sosyal hizmet uzmanı, polisi, bunu düşünerek hareket etmelidir. Ne gerekiyorsa, kadının neye ihtiyacı varsa en hızlı şekilde yapmalıdır. Kanun o kadar geniş yetkiler vermiş ki, nasıl uygulayabiliyorsa, ne kadar çabuk yapabiliyorsa yapması lazım.

Dalkır Kahveci, A.: Kadınların müracaat etmeme nedeni acaba bizi dikkate alırlar mı, bizi dinlerler mi kaygılarıdır. Yani hala o güvensizlik varmış. Karakola gittiğimde bana inanır mı yani? Gereken şeyler yapılır mı?

Yıldırım, A.: Evet bu kaygılar hala var. 4320 ilk çıktığı zamanlar biz kadınlara kanunu anlattık. Bir yandan da gidip polislere, doktorlara anlattık. Neyi anlatıyoruz? Bunu ciddiye alacaksınız, mutlaka sağlık raporu alıracaksınız. Çünkü kanun belge istiyordu. Sağlık raporu için hastaneye veya Adli Tıp'a sevk edeceksiniz. Kadına da anlatıyorduk. Acil durum çantan olsun, hazır bir çanta bulunsun evde. Gerektiğinde çocuğu kolundan tutup, çantayı alıp çıkacaksın. Evin içinde şiddet, dayak anında mutfığa ve banyoya gitmeyeceksin. Kesici delici aletler oralarda var çünkü. Kapıya yakın ayakkabılığın içinde çantan olacak. Çantanın içinde senin nüfus cüzdanının, çocukların nüfus cüzdanı, bir miktar para, ilaçların, evlenme cüzdanın olacak diye anlatıyorduk. Daha öncesinde evde dolaplara bakacaksın, eşinin tapulu malı, banka cüzdanı falan varsa onların fotokopilerini de hazırlayıp çantaya koymuş olacaksın. Sağlık güvencesi için sağlık karneleri falan vardı eskiden. Bunlar da yanında olacak diye tek tek anlatıyorduk. Yani ne kadar acı bir şey ya, bu son derece acı bir şey. Diyelim ki, kadın çantayı alıp çıktı. Bizim dediklerimizin hepsini yaptı. Gece saat on iki- bir gibi polise nasıl gidecek? Taksi yok o saatlerde, otobüs dolmuş çok az geçiyor. Polise gittiğini farz edelim, polis onu sabaha kadar bekletecektir. Polisin kadını alıp bir sığınma evine ya da ne bileyim Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na yönlendirmesi lazım. Fakat bunun için polisin arayacağı görevli yerlerin ve birimlerin olması lazım. Yok, sabaha kadar orada bekletilir kadın, o arada kocası peşinden kalkar gelir. Şimdi bu kanunla polislere birçok yetki verildi. Hemen il müdürlüklerine yönlendirmek gerekir gerekli tedbirlerin alınması konusunda. İl Müdürlüğü'nde kimseye ulaşamıyorsun ki... Kapılar kapalı, telefonlar kapalı, ulaşabildiğin insanlar da umursamıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Mülki amirler ne kadar uyguluyor onu da merak ediyorum.

Yıldırım, A.: Mülki amir dediğimiz şey valiliklerdeki Aile Bakanlığı İl Müdürlükleri'dir. Sadece orası görevli.

Dalkır Kahveci, A.: Ben de kaymakamlıkların içinde bir birim var zannediyordum.

Yıldırım, A.: Kaymakamlıkların içinde hiç görmedim. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İl Müdürlüğü'ne gönderiyorlar kadınları.

Dalkır Kahveci, A.: Bu rehabilitasyonlar işe yarıyor mu? Kanunla o da geldi artık. Yani şiddet uygulayanın rehabilite edilmesi. Tedavi görüyor yani, psikolojik tedavi görüyor.

Yıldırım, A.: Ben devamlılığının kontrol edildiğini zannetmiyorum. Devamlılığı kontrol ediliyor olsa belki işe yarar.

Dalkır Kahveci, A.: Acaba gerçekten tedavi olan var mı?

Yıldırım, A.: Kadınlar psikoloğa başvurmaya zaten meyilliler. Ama kadınlar psikoloğa değil, psikiyatriste gidip, ilaç desteğinin altına sığınıyorlar. Bu çözüm değil, çözümsüzlüktür. Erkekler bırak psikiyatriste gitmeyi, psikoloğa gitmeyi bile kabul etmiyorlar. Çünkü erkekliklerine bağdaştırmıyorlar. Bir taraf hiç gitmeyi kabul etmeyip, diğer taraf da gidip ilacın altında kendini ezik olarak bıraktığı anda sorun zaten çözülmüyor, daha fazla derinleşiyor. İnsanların ilaçla değil, kendi bilinçleri ile kendi beyinleri ile bu işi çözmeleri gerekiyor. Yani insana balık tutmayı öğretmen lazım, balık yemeyi değil. İletişim sırasında da bunu yapabilirsin. Şiddete maruz kalan bir insan o kadar kendini çaresiz ve kötü hisseder ki, gözlerinin üstüne perde iner, böyle bulut bulut olur. Yanında çocukları varsa, onların sorumlulukları onu daha da çaresiz ve tükenmiş hissettirir. O kadar kötü durumda geliyorlardı ki bize, sağlıklı iletişim teknikleri ile ona kendisini çok iyi hissettirebiliyorduk. İkinci, üçüncü gelişinde bize bile hesap sormaya başlayabiliyorlardı. O kadar yaşamın iplerini eline almış oluyorlardı. Ben bunları bilfiil yaşadım. Aynı zamanda yüksek lisans projemin de konusuydu. Bütün avukatların mutlaka ve mutlaka toplumsal cinsiyet duyarlılık eğitimi alması gerektiğini düşünüyorum. Kadın, erkek bütün avukatların, hakimlerin, (bütün hakimlerin, sadece aile mahkemesi hakimlerinin değil yani)

Dalkır Kahveci, A.: Emniyet mensuplarının...

Yıldırım, A.: Kesinlikle. İş Mahkemesi hakimlerinin, Ticaret Mahkemesi hakimlerinin bu eğitimden geçmesi lazım.

Dalkır Kahveci, A.: Onları dahi ekliyorsunuz.

Yıldırım, A.: Evet, çünkü şöyle bir etkisi var; Ticaret mahkemesinde görülen bir davayı örnek göstermek istiyorum. Müvekkilimin kocası karısı adına şirket kuruyor. Adam milleti dolandırmış ve kaçmış. Kadına da imam nikahı kıymış. Şirket kadının üstüne fakat bütün imza yetkisi adamın üstünde. Çekler dağıtılmış, piyasa dolandırılmış adam tarafından. İki üç tane de çocukları var. Adam ortalıkta yok, parayı falan toplamış gitmiş. İcra müdürlükleri, icra mahkemeleri, Ticaret Mahkemeleri bu açıdan konuyla bağlantılı. Şirkette iki kişi istihdam edilmiş, oradaki işçilerin alacakları var. Bütün bu sorunlarla kadın muhatap olmak zorunda. Kadına ait bir şey yok, adli yardım kararı bağlanıyor ama her bir dosyaya ayrı ayrı avukat bağlanıyor. Ortada şiddet olmadığı için gelincik projesi işin içine girmiyor. Karmakarışık bir durum. Bir tek avukatın götürmesi lazım hepsini, her şeyden haberdar olan bir avukatın tümüne bakması lazım. O avukatın parasını kadın verecek durumda değil. Adli yardımdan yararlanıyor ama avukatlar da para almadan doğru düzgün iş yapmıyorlar. Avukata sağlıklı biçimde parasını verebilmesi için adli yardım ücretlerinin artması lazım. Karşılıksız çekten kaynaklı kadının hakkında ceza davaları açılmış. CMK'dan avukat atanıyor. CMK'nın ücretlerinin artması lazım. Bu kadın evi mi geçindirsin, çocuklarla mı ilgilenisin, davalarla mı ilgilenisin! Ticaret, icra, iş mahkemelerindeki hakimlere aslında nasıl bir şiddete maruz kaldığını mı anlatsın! Kadın olarak ne ile uğraşmak zorunda kaldığını mı anlatsın!

Dalkır Kahveci, A.: Her taraftan mağdur.

Yıldırım, A.: Temyizdi, istinafa dönüştü falan bunları da bilemez. Şiddetin temelinde şimdi bu sefer de yargı var. Kadın en sonunda çekti gitti, çocukları da bıraktı gitti. Kadının izi yok ortalıkta, kayboldu. Bu çocuklar ne yaşayacak? Bu da bir çeşit şiddet, ekonomik şiddettir. Çok ciddi ekonomik şiddettir. Bir de adamlar hiçbir şey istemiyor. Resmi nikah yok, imam nikahı var. Adamın babasından kalan mirası falan ortaya çıkıyor, ama kadın bir şey alamıyor. Çocukların bile nüfus cüzdanları yok.

Dalkır Kahveci, A.: Çocuklar adına da talepte bulunamıyor.

Yıldırım, A.: Bu nasıl çözülecek? İşte burada Baro'nun Kadın Hakları Merkezi'nin danışma merkezi olacak. O kurumlar arası protokole Baro da dahil olacak. Buna baronun kadın danışma merkezi de destek olacak. Adli yardım için CMK ile kadın danışma merkezi bağlantı kuracak. Sosyal hizmetler ile de böyle.

Dalkır Kahveci, A.: Ashında burada, bu kanun kapsamında ekonomik şiddetten yararlanamıyor mu kanun kapsamında?

Yıldırım, A.: Adamın evden uzaklaştırılmasına gerek yok ki. Adam çekmiş gitmiş zaten.

Dalkır Kahveci, A.: Evet belki çocuklarına kreş yardımı ile geçici nakdi yardım olabilir. Bu da nereye kadar kadını koruyabilir?

Yıldırım, A.: Ciddi hukuki yardım lazım, hukuki yardım dışında geçim için ciddi parasal nakdi yardım lazım. Çocukların kreş ve okul sorunu çözülmeli, nüfus kimlik cüzdanları falan çıkması lazım. Kadının ve çocukların psikolojik destek alması lazım ücretsiz olarak. Şu anda bir psikoloğa gitse saatine 150 lira vermesi lazım.

Dalkır Kahveci, A.: 150 mi? Daha pahalıdır diye ben tahmin ediyordum.

Yıldırım, A.: Yani en az 150'dir. Bunlar hep yaşanmış olgular. Benim bizzat içinde olduğum sorunlar.

Dalkır Kahveci, A.: Duyarlı vatandaş da olmak gerekiyor.

Yıldırım A.: Çalışıyorsan işini ciddiye alacaksın. Ne iş yapıyorsan o işi ciddiye alacaksın. Hakkı ile yerine getireceksin. Ama kimseye yapmıyor bunu. Şu kadar güzel kanun çıkmış, şiddeti önleme ve izleme merkezlerinin faaliyete geçmesi diyor burada. Kurulması öngörülen şiddet önleme ve izleme merkezleri kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde bakanlık tarafından belirlenecek illerde pilot uygulama yapılmak üzere kurulur. Kuruluşları tamamlanmaya kadar merkezlerin görevleri Bakanlığın hangi birimlerince yürütüleceği bakanlık tarafından belirlenir. Ya niye pilot iller? Niye geçici? Bütün illerde olsun. Birdenbire başla.

Dalkır Kahveci, A.: ŞÖNİM'lerle ilgili bir yüksek lisans tezi okumuştum. Orada da bu tür problemler var. Orada çalışanlarla falan mülakat yapılmış. Onlar da koordinasyon kopukluğundan söz ediyor. ŞÖNİM'in müdürü "sosyal hizmet uzmanı yetersiz, ben ne yapayım" diyor. Yani herkes birbirinden şikayetçi veya "psikoloğumuz yok burada" diyor. "Sadece sosyal hizmet uzmanı ile olmaz bu" diyor. Hep kadro yetersizliğinden falan söz ediliyor.

Yıldırım, A.: Bir de kendi işlerini yapmıyorlar ki.

Dalkır Kahveci, A.: Şikayetçi olana kadar.

Yıldırım, A.: Bir psikolog arkadaş lavaboya ya da yukarıya belge imzalatmaya gittiği zaman onun yerine de ben not tutuyordum. Ne olur sanki yapsa? Çankaya Belediyesi'nde şikâyetimiz var. Şikâyetimizin sonucunu öğrenmek için gidiyoruz. Yazılı şikâyette bulunmuşuz, posta yoluyla göndermişiz ya da evraka vermişiz ama hangi birime gideceğini bilmiyoruz. O orada daha dinlemeden“benimle ilgili değil şununla ilgili, benimle ilgili değil bununla ilgili” bürokrasi, umursamazlık, görev tanımını daraltıp aman bana kimse dokunmasın. Bunlar insanları yıldırıyor. Kimse kimseyle uğraşmak istemiyor. İnsanlarda sorunlarıyla, acılarıyla, sıkıntılarıyla kalıyorlar öyle. Halbuki o canlılık, sevgi ve duyarlılık ile hareket bir başlasa pek çok sorun çözülür.

Dalkır Kahveci, A.: Bazen hatta ben şey diyorum, sivil toplum daha başarılı olabiliyor devletin kurumsal yapılarına göre çünkü orada gönüllülük esası var. İsteğe bağlılık, istekle yapma durumu var. Yani bazı şeyleri mahkeme kararıyla bile yaptırılmıyorsunuz ama istekle yapıldığı anda daha güzel şeyler ortaya çıkabiliyor.

Yıldırım, A.: Tabii ki daha duyarlılık var. Bir de idare hukuku dersinde Metin Günday Hoca bize şunu söylerdi hep, devletin düzenliliği ve devamlılığı ilkeleri temeldir derdi. Düzenlilik ve devamlılık. Devamlılık da nasıl olur, kurumsal bir yapının olur, oranın belli ilkeleri olur, yasal düzenlemeleri sabit olur. Hiçbir zaman zırt pırt değiştirilmez. Kişiler de çok sık değiştirilmez. O temel şey devam eder. Hani yukarıda yöneticiler değişse bile kadro devam eder ve o kalıcı hale gelir. Neyi nerede arayacağını bilir insan, görevliler telefon numaralarını ezberler. Birbirleri ile bağlantı olur. Mesela SHÇEK'te Fak Fuk Fon'un başındaki kişiyi, ben direkt odadan kendisini arayıp konuşabiliyordum. Tanımiştık birbirimizi. Benden sonraki arkadaşla telefon numaralarını verdim, tanıştırdım. Öyle devam edebildi ama şimdi herkes değişiyor, sürekli değişiyor, kimsenin nerede ne kadar kalacağı belli değil.

(EK.1/B)
HURİYE KARABACAK - Kadın Dayanışma Vakfı Gönüllüsü
Ayşegül Dalkır Kahveci
04 Nisan 2017-Ankara
(Süre : 49 Dakika)

Dalkır Kahveci, A.: Zamanı iyi kullanalım. Şimdi biraz ben önce vakfınızın çalışmalarını hakkında yani ne yapıyorsunuz şiddete uğrayan kadınla ilgili? O konuda biraz hani bilgi edinmek istiyorum bilmediğim için...

Karabacak, H.: Tabii tabii vakıf, kadına yönelik şiddetle mücadele için kurulmuş. Esas amacı kadına yönelik şiddetin önlenmesi ile ilgili çalışmalar yapmak olan bir vakıf zaten.1993 yılından beri faaliyette. Türkiye'de kurulan ilk, bu alandaki ilk sivil toplum kuruluşundan bir tanesi. Bir tanesi de Mor Çatı'dır İstanbul'da biliyorsunuzdur.

Dalkır Kahveci, A.: Mor Çatı daha çok sığınma evi tarzında mıydı?

Karabacak, H.: Sadece sığınma evi değil onların danışma merkezi de var.

Dalkır Kahveci, A.: Yapıyor.

Karabacak, H.: Bizim de aynı şekilde. Danışma merkezimiz var işte o zamandan beri faaliyette olan. Ama zaman zaman sığınma evleri de işlettik. Şiddet gören kadınların, biliyorsunuz sığındığı sığınma evini ilk hatta Türkiye'de işleten bizim vakfımız.

Dalkır Kahveci, A.: Öyle mi Mor Çatı'dan önce mi?

Karabacak, H.: Mor Çatı'dan önce Altındağ Belediyesi ile o zamanki Altındağ Belediyesi'nin hatta tahsis ettiği bir binada.

Dalkır Kahveci, A.: Başlamış. Ankara'da ilk kurulmuş.

Karabacak, H.: Bizim vakfımız işletti. Sonra işte belediye yönetimi değişince protokolü feshedildiği için o sığınmak kapandı.

Dalkır Kahveci, A.: Sanırım şubeniz de var birkaç tane değil mi internetten.

Karabacak, H.: Şube yok, yok. Sadece burası var.

Dalkır Kahveci, A.: Öyle mi onlar temsilcilik mi acaba? Ben Kadın Dayanışma Vakfı İstanbul falan filan çıkıyor. Başka iller çıkıyor arayınca ama.

Karabacak, H.: Yok isim benzerliği olabilir. Bizim değil, Kadınlarla Dayanışma Vakfı diye bir vakıf var İstanbul'da.

Dalkır Kahveci, A.: Belki onunla karışıyor.

Karabacak, H.: Bizimkisi Kadın Dayanışma Vakfı. İsim benzerliğidir. Yok şubemiz yok ama şöyle bir şey var. Türkiye'deki tüm kadın örgütleri ile iletişim koordinasyon içinde olmaya çalışıyoruz. Ya da tüm kadın örgütlerinin katıldığı Sığınaklar Kurultayı diye bir kurultay vardır biliyorsunuzdur. Hani bizim vakfımız da başından beri o kurultayın bileşenlerinden biri, katılımcılarından biri yani. O yüzden çok yerde isim geçiyordu.

Dalkır Kahveci, A.: Yok ben bilmiyordum yani bilsem katılmak da isterim izleyici olarak. Haberim olsa yani. Hani sığınma evleri konusu hakkında çok fazla bilgim yok. Biraz gizli olduğu için belki de sığınma evleri. Şimdi vakfın kendine ait özel sığınma evi mi var?

Karabacak, H.: Hayır.

Dalkır Kahveci, A.: **Belediyelerle mi beraber?**

Karabacak, H.: Sığınma evlerinin işletilmesine dair biliyorsunuz bir yönetmelik var. O yönetmelik çerçevesinde zaten sığınma evi işletilebilir. Vakfın işlettiği, artık şu anda yok yani o tarihte vardı. Onun dışında yine insan ticareti sığınağımız vardı. O da bu sene yani 2016'nın sonunda sonlandı. Ama çok uzun süredir insan ticareti alanında, kadın ticareti yani özel olarak da çalıştı vakfımız. Bunların yanında esas olarak danışma merkezimize başvuran, şiddete uğrayan başvuran kadınlara biz ücretsiz hukuki ve psikolojik destek veriyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: **Bir yandan da Gelincik Merkezi'nin de yaptığına benzer bir şey mi; yoksa farkı?**

Karabacak, H.: Gelincik'le benzer yönleri var tabii ki. Gelincik ama aynı zamanda avukat tahsis ediyor ve avukat kişinin başvurularını takip ediyor biliyorsunuz.

Dalkır Kahveci, A.: **Adli yardım kısmı da var.**

Karabacak, H.: Bizde özellikle hani vekaletname alıp ya da bir vukuat takibi yapamıyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: **Evet ancak.**

Karabacak, H.: Biz sadece hukuki destek veriyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: **Bilgi tarzında.**

Karabacak, H.: Aynen bilgi verebiliyoruz. Yönlendirme yapabiliyoruz. Yani yönlendirme derken işte adli yardıma, Gelinciğe, Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı, ŞÖNİM var biliyorsunuz, onlara. İlgili neyse onun talebi ihtiyacı oraya dair bir bilgi veriyoruz. Hani isterse oraya başvurabiliyor kadınlar. Bunun dışında da bu yasal düzen değişiklikleri, düzenlemeleri de takip ediyoruz. İşte bu 6284 sayılı yasanın hazırlık sürecine biz de dahildik. Oradaki o atölye çalışmalarına katıldık ve önerilerimizi...

Dalkır Kahveci, A.: **136 örgüt katıldı deniyor hep.**

Karabacak, H.: Aynen.

Dalkır Kahveci, A.: **Hepsi bir araya getirerek gelerek tasarı hazırlandı deniyor.**

Karabacak, H.: Aynen ilk 4320 zamanında da aynı şekilde. Ya da Türk Ceza Kanunu Platformu vardı.. TCK platformu bu özellikle işte kadına karşı işlenen cinsel şiddetle ilgili suçların hani..

Dalkır Kahveci, A.: **Ayrı yer alması**

Karabacak, H.: Yani topluma karşı işlenen suçlardan alınıp, bireylere karşı işlenen suçlar kapsamına alınması yine namus indirimlerinin önlenmesi. İşte kadının orada artık bir kişi olarak tanımlanmasına dair yapılan, o zaman da dahil olduk. Yani bu tür aynı zamanda kadın haklarını ilgilendiren özel olarak da kadına yönelik şiddeti ilgilendiren yasama çalışmalarından, savunuculuğa kadar da katılıyoruz. Kendi yayımlarımız var. Yıllık raporlarımızı yayınlıyoruz. Kadınlara yönelik eğitici, bilgilendirici ya da kadın örgütlerine yönelik bu konuda çalışanlara yönelik dökümanlar çıkarıyoruz. Evet bu alanda.

Dalkır Kahveci, A.: **Buraya kadın yani direkt şiddete uğradı, direkt gelebiliyor mu?**

Karabacak, H.: Gelebilir eğer isterse yani bize başvurabilir yüz yüze, telefonla da, e-maile de başvurabilir. Gelebilir. Eğer biz onun ihtiyacına cevap verebilecek durumdaysak kendisi ile görüşme yaparız. Ona göre sorularına göre değerlendiririz.

Dalkır Kahveci, A.: Evet şimdi benim tez konusu 6284 sayılı kanunun şiddeti önlemedeki rolü olduğu için sizin görüşmelerinizde bu kanun ne kadar size katkı sağlıyor? Veya kanunda aksaklıklar var mı? Uygulamada sıkıntılarla karşılaşılıyor musunuz? Veya böyle güzel bir kanunumuz varken neden hala şiddeti bir türlü önleyemiyoruz bu konudaki düşüncelerinizi almak isterim.

Karabacak, H.: Şöyle, biliyorsunuz bu kanundan önce 4320 sayılı kanun vardı ve o çok yetersiz kalıyordu. Özellikle de acil durumda. Yani acil bir durum var hemen müdahale edilmesi lazım. Şiddet uygulayana yönelik tedbir alınması lazım, şiddete maruz kalana yönelik tedbir alınması lazım. Buna imkan veren bu yasadan önce bir doğru dürüst düzenleme yoktu. 4320 sadece resmi nikahlı olanlar bakımından koruma getiriyordu.

Dalkır Kahveci, A.: Koruyordu. Aynı çatı altında olma şartı da vardı.

Karabacak, H.: Hatırlarsınız Ayşe Paşalı cinayeti oldu ve davası gündeme geldi ondan sonra resmi boşanmış eşler arasında uygulanması için onu da kaybetmiştik. Sonrasında bu 6284 resmi nikah olmayanlar, ya da hiç tanımadığı tanınmayan iki kişi arasında bile uygulanması bakımından kesinlikle faydalı oldu. Dolayısıyla kapsamı genişlemiş oldu.

Dalkır Kahveci, A.: Çünkü cins ayrımı da yok.

Karabacak, H.: Şöyle bu tabii kadına yönelik şiddetin önlenmesi kanunu. Yani odak noktası bu. Biz öyle olması gerektiğini düşünüyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Yok ama bu kanundan yararlanan erkek de yararlanabiliyor ama bu kanundan normalde.

Karabacak, H.: Aile içi şiddet mağduruysa erkekler de yararlanabiliyor. Ama aile içi şiddet dışında kadına yönelik şiddet diye ayrıca bir tanım var biliyorsunuz kanunda. Yani dolayısıyla orada o zaman kadına yönelik şiddet olayı olması lazım. Yani aile olmayanlar arasındaki şiddet olayları için faydalanması için. Onun için kanun adında kadına karşı şiddetin önlenmesi vardır. Şimdi acil durumlarda, kişinin evden uzaklaştırılması ya da koruma altına alınması bakımından bu kanun tabii ki çok şey hani o açıdan önemli. Ama tabii sadece bir kanun yasal düzenleme çıkması yeterli değil biliyorsunuz. Bu kanunun uygulanması için sizin gerekli mekanizmayı oluşturmanız lazım. Dolayısıyla bu kanunla ilgili yapılan başvurularda bize de gelen başvurularda, bizim raporda da göreceksiniz, en büyük şikayet, kanundan kanunun tanıdığı hakların gereğince kullanılmaması. Ya da buna imkan verecek yeterli eğitim almış uzman personelin olmaması. Ya da yeterli sığınak olmaması. Yeterli ŞÖNİM olmaması. ŞÖNİM biliyorsunuz şu anda tüm Türkiye'de tamamen kurulmuş değil. Ya da ayrı binaya gerçekten olması gerektiği gibi 7/24 saat hizmet verecek tek kapı sistemiyle.

Dalkır Kahveci, A.: Asıl kuruluş amacı oydu değil mi? Yani kadın gittiği anda ŞÖNİM'e aynı anda işte adliye olsun, hastane raporlarının alınması...

Karabacak, H.: Her türlü probleminin orada çözüleceği.

Dalkır Kahveci, A.: Tek çatı altında çözülmesiydi ama sanırım olmuyor herhalde...

Karabacak, H.: Ankara ŞÖNİM'i ziyaret ettiyseniz.

Dalkır Kahveci, A.: Yok gitmedim gideceğim.

Karabacak, H.: Ankara ŞÖNİM'in ne kadar yetersiz olduğunu görürsünüz. Yani Ankara'nın nüfusuna göre.

Dalkır Kahveci, A.: Bir tane mi var şu anda Ankara'da?

Karabacak, H.: Bir tane var. Tabii ki orada çalışan pek çok kişi iyi niyetle ve özveriyle çalışıyor ama biz ondan sonra şey yapıyoruz yani devletin kurumsal olarak.

Dalkır Kahveci, A.: Hafta sonları kapalı herhalde değil mi ŞÖNİM?

Karabacak, H.: Yok 7/24 saat hizmet vermesi gereken bir yer. Veriyor.

Dalkır Kahveci, A.: Normalde. Ben kapalı diye sanki o tür şikayetler duydum ama yani hafta sonu olunca ulaşamıyoruz, sanki bir devlet dairesi gibi çalıştığı şeklinde şikayetler okumuştum bir röportajda.

Karabacak, H.: Yani bize de geliyor benzer şikayetler ama yönetmeliğine göre de biliyorsunuz 7/24 saat çalışması gerekiyor.

Dalkır Kahveci, A.: Orada ama ifade alınmıyor değil mi şikayetçiye mesela eşinden yine karakola gitmek zorunda galiba.

Karabacak, H.: Ee ŞÖNİM' hatta Ankara Barosu'yla bir protokol yapmışlar ben Ankara Barosu orada avukat bulundurup avukat bilgilendirme yapacak demiş hatta...

Dalkır Kahveci, A.: İlk kurulma aşamasında.

Karabacak, H.: Ama orada ifade alınmıyor tabii ki karakolda alınıyor diye biliyorum ben. Ama bunu ŞÖNİM'e sorarsanız sanıyorum daha doğru olur.

Dalkır Kahveci, A.: Tabi tabi daha sağlıklı olur. Doğru evet. Ben sırf kafama takıldığı için belki dedim.

Karabacak, H.: Ama yeterli işlemediğine dair şikayetler bize de geliyor onu söyleyebilirim. Şimdi dolayısıyla bu kanunun uygulanması ile ilgili en temel mesele bize göre kanun uygulanması için gerekli mekanizma oluşturulmamış durumda. Yani yeterli örneğin emniyete, kadınlar ilk hastaneye gidiyorsa örneğin yaralandı. Hastanede bu kanun kapsamında hani işlem yapacak bilgi verecek yönlendirme yapacak bir uzman, eğitim almış uzman bir personel var mı? Ya da bir bildirim var mı ya da ayrı bir oda var mı? Ya da o odanın özellikleri nasıldan, o kadının oradan başka yere transferi nasıl sağlanacak? Sonrasında ne olacak? Bilgilendirme nasıl yapılıyor. O kişinin psikolojik durumu gözetiliyor mu gibi pek çok soru.

Dalkır Kahveci, A.: Belki hastaneye kadar da eşini takip edecek hastanede öldürecek belki.

Karabacak, H.: Tabii. Aynen, dolayısıyla bir bütçe ayrılması lazım. Yani bu kanunu uyguluyorum demek için devletin bir bütçe ayırmış olması gerekir ve bir mekanizma kurmuş olması gerekirdi ki biz bu kanun o zaman iyi uyguluyor diyebilelim. Ama şunu söylemiyoruz. Yani böyle bir kanuna ihtiyaç var. Bu kanun olması iyi. Bu kanunun uygulanması için daha bütçe ayrılmalı mekanizmalar oluşturulmalı yani.

Dalkır Kahveci, A.: Kurumlar arası koordinasyonun da çok iyi işlemesi gerekir diye herhalde.

Karabacak, H.: Ama biliyorsunuz şiddetin önlenmesi sadece bu tür bir yasal düzenlemeye bağlı bir mesele değil.

Dalkır Kahveci, A.: Tabi bunlar sonrasındaki konular. Bir de öncesi var şiddet olmadan önceki.

Karabacak, H.: Aynen. Önleyici politikaları önlememiz ülke açısından çok eksik olan bir ayak. Yani şiddeti önlemek için önleyici politikalar neler, ne var bu kanun buna cevap vermiyor ya da bu kanunun böyle bir sistematığı de yok.

Dalkır Kahveci, A.: Değil mi tabi olduktan sonraki aşama daha çok.

Karabacak, H.: Aynen dolayısıyla siz acil durumlarda, o akut duruma müdahale edecek bir kanunla işi bitirip önleyeceğim diye bir iddiayla zaten ortaya çıkamazsınız. Hani mesela sadece kanunun kendisi ile ilgili değil. Kanunu da aşan çok daha mühim bir mesele. O kadına yönelik şiddeti önlemek için devletin politikası ne? Önleyici ne gibi tedbirler var, önlemler var? Başka yasal düzenlemelerle ilgili meseleler var. Bu yasa da dolayısıyla bir yere kadar ihtiyaçları karşılıyor. Kaldı ki biliyorsunuz Türkiye'nin imzaladığı taraf olduğu İstanbul Sözleşmesi var. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi bakımından devletlerin uyması gereken en son standartları, güvenceleri barındırıyor. Yani kadına yönelik şiddeti önlemek için bir devlet ne yapmalı diye sorarsanız rehber olarak İstanbul Sözleşmesi'ne bakabilirsiniz. Oradaki, eğer oradaki yazılanlar yapılıyorsa şiddeti önlemek mümkün olabilir. 6284 ile İstanbul Sözleşmesi'ne baktığımızda İstanbul Sözleşmesi'nin çok çok küçük kısmını karşılayan bir kanun. Yani dolayısıyla siz acil durumlarda sadece size başvuran kadınları belki ölümden, yaralanmadan kurtarabilirsiniz. Yani bu kanun sadece buna cevap verebilir. Bundan ötesine cevap veremez zaten.

Dalkır Kahveci, A.: Tabi 6284, pardon İstanbul Sözleşme'sinde şey diyor mesela. Hiçbir gerekçe yani örf, adet, gelenek, töre gibi, şiddetin mazereti olamaz. O zaman biz bunu imzaladıysak şu haksız tahrik indirimini bir an evvel ceza kanunundan çıkartmamız gerekir.

Karabacak, H.: Evet yani ya da uygulamaması gerekir mahkemelerin aslında.

Dalkır Kahveci, A.: Yani tabi tamamen çıkartma olmaz belki gerçekten haksız tahrik vardır yani diğer vakalarda uygulanabilir belki ama hani bu tür bence önemli. Yani çok... geçen bir sempozyuma katılmıştım Barolar Birliğinin orada bu konu hakkında konuşan bir arkadaş çok komik gerekçelerle uygulandığına dair örnekler verdi. İşte kapıyı geç açması kadının, neden geç açtın? “Kapıyı geç açtı, onun için şiddet uyguladım, veya öldürdüm.” “Meyve suyu getir” diyor, getirmiyor. Bu kabul ediliyor haksız tahrik olarak. Tayt giymesi, kırmızı oje sürmesi. Yani çok komik şeyler evet.

Karabacak, H.: Yani dolayısıyla siz kadına karşı şiddetin yani nedenini doğru tespit edip, ona dair doğru politikalar önermezseniz bu şekilde.

Dalkır Kahveci, A.: Biraz bu çok ataerkil zihniyet diyebilir miyiz?

Karabacak, H.: -Evet İstanbul Sözleşmesi söylüyor. Diyor ki kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sonucudur. Tarihsel kadın ve erkek arasındaki tarihsel eşitsiz güç ilişkilerinden kaynaklıdır diyor. Şimdi meseleye böyle bakarsanız o zaman bu kanun dışında zaten çok ciddi diğer kanunlarda da değişiklik yapması lazım. Sadece kanunlarla değil esas idari tedbir ve önlemlerle meseleye zaten bakmamız lazım. O bakımdan çok büyük.

Dalkır Kahveci, A.: Ekonomik özgürlüğünün sağlanması mesela kadının çalışma hayatı.

Karabacak, H.: Bütüncül yaklaşması lazım. Çok taraflı çok sektörlü bir politika olması lazım. Bunun bir ayağı da tabi kanunlar olacak. Ama siz sadece bir kanundan şiddeti

önlemesini beklemekte iseniz tabii ki bu mümkün değil. Kaldı ki bu kanun yani çok çok biliyorsunuz kısa bir kanun. Acil durumlarda sadece bir şeye müdahale olanağı veren bir kanun. Onun dışında bir şiddeti önlemeye ilişkin bir formülü yok yani.

Dalkır Kahveci, A.: Aslında şeyler de var ben uygulamada göremiyorum bu hani diyor ki kamu spotları olacak. İşte tüm kanallarda haftada şu kadar saat bu kadına yönelik şiddeti önleme ile ilgili spotlara yer verilecek. Bu sanki çok nadiren görüyorum bazen bir kanalda ama tam anlamıyla uyulmuyor. Demek ki cezası yok. Yani yeteri kadar bir ceza uygulamadığı için devlet.

Karabacak, H.: Tabii yani bu kanun kapsamında medyaya yönelik çalışmalar yapması zorunluluğu var biliyorsunuz. Peki yapmazsa ne olur? Ya da ne yapacak tam olarak mesela o da belli değil. Yine şey var eğitim de...

Dalkır Kahveci, A.: Ha evet evet toplumsal cinsiyet eğitimlerinin diyor kurumlarda verilmesi. Okullarda konulması hala müfredatta yok sanırım.

Karabacak, H.: Yok.

Dalkır Kahveci, A.: Sadece bir demokrasi ve insan hakları dersi var benim kızım da alıyor biliyorum. Belki orada küçücük hani yer veriliyorsa.

Karabacak, H.: Aynen.

Dalkır Kahveci, A.: Bir de bu kanun ilk çıktığında belki ben kanunu o kadar çalışmamıştım o dönemde ama medyada bundan sonra elektronik kelepçe, elektronik izleme geliyor, karısına şiddet uygulayan koca her yerde izlenecek denildi ama hiç uygulamada ben göremedim. Yani siz rastladınız mı?

Karabacak, H.: Pilot bir uygulama yaptılar. Önce bir panik butonu uygulaması yaptılar. Onun işe yaramadığını düşünüp sonradan vazgeçtiler. Şimdi elektronik kelepçe uygulaması Ankara da pilot illerden biri.

Dalkır Kahveci, A.: Yapılıyor yani var uygulaması.

Karabacak, H.: Yani biz de örneğin çok az örneğini duyduk. Ya da bu hani hangi sorunu çözmede ne kadar işe yaradı buna dair elimizde bir veri yok.

Dalkır Kahveci, A.: Evet bir de şey yine bütçe sorunu vardır orada belki bir ara şey duymuştum bu Fatma Şahin Aile Bakanı iken Adalet Bakanlığı ile anlaşamadık bu konuda dedi. Adalet Bakanlığı diyor ki ben kendi erkek mahkumlarıma, yani kadına şiddet uygulayan değil de diğer mahkumlara yetiştiremiyorum ki bunu sizin kadına şiddet uygulayan erkeklere verelim. Sanırım yine bütçe sorunu orada karşımıza çıkıyor.

Karabacak, H.: Aynen.

Dalkır Kahveci, A.: Ama kanun öyle bir sansasyon yarattı ki yani hatta ben zannettim ki ilk çıktığında her kadına yakın koruma verilecek. Kadın onunla beraber gidecek. Çok az, yakın koruma uygulaması da çok az. Ben istatistiklere bakmıştım bu son istatistiklerde hatta bir yerde kadın yakın koruma altındayken öldürülmüş. Yani yanında polis eşliğinde öldürülüyor.

Karabacak, H.: Evet İstanbul'daki olayı hatırlarsanız yani Adliye çıkışında polis de yakın koruması da öldürüldü, kadın da öldürüldü. Yani dolayısıyla sadece yakın koruma vermek de yeterli değil. Bu konuda eğitim alması lazım. Yani bu konuda koruma nasıl yapılır buna dair bir mekanizmanız, teşkilatınız, eğitimli personeliniz olması lazım.

Dalkır Kahveci, A.: Gerekirse o kadın Adliyeye gitmeyecek veya gizli bir yerde duruşması yapılacak. Kimliği gizlenecek. Başka bir Adliyede yapacak. Dün Şerafettin Bey bir örnek verdi. Kız çocuğu üniversite sınavına girmesini engelliyor aile. Gizlice bir arkadaşı kanalıyla şey yapmış müracaat etmiş. Taa Bodrum'dan. Polisler ne yapacağını bilememiş. Biz bunu nasıl koruyacağız nasıl sınava girmesini sağlayacağız? Oradan Ankara'ya aktarılmış. Burada bir sığınma evine yerleştirilmiş. Dosya da hakime gelmiş. Hakim ÖSYM'ye yazı yazdım diyor. Derhal sınav giriş yerinin değiştirilmesi. Ankara'daki bir okulda sınava girmesi ve sınavdan çıkana kadar da sınav yerinin gizli tutulması, koruma altında tutulması diye. Ne kadar güzel, hakim isterse uygulamada hani bu tarz şeyler de yapabiliyor. Belki o kadın da korunabilirdi. Yani yakın koruma bile olsa yanında.

Karabacak, H.: Sonuç olarak bu iş bir uzmanlık gerektiriyor. Eğitim alınması gerekiyor. Bu meselenin kendisine has özellikleri var. Onların bilinmesi lazım. Yani bir işte yakın koruma bizde en çok ne için veriliyor? Tanık Koruma Kanunu kapsamında veriyorlar zaten bu kanun kapsamında yakın koruma nasıl yapılacak diye bir düzenleme yok biliyorsunuz. Orada sadece siyasilerin korunması ya da işte Terörle Mücadele Kanunu çerçevesinde yapılan korumaya dair önlemler var. Ama kadına yönelik şiddet çok farklı onlardan. Dolayısıyla oradaki koruma anlayışını aynı buraya taşıyamazsınız. Yani bu konuda eğitim verilmesi lazım. Yabancı ülkelerde bu konuda çok iyi örnekler var. Onlar incelenebilir. Mevzuat değişikliği gerekiyorsa mevzuat değişikliği yapılabilir. Dolayısıyla bu işi ciddiyetle eğilmek lazım ki sonuç alabilesiniz. Bu kanun yine özeline dönersek... Bu kanunla ilgili tabi temel sorunlardan bir tanesi şu yani kişilere yeteri kadar vakit ayrılmadığı için başvuran kişilere. Aslında onlar yeterince bilgilendirilmediği aydınlatılmadığı için. Yani aslında kopyala yapıştır kararlar veriliyor.

Dalkır Kahveci, A.: Peki hala kanundan haberdar olmayan kişiler var mı?

Karabacak, H.: Var tabi. Yani sonuçta okuryazarlık oranına bakın.

Dalkır Kahveci, A.: Hani buraya gelenlerden anlıyorsunuzdur az çok.

Karabacak, H.: Tabii ki. Bizim anlamamızdan da öte resmi verilere bakın Bakanlık'ın yaptırdığı son.

Dalkır Kahveci, A.: Değil mi günlerce işkence gören günlerce şiddete uğrayan.

Karabacak, H.: 2014 araştırmasına bakın yani Türkiye'ye dair ilk şiddet araştırma sonuçlarını biliyorsunuz. Yani şiddet görenlerin zaten büyük çoğunluğu başvurmuyor. Hiçbir yere başvurmuyor.

Dalkır Kahveci, A.: Orada da şey düşünceleri varmış hani polis bizi dikkate almazsa, kaale almazsa, kocandır döver de sever de derse, tekrar eve geri gönderirse bir daha dayak yiyecek. Daha çok şiddete uğrayacak. Sanırım o korku var hala kadınlarda.

Karabacak, H.: O korku var ya da toplumsal baskılar var. Yani toplumsal cinsiyet meselesi var. Yani kadın bizim ülkemizde ortalama boşandığında, hele de çocuğu varsa, hele de geliri olmayan bir kadınsa onu nasıl bir hayat bekliyor? Devlet ona nasıl bir destek sunuyor? Yani oradaki o evliliğinde yaşadığından daha iyi bir destek mi sunuyor ki kadın bunu göze alabilsin? Yani ya da aileler, aileler örneğin bizde geleneksel görüşte nedir yani destek olmazlar boşanan kadına. Yani dayak da yese, şiddet de görse orada sonuna kadar ölüme kadar katlanması beklenir. Aynen yani dolayısıyla siz toplumsal bakış açısını da işte gelenek görenekleri de değiştirmesenz pek çok kadın zaten başvurmayacaktır. Bu çok normal dolayısıyla. Yani normal olan onların tepkileri aslında. Ama biz bu alanı bilmediğimiz için tabi o hani şiddet döngüsü vardır zaten onu bilmediğimiz için çok rahat ya kadınlar da

haklarını kullanmıyor, başvurmuyor diye düşünebiliriz. Oysa hiç kolay değil bu. Hiç kolay bir şey değil. Zaten son seçenek olarak başvuruyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: Yani artık geri dönülmez bir yola girmişse.

Karabacak, H.: Aynen ya da yakınları ailesi hani sahip çıkarsa destek olursa olabiliyor. Ya da bir şekilde bir destek dayanışma varsa olabiliyor. Yani nadiren tabii ki kişisel olarak güçlü biri oluyor ve her şeyi göze alıp başvurmaya karar verebiliyor. Ama kadınları buna teşvik edecek, bunu kolaylaştıracak bir mekanizma olursa.

Dalkır Kahveci, A.: Bakanlığın bir alo şiddet hattı var. O kullanılıyor mu acaba yani onu arıyorlar mı?

Karabacak, H.: Evet yani bize gelip başvurduğunu söyleyenler ya da bizden sonra aldıkları bilgiler üzerine başvuracağını söyleyen kadınlar çok.

Dalkır Kahveci, A.: Acaba dikkate alınıyorlar mı? Yani başvurduktan sonra.

Karabacak, H.: Yani bu kanuna göre görüyorsunuz yine 7/24 saat ücretsiz telefon hatları olması gerekiyor zaten İstanbul Sözleşmesi de istiyor. Yine onların etkililiğinin ölçülmesi lazım.

Dalkır Kahveci, A.: Veya kadın evinden alınıyor mu? Mesela diyelim ki kadın evinde şiddete uğruyor ama bu tür bir yere başvuracak yol parası yok. Ne yapacak? Yani Alo 183'ü aradığında polis gidip evinden alıyor mu acaba?

Karabacak, H.: Yani polis evine gittiği başvurusu üzerine evine gittiği örnekler var biz biliyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Vakalar var. Alabiliyor o zaman demek ki öyle bir durumda.

Karabacak, H.: Alabiliyor ama almadığı örnekler de var. Gitmediği de örnekler var. İkisi de var.

Dalkır Kahveci, A.: Dün bir aile mahkemesi hakimi şey dedi, hani bu kanunda bizim sıkıntımız da diyor, şimdi hakim olarak tamam kararı veriyor ama o karar sonrasında infaz kısmında sıkıntı yaşıyoruz, tebligat kısmında sıkıntı yaşıyoruz. Adresi yoksa diyor biz nasıl uygulayacağız? Hani hapsi verdik hapis cezasını veya hapis cezası verdikten sonra kaldırılır mı kaldırılmaz mı şikayetten vazgeçince. O konuda diyor, bir açık bir şey yok. Ben kaldırıyorum diyor. Ama başkası kaldırmıyor diyor. Ama kaldırma gerekçesi olarak da şunu söyledi. O da bana pek anlamlı gelmedi. Şimdi kadına şiddet, adam şiddet uyguluyormuş kadına. Bunlar nişanlılar. Ve uzaklaştırmaya da uymayarak hapis cezası verilmiş nişanlıya. Ama bunlar sonradan barışmışlar. Ve kadın geliyor diyor ki hakim bey diyor biz evleneceğiz düğünümüz olacak. Siz bu hapis cezasını kaldırmazsanız biz evlenemeyeceğiz. Bütün geleceğimiz kararacak lütfen diyor bu kararı kaldırın. Ben diyor burada şeyi düşünüyorum. Ailenin korunması esastır. Şimdi kanunun adında ailenin korunması geçiyor ama bu kanun aileyi korumak için çıkarılmadı ki aslında, değil mi ?

Karabacak, H.: Yani şimdi şöyle. Bir şeye verdiğiniz ad, isim sizi anlatır. Yani kadın örgütleri buna çok itiraz ettiler zaten. Yani ailenin korunması olmasın, kadına karşı şiddetin önlenmesi olsun diye.

Dalkır Kahveci, A.: Ama aslında sembolik o isim orada.

Karabacak, H.: Yani şöyle bu kanun kapsam bu kanunda böyle bir yaklaşım var. Ailenin korunmasını ben önemsiyorum. Ailenin korunmasını ilk sıraya alarak zaten ismi de dolayısıyla, bunu öncelediğini söylemiş oluyor tabii ki.

Dalkır Kahveci, A.: Her ne kadar kadına yönelik şiddet için çıkarıldığı söylense de aile de düşünülüyor diyorsunuz.

Karabacak, H.: Tabii ama şey yani sonuçta bu alandaki genel mevzuat, uluslararası standartlar, uluslararası sözleşmeleri baz alırsak hakimlerin tabii ki kadına karşı şiddetin önlenmesini öncelik olarak ele alması lazım. Yani ailenin korunması kadına karşı şiddetin önlenmesinin karşısına çıkarılmaması lazım. Yani burada büyük bir yanlışlık var.

Dalkır Kahveci, A.: Değil mi? Öyle bir durumda bence zorlama hapsinin uygulanması gerekir gibi geliyor bana ki bir daha yapmasın...

Karabacak, H.: Yani şimdi o dosya üzerinde bilmiyoruz sonuçta hakim karar veriyor ama. Zaten meselelerden bir tanesi de o. Yani bu kanun örneğin cezai tedbirler, yaptırımları net açık anlaşılır bir şekilde düzenlememiş. Bir açıdan ceza kanunu gibi ama ceza hukukunun kendine özgü özellikleri, ilkeleri gözetilmemiş. Nasıl olacak?

Dalkır Kahveci, A.: Değil mi tekrar tekrar ihlal ederse ne olacak? Yani kanunu

Karabacak, H.: Nasıl olacak nasıl uygulanacak? Veya bir aile mahkemesi hakiminden siz ceza kararı vermesini beklemeniz ne kadar doğru? O ceza alanını bilmeyen birinin hani ceza verip vermemesi meselesi de tartışmalı. Yani bunlar iyi düşünülmemiş. Böyle biraz yapılandırılmış kalmış gibi görünüyor.

Dalkır Kahveci, A.: Biraz ceza usul ve ceza genel kaidelerine de evet aykırı sanki.

Karabacak, H.: Aynen. İnsan haklarına aykırı pek çok şey de çıkarılabilir. Yani sıkıntı özellikle o yaptırımlar. İşte ihlal halinde dediğiniz gibi yapılacak şeyler bakımından sıkıntı var. Onların giderilmesine yönelik hani kanun daha geliştirilebilir. Ya da başka kanunlarda düzenlemeler yapılabilir. Ama hiç yoktan yani bu kanun olması tabii ki iyi. Yani bu kanunun kaldırılmaması gerekiyor kesinlikle. Biz bazen böyle şeyler duyuyoruz. Daha geliştirilmesi lazım.

Dalkır Kahveci, A.: Arabuluculuk falan hatta konuşuluyor yani arabuluculuk olabilir mi böyle bir konuda?

Karabacak, H.: Evet, uzlaştırma, barıştırma pek çok şey yasak şimdi arabuluculuk kanununa göre ama.

Dalkır Kahveci, A.: Maddi olabilir belki ama yani tazminat kısmında kullanılabilir. Ama ceza kısmında koruma kısmında arabuluculuk yani olmaması gerekir sanki.

Karabacak, H.: Evet zaten yasak aslında şu anda da ama yani uygulamada ne kadına yönelik şiddet. Yani bunun çok hassas bir şekilde tespit edilmesi lazım. Biz örneğin yaralama diye basit yaralama diye gördüğümüz pek çok şeyin aslında bir kadına yönelik şiddet olayı olduğunu biliyoruz. Ama basit yaralama işte CMK kapsamında uzlaştırmaya tabi suçlardan bir tanesi. Kadına yönelik şiddet dolayısıyla nasıl bunu uzlaştırma kapsamına sokabilirsiniz yani? Ama bunu tespit ederseniz ancak değil mi bunun üzerine gidebilirsiniz. Yani tespit edilmesinden işte uygulanmasına kadar her aşamada yaşanıyor. O da ayrı bir sorun ama biz de zaten öncesinde yani biliyorsunuz uzlaştırma barıştırma diye bir gelenek vardı. O yüzden bu kanunun çıkması o açıdan iyi oldu yani hani uzlaştırma, barıştırma, sen şu işlemleri yap diyor artık yetkililere. O bakımdan bu da bir aşama ve aslında bu zaten kadın örgütlerinin kazanımı. Kadınların mücadelesinin de kazanımı. Kadınlar talep etmese

bunun için yıllarca uğraşmasaydı böyle bir kanun çıkmazdı. O yüzden eksikliğine rağmen yanlışlarına rağmen.

Dalkır Kahveci, A.: Pek üstüne bir şey eklenemedi ama değil mi? Çıktığından bu yana kadın hakları alanında hiçbir kazanım olmadı. Yine yani Fatma Şahin döneminde ne yapıldıysa yapıldı ondan sonra sadece adı olan bir bakanlık oldu Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. Bir de işte kaynanaya maaş.

Karabacak, H.: Mesela Kadın Bakanlığı olsun diye kadınların talebiydi. Ama öyle kaldı.

Dalkır Kahveci, A.: Değil mi kadından sorumlu değil de aile.

Karabacak, H.: Bu da sizin bu meseleye verdiğiniz anlamı, önceliği koyuyor.

Dalkır Kahveci, A.: Devlet hep diyor ki ben aileyi öncelikle korurum. Kadın aile içindeyse bir anlam ifade ediyor yani.

Karabacak, H.: Yani bu kanun da dolayısıyla ilk işte ismini onu vererek içeride çeşitli tanımlamalar yaparak o anlayışı yansıtmaya çalışmış. Ama bu bir aşamadır sonuçta kadınlar bakımından da kadın hakları bakımından da bunun daha geliştirilmesi lazım. Eksiklerinin giderilmesi lazım. Bu kanun kaldırılınsın başka hiçbir şey yapılmasın gibi bir şey de yani bu da çok tehlikeli. Hani böyle bir şeye de sonuca asla gitmemesi lazım. Ama hani şiddeti önlemek sadece bir kanunla olacak bir şey değil zaten. Hukukla da olacak bir şey değil. Yani hukukun değil mi sınırlı bir rolü var. Hatta hukuk daha çok sonuçlarla ilgilenir. O yüzden siz önleyici politikalarınızda ne yapıyorsunuz? Yani çocuğun doğumundan hatta doğurmadan önce anne karnından işte 18 yaşına kadar eğitimine kadar bu aşamada toplumsal cinsiyet eşitsizliğini gidermek için ne yapıyorsunuz yani? Bunların hepsi çok önemli. Yani sizin eğitiminizden, sağlıktaki yaklaşımınızdan, istihdamdaki yaklaşımınızdan, gelenek-görenekler adı altında kadınlara karşı yanlış bir sürü şeyin kanık yargıların değiştirilmesine kadar neler yapıyorsunuz bunlar ancak şiddeti önlemeye cevap olabilir. Hukukun da burada bir rolü var ama tamamını hukuk çözemez zaten kanunlar çözemez.

Dalkır Kahveci, A.: Tabi doğru ben de öyle düşünüyorum.

Karabacak, H.: Yani diğer herhangi bir konu içi de yani kadınlara şiddet için değil. Değil mi? Diğer bütün konular için de yani toplumun kuralları hep daha belirleyici oluyor zaten.

Dalkır Kahveci, A.: Yani bir de kadının hani işte çalışma hayatındaki yeri, oranı, istihdamı. Yüzde 24 filan.

Karabacak, H.: Siyasetteki yeri.

Dalkır Kahveci, A.: Hah siyasetteki yeri bunların hepsi çözülecek ki eğitim düzeyinin sayısının artırılması kız çocuklarının. Hepsini birbiriyle bağlantılı gibi geliyor bana da.

Karabacak, H.: Yani eşitlik olmadan yani şiddeti önlemek mümkün değil. Toplumsal cinsiyet eşitliği sağlanmadan sonuç olarak önlemek mümkün değil o yüzden yasayla önlerim çünkü yasa çıkardım niye çözülmüyor, çok şey bir soru.

Dalkır Kahveci, A.: Finlandiya Kokomus Partisi'nin kadınlarıyla ben bir toplantı yapmıştım. Şimdi şeyi soruyorlar "kaç kadın milletvekiliniz var, oran kaç?" O dönemde de yüzde 17 idi. Hemen arkasından dediler ki "sizin kadınlarınızın çalışma oranı kaç yani evden çıkma oranı"? Yani hemen onu ona bağlıyorlar. Çünkü ne kadar kadın iş hayatında olursa siyasete de o kadar fazla katılım olacak. Ben de şeyi merak ettim yani orada tam yarı yarıya milletvekili. Kadın milletvekili erkek milletvekili sayısı. Sizde dedim bu nasıl sağlandı? Yani hani bir kota mı getirdiniz? Veya işte ne

diyelim direkt kanuna koydunuz yarısı kadın yarısı erkek olacak adayların falan mı? Yoo dediler hiç öyle bir şey yok kanunlarımızda. Bunu doğal olarak zaten böyle olduğu kabul edilir. Yani her yerde eşit olması gerektiği zaten bunu kadınlarımız da kabul etmiş, erkeklerimiz de kabul etmiştir ki böyle oluyor dediler. Yani oradan tabii zihniyetin değişmesi gerektiği anlaşılıyor. Bizde ne zaman öyle bir düşünce. Ama en eğitilmişinden en eğitimsizine kadar ben Türk erkekleri, erkekler hatta kadınların bile inanmadığını düşünüyorum bazen. Yani erkeklerin üstün olduğuna, kadınların ikinci planda kalması gerektiğine inanan kadınlarımız da var yok mu?

Karabacak, H.: Tabii ama bu şeyle ilgili yine toplumsal cinsiyet ile ilgili bir şey. Çünkü hani öyle eğitiliyorsunuz öyle yetiştiriliyorsunuz. Yani kadınlar da eril zihniyetin taşıyıcısı olabiliyorlar. Ya da eril zihniyette olmayan erkekler de olabiliyor istisnaen. Dolayısıyla biz tek tek kadınlar ya da erkeklerden tabii söz etmiyoruz. Bir sistem olarak ataerkil sistemden ya da bir kesim olarak kadınlardan söz ediyoruz. Yoksa taşıyıcısı olması başka bir şey dediğiniz gibi. Yani o çünkü toplumsal cinsiyet tam da o zaten. Yani biz nerede doğarsanız, nasıl yetiştirilirsene, ne öğretilirse siz osunuz. Yani dolayısıyla bunu sizin tek başınıza sizin suçunuz ya da başarınız değil toplumun sorumluluğu ya da başarısı olur. Dolayısıyla doğal çok tabii ki doğal kadınların da taşıyıcısı olması zaten. Aksi olsa idi bayağı yol almış olurduk yani fark ederdi. Şimdi işte bu kanunda örneğin toplumsal cinsiyetin tanımlanması ve ona dair çalışmalar yapılmasına dair kadınların yine hazırlık sürecinde çok talebi oldu. Ama sadece bir tanım var biliyorsunuz. Başka da bir şey yok yani o alanda ne yapılacak nerede uygulanacak yok. Yani bir aşamayı kadına yönelik şiddetin önlenmesinde rolü olan bir kanun tabii ki. Bunun geliştirilmesi lazım yani bunu söyleyebilirim. Uygulamadaki sorunların içinde bizim raporlarımıza da bakabilirsiniz. Yine Mor Çatı'nın sadece 6284 ile ilgili uygulamadaki sorunlar diye bir raporu vardı ikinci çıkmıştı.

Dalkır Kahveci, A.: Evet evet izleme raporu.

Karabacak, H.: Yani bizim sonuçlarla aşağı yukarı aynı. Kopyala yapıştır kararlar veriliyor. Taraflar yeterince dinlenmiyor durumları yeterince incelenmiyor. Ondan sonra kimi zaman delil belge aranmaya kalkılıyor. Koruma kararı sonrası rehberlik danışmanlık hizmetleri çok yetersiz yine önleyici hizmetler çok yetersiz. İşin cezai yaptırım boyutuna dair şeyler çok sıkıntılı düzenlemeler ve onların nasıl uygulanacağına dair bir karmaşa var. Ve de en önemli şey tabii ki bütçe yok. Size gereğince bu kanun kapsamında hizmet verecek aslında kurumlar mekanizmalar yok yani.

Dalkır Kahveci, A.: Kanunda kreş yardımından nakdi yardımdan da bahsediyor ama...

Karabacak, H.: Evet çok cüzi ücretler biliyorsunuz.

Dalkır Kahveci, A.: Evet asgari ücretin bilmem kaç yarısı mı üçte biri mi öyle bir şey herhalde. Kreş yardımı olup olmadığı konusunda da sığınma evinde çocuklarıyla beraber yaşadıklarını ben işitmiştim hani gidip görmedim ama.

Karabacak, H.: Hani bize başvurup da bunları rahatlıkla aldım bunlar bana yetiyor benim sorunum çözüldü diyen tek bir kadın yok. Yani öyle diyeyim.

Dalkır Kahveci, A.: Değil mi sığınma evinde kalmak da süreli. Yani ömür boyu kalamaz ki en fazla 6 ay sanırım falan kalıyor. Oradan çıktığında yine ne yapacak? Ona bir iş veya sosyal güvenlik hizmeti var mı yok mu belli değil. Kimlikleri gizlenebiliyor mu? Ha o da ayrı bir sorun yaratıyormuş hani bu kanun kapsamında şey var kimlik değiştirme şansları var ama bu sefer çocuklarının kimliğiyle kendi kimliği farklı olacak soy ismi. Eğitimde çocuklar sıkıntı yaşıyor. Kendisi onlarla beraber tüm kurumlarda isim değişikliği sorun yaratıyormuş bu sefer o tarz bir sorun var.

Karabacak, H.: Aynen hem öyle hem de biz şuna tabi şunu eleştiriyoruz. Yani şiddete maruz kalan üzerinden onun hayatını daha da zorlaştıracak tedbirler üzerinden şiddeti önleme anlayışını eleştiriyoruz. Yani faili denetleyin. Faili durdurun. Kadın niye kimliğini değiştirmek zorunda kalsın? Yani siz öyle bir önlem alın öyle bir tedbir alın ki fail zaten kadına ulaşmasın. Kadın da kimliğini değiştirmeden kendi olağan yaşantısına devam etsin.

Dalkır Kahveci, A.: Veya neden kadın, sığınma evine yerleştiriliyor? Erkek sığınma evine yerleştirilebilir.

Karabacak, H.: Aynen. Erkek takip edilsin. Erkek durdurulsun. Suçu işleyen sonuçlarına katlansın. Mağdur olan değil yani.

Dalkır Kahveci, A.: Çünkü sığınma evinin de bir anlamda bir cezaevi gibi bir yer olduğunu söyleyenler de var. Benim tanıdığım bir kadın terminalde kalmayı tercih ediyor sığınma evine gidip kalmam diyor. Yani hani saatli giriş çıkış, gizli bir yer olması falan. Özgürlüğünün kısıtlandığını düşünüyor yani.

Karabacak, H.: Şimdi sıkıntı iki taraflı. Şöyle bir taraftan kadınlara sığınağa gitmeyin diye bir şey de yapılıyor. Yani bu haklarını kullanmamaları için oralar çok kötü falan gibi şeyler de söyleniyor ki uğraşmayalım o prosedürle diye kimi kamu görevlileri tarafından. Ama tersinden de kadına şu anlatılmıyor. Orası bir otel değil. Sizin hayatınızı sürdüreceğiniz yeni eviniz değil. Hastane değil. Yani sonuçta geçici kalacağınız bir yer. Dolayısıyla sınırları var. Sınırlılıkları var. Standartlar aslında belirlenmişti yönetmelik var ve hani buna dair işte neyse uluslararası standartlar da var. Hani ona uymayan tabi çok kötü durumda olan sığınma evleri de var. Uyanlar da var ama. Dolayısıyla yani bu konuda doğru bilgilendirmek ve kendi kararını kendisinin vermesini sağlamak önemli. Yoksa hani sığınma evleri sığınak işte. Adı üstlerinde sığınaklar. Ve o ne kadar olabiliyorsa o kadar.

Dalkır Kahveci, A.: Konuk evi falan dendi bir ara ama.

Karabacak, H.: Ama pek çok kadın için de bazı kadınlar için de cidden çözüm olabiliyor. Yani gidecek başka hiçbir yeri yok. Zaten ölüm tehlikesiyle karşı karşıya. Onun için artık oranın fiziki koşulları o özgürlük kısıtlanması ikinci planda kalabiliyor. Orada bir süre dinlenip kafasını toparlayıp kendisi için yeni bir gelişme de kurabiliyor. Yani o yüzden sığınaklar olmalı. Hatta kadınlara tanıtılmalı.

Dalkır Kahveci, A.: Her ilde olmalı hala her ilde yok sanırım.

Karabacak, H.: Yani her ilde olmalı diye bir talebimiz yok yani çok küçük iller var ve orada sığınma evini gizli tutmak çok mümkün olmayabilir ve orada kadını koruyamayabilirsiniz ama sonuçta siz onu en yakın, en rahat edeceği şekilde korumalısınız. Yani her ilde olmasa da kolay ulaşılabilir hemen işte güvenliğinin alınabileceği bir yer olmalı. Ama o konuda da yine standartlar var. Nüfus 200 bini geçen her yerde işte aile evinden sığınağa kadar Avrupa Birliği...

Dalkır Kahveci, A.: Elli bindi daha evvel şimdi Avrupa Birliği 200 bin mi diyor acaba bizim belediyeler kanununda da 50 bin...

Karabacak, H.: Bizde 100 bin evet. Belediyeler kanununda 100 bin. Önce 50 bindi sonra karşılamıyorlardı 100 bine çıkardılar. Bakalım bu gidişle...

Dalkır Kahveci, A.: Ama onun da yine bir yaptırım yok sanırım

Karabacak, H.: Yok

Dalkır Kahveci, A.: Yani belediyeye bir ceza olmayınca yapmıyordur.

Karabacak, H.: Denetim olmayınca yaptırım olmayınca dediğiniz gibi işlemiyor. Zaten sığınakların bu kanundan da önce yönetmeliği vardı yani.

Dalkır Kahveci, A.: Hani şu anda aklıma geldi erkekleri neden göndermiyoruz sığınma evine değil mi? Kadın sonuçta o evi idare eden, çocuklarının okulu hayatını sürdüren, yani evin düzeni bozulmaz kadın gitmezse.

Karabacak, H.: Evden uzaklaştırma işte onun için düşünülmüş de sığınma evi ama sığınma evi şiddet görenlerin sığınacağı bir yer. Yani faillerin gitmesi gereken yer sığınma evi değil. İslahevi, cezaevi. Yani işlediği eylem neyse ona uygun yaptırımı çekeceği yer olmalı.

Dalkır Kahveci, A.: Yani onu evinde bırakmak sanki ödölmüş gibi oluyor. Kadın sığınma evine yerleşince. Yani aynı anda tabi koca da evden uzaklaştırılıyor mu peki? Sığınma evine yerleştiği zaman kadın.

Karabacak, H.: Fiilen gereği kalmadığı için

Dalkır Kahveci, A.: Uygulanmıyordur.

Karabacak, H.: Ama ikisinin birden verildiği kararları da biz gördük. Yani kopyala yapıştır verildiği için kararlar kişinin somut durumu olayın özellikleri hiç incelenmeden. Örneğin başvuruyor kadın. Şey değil eşi değil resmi evli değil yani sevgilisi. Kocasını diye mesela resmi eşi gibi yazılmış olabiliyor kararlar. Çünkü hani aksi durumu fark edecek bir hassas sistem yok.

Dalkır Kahveci, A.: Peki şöyle karşılaştınız mı? Ben bir dosyada kocanın avukatıydım. İşte koca seksen yaşında. Karısı da kırk-kırk beş yaşlarında ikinci üçüncü eşi. Ve biz kocaya kadın şiddet uyguluyordu. Ben müvekkilime tabi doğal olarak şey istedim karakola git, karın hakkında şikayetçi ol, karın evden uzaklaştırılsın. Çünkü hakikaten biliyorum adam şey çok zayıf hastalıklı falan, kadın manken gibi uzun boylu falan. Kimin kimi döveceği belli açıkça. Ve şikayetçi olunca koca, kadın da kadını çağırıyorlar karakoldan. Kadın da aynı şekilde diyor ki ben de kocamdan şikayetçiyim o da bana şiddet uyguluyor. Ama hiçbir raporu, hiçbir şeyi yok. Sadece bir form doldurtulmuş bu kanun kapsamında. Her soruya evet demiş, evet, evet, evet.

Karabacak, H.: Risk analizi.

Dalkır Kahveci, A.: Hah risk analizi raporuna göre. Ve bunun üzerine benim müvekkilim olan koca evden uzaklaştırıldı. Kadın da şikayetçi olduğu için. Şimdi bu da bu kanunun suistimali bir anlamda değil mi? Yani bu tür vakalar bu çok özel istisnai bir durum belki ama.

Karabacak, H.: Yani siz takip etmişsiniz siz daha iyi bilirsiniz ama kadın

Dalkır Kahveci, A.: Sizin hiç karşılaştığınız böyle bir vaka

Karabacak, H.: Şöyle kadınlar geleneksel yargılardan dolayı ve fiziksel olarak daha güçlü olsalar bile eşine el kaldırmayabiliyorlar gerçekten. Yani bizim başvurup konuştuğumuz kimi kadınlar şunu söylüyor. O erkek, ben ona el kaldıramam. Yani o yüzden naçizane o kadar da emin olmamanızı öneririm. Yani kadın daha güçlü görünebilir daha genç görünebilir ama son derece geleneksel bir şeyden dolayı elini kaldırmamış ve adam onu dövmüş olabilir yani bu mümkün. Bu aslında yaygın olarak karşılaşılan bu. Biz o yüzden, kadının beyanı esastır diye o yüzden diyoruz. Yani sistem zaten kadınlar aleyhine eşitsizliklerle dolu.

Dalkır Kahveci, A.: Ha burada bir pozitif ayrımcılık olsun mu?

Karabacak, H.: Pozitif ayrımcılık da değil aslında ama bizim için onun beyanı önemli yani. O beyanı doğru kabul ederek. Tıpkı bir erkeğin beyanına nasıl güveniyorsak kadının da beyanına güvenerek o beyan üzerinden işlem yapılmalı araştırma yapılmalı. Söylediğimiz o. O yüzden şimdi bu kanun kötüye kullanılıyor tabi bu çok manasız bize göre bir çıkış. Çünkü hangi kanun kötüye kullanılmıyor diye bir soralım. Hangi kanun kötüye kullanılmıyor? Yani istisnalar kaideyi bozamaz. Tabii ki olabilir istisna. Yani mümkün istisna olmaması diye bir şey zaten söylemiyoruz ama. Yani veriler ortada. Kadına yönelik şiddet çok ciddi, ağır, vahim bir boyutta. Ve sırf kadın olduğu için cinsiyetinden ötürü, o yüzden kadına yönelik şiddet o yüzden toplumsal cinsiyet diyoruz işte, dayalı şiddet diyoruz hatta. O yüzden uygulanıyor. Ve burada bu yani diğer şiddet türlerinden farklı özel bir yaklaşım gerektiriyor. Dolayısıyla bu kanun kötüye kullanılıyor mu? Diğer kanunlar kötüye kullanılınca ne yapılıyorsa o yapılır. Yani bu kanuna da itiraz hakkı var.

Dalkır Kahveci, A.: Doğru zaten ben de itiraz ettim kaldırıldı. Yani bir hafta sadece uzaklaştırıldı. Sununca tüm raporları falan.

Karabacak, H.: Ama erkekler bunu söylemeyi seviyor. Yani sanki diğer kanunlar hiç suistimal edilmemiş gibi. Ya da onların suistimal edilmesi niye bu kadar dert edilmiyor. Trafik bakımından ele alalım. Memlekette değil mi en çok uyulmayan kurallar trafik kurallarıdır. Ve hani hiç kimse aaa bunu da suistimal ediliyor uyulmuyor falan bilmem kaldırılsın bu kanunları demez yani. O yüzden hani şey. Bu kötüye kullanılma bu kanun üzerinde. Yani bu kadarına bile tahammülü yok erkeklerin. Yani kadınların bu kadar bile hak sahibi olması onları rahatsız ediyor. Bunun için söyleniyor. O yüzden çok dikkatli olmak lazım. Yoksa tabii ki biz hukukçular olarak eğer aksi ispatlanıyorsa, ispatlandıysa kimi zaman çok nadiren de olsa erkekler mağdur olabilir. Ama yani çok uyanık olmamız lazım. Yani sistem hep.

Dalkır Kahveci, A.: Benim bir başka müvekkilim de hep şeyden şikayet eder. “Ben 6 ay evden uzaklaştırıldım.” “Benim yuvam yıkıldı.” O da yine kendi bakış açısıyla bakıyor tabi. Diyor ki “ben karımı ikna ederdim” diyor “eğer bu uzaklaştırma kararı olmasaydı, ben yuvamı kurtarırdım” diyor bir şekilde. Ama tabi nasıl bir suç işledi ne yaptı, onu bilemiyoruz yani. Sanırım bir rapor vardı bir darp raporu o nedenle uygulanmıştı.

Karabacak, H.: Kanun yapmıyor. Kişiler yapıyor. Kendi kaderini çizen insanların kendisi yani...

Dalkır Kahveci, A.: Bir başka dosyada da kadın şey yaptı. Kocasını bayağı şiddet uygulamıştı her yeri morarmış falandı. Raporları da vardı. Tam boşanma davası bitecekti ki ve uzaklaştırma da devam ediyordu. “Ben davadan vazgeçiyorum eşimle anlaşıyorum barışıyorum” dedi. Ve şu ifadesi bana çok ilginç geldi “En fazla bir kez daha dayak yerim, çocuğum için, kızım için tekrardan deneyeceğim,” dedi. Yine herhalde ailenin kutsallığı mı burada gündeme geliyor ya da kadın kendi kendine öz eleştiri mi yaptı o süreçte ?

Karabacak, H.: Ondan sonra ona sunulan hayat ne? Orada başlıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Onu bilmiyoruz. Devamını bilmiyoruz.

Karabacak, H.: Daha iyi seçenek yoksa ona dönebilir kadın.

Dalkır Kahveci, A.: Belki de koca için uzaklaştırma kararı etkili oldu, bir ceza. Yani kocanın pişman olduğunu anladı kadın.

Karabacak, H.: Bir de yani şöyle bir şey. Aile içi şiddet ya da ev içi şiddet diyoruz biz daha doğrusu. Ev içi şiddette özellik olan taraf şu. Sizin tanıdığınız birisi uyguluyor şiddeti.

Dolayısıyla tanıdığınız birinin uyguladığı şiddeti kabul etmek, onunla mücadele etmek, onunla baş etmek kolay bir şey değil. İnsanlar yani sevdikleri kişiler, en güvendikleri kişiler. Dolayısıyla eğer o sevdiğiniz güvendiğiniz tekrar sizinle bir barışma dönemi deriz barışma dönemi geçirirse siz ona inanmak ve devam etmek istersiniz. Yani psikolojik bu işin psikolojisinde de bu doğaldır böyledir zaten. Yani o çemberden çıkmak kolay değildir. Orada pek çok faktör var. O yüzden onların iyi analiz edilip farkında olunması lazım ki o neden karar veremiyor?

Dalkır Kahveci, A.: Veya mahkemelerin belki bu tür vazgeçmelerde de takip etmesi o aileyi değil mi? Bakalım altı ayda bir, yılda bir gidip kontrol edip kadını dinlemesi, kocayı dinlemesi. Tamam sen bunu affettin ama bakalım hayatınız nasıl gidiyor? Değdi mi, değmedi mi; değil mi?

Karabacak, H.: Şimdi orada somut nasıl bir formül öneririz hani bilmiyorum. Ona yine uzmanlarının karar vermesi gerekir işte insan hakları, özel hayatın gizliliği. Yetişkin insanların kendi hayatları hakkında karar vermesi gibi pek çok tabi faktör var onların iyi düşünülmesi lazım. Ama en azından kadın size başvuruyorsa iyi bir hizmet vermeniz lazım. Yani ya da önleyici politikalar, çocuklar, kız çocukları bakımından da çok ciddi sorunlar var biliyorsunuz. Yani bunların yapılması lazım. Bu kanun dolayısıyla küçük bir katkı.

Dalkır Kahveci, A.: Size müracaat eden şey var mı işte bu LGBTİ bireyler oluyor

Karabacak, H.: Yani biz şimdi bu bize başvuranların şöyle söyleyeyim; özel bilgilerini vermiyoruz onlar gizli, sır saklamak. Bize başvurular bakımından yani kadın tanımı içindeki herkes başvurabilir, öyle söyleyeyim.

Dalkır Kahveci, A.: Yani o kimliği taşıyan kadın kimliğini.

Karabacak, H.: Tabi trans kadınlar da olabilir yani.

(EK.1/C)
AYŞEN KAVAS- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu
Ankara Temsilcisi
Ayşegül Dalkır Kahveci
19 Mayıs 2017
(Süre: 38 Dakika)

Kavas, A.: Öncelikle zaten 6284'ün çıkma aşamasında biz de bulunduk.

Dalkır Kahveci, A.: Evet Ayşen Hanım. Ha ben kayda giriyoruz diye de, Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'ndan Ayşe Kavas'la konuşuyoruz diyorum. Evet.

Kavas, A.: Ve bizim kadın cinayeti istatistiklerine baktığımız zaman şöyle bir şeyle karşılaşıyoruz. İlk 2012, 2011-2012 arasında bu yasa kanun konuşulmaya başlandı. Ve şu an baktığımızda istatistiklere 2012'ye kadar kadın, 2012 aşamasında kadın cinayetlerinin çok ciddi bir şekilde azaldığını görüyoruz. Artıştan azalmış, sonra 2012'den sonra tekrardan artışa geçmiş. Bugüne kadar hep artarak ilerliyor. Bunun sebebini de şöyle gördük biz, 6284'ün konuşulmaya başlandığı, yani kadınlar için şöyle koruma sağlayacağız, böyle korunacak, şöyle yasalar olacak, böyle cezalar olacak uygulamayanlara vesaire gibi konuşmak kadına yönelik şiddetin çok önemli azalmasında rol oynadı. Ancak daha sonra uygulanmaması, uygulanmıyor olmasıyla tekrardan artışlar gözlemlendi bu konuda. Tabii ki tek sebebi bu değil, çok yönlü kadın cinayetlerini ele alıyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Çünkü ilk çıkarken elektronik kelepçe falan filan diye bayağı bir sansasyon yarattı. Ben de zannettim ki yakın koruma verilecek her şiddete uğrayan kadına.

Kavas, A.: Evet onun sonra öyle olmadığı anlaşıldı ama yine de çok önemli bir kazanım olduğunu düşünüyoruz. Ayşe Paşalı gerçekten ölmeyebilirdi mesela o kanun o esnada olsaydı. Gülşah Aktürk ataması yapılmayan o esnada tehlikede olduğu için ataması yapılmayan bir şey daha doğrusu geçiş mi diyorlardı ne diyorlardı atama değil.

Dalkır Kahveci, A.: Tayin mi?

Kavas, A.: Tayin hah. Tayini çıkmayan öğretmen. Öldürülmeyebilirdi. Hayatta oluyor olabilirdi. Bu konulara biz hani biraz böyle bakıyoruz. Ama mesela ben kendi yaşadığım şeyi anlatmak istiyorum. O yasa çıktığında biz bir stant açmıştık insanları platformumuza davet etmek üzere. Bir tane kadın geldi.

Dalkır Kahveci, A.: Hangi yıl oluyor bu?

Kavas, A.: 2013 sonu 2014 başı falandır belki. Yok 2014'tür, kesin 2014'tür. Yani bu kanundan sonra. Dedi ki yani “ben de” dedi “devletin aksaklıklar yaptığını düşünüyorum hani kadınlara önem vermediğini düşünüyorum ama” dedi “bir tane yasa çıkarmışlar işte ben o yüzden hayatım kurtuldu.” Ben dedi “çırılçıplak sokağa kendimi zor attım öldürülmek üzereydim çocuğumla beraber, ki çocuğumu da alamamıştım ama işte ben şimdi sığınma evine yerleştim, orada işte meslek edindirme kurslarından yararlandım, sonra iş buldum, bana ev bulmamda yardımcı oldular, şimdi işte ben çocuğumla beraber hayatımı kurmak üzereyim,” yeni ayrılmış o esnada. Valla biz çok zorla çıkarttık tabi o yasayı. Böyle olsun şöyle olsun burasından biraz daha böyle olsun falan diye çok uğraştık, didindik ama hayatını kurtaran kadınlara da birebir rastladım yani.

Dalkır Kahveci, A.: Evet ya olumlu etkisi oldu tabi... Olumsuz etkisi nerede çıkıyor? Veya eksiklikleri kanunun?

Kavas, A.: Şöyle, olumsuz herhangi bir etkisini ben görmedim.

Dalkır Kahveci, A.: Evet olumsuz olamaz da aksaklık mı diyelim uygulamadaki aksaklıkları...

Kavas, A.: Evet uygulamada bazen caydırıcı olmayabiliyor. Mesela zorlama hapsinin uygulandığını ben hiç görmedim yani.

Dalkır Kahveci, A.: Değil mi kanunda var evet.

Kavas, A.: Mesela korumayı ihlal ettiğini defalarca kez söylemesine rağmen mesela kadın.

Dalkır Kahveci, A.: Hapis cezası verilmiyor mu?

Kavas, A.: Evet veya uzaklaştırma ya da koruma kararı var kadının, polis arayınca geliyor. Zaten polis arayınca geliyor olması ve polis arayınca gelmek zorunda zaten her aşamada öyle ille koruma altına olmasına gerek yok. Özel olarak bir takibiyle gerçekten uzaklaştırmanın o erkeğin uyup uymadığıyla hiç karşılaşmadım sadece erkek açısından bir düzey caydırıcı olabiliyor. Eğer ben ihlal edersem hani daha büyük cezalar. Ama koruması bittiği gün öldürülen kadınları da gördük.

Dalkır Kahveci, A.: Uzatılmadığı için mi yeniden?

Kavas, A.: Uzatılmadığı için tabi. O açıdan yani bunun gerçekten ele alınması gerekir. Yani biz kağıt üzerinde yaptık geçti olmaması gerekir. Bazen tabi gittiğimiz davalarda çok sözel olarak hakimlerin “ya bu yasa da aile kurumunu çok zedeliyor” gibi şeyler dedikleriyle de karşılaştık.

Dalkır Kahveci, A.: Hala ailenin korunması esas diye düşünülüyor, kadının değil de...

Kavas, A.: Tabi tabii ki.

Dalkır Kahveci, A.: Evet maalesef.

Kavas, A.: Malesef böyle şeyleri de gördük.

Dalkır Kahveci, A.: Kanunun isminden bile zaten çıkartılmamış yani aslında.

Kavas, A.: Çıkartılmadı biz önemli olan kadındır çünkü şiddet gören kadındır dedik zaten aile kurumunun içerisinde kadın da eşit bir yer alıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Şiddeti uygulayan aile bireyi zaten. Hem aile bireyi dışarıdan biri değil ki, kimi kimden koruyorsun yani. Aileyi koruyorum dediğin anda şiddeti uygulayan kişiyi de korumuş oluyorsun...

Kavas, A.: Kesinlikle. Tabi eşit ele alınamaz o açıdan. Ailenin değil şu an kadınların korunmaya ihtiyacı var. Eğer zaten bu eşitsizlik biterse daha sağlıklı aileler de olabilir. Aile açısından da böyle olabilir. Ama şu anda bir düzey bir kesimin 6284'ten kaynaklı bir pişmanlık duyduğunu gözlemliyoruz biz. Yani bu yasayı fazla buldukları, bu birkaç kez Meclisin içerisinde de dile getirildi. O yüzden önemli bir konu seçmişsiniz elinize sağlık. Yani bizim açımızdan.

Dalkır Kahveci, A.: Ha aile kurumu zarar görüyor bu kanun nedeniyle. Belki boşanmalar artıyor falan mı deniyor?

Kavas, A.: Tabi tabi öyle deniyor. Halbuki boşanmaların artıyor olması bu zamana kadar eziyet çeken kadınların artık karar verebilme iradesine sahip olmasından kaynaklanıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Değil mi daha bilinçlenmesi.

Kavas, A.: Tabi. Yoksa hiçbir kadının biz son aşamaya gelmeden boşandığına bile şahit olmadık yani. Bunu da yapmak hakkıdır. Ama bununla o yüzden bizim açımızdan bu yasanın gerçekten uygulanması gerekir. Yani uygulansa biz zaten yani yasadan bahsedilince bile kadın cinayetleri azalmıştı. Bir uygulansa belki hani çok daha iyi bir tabloyla karşı karşıya kalabiliriz.

Dalkır Kahveci, A.: O zaman uygulamadaki emniyet ayağı, hakim ayağı, mahkeme ayağı, sığınma evi ayağı, şiddet önleme ve izleme merkezleri, kaymakamlık mülki amirlere de yetki verildi ama ne kadar kullanılıyor, ben de onu tam olarak bilemiyorum.

Kavas, A.: Uzaklaştırmayı hemen veriyorlar hiç sorun yaşanmıyor o konuda mesela.

Dalkır Kahveci, A.: Ha şeyler bu yardımlar nakdi yardımlar mesela kanunda ama o kreş yardımı?

Kavas, A.: -Bir kere kreş yardımı diye bir şey yok.

Dalkır Kahveci, A.: Yani galiba bütçe yetersiz deniyor o konuda değil mi?

Kavas, A.: Evet yani bu konular çok... yani zaten bir kadının uzaklaştırma kararı alabiliyor olmasını yeni aşmış durumdayız. Bence hepsi hemen derhal düzenlenmeli. Bu kadar yani... bu ay otuz kadın öldürüldü zaten. Otuz kadın öldürüldü.

Dalkır Kahveci, A.: Hiç ama medyada yok. Hani medyada kamu spotları yayınlanacaktı o da var kanunda ben hiç kamu spotu da görmüyorum.

Kavas, A.: Tabi zaten İstanbul Sözleşmesinin yani şu kadarına uysak belki şey olabilecek ama. Evet doğru söylüyorsunuz öyle bir şey de yok. Otuz kadın.

Dalkır Kahveci, A.: Doksan dakika ayda mı doksan dakika haftada mı öyle bir süresi var onun. Tüm kanalların yayın yapması gerekiyor. Çok nadiren görüyorum. Demek ki onun da cezası yok. Yaptırımı yok. Olmayınca kanallar da bu sefer yapmıyordur uygulamıyordur.

Kavas, A.: Uygulamıyordur, aynı zamanda şey

Dalkır Kahveci, A.: Peki siyasi ayağı açısından ne düşünüyorsunuz? Yani hani iktidarın bakış açısı, kadına yönelik şiddeti etkiliyor mu, körüklüyor mu?

Kavas, A.: Etkiliyor.

Dalkır Kahveci, A.: Hani benim çalışmamda yok bu ama ben bunu hani şahsen soruyorum yani. Bana göre tetikliyor. Yani "kadının yeri evidir" yok bilmem işte...

Kavas, A.: Daha yeni açıklama yaptı boşanmaları azalttık diye Fatma Betül Sayan Kaya Bakanımız.

Dalkır Kahveci, A.: -Nasıl azalmış? Nasıl azaltmışlar?

Kavas, A.: Boşanmalar azalmış ya çünkü yani

Dalkır Kahveci, A.: Uzlaşmaya mı gönderiyorlarmış anlaşın diye?

Kavas, A.: Evet bu merdiven altı kurumlar diyor ya işte bu dediği de.

Dalkır Kahveci, A.: Ha arabuluculuk gibi...

Kavas, A.: Neyse artık. Ama kadın cinayetleri artıyor. Yani bu nasıl, bunu durdurmak lazım yani biz niye boşanmaları durduruyoruz zaten...

Dalkır Kahveci, A.: Yaşam hakkı daha önemli, evli kalmaktan daha önemli.

Kavas, A.: Zaten kadın cinayetlerinin esas sebebi boşanmak istemek. Kadın ayrılmak istiyor ya da boşanmak istiyor ve bu yüzden öldürülüyor. Kendi hayatına karar vermek istediği için öldürülüyor. Bizim boşanmaları kolaylaştırmamız lazımdı aksine. Ama biz maalesef ki hani bakanlık koruması altında olan bir kadın vardı. Çok eski belki ama hatırlarsınız. Şirin öğretmen hah. Burada Ankara'da, dolmuştan inince boşanmak istediği eşi gelip bıçaklıyordu. Daha sonra serbest bırakılmıştı. Erdoğan bunun üzerine açıklama yapmıştı o zamanlar. İşte "bir kadını geliyor yol ortasında bıçaklıyor sonra serbest kalıyor. Karakolun arka kapısından çıkıyor bu nasıl adalet anlamadım. Adalet bakanıma söyledim gerekeni yapacak" diye açıklama yapıyor apar topar.

Dalkır Kahveci, A.: Ne güzel güzel bir şey söylemiş?

Kavas, A.: Aynen o zaman biz çünkü bütün televizyon kanallarında bu konu açıklama yapılsın, açıklama yapılsın, açıklama yapılsın, açıklama yapın, kadına şiddeti durduracağız deyin, kadın cinayetlerini durduracağız deyin, bu konuda açıklama yapın. Nasıl işkence konusunda biz işkence konusunda sıfır tolerans deyin bu konuda da benzer bir şey söyleyin diye o zaman bunu söylüyorduk. O döneme o denk gelmişti. Sonra Şirin öğretmen bize Şirin hoca işte ulaştı bakanlıktan bize o zaman avukatlar bize yönlendirmişler bakanlık. Biz onunla beraber mücadele ettik.

Dalkır Kahveci, A.: Biraz evet platformun kuruluşu ve davalara nasıl müdahil oluyorsunuz o konuda da bilgi verirseniz.

Kavas, A.: Hı hı tabi. Yani bu aşamada mesela şöyle bir şeye şahit olmuştuk. Bu bizim net bir şekilde şahit olduğumuz bir örnek.

Dalkır Kahveci, A.: Şu anda siz dernek mi vakıf mı tüzel kişilik olarak?

Kavas, A.: Dernek.

Dalkır Kahveci, A.: Derneksiniz evet.

Kavas, A.: Şirin işte çok uzun zaman bu konuda uğraşıldı. Adam ama hala peşini bırakmadı. Ama bakanlık koruması altında bir yandan. Davası bitti bilmem ne derken adam aramış şeyi bakanlığı demiş ki "ben eşimi çok seviyorum ondan boşanmak istemiyorum bana yardım edin" demiş bakanlığa. Eşiniz kim numarası ne bilmem ne Şirin'i arıyorlar ki "ya eşiniz bizi aradı böyle çok pişmanmış." Şirin de diyor ki "sen siz benim kim olduğumu biliyor musunuz? Ben demiş "sizin korumanızdayım. Bu adam beni bıçakladı. Siz nasıl araştırmadan böyle bir şey yapabiliyorsunuz" deyince bunlar korkuyor "çok özür dileriz" bilmem ne falan, telefonu kapatıyorlar. Ondan sonra bu konuda hep boşanma konusunda hep çok hassas oldular. Yani aile kurumunu asla kadının önüne geçirmek istemediler. Biz bununla en azından şahit olduk. Katıldığımız Meclis'te katıldığımız şeylerde de kadının herhangi bir şekilde kadın erkek eşitsizliğinin.

Dalkır Kahveci, A.: Bir birey olarak değil de ailenin bir parçası olarak değil mi görülüyor?

Kavas, A.: Ailenin bir parçası tabi.

Dalkır Kahveci, A.: Bir ailen varsa sen bir bireysin. Aile ailenin parçası değilsen tek başına bir kadın olarak.

Kavas, A.: “Erkeksiz kadın” olarak diye bir tabir var biliyor musunuz bilmiyorum. Kadınlar ve erkeksiz kadınlar. Bakanlığın kavramı ama bu bir şeyinde yazıyordu. 6284'ten sonra biz davalara müdahil olmaya başladık. Zaten İstanbul Sözleşmesi'nin de bir gereği. İmza attığımız için.

Dalkır Kahveci, A.: Ama ben duydum ki bazı hakimler kabul etmiyormuş.

Kavas, A.: Etmiyor evet.

Dalkır Kahveci, A.: Ne demek, siz nasıl müdahil olabilirsiniz, yani sizin.

Kavas, A.: Doğrudan zarar görme konusunu açıyorlar ama çok aştık o konuyu. Yani daha yeni ret şimdi şeyden ret, 17 nisan günü hiç unutmam referandumdan bir gün sonra Ankara'da son üç yıldır müdahilliklerimizin hepsi kabul edildi. İlk defa zaten Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı var diyerek bizim müdahillikimizi reddettiler. O yüzden de bu Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının avukatı yoktu davada işte gelmedi mazeret yazarlar ama. Biz tabii ki Bakanlığın da müdahil olması için çok çaba gösterdik. Takip etsinler. Devletin bu davalarda bir taraf olması gerekir ki diye kabul etmeyebiliyorlar, bizim ülkemizde hakimlerin takdir yetkisi çok geniş bunu da sonuna kadar kullanıyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: Peki müdahil olunca avukatlarımız mı gidiyor yoksa siz de mesela katılabiliyor musunuz?

Kavas, A.: Temsilci olarak tabi. Temsilci olarak.

Dalkır Kahveci, A.: Temsilciliğinizi belgeliyor musunuz?

Kavas, A.: Tabi belgeliyoruz. Belge istiyorlar. Yetki dernekten yetki istiyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: Gerekece olarak da müracaat ederken İstanbul Sözleşmesi'ni mi sunuyorsunuz? Uluslararası sözleşme gereği.

Kavas, A.: Evet, İstanbul Sözleşmesi ve 6284 ve emsal kararlar.

Dalkır Kahveci, A.: 6284'te bu konuda tam açık hüküm?

Kavas, A.: 6284'te şöyle bir hüküm var, doğrudan zarar görmeyi kaldıran Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının müdahil olabilmesi için, zaten doğrudan zarar görme konusu esnemiş oluyor.

Dalkır Kahveci, A.: Anladım bakanlık katılabiliyorsa siz de katılabilirsiniz gibi...

Kavas, A.: -Tabi ama esas dayanağımız tabii ki İstanbul Sözleşmesi.

Dalkır Kahveci, A.: Uluslararası sözleşme evet.

Kavas, A.: Bunu da zaten üstün.

Dalkır Kahveci, A.: Tabi Anayasaya göre (90.madde) uluslar arası sözleşme iç hukuktan daha üstün...

Kavas, A.: Ama yine de bu konuda takdir kullanıyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: Takdir hakkı var hakim evet.

Kavas, A.: Reddetmek de takdir.

Dalkır Kahveci, A: Kabul etmiyorum müdahilliğinizi derse kararı temyiz falan edemiyorsunuzdur değil mi?

Kavas, A.: Aslında onu yapmadık.

Dalkır Kahveci, A.: Davaya katılmıyorsunuz çünkü yani.

Kavas, A.: Şimdi ama çok fazla müdahil olduğumuz dava var tabii ki. Ve bu az önce aile konusunda söylediğiniz Etimesgut'ta otobüste tecavüze uğrayan bir kadın vardı hatırlarsınız geçen iki üç hafta önce, 34 yıl...

Dalkır Kahveci, A: Evet hatırlıyorum gece 12'de falan binmişti.

Kavas, A.: Evet saat 11 gibi binmişti. 34 yıl 8 ay ceza aldı adam tecavüzden ve bir çok işte işi üretmek

Dalkır Kahveci, A.: Hatta ne dar pantolonu mu vardı üstünde etek mi vardı?

Kavas, A.: O değil o değil o başka.

Dalkır Kahveci, A.: O başkası evet doğru konular karışıyor.

Kavas, A.: Etimesgut'ta otobüse biniyor tek kişi. Adam açmıyor ve tecavüz ediyor özel halk otobüsünde.

Dalkır Kahveci, A.: Öğretmen miydi hatta kadın?

Kavas, A.: Evet öğretmen.

Dalkır Kahveci, A.: Öğretmendi özel okuldaydı galiba tamam. Hatırladım evet.

Kavas, A.: Adam bütün savunmasını şey üzerine kurdu.

Dalkır Kahveci, A.: Tahrik üzerine mi?

Kavas, A.: Yok zaten isteyerek yaptı diyor o ayrı bir konu. Kadın mahvolmuş ama bu esnada yani hani fiziksel olarak boğazını sıkmış hani zaten yırtılma söz konusu, kanama söz konusu. Mümkün değil zaten öyle bir şeyi zaten mahkeme şey yapmıyor. Ama sürekli "Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu bu davaya müdahil olamaz". "Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının burada ne işi var?" "Çünkü o aile bakanlığı".

Dalkır Kahveci, A.: Sanık mı diyor bunu?

Kavas, A.: Sanık diyor.

Dalkır Kahveci, A.: Kendisi bizzat diyor.

Kavas, A.: Bizzat diyor. Diyor ki Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı aile bakanlığı. Bu aile içi mesele değildir.

Dalkır Kahveci, A.: Biz aile değiliz diyor. Aaa. Sevgiliyiz diyor sanki.

Kavas, A.: Evet ama önemli değil yani gerçekten aile içi bir mesele değil ve sığındığı şey bir tecavüzcünün bu oluyor. Yani bu bir problem. Bize gelince de bizden de çok rahatsız oluyorlar. Şimdi yeni moda sanıklar bütün olayı unutuyorlar. "Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu davalara müdahil oluyor bizi de işte bu baskı altına alıyor."

Dalkır Kahveci, A.: Ha “biz de rezil oluyoruz medyaya.”

Kavas, A.: Evet baskı altına alıyor mahkeme de medyanın.

Dalkır Kahveci, A.: Kendisinin hiç suçu yok.

Kavas, A.: Evet kesinlikle.

Dalkır Kahveci, A.: Hırsızın hiç suçu yok ev sahibi suçlu. Çok komik yani.

Kavas, A.: Aynen suçlu biz oluyoruz. Tabii ki yani o da şey, şeyden rahatsızlar oluşan kamuoyundan rahatsızlar. Onların yapmaya çalıştığı şey bu münferit; bu kadınların geneliyle alakalı değil. Biz “dünya ahiret bacım bütün kadınlar ama bir tek o değil” falan gibi mesela diyorlar ki “bu bir kadın cinayeti değil beni aldattı çünkü” diyor mesela yani.

Dalkır Kahveci, A.: Ha ben onun için yaptım diyor ben haklıyım namus diyor namusumu korudum.

Kavas, A.: Tabi ben diyor bütün kadınların haklarını savunan bir insanım zaten diyor falan. Şimdi bunu tabi meşrulaşmasını yani o kamuoyu oluşmasını istiyorlar doğal olarak o sanık zaten yani bunu isteyecektir. Ama bizim müdahilliğimizin engellenmemesi gerekir. Zaten 6284'te de mesela bakanlığın daha etkin bir şekilde rol alması gerekir. Bakanlık sadece bu konuda davalara geliyor. Sonra mazeret dilekçesi yazıyor ve bir daha gelmiyor.

Dalkır Kahveci, A.: Onun hiçbir anlamı yok ki ama öyle takip etmedikten sonra.

Kavas, A.: Tabii ki mesela şöyle oluyor.

Dalkır Kahveci, A.: Bakanlığın avukatları onun için maaş almıyor mu? Yani acaba şey mi şehir dışına mı göndermiyor?

Kavas, A.: Bakanlığın siyaseti çünkü bunun üzerine değil. Şehir dışına da gönderiyor. Her yere gidiyor bakanlık.

Dalkır Kahveci, A.: İsterse ama.

Kavas, A.: Birçok davada varlar. Olmadığını görmedim.

Dalkır Kahveci, A.: Ve bir savunma yapıyor mu orada bir dilekçe sunuyor mu önemli olan o bir de?

Kavas, A.: Yapmıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Sadece bir isminin olması önemli değil ki?

Kavas, A.: Sadece ismi oluyor.

Dalkır Kahveci, A.: O da anlamsız.

Kavas, A.: Tabi daha etkin rol alması gerekir. Örneğin şey, ne diyecektim bakanlıkla alakalı. Geçen duruşmada da varlar ama yani bakanlık, ha şey, bir arkadaşımız bize başvuruyor. İşe başlamış. Eryaman'da evi. Kızılay'dan Eryaman'a gidiyor. Orada işte apartmana girerken arkasından biri bir giriyor tecavüz etme girişiminde bulunuyor. O da fark etmiş bunu, arkasından biri geldiğini. Hangi eve girdiğini görmesin diye giriş katta sağa değil sola dönüp beklerken adam kapı kapanmadan açmış kapıyı. Sonra işte bağırış çağırış komşular çıkmış kovalamış. Polisler ilgilenmemişler. Gitmiş nerede kamera var onu bulmuş. İşte talep etmiş almış kamera kayıtlarını, fotoğraf kayıtlarını, şahitler yazdırmış, harita çizmiş, saat koymuş. Yani dilekçeyi hazırlamış sonra bize başvurdu dedi ki “ben” dedi “bu konuda destek

istiyorum.” Her şey zaten hazır yani avukat olmadan yapmış bunların hepsini. Ondan sonra işte biz takip etmeye başladık. Sanık altı yıl ceza aldı. Asliye'de görüldü tabii ki. Sadece elle taciz olarak geçiyordu, sarkıntılık olarak geçiyordu ve altı yıl ceza aldı. Sonra biz bunu medyada yer alsın diye verdik. Basın yazdı. Sonra Aile ve Sosyal Politika'lar Bakanlığı.

Dalkır Kahveci, A.: Kaldırttı mı haberi?

Kavas, A.: Hayır. Fellik fellik kadına ulaşmaya çalışıyor. Tabii ki önce bize ulaştı dedi ki “biz böyle bir şeyi hiç duymadık” falan. Çok acil pardon, “çok acil ulaşmamız lazım”. Biz de o esnada bir davaya gidiyoruz. Davaya giderken dedim ki “tamam bir kendisini arayayım size döneceğim.” On beş dakika sonra tekrar aradı. “Bizim çok acil ulaşmamız lazım lütfen” dedi. Neden acil ulaşmanız gerekiyor? Olay olmuş. Polisler ilgilenmemiş. Bu kadın şehir değiştirmek zorunda kalmış. İşinden olmuş. Hayatını çok psikolojik olarak etkilemiş. Kendisi üstüne mücadele etmiş. Bu sonucu almış. Hayatı düzene girmiş. Siz şimdi neden acil olarak ulaşmaya çalışıyorsunuz? “Çünkü” dedi “bizim yeni haberimiz oldu ve bizim şey yapmamız lazım”. Yani olayı şu, “ulaştık” diye raporlara geçecek kendisi açısından.

Dalkır Kahveci, A.: Ha o kadar.

Kavas, A.: “Naptınız” diye ben tekrar Zeynep'e sordum. O da dedi ki işte “biz senin yanında olabiliriz eğer temyiz aşamasında bulunacaksan biz de avukatlarımızı gönderebiliriz dediler ben de tamam dedim kapattık” diyor yani olay bu. O dava şimdi şey olmuş. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı büyük ihtimal itiraz etmiş. Bozmuş istinaftan. İstinaf Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı müdahil olmadığı için. Halbuki ne kadar iyi bir sonuçtu. Böyle bir şey oldu.

Dalkır Kahveci, A.: Katılmaları aleyhe olmuş yani lehe değil de.

Kavas, A.: Ama diyor ki “bize böyle bir şey ulaşmadı. Başvurmadılar ki bize” diyor mesela. “Bize başvurmaları gerekiyordu.” Ama zaten bu bir bakanlık. Emniyet, adalet bakanlığı, hepsi birbirini zaten görebiliyor. Yani bunun için özellikle uğraşılması gerekiyor. Tabii ki bir kadının başvurması gerekmez ki buna. Emniyet bakanlığa bağlı değil mi?

Dalkır Kahveci, A.: Evet, kurumlar arası koordinasyon olması lazım.

Kavas, A.: Koordinasyon. 6284'te bu da var. Eğitimler de var. Şimdi o zaman.

Dalkır Kahveci, A.: Hata yine devletin kurumlarında. Yani seni nasıl kopukluk böyle bir olay olmuş bunu emniyet bu vakayı nasıl haber vermez bakanlığa?

Kavas, A.: Uygulamayıp tekrardan ama şey işte aslında çok önemli demek problem. Şey pardon, uygulamadıktan sonra aslında yasa tam olarak işe yaramıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Ha ne kadar güzel olursa olsun.

Kavas, A.: Yok işe yaramıyor aslında bu yasa. Uygulayalım bir bakalım yarıyor mu yaramıyor mu. Ayrıca nasıl yaramaz yani bir öncekine göre çok daha başarılı olan bir yasa.

Dalkır Kahveci, A.: Evet, her şey var, her şey düzenlenmiş aslında içinde.

Kavas, A.: Tabii. Uygulanabilir değil diyorlar. Eee uygulanabilir olması sizin elinizde olan bir şey. Devletin kurumlarının elinde olan bir şey.

Dalkır Kahveci, A.: Bakış açısı önemli.

Kavas, A.: Uygulanabilir olması şöyle. Uygulayacaksın hani. Başka benim aklıma bir şey gelmiyor ki. Mesela boşanmaları engellemeye çalışmak değil, kadına yönelik şiddeti

engellemeye çalışmaktır esas olan. Yani ne üzerine giderse bakanlık onu engelleyebilir yani. Yasayı uygulamak için hiç uğraşılmazsa.

Dalkır Kahveci, A.: Ben bazen haberlerde şeyi görüyorum. Bu sizin platformun sanırım bu hani ağır tahrik haksız tahrik indiriminden yararlanmasın şeklinde de bir çalışmanız var değil mi?

Kavas, A.: Evet tabi.

Dalkır Kahveci, A.: Ve bazen de etkili oluyor sanırım yararlanamıyor. En ağır cezayı aldı falan diyor basın ama tabi bu basının abartması mı gerçek mi?

Kavas, A.: Gerçek. Son dönemde kadın cinayetinde özellikle neredeyse hiç indirim görmüyoruz. Bunu fiilen başarmış durumdayız.

Dalkır Kahveci, A.: Ama ben birkaç yerde kırmızı oje sürmesi bile beni tahrik etti deyip yararlananlar duydum ben.

Kavas, A.: Diyebiliyor. Son zamanlarda tahrik indirimi hiç olmadı bazen iyi hal indirimi oluyor. Mesela dün bir davamız vardı Ankara'da. Şey diye savunma yaptı indirim almak için. İyi hal indirimi zaten çok otomatik ya. Bir şey yoksa zaten veriyorlar. Onu da yapmıyorlar şu anda pek karşılaşmıyoruz yani. Kasten öldürmeden hiç indirim almadı çünkü davamızda. Ama şey diye savunuyor. On kere Kızılay'a kan bağışlamış sanık. İnsan hayatını önemseyen birisi. O yüzden iyi hal indirimi talep ediyor mesela karşı tarafın avukatı.

Dalkır Kahveci, A.: Allah'tan kadına şey yapmamış ama. “Kadın bana şunu yaptı bu çayı geç getirdi.” “Kapıyı vurdum da geç açtı.” Bu tür yararlanan kararlar var. “Kapıyı çok geç açtı ben de sinirlendim.”

Kavas, A.: Tabi çok eskiden böyleydi evet ama

Dalkır Kahveci, A.: En çok şeye güldüm. Adil Işık mağazasından mesaj geliyor kadına. Adam bunu görüyor. “Kim bu senin sevgilin mi sen beni aldattın mı demek” diyerekten şiddet uygulayıp da indirimden yararlanana çok güldüm yani.

Kavas, A.: Yani evet o daha çok şey enteresanmış. Ama evet yani biz çok uzun zamandır böyle bir yasal düzenleme talebimiz var zaten. Nasıl töre sakiyle öldürmek nitelikli hallerden sayılıyorsa.

Dalkır Kahveci, A.: İstanbul Sözleşmesi'nde o da var. Kesinlikle diyor. Hiçbir mazereti olamaz. Yani şiddetin veya cinayetin mazereti töredir, namustur, bunlar mazereti olamaz, diyor.

Kavas, A.: Evet ama bunlar indirim sebebi olarak da.

Dalkır Kahveci, A.: Bunu hakimlerin kafasına kesin sokmak gerekiyor.

Kavas, A.: Hakimlerin kafasına sokamıyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Veya ceza kanununa tabi özel hüküm konulacak.

Kavas, A.: Düzenleme getirmek gerekiyor. Bizim bu konuda Meclis'te bekleyen yasamız var biz sunduk.

Dalkır Kahveci, A.: Öneriniz var.

Kavas, A.: Evet önerimiz var. O dönem Özgecan Yasası olarak geçmişti hani. Ceza kadın cinayetlerinde ve kadına yönelik şiddet durumlarında ceza indirimlerinin verilmemesine dair. Yani nitelikli hallerden sayılmasına dair daha doğrusu.

Dalkır Kahveci, A.: Çünkü buradaki sorun ne? Kadın zaten zayıf olarak görülüyor. Toplumumuzda hala eşit olarak değil.

Kavas, A.: Münferit değil çünkü.

Dalkır Kahveci, A.: Yani evet.

Kavas, A.: Caydırıcı nitelikte olması açısından aslında biz cezaları çok beğendiğimizden ya da daha çok ceza verilsin talebimizden değil. Caydırıcı olmasını istediğimizden.

Dalkır Kahveci, A.: Yani biz Norveç gibi falan bir ülke olsak bunu tamamen kanıksamış ve bu tür vakaların yaşanmadığı bir ülke olsak tamam öyle bir kanuna hiç ihtiyaç yok. Ama zaten Türk toplumunda hala bu Ortadoğu kültürü, Arap kültürü, işte kadın ikinci sınıf vatandaş, yok erkeğin zaten yok kaburgasından yaratıldı falan, hala bu düşünceler olduğu için hence mutlaka kanuna da bu girecek. Ha ne zaman ki sırf kadın olduğu için kadın öldürülüyorsa veya şiddete uğramıyorsa.

Kavas, A.: O zaman bir önemi kalmayacak zaten.

Dalkır Kahveci, A.: O zaman evet gerek kalmayacak böyle bir hani indirimden yararlanmasın şeklinde bir yasa.

Kavas, A.: Kesinlikle.

Dalkır Kahveci, A.: Ben hatta daha da diyorum ağır ceza alsın. Yani bir erkek erkeğe şiddet uyguluyorsa, bir birim ceza alıyorsa, kadına uygulandığında iki birim ceza almalı. Ama benim de ceza hukukçusu arkadaşlarım hayır diyor.

Kavas, A.: Karşı çıkıyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: “Hayır” diyor “ceza hukuku ilkeleri eşittir. Kadına erkeğe ayrı uygulanamaz”. Tamam doğru ama...

Kavas, A.: Ama şiddet eşit değil.

Dalkır Kahveci, A.: Yani bir bakış açısı eşit değil.

Kavas, A.: Yok biz de erkeğe uygun, en azından şöyle olmalı yani biz daha fazla ceza uygulansın değil, indirim verilmesin yani.

Dalkır Kahveci, A.: Değil mi? “Namus saikiyle öldürdüm”deyip indirimden yararlanmasın.

Kavas, A.: Kesinlikle öyle. Sonuçta hırsız hiçbir zaman şöyle demiyor ki, hırsızlık yaptı öldürdü. Yani bu değil. Zaten onun indirim alma

Dalkır Kahveci, A.: Hatta ağırlaştırıcı sebep olmalı. Yani indirim değil de.

Kavas, A.: Nitelikli hallerden sayılmalı tabi ağırlaştırıcı unsur.

Dalkır Kahveci, A.: Şey gibi töre saikiyle öldürünce ağırlaştırıcı sebep.

Kavas, A.: Ama Şu anda ne yapmak zorunda kalıyoruz. Sanki bir adli vakaymıŐ gibi ele almak zorunda kalıp, tasarlamaya zorlamaya çalışıyoruz. Tasarlama var demeye. Canavarca hislerle.

Dalkır Kahveci, A.: Evet planlayarak bunu yaptı.

Kavas, A.: Zaten planlamadığı durumla yani binde bir belki ben hiç karşılaşmadım da hani.

Dalkır Kahveci, A.: Geçen Şey bana çok ilginç geldi siz mutlaka onu da takip ediyorsunuzdur. Hani kocası aldatıyor kadını evde kendi yatağında aldatıyor. Kadın yakalıyor.Sonra kadına Şiddet uyguluyor. “Kimseye söylemeyeceksin bunu” diye. Bayağı bir işkence yapıyor. En sonunda da adam işsiz, kadın alıŐıyor. Kadına kredi ektiriyor. O krediyle on bin mi on beş bin lira mı ne gidiyor kendine bir silah alıyor ve o silahla da kadını ldürüyor. Ya o kadar ilginç geldi ki olay. Ne oldu bilmiyorum o davanın durumu.

Kavas, A.: Ne zaman ben hiç duymadım bunu.

Dalkır Kahveci, A.: Yani ne kadar oldu birkaç ay oldu.

Kavas, A.: Hatırlamıyorum.

Dalkır Kahveci, A.: Evet kadın bankada mı çalışıyor bir Şirkette mi alıŐıyor. Hatta çok mutlu böyle bir pozları da var kocasıyla. Pes dedim artık adamın yaptığına. Yani hem aldatıyorsun hem iŐsizsin, hem kredi ektiriyorsun ve o parayla da silah alıp öldürüyorsun kadını. Yani bu canavarca hisle öldürmek işte bu. Tasarlayarak ldürme değil mi?

Kavas, A.: Yani işte sürekli bir adli vaka gibi ele alma durumu var halbuki bu toplumsal bir olay. Biz sürekli adli savunmalar yapmak da istemiyoruz. Yani en nihayetinde Türkiye’de kadın olmasından kaynaklı uygulanan bir Şiddet var. Yani erkek boşanmak istediğinde yaşamayacağı Şeyi kadın yaşıyor. Erkek aldatığında yaşamayacağı Şeyi kadın yaşıyor. Hiç daha da hani aldatığı için ldürölene de rastlamadım ben. Yani yle bir Şey yok. O savunmalara çok rastladım da. En fazla Şuna rastladım, adam. Bakın bu inanılmaz bir Şey. Kadın boşanmak istiyor adamdan. Silahla yaralıyor. Kadın tekrar geri dönüyor. Devlet de bunu böyle izliyor. Kadın koruma kararını geri ektiriyor. Geri çektirdiği için de bir sorun olmuyor. Ama yaralı bu esnada ayağı, bacağından vurmuş zaten adam. Bunlar da hiç incelenmiyor. Daha sonra kadın..

Dalkır Kahveci, A.: Biz barıştık demiŐtir.

Kavas, A.: Ama her boşanmak, her boşanmak istediğinde bunu hemen boŐanılsa mesela

Dalkır Kahveci, A.: Yani her kaldırma isteyeniyi de kaldırmaması lazım koruma kararını.

Kavas, A.: Diyor ki sen yok yok size bir Őans daha veriyorum. Ya biz istemiyoruz diyor. BoŐamıyor mesela hakim değil mi böyle durumlar olmuyor mu? Oluyor. O zaman tersi durumda da olmaz.

Dalkır Kahveci, A.: Hatta hapiste dursun hapis cezasını da kaldırma. Biraz akılı başına iyice gelsin kocanın.

Kavas, A.: Tabi bir daha da en azından cesaret edemesin yani. Öyle bir durum. Ve orada bunu kaldırıyor. Daha sonra tekrardan artık dayanamıyor ayrılıyor kadın, ailesinin evine yerleŐiyor. Daha sonra adam annesinin ve babasının işe gittiği zamanda kadını ldürüyor. Sonra ailesi bize ulaştı. Biz takip ettik bu davayı.

Dalkır Kahveci, A.: Aslında ölüm göz göre göre gelmiş.

Kavas, A.: Bacadan girmiş adam. Yani öyle düşünün. Göz göre göre. Sürekli tehditler sürekli. Çok net bir dava. Adam şey diye savunma yaptı davada. Beni aldattı ama nasıl aldattı. Zaten ayrılır ama sadece evliler resmi olarak ama ayrılır. Bu kadın boşanmak istiyor sadece boşanma davasını açmıyor o esnada bu. Facebook'ta başka bir isimle fake bir hesap almış adam. Kadınlara konuşmaya başlamış. Ondan sonra

Dalkır Kahveci, A.: Beni benimle aldattı diyor yani açtığım fake hesapta beni aldattı.

Kavas, A.: Ben de dedim aldattı beni diyor hatta bakın diyor mesajlarını ben koydum diyor dilekçe yazmış. Şeyi böyle savunma yaptı neyse ki işte mahkeme “bu bizim konumuz değildir yani aldatma boşanma konusudur. Cinayet konusu olamaz” dedi.

Dalkır Kahveci, A.: Ama başka bir mahkeme başka bir hakim bunu.

Kavas, A.: Başka bir şey yapabiliirdi. Araştırabilirdi.

Dalkır Kahveci, A.: Evet ve tahrik sebebi yapabiliirdi ya kırmızı ojeyi tahrik sebebi yapan bir mahkememiz varsa. Onu haydi haydi yapabiliirdi. Biraz hakimlerin zihniyetinin değişmesi de önemli sanırım.

Kavas, A.: Evet ve uzun zamandır biz her yerde yani o kadar çok ceza indirimleri uygulanmasın, uygulanmasın, uygulanmasın, uygulanmasın dediğimiz için şu an ceza indirimleri uygulanmıyor. Eskisi gibi değil durumlar.

Dalkır Kahveci, A.: Herhalde Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun yaptığı en büyük başarı bu olsa gerek.

Kavas, A.: Evet ama maalesef başka konular da, yani bizim bu uğraşlarımızın sonucu olarak devletin de bir adım atıyor olması gerekiyor. Her defasında “boşanmaları biz durduruyoruz, kadın erkek eşit değildir” işte ne bileyim, kakkahaya bir şey diyor, hamileliğe bir şey diyor.

Dalkır Kahveci, A.: İffetsizdir diyor.

Kavas, A.: İffetsiz diyor yani

Dalkır Kahveci, A.: “Örtüsüz kadın perdesiz eve benzer.”deniyor mesela.

Kavas, A.: Gibi. Ya da dünya çapında da bir şekilde kadın düşmanlığının arttığını görüyoruz. Sadece Türkiye'de değil. Ama tersine artık şunu da görüyoruz. Kadınların da direnişi artıyor. Mesela her şeye rağmen kadınlar o boşanma dilekçesini veriyorlar yani.

Dalkır Kahveci, A.: Değil mi ölümü göze alarak veriyor hem de.

Kavas, A.: Veriyor görüyor her gün şey de. Sırf öldürülmesin diye boşanma kararını açıklamadan önce evdeki bütün kesici delici aletleri saklayan bizim kadın arkadaşımız var. Daha sonra tüfeği bilmiyor ve hani bacaklarını ve kollarını bitişik mesafeden vuruyor. Bacaklarını kaybetti. Kollarını çok az kullanabiliyor Arzu Boztaş belki hatırlarsınız. Zaten çocuk yaşta evlendirilmiş.

Dalkır Kahveci, A.: Peki masraflarınız sırf bağışlarla mı oluyor bir bağış hesabınız mı var nasıl bu yol masraflarını falan.

Kavas, A.: Var. Bağışlarla evet.

Dalkır Kahveci, A.: O da bir defaya mahsus mu oluyor? Sürekli bağış yapanlar mı var?

Kavas, A.: Sürekli yani onu işte oturtmaya çalışıyoruz. Sürekli olmasını sağlamaya çalışıyoruz ama zor.

Dalkır Kahveci, A.: Geçen yıl çünkü bir 8 Mart dünya kadınlar gününde Barolar Birliğinde Armağan Çağlayan gelmişti. Hatta Ankara Barosu Gelincik Merkezi'ne dedi ki ben sizi hiçbir yerde görmüyorum ama Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu hep beni arıyor para istiyor.

Kavas, A.: Öyle mi?

Dalkır Kahveci, A.: Ben de onlara yardımcı oluyorum işte yol parası lazım falan diyorlar. O zaman duydum ben hani böyle bağışlar yapıldığını falan.

Kavas, A.: Evet, valla Armağan Çağlayan'ın da yaptığını bilmiyorum yani ama neyse.

Dalkır Kahveci, A.: Aslında Gelincik Merkezi çok güzel bir proje bence yani gerçekten bir devrim yarattı o konuda. Hani çok yardımcı oluyor Gelincik Projesi de kadınlara. Ama hani daha farklı tabi onların yaptığı şeyle sizinki daha farklı şimdi Gelincik Merkezi gidip de başka bir şehirdeki davaya müdahil olamıyor. Belki hani Ankara'dakilere yani.

Kavas, A.: Tabi ayrıca bizim mesela sadece hukuksal bir boyutta da kalmıyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Peki size şey yapıyorlar mı aynı Gelincik Merkezi'ndeki gibi kadın şiddete uğradı. Sizi arayıp bana yardımcı olun diyor mu?

Kavas, A.: Diyor tabi.

Dalkır Kahveci, A.: Ha direkt o vakayla. O zaman ne yapıyorsunuz o tür bir yani?

Kavas, A.: O zaman da mümkün oluyorsa beraber gidiyoruz mesela karakola. Çünkü kadına çünkü şey yapmayabiliyorlar yani.

Dalkır Kahveci, A.: Dikkate alsın diye karakol.

Kavas, A.: Arayabiliyoruz bazen. Sonra ne yapması gerektiğini anlatıyoruz. Eğer şeyse kararlıysa tabii ki kararsızsa mesela o zaman sen boşan demiyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Yani sadece cinayet kısmıyla ilgilenmiyorsunuz siz o zaman.

Kavas, A.: Tabii ki.

Dalkır Kahveci, A.: Şiddet kısmıyla da ilgileniyorsunuz.

Kavas, A.: Tabii ki de yani cinayet bir kısım. Yani bizim en can yakıcı dediğimiz sorun kadın cinayetleri. Bizim kurulduğumuz dönemde çok görmezden gelinen bir alan olduğu için biz Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu dedik. Ancak şu an çocuk istismarına kadar her türlü alanda mücadele ediyoruz. Cinsel şiddet.

Dalkır Kahveci, A.: Bu sığınma evine yerleştirmeyi de işe yerleştirmeyi de.

Kavas, A.: Tabii ki.

Dalkır Kahveci, A.: Anladım. Peki şey olarak, cinayet olarak böyle bir istatistik baktığımızda hani Doğu Anadolu, Güney Doğu Anadolu veya İstanbul'da daha mı fazla yoksa?

Kavas, A.: Büyük şehirlerde ve çoğu zaman da Ege Bölgesi'nde çok fazla olduğunu görüyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Aaa çok ilginç.

Kavas, A.: Aslında değil çünkü daha çok. Modern haklarına sahip çıkmak isteyen kadınlar var ve bunu reddeden erkekler var. Yani örneğin İzmir'de boşanma oranları da çok yüksek kadın cinayet oranları da çok yüksek. Yani bu ikisi bağlıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Hakkını aradıkça daha çok o zaman ha Doğu ve Güney Doğu'da arayamıyor.

Kavas, A.: Görünen kısmı çünkü kadın cinayetleri. Orada da arayabiliyor, orada da farklı dinamikler var tabii ki ama böyle.

Dalkır Kahveci, A.: Evet yani aşağı yukarı her şeyi konuştuk gibi zaten. Ben sizin web sayfanızı da incelerim. Orada da varsa şeyler hani beyanlarınız açıklamalarınız falan...

(EK.1/D)

BELGİN ÇELİK, BETÜL KEVSEN –Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği Üyeleri ile ZÜBEYDE OZANÖZÜ- Anadolu Kadın Eğitim Kültür Sanat ve Dayanışma Derneği Başkanı
Ayşegül Dalkır Kahveci
31 Mayıs 2017- Ankara
(Süre : 1 Saat 13 Dakika)

Dalkır Kahveci, A.: ŞÖNİM’lerin kuruluş amacı 7/24 esasına göre çalışacaktı ama sanki devlet dairesi gibi çalışıyor değil mi?

Ozanözü, Z.: Devletin kadına karşı şiddetle mücadelede kadından yana kurumsal bir yapı oluşturmasını, imzalamış olduğu CEDAW ve İstanbul Sözleşmesi ile ilgili sorumluluklarını yerine getirmesi gerekiyor. ŞÖNİM’ler önleyici çalışmalar yapamıyor. Toplumda kadına yönelik şiddete ilişkin farkındalık yaratmak ya da toplumda şiddete ilişkin toleransın terk edilmesine yönelik çalışmalar yok, Şiddet genellikle mesainin bittiği zamanlarda oluyor. Şiddet her zaman var, çoğunlukla da insanların ulaşamayacağı zamanlarda oluyor. 6284 sayılı yasanın uygulamasında sıkıntılar var. Kadınların en çok şikayetçi olduğu konu gizlilik ilkesine dikkat edilmediği, kadınların hayatının devlet kurumlarınca tehlikeye atıldığı, şiddet gören kadınların adresleri çocuklarının okulları deşifre ediliyor. ŞÖNİM’ ler tüm kadınların ulaşabileceği yerlerde ve 7/24 hizmet vermekle yükümlü kurumlardır Kadınlar ŞÖNİM’i 24 saat arayabilseler de her zaman destek alabilecekleri bir uzman bulamıyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: Aşında Gelincik Projesi model alınarak oluşturuldu ama Gelincik Projesi gibi çalışmıyor.

Çelik, B.: Gelincik de öyle aman aman bir ara çıktı, çok iyiydi ama şimdi gelincik mağduru, şiddete uğramış ve elinden olmuş, şimdi anlatır. Sığınma evlerine mavi ve pembe kimlik diyelim. Buralara trans kadın da alınmıyor. Ulus’taki mesela diyelim. Şu ‘biyolojik’ lafından da sinir oluyorum. Herkes biyolojik. Yani genelevde çalışmış kadın da alınmıyor sığınma evlerine.

Dalkır Kahveci, A.: Uyuşturucu kullananların alınmadığı gibi...

Çelik, B.: Her kesime göre barınacak bir yer olmalı.

Dalkır Kahveci, A.: Evet, almıyorsa onlar için de ayrı bir sığınma evi açılmalı.

Çelik, B.: Ondan da vazgeçtim. Yanına bir ek bina, bir şey açarsın. “Bunu Allah kahretsin, istemiyorum” dese de ama şurada bir parça ekmek verirsin. Bu açıdan bakıyorsunuz, bu kadınlar alınmıyor, translar zaten alınmıyor. Bir tarafta erkek seks işçileri var onlar hiç görünmüyor. Ben toplantıya gittiğimde erkek seks işçisi dediğimde erkekler dumura uğruyor. Böyle bir de iki yüzlülük var. Gece onlarla beraber oluyor ama gündüz onu yok sayıyor. Bu yok sayma her kesimde var. Sivil kuruluşlarda da var. Bunun içinden çıkamıyorsun. Bizde bir genel kültür harcaması var. Bitiriyoruz. Görmüyoruz. Yok sayıyoruz. Ondan sonra yazık bana gelsin, iş veririm. Yapmıyorsun kardeşim. Bana gelsin iş veririm. Yapmıyorsun kardeşim. Ama oy zamanı herkes vatandaşı. Sen transsin, sen seks işçisisin denmiyor. O zaman herkes yüce.

Ozanözü, Z.: Kadın erkek arasındaki eşitsizlik ve kadına karşı ayrımcılık üreme haklarının en önemli sorunları arasındadır. Bireylerin hiçbir şiddet, baskı ve ayrımcılığa maruz

kalmadan üreme ve cinsel sağlığının korunması, geliştirilmesi bireylere üreme ve cinsel haklarının tanınması ve bireylerin bu haklarını kullanmasını sağlamak ile mümkündür. Kadına karşı şiddetle mücadele aynı zamanda kadınlarla erkekler arasındaki eşitsizliklere karşı da bir mücadeledir. Bu bakımdan çıkarılan her yasa toplumsal cinsiyet eşitliği açısından sonuçlarıyla birlikte gözden geçirilmelidir.

Üye, Kırmızı Şemsiye D.: Şöyle bir sorun var özellikle kamu kurumlarında, sağlık kurumlarında da bu var. Sosyal destek sağlayan kurumlarda vs. LGBTİ olmak bizim çalışmalarımızda özellikle trans olmak bir şey. Bir etken değil. Keşke olmasa ama ütopyik bir yerde. Diyorlar ki bize gelmiyorlar. Bize geldiklerinde biz sadece hasta mı yaşlı mı, şiddet mağduru mu biz buna bakıyoruz diyorlar ama onların hasta olmadan yaşlı olmadan ya da herhangi bir şekilde bu kriterlerine uymadan sadece trans olması üzerinden belli durumlara maruz kalan insanların o yardımları alması gerekiyor. Hayır, tam olarak da trans olduğu için bu durum içinde. Bunların gözetilmesi gerekiyor. Gerek pozitif ayrımcılık olsun ya da diğer negatif ayrımcılıkların üzerinde farkındalık sağlamak olsun onu çok gözetmiyorlar. Çok mevzuat üzerinden konuşuluyor bu tarz alanlarda.

Ozanözü, Z.: Kadına yönelik şiddet tüm dünyada bir insan hakları ihlali olarak karşımıza çıkmaktadır. Şiddet, ülkelerin dili, dini, ırkı ne olursa olsun insanlık açısından sosyal bir problem olmaya devam etmektedir. Ülkemizde de alınan önlemler ve yapılan düzenlemelerle önüne geçilmeye çalışılsa da şiddet konusunda özellikle de kadına yönelik şiddet konusunda zihinsel dönüşüm oldukça önemlidir. Bu dönüşüm için kuşkusuz ilk olarak toplumsal düşün yapısında köklü değişimlere ihtiyaç vardır. Her türlü şiddete uğrayan her kadın sığınağa alınmalı; göçmen, trans, engelli kadınların özel ihtiyaçları gözetilmeli, sığınak ve danışma merkezlerinde bunları gözetken çalışmalar yapılmalıdır. Ayrıca sığınmacı ve mülteci kadınlara ev içi şiddet konusunda destek alabilecekleri mekanizmalar sunulmalıdır. Diyelim ki şiddete uğramış bir seks işçisi bu haklardan tam olarak yararlanabiliyor mu? Karakola gitti şiddete uğradı, ne ile karşılaşılıyor?

Çelik, B.: En şey örneği Betül, git bak, elinden oldu.

Kevsen, B.: Şiddet noktası sizin seks işçisi olmanız değil. Zaten trans iseniz seks işçisisiniz. Yapın ya da yapmayın. Şiddet noktasında karakol deneyimlerim çok. Hem tanıklık noktasında hem mağdur olarak çok. 2015 yılında Nisan ayında daha önceden çok sorunlu olduğum çeteler de var. Seks işçilerinin böyle bir gerçeği de var. Çete gerçeği. Onlarla sorunluydum. Bunun nedeni de seks işçiliği ortamında bunlara haraç vermek zorundasınız. Bölgeler parsellenmiş. Ona verseniz ötekisi çöküyor böyle ciddi bir sömürü söz konuş ve buna hiç müdahale yok. Bir gerçek bu Türkiye’de. Bu çeteler sadece caddeyle kalmıyor. Evinizi öğrendiği zaman evinize bile gelip çöküyorlar. İş ciddi boyutlara taşıyabiliyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: Burada da bir denetim yok.

Kevsen, B.: Yok hatta kolluk kuvvetlerine gittiğinizde şunu soruyorlar. “Sen de bu işi yapma, caddeye çıkma o zaman. Bizi uğraştırma. Evinde yap” diyor. “Bırak bu işi” diyor. Bırak da yani ben karnımı doyurmak zorundayım, barınmaya ihtiyacım var. Bunu da vermiyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: Israrlı takip bu kanunda var. Sizi ısrarla evinize kadar takip ediyorsa, ilişki kurmak istiyorsa, yararlanmanız lazım.

Kevsen B.: Ama lazım işte. Dediğim gibi benim gibi trans seks işçilerinin hepsi de bunu yaşıyor. Ben şiddete ilk uğrayıp karakola gittiğimde çok iyi ağırlandım. İlk şiddet deneyimimi çorbacıda yaşadım, ilk çetelerle orada karşı karşıya geldim, orada seks işçiliği

yapmıyordum. Çorba içiyordum. Genelde transların sosyalleşmesi gecedir. Seks işçisi olun ya da olmayın. Bir araba durdu sataştılar, arabaya bindirmeye çalışıyorlar. Ben de aklımı kullandım, karşı koymadım. “Annem kalp hastası, beş dakika bir arayım” “Öyle geleyim” dedim. O arada polisi aradım. “Yardım edin, bizi zorla arabaya bindirmeye çalışıyorlar” dedim. Herhalde sesimin inceliğinden biyolojik kadın olmadığımı anlamadılar. Gerçekten de o anda yakın bir ekip varmış. Ben aradım üç dakika sonra polisler geldi ve yol üstünde iki araba durduğu için anladılar “ne oluyor burada” diye. Onlar kaçtılar ama biz şikayetçi olmaya karar verdik. Çok iyi ilgilendiler. Şaşırdık, ne kadar iyiler, “hanımefendi siz üzülmeysin” falan. Şikayetçi olacağız kimlik verdik. Kimlik verince işin rengi değişti. “Sen trans mısın” dedi. “Evet“ dedim. Bir anda o sıcak ilgi soğuk ilgiye döndü. Sabahın beşine kadar karakolda benim ifadem alınmadı. Sonra tabii çeteler bana taktı. Taciz edilmeye başladım. Defalarca karakola gittim. “Bir şey olmaz.” “Geçer” “görünmeyiver” “bunlardan bir şey olmaz” diyerek hep geçiştirdiler. Sonra evime geldiler. Çok kötü günler geçirdim. Bayağı iş ciddiye bindi. Ben de baktım karakolla olmuyor. Savcılığa şikayet edeyim dedim. Tüm delilleri topladım. Ben evimde de seks işçiliği yapan biri değildim. Bina yönetimi de buna izin vermezdi. Beni çok severlerdi, bahçemi ekip biçerdim. Savcılığa gittim. Dilekçe verdim. Seks işçisi olduğumu, bundan dolayı mağdur edildiğimi, çetelerin rahatsız ettiğini, isimleri tek tek verdim. Telefonlarını verdim. Mesajları savcı gördü okudu. “Sen merak etme” dedi. Bir ay ses çıkmadı. Bir ay sonra Ankara Büro amirliğinden bana ifade kağıdı geldi. Arkadaşımınla beraber gittik. Yemin ederim, kapıdan girdim. “Sen kimsin” dedi. “Ben Betül“dedim. “Sen misin, savcı senin ağzına sıçacak” dedi. “Dedim birisiyle mi karıştırıyorlar acaba. Oturdum polis memurunun karşısına “Sen” dedi, “savcıya bunu anlatmışsın ama Savcı da sana fuhuşa yer temin etmekten şey açmış” dedi. İyi de ben evde seks işçiliği yaptığımı söylemedim ki. Seks işçisi olduğumu söylemiş olabilirim. İkamet adresimi vermiş olabilirim ama ne alaka.

Dalkır Kahveci, A.: Bir de yer temin etmek başkası için olabilir, kendiniz için değil ki...

Kevsen B.: İki dosya açılmış. Birisi tehditten diğeri de hem sanık hem mağdur fuhuşa yer temininden. İfadeyi doldurduk polisle. Günü geldi. Mahkemeye çıktım. Zaten hakim tam bir skandal tam bir transfobik. Hiç söz hakkı vermiyor ki ben mahkeme öncesi görüştüm. Odasına gittim. Evimde fuhuş yapmadığımı ispatlayan fotoğraflar da vardı hepsini gösterdim. Delillerimi verdim. Çok rahattım. Avukat bile tutmadım çünkü delillerim vardı. Çok rahattım. Keşke tutsaydım. “Sen merak etme, duruşma günü gel” dedi hakim. Oradan mutlu ayrıldım. Sonra ben ceza aldım. Bana fuhuşa yer temin etmekten sekiz ay verdi ve söz hakkı bile vermedi. Şunları söyledi. “Ben sizleri biliyorum. Sizden nefret ediyorum, tiksiniyorum” gibi cümleler kullandı. Hiç abartmıyorum.

Dalkır Kahveci, A.: Onların ispatını nasıl yapıyor. Sizin yer temin ettiğinizi nasıl çıkarıyor?

Kevsen B.: Dosyam önünde, “Sayın Hakim, okudunuz mu” dedim. “Ben okudum” dedi. Nasıl okuma bu. Okumuş olsanız benim mağdur olduğumu anlardınız. Demek ki okumamış. Beş dakika ya sürdü ya sürmedi. Tabii ben daha büyük ceza alırım korkusuyla itiraz etmedim o an. Temyize gidecektim ama gitmedim. Sonra bu tehditler yine arttı. Bu mahkemelerden sonra. Daha tehdit mahkemesi görülmemişti. O zamanlar elimden yaralanmamıştım. Daha bu olay gerçekleşmemişti. Hakime o zaman dedim ki “Sayın hakimim eğer benim başıma bir şey gelirse de bunlardan gelecek.” Defalarca savcıya da çıktım ama hiçbir şey olmadı. Cezayı ben aldım. Onlar da ceza aldı gerçi ama sadece bir trans, iki yıl hapis cezası aldı. Onunki onaylandı. Bizimkiler hükmün açıklanması geri bırakılması cezası oldu. Tabii bunları yaşayınca adalete inancınız kırılıyor. Aman boş ver ya, zaten adalet bize işlemiyor mantığına giriyorsunuz.

Dalkır Kahveci, A.: Zaten bunu kadınlar da yaşıyor. Şikayet ettiğinde işe yaramayacağı korkusu.

Ozanözü, Z.: Özellikle kadına tacizde trans olsa da olmasa da “sen ne yaptın da bir şey yaptın da kuyruk sallamışsındır da o bir şey yapmıştır” oluyor. Evdeki kadına neden yapmıyor oluyor ama evdeki kadına daha beterini yapıyor. Kocasını tecavüz ediyor ona da. Anlatıyorsun, “kocanın isteğinin dışında sana dokunamaz, dokunursa bunun adı tecavüzdür şikayet edebilirsin”, diyoruz, kadının gözü yuvasından fırlıyor. “Ben mahkemeye verebilir miyim kocamı” diye.

Dalkır Kahveci, A.: Bir de nasıl ispatlayacağım diye düşünüyordur. Kadına şiddet uygulayan zaten aile bireyi. Sen kadını mı koruyacaksın, aileyi mi? Ben aileyi korurum, sonra kadını diyor. Kadının ailesi varsa birey.

Çelik B.: Kuyruk sallamayı anlamıyorum. Hangi kadının kuyruğu var, kaç metre? Dilsizlikten başlar kuyruk sallanması. Hiçbir kadının kuyruğu yok ve bu kuyruk sallayan hayvanları bile erkek egemen kullanıyor ve isimlerini Nallı Ayşe, Nallı Fatma koyuyor. Burada kadını hukuken de aşağılıyorsun. Kadını kadın olmaktan da çıkarıyorsun. Kaldı ki o hayvana bile taciz tecavüz. Ben hayvan haklarında da çalıştım. O kadar hayvanlara yapılanlar... Onlara da yapılanın sınırı yok.

Ozanözü, B.: Ben Betül’e sormak istiyorum. Kanunun ısrarla sizin yaşamınızı olumsuz etkileyen tarafı var mı?

Kevsen, B.: İşte suçlayıcı yasalar. Fuhuş aslında suç değil ama attığınız her adım suç, aracılık suç, yer temin etmek suç. Kabahatler Kanunu bile bize ceza kesiyor.

Dalkır Kahveci, A.: Yani, biraz hakimin bakış açısı önemli. Hakim biraz ileri görüşlü bir hakimse istediği gibi lehe uygulayabilir kanunları. Sonra gittiniz mi mahkemeye?

Kevsen, B.: Gittim. Bir de bizim evimize idari para cezası kestiler. Bana ve arkadaşşıma yazdılar.

Dalkır Kahveci, A.: Direkt darp ile gittiğiniz oldu mu?

Kevsen, B.: Şimdi ona geliyorum. Tabii ki de en ağırını yaşadım. Sonra ben daha saldırıya uğramadan önce, tehdit mahkemesinden vazgeçelim, biz bundan da ceza alacağız, uzlaştığımızı söyleyelim, dedim. Mahkeme koridorlarında onlar o kadar kalabalık ki korktum, iri yarı adamlar biz iki kişiyiz onlar yedi sekiz kişi. Avukatı geldi, “uzlaşacak mısınız, uzlaşmayacak mısınız” dedi. Kapansın bu konu dedim. Biz içeri girdik, hakim o kadar iyiydi ki. “Kızım iddiaların büyük. Neden uzlaşmaya çalışıyorsun” diyor. Hakim iyi ama ben korkuyorum. “Yok, biz hallettik” dedim. Beş kere sordu hakim.

Dalkır Kahveci, A.: Zaten ceza da alsalar yine onlarla karşılaşacaksınız. Hemen hapse koymazlar ki para cezası falan olacak.

Kevsen, B.: Evet, sonra dedim artık kendi ekmeğime bakarım kimseyle de uğraşmam. Devlet de sahip çıkmıyor dedim ve bir gün. Bir tanesi, “ben sana kafayı taktım, seni öldüreceğim.” dedi. Hakikaten de zaten belli yaşadığım yer. O gün evden çıktık, arkadaşlarla köfte yemeye gideceğiz. Taksiye bineceğim, yol kenarında da beklemedim. Marketin önüne geçtim ki sıkıntı yaşamayayım, araçlar durmasın. Çıktım marketin önüne geldim. Otuz kırk saniye beklemeden aniden bir araç geldi. İçinden biri indi. Tuttu beni, “Yirmi lira ver” dedi. Dedim ki gasp süsü verilmiş bir oyun. Zaten direkt sonra “seni öldürmeye geldim” dedi.

Dört kişi daha indi ve saldırmaya başladılar bana. Tabii ben bağırmaya başladım. Bir taraftan hep kafaya vuruyorlar. Sopa gibi bir şey gördüm. Elimi uzatmamla darbe almam bir oldu. Şu an iki parmağımı açamıyorum. Üç sallama... Allaha elime geldi. İşte böyle kaldı elim. Korumasam kafama alacaktım. Ben kanlar içinde kaldım, yerdeyim. İnsanlar da çıktı. Olay yerine ne inceleme ne bir şey geldi. İki tane polis onlar da elleri ceplerinde geziyor. Ben kanlar içinde yerdeyim. Kimse müdahale etmiyor. “Sen intihar mı ettin” diye yukarıdan bakanlar, soranlar. Bir ambulans geldi. Beni bindirdiler. Olay yerindeki bazı görgü tanıkları ifade vermek istemiş ama polisler “siz karışmayın biz halledeceğiz” demiş. Ben hastanede ayıkken ifade vermek istiyorum. Polisleri istiyorum ama kan kaybından bayıldım sonra. Hastanede beni ameliyata almıyorlar. Deri tutuyor orayı sadece, yüzde yetmişlik bir kopma söz konusu. Operasyon geçireceksin ama şuraya imza atacak mısın? On bin lira masraf. Üniversite hastanesi. Param olmasaydı atmasaydım beni kapının önüne mi koyacaktınız. İmzayı attım beni ameliyata aldılar. On saat sürdü operasyon. Benim kimlik adım o zamanlar Betül değil. Bağırarak ve alay ederek yüksek sesle bağırarak adımları söylüyor, zaten stresliyim. Dayanamadım ve o kadar insanın arasında yaptı bunu, tepki gösterdim. O savunmaya geçti “bilerek yapmadım” diye ama deşifre etme amaçlı oldu. Sonra odaya aldılar bu sefer oda krizi yaşandı. Nereye alacaklar, kadınlara mı erkeklere mi. Sonra iki tane geçimsiz ihtiyarın yanına koydular. O odada kaldım. Doktor iyi ama, geri kalan personel skandaldı. Bir gün günlük yine bilgiler dolduruluyor. Asistanlar toplandı, kıs kıs gülüyor. Anında tepki gösteriyorum ben. Yapamaz bunu bana. Onda da gelip benden özür diledi yetkililer. Adım Osman da olur, Ahmet de neden alay ediyorsun. Sonra üç gün polisi bekledim ifade vermek için. Gelmediler. Üçüncü gün geldi, biraz not aldılar. Durumum da yoktu avukat için o zaman Gelincik önerisi geldi. İyi olur dedik. Gelincik’i aradım. Hatta ilk arayan trans bendim sanırım. Geldiler, ifademi aldılar. Maddi durumu, neleri karşılayabileceğimi sordular. Sonra avukat atandı.

Dalkır Kahveci, A.: Hangi yıl bu?

Kevsen, B.: 2015 yılı. Avukat geldi. İfademi aldı iyi bir kadındı. Tamam haberleşiriz diye gitti. Ben tabii Esat karakolu’ nun hani zanlılar yakalanacak devlet işini yapacak diye bekliyorum. Bir ay hastanede yattım. Bir ay sonra o halde çıktım. Karakola gittim. İki hafta boyunca karakola gittim. “Biz ilgileniyoruz, sen merak etme, şimdi git devam et” dediler. Hatta kamera kayıtlarını buldum. Gittim gördüm. “Sana vermeyiz, polisi yolla kamera kayıtlarını verelim” dediler. Dedim alın bu kayıtları polise. “Tamam” dediler. Bu arada aradan üç ay geçti.

Dalkır Kahveci, A.: Karakolun o çetelerle bağlantısı olabilir mi?

Kevsen, B.: Var. Sonra gittim ki orada bir polis memuru vardı. “Ne istiyorsun sen, hep buraya geliyorsun, hayırdır” dedi. Anlattım olayı. “Dur dosyana bakayım” dedi. Aradılar, aradılar, benim dosyam tozlu raflarda bırakılmış. Hiçbir şey yapılmamış. Ne ifadeler, tanıklar, ne kamera görüntüleri, hiçbir şey yapılmamış, ben tabii sinirlendim. Dedim savcılığa çıkacağım. Şikayet edeceğim. Ben ölümden döndüm. Kalıcı hasar var. Savcılığa gittim. Kapıyı çaldım. “Buyurun” dedi. Kafasını da kaldırmıyor efendimiz. Bana bir baktı, “kimsin” dedi. Ben dedim “şu şu olayları yaşayan kişiyim.” “Tamam tamam” dedi, “ilgileniyoruz”. Dedim “bir sorunum var”, anlattım. “Ben bir yazı yazarım, yollarım on beş güne netleşir, ben takip ediyorum, merak etme” dedi yolladı beni. On beş gün de öyle bekledim. Yine sonra savcıya çıktım. Beni dinlemeden direkt çıkardı. “Bu süreç biraz uzun ben ilgileniyorum” dedi.

Dalkır Kahveci, A.: İfadenizi aldı mı savcı?

Kevsen, B.: Yok, almadı. Ek ifade vermek istediğimde de “ben karakola yazı yolladım, git orada ver” dedi. Savcıda da bu ilgisizliği görünce ben Başbakanlığa çıkayım, dedim.

Dalkır Kahveci, A.: Gelincik ne yapıyor bu arada?

Kevsen, B.: Gelincik bir şey yapmıyor. Kadın ifademi aldı ya, ekstra süreçte ben sana ulaşacağım demişti. Tık yok Gelincik’te. Başbakanlığa gideceğim zaman avukatı aradım. “Avukat hanım, böyle bir durum var, siz neler yaptınız” diye. “Tamam sen süreci takip et de bana bilgi ver” dedi. Öyle deyince üstelemedim. Para da vermiyorum. Çok rahatsız etmek istemiyorum.

Dalkır Kahveci, A.: Gelincik avukatı değil mi o, zaten görevi o, onlar size ücretsiz, kuruluş amacı o.

Kevsen, B.: Öyle ama kendim para vermediğim için rahatsız etmek istemedim. Başbakanlığa gittim. Soruşturdum. Beni Bimer’ e yönlendirdiler. Kimlik vermem gerekiyor. Verdim. Bekliyorum, içeri almıyorlar. İki polis geldi. İki koluma girdi. Gözaltına aldılar beni. Neden aldılar, bir şey söylemiyorlar. Güvenpark’ta son noktaları vardı. Oraya götürdüler beni. “Önce ifadeni almamız gerekiyor, sen neden erkek kimliği kullanıyorsun?” dediler. “Trans olduğum için olabilir mi acaba,” o da dedi ki “Sen kimi kekluyorsun, transların böyle sesi olmaz, biz anlarız.” Sahte kimlik moduna girdiler ben de sahte olmadığımı söyledim. İspat ettik bir şekilde, orada da asker kaçağı çıktım üzerine. Neyse ifade verdim sonra her şeyi anlattım. Hatta dedim ki “bir şey çıkmayacaksa baştan söyleyin, umutlanmayayım”. “Yok biz çok yetkilimiz” dedi. Aldı ama onda da bir şey çıkmadı. Beni Sıhhiye’deki karakoldan aradılar. “Geçmiş olsun” dediler ve kapattılar.

Dalkır Kahveci, A.: Şikayetiniz öyle kaldı mı?

Kevsen, B.: Tabii hiçbir şey olmadı.

Dalkır Kahveci, A.: O kamera kayıtları girmemiştir belki dosyaya, savcı görmeyince takipsizlik çıkmıştır.

Kevsen, B.: Evet, benim davam faili meçhul dosyasına döndü, zaten benim savcı, Feto’ dan içeri alındı. Tamamen düşmüş durumda.

Dalkır Kahveci, A.: Size takipsizlik kararı geldi mi?

Kevsen, B.: Üç ayda bir bilgi vereceklermiş. Karakol yazar zaten bir şey olmadı diye. Sonra ben o zanlıları Dikmen’de gördüm. Hemen polisi aradım. “Bana saldıranları gördüm gelin yardım edin güvenlik kameralarını alalım”, dedim Gelmediler. Sitenin güvenlik görevlilerine gittim, onlar da yardımcı olmadı.

Dalkır Kahveci, A.: Siz daha ameliyata girmeden bunların sıcağı sıcağına yapılması lazımdı.

Kevsen, B.: Olayın yaşandığı o dakikada polisler anons geçse, “siyah araba dört kişi var “ diye. İnanın o gün onlar yakalanırdı. Onu da geçtim. Sadece mobese ve kamera sistemini toplasalar yine bulunurdu ama hiçbir yetkili görevini yerine getirmedi çünkü ben bir transttim ve suçluydum baştan. Zengin mevki bir baba sahibi değildim. Hiçbir yerde dikkate alınmıyorsunuz.O filmlerde izlediğimiz hani hemen bulurlar zanlıları falan, hiç de öyle bir şey yok. Benim dosyam hiçbir şey olmadı, öyle kaldı.

Dalkır Kahveci, A.: Sığınma evine gittiniz müracaat ettiniz alınmadınız, nereye müracaat edeceksiniz?

Kevsen B.: Hiçbir yere. Kendi başının çaresine bakacaksın. Kanunlar, Anayasa güzel bakınca.

Dalkır Kahveci, A.: Ben bir panelde izlemiştim. Sığınma evi yetkilileri de bundan şikayetçi. Onlar almak istiyor ama bu sefer kalanlar rahatsız oluyor. Bir uzmanlaşma olsun. Uyuşturucu kullananlar ayrı birimde, seks işçileri ayrı birimde, çocukları olanlar ayrı birimde, çünkü genç delikanlı çocuklarla gelenler oluyormuş.

Çelik, B.: Ben Dikmen tarafında bir Çocuk Esirgeme Kurumu'nda benim bir tanıdığım çalışıyor. Baba seks işçisi, çocuğu orada, ufacık daha. O çocuk orada istenmiyor. Hangi kanunda bu geçiyor. Sen şimdiden bu, şeyler söylüyor, istemiyorlar çocuğu.

Dalkır Kahveci, A.: Melih Gökçek diyor “sen tecavüze uğruyorsan kendini öldür, çocuğu neden öldürüyorsun, devlet bakar” Hani devlet?

Çelik, B.: Bakın, bütün siyasiler çok büyük laflar söyler. Sırrı Süreyya Önder' in “O Çocukları” diye bir filmi var. İzle onu.

Dalkır Kahveci, A.: ŞÖNİM'e sizin üyelerinizden müracaat oldu mu?

Çelik, B.: Oluyor da dedik ya o yuvarlak çerçeve içinde iş uygulamaya geldiğinde bir şey bulamıyorsun.

Ozanözü, Z.: Bir gerekçe de sunmuyorlar. Sizi şu nedenle almıyoruz gibi bir şey yok. Farklı bahaneler belki öne sürülüyor.

Çelik, B.: Betül olayındaki gibi. Karakola gidiyorsun ve ben de yaşıyorum bunu. Seni cinsel kimliğinden dolayı, bu başka bir şey değil. Nedir karakol? Kim olursan ol seni koruyacak. Ben saat sabah 6.00 da hala ifade alınmadığımı biliyorum. Bekle, acelesi yok. Oraya gelen birçok insanın işlemleri yapılıyor. Tırnak içinde normal dediğimiz kişiler ki onlar gaspçı da olsa katil de olsa işlemleri yapılıyor. Sana sıra gelmiyor. Ne karakola güven ne adalete güven, bu da hiçbir şey bırakmıyor. En kötü adalet bile bekleyeyim diyorsun, adalete güveniyorsun ve burada yılıyorsun. Bu bir yıldırma politikası.

Dalkır Kahveci, A.: Hatta belki polisler de şiddet uyguluyordur...

Çelik, B.: Onlar da var ama seni saatlerce orada bekletmesi şiddetin en büyüğü çünkü direncin kırılıyor. Lanet olsun diyorsun. Ben bu tecavüzü gaspı hak mı ettim noktasına getiriyor. Zorla bunu sana işletiyor. Avukatın olduğu halde böyle. Sen orada birinci sınıf ikinci sınıf değilsin. Betül gibi yüzlerce kişi. Kanunların önünde herkes eşit diyorsun sonra. Adalet mülkün temeli. Hayır, adalet mülkün temeli değil, olmuyor. Temelini arıyorsun, bulamıyorsun. Terazî elinde gözü kapalı tutan kadını arıyorsun bakıyorsun, keşke açık olsaymış. Burada bunların da binlerce örneği var. Fuhuş zina suçtu olmaktan çıktı. Tamam ama öyle bir durumlar var ki...

Dalkır Kahveci, A.: Oradaki gerekçe de zaten sizleri düşünmesinden değil ki...

Çelik, B.: Yani haremler devam ediyor. Bunun içine ensesti de koy hepsi var bu harem içinde ama şimdi Kabahatler Kanunu neden çıktı? Gecenin belirli saatinde komşunu rahatsız

edersen ya da gündüz “patlıcan, domates, biber!” bunlar için, dilenciler için çıktı ama oturdu fuhuş komisyonu, düşündüler taşındılar bu akıllı insanlarımız, gece belirli bir saatten sonra trans kadın seks işçilerine bu Kabahatler Kanunu’nu uyguladılar. Önce bu iş elli liradan başladı. Ben İstanbul’ dayken bir kıza bir ayda yüz kere ceza kesilir mi? Karakola giriyor, çıkıyor, öbür polis alıyor seni, o da kesiyor. Sonra bonus uygulaması, Şimdi Kabahatler Kanunu ile fuhuştan kesiliyor. Fuhuş kanunen suç değil. Sen nasıl suç kesiyorsun? Trafığı engellemeden, kaldırımı işgal etmekten, çevreyi rahatsız etmekten, o kadar absürt cezalar kesiliyor ki, bu bence vergidir. Zorla alınan bir vergidir.

Dalkır Kahveci, A.: Ödemeyince ne oluyor?

Çelik, B.: Faiziyle almıyor. Ben bilirim ki buradan Kızılay’ a yol olur cezalar.

Dalkır Kahveci, A.: Faiziyle alıyor da üzerine kayıtlı bir mal varlığı yoksa bunu nasıl tahsil edecek?

Çelik, B.: Hesabına haciz koyuyor. Seks işçisi sabah yatıyor, akşam kalkıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Aslında devletin aldığı bir haraç gibi mi?

Çelik, B.: Evet. Kayıt altına alalım düşüncesi. Bunu Osmanlı’da da yapmıştır. Osmanlı bunu daha iyi yapmış. Cumhuriyet’e bakıyorsun. Avrupa İnsan Hakları, İstanbul Sözleşmesi, laiklik diyorsun, harika çok mutlu oluyorum. Uygulamaya gelince yani hukukçusun. Senin de lanet ettiğin birçok şey vardır hak savunucusu olarak. Biz sivil toplum kuruluşu olarak hiçbir şey yapamıyoruz. Bu kızcağız kalkıp da gidemiyor itiraz etmeye. On beş gün içinde itiraz ediyorsun ama ne yazık ki bazı Asliyeler reddediyor. Elimizde ret kararı da var. Bazısı kabul ediyor. Yani burada kızcağız derneğe de avukata da hukuka da güvenmiyor. İstanbul Kadıköy. Oraya gittim. Şimdi zabıtalara da topluyor ki kanunen suç, kıza el koyması, evini basması. Kadıköy zabıtalara kızları yakalıyor, polise veriyor. Biz burada adalet diyoruz ama nedense bu bize uğramıyor. İşte kanun diyoruz hak diyoruz adalet diyoruz ama kanun kavurmacı gibi.

Ozanözü, Z.: Ben göçmen kadınlara aile sağlığı ve toplumsal cinsiyet eğitimleri yapıyorum. Bu eğitimlerde kadın hakları, üreme hakları ve bu konulardaki mevzuatı anlatıyorum. İstanbul Sözleşmesi göçmen ve mülteci kadınlara ya da şiddete maruz bırakıldığı için ülkesini terk etmek zorunda kalan kadınlara yönelik çeşitli hükümler de içeriyor. İstanbul Sözleşmesi’ne göre kadına yönelik şiddete maruz bırakılmak bağımsız ikamet almanın bir gerekçesi olabileceği gibi iltica talep etmenin de haklı gerekçesi olabiliyor. Geçen bir toplantıda, kadının beş çocuğu var. Kocasını amcasının oğlu. Kocasını “Türkiye’ de sen benim karım gözüküyorsun, ben burada başkasıyla evleneceğim” demiş. Kadın ağlayarak “anlattığın beni de kapsar mı” diye sordu. Türkiye’de buldukları sürece yasaların onları da koruyacağını söyledim, kocasına anlattığında kocası “o eğitime bir daha gitme” demiş. Sığınmacı ve mülteci kadınlara ev içi şiddet konusunda destek alabilecekleri mekanizmalar da sunulmalıdır. Kadınlar tam anlamıyla haklarını bilmiyor. İnsanlar en hassas, savunmasız oldukları durumda şiddet görüyor.

Dalkır Kahveci, A.: Ekonomik şiddet de var, eşi uygularsa.

Ozanözü, Z.: İşte kadına devletin uyguladığı ekonomik şiddet. Ekonomik şiddet transın da gerçeği. Emlakçıda da kuaförde de her yerde. Yaşam hakkını alıyorsun.

Dalkır Kahveci, A.: Bu hani haksız tahrik indirimi var. O konuda direkt “sen seks işçisinin bunu hak ettin” diye çıkmıyormudur mahkemede, değil mi? Çünkü kırmızı oje

sürmek bile tahrik sebebi, indirim alıyor. Ben de diyorum o maddenin kaldırılması lazım.

Ozanözü, Z.: Belki arkadaşlara sorabiliriz kanunda en rahatsız olduğunuz madde ne?

Çelik, B.: Bu ayrımcılık yasalardaki. Onu ortadan kaldırmak.

Dalkır Kahveci, A.: O da yine zihniyet değişikliği.

Çelik, B.: Evet, zihniyet ama Avrupa’ da da zihniyet var. Hollanda’da da Amerika’ da da. Ama karşısına geldiği zaman orada yasalar önemlidir. Amerika zihniyeti değil. Almanya’ da gay savcılar da var, hakimler de var. Lüksemburg Başkanı şimdi evlendiği eşi... Evet şimdi bakın, kanunlar cidden Anayasal kanun olduktan sonra zihniyet odur. Kişiye göre değişmez. Zihniyet herkesin var.

Dalkır Kahveci, A.: Bu ataerkil zihniyet.

Çelik, B.: Tamam da önce kanun güzel yapılmalı. Ayet gibi inmiyor kanun. Onu da insan yapıyor. Kanunu güzel yaparsak, devletten önce insana saygılı bir kanun yaparsak ki devlete insanların zaten bir saygısı vardır. Zaten devlet korunur. Önce bireye saygı. Çöpçüsüne de hamalına da transına da. Önce bunlar korunmalı. Anayasa 10. eşitlik maddesi nerede?

Ozanözü, Z.: Adalet Bakanlığında Mağdur Hakları Daire Başkanlığı kuruldu. Mesela senin elinin ücretsiz tedavisiyle ilgili o daire başkanlığının yaptığı hizmetler var.

Dalkır Kahveci, A.: Müracaat etse bir şey çıkar mı?

Keven, B.: Etkiliyor, ben bunun için mücadele ettim ama yine bir şey olmadı. Dava açıp tazminat isteyecektim avukat “hayal kırıklığı yaşama, masraf çıkarma kendine” dedi.

Dalkır Kahveci, A.: Ceza olsa o kişiler kesin delil olurdu ama şimdi ceza...

Keven, B.: Zaten hiçbir şey yapılmadığı için kamera kayıtları vs. ihmalkarlıktan dolayı açmak istedim ama onlar kılıfına uydurur diye uğraşmadım.

Dalkır Kahveci, A.: Başka söylemek istediğiniz var mı bitireceğiz...

Keven, B.: İşte bu Kabahatler Kanunu çok sorunlu. Fuhuşla Mücadele Tüzüğü’nün değişmesi lazım. Bir 40. Madde var. Cinsiyet geçişleri o da çok sorunlu. Yasal olarak kadın ya da erkek cinsiyeti verilmiyor.

Üye, Kırmızı Şemsiye D.: Ameliyat olması gerekiyor. Eğer siz ameliyat sürecine girmediyseniz ve trans kimliğini kabul ettirmeniz için ameliyat olmanız isteniyor. Pembe kimliğe ihtiyacımız var. Onun için hem kısırlaştırılarak üremeden mahrum bırakılacak hem de zorunlu kısırlaştırma olacak. Birisinin beyanı üzerinden de o kimliğe kavuşulabilmeli. Aslında o ayrımcılığın temeli bu.

Dalkır Kahveci, A.: Kısırlaşmadan yapılamaz mı bu?

Üye, Kırmızı Şemsiye D.: Bunun tek sonucu şu, biri ameliyat olmak isteyebilir ya da istemeyebilir.

Dalkır Kahveci, A.: Neden çocuk sahibi olma hakkı elinden alınsın ki?

Çelik, B.: İşte İran modeli. Ya onu seç, ya bunu seç. Yani beyanla da kimliğine kavuşabilmeli.

Dalkır Kahveci, A.: Sadece psikolojik bir rapor istenebilir belki.

Üye, Kırmızı Şemsiye D.: Evet, başka çalışmalar yapılabilir ama buradaki kısım hem yasal haklarından mahrum olmasına giriyor hem de sonrasında kısırlaştırma sonrası göreceği tedavinin karşılanma durumu. Bu süreç için mahkemeye gidiyorsunuz bir sürü şeyle uğraşıyorsunuz hem maddi hem psikolojik zarar veriyor. Bu sonuçlandırılmayabilir.

Ozanözü, Z.: Kimliği nedeniyle birçok haktan da mahrum kalıyor. Şiddete uğradığında ŞÖNİM' e gidememek gibi. Hastaneye gittiğinde kendisine yatak yer bulamama gibi. Cezaevine girdiğinde kadınlar koğuşunda mı yoksa erkekler koğuşunda mı, hangi koğuşta kalacak. Tecrit mi edilecek? Belki hak etmediği halde tek başına hücrede kalacak. İnfaz koruma memurlarına cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve AİDS konusunda eğitim yaptık. Onlar da cezaevinde tutuklulara eğitim yaptı. Yirmi beş kişilik bir grup iki hafta eğitici eğitim aldı. Hem eğitim becerileri hem de cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda eğitim aldılar. Rol play yaptırıyorum iki katılımcıya (iletişim fakültesi mezunu) bir senaryo verdim: "Sen akşam nöbetçisin, bir tutuklu geliyor, öğreniyorsun ki tutuklu transseksüel, senin tavrın ne olur?" Bunu "Hocam hiç uğraşmaya gerek yok, atarım ibneyi hücreye sabaha kadar Allah'na kavuşur, doğru yolu bulur, yola gelir" dedi. Böyle birinin eline düşmüş bir trans düşünün. Sanki yoldan çıkmış biri var gibi.

(EK.1/E)

ŞERAFETTİN ŞANVER –Ankara 5. Aile Mahkemesi Hakimi
CANAN GÜLLÜ- Kadın Dernekleri Federasyonu Başkanı
ANKARA BAROSU GELİNCİK MERKEZİ PANELİ

03 Nisan 2017

(Süre: 1 Saat 2 Dakika)

Üye, Gelincik Merkezi: Çok geçmişe gitmeden 2017 yılının ilk 3 ayına bakacak olursak; Çankaya Belediyesi ile Baromuz protokol imzaladı. Bu protokol çerçevesinde her türlü desteği Çankaya Belediyesi 'nde 6-7 Mayıs tarihlerinde eğitimler düzenleyeceğiz. Yine bu eğitimlerde Ankara 5. Aile Mahkemesi Hakimi Şerafettin Şanver bize destek olmaktadır. Ona da teşekkür ediyoruz. Değerli bilgilerini bizimle gönüllü ve rehber avukatlarla paylaştığı için. Bunlar aslında çok yakın zamanda yaptığımız faaliyetler. Kendimiz övmek istemiyorum ama biz rehber avukatlar merkezde gönüllü avukatlarda sahadaki çalışmalarımızın hakkını teslim etmek isterim. Aslında bir de bu yaptıklarımızı anlatmamın sebebi geleceğe umutla bakmak istedim bugün. Bu tabii acı gerçek şiddet hayatımızda. Geçtiğimiz yılda 2016'da erkekler 261 kadını öldürdü. 17 intihar ve intihar girişimi. 14 şüpheli, 31 faili belirlenemeyen kadın cinayeti. En az 417 kız çocuğu cinsel istismara uğradı. Cinsel istismar olaylarının %58 i bunun altını çizmek istiyorum, okullarda yaşandı. Çocukları teslim ettiğimiz okullar. Yine bundan dolayı istismara uğrayan kız çocuklarının %53 ü elimizle teslim ettiğimiz öğretmenlerimiz tarafından istismar edildi. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yapılan Kadına Yönelik Aile içi Şiddet araştırmasına göre, fiziksel veya cinsel şiddet mağduru kadınların oranı %42. Yani buradan dışarı çıktığımızda gördüğümüz beş kadından ikisi cinsel ya da fiziksel şiddet mağduru. Bu kadına karşı bir savaş. Bu savaşla bireysel olarak baş edemeyiz. Sistemli bir mücadeleye ihtiyacımız var. İşte biz Gelincik Merkezi olarak şu an aramızda bulunmamakla beraber, kendisini sevgi ile anlık istiyorum, Başkanımız Aslı Arıhan önderliğinde bu bilinçle hareket ediyoruz. Bu bilinçle kadınların, çocukların ve LGBT bireylerin yanında olmaya çalışıyoruz. Son olarak Aslı Arıhan' a teşekkürlerimi iletirken pozitif yaklaşımıyla merkezimizin daha çok hayata ufak ancak önemli dokunuşlar yapacağına da inancımın tam olduğunu belirtmek isterim. Tüm meslektaşlarımın avukatlar gününü kutluyorum. Beni sabırla dinlediğiniz için de teşekkür ederim.

Üye, Baro Yönetim Kurulu: İş yerinde saldırıya uğrayan sokakta öldürülen binlerce kadına ses vermek için kadınların, küçücük bedenleriyle masum ve savunmasız oldukları için şiddete uğrayan çocukların bedenine ruhuna kimse dokunmasın diye onların yanında olmuştur. Bugüne kadar yaklaşık 28 bin kadına ulaşılmış, şiddet sona erdirilmiştir. Kadınlar kendilerini gönüllülük esası ile hizmet veren avukatlar sayesinde uğradıkları şiddetten kurtulmuş ve kendilerine yeni hayat kurmuşlardır. Bugüne kadar 28 bin kişi 7/24 çalışan meslek hattımız olan 444 43 06 numaralı hattımızdan 2923 kişi şahsen merkezimize ulaşarak başvuru yapmış ve yardım talebinde bulunmuştur. 2650 kişiye merkezimizce avukat atanmış ve 520 kişi konuk evine yerleştirilmiş, 210 kişiye psikolojik destek sağlanmıştır. Bu anlattığım hususlar, 60 rehber avukat ve sahada gönüllü çalışan meslektaşlarımız sayesinde başarıya ulaşmıştır. Gerçekten gönüllülük esası isteyen bir program Gelincik Merkezimiz. Ben de Başkanımıza ve tüm yönetim kuruluna teşekkür ediyorum. Her alanda Gelincik için hiçbir zaman desteklerini esirgemediler. Dediğim gibi en büyük teşekkür meslektaşlarımıza. Çok özverili bir şekilde çalışıyorlar. Ayrıca gönülden aramızda olduğu için ben teşekkür ediyorum. Umarım çok daha başarılı işlere imza atacağız. Bunun yanında aile içi şiddet hepimizin kanayan bir yarası ama her zaman da kötü şeyler olmuyor. Bu gün yürürlüğe giren bir proje var. Ayrıca bilgi vermek istiyorum. Adalet Bakanlığı suç mağduru olan ve şiddet mağduru olan kadınların beyanlarının alınmasında kendilerini daha rahat hissetmeleri amacıyla 23 ildeki 26 adliyede oluşturulan adli görüşme odaları bugün itibariyle hizmete girmeye başladı. Ankara' da da iki adet bulunan odalarda, görüşme yapılacak kişilerin ifade

ve beyan öncesinde kendilerine uygun şekilde hazırlanan bekleme odası, ifade ve beyanların alındığı sırada sadece uzmanların ve görüşülen kişilerin kamerayla kayıt altına alındığı görüşme odası ve Cumhuriyet Savcısı, avukat ve zabıt katibi ilgililerin adli görüşme odasında yapılan görüşmeyi izledikleri, mikrofon ve kulaklık aracılığıyla adli görüşmeciye sorulması gereken soruları ilettikleri gözlem odası olmak üzere üç ayrı odadan oluşuyor. En azından bir şekilde destek olunabiliyor. İyi şeyler de olabiliyor. O yüzden bugün yürürlüğe giren bu projeyi de sizlere aktarmak istedim. Tekrar Başkanımıza, yönetim kuruluna, rehber avukatlara gönülden teşekkür ediyorum. Tüm meslektaşlarımın da avukatlar gününü kutluyorum.

Sunucu: Sayın Şerafettin Şanver' e sözü bırakıyorum.

Şanver, Ş.: Sevgili meslektaşlarım, Avukatlar Gününü kutluyorum öncelikle. Belki avukat olmak bize de nasip olur.

Katılımcı: Her hakim bir gün avukat olacaktır.

Şanver, Ş.: Tabii ki bizler de sizinle birlikte aynı işi yapıyoruz. Kağıdın bir ucundan siz, bir ucundan biz tutuyoruz ama zaman zaman ben kendi arkadaşlarımdan gördüğüm, avukatlara karşı davranışları çok yadırgıyorum, ayıplıyorum, kınıyorum. Onlara yeri geldiği için söylüyorum ama maalesef içimizde hala birileri var. Şimdi arkadaşlar, biz buraya niye geldik? İlk olarak yaklaşık on dört yıldır ben aile hakimiyim. Daha önceki 4320 sayılı yasa ihtiyaca cevap vermediği için bir değişiklik geçirmiştir fakat onun da ihtiyaca cevap vermediği kısa sürede anlaşıldı çünkü benim gibi düşünen hakimler yasaları ruhuyla da yorumladığı için değiştirmeye mecbur kaldılar. Çünkü daha önce aynı çatı altında yaşayan aile bireyleri olarak 4320'de düzenlenen hüküm, aynı çatı altında yaşasın ya da yaşamasın şiddete uğrayan ya da şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların ve aile bireylerinin ısrarlı takip mağdurlarının korunmasına yönelik daha geniş kapsamlı ve uygulanabilir cezayı da getiren bir değişiklik oldu. Tabii yasanın birçok açık noktası var. Usulde hataları var ama buna rağmen işe yaradığını ve olumlu sonuç aldığımızı düşünüyorum. Çünkü bu olumsuzluklar ve yasaya uyulmaması hali bize tekrar geri dönüş yapıldığı için yüz tane koruma kararından ancak beş tanesi bize geri dönüyor. Sayı bu kadar az. Bu da bu yasanın uygulandığını bize gösteriyor. Aleyhe karar verilen kişinin bu yasaya uyduğunu biz bunlardan anlıyoruz çünkü cezayı da veren biziz. Başka yere gitmiş olsa ki - önce 4320 de öyleydi- Sulh Ceza hakimleri karar verdiği için biz ne kadar uyuluyor bilgi sahibi değildik. Ama 2011' den bu yana artık bilgi sahibiyiz. Bu yasaya azami uyulduğunu bu deneyimle söyleyebilirim. Bunda bir sınırlama yok. Keşke hayvanları da koysalarmış içine ama ne kadar insan varsa, erkek kadın, çocuk ve cinsiyet ayrımı olmaksızın koruma kapsamında olduğu bir yasa bu. Şimdi Gelincik Projesi ve o kapsamda gönüllü olarak çalışan arkadaşlarım nasıl geliyor, bir gün ben de onların bire bir vatandaşlarla görüşmelerine en azından katılmak isterim. Onlar nasıl yol gösteriyor, nasıl yardım yapabiliyor? Çünkü biz arkada olanları görmüyoruz. Biz önümüze dilekçe geldiği zaman görüyoruz. Dilekçe geldiği zaman da tabii tüm tedbirler istenebileceği gibi, özel tedbirler de istenebilir. Sadece buradaki koruyucu tedbirler dışında, başka tedbirler de istenebilir çünkü yasa burada bir sınırlama koymamış. Bu ve benzeri tedbirler demiş. Fakat uygulamada görüyoruz ki bazı arkadaşlarımız bu yetkileri kullanmaktan çekiniyor. İş yerinin değiştirilmesi bu yasayla mümkün. Şehir değiştirmek mümkün, kimlik bilgilerini gizlemek mümkün. Nafaka vermek mümkün ve bunun haricinde hastaneye polis zoruyla götürülerek tedavi mümkün. Zarar vermesi halinde ceza vermek mümkün fakat dediğim gibi birtakım eksiklikler var. En başta ceza hükümlerinin uygulanmasında usulü yok. Ceza yargılama usulü dediğimiz usul bu yasada yer almıyor. Ceza usulüne atıf yapmıyor. Diyor ki: ihlal eden kişi ilk seferinde 3-15 güne kadar hapis ile cezalandırılır. Burada savunma hattı devreye giriyor. Savunma alarak mı ceza vereceğiz, savunma almadan mı ceza vereceğiz? Savunma almaya kalkarsak bu yasa amacından sapar mı, sapar. Çünkü evden uzaklaştırılan birinin kaldığı yer de belli değil. Nasıl davetiye çıkarıp da duruşmaya çıkaracaksınız? Dolayısıyla uygulamada bazı

arkadaşlarımız duruşma açıyor savunma istiyor, bazıları sadece dosya üzerinden işlem yapıyor. Ceza veriyor. O ceza tebliğ edilirse, itiraz olmazsa ya da itiraz olup da reddedilirse kesinleşiyor fakat sonra bunun bir de uygulama sıkıntısı var. Cezayı verdik, 10 gün hapis cezası verdik ki burada infaz durumu yok. Cezanın şu kadar miktarını yatacağın gibi bir şey de yok. Zorlama hapsi diye bir tabir getirdiler. Bu zorlama hapsinde kaç güne o kadar ceza evinde kalıyorsunuz fakat daha sonra bu cezadan şikayet oluyor. Mağdur geliyor bize diyor ki “Bu cezayı kaldır, ben hapse girmesini istemiyorum. Sevgilimle, eşimle barıştım, biz evliliğimizi devam ettiriyoruz, ya da biz evleneceğiz, cezayı kaldırın, ceza evine girerse bizim ilişkimiz bozulacak.” Kaldıran hakim de var kaldırmayan hakim de var. Ben şahsen kaldırıyorum. Özellikle yasanın adı Ailenin Korunması, Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi. Şiddet önleme amacıyla ya da şiddet önlemek için cezayı verdik fakat aileyi nasıl koruyacağız? Karmaşık konu bunlar. O cezayı çektirsek 3 gün, 15 gün ya da toplamda 6 aya kadar, şiddet uygulayan ceza evinde tutarsak o evliliği hakim ya da mahkeme ya da devlet eliyle dağıtmış olur muyuz? Orada da birtakım çekinceler var.

Güllü, C.: Peki, aileyi korumak zorunda mıyız, duramadım kusura bakmayın.

Şanver, Ş.: Valla bana göre evlenmek yasak aslında ama Medeni Kanun evlenme diyor neden evleniyorsunuz?

Güllü, C.: Orada yasa yapılırken bulunan bir kadın olarak Sayın Fatma Şahin’ e dedim bunu. Siz ailenin korunması dersiniz aileyi korur hakim. Sizin çalışma metodunuzu bilmeden söyledim ve bir hafta sonra yasa çıktıktan sonra Edirne’de bir sayın Savcı ailenin korunması diye serbest bıraktı ve kadın arkadaşımız öldü. Aileyi korumak zorunda değiliz. Ya da o kutsal aile ne; kavram olarak da tartışmalıyız.

Şanver, Ş.: Şimdi çoğu ekonomik kaygıyla tabii. Şimdi evden attın. Bu yasanın açık taraflarından birisi. Nafaka bağlayacak ama diyor ki SGK şemsiyesi altında, ona nafaka bağlayabilirsiniz. Esnaf olan ne olacak? SGK kapsamında olmayan işlerde ya da kaçak çalışıyorsa o nafakayı nasıl tahsil edeceğiz? Burada da ben diyorum ki devlet ödesin, alabiliyorsa alsın. Bu yasanın nafaka ile ilgili 18. Maddesi “nafaka ödemekle yükümlü kişinin SGK ile bağlantısı olması durumunda korunan kişinin başvurusu aranmaksızın nafaka ilgilinin aylık maaş ya da ücretinden İcra Müdürlüğü tarafından tahsil edilir”. Burada vatandaşın yaptığı bir şey de yok. Çünkü biz nafaka kararı verdiğimiz zaman icra müdürlüklerine doğrudan gönderiyoruz. Onlar da oradaki adres vs. çalıştığı yer çok açık netse kurumuna yazılıyor kesiliyor. Bunu getirirken çalışana belirli bir şemsiye altında çalışan, peki avukattan nasıl tahsil edeceğiz? Avukat şiddet uyguluyor. Şu kapsamda değil. İki tane çocuk var, kadın çalışmıyor. O zaman bu nafaka bir fondan, kaynaktan, hangi bakanlık karşılayacaksa bunu o bütçeden ödenir. Devlet daha sonra nafaka borçlusundan alabiliyorsa alır. İtirazlar, şimdi, değişik iş olarak gelirse ki bu yasa çıkmadan önce yıllık mahkeme 150 civarındaydı bir yılda bir mahkemeye gelen dosya sayısı. Bundan sonra hızla artmaya başladı. Geçen sene 1400’dü. Bu da bu yasanın ne kadar uygulandığını gösteriyor. Bu yasa kapsamında o süre üçünde şiddet uygulayan kişinin gayrimenkulü, daha doğrusu aile konutu varsa, satılmaması için aile konutu şerhi de koymak mümkün Bize bu talepler dört yolla geliyor. 1) kolluk, 2) bakanlık, 3) kişinin kendisi, 4) Cumhuriyet Savcısı. Çünkü bu tür olaylarda savcılığa giden bir soruşturma varsa ve savcı bu yasanın uygulanabileceğini düşünüyorsa ki düşünmeden de gönderdiği çok, komşu kavgasını da bize gönderiyor. Alt kat üst kat iki kadın kavga etmiş onu da gönderiyor. Nasıl uzaklaştıracağını, aynı binada oturuyor... Aynı kapıdan girip çıkıyor. Bunları da gönderiyor. Bu yollarla gelen taleplerde verilen karara bir itiraz söz konusuysa bir sonraki mahkeme ya da tek mahkeme varsa inceliyor ret ya da kabul ya da verilen kararın değiştirilmesi suretiyle bir karar veriliyor. O verilen karar kesin. Benim şikayetim şurada, daha bugün yaptım. Boşanma davası içinde eş ve çocuğa konutu tahsis etmişiz. Fiilen de ayrı yaşıyorlar zaten. Bu dava açıldığı tarihte zaten iki buçuk yıldır görmüyor diyor. Verilen koruma kararını kaldır diyor. Şimdi diğer mahkemeye göndersek orada da sıkıntı var. Benim yaptığım işe başka hakim müdahil oluyor

ve dosyanın gidişatını değiştiriyor. Kendimiz karar veriyoruz, ona itiraz ediyor. O itiraza bir daha karar yazmak zorunda kalıyoruz. Eğer boşanma davası devam ediyorsa ve müvekkiliniz aleyhine tedbir verilmişse buna lütfen itiraz etmeyiniz. Şimdi bu yasa yapılırken Fatma Hanım bizi de aradı. Çağırıldı. 22 tane aile hakimi, iki tane bu işlere bakan savcı arkadaşımızı, Sayın Bakan karşımıza oturdu. Müsteşar var, Genel müdür yardımcısı da yanında, ellerinde kâğıt kalem hem kameraya çekip hem de not alıyorlar. Bu taslağı bize verdiler. Şimdi, her arkadaş bir yerini eleştirdi. Hatta taslak da o kadar gayri ciddi hazırlanmıştı ki mesela 5. Maddeden 7. Maddeye geçiyor 6. Madde yok.

Güllü, C.: Ben size söyleyeyim neden olmadığını, yaklaşık altı ay 136 tane kadın hareketinin iş birliği ile hazırlanan taslak Başbakanlıktan bürokratların çekmecelerine girdi ve içinde ne kadar eşitlik ve toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili ve ne kadar trans bireylerle ilgili madde varsa çizildi ve çizildi. Onlar çıktı. Gelen taslak o taslak.

Şanver, Ş.: Kalanı getirdiler, şimdi onu söyleyeceğim. Hepimiz eleştirdik, not aldırıyor. Bizi dinliyor. Herkes konuştuktan sonra dedi ki “Arkadaşlar ben kimya mühendisiyim, hukukçu değilim. Bu tasarımı bizim bakanlığın hukukçuları, İç işleri ve Sağlık Bakanlığının hukukçuları hazırladı. Görüyorum ki sizin itirazlarınız doğrultusunda...” ki bu toplantı Eylül ayındaydı, 2011 Eylül. Meclis açıldığında ilk çıkacak yasaydı. Yasayı çıkaramadılar. Martta çıktı, altı ay gecikti. Bu konuşmalarımızın bir kısmı var ama çoğunluğu yok. Mecliste aşağı yukarı oybirliği ile kabul edildi bu yasa, teşekkür konuşması yaptı Sayın Bakan, ben de izledim. “Bu yasa hazırlanırken hakimlere, savcılara kadın derneklerine, ona buna hepsinden görüş aldık, öyle hazırladık” dedi... Herkes yasa maddelerini açıp okuyor zaten. Bunlardan tek tek bahsetmeye gerek yok. Şiddet uygulamama, uzaklaştırma, okula iş yerine yaklaşmama... Ama şeylerde çok eksiklikler oluyor. Hem iş yerine, hem eve mesela yaklaşmasını istemiyor mesela tedbir isterken avukatlarımız, evi yazıyor, iş yerinin neresi olduğunu yazmıyor. Bu tür şeylere dikkat edelim eğer iki tarafa birden korunma isteniyorsa ki bir de tabii bu yasa çıktı bazı sığınma evleri kuruldu vs. ama malum bunlar yeterli değil ve ciddi olarak bu ülkede erkek sığınma evine de ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Biz atıyoruz da hadi yaz günü bir yerlerde yatar da ama kışın akrabası eşi dostu var mı bilmiyorum. Ben hakim olarak hiçbir zaman 30 yıldır bu işin içinde ve 20 küsur yıldır da Asliye hukuk, daha önce aile malum içindeydi... Aile hukuku ile ilgili hiçbir zaman bu kadındır, bu erkektir diye bakmadım. Yeri geldi kadını, yeri geldi erkeği savundum. Çünkü olaya insan olarak bakıyorum. Bir nafaka kararını duymuşsunuzdur, dönmedi daha Yargıtay’dan. Burada oturduk, Ömer Bey şurada oturuyordu. Yeni tanışmışım burada, geçen sene bu aylarda, “nafaka ömür boyu olmasın” bakış açısıyla kadın dediğiniz zaman, sadece kadın hareketi ya da kadın savunucu diye bir üste çıkmak değil bizim derdimiz, bir erkek 1-2-3 ay evli kaldığı bir kadına ömür boyu nafakayı niye ödesin?

Güllü, C.: Eğer bir kadının hayatını mahvetmişse Sayın Hakimim, geri dönülmeyecek bir aysa.

Katılımcı: Onu tazminatla karşılayabilir ama...

Güllü, C.: Geri dönülmez bir yola giriyor kadın.

Şanver, Ş.: Tabii burada eğitimin çok önemli bir rolü var. Eğitim de bebeklikten başlar. Kız çocuğuna karşı kötü davranmak yani aşağıdan başlıyor, annelerin büyük payı var. Anne kendi kızına başka gelinine başka davranıyor. Kendisi de kaynanasından gördüğü gibi devam ettiriyor. Bir de biz Ankara olarak genelde İç Anadolu davasına bakıyoruz. Bizde değişik kültürler az, doğulu az, güneydoğulu az. Akdenizli yok, Egeli yok, Trakyalı, Marmaralı yok, Karadenizli az. İç Anadolu kültüründe de maalesef aileye karışmak yeni evlilere karışmak bir hastalık. Ekonomik zorluk olarak herkes iki oda üç oda bir evde yaşıyor. Çocuklar evlenecek, evlendiriyorlar. O çocuk çalışsa bile 1300 -1400 lira para alıyor. Nerede kira alıp fatura ödeyip evini geçindirecek. Evde bir oda veriyorlar kadına, bir evde oluyor yedi sekiz

kişi. Köylerde bu oluyormuş. Ben kendimden biliyorum, kimse birbirini görmezdi ki gündüz. İşe giderdi, akşam ancak sofrada buluşulurdu ama şimdi öyle değil. İş yok, güç yok. Akşama kadar TV açık, evlendirme programı seyret. Kaynana bunu izleyince gelin, gelin ötekini izleyince kaynana bozuluyor. Akşam yemek yenmiş, üç tabak lavaboda duruyor. Kaynana az uyuyor yaşlı, erkeğin her tarafı ağrıyor zaten. Erken kalkıyor. O iki tabağı birbirine çarpa çarpa “Kör olası bunu da yıkamadan yatmış” diye söylenmeye başlıyor. Evlilik kalır mı, kalmıyor. Gerçekten kadına kötü davranılıyor ama bu kötü davranmayı maalesef temelden şimdi alsak elli yüz sene sonra sonucunu alırız. Çünkü onun da eşit birey olduğunu kabul etmek gerekiyor. Ben ikiz babasıyım. Bir kızım bir oğlum var. Oğlum subay, kızım avukat. Oğlumun ne hakkı varsa kızımın da o hakkı vardı. İnanın buna, oğlum gece 12 de mi eve geliyor, 22-23 yaşında, kızım da o saate kadar kalabilir dışarıda. Bu bakış açısıyla bakarsanız şiddeti önlersiniz. Başka türlü şiddeti nasıl önleyeceksiniz?

Katılımcı: Sokakta şiddetle karşılaşır kızınız o saatlerde...

Şanver, Ş.: Erkekler de karşılaşiyor. Sen yürüyebiliyor musun Kızılay’da tek başına, yürü de göreyim. Şimdi Kastamonu’da böyle bir seminerde konuşuyorum. Böyle bir avukat grubu var. Dedim ki Diyanet İşleri Başkanlığına çok büyük iş düşüyor bu şiddeti önleme açısından çünkü benim gittiğim okulum köyümde, okul yok şimdi, okul belediye binası olmuş çünkü öğrenci yok. Kalanlar yaşlı, gençler hep taşınmış kaçmış büyük şehirlere. Köylü öğretmen görmüyor. Ama camii var, imam var imama her gün görüyor. Canı isterse günde beş kere görüyor. Bunları eğiterek belki şiddet bir nebze azaltılabilir. O imam “karınızı dövebilirsiniz” dediğinde vatandaş duruyor mu, hemen gidip uyguluyor. Bunu söyledim, avukatın birisi “sen ne karışyon, siz neden araya giriyorsunuz Hakim Bey böyle dini konulara vs.” dedi, kardeşim, bu hayatın gerçeği değil mi, biz neden toplandık buraya, bu şiddeti asgariye indirmek için. Keşke yok edebilsek ama bunu yok edebilmiş toplum da yok zaten. Ama asgariye indirebiliriz. Ne ile, hak ve özgürlüklerle indireceğiz başka türlü indiremeyiz.

Katılımcı Avukat: Sayın hakimim, az önce ekonomik şiddetten bahsetmiştiniz de hiç uygulamada görülüyor bu olay?

Ankara 5. Aile Mahkemesi hakimi Şerafettin Şanver: Var, benim dosyalarım da var. Karısına 1 lira para veriyor.

Katılımcı Avukat: Sekiz aydır içinden çıkamadığım bir dosya var. Onu anlatayım. Seksen yaşında müvekkil, ilk resmi eşinden beş çocuk, imam nikahlıdan iki çocuğu var. Bir dolmuşu var. En büyük çocuk dolmuşu kullanıyor ama günlük kazancı babaya vermiyor. Birkaç kez telefon ettiğim zaman üvey annesini öldüreceğini söylüyor. Bir olay çıkarmış hem babayı hem üvey anneyi dövmüş. Savcılığa şikayet ettik dolmuşu almak için. Bizim amacımız beş yıl erteleme falan değil, sadece dolmuşu almak için. Dolmuşu Savcı vermiyor. Aile mahkemesi de vermiyor. İtiraz ettik o da vermiyor. Dolaşmadığımız hakim kalmadı. İş mahkemesi vs. yapacak bir şey yok deniyor. Dolmuş hala adamda, bir şekilde dolmuşu alamadığımız için kredi borçları ödenemiyor. Hiçbir şey de yapılamıyor.

Şanver, Ş.: Bu şiddet vs. değil.

Katılımcı Avukat: Ama dövüyor alırsan da döverim diyor. Adam köye kaçtı, karısı da köye kaçtı. Her gün dolmuş ne oldu diye beni arıyor.

Katılımcı: Sahibi kim, trafikte durdurulabilir.

Katılımcı Avukat: Karar çıkmadı ki...

Şanver, Ş.: Babasına karşı ekonomik şiddet.

Katılımcı Avukat: Dolmuş resmi olarak babada

Katılımcı: Onu trafik durdurabiliyor. Ruhsat babanın üstüne ise yapıyor, biz de yaptık çünkü. Trafığe dilekçe veriyorsunuz. Ruhsatıyla benim olan aracım şu an yabancı ellerde diye.

Katılımcı: Emniyeti suiistimalden şikayet edebilir.

Katılımcı Avukat: Aile içinde o olmuyor.

Katılımcı: Baba oğul diye mi acaba?

Şanver, Ş.: Birkaç tane değişik karardan bahsedelim. Bunun kapsamında ama moda mod değil tabii. Öğrencinin sınav yerini değiştirdim. Bodrum'da yaşayan bir aile. Büyük erkek çocuk kız kardeşinin okumasını istemiyor. Sınava girmemesi için de müracaat süresinde anahtarla odaya kilitliyor kız kardeşini fakat kız bir yolunu bulup sınava müracaat ediyor. Arkadaşı vasıtasıyla mı bilmiyorum teknoloji sayesinde. Sınava gireceğini öğreniyor aile, malum illerde yapıyor sınavlar. Kız, beni sınava sokmayacaklar diye polise sığınıyor. Polis işi Allah'tan ciddiye almış. Can güvenliği de yok diye Ankara'ya getirmiş kızı. Ankara polisi sığınmaevine yerleştirmiş. Bizden çare istiyorlar. Evrak da bana düşmüş. Onlar koruma istiyor ama asıl dert sınava girmesinin sağlanması. Nasıl yapacaklarını da bilmiyorlar. Ben karar verdim ve ÖSYM'ye bildirdim: Sınav yerinin değiştirilmesine, Ankara'da bir okulda sınava girmesine ve sınav yerinin gizli kalmasına, açık edilmemesine... Bu yasa kapsamında verdiğim bir karar. Bir polis memuru vardı. Severe kaçarak evlenmişler. Ankara'da yaşıyorlar. Polis Batman'lı, doğu görevi Batman'a çıkmış. Polis diyor ki "Batman'a gidersem karımı da beni de öldürecekler. Bizi göndermeyin. Doğu görevini yapayım da yeter ki Batman olmasın. Diğer taraflarda daha kendimi gizlerim ama Batman'da kendimi gizleme şansım yok" diyor. İçişleri Bakanlığı'na yazdık. Polisin Batman dışında bir ilde görevini yapsın diye. Mesela bunu da bu yasa ile yaptık. Bu yasanın değişme sebeplerinden biri de en başta bazı kararlara imza atarak sebebiyet veren benim. Bir öğretmen hanımefendi boşanmış. Yedi sekiz yaşlarında çocuğu var. Birisiyle evlenme düşüncesiyle birlikte oluyor. Zaman zaman adam kadının evine geliyor, kalıyor. Fakat şiddet uygulamış. Öğretmenler odasında dövmüş. Eve gelmiş, evde tekmelemiş dövmüş. 2006-2007 falandı. Yasadan çok önce. Ek koruma kararı verdim. Ankara Adliyesi ikiye bölündü. Çoğunluk olmaz dedi. Yasada yok dedi. Yok da bırakalım öldürsün mü dedik, devlet devreye girsin. Ve o gazete manşetlerine çıktı. Sevgiliye koruma yasağı. Bunlar bu yasanın zihniyet dönüşümüne, çıkmasına destek oldu. Teşekkür ederim beni dinlediğiniz için.

Güllü, C.: Hocam çok teşekkür ediyorum anlattıklarınıza, zaman zaman karışarak düzeninizi bozduysam özür dilerim ama söylemleriniz çok önemli. Özellikle bu zihniyet dönüşümü bizim beklediğimiz nokta. Biz alanlarda çalışıyoruz. Artık hepimiz tanıdınız, Türkiye'yi gezen bir kadın sıfatıyla, örgüt sıfatıyla her yerde neler oluyor, bitiyor ve acil yardım hatlarının arka cephesinde ne oluyor diyorsunuz ya, işte o hatların arkasında ne olduğunu, damdan kimin düştüğünü, düşüş anında neye ihtiyaç olduğunu bilenlerdeniz. Bu nedenle zaman zaman sesimiz çok fevri çıkıyor. Zaman zaman bağırıyoruz buna ihtiyaç var diye ama devletin işlendiği noktadaki aksamalar, o zihniyet dönüşümü, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, bakış açısı, rutinleşme her şeyin içine limon sıkıyor. Nedir bizim hikayemiz, elimizde 6284 var diyoruz ama ben artık 6284'ten öteye gidiyorum, elimizde bir İstanbul Sözleşmesi var diyorum. Ve İstanbul Sözleşmesi diyor ki "senin önüne şiddet mağduru biri gelmişse bütün yolları açacaksın" ben böyle anlıyorum. Tabii bunun hukukta algısı ve uygulanış şekli çok farklı olduğu için de biz, demin açılış konuşmasını yaparken arkadaşımın dediği gibi müdahil olamıyoruz mahkemelerde çünkü İstanbul Sözleşmesi var ama kabul etmiyor sayın savcılar. Sivil toplum olamaz. Bu süreçte yıllar önceden gelen olayları yaşadığımız için öğreniyoruz. İşte adli tıp raporlarının bir yerinde içeriğinde süreklilik arz eder kelimesi olmadığı için ikinci kez adli rapor almak için cinsel istismar çocuklarını tekrar

o sıkıntılara koyabiliyoruz sayın hakimler taleplerini bu noktalarda yapabiliyor. Ben açıkçası Türkiye’ den şikayetçiyim. Ülkemin son on beş yıllık yönetiminden şikayetçiyim. Kadın olarak yaşadığım ve mücadelesini ettiğim kazanımlarda hem hukuksal alanda hem Medeni Hukuk alanındaki birçok kazanımın elden gidişine tanıklık ediyorum. Buraya bugün gelirken aslında son yirmi gündür, bir fuhuş çetesi ile ilgili süreci takip ederek geliyorum. New York’ taydık, Pazartesi günü geldik. New York’ ta BM ‘nin Kadının Statüsü Komisyonu ile ilgili 61. Oturumdaydık ve hem kadın istihdamı hem kadına karşı şiddetin önlenmesi çalışmalarında 179 ülke neler yaptı neler yapıyor iş birliklerimiz neler yapıyor diye gittik ancak sevgili hükümetimizin orada sunduğu babaanne maaşları hikayeleri ile tecavüz önergesinin sorgusuna muhatap kaldığımız süreçlere cevap vermekle geçti ve yine bir ülkenin bakanına BM de sunulan on dakikalık konuşma süresinde Hollanda mağduriyeti anlatan bir Sayın Bakan’ a dördüncü dakikada yeri ve zamanı burası değil diyen bir ülkenin kadınlarını temsil ettiğimiz yerde de boynumuz bükük kaldı. Orada da birçok şiddet mağduru insanla konuştuk ve iletişimle bilginin eksikliğine şahitlik ettik. Geldik orada devam eden ve burada süren fuhuş çetesi operasyonumuz var. Antalya Barosu gittiği için anlatamadık. Antalya, Alanya özelinde yaklaşık 600 kadını da içine alan kendi kızını ve kız kardeşini satan bir ailenin yukarıdan aşağı 41 tane belirlenmiş tablo olarak suçluların belirlendiği bir tabloda hakimin karar almakta zorluklarıyla uğraşıyoruz. Kızın yaşının küçük olması, böyle bir şikayet için karakola gittiğinde karakol yetiştirme yurduna aldığı baba vasi olarak geldiğinde çıkarılabiliyor. Üç kere bu olay olmuş. Üç ayrı hakim de baba ya da anne tarafına teslim edilmiş ve üç kere o kız pazarlanmış. Böyle bir sistemin, ben hukuku anlamayan bir vatandaş olarak konuşayım burada, buna tanıklık eder misiniz, etmezsiniz. Ne yaparsınız, buna hemen bir çözüm üretirsiniz. Devlet bunu korumaya alır, vasi tayin eder, dolayısıyla annenin babanın almayacağı bir süreç işler. Basit bir fikir. Bu nihayetinde biz söyledikten sonra uygulandı. Buradan yola çıkarak Aile Bakanlığına gidiyorsunuz ve diyorsunuz ki bakın, böyle bir olay var. Buradaki kız kardeşin yaşı büyük ama o da takip ediliyorum diyor. Yaşadığı yerde bir koruma almanız lazım. Tamam sığınma evine getirin diyorlar. Sığınma evinde kalabilecek ruh halleri yok ki bunların. Özel bir politika uygulamalısınız. İstanbul Sözleşmesi şiddet konusunda ufuk açıyor ve diyor ki eliniz geniş. Bu kadını nasıl korursanız bu koruma adına kullanma yöntemlerini uygulayabilirsiniz. Ben o uluslararası sözleşmede yapılıırken de buldum. Bu düşüncenin ortaya konduğunu fark ediyorum ama bizde alanda bunlar uygulanmıyor. Şu an Sayın Müsteşar ile Genel Müdür ile yine whatsapp üzerinden giden bir trafikle kadınları aldık, getirdik. İstanbul’ da bir sığınma evine yerleştiriyoruz. Yerleştirilmeyecek ki sığınmaevine, misafirhaneye alacaksınız, var bu 6284’te de var. Herhangi devletin bir konuk evine koyabilirsiniz diye ama bu da uygulanmıyor. Şu an bugün itibarıyla de arkadaşlarımız kiralık ev arıyor. Bizler ücretini ödeyeceğiz. Adresi belirsiz bir evde konaklanacak. Dava sürecinde koruma, kollama ve müdahil olma sürecine getiriyorum. Sivil toplumlara bazen çok kızılıyorsunuz avukatlar olarak biliyorum. İşimize karışılıyorsunuz diyorlar, Gelincik demiyor bunu da biliyorum. Gelincikle bizim yol arkadaşlığımız çok başka protokole de yansıdığı için ama genel itibarıyla biraz haddimizi mi aştık ama inanın alanda yaşadığımız sorunların hukuki olmadan evvelki çözümlerin daha çabuk ve seri olması adına istiyoruz. Bugün bu benim 3. Toplantım. Öğlen Şoförler ve otomobileciler Federasyonu ile bir protokol imzalayarak geldik. Dedik ki Türkiye’ de 75 bin tane taksi var. Kadın şiddete uğradığında evden çıktı, parası hiçbir şeyi yok. Bazen gecelikle çıkıyor. Biliyorum, onlara da çok tanıklık ettik. O yüzden de Canan Abla olduk Federasyon Başkanlığı sıfatından önce. Böyle çabuk ulaşıldığı için o insanların ola ki cebinde parası olmadan taksiye bindiğinde ona ilk yardımcı olacak kişi şofördür. Belki bir karakola götürecektir ama belki de karakola götürmeden elinde telefon yoksa bile acil yardım hattı dediğimiz 0212 li numaramıza ne yapılabilecek yöntemini alır diye 75 bin tane Türkiye genelindeki taksiye bizim bastırığımız şunları yapıyoruz. Buraya binen bilgisi olsun ya da olmasın her insan bu numarayı aradığında hem hukuki yardım alacak ha biz Ankara’ dan arıyorum derse hemen diyeceğiz ki Gelincik’in numarası bu, arkadaşlar gelincik arıyorsunuz size bu konuda yardımcı oluyor. Antalya Barosunu arıyorsak Antalya Barosu Kadın Hakları Komisyonu ya da Antep’i, Merzifon’u. Her şeyi geçin hiçbir yere

ulaşamayacaksak bizim kendi derneğimizin gönüllüleri, kadın hakları koruma derneği tamamen avukat arkadaşlardan oluşuyor, onlara hangi konuda neler yapılması gerektiğini öğretecek, aynı anda acil yardım hattında gelinceğe de söyledik bize yönlendirebilirsiniz, psikolog arkadaşlar var. Bu psikolog arkadaşlar da bu mağduriyetten, sıkıntılarından bertaraf edilebilmek adına buraya gelecekler, bu konu ile ilgili acil yardım hattını 7/24 çalışır hale getirmeye çalışıyoruz. Kimlerle getiriyoruz. Özel sektörle. Yani bu iş tek başına yargının boyunduruğuna atılacak ya da sadece aman avukatlarla mağdurlar arasında köprüyü oluşturacak bir süreç değil. Bu Türk toplumunun Türkiye’de yaşayan herkesin sorunu. Dolayısıyla özel sektörü bu konunun içerisine almamız gerektiğine inanarak, özel sektörün de bu acil yardım hattını denemesini sağladık. Şoförler sivil toplum örgütünü aldık. Şu an elimizde Doğan holding var, Aras kargo var, Doğu holding, Koç holding, aklımıza gelen Avon, kadınlar için söylüyorum. Farmasi kozmetik gibi birçok firma bizleri bu noktada destekliyor. Peki Türkiye kadın dernekleri federasyonu olarak neleri görüyoruz. Bize birçok vaka geliyor. Son olarak geçen perşembe ve dün itibariyle biliyorsunuz bir ensest ya da çocuk istismarı konuları vardı. Hatırlayın Menderes’te Saadet öğretmen Amerika’dan cesaret ödülü aldı. Birileri o cesaret ödülünü verdiği zamanda Elazığ’da üç tane öğretmen bu bildirimini yaptığı için tutuklandılar. Şimdi bakıyorsunuz ülkelerin zihniyetine, zihniyet çok önemli. Amerika size Menderes’te bu işin açığa çıkması için gayret sarf etmiş bir kadına - ekip 18 tane avukat var onların emeklerini unutmamak lazım-. Ödül verirken Elazığ’daki karakol kadınları bu anlamda üç tane kadın öğretmeni tutuklatıyor. Demek ki bizim aslında daha çok çalışmamız gerekiyor. Neden çalışmamız gerekiyor. Yine geliyoruz İstanbul Sözleşmesine ve İstanbul Sözleşmesinin Milli Eğitim Bakanlığı müfredatına toplumsal cinsiyet eşitliği dersi anlatılması, eklenmesi noktasında bilgi verdi. Etrafında, sağında, solunda döndüğümüz sözleşme var ve o sözleşme hepimizin bir adım öteye gitmesini ve şiddetsiz bir sorun, sorunsuz bir dünyada yaşamamızın önünü açacak. 2014 yılı 1 Ağustos tarihinden beri o sözleşmeye eklenmeyen bir madde. Biraz önce sayın başkanım ne dedi, dedi ki 17 Nisan’a kadar Türkiye’de her şey durdu. Türkiye’de her şey durdu ama cinayetler, istismarlar durmadı biliyor musunuz? Bu durum daha da artıyor çünkü bir cezasızlık sorunu görüyoruz. Ben bugün kırmızı ceketimle gelmedim biraz utanıyorum artık çünkü çok fazla giyiyorum. O benim formam oldu ama burada kırmızılıarı görünce teşekkür ediyorum. Ne olur kırmızı ruj ve kırmızı kıyafetiniz devam etsin. Hatırlayın 2015 yılında sayın bir hakimim diyeceğim ama korkuyorum da bu tarafa bakarken sayın hakimim herkes sizden korkuyor böyle güler yüzlü bir arkadaştan neden korktum anlamadım. 2015’te soruyor hakim bey “tecavüz neden ettin kadına” diye. Diyor ki “tahrir oldum kırmızı ruju vardı”.

Katılımcı: Her şeyden tahrir oluyorlar.

Güllü, C.: Tahrir oldu kırmızı ruju vardı. Evet ceza sonucunda tahrir indirimi alıyor beyefendi. 2015 yılında ben o tarihten beri kırmızı giyiniyorum. Şimdi burada yani herkesi tahrir etmeye çalışıyorum. Aynen edeceğiz. Bütün herkese gittiğim yerde de söylüyorum açıkçası. Kırmızıyı kullanacağız hayatımızda ama ben bunu bir yargıda tahrir indirimi olarak kayıtlara geçmesini anlayamıyorum. Bu konuda sıkıntım var. Ya da o saygın duruşlar, iyi hal indirimleri iki gün önce okudum. Yurtdışında Meksika’da mı öyle bir olay olmuş. Tecavüz anında ereksiyon olamadığı için oda tahrir olamama indirimi almış. Yani ne oluyoruz ya. Dünyanın her birinde kadın erkek ilişkilerinde değişim var, bir dönüşüm var ama bizde temel noktada son yıllarda artan bir sıkıntı var değerli arkadaşlarım. Tecavüzler çok fazla. Bakın Ankara’da otobüste, Bağdat caddesinde, Ankara’da otobüste olduğu gün, minibüste de oldu, bunu sakladılar. Edinemedik yani kim olduğuna dair. Bu nedir önümüzde bir ceza almama ve ceza süreçlerinin uzun olması. Dört yıldır devam eden dedenin toruna istismarını dün yazdı sevgili Ayşe. Dört yıldır o kız çocuğu adli tıba gidiyor geliyor. Sekiz yaşından bugün işte 12 yaşında geldi. Ya adli tıpta geçti ömrü. Bunda bir sıkıntı var. Bunun önüne geçilebilecek yasal zemin nedir ben şimdi atayım bir şeyler kafamdan ama uygun gelmeyecek. Uygun olanı nedir size? Onun bir kere adli tıpa gitmesi, kameraların kaydetmesi ki biraz önce odalardan bahsettik odalar çok önemliydi. Burada ki kayıttan

sonrada yargının altı ay içerisinde cezayı bitirebilmesidir önemli olan. Bu yapılmıyor siz o davaları sürekli takip ediyorsunuz, gidiyorsunuz ötekinde değil oluyor. Dün sadece üç tane dede, ensest diyelim ya da istismarı - ensest tanımı da benim için biraz değişik kimselere nasıl ensest diyeceğimizi - ama dün, mücadele etmemiz lazım. Bizim bu konularda mücadelede sıkıntımız var, uygulamalarda sıkıntımız var. Evet Aile bakanlığı var kuruluşunda yer aldım biliyorum teşkilatlanma aşamasında genel müdürlükten biliyorum aile bakanlığını. Bu sürece geldiğimizde şu an siz Aile bakanlığını görüyor musunuz? Ben görmüyorum. Hollanda'da gördüm tamam ama yani mecliste BM'de gördüm mağduriyetini anlattı. Ben açıkçası federasyon başkanı olarak çıktığım noktada şahsımın mağduriyeti değil Türkiye'de yaşayan kadınların mağduriyetini anlatmakla mükellefim diye düşünüyorum. Benim ayağım takılmış düşmüşüm, ailemden taciz, istismar görmüşüm o da benim mağduriyetim olabilir ama önceliğim federasyonla Türkiye'de yaşayan kadınların mağduriyetini bir adım öne çıkarmaktır. Biz Aile bakanını görmüyoruz. Peki Aile bakanının son dönemde yaptıkları ne sosyal politika yani gazi ve şehit yakınlarını ziyaret etmek, torun maaşı bağlamak öyleyse bizim o kaybettiğimiz haklara geri dönmemiz gerekiyor. Nedir o Kadın bakanlığı. Biraz önce özür dileyerek katıldım ya başına ailenin korunması ve kadına karşı şiddet dediğiniz yasa bizi ailenin nüvelerinin içine hapsetmekle mükellef kalıyor. Size 13 yaşında tecavüzcünüzle evlendirmeye yöneten genelge ya da yönetmelikler veya meclisteki önergeler var ise sizin süreciniz içerisinde kadın olma özelliğiniz elinizden alıyor, birey olma özelliğinizi elinden alıyor. Bunun için de hani biraz önce dediniz ya nafakada bende karşıyım diye ne olur karşı olmayın. Bakın iki tane yanlış var bu ülkede. İlk olarak Türkiye'de diyorlar ki çocukları anneler büyütür. Peki çok özür dilerim benim adım zaten ahlaksız bir kadın diye söyleniyor ya ensest konusunda çalıştığım için ne yapalım onu da kabul edip ekliyorum ki. Bu babalar, burada bulunan sevgili beyler, sadece sperm vermekle mi mükellef?

Katılımcı: Çocuklara ödesin ona hiçbirimizin itirazı yoktur.

Güllü, C.: Hayır, yetişirken geleceğim oraya yetişirken. Çocuğa babalık yapmayı, bir para getirme, eve maaş getirme olarak gören zihniyetten ileriye dönük ne bekleyeceğiz. Sürekli kadın ki daha ileri dönemlerde kayıvalı oldu sıkıntı getirdi. Beraber gelinliği de damatlığı da bu anlamda hep derler ya toplumun geleneksel kuralıdır damadı sever kız annesi, gelini sevmez oğlan annesi. Bunlar yanlış empoze edilen düşünceler. Oysa birbirimizle hayatı paylaşmak için varız. Evlatları neden doğurur aileler, niye evlat sahibi olmak isterler mutlu olabilmek için. Onların mutluluğu kendi ailemden yola çıkıyorum, rahmetli annemin bir cümlesi vardı. Evlatlarımı mutlu eden kadınlar başımın tacıdır. Ben o zaman 15 yaşındaydım anlamamışım. Sonra ne kadar zeki kadınmışım, galiba anneme çektim diye kendime de pay çıkartayım ama bu çok önemli. O mutluluğu alıyorsanız devam edeceksiniz. İkincisi biraz önce dedim ya o bir ayda eğitimden mahrum olmuş olabiliyor kadın boşandıktan sonra, dul kadın imajını aldıktan sonra toplumdaki hayat tarzı ve bakış açısı farklılıkları geliyor. Çocuk sahibi değil ama kendi yaşamını derleyip toparlama hakkından mahrum oluyor. Bu nedenle biz evet, mahkemelerde ve yargıda insan odaklı bakalım ama bence Türkiye'de insan odaklı bakabilmek için önce kadın odaklı bakmak lazım sayın hakimim. Çünkü kadınlar yarış pistinin on beş adım arkasından yola çıkıyor ve önde o kadar çok engel var ki o engelleri biz yıkarak varış çizgisine gelene kadar zaten nefesimiz tükeniyor.

Şanver, Ş.: Canan Hanım bende araya gireyim bu nafaka ile ilgili. Duruşmaya ara verdim saat 11.00 gibi, bir teyze geldi içeriye benden yaşlı olduğu için teyzemiz, 75-80 yaşlarında, dedi oğlum nafaka kararı ne zaman nasıl olacak dedi. Dedim hayırdır ama şunu da anlatayım. Bildiği bütün duaları benim için sıralıyor. Allah razı olsun, ayağına taş değmesin. Dur bir dakika ne yapıyorsun sen, neden söylüyorsun bunları. Dedi şu nafaka kararım var ya ne zaman gerçekleşecek. Dedim hayırdır ne oldu. Benim oğlum astsubay dedi. Elinde silahı var iki ay evli kaldı birisiyle dedi. Sekiz senedir nafaka ödüyor. Daha doğrusu ödemiyor ben emekli maaşımdan geline ödüyorum diyor. Ona unutturmaya çalışıyorum bu nafakayı ya kendini öldürecek ya kadını öldürecek. İşte bu yüzden.

Güllü, C.: Peki hakkı var mı Sayın Hakimim?

Şanver, Ş.: Yok ama duruyor işte.

Güllü, C.: Mesele bu işte. Bunları yok etmemiz lazım.

Şanver, Ş.: Bir şey daha söyleyeyim. Bir olay yansıdı, 15-16 yaşlarında kız çocuğu sınıf öğretmeni bunun durgunluğundan vs. olayı çözmüş, babası kendisine taciz ediyormuş. Öğretmen geliyor anneye anlatıyor, anne boşanacağı diyor. Bir iki komşuya çitlatıyor olayı. Diyorlar ki diyanete soralım alo fetva hattına. Kim bilir, alo fetva hattının numarasını din bilgisi öğretmeni. Neyse çocuk alıyor geliyor numarayı kadın arıyor. Diyor ki kocam kızıma tacizde bulunmuş, bende kendisinden boşanmak istiyorum ama geldi özür diledi diyor. Özür dilediyse boşanma o zaman diyor.

Güllü, C.: Şimdi ben Diyanet ile ilgili konuşsam tekrar olacak. Çünkü diyanetin bana enesti halının altına süpür dediği özel toplantı yaptığı odayı geçen toplantıda anlatmıştım. Türkiye’de bugünde gazetelere yansıyan haberlerin birçoğunu bizler de aynısını yaşıyoruz. Telefonda “bakire misin o zaman bakireliğin gitmemişse mühim değil taciz”. Boşandı mı boşandıysam ama Allah’ım sen bu işte koruyamaz devlet ve tüm bunları bir tarafa bıraktığımızda 7/24 korumanın yasada olmasına rağmen uygulanmadığı bir ülkeden bahsediyoruz biz. Ne diyor sayın Ankara valisi bir önceki diyordu ki “Burada politika yapanlara tahsis ettiğimiz kolluk kuvveti nedeniyle kadınları koruyamıyoruz.” Kadınları koruyamadığımız noktadan, kız mısın kadın mısın hikayesine geldiğimiz süreçte ya işte affettin” ben bunu enest kitabımızda da söyleyeyim. Dört yıl enest çalıştık hala da çalışıyoruz. Oranın yüzde 40 olduğunu yani sokağa çıktığınızda her on kişiden dört kişinin mutlaka evde bir cinsel istismar yaptığını söyledik. Bunu da sümenin altına, halının altına süpürün diyen zihniyetle karşı karşıya savaşıyoruz. Ya da diz kapağından baba tahrik olabilir cümlesinin web sitesinde olduğu bir diyanetten bahsediyoruz. Siz çok güzel bir şey söylediniz. Bu taşınmalı eğitimlerle çocukları yurtlarına emanet ettik, o yurtlarda hatırlayın daha geçtiğimiz ayda 2017 için Şereflikoçhisar ve Haymana’dan gelen 400 tane çocuğun istismarı ile ilgili haberlerden Türkiye hiç yerinden oynamadı. Türkiye’de de bir değişim var. Yani hiçbirimiz sokaklara çıkıp bir şeyleri protesto yapamadık. Bir on kişi yan yana gelip bu istismara bu şiddete dur diyemedik. Bir reyting rakamı olmaya başladı. İşte üç ay bitti 70 tane kadın öldü. Eee öldü. Geride bıraktıkları çocuklar, o ruhlar peki istismara uğrayan o çocuklar ne olacak. Onların ruh hallerini nasıl değiştireceğiz. Hiç bunu düşündük mü düşünmüyoruz. Meydanlarda birilerinin gazını almak için idam isterim, idam isterim. Ya idam sorunu çözseydi İran’da hiçbir şey olmazdı ya da sorunu çözdünüz, idam ettiniz, ruhlarda yanan fırtınayı söndürebiliyor muyuz? Mesele önleyici olmak. Ben her yerde söylüyorum. Evet 6284’ün teknik hataları var, eksikleri var ama onu tamamlayan İstanbul Sözleşmesi elimizin altında. Biz bu sözleşmeyi kullanabilirsek yani uluslararası 6284’de üstüne geçiyor, yetki veriyor, her istediğini yapacak kral hakim oluyor. Bu kararı verecek hakim zihniyet dönüşümüne eğer toplumsal cinsiyet açısından sizin gibi bakabilmeyi öğrenmişse biz yaşadık ama ne yazık benim hemcinslerimin birçoğu da o bakış açısına sahip değil hakimlik kürsüsünde otururken. Bütün mesele oradan başlıyor. Avukatlık cübbesini giyen arkadaşlarımda da aynı şekilde toplumsal cinsiyet eşitliği penceresinden bakabilme yetisi yok. Bunun için diyoruz ki biz bu eğitimleri verelim, bu eğitimler alınsın ve bu eğitimler alındıktan sonra işte otobüsteki şoföründen, marketindeki kasiyerine, eczanedeki çırağa herkes kadının bir birey olduğunu ve bu birey olma hakkıyla dayacağı hak etmediğini ya da tacize bir taksi şoförüne takside giderken arabanın arkasında bir yazı vardı. Kadına şiddete hayır diye yapılandırılmış. Ben ona bakarken şoförün gözü burada mini etek giymiş kıza takıldı. Dedi ki “abla işte mini etek giymiş hem kadına şiddete dur diyorsunuz hem mini etek giyiyorsunuz”. Bu zihniyeti değiştirebildiğimiz gün biz, şiddetsiz bir dünyada belki minimal, sıfır duyamayız o dünyanın hiçbir yerinde mümkün değil ama o sıfır onda birlik rakama ulaşabilme erkini tamamlayacağız. Bu nedenle de birlikte çalışmaya, birlikte iş birliği yapmaya ihtiyacımız var. Beni ne zaman çağırırsanız hayatımla ilgili bir sorun yoksa,

buraya gelir eğer var ise katkı sunacak konuşma iki kelime de olsa konuşur, birlikte hayatı paylaşır ve ileriye dönük neler yapılabilir onları hayata geçirmeye çalışırız. Bu çok önemli. Bu noktadan yola çıkarak diyoruz ki. Türkiye’de sivil toplum ve örgütlülük önemli. Evet biz Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu olarak Türkiye’de 52.500 kişi ile çalışıyoruz. 16 ülkede çalışıyoruz ve Türkiye’nin 186 noktasındayız ama biz artık 81 ildeki Baro kadın temsilcileri ile de güçlüyüz, biz özel sektörle de güçlüyüz, biz bir bütünüz ve bunu bölmeye çalışan zihniyetlere karşı da kadın olarak son sözüme ne dedik bu dönemlerde,” hayır” dedik. Onu bu kürsüden söylemeden gitmem. Biz diyoruz ki Cumhuriyette emeğimiz var biz kadın olarak. Öyle ise söyleyecek sözlerimiz ve hayırlarımız var. Hayırlar hepimize hayırlı olsun diyorum, çok teşekkür ediyorum.

Güllü, C.: Bu da yetmiyor sayın hakimimin karşısına ne dedi başkaları diyor ki ben şikayetimden vazgeçiyorum. O şikayetimden vazgeçmek için kapı arkasında kaç tehdit alıyor o kadın. Çocuğunu göremezsin, anneni öldürürüm, babanı öldürürüm, kardeşini öldürürüm ve bunları hiç hakim düşünmüyor ve kadın şikayetinden vazgeçti. Ben de diyorum ki kadın istese de istemese de şikayetinden vazgeçtirmeyeceksiniz, o yasayı uygulayacaksınız. Cezasını alır, biter ondan sonra seviyorsa zaten beklemiştir yoluna devam eder. Bunları söylediğiniz zaman da kabul edilmiyor. O kadınlar adına niye ceza veriyorsunuz. Hemen şu tecavüz önergesinin olduğu günlerdeydi. Aynı gün inanım iki arada bir derede ben 45 dakikalığına İstanbul’a gitmek zorunda kaldım. Arabuluculuk çalıştay vardı ve arabuluculuğu şiddeti uygulamaya çalışıyorlardı. Bir düşünsenize yumruk yemişsiniz, kavga etmişsiniz, her türlü konu bitmiş, arabuluculukta yan yana gelip çalışacağız. Olabilir ticari davalarda. Arabuluculuk çok çabuk işi halledebilir, onda uzmanlık yapabilirsiniz ama şiddet gelmişse olayın içine orada mümkün değil bu işi hayata geçirmeniz. Adalet bakanlığı buna uğraşılıyor. Rica etti bize büyükelçilik, İsveç büyükelçiliği, gidip yarım saat, 45 dakika için bu konuyu konuştuk ve konuyu kapattık ama hala anlamıyorlar ve hala anlamamaya devam ediyorlar ama aynı bakanlığın içinde de bir mağdur hakları ne kadar güzel çalışıyor. Yani şimdi ne diyeceğinizi de bilemiyorsunuz....

Katılımcı: Canan Hocama ben de soru sormak istiyorum. Hocam bu medyada kadın cinayetlerinin çok fazla yer alması benim için iyi bir şey değil gibi geliyor. Sürekli kadınlar öldürülebilir, işte boşandığı karısını sokak ortasında öldürdü. Gaziantep’te olay olmuştu. Evlenmiş kadın beş yaşında çocuğu var kucağında hem kadını hem çocuğu öldürmüştü boşandığı eşi. Yani böyle sanki boşanınca eşler üzerinde bir hak doğuyormuş gibi bir cesaretlendiriyormuş gibi geliyor bana.

Güllü, C.: Aslında tam tezatı oluyor. Yani medyada kadın cinayetleri son on iki yılın hikayesi. Daha önce de vardı dayak vardı. Hatırlıyorum ben 2005’lerde Medeni Kanunları çalışırken, ilgili Medeni Kanun tanıtımına gittiğimizde ya çocuk işte gelecek yok, şu, bu nedenlerde şiddeti çekmeye devam ediyorlardı. Biraz bilinçlenme, sosyalleşme diyelim. Kadınların bu anlamda söz hakkına sahip olduğu süreçte, yasalarla güvenceye alındıklarını sandıkları dönemde boşanma başladı. Medyanın bu işe aslında dikkat çekmesini sağlayan sivil toplum örgütleri. Bakın biz buraya gelirken ben CNN, Kanal D, bilmem ne ile İzmir merkezinde bir çok olay akşam izleyeceksiniz beni bütün günümüz bu kadınla geçti diyeceksiniz ama kusura bakmayın onları bu konuya duyarlı olmaya davet ettik. Bu bir duyarlılıktır ama ifade ediş şekli ve dil önemlidir. Şimdi o gazetecilere de şiddetin dili diye eğitimler veriyoruz. Toplumsal cinsiyet eşitliğini nasıl kullanacakları yönünde. Dolayısıyla medyada yer almalı ama medyada kadının bedenini koymuş hatırlar mısınız haber ve gazetesinde çırılçplak bir beden, sırtta bir bıçak bu etik değil. Bu etik değerler üzerinden biz de ısrarla diyoruz ki kaçının ama söyleme de önemli. Bu bir zihniyet dönüşümüne geliyor. Bakın yavaş, yavaş ya boşandı öldürdü. Ne münasebet diyor ya boşanırsa öldürme hakkı nereden doğuyor diye sorgulama bilincini yaratıyor tekrardan. Bu nedenle ne olur hiç tedirgin olmayın. Bakın iki sene. Ben iki sene verdim bir tecrübe diyeyim yılların 27 yılın tecrübesi üstattan daha düşük ama 27 yıldan sonra geldiğimiz nokta eğer sivil toplum

örgütü, eğer bürokrasi doğru düzgün anlarına çalışır ise iki yıl sonra biz minimal düzeyde yasal haklarını bilen çünkü acil yardım hatlarını çok olacağı belediyelerde, adliyelerde, karakollarda, barolarda herkes bu sorgulama da geri refüze etmeden yani sistem kadın geldi beni sığınma evine gönder diyor. Şimdi bizim acil yardım hattımızı arıyor kadın diyor ki sığınma evine gidebilir miyim falan filandan sonra eğer istiyorsa sığınma evine şu karakola git diyoruz. En yakın olduğun yer neresi şu karakol. O karakola gidiyor. Eğer orada bir sıkıntı olursa seni götürmem derse bizi tekrar ara diyoruz. Çıkıyor öyle vakalar. Adam diyor ki “hayır sığınma evi, evine git” diyor. Dön şöyle olacak diyor. Hemen oradan arıyor “kardeşim karışma” diyoruz görevliye “sen onu oraya götür.” Götüreceğin hangi yer var İstanbul’da aile sığınma evi o sığınma evi müdürü aranıyor. Size şimdi biri geliyor ya da onu aldırın diye. O kadının istediği aşamaya gelebilmesini sağlayana kadar işlem devam ediyor. Dolayısıyla bu çok önemli. Aradı gittin mi tamam bitti yok. Sonuca gidiyorsunuz. Hatırlarsanız bizi bilenler için söylüyorum. Sığınma evinde kaldığı sürece iş sahibi olabilmesi için Aras Kargo ve İpekyol ile bir anlaşmamız var. O süreç içerisinde işe alıyoruz, aldıktan sonra eve çıkacaksa ev ile ilgili mutfak eşyalarını tamamlıyoruz, mutfak eşyaları sadece mutfaktan değil bu işi televizyon ve yatağa döndürelim diyoruz, onlarla da ilgili çalışıyoruz. Hatta biraz da kasamızı doldurarak hiç kimseye müracaat etmeden üç aylık kirasını da biz yatıralım diye birkaç tane vakayı da öyle yaptık. Paramız varsa baktık üç aylık kirasını yatırdık. Yani uğradığı andan alarak bilinçleniyoruz. İki yıla kadar Türkiye’de kadınlardan korkun.

(EK.1/F)
SERAY YILMAZ – Çankaya Belediyesi Sığınmaevi Müdürü
Ayşegül Dalkır Kahveci
11 Ekim 2017-Ankara
(Süre : 1 Saat 16 Dakika)

Dalkır Kahveci, A.: Açalım. Evet Seray Hanım. Çankaya Belediyesi Sığınmaevi idarecisisiniz.

Yılmaz, S.: Evet.

Dalkır Kahveci, A.: Şimdi ilk, sizin sığınma evinizin işleyişine az çok Aysun Hanım'dan ben o girmeden önceki aşamayı dinledim. Size geldikten sonraki aşamayı kısaca sığınma evinize girişten çıkışa kadar ki olan aşamadan bahsederseniz.

Yılmaz, S.: Bizi evet şimdi danışmadan da bahsedildiği üzere, ŞÖNİM'den geliyor. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi ilk kadın kabulünü yapıyor. Oradan bize yönlendiriliyor. Danışma merkezimizle tekrar görüşmesi alınarak bize yönlendiriliyor kadınlar. Sevki sevkiyatı yapıyor. Çok nadir durumlarda kadın danışma merkezimizde direkt alımlar yapıyoruz. Ama genel itibari ile biz ŞÖNİM'den kabul yapıyoruz. Bu ŞÖNİM'den gelen kadınların işte bize daha çok barınma göndermeye çalışıyorlar. Çünkü 2008'den bu yana bizim sığınma evimiz var ve biraz daha sanki çevreden biliniyor gibi bir şey var. O nedenle çok yüksek can güvenliği riski olanlar daha az gönderiliyor.

Dalkır Kahveci, A.: Evet onlar Yenimahalle'ye gönderiliyormuş. Evet onu öğrendim

Yılmaz, S.: Evet. Yenimahalle'ye gönderiliyor. Ve de ikinci kadın konuk evi var can güvenliği riski yüksek olanlarla onlar çalışıyor. Yenimahalle'nin yeni olması, ikinci kadın konuk evinin de yeni oluşturulmuş olmasından kaynaklı.

Dalkır Kahveci, A.: İkinci derken iki tane mi var Yenimahalle'de?

Yılmaz, S.: İkinci hayır. Bu Bakanlığa bağlı ikinci kadın konuk evi. Yani bir tane birinci var, ikinci var, üç ve dördüncü var.

Dalkır Kahveci, A.: Evet tamam. Sekiz tane olduğunu biliyorum. Dört tane Bakanlık'ın dört tane de belediyenin.

Yılmaz, S.: Dört tane Bakanlık'ın dört tane belediyenin. Bu ikinci kadın konuk evi diye bahsettiğimiz Bakanlık'a bağlı. Onların işte bir, iki, üç diye de değerlendirmiş diye koymuş üstüne.

Dalkır Kahveci, A.: O da mı yüksek can güvenliği peki.

Yılmaz, S.: Riskiyle çalışıyor evet. Dördüncüsü de mesela psikiyatrik sıkıntıları olanlarla çalışıyor. Diğerleri de barınma. Üçüncü de barınma. Bir ve üç barınma. Bu şekilde.

Dalkır Kahveci, A.: Kapıyı kapatsak bir mahsuru olur mu?

Yılmaz, S.: Yok, yok kapıyı kapatın.

Dalkır Kahveci, A.: Tamam siz devam edin.

Yılmaz, S.: Bize de gelen kadınlar, danışmanı belli oluyor. Geldiğinde işte odası belirleniyor. Nerede kalacağı. Çocuk sahibi olup olmadığı. İşte ona göre odasını belirliyoruz. Zaten en fazla iki kişi kalıyor bizde. Bir odada iki kişi kalıyor ama bizim en bir çocuğu, en

az iki çocuğu varsa onu tek başına bir odaya koyuyoruz. Yani yanına başka birini daha vermiyoruz. Tek kalıyor. Ama diğer işte bir çocuklu ya da tek bir kadınsa iki kişi kalabiliyorlar bir odada. Odalarında televizyonlarını yeni sağladık. Yeni müdürlüğümüzle beraber yeni televizyonlar aldık. Hepsinin LCD odasında televizyonları var. Onun dışında geldiğinde işte odasını belirledikten sonra uzmanı belirleniyor, danışmanı belirleniyor. Kim olacaksa, onunla kim ilgilenecekse, rehberliğini kim yürütecekse onu belirliyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Kaç danışman var sizin sığınma evinde?

Yılmaz, S.: Dört danışman var şu anda. Daha sonrasında işte aynı gün görüşme almamak için genelde işte o 48 saat içerisinde tekrar bir görüşme alınıyor. (Birisi giriyor odaya) Gel gel. Ertesi gün almaya çalışıyoruz. Çünkü danışma merkezinde bir görüşme almış olarak geliniyor. O nedenle biz de ertesi gün genelde uzmanın görüşmesini alıyor. Görüşmesi de hikayesi. Yani onun risklerini değerlendirmek için işte bu ana kadar neler yaptığı, neler yaşadığı. Bununla ilgili görüşmeyi alıyor. Risk değerlendirmesini yapıyor. İşte sağlık için var mı? Hukuki bir rehberlik gerekiyor mu? Bunun dışında. Yönlendirebileceği işte kısımları, can güvenliği riskinin olup olmadığını, bunları değerlendirerek bir plan oluşturuyor ve bunun doğrultusunda ilerliyorlar. İşte nakdi yardım ihtiyacı varsa valilikle yazışma halinde yapıyoruz biz. Valiliğe danışmanı raporunu yazıyor. Kadının gelirinin olmadığını beyan eden, belirten.

Dalkır Kahveci, A.: Yani Bakanlık karşılamıyor valilik karşılıyor nakdi yardımı.

Yılmaz, S.: Evet Bakanlık kendi danışan, yani kadın konuk evlerinde kalanlara sağlıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Kendisi, kendi bütçesinden.

Yılmaz, S.: Evet. Kendi bütçesinden veriyor ama belediyelerin kendisinin vermesini istiyor ama belediyede de böyle bir kalem yok. Böyle bir bütçe yok.

Dalkır Kahveci, A.: Yok. Onun için de valiliğe yönlendiriyor.

Yılmaz, S.: O yüzden valiliğe yönlendiriyoruz. Valilikten raporla dediğim gibi işte kadının da imzasıyla, kimlik fotokopileriyle, hesap cüzdanıyla başvurusunu yapıyoruz. Sonra kurul da değerlendiriyor işte kadın 200 lira gibi bir para alıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Aylık

Yılmaz, S.: Çocuğu varsa evet. Çocuğu varsa da 50 lira çocuk başına. Bir çocuğu olan işte 250 lira alıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Anladım.

Yılmaz, S.: Ve bir ay boyunca bu parayla geçinmek durumunda kalıyor. Hani kurumda kaldığında zaten.

Dalkır Kahveci, A.: Diğer masrafları karşılanıyor.

Yılmaz, S.: Yeme içme, kalma işte ne bileyim.

Dalkır Kahveci, A.: Bu da bir yol masrafı gibi filan yol parası evet.

Yılmaz, S.: Özel ihtiyaçları.

Dalkır Kahveci, A.: İçin.

Yılmaz, S.: Peddi, mamaydı, çocuk beziydi işte böyle .

Dalkır Kahveci, A.: Anladım.

Yılmaz, S.: Zaruri ihtiyaçlarını karşılamaya çalışıyor kurum. Ama özel ihtiyaçlarını karşılayamıyor. O 200 lirayla karşılayabildiğini karşılıyor zaten. Ondan sonra tabii bundan önce bu maddiyattan önce can güvenliği riskini belirliyor ve sağlık problemlerinin üzerinde gidiyor. Can güvenliği riski yüksekse, koruma kararı hala çıkmadıysa, bir avukata ihtiyacı varsa, zaruri işte bu aciliyet durumuna göre Gelincik'e yönlendiriyor. Gelincik'ten avukat atanmasını sağlıyoruz. Bunu da yine belediyeden üst yazıyla yapıyoruz. Üst yazı istiyoruz. Gelincik'e yönlendiriyoruz danışanı. Oradan avukat atanıyor. Eğer çok acil bir durum söz konusu değilse, aktif bir şiddet hani şey değil yoksa, Baroya yönlendiriyoruz üst yazıyla. Barodan atanıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Aslında bu ilk bu Koza Projesi olarak çıkmıştı ve yani Gelincik'ten bağımsız çalışacaktı sanki ben öyle hatırlıyorum. İlk kurulduğu zamanlarda. Değil mi? Hani, kendi avukatları olacaktı. Yani ama demek ki olmadı Gelincik'le irtibat kurmadan.

Yılmaz, S.:Yapamadılar sanırım. Yok şöyle bir aksama oldu onlarda. Normalde avukatın atanması gerekiyor, koruma kararının çıkması gerekiyor. Orada avukatını danışmanlıkla yürütüp.

Dalkır Kahveci, A.: 24 saat sürede de avukat bulunması lazım bunun için.

Yılmaz, S.: Evet. Artı sağlık kontrolünün yapılması, her türlü işlemin başlatılması, varsa bir risk, atıyorum bulaşıcı.

Dalkır Kahveci, A.: Acaba böyle bir kadro yetersiz miydi ki yani?

Yılmaz, S.: Evet yani bulaşıcı hastalığı olabiliyor. Başka bir şey mesela bize işte AIDS'li bir kadın gelmişti ve biz uzun zaman onunla birlikte yaşadık, bilemedik. Şeyde de kanda da çıkmadı. Sonra çocuğunda fark ettik. Çocuğunda çıktı. Hani yani bu tarz riskler de var bunların yapılması gerekiyor. Avukatı yok. Sağlıkçısı yok. Bu nedenle.

Dalkır Kahveci, A.: Aslında kanun çıkarken o konuda itirazlar olmuş. Yani bu şekilde Baroyla ortaklaşa çalışsın yani bu da kanuna girsin Baroyla hatta sivil toplum örgütleriyle.

Yılmaz, S.: Şu anda öyle. Şu anda yapıyorlar. Yani daha hızlı bir şekilde şu anda çıkarıyorlar. Ama Baro üzerinden yapıyorlar. Gelincik üzerinden yapıyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: Yani ister istemez ihtiyaç duyuldu.

Yılmaz, S.: Ama direkt, direkt kendi avukatından değil diye biliyorum. Böyle yönlendirmelerle hani o bağlantı kurarak yapıyorlar. Tam sistemini tabii ki onlar daha iyi bilir nasıl yaptıklarını ama. Biz avukat atamadığımız zamanlarda işte sadece koruma kararıysa karakol ya da işte savcılıktan çıkarmadıysak ŞÖNİM'den istiyoruz. Diyoruz ki bu kadın için koruma kararı çıkarır mısınız diye. Onlar yazıyorlar. Gönderiyor, alıyor, çıkartıp veriyorlar bize. Böyle bir şey var. Ama o ilk etapta işte orada avukatın olması, çıkarması bu işlemleri halletmesi şu anda yok.

Dalkır Kahveci, A.: Zaten ŞÖNİM'in kuruluş amacı oydu. O tek adımda çözümlensin.

Yılmaz, S.: Evet çok iyiydi, tek adım gibi olacaktı.

Dalkır Kahveci, A.: Evet 7 gün 24 saat çalışsın. Çalışıyor deniyor ama o konuda.

Yılmaz, S.: Çalışıyor. Çalışıyor ama dediğimiz gibi bunlar yok.

Dalkır Kahveci, A : Hafta sonu da.

Yılmaz, S.: Evet hafta sonu da açık. Hafta içi de 24 saat açık.

Dalkır Kahveci, A : Ama amaç karakola gitmesin, işte hani böyle dolaşmasın orada burada diye. Polis var mı şeyde ŞÖNİM’de?

Yılmaz, S.: Polis istiyor. Yani karakoldan gitsin istiyor ŞÖNİM. Karakoldan oraya gitmesini istiyor. Yani ilk adım karakol olsun istiyor.

Dalkır Kahveci, A : O zaman kuruluş amacına aykırı.

Yılmaz, S.: Hatta kendisini aradıklarında yani çok da şey eleştiri getirilen ama hiç bire bir tanık olmadığım için çok çizgilerle söylemek istemiyorum, kadınların aradıklarında da hani bir karakola git. Kendileri normalde alması, bu görüşme zaten yapılacak. Ama karakola yönlendirmesi ve karakoldan girişinin yapılmasını tercih ediyorlar. Öyle bir sistem uygulatma.

Dalkır Kahveci, A : O da kuruluş amacına aykırı. Yani ben de zannettim ki böyle ilk kurulduğunda böyle bir devlet dairesi gibi değil de içinde karakolu olan, avukatı olan böyle bir Bakanlık’a bağlı bir komplike bir merkez. Hani bir sağlık görevlisi olan. Yani öyle olması lazım normalde gerçekten. Kadının orada burada dolaşması istenmiyorsa. Hepsini orada bir kez dinlenip kadının derhal yerleştirilmesi gerekirdi değil mi?

Yılmaz, S.: Evet, evet. Şimdi mesela ŞÖNİM’e gidiyor. Bu konuda ben de tez yazdım da kadın sığınma evleriyle ilgili. ŞÖNİM’e gidiyor, ŞÖNİM’de ilk görüşmesi. Daha doğrusu önce karakola gidiyor. Karakoldan ŞÖNİM’e gidiliyor. Karakolda bir ifade veriliyor diyor ki ŞÖNİM’le görüşme. ŞÖNİM’le görüşmeye gönderiliyor ilk kabulü. İlk kabulde görüşmesi alınıyor. Orada bir şekilde işte ne bir 15 gün falan kalıyor. Ondan sonra sevki yapılıyor nerede kalacaksa konuk evine. Orada da mesela bize gelecekse biz danışma merkezinde önce görüşmesini aldırıyoruz. Sonra bize geliyor. Orada da bir görüşme alındı. Sonra bize geldi bizde de görüşüyor.

Dalkır Kahveci, A : Kaç kez anlatıyor aynı şeyleri.

Yılmaz, S.: Beş kere. Yani karakol, ŞÖNİM, ilk kabul, bir danışma merkezi ve biz.

Dalkır Kahveci, A : Evet eziyet yani.

Yılmaz, S.: Yani beş defa sürekli böyle bir şey söz konusu oluyor. Ama şöyle de bir durum var. Mesela biz danışma merkezini aradan kaldırsak bu sefer risk değerlendirmesini yapamıyoruz. Belki atıyorum işte diyor ki şeye orada verdiği ifadeler değişebiliyor. Bizde farklılaşabiliyor. Belki bizim kalacağımız bölgeye uygun değil diye. İlk önce hani danışma merkezinde görüşmesini alıyoruz sonra konuk evine, sığınma evine kabulünü yapıyoruz. Böyle ilerliyor. Bu da tabii ki sıkıntılı yani hani belediyelerin ve Bakanlık’ın belki bağımsızlaşması ya da tek elden yürütülmesi belki. Çünkü şu anda biz aynı yönetmeliğe bağlıyız ama aynı prosedürü uygulamak durumunda değiliz.

Dalkır Kahveci, A : Değilsiniz. Bağlı olduğunuz birimler farklı çünkü.

Yılmaz, S.: Evet, farklı. Bir taraftan birini yapıyorsun, birini yapmıyorsun. Onlar da zaten birini yapıyor birini yapmıyor. O zaman şeyde kalıyorsunuz. Böyle arada kalmışlık oluyor. Sığınma evlerinin hani tam bağımsız olması, yarı bağımsız işte bütçesinin sağlanıp yapılması. Bütçe belki devletten sağlanır ama diğer türlü bağımsızlaşabilir. Ya da ne bileyim buna benzer bir çalışma yapılabilir. Şu anki durum karışık. Yani tam bir bağımlılık yok. Yani

belediye olarak tam bağılılığınız yok ama bir yönetmeliğiniz var hani benzer şekilde de onunla hareket ediyorsunuz.

Dalkır Kahveci, A : Ona uymak zorundasınız. Teftiş görüyorsunuz tabii sonuçta.

Yılmaz, S.: Evet denetim var aynen öyle.

Dalkır Kahveci, A : Bakanlık'tan da.

Yılmaz, S.: Evet. Öyle bir durum söz konusu neyse geri dönüyorum.

Dalkır Kahveci, A : Evet girdi kadın. Şeyleri giriş çıkış saatlerini falan, gizlilik ihlali konusu. Onları merak ediyorum.

Yılmaz, S.: Şöyle şimdi bizde saat 11, yaz saati 11, kış saati 10 girişi en son.

Dalkır Kahveci, A : Akşam o saate kadar.

Yılmaz, S.: Kalabiliyor. Evet, hani bunun zaten hesabı nereye gittin, gidemezsin gibi bir şeyi yok. Bunun can güvenliği riski olsa da olmasa da kendi oluşabilecek riskler, i başına gelebilecek olaylar değerlendirilip, birlikte hareket edilip kadınla, bunlar kendisine belirtiliyor.

Dalkır Kahveci, A : İmza atılıyor mu her gün? Sabah çıkıp akşam gelirken?

Yılmaz, S.: Tabi evet. Evet.

Dalkır Kahveci, A : Çıktım geldim, değil mi tabi varlığını ispat için.

Yılmaz, S.: Evet şöyle, çünkü bazılarının can güvenliği riski var ve sizi sorumluluk altında bırakıyor. Hani gidiyor. Ama siz buna nasıl izin verdiniz götürdünüz? İşte burada beyanı var. Hani ben kendi isteğimle çıkıyorum. Bütün şey bir formatımız var işte altına giriş çıkışları yazıyorlar ama üzerinde şey yazıyor. İşte oluşabilecek riskler tarafıma rehberlik edilmiştir buna rağmen çıkıyorum gibi. Kendi sorumluluğumu alarak, riski göze alarak, oluşabilecek riskleri göze alarak çıkıyorum gibi bir beyanı olmuş oluyor. Hani bu da tamamen kurumu koruma açısından yoksa şey değil. Çünkü zaten onu zorla tutamazsın. Senin can güvenliği riskin var, gidemezsin kesinlikle diyemezsin.

Dalkır Kahveci, A : Çalışması gerekiyorsa. İş bulmuşsa.

Yılmaz, S.: Çalışıyorsa evet biz de ona oluşabilecek riskleri rehberlik ediyoruz. Ve buna rağmen de hala gidiyorsa da zaten biz buna engel koymuyoruz. Kendisi de çıkıp gidiyor işlerini yapıyor. İşine gidiyor. Yatılı da gidebiliyor bu arada. Yatılı gittiği zaman da hani kime gittiğini söylediği zaman şeye, atıyorum şey arkadaşına gidecek. Hadi arkadaşı eşini tanıyor mu ya da bundan dolayı bir şey gelecek mi? Bunları sadece görmesini sağlıyoruz. Bak bunlar da olabilir, sıkıntı yaşayabilirsin gibi. Bu tarz rehberliklerde bulunup zaten gitmesi, gidiyorsa gidiyor.

Dalkır Kahveci, A : Kendisi ihlal ettiğinde de çıkarılıyor değil mi? Öyle bir kural var sanırım.

Yılmaz, S.: Evet kendisi ihlal ettiğinde atıyorum evet burayı deşifre ettiğinde, yani kurumu deşifre ettiğinde yerini. Çünkü buraya kapıya kadar gelebiliyorlar. İşte güven o anda güveniyor. Belki erkek arkadaşı olabiliyor, ya arkadaşı olabiliyor, herhangi biri olabiliyor ama kurumu deşifre ettiği için risk değerlendirmesi yapılarak naklini yapıyoruz başka bir kuruma. O şekilde.

Dalkır Kahveci, A : Tamamen atılmıyor sokağa atılmıyor yani. O iyi. O iyi.

Yılmaz, S.: Yok. Deşifre olduğu gerekçesiyle.

Dalkır Kahveci, A : En azından bir ihtar oluyor.

Yılmaz, S.: Evet. Gerekçe olarak hani deşifre etti diye gönderiyoruz. Onun dışında kurallar var. İşte 10'da giriş yapılması gibi. İşte ev kuralları, temizlik yapması gerekiyor. Personel yokken. Hafta içi işte mesai saatlerinde personeller var. Temizlik, mutfak görevlisi ama onun dışında akşam saatlerinde mutfakta kendileri görevlendiriliyor. Hafta sonları kadınlar kendisi görevlendiriliyor. Bunlar şeylerde yaşıyor. Ev kurallarında. Başkasına şiddet uygulamamak, çocuğuna şiddet uygulamamak. Bu tarz şeyler kurallar var. Bunları da hani bir, iki, üç bunların yaptırımını biraz daha işte üç tutanak. Tabi biraz esnetiyoruz. Tutanağın içeriğine göre.

Dalkır Kahveci, A : Kaç kişi kalabiliyor sizin sığınma evinde kaç kişi?

Yılmaz, S.: Kırk. Kadın ve çocuk toplam kırk kişi. Ona göre işte üç tutanakta bir yazılı uyarı. Tekrar olursa ikinci yazılı uyarı veriyoruz. Üçüncü artık ikinci yazılı uyarıdan sonra kural ihlaliyle çıkışını yapıyoruz. Onun dışında çıkışlar bu şekilde oluyor. Nakil oluyor. Normal işte süresi dolmuştur.

Dalkır Kahveci, A.: Altı ay.

Yılmaz, S.: Kadın da kendi isteğiyle çıkmış istiyor. Öyle normal çıkışını yapabiliyoruz. Evet altı ay kalma süreleri ama biz uzatıyoruz genelde altı ayı. O bir seneyi buluyor.

Dalkır Kahveci, A.: Kendisine bir hayat kurana kadar mı yani?

Yılmaz, S.: Kurana kadar evet biraz da çabasına bağlı olarak evet. Altı ay içerisinde işte ya evini tutuyor. Ya da başka şekilde işte ya arkasına gidiyor birlikte kalmaya.

Dalkır Kahveci, A.: İş bulma konusunda şey oluyor mu sizin desteğiniz veya İŞKUR'du Bakanlık'tı.

Yılmaz, S.: İŞKUR'a yönlendiriyoruz. Onun dışında bizim Çankaya İstihdam Merkezi'miz var belediyede. Oraya da yönlendiriyoruz. Hani oradan da bir şeyler çıkarsa diye ama sonuçta ilk öğretim mezunu çoğunluğu ilk okul mezunu belki okuma yazması olmayan da geliyor arada. Olan kadınlar. Şeyi yok, belli bir vasfı da yok. Hani iş bulmak, ki zaten şimdiye kadar belki evinin kapısından en fazla bahçeye çıkmış ya da en fazla mahallenin bakkalına kadar gitmiş kadınlar. Şimdi siz ona hadi iş bul çalış.

Dalkır Kahveci, A.: Ne yapabilecek ya gündelikçi olarak belki yapar ya da çocuk bakıcılığı.

Yılmaz, S.: Gündelikçi olarak bile olsa hani o.

Dalkır Kahveci, A.: O işte tecrübe lazım. Sağlık koşullarının yerinde olması lazım, genç olması lazım.

Yılmaz, S.: Aynen bir sürü sıkıntısı var. Bu nedenle işte iş bulmak da zor oluyor tabii ki. Bulduğu işler de çok düşük ücretli oluyor. Sonra işte bununla geçinmesini bekliyorsunuz. Ev kurmasını bekliyorsunuz. Onlar için gerçekten bu süreç korkunç derecede zor. Hani rehberlik ediyorsunuz ama siz de tıkaniyorsunuz. Yani nereye gitsin. Üç tane boy boy çocuğu var mesela üç yaşında, dört yaşında, beş yaşında gibi çocuğu var. Bu çocuklarla ne yapabilir? Hani bunlara da işte şey alıyoruz. Çocuk parası. Çocuk yardım parası. Bakanlık sağlıyor bunu.

Dalkır Kahveci, A.: Ama sığınma evi de sürekli kalınacak bir yer değil.

Yılmaz, S.: Bir yer değil. Zaten bağımlılık yapıyor. Yani biz bir altı ay daha uzatıyoruz sonra o kurumu hani devletin sağladığı bir yer gibi düşünüyor. Sürekli de kalması artık alışkanlık kazanıyorsun. Burası senin evin gibi gelebiliyor, benimsiyorsun. O nedenle o bağımlılığı.

Dalkır Kahveci, A.: Kira ödenmiyor. Elektrik, su masrafı yok. Yani hep burada kalırım düşüncesi de oluşuyordur belki.

Yılmaz, S.: Evet oluyor aynen. O nedenle de biz tabii ki biz bunu sık sık hatırlatıyoruz. Sizin kalma süreniz bu kadar şöyle bir şeyler yapabilirsiniz. Yönlendirmeleri rehberliği onlara da arada söyleyerek yapıyoruz ki kendini ona göre adapte etsin. Çocuğu olanlar mesela okula gidiyorsa biz mutlaka onları uzatıyoruz. Dönem arasında onların çıkışını yapmıyoruz. Hani okul tatil sürecine girince. Onu yapıyoruz çünkü diyoruz bak yeni okula başlayacak. Hani sen ya evini tut ya da başka bir yere çık, çocuk parası alıp bir şekilde hayata kazandırmaya çalışıyoruz ama dediğim gibi çıktuktan sonra hayat hiç kolay değil onlar için. Biz bir şekilde hadi şunu da alalım, şu yardımı kaymakamlıktan işte kira yardımı alıyoruz ama altı ay. Altı ay sonra ne yapacak kadın? İşte valilik ilk etapta evini kursun diye, elektriğini suyunu açsın, depozitosunu versin diye para da veriyor. Bu anlamda destek oluyorlar ama işte sonra ne olacak? Hani bir yere kadar geldik sonrasında nasıl devam edecek? Çocuk parasıyla, kira yardımıyla, valilikle işte bir şekilde bir şeylere tutunmaya çalışıyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: Tekrardan şey oluyor mu? Yani eşinden şiddet görüp de tekrar barışan eşikle yeniden.

Yılmaz, S.: Eşikle barışıp sonra tekrar gelenler var. Hatta bunu üç dört sefer yapanlar var. Yani her seferinde de işte çünkü geliyor. Bir yerde dayanamıyor çıkıyor evden. Çünkü zaten kolay kolay evinden çıkan yok. Çünkü alışmış kurmuş olduğun ve geleneksel bir aile modeli var kafanda. Bununla evden çıkıyor, bununla o evden ayrılmak çok zor. Çıktıysan gerçekten önemli bir sebebi var yani. Çok nadirdir arada hani böyle farklı sebeplerle çıkan. O nedenle kadın evden çıktığı zaman, kolay çıkmıyor ya canına kast ediyor ya çocuğuna şiddet uyguluyor adam. Hani bir şekilde bir nedeni var. Daha sonrasında da geliyor ve çözümsüzlükle karşı karşıya kalıyor. Çünkü daha önce hiç yapmadığı bir tanımadığı bir hayatla karşı karşıya. E burada yine tekrar kendi kocasını çözüm bulabiliyor. Diyor ki en azından evim var, kapalı bir alanım var, kafamı sokacağım bir yer var diyor. Tekrar gidiyor. Ya da adamın işte hani pazarlığına kanıyor. Adam işte tamam bir daha yapmayacağım, şu olmayacak bu olmayacak evet. E koşullar da kötü. E tabi gideyim daha kolay geliyor. Ama gittiğinde de işte tekrar aynı şeyler olunca da tekrar geliyor. Öyle bir sıkıntılı döngü.

Dalkır Kahveci, A.: Eşlerin sığınma evine bakış açısı nasıl? Yani.

Yılmaz, S.: İyi değil..

Dalkır Kahveci, A.: Öyle mi? Aa? Öyle görüyorlar.

Yılmaz, S.: Yani son zamanlarda biraz biraz değişiyor bu bakış açısı aslında. Hani bazıları tamam devletin koruması altında gibi düşünebiliyor. Ama bazıları da diyor ki sığınma evine gittiye bu kötü yola düşmüştür. Ne yaptığı belli değil. Nereye gittiği belli mi?

Dalkır Kahveci, A.: Acaba oraya gelen farklı kadınlar var onların arasında onlar da vardır düşüncesiyle mi böyle söylüyorlar?

Yılmaz, S.: O da gidiyor. Yani bunların hepsi olabiliyor. Çünkü benim de yaptığım çalışmada genelde kadınların beyanları o yöndeydi. İşte burası sen sığınma evine mi düştün?

Hani buraya düştün demek bile onun sanki kötü yola düşmüş gibi bir ifadeyle söylediği için rahatsız oluyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: Sırf onu yine erkekler tabi kendini üstün gösterme çabası için söylüyorlardır aslında.

Yılmaz, S.: Yo aile olarak da.

Dalkır Kahveci, A.: Kabullenememek ya da ayrı olmasını, kadının gideceği bir yer olduğunu kabullenememek de olabilir. Değil mi o düşünceyle.

Yılmaz, S.: Hıhı evet bundan dolayı bir şey atabilirler evet.

Dalkır Kahveci, A.: Çünkü hep erkek şiddet uygularken şey düşüncesi var onda. Ne de olsa gidecek bir yeri yok. Burada hep kalacak. Ben istediğim gibi döverim de diye düşünce olduğu için.

Yılmaz, S.: Evet öyle bir şey var yani bakış açısı var maalesef ki. Evet.

Dalkır Kahveci, A.: Sizin karşılaştığınız şeyler yani sıkıntılar. Ha gizlilik ihlali konusunda mesela kurumlar arası koordinasyon olmadığı söyleniyor. Yani hani bu okul kayıtlarında. İşte karakolda bazen polis bile söylüyor deniyor, tanıdığı varsa eşin mesela.

Yılmaz, S.: Tabi tabi evet öyle şeyler var yani.

Dalkır Kahveci, A.: Oralarda ihlal edildiği.

Yılmaz, S.: Kadın mesela yani gitmiş, bize de geldi. Her yerde her gittiği sığınma evinde bulunmuş. Kocasını bulmuş. Çünkü polis tanıdıkları varmış yani. Ya da kendisi polis. Ya da kendisi başka bir yerden. Hani bir şekilde ulaşma şansına sahipler yani.

Dalkır Kahveci, A.: Evet ya da ilaç aldığı eczaneden buluyorlarmış SGK'dan.

Yılmaz, S.: Eczaneden evet oradan girdiği zaman TC kimlikten.

Dalkır Kahveci, A.: Nereden aldı diye.

Yılmaz, S.: O bazı aksaklıklar var. Ama işte Milli eğitimle az çok gidermeye çalıştık. İşte hastanelerle giderilmeye çalışıldı. Gizlilikle artık gizlilik kararı çıkardığında görülüyor. Ama o eczane kısmı hala muallakta nasıl giderilmeyebiliyor.

Dalkır Kahveci, A.: Eczanede ilaç alırken adres yazılıyor mu?

Yılmaz, S.: Evet.

Dalkır Kahveci, A.: Yazılmıyordur ama ben şu sığınma evinde mi kalıyorum diyor? Yani nasıl öğrenebiliyor acaba?

Yılmaz, S.: TC'si ile girince nereden.

Dalkır Kahveci, A.: Evet hangi eczaneden ilaç aldığı öğreniyor.

Yılmaz, S.: Hangi eczaneden ilaç aldığı öğreniyor.

Dalkır Kahveci, A.: Gidiyor eczaneye mi soruyor acaba yani tahmin ediyor veya.

Yılmaz, S.: Sormuyor atıyorum Van'dan gelen bir danışanım diyor ki sığınma evi Ankara'da bu. Gidip buluyor mesela Ankara'da gelince de farklı kanallardan işte nerede olduğuna ulaşabiliyor. Hani bu tarz şeyler.

Dalkır Kahveci, A.: **Ha o eczanenin civarındaki sığınma evi neresiyse gidip o şekilde.**

Yılmaz, S.: O da olabiliyor. Biz zaten genelde hani riski olanlara buradan aldırıyoruz. Kızılay'dan aldırıyoruz. Ama işte Ankara'yı bulduğu zaman ondan sonra işte bu kadının dışarıya çıkmasını zorlaştırıyor. Endişe duymasına neden oluyor mesela.

Dalkır Kahveci, A.: **Var mı başka şehirlerden gelenler de size yine bu nakit olarak gelenler?**

Yılmaz, S.: Var tabi evet. Nakil olmasa da yani ya nakil oluyor evet ya nakil oluyor.

Dalkır Kahveci, A.: **O şehirde güvenlik riski olduğu için buraya geliyor.**

Yılmaz, S.: Evet

Dalkır Kahveci, A.: **Eş şiddeti dışında böyle baba şiddeti işte kardeş şiddeti görenler de var mı?**

Yılmaz, S.: Var ailesinden. Ailesinin işte psikolojik şiddeti ya da fiziksel şiddetinden kaçan da.

Dalkır Kahveci, A.: **Ensest vaka?...**

Yılmaz, S.: Ensest vakalar da geliyor. Evet. Hatta şu an yani şu an demeyeyim çocukların, gelen kadınların çocuklarının bile ensest olma durumu söz konusu oluyor yani maalesef. Öyle vakalarımız var.

Dalkır Kahveci, A.: **Onlar yargıya intikal ediyor mu yoksa?**

Yılmaz, S.: Tabi ÇİM'e. Çim'e.

Dalkır Kahveci, A.: **İntikal ediyor.**

Yılmaz, S.: Evet Çocuk izleme.

Dalkır Kahveci, A.: **Yani o çocukların tekrar o eve dönmemesi gerekir o nasıl yani.**

Yılmaz, S.: Öyle zaten döndürmüyor, döndürülüyor.

Dalkır Kahveci, A.: **Şeye mi Sosyal Hizmetler, Çocuk Esirgeme Kurumu'na falan mı veriliyor çocuklar bu durumda? Yaşı küçükse?**

Yılmaz, S.: Öyle durumda yani annesi annesiyle zaten geliyor ya. Annesinde bir sıkıntı varsa hani bakımıyla ilgili şeyi varsa tabi ki sevgi evlerine yani çocuğu alınıyor. Ama annesiyle ilgili bir sıkıntı yoksa babayla görüştürülüyor. Babaya şey çıkarılıyor yani tedbir çıkarılıyor babasını görmemesine dair.

Dalkır Kahveci, A.: **Ömür boyu mu oluyor o tedbir? Veya süreli mi oluyor?**

Yılmaz, S.: Yani zaten böyle bir durumla ilgili çıktıysa tabii ki. Yani. Sıkıntı çünkü yani ensest olmuş bir çocuğun babasıyla görüşmesi zaten.

Dalkır Kahveci, A.: **Tabi tabi evet. Yani ben hemen 6284'teki o tedbir kararları da sınırlı altı ay veriliyor mesela uzaklaştırma. Hani acaba dedim öyle mi oluyor.**

Yılmaz, S.: Sürekli çıkarılacak o zaman. Uzatılacak.

Dalkır Kahveci, A.: Yani evet kesintili kesintili.

Yılmaz, S.: Evet zaten işte o tedbir kararları da ya polis ayarlamak bir sıkıntı oluyor. Atıyorum işte mahkemeye gidecek. Koruma kararı var. Tek başına gitmeye korkuyor belki kocası gelecek. Gitmek istemiyor. Biz karakoldan yazıyla işte istiyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Polisle beraber gidiyor o duruşmaya.

Yılmaz, S.: Polisle beraber gidiyor. Ama polisle giderken işte polis diyor ki ekibim yok, kimse yok. Kalabiliyor kadın öyle. Yani ne bileyim gönderemeyebiliyoruz. Bunu iki üç gün önceden hani bildiriyoruz ki şey olmasın, sıkıntı çıkmasın hani böyle şeylerle uğraşyoruz. Şu anda biraz daha rutine binmiş halde henüz öyle bir şey ama daha öncesinde çok sık karşılaşıyorduk böyle şeylerle. Personel yok veremem. Zaten araç hiç vermiyor biz araç sağlamak durumunda kalıyoruz. Belediyeden istiyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Polis güvenliği sağlamak zorunda değil mi?

Yılmaz, S.: Evet yani ama maalesef yapmıyor. Biz amblemsiz araç bulmaya çalışıyoruz çünkü hani Çankaya'dan geldiği belli olmasın diye. Ondan sonra bu tarz sıkıntılar yaşıyoruz. Bazı işte bu genelde avukatlarla ilgili çok sıkıntı yaşıyoruz. Geçen gün bizim danışanımızın adresi direkt yazıyor. Çankaya Belediyesi koruma kararında yazıyor. Çankaya Belediyesi. Bu daha önce de olmuştu şimdi yeni oldu 2 ay önce falan.

Dalkır Kahveci, A.: Bu avukatın ihlali mi yoksa hakimın kararı veren hakimın ihmali mi var orada?

Yılmaz, S.: Valla kim çıkarıyorsa odur herhâlde diye düşünüyorum.

Dalkır Kahveci, A.: Hakimın de yazmaması lazım onu yani.

Yılmaz, S.: Yani o koruma kararı yazısını kim çıkarıyor işte şu Aile Mahkemesi, şuradan yazıyor işte Çankaya Sığınma Evi. Çankaya Belediyesi Sığınma Evi'nde.

Dalkır Kahveci, A.: Orada da şey deniyor ama hani adressiz kabul edilmiyor sistem. Mernis adresi varsa eski Mernis adresi, gizlilik kararı orada da uygulanmıyor mu adresi gizlidir?

Yılmaz, S.: Ama gizlilik kararı çıkarıyorsunuz adama gönderiyorsunuz koruma kararını. Gizliliği geçin koruma kararını adama gönderiyorsunuz bir örneğini yaklaşmayacaksın diye.

Dalkır Kahveci, A.: Onu da görüyorlar .

Yılmaz, S.: O da orada bakıyor zaten.

Dalkır Kahveci, A.: Ne kadar güzel diyordur.

Yılmaz, S.: Takip yani ne güzel verdiler elime falan gibi. Bu durumda hemen nakil yapıyoruz ama bu koruma kararı şeye ulaşmamış. Adama ulaşmamış gönderilmediği için. Hemen o koruma kararını değiştirttik. Adres olarak genelde biz ŞÖNİM'i veriyoruz. Şiddet önleme ve izleme merkezi. Orayı verince ora da genel bir merkez. O nedenle sıkıntı olmuyor. Çünkü zaten gidip oraya başvuruyorlar. Karısını görmek istiyorsa, çocuklarını görmek istiyorsa. Dilekçe veriyor. Diyor ki işte ben karımla çocuğumla görüşeceğim neredeyse. Onlar da nerede kaldığını söylemiyorlar. İşte ulaşıyorlar bize diyorlar ki söyleyelim mi nerede kaldığınızı. Bir form gibi bir dilekçe var. Dilekçe yazıyor. İşte kadın sığınma evinde kaldığımı söyleyin ama görüşmeyeceğim. İşte ben görüşmeyeceğim ama

çocuklarım görüşebilir ama şey, devletin koruması altında. Hani orada görüştürebilirim. Böyle şeylerle cevap veriyoruz ve ona göre de görüşmesini sağlıyoruz ya da görüşmemesi için dilekçesini veriyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Şey uygulanan hiç var mı elektronik kelepçe?

Yılmaz, S.: Hayır yok.

Dalkır Kahveci, A.: Bu izleme çiplerle falan. Uygulanmaya başlanmış.

Yılmaz, S.: Bizde yok ama uygulanmaya başlanmış. Ama hiç bize denk gelmediğini söylüyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Kanun ilk çıktığında aslında o da vardı. Teknik yöntemlerle takip diye. Sonra Adalet Bakanlığı sanırım buna da bizim yetersiz bütçemiz, biz kendi mahkumlarımıza ancak bunu uygulayabiliyoruz size veremeyiz diye Aile Bakanlığı'na sanırım bir itirazı oldu. Yani yoksa aslında bütün kocalar tabi işte diyor ya eve 500 metre yaklaşmaması mesela. Yaklaştığı anda sinyal vermesi gerekiyor onu bir şekilde.

Yılmaz, S.: Evet aynen öyle olması lazım ama en azından kendi tedbirini alsın.

Dalkır Kahveci, A.: Uygulanıyor mu? Şeydir tabi.

Yılmaz, S.: Belki işte çıkarılabilir bir başvuru yapılabilir. Bize daha hiç böyle bir şey duymadık ama.

Dalkır Kahveci, A.: Henüz karşılaşmadınız.

Yılmaz, S.: Bakalım eğer şey olursa bir deneceğiz. Deneriz yani.

Dalkır Kahveci, A.: Değil mi? Ne kadar işe yarıyor ne oluyor?

Yılmaz, S.: Evet ona henüz bir tecrübemiz olmadı. İşte genelde avukatlarla bu tarz sıkıntılar yaşıyoruz. Ya da kadını çok fazla koruma, kollama işte, merak etme her şeyi halledeceğiz falan gibi. Hani kadın o zaman kendisini kurtarıcısı gibi algılıyor. Direkt her şeyine yapışabiliyor. Ya da işte çok ilgisizler. Barodan atandığı için hani bu biraz daha davanın şeyi farklı oluyor galiba.

Dalkır Kahveci, A.: Evet çünkü cüzi bir ücret alınıyor

Yılmaz, S.: Gelincik'te de zaman zaman. Evet cüzi bir ücret. Şeyde de Gelincik'te de zaman zaman yaşıyoruz ama orada çok daha az ama Baroda daha sık yaşıyoruz. Kadını kesinlikle bilgilendirmiyor kadın aradığında hiç ulaşamıyor avukata. Hiçbir şekilde şu an yani belki iki üç ay içerisinde üç avukat değiştirmek durumunda kalıyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Şu adli yardımdan gelen yardımlar mı?

Yılmaz, S.: Adli yardımdan evet. Adli yardım olduğu için de hani bilmiyoruz artık öyle midir değil midir o şeyi de bilmiyoruz ama.

Dalkır Kahveci, A.: Yoo ulaşabilir aynen orada da vekalet çıkarılıyor. Adli yardım ücretini alıyor şeyden Bakanlık'tan.

Yılmaz, S.: Yani işte hani uzun süre beklemek durumunda kalıyor. Bu konuyla ilgili kadına bilgi verilmiyor. Kadın arıyor ulaşamıyor. Hani bir vakada mesela arıyorum ulaşamıyorum gerçekten diyor. Ben aradım ben ulaştım direkt. Ama ondan öncesinde kadın aradı ben şahidim yani. Ulaşamadı. Ben arıyorum ulaşıyorum. Ya da işte biz mesela hemen şeye

başvur söylüyoruz. Baroyu arıyoruz. İşte adli yardımı arıyoruz ya da Gelincik'se Gelincik'i arıyoruz ve böyle böyle bir sıkıntımız var diyoruz. Belirtiyoruz dilekçe verin diyor.

Dalkır Kahveci, A.: Aslında bunlar Baronun görevi mi? Yani Baronun görevi olmamalı bence şimdi yani Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi'nde avukatının da tayin edilip ilk karakola girişten veya Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi'nden itibaren Bakanlık'ın tayin edeceği avukatın takibi.

Yılmaz, S.: Daha iyi olur.

Dalkır Kahveci, A.: Evet bence daha mantıklı. Yani bunu baro bunu yapmak zorunda değil bence.

Yılmaz, S.: Yani onu bilemem ama şu anlamda iyi olur.

Dalkır Kahveci, A.: Yani gönüllü olarak yapabilir.

Yılmaz, S.: Şu anlamda iyi olur. Konuyu bilen, hakim olan avukatlar olacak ve bu konuyla ilgilenen yapan olacak.

Dalkır Kahveci, A.: Evet sürekli bu işi yapan evet.

Yılmaz, S.: Bu anlamda da en azından nerede duracağını nerede ne yapacağını bunu hani eğitimleri, toplumsal cinsiyet eğitimleri falan filan.

Dalkır Kahveci, A.: Hatta maaşlı maaşlı avukatı yani, Bakanlık'ın maaşlı avukat orada oturacak Şiddet Önleme ve İzleme'de.

Yılmaz, S.: O olabilir aynen. Bu bir kişi olur, üç beş kişi olur neyse.

Dalkır Kahveci, A.: Evet yani günde kaç vaka olacak kaç kadın olacak yani tek bir avukat veya birkaç avukat bile, Şiddet Önleme İzleme'deki çalışacak bunu yapabilir, bence takip edebilir.

Yılmaz, S.: O nedenle iyi olur. Çünkü mesela biz işte bu sıkıntıları yaşıyoruz. Evet her gün sürekli değişik avukatlar atanıyor. Güzel bir hizmet ama hani sonra biz bunun için farklı bir enerji sarf etmek durumunda kalıyoruz. Hadi dilekçe yaz. O zaman hani ne yaşadysan onu da yaz ona göre biz verelim dilekçeyi. Kadın sürekli avukat değiştirmek de istemiyor, bir o bir o. Ama kendisiyle ilgilenilmediğini düşünüyor. Bu benim işimi yapmayacak diye düşünüyor çünkü. E yapmayacak bari başkasına versinler diye düşünüyor. Hani o mesela bir tanesiyle ilgili biz başvurduk ama değişmesi için değil sadece dört ay olmuş dört, beş ay olmuş. Neyse de. Hala davayla ilgili bir gelişme yok. Dava günü belli değil. Yani bununla ilgili daha yeni açmış diye geldi. Muhtemelen biz başvurduk diye açtı bilemiyoruz artık hani kimsenin de günahını da almak istemiyoruz. Çünkü sistem farklı işleyiş farklı belki bilemiyoruz. Ama böyle çok uzun uzadıya işte ulaşmaydı, işini yaptırmaydı etmeydi hani bazen işte şeye hâkim değiller. Mevzuata hâkim değiller. Konuya hâkim değiller. İşte biz mesela birçoğuna kimlik değişimini biz söyledik. Hatta ilk bir tane kadının kimliğini değiştirmiştik.

Dalkır Kahveci, A.: Ben de onu soracaktım onlar uygulanıyor mu kimlik değiştirme, estetik cerrahi falan.

Yılmaz, S.: Kimlik değiştirme. Estetiği hiç yaptırmadık ama kimlik değişimini yaptık birkaç kere. Orada işte kadın böyle bir karar çıkaramadı kadın avukatı.

Dalkır Kahveci, A.: Yani isim ve soyadı değiştiriyor tamamen.

Yılmaz, S.: Kimliğini TC'sini de değiştiriyor. Her şeyini değiştiriyor bütün nüfus kayıt bilgilerini.

Dalkır Kahveci, A.: Tamamen farklı bir insan oluyor.

Yılmaz, S.: Hepsini evet bambaşka doğum yeri, doğum tarihi her şeyi değiştiriyor. Anne baba ismi her şey hepsi değiştiriyor. Ve bununla da ilgili ön bilgilendirme yapılıyor. İşte bununla görevli polis memurları emniyetten görevli bir iki kadın vardı o zaman. Onlar yeni detaylı bilgi alıyorlar ve bunların danışmanlığını ayrıca polis olarak emniyetten danışmanlığını da onlar sürdürüyor. Ve kesinlikle hiç kimse ile irtibat kurmaması hiç kimse ile iletişime geçip bilgi vermemesi, adını bile işte biz mesela burada değiştirdiysek burada kimseye telaffuz etmiyor. Hemen yerini değiştiriyoruz, yeni kimlikle başlıyor hayatına.

Dalkır Kahveci, A.: Orada da çok sıkıntı yaşandığı konusunda ben duydum.

Yılmaz, S.: Çok yaşıyor evet.

Dalkır Kahveci, A.: Kimliği değiştirince de bu kez hani eski isimle yeni isim, çocukların okulu konusunda falan çok sıkıntı yaşandığı.

Yılmaz, S.: Yani şu konularda. Kendi diploması sertifikaları, hani işte kendi eğitimi bunlarla ilgili problem.

Dalkır Kahveci, A.: Ne yapacak nasıl sürekli bir ispat yükümlülüğüyle.

Yılmaz, S.: Bunlarla ilgili bir sıkıntı yaşıyor ve şey de mutlaka oluyordur bence psikiyatrik bir sıkıntısı da oluyordur. Hani sen geçmişte başka bir insandın. Şimdi asla o insan değilsin. Yeni doğmuş gibi hayata.

Dalkır Kahveci, A.: Bunu genelde yine şey mi ama çok yine can güvenliği olanlar böyle bir yola müracaat ediyordur.

Yılmaz, S.: Çok yüksek olanlar. Hepsi değil zaten çok yüksek olanlar yapıyor. Çünkü çok fazla önerilecek bir durum da değil zaten.

Dalkır Kahveci, A.: Evet zor bir şey çünkü.

Yılmaz, S.: Her türlü sana yükümlülüğü ağır gelecek bir durum. Öyle devam etti onun dışında işte avukatlarla ilgili başka da ne bileyim.

Dalkır Kahveci, A.: Orada kimlik değiştirmede polisle mi bunu çözüyorsunuz? Nüfus işleriyle mi nasıl oluyor? Kim sağlıyor?

Yılmaz, S.: Şöyle biz avukattan çıkarıyoruz bu kararı. Bu karar çıktığı zaman.

Dalkır Kahveci, A.: Avukat 6284 sayılı kanun gereği müracaat ediyor hakime. Hakim de uygundur diyor.

Yılmaz, S.: Evet.

Dalkır Kahveci, A.: Kimlik değiştirmesi tedbir kararı diyor. Evet.

Yılmaz, S.: Kimlik değiştirmesine karar veriliyor. Ondan sonra burada emniyette görevli olanlara da gidiyor bu. Dediğim gibi bu birimle ilgilenen bir birim var yani emniyette. Kimlik değişimiyle ilgilenen. Oradan iki kişi ya da bir kişi neyse kadınla görüşme sağlıyor işte bize ulaşıyorlar ve yine bu ŞÖNİM aracılığıyla hep oluyor. ŞÖNİM'de ya da işte başka bir yerde bir görüşme sağlanıyor kadınla, kadına onlar da ayrıca bir bilgi veriyor bak senin

böyle böyle olacak. Adın ne olsun soyadın ne olsun bunlarla ilgili senin bir bilgin var mı gibi söyleniyor. Sonra işte kadına kimseye söylememesi gibi bu bilgilendirmeleri yapıyor ve senin bundan sonra her şeyini ben takip edeceğim diyor. Yasal her türlü işte diplomasının istenmesi olsun, sertifikası olsun ya da başka bir şeyi olsun bunların hepsini emniyetle birlikte hallediyor.

Dalkır Kahveci, A.: Hatta kimlik değiştirdikten sonra şehri de değiştiriyordur bence değil mi yaşadığı şehri de değiştirebilir. Değiştirmeli.

Yılmaz, S.: Yani yaşadığı şehri de değiştirebilir tabii ki. Burada değilse değiştirmez burada bir risk görüyorsa değiştirebilir. Öyle süreç ilerliyor. Sonrasında da zaten dediğim gibi bizim kurumdan çıkıyor. Çıktığı için de hem emniyet hem de diğer kurum takibini yapıyor. Bu şekilde ilerliyor. Zorlukları kısmında yani değiştirip bize gelen olmadı. Biz değiştirip gönderdik iki tane iki kişi galiba.

Dalkır Kahveci, A.: Şey hiç bu seks işçisi veya uyuşturucu kullananlardan alınmıyor sanırım onlar değil mi şu anda?

Yılmaz, S.: Yani aktifse alınmıyor. Sıkı yönetmelikte o var. Aktif kullanıyorsa ve fuhuş da aktif olarak devam ediyorsa alınmıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Ama geçmişte yapmışsa bırakmışsa mı artık alınıyor?

Yılmaz, S.: Bırakmışsa alınmıyor. Hani bırakılıp alınabilir ama sonra sen onun üzerinde bir gözlem yani gözlemine daha şey geliştirmek zorundasın. Çünkü riskli olabilir, devam ediyor olabilir.

Dalkır Kahveci, A.: Cinsiyet değiştiren, pembe kimlik alan artık şeyler.

Yılmaz, S.: Gelmedi hiç ama alabiliriz, bizim için sıkıntı yok. Bize hani öyle olmadı çünkü şey, gerçi şimdi kimlikler de değişti bu daha kolay olur.

Dalkır Kahveci, A.: Artık renk şeyi yok. Tek renk.

Yılmaz, S.: Daha kolay olacaktır diye düşünüyorum. Ama çok bariz, bariz dediğim hani.

Dalkır Kahveci, A. Onlar çünkü o çalışamaz ama yani çalışıyorsa tabi evinde de çalışması gerekir.

Yılmaz, S.: Tabi bir de çalışıyorsa bu da çok büyük bir risk.

Dalkır Kahveci, A.: Yani tamamen bırakması lazım onun da ki size gelsin sığınsın.

Yılmaz, S.: Evet maalesef öyle şeyleri var. Çünkü biz işte uyuşturucu daha önce geçmişçi olan madde bağımlılığı olan geldi.

Dalkır Kahveci, A.: Onu kendisi mi söylüyor kullandığını yoksa dosyası mı geliyor?

Yılmaz, S.: Söylüyor. Dosyası geliyor ama yani kendisi zaten söylüyor hikayesinin içerisinde hani madde kullandığını. Daha doğrusu kocasını daha çok ifade ediyor hani eşinin kullandığını ya da ne bileyim aileden birinin kullandığını gibi ifade ediyor. Onun üzerine de bunu daha yumuşak söylüyorsun zaten hani sen de kullanmış olabilirsin bu sıkıntı yaratmaz gibi. O da kendisini zaten ifade edebiliyor o durumda. Buraya girme şartları da bunu bırakmış olman gibi zaten şeyleri söylüyorsunuz. Burada da dediğim gibi gözlemi biraz artırılıyorsunuz. Hani çok kapıdan girerken bazen arama yapıyoruz biz işte güvenlik şöyle bir bakıyor falan ama hani öyle iyice bir detaylı arama değil. Dışardan gelen için çantasında herhangi bir şey var mı? Hani bunlarda biraz daha dikkat edebiliyoruz işte. Hani eve

getirebilir. Başkasına sıkıntı yaratabilir gibi. Öyle bir durum oluyor. Yani taşkınlıkları ya da farklı bir reaksiyon gösterdiyse bununla ilgili işte sağlık tedbiri almaya çalışıyoruz. Hastaneye yönlendiriyoruz. Yani gerekiyorsa oradaki sosyal hizmetle bağlantı kuruyoruz. Hem psikiyatri olsun hem bağımlılıkla ilgili olsun. Hani bu daha önce böyle bir hikayesi var. Bununla ilgili bir sıkıntı olur mu olmaz mı gibi.

Dalkır Kahveci, A.: Yaş aralığı genelde kaç yaşında gelen kadınlar yaş ortalaması?

Yılmaz, S.: Valla çok küçük ya.

Dalkır Kahveci, A.: Öyle mi gençlerde daha mı çok?

Yılmaz, S.: 29-30 falan.

Dalkır Kahveci, A.: Bana sanki hep orta yaşlı kadınlarımış gibi geliyor ama değil demek ki genç yaşlarda.

Yılmaz, S.: Şu anda 92'li gelen en son. Yani büyükler de var küçükler de var bu ara genelde otuz yani. Otuzlu yaşlar.

Dalkır Kahveci, A.: Çok gençler çok üzülüm şimdi.

Yılmaz, S.: Otuzlu yaşlar.

Dalkır Kahveci, A.: Yani böyle 40'lı 50'li yaşlarda yok mu?

Yılmaz, S.: Kırklı ellili çok az geliyor.

Dalkır Kahveci, A.: O zaman sağlık sorunları fazla olmuyordur hani böyle bir 50 yaşın 60 yaşın üstünde olsa artık sağlık problemleri de olur.

Yılmaz, S.: Sağlık problemleri de işte kadın olmanın verdiği bir sürü sıkıntı olabiliyor ya maalesef tabii ki şey değil.

Dalkır Kahveci, A.: Evet fiziksel olmasa da ruhsal olabiliyor değil mi?

Yılmaz, S.: Evet öyle.

Dalkır Kahveci, A.: Peki şey hani bu kanunun o zaman şiddeti önlemedeki rolü konusundaki sizin düşünceniz? Yani hani.

Yılmaz, S.: 4320 idi evet 4320'ye göre kanun bayağı iyileştirildi. Yani bunda işte sivil toplum kuruluşlarının girmesiyle de bayağı bir geliştirildi. Kanunlar düzenlendi. Fakat hiçbir yaptırım yok. Her şey havada.

Dalkır Kahveci, A.: Zorlama hapsinin uygulanmadığını söylüyor hep hani o tedbir kararını ihlal etti koca. Kanunda zorlama hapsi var ama hiç uygulanmadığı söyleniyor.

Yılmaz, S.: Yok hiç uygulanmıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Bunu özellikle soracağım ben hakimlere yani uygulamıyor musunuz bunu neden uygulamıyorsunuz veya şeklinde. İspatı mı zor acaba ihlal ettiğini?

Yılmaz, S.: Yoo değildir.

Dalkır Kahveci, A.: Hani hep ispata bağlı ya belki ondan da uygulanmıyor.

Yılmaz, S.: Yani şey bu kanunların uygulanmaması çok saçma. Çünkü hiçbir şekilde şey yapamıyorsunuz. Mesela elektronik kelepçe bile çözüm mü acaba? Takacağız, adam yaklaşıyor diyecek ama.

Dalkır Kahveci, A.: Evet onu bilmiyoruz ne kadar çözüm olduğunu.

Yılmaz, S.: Oraya karakol gelecek mi, polis gelecek belki adamı görecek ama ne yapacak? Götürecek sonra geri bırakacak. Aynı şey geldi bizim kapımıza. Kadını görmüş işte yine dediğim gibi bir yerlerden haberini almış kadın üçüncü sığınma evinde bizimkinde bulmuş artık. Hepsinde bulamamış da bizimkinde buldu. İşte bir kırmızı gül almış kapıda bekliyor.

Dalkır Kahveci, A.: Bir de kırmızı gül almış.

Yılmaz, S.: Kapıda bekliyor. Ondan sonra işte çocukları şeyde görmüş, pencerede görmüş. Çocuklar baba, baba diye bağırıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Yani normalde bir uzaklaştırma kararı var yani bu babanın.

Yılmaz, S.: Var var. Koruma kararı var, uzaklaştırma dediğim koruma kararı.

Dalkır Kahveci, A.: Siz bunu ihbar ettiğinizde bile aslında değil mi hapse alınması lazım direkt.

Yılmaz, S.: Ettik. Geldi polis. Gelmiş buraya işte hem kadını hem kurumu insanları taciz.

Dalkır Kahveci, A.: Aleni yani artık ispata da gerek yok, şahite de gerek yok.

Yılmaz, S.: Gerek yok görüyorsunuz.

Dalkır Kahveci, A.: Suç üstü hali hatta yani.

Yılmaz, S.: Ki zaten hani biz söylüyoruz karakol zaten biliyor. Bizi biliyor işte durumu biliyor. Söylüyoruz diyoruz ki işte kadının kocası geldi kapıda. Gitmiyor. Kadını kaçıramayacağız yani hani kadının naklini yapacağız ama kaçıramayacağız adam kapıda. Ondan sonra polis geldi. Bir de karakolu arıyoruz karakol gelmiyor. 155'i arayın diyor.

Dalkır Kahveci, A.: Çok ilginç.

Yılmaz, S.: 155'i de defalarca aradık. Anca gelebildi.

Dalkır Kahveci, A.: Ki düşünün bu kadının tek başına kendini koruduğunu düşünün.

Yılmaz, S.: Evet yani bekle de gelsin. Sonra işte geldi aldı götürdü. Ondan sonra biz dedi işte güvenlik görevlisine demiş ki ben demiş hani götüreceğim. Ama işte bir iki saat tutup onu bırakırız demiş. Yani daha doğrusu götürürüz şu ilerde bırakırız demiş. Yani bunun için yapabileceğimiz bir şey yok demiş bizim, yapamayız demiş. Ondan sonra götürdü bıraktı adam geri geldi aynen dediği gibi oldu.

Dalkır Kahveci, A.: Acaba hakim illa ki kadının şikayetini mi bekliyor? Hani zorlama hapsi için de. Ya ihlal etti bakın böyle bir karar vermişsiniz ama hep şikayete tabi ya bizim suçlarımız. Orada belki de kadının şikayeti gerekirdi hakime. İhlal etti geldi ben hapse girmesini istiyorum şeklinde.

Yılmaz, S.: Ama en azından 155 ya da karakol ne bileyim biri bize böyle bir bilgi vermesi lazım ki biz de şikâyet dilekçesi alalım bu konuda.

Dalkır Kahveci, A.: Öyle söyleseydi kadın şikayetçi olsun gibi.

Yılmaz, S.: Yani hani çünkü sonra tekrar aradık 155 bize dedi ki ya dedi evet dedi biz biraz önce de arandı dedi aldık ama dedi şimdi ekip yine gelir yine alır bir iki saat sonra en fazla bırakır. Ne yapacağız biz o zaman dedik hani sonuçta bu sıkıntı. En son kendimiz bulduk çözümü. Güvenlik görevlisine dedik ki adam bir daha gelirse seni demin götürdüklerinde biz kadını gönderdik başka yere, gönderdik hani sen istersen durma burada çünkü yine gelip seni alıp götürürler burada durursan.

Dalkır Kahveci, A.: Yani siz çözüm buldunuz aslında orada siz değil karakolun veya başka birinin çözüm bulması.

Yılmaz, S.: Evet evet götürmediler ve biz öyle

Dalkır Kahveci, A.: Veya kanundaki bu yaptırımı direkt uygulaması lazım şikayet beklememesi lazım.

Yılmaz, S.: Ve bu arada kadını da almadılar şeyler Bakanlık hemen almadı. Kadını alması gerekirdi. Yeri ayarlamadı bilmem ne oldu şu oldu bu oldu derken alamadı. Naklini hemen yapamadılar. Yapamadığı için o kadın orada kaldı gece. Ve biz güvenlik görevlisine hani belki ikna edici mi konuştu nasıl konuştu bilemiyorum ama adam inandı gitti. İnanmasa belki de o gece bir başka şey yapacak. Evi basacak, kuruluşu basacak bir şey yapacak yani.

Dalkır Kahveci, A.: Yani bana geçen, hocam sanırım anlattı. Yani komşunun diyor yani koca kadına şiddet uyguluyor biliyoruz. İhbar ediyoruz. Karakol diyormuş ki biz soruyoruz kadın şikayetçi değil. Kadın şikayetçi olmadığı sürece biz hiçbir şey yapamayız diyormuş. Yani her gün şiddet uyguladığını öğrense dahi yani orada da belki karakol yine kadının şikayetini beklemiştir. Hakim de o zorlama hapsini uygulayabilmek için hani ben yorum yapıyorum şu anda hukuk mantığıyla ama soracağım bunu hakime de.

Yılmaz, S.: Ama şöyle yok sadece onunla ilgili midir bilmiyorum ama daha önceki danışanlarımızla da ilgili. Defalarca gidiyorum. Annem gidiyor ben gidiyorum diyor. Koruma kararı var diyor. Hem annemi rahatsız ediyor. Annem koruma kararı çıkardı ben çıkardım ayrı ayrı diyor. İhlal ediyor.

Dalkır Kahveci, A.: Halbuki bir kez ihlal edince hakim uygulayabiliyor onu.

Yılmaz, S.: Defalarca ihlal ediyor diyor. Gidiyoruz şikayet ediyoruz. Hiçbir şey yapmıyorlar diyor. Hiçbir şekilde hiçbir uygulama yok yani.

Dalkır Kahveci, A.: Demek ki uygulasa daha etkili olacak. Bir gece bile kalsa belki şey olacak, caydırıcı olacak. Rahatsız etmeyecek.

Yılmaz, S.: Yani en azından hani bir götür de tamam yapmayacağım gibi bir söz versin yani en azından.

Dalkır Kahveci, A.: Şimdi zorlama hapsinin uygulanmaması. Uygulamada bir sorun var diyorsunuz genelde kanun çok güzel. Zaten hep o yönde eleştiriler.

Yılmaz, S.: Kanun evet yani iyi.

Dalkır Kahveci, A.: Evet kanunda her şey düzenlenmiş ama iş uygulamaya, pratiğe geldiğinde sıkıntı yaşıyor sanırım.

Yılmaz, S.: Çok büyük sıkıntılar var.

Dalkır Kahveci, A.: Mahkeme aşamasında, karakol aşamasında.

Yılmaz, S.: Evet uygulamada yani hepsi uygulamada. İşte şeyde.

Dalkır Kahveci, A.: Ve kurumlar arası koordinasyon aşamasında sanırım.

Yılmaz, S.: Evet evet.

Dalkır Kahveci, A.: Bir de bizde hep şey vardır topu hep başkasına atma. Yani kurumlar da hep başkasına atar.

Yılmaz, S.: Atma. Evet. Yani işte koruma kararı olup da öldürülen. Koruma kararı olduğu halde öldürülen kadınların.

Dalkır Kahveci, A.: Yanında polis varken öldürülenler var.

Yılmaz, S.: Çıkarsanız işte yeni öldürüldü ya şeyde Bakanlık'ta. Kastamonu'da öldürülmüş. Bakanlık'ın orada görüşme yapılmış. Kapıdan çıkarken adam vurmuş polisin yanında. Artı işte bugün yine sığınma evinden çıkmış kadın, çıktığı gün, bu yeni bir haber yani sabah duydum İstanbul'da kadın yine öldürülmüş. Yani her an bir şey oluyor. Bu sizin de şevkinizi kırıyor. Hani burada riskli bir iş yapıyorsunuz. Ve hani hiçbir iş güvenceniz yok. Hiçbir sosyal bir sıkıntınız yok.

Dalkır Kahveci, A.: Siz bile risk altındasınız.

Yılmaz, S.: Biz bile risk altındayız belki bize degecek. Orada mesela personel kim varsa orada personel yaralanmış. Denk de gelebilir nişancı değil bu adamlar belki. Yani sekebilir.

Dalkır Kahveci, A.: Siz hatta söylemiyorsunuzdur bile her yerde ne görevde olduğunuzu değil mi? Söyemezsiniz.

Yılmaz, S.: Aynen evet yani çok sıkıntılı bir durum yani. O yüzden de hani şey bu anlamda nasıl bir çalışma yapılırsa çok zor bir alan çünkü. Bir de mağdur olan kadın, şiddeti gören kadın, kaçıp saklanmak zorunda olan, buna rağmen bir hayat kurmaya çalışan yine kadın. Adam yine ortalıkta geziyor.

Dalkır Kahveci, A.: Hayatını sürdürüyor. Neden erkekleri yerleştirmiyoruz sığınma evine değil mi?

Yılmaz, S.: Hayatını sürdürüyor bir şekilde. Yani evet çok saçma.

Dalkır Kahveci, A.: Onları evden uzaklaştıralım, kadın hayatını evinde sürdürsün.

Yılmaz, S.: Uzaklaştırıyoruz diyorlar onun için işte uzaklaştırma kararı var ama olmuyor işte can güvenliği riski oluyor.

Dalkır Kahveci, A.: Onu uzaklaştırdın. Kadını da oraya yerleştirdin.

Yılmaz, S.: Kimi koruyacak?

Dalkır Kahveci, A.: Evde kim yaşayacak? Kim kimi koruyacak? Ev yine kocaya teslim edilmiş oluyor ama kadın sığınma evine yerleştirildiği zaman. Kadından uzaklaştırıyorsun, evden uzaklaştırmıyorsun o zaman çünkü kocayı.

Yılmaz, S.: Evet yani o sıkıntı.

Dalkır Kahveci, A.: Ve evde düzeni sağlayan aslında çocuklarla hayatı sürdüren kadın.

Yılmaz, S.: Kadın aynen, gitmesi gereken adam ama işte kadınlar o riski göze almıyor. Adamın geleceğinden emin çünkü yani oradan gitmeyeceğinden emin. Aynı şeyi uygulayacağından. Çünkü zaten herkes her şeye hakimiyet sağlıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Ama acaba buradaki düşünce şunu da düşünelim diyelim ki siz böyle erkeklerin kalacağı bir sığınma evindesiniz. Hangi erkeği orada tutabilirsiniz?

Yılmaz, S.: Yok tutamazsınız. Zaten açıldı bir iki tane açıldı kapandı diye biliyorum. Biri Adana'daydı galiba. Yani rağbet görmediği için böyle bir talep olmadığı için kapandı sanırım. İzmir'de tekrar açılacaktı.

Dalkır Kahveci, A.: Çünkü cezaevi de olmayacağı için orası öyle katı kurallar da olmayacak.

Yılmaz, S.: O başka bir şey olması lazım yani orada. Orada rehabilitasyon gibi. Ya da ne bileyim eğitimler meğitimler verilebilir.

Dalkır Kahveci, A.: (Telefon çalıyor) Ben bunu açayım mı hem de kaydetmiş olalım. Kusura bakmayın. Evet.

Yılmaz, S.: Yasa böyle yasanın bazı hani ufak tefek şeyleri olabilir ama genel itibari ile iyileştirildi. 4320'ye göre özellikle 6284 iyi bir yasa oldu.

Dalkır Kahveci, A.: Uygulama da sanki zamanla oturuyor gibi geliyor bana ilk çıktığında belki 2012'de daha sıkıntılarla karşılaşıyordu. Hani yavaş yavaş herhalde daha da oturuyor.

Yılmaz, S.: Biraz biraz sanki birazcık iyileşmeye başlıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Uzmanlaşmalar bu karakolda falan. Her karakolda aile içi şiddetle mücadele birimi var değil mi?

Yılmaz, S.: Var diye biliyorum galiba. Yani her yerde yok belki de böyle küçük yerlerde, küçük mahallelerde.

Dalkır Kahveci, A.: Yani Dikmen'den bana gelmişti bir şey ama orada vardı mesela bir kadın polisi görevlendirmişler sadece bunlarla ilgileniyor.

Yılmaz, S.: Evet, evet, evet. Bazı yerlerde ben de biliyorum var. Ama her ilçede, her küçük yerlerde var mı bilmiyorum. İşte mesela nedir Bağlum tarafı mı, ya da ne bileyim bir yerden geldi. Kadın defalarca gidiyor şikayet ediyor, adam defalarca onu evine gönderiyor. Kadın gidiyor şikayet ediyor, ya ailedir, aile öyle kolay yıkılmaz, böyle olmaz.

Dalkır Kahveci, A.: Hala da var yani, bu zihniyetin bitmesi lazım yani.

Yılmaz, S.: Hala var. Yani hani birazcık ben mesela bizim çevremizde gördüğümüz kadarıyla biraz iyileşmeye başlıyor insanlar daha temkinli tamam. Ne istiyorsun sığınma evine yönlendireyim seni falan gibi böyle şeyler var ama hala bazı kıyıda köşede kalmış yerlerde bunlar devam ediyor. Çünkü mahalleyi tanıyor artık. Kişiyi tanıyor. Onu tanıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Araya bir sürü kişiler giriyor.

Yılmaz, S.: Diyor işte kocama söylerseniz diyor bana daha fazla şiddet uygular. Lütfen söylemeyin diyor.

Dalkır Kahveci, A.: Halbuki karakolun kendisinin de artık uygulama yetkisi var. Uzaklaştırma yetkisi.

Yılmaz, S.: Ama yok onlar şey yapıyor hala adama da söylüyorlar akşam o gelsin biz eve, eve gelince biz geliriz gibi. Böyle saçma sapan şeyler yani.

Dalkır Kahveci, A.: Şey de deniyor bu eğitim alan tüm polisler, bu darbe soruşturmaları nedeniyle görevden alındı. O eğitimler boşa gitti deniliyor.

Yılmaz, S.: Çöp oldu. Ama biz kobay bir halk olmaktan artık çok sıkıldık. Yani sürekli bir şeyler uygulanıyor geri çekiliyor. Yine yapılıyor. Yine bir bilmem başka bir şey oluyor.

Dalkır Kahveci, A.: Alo 183 hattı işe yarıyor mu? Bir defa arayanın derhal evinden, adresinden ulaşılması lazım.

Yılmaz, S.: Kayıt olacak bilmem ne yapacak diye bir sürü şey yaşanıyor. Bir danışan için bir kadın için işte danışma merkezindeyken ben aramıştım tesadüf olmuştu. Hiç sağlıklı bir iletişim kurulamadı. Zaten reklamını görüyorsunuz, reklamında da şey var. 183'e basıyor. Çocuk, aile ve kadın. Çocuk, aile ve yaşlı. Yaşlı hepsi bir arıyor. Zaten reklamın amacının ne olduğunu, yani kendini yalnız hissetme ama kim hissetmesin? Bir açıklaması yok. Doğru düzgün bir şey olduğunu zannetmiyorum bir iletişim olduğunu düşünmüyorum.

Dalkır Kahveci, A.: Hatta şey bile var şu anda bu kanunun boşanmaları artırdığı yönünde de bir kampanya yürütülüyor. Yani hani tek tük suiistimal vardır yok değil oluyordur mutlaka ama genelleme yapılamaz.

Yılmaz, S.: Evet bence de. Hiç öyle yapılamaz. Ki boşanmalar artıyorsa bu farkındalık artıyor demektir. Çünkü çok fazla insan şiddet görüyor yani bu açık ve net yani biliniyor. Ama bu farkındalık artıyordur. Kadın kendi hayatının farkına varıyordur. Ben buna maruz kalmak durumunda değilim diyordur. Bu nedenle bir şeyler ilerliyorsa ya da yerini buluyorsa. Çünkü ben şunun altını kesinlikle çiziyorum. Çok nadirdir bir fiskeyle ya da ne bileyim bir psikolojik şiddetle. Psikolojik şiddetin hani bu sürekliliği ve boyutu çok önemli hani o biraz daha şey görülüyor ama kolay kolay evini terk eden çok bilmiyorum. Yani daha doğrusu bana gelen sığınma evine gelen kadınların hiçbiri keyfe keder evini terk etmiyor. Hepsi gerçekten ya çocuğuna şiddet uygulamış ya da işte kendisinin artık canına kast etmiş. Yani hani zaten rutin bir dayacağı var yani. Rutin bir şiddet var. Bazısı diyor ki üç öğün zaten dayamız var. Zaten hani bu şekilde ilerliyoruz ama bunun dışına çıktığında artık diyor ki yeter.

Dalkır Kahveci, A.: İşkenceye maruz kalanlar var hatta. Gelincik Merkezi'nin ilk kurulduğunda işte arayan kadının vajinasında sigara söndürenler.

Yılmaz, S.: Tabi vardı bize geldi bir tane.

Dalkır Kahveci, A.: Elektrik alamıyorum deyip yani böyle korkunç yani.

Yılmaz, S.: Evet vardı o da yani hatta grup sekse zorlayanlar. İşte evet. Bunun dışında işte fuhuşa zorlayanlar. Yani çok var yani bir de dediğim gibi hani bunu yapıyorsa.

Dalkır Kahveci, A.: Şiddetin boyutu yani düşünülebilecek düzeyde değil artık değil mi?

Yılmaz, S.: Çünkü biz şeyle yetiştiriliyoruz geleneksel yapımız bu. Sen evlendin artık aileden çıktın, kocanın malısın. Senin artık hayatın bu. Zaten birinci ailesinden de dayak yemiş, şiddet görmüş ya da işte psikolojik şiddet görmüş. Geliyor burada da görüyor. Bu erkeğin doğasında. İnsanların doğasında. Zaten bu benim kaderim böyle geçip gidecek. Sığınma evinden bile çoğu bir haber oluyor. Ama sağdan soldan duydukları, haklarını biliyor, neler yapabileceğini biliyor ve artık siz onun işi daha kolaylaşıyor. Neler yapabileceğini bildiği için. Adım atmak daha kolaylaşıyor. Ya da evet en azından bir gün idare ederken, adam patladığında o da patlayıverip evden çıkabiliyor. Yani bir adımın ne

olduğunu biliyor. Ama çoğu mesela işte can havliyle evden çıkıyor. Bir karakola sığınmıyor öyle geliyor.

Dalkır Kahveci, A.: Terliğiyle pijamasıyla geliyor hatta ne yapacak.

Yılmaz, S.: Evet çok kimliksiz, çantasız gelen çok oldu yani.

Dalkır Kahveci, A.: Evet canını korumak için.

Yılmaz, S.: O nedenle hani o boşanmaların artmasının sebebi farklı.

Dalkır Kahveci, A.: Biraz erkeklerin işine gelmiyor tabi evet onların sığınacağı bir liman olması. Yani onun için bu kanun artırdı diyorlar belki olabilir.

Yılmaz, S.: Onun da tek sebebi yani artık erkeğe eyvallahı yok. Evet devlet de bunu yapmak zorunda yani. Kimse kimseye şiddet uygulamak, bu hayattaki fırsatlarını elinden almak hakkına sahip olmamalı yani. Özellikle de yaşam hakkı, en önemli hakkını kimse kimsenin elinden almaya hakkı yok.

Dalkır Kahveci, A.: Bir de bütün olarak bakmak gerekiyor ben öyle düşünüyorum. Yani hani işte eğitimle bir başlıyor kadın erkek eşitliği. İlk okuldan yani aile içi eğitim, sonra işte okul eğitimi, yani.

Yılmaz, S.: Belki buradan politikalara da, devlete de geçebiliriz. Çünkü şey var yani bu sadece kadın üzerindeki şiddet değil. Aslında erkek üzerinde de bir şiddet var. Psikolojik şiddet var. Bu tamamen toplumsal mekanizmaların ürettiği bir defa sen erkek olacaksın. (Telefon çalıyor) Afedersiniz açmam lazım. (Telefonda konuşuyor)

Dalkır Kahveci, A.: Erkek üzerindeki psikolojik şiddet derken onun böyle abartılması mı sürekli? Erkeklere fazla şey yüklemek mi?

Yılmaz, S.: Fazla şey yüklüyorsun. Ama o imkanı yine ona tanıımıyorsun. Yani eşine bakmak, ailesine bakmak, evini geçindirme şeyi yok.

Dalkır Kahveci, A.: Hepsini yüklemek.

Yılmaz, S.: Hepsini yüklüyorsun ama bu sefer.

Dalkır Kahveci, A.: Ama toplumun ekonomik düzeyi belli. Kişi başına düşen gelir belli.

Yılmaz, S.: Ekonomik düzeyi belli, ne iş yapacağı belli. Bunu yapamadığı zaman zaten asgari ücretle bir ailenin geçinmesi bile söz konusu olamaz. Yani ben bir çoğunun da temeli buradan da geliyor olabilir.

Dalkır Kahveci, A.: Ekonomik sebepler.

Yılmaz, S.: Sen sonuçta sen erkeklik rolünü sana yüklenen o erkeklik rolünü yerine getiremiyorsun. Getiremediğin zaman da başka bir erkeklik modelini ortaya çıkarıyorsun.

Dalkır Kahveci, A.: O da şiddetle patlıyor. Fiziksel güç.

Yılmaz, S.: Bu tabi benim alanımla ilgili biraz bir sosyolojik değerlendirmesi olarak görüyorum ama. Bu tamamen ekonomik yapı ile ilgili değil işte bu toplumsal cinsiyet rollerinin hepsinin harmanlanması olarak ortaya çıkıyor. Kadın cinayetlerinin artması bunun tamamen en büyük nedenlerinden biri ekonomik sıkıntılar. Ekonomik sıkıntılarının da bu erkeklik duygularını geliştirdi- yani tatmin edememeleri. En azından parasını kazanıp verse bir yerde doyuracak kendini tatmin edecek. Ama bunu da yapamadığı zaman başka yerden

bunlar açığa çıkıyor. Ama tabii bunların temelinde hem o toplumsal cinsiyet bakış açısı hem işte dışarıdan etmenler işte ne bileyim alkol alınca bu duyguların dışı vurumu, ya da madde kullanınca dışı vurumu hani bunlar sebep değil, bunlar sadece araç. Bunlar arada kullandıkları. Yani alkol aldı diye bu bunu yapmıyor. Bunun temelinde başka şeyler var. Ya da madde kullandı diye yapmıyor. Bunun temeli tamamen bizim yetiştirilme tarzımız ve yaşadığımız işte o ekonomik, sosyal çevre, ne yaşıyorsak artık başka da sebepleri olabilir tabii ki. Bir cinsel olarak, cinsel olarak belki bir şeyi bir sıkıntısı vardır.

Dalkır Kahveci, A.: Tabii tabii tatmin olamama.

Yılmaz, S.: Bunu nedeni olabilir. Bunlardan da demek istediğim hani farklı açıklıkların olması bunları meydana getiriyor.

Dalkır Kahveci, A.: Bilhassa iletişimi de pek bilmiyoruz onun da etkisi var sanırım. Yani kadın da olsak erkek de olsak yani.

Yılmaz, S.: İşte o da rollerimizden kaynaklı. Yani nasıl iletişim kuracağımızla ilgili yani biz biraz daha hanım hanımcık edepli olmak durumundayız. Ama erkek maço işte daha diktatör olmak durumunda. E sen biraz taşkın biraz hakkını arayan tavra takındığında edepsiz oluyorsun ya da işte cır cır cır cır sen konuşuyorsun oluyor. Ya da erkek hani biraz böyle naif olsa biraz kibar olmaya kalksa hemen ona da farklı etiketler yapıştırılıyor yargılamalar oluyor. Yani hani öyle derin öyle şey ki konuş konuş bitiremeyiz.

Dalkır Kahveci, A.: Evet çok teşekkür ederim ben, zaman ayırdınız. Çok güzel bir sohbet oldu.

Yılmaz, S.: Rica ederim. Yani çok uzun bu konular ama tabii.

(EK.1/G)
AYSUN TÖNGÜR- Çankaya Belediyesi
Kadın Danışma Merkezi Toplumsal Cinsiyet Uzmanı
Ayşegül Dalkır Kahveci
19 Eylül 2017- Ankara
(Süre: 55 Dakika)

Dalkır Kahveci, A.: Evet. Şimdi ben şeyden başlamak istiyorum; sizinle görüşüyor mu sığınma evinde kalmak isteyen kadınlar?

Töngür, A.: Evet benimle görüşüp zaten sığınma evine yerleşiyorlar. Buraya geliyor danışma merkezine **Töngür, A.:** geliyor kadınlar.

Dalkır Kahveci, A.: Sığınma evine giriş ve çıkışı merak ediyorum, nasıl oluyor? Yani nasıl karar veriliyor veya memnun kalıyor mu? Kadınların herhangi bir şikayeti oluyor mu?

Töngür, A.: Şimdi burada birkaç soru var. Ben tek tek cevaplayayım. Öncelikle nasıl geliyorlar? Kadınlar şiddete maruz kaldığında telefonla ulaşabiliyorlar. Yönlendirme talep ediyorlar. Sığınma yöntemi talepleri olabiliyor. Ankara'da şiddeti önleme izleme merkezi var. Numaralarını iletiyoruz. En yakın karakola yönlendiriyoruz, hemen acil çıkmak zorundaysa evden. En yakın karakola gitmesini polisi aramasını söylüyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Yani direkt size de müracaat edebiliyorlar.

Töngür, A.: Direkt bize de müracaat edebiliyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: Şiddete uğradıklarında.

Töngür, A.: Sığınma evinde eğer yer varsa ve uygunsa kadının durumu, 18-60 yaş arası alıyoruz çünkü biz kadınları. Görüşme alıyoruz. Durumu uygunsa. On iki yaşından büyük erkek çocuğu varsa eğer onunla ilgili işlem yapılıyor. Çünkü Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın merkezine yerleştirmek gerekiyor. On iki yaşından büyük erkek çocuğu alınmıyor sığınma evlerine. Onun dışında kadın buraya başvuruyor. Benimle görüşme sonrasında sığınma evinde de yer varsa görüşüyoruz ve yerleşmesini sağlıyoruz kadının gizlilik çerçevesinde. Herhangi bir yerde ismini paylaşmadan. Sadece bizde oluyor ismi. ŞÖNİM ile paylaşıyoruz. Herhangi bir emniyet görevlisi de gelse vermiyoruz çünkü bunlar gizli bilgiler. Sığınma evinde kalanlar. Yani burada bir polis de gelse bir evrak da gelse gitse isimler gizli tutuluyor. Sadece Bakanlık'a bildiriyoruz biz. Kimin bizde kaldığını. Kalış bu şekilde oluyor. Sığınma evinde de altı ay kalabiliyorlar. Bazı kurallar var.

Dalkır Kahveci, A.: Sığınma evi Çankaya Belediyesi'ne bağlı olan sığınma evi için.

Töngür, A.: Çankaya Belediyesi kadın sığınma evi 2008'de açıldı. Yani dokuz yıldır da devam ediyor. Şöyle, altı ay kalabiliyor.

Dalkır Kahveci, A.: Azami evet

Töngür, A.: Yönetmelik çıktıktan sonra. Eskiden üç aydı, altı aya çıktı 2013'de yönetmelik çıktıktan sonra, sığınma evleri konuk evleri yönetmeliği çıkardı Bakanlık. Altı ay kalabiliyor fakat azami bu. Uzun kalabiliyor. Yani çocuğunun okulu vardır, hastalığı vardır, kadının bağımsız yaşama tam olarak geçebilecek durumda değildir. Evini tutmuştur ama eşyası tamam değildir gibi bir yıla uzayabiliyor. Bazı kadınlar bizim sığınma evinde bir yıl kalıyor örneğin fakat başka bir şehre gitmek isteyebiliyor. Başka bir sığınma evine gitmek isteyebiliyor. Bunlar sağlanabiliyor. Bizim sığınma evinde çocuk birimi de var. Etüt ve kreş

birimi de var. Her sığınma evinde yok bu. Her sığınma evinde olmadığı için de bazı kadınlar özellikle kreş ve etütte çocuklar kalsın diye gelmek isteyebiliyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: Tercih edebiliyorlar

Töngür, A.: Çünkü bağımsız yaşama geçmek için çalışmak gerekiyor. Çalışmak, çalıştıkları zaman çocukları nereye bırakacaklar öyle bir sorunsal çıkıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Doğru doğru evet.

Töngür, A.: Böyle bir sığınma evi var.

Dalkır Kahveci, A.: Evet, bir panelde ben şeyi izlemiştim. Bir sığınma evi müdüresiydi sanırım konuşmacı. Ama birkaç yıl önce. Hani bu fuhuş yapan, şiddete uğrayan kadınlar, uyuşturucu kullanan, şiddete uğrayan kadınlar, bunları aynı ortamda bulunmasını istemediklerini. Hani diğer şiddete uğrayan kadınların şikayet ettiklerini. Bu konuda da bölümler oluşturulması gerektiğini falan önermişlerdi. Şu anda var mı o tarz başladı mı?

Töngür, A.: İhtisas alanındaydı. Bakanlığın, şöyle ihtisaslaştırma yoluna gidiyorlar. Örneğin Yenimahalle'ye can güvenliği yüksek düzeyi, Yenimahalle Belediyesi'nde var yüksek can güvenliği riski olanları gönderebiliyorlar. Çankaya Belediyesi'ne çocukları olanları gönderebiliyorlar. Bunu Bakanlık kendisi tercih ediyor. Yazılı bir şekilde ihtisaslaşmış sığınma evi yok. Psikolojik rahatsızlıkları yine Bakanlık'ın bir sığınma evine yönlendirebiliyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: Evet akıl hastası aynı zamanda diyelim yani

Töngür, A.: Şöyle, psikolojik rahatsızlığı olan diyelim akıl hastası demeyelim de

Dalkır Kahveci, A.: Öyle diyelim evet

Töngür, A.: Psikolojik rahatsızlığı olan kadınlar da olabiliyor. Teşhisli hastalar, örneğin bipolar gibi, şizofren gibi hastalar, rahatsızlıkları olan kişiler şiddet görüyorlarsa Bakanlık'ın bir merkezi var oraya yönlendirmeye çalışıyorlar. Hatta şizofren olup da başkasına zarar verme eğilimi gösteren kişiler de varsa rehabilitasyon merkezlerine yönlendirilebiliyorlar. Fakat bu kişiler aynı zamanda şiddet mağduru da kişiler olduğu için devletin çözüm mekanizması yönetmesi gerekiyor. Sığınma evinde çünkü toplu yaşam alanları olduğu için çocukların ve diğer kadınların ruh sağlığını bozacak şekilde davranışlar sergilememeleri için aslında bu gerekiyor. Ve aynı zamanda kadını da korumak adına. Çünkü zaten rahatsızlığı olduğu için yaptıklarının da bilincinde olmayabilir kişi. Diğer kadınlar, çocuklar ya da çalışanlar tarafından da ötekileştirilebilir, tecrit edilebilir. Bu nedenle de başka bir merkez gerekiyor aslında. Ama hani bu ayırıştırmak da hani evet fuhuş yapan kadın, bu arada fuhuş aktif şekilde yapıyorsa zaten yönetmelikte de var madde bağımlısı, fuhuş yapan seks işçileri alınmaz sığınma evine diye bir kural da var. Alkol ya da alkollü gelmek yasaktır, alkol içmek yasaktır gibi sığınma evlerinde böyle bir madde de var sığınma evleri yönetmeliğinde zaten. Hani biz de bu şekilde alım yapamıyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Gizlilik tam anlamıyla sağlanıyor mu? Hani eşinin ona ulaşmaması. Genelde hep şikayetler karakolda sığınma evinin adresinin verildiği yönünde.

Töngür, A.: Verilebiliyor. Daha dikkatli artık emniyetteki personel de daha dikkatli ama OHAL sürecinde çok fazla personel değiştirdi emniyet. Hani herkesin bildiği, ülke gündeminin de bildiği gibi. Birçok asker, polis eğitim aldılar aile içi şiddetle ilgili mücadele birimlerinde.

Dalkır Kahveci, A.: Çok güzel.

Töngür, A.:Eğitim aldılar fakat şu anda o kişiler yok yerlerinde. Birçok kişi gittiği için o kişiler de gitti.

Dalkır Kahveci, A.: O eğitimler evet hepsi boşa gitti değil mi?

Töngür, A.:Ha hepsi gitmedi. Yok hepsi gitmedi ama bir şekilde bu eğitim alan kişiler orada yok şu anda. Yeniden bir eğitim gerekli o kilit mekanizmalara. Kaç kişi aile içi mücadele biriminde çalışıyorsa oradan eksik varsa tamamlanıp onlara hizmet içi eğitim verilmek zorunda. Fakat ülke gündemi o kadar hızlı değişiyor ki hani ciddi bir problem de var burada açıklarda. Ama eskisi kadar olmasa da böyle sorunlarla hala karşılaşıyoruz biz.

Dalkır Kahveci, A.: Evet tek tük çok hani böyle ısrarcı eşler olabiliyordur.

Töngür, A.:Var kadınlar şeyinde tabi ısrarcı eşler de var. Kadın bazen kendisi de söyleyebiliyor. Hangi şehirde olduğunu hangi belediyede ya da hangi merkezde kaldığını söyleyebiliyor bazen. Gizlilik ihlali diyoruz biz buna. Gizlilik ihlalini tespit ettiğimizde de çıkışını gerçekleştiriyoruz ŞÖNİM'e gönderiyoruz. Hani kapıya koyma gibi bir şey olmuyor. ŞÖNİM'e gönderiyoruz. ŞÖNİM başka bir sığınma evine naklini gerçekleştiriyor.

Dalkır Kahveci, A.: Meslek edindirme kursu adı altında çalışmalar var mı? Yani çıktığında ne yapacak hiçbir mesleği yok, eğitimi yoksa. Sığınma evinde kalıyor sonrasında hayatını devam ettirme konusunda olabiliyor mu?

Töngür, A.: Şöyle İŞKUR'un aslında meslek edindirme kursları vardı, bundan iki yıl önceye kadar vardı. Yüzde 85-95 iş garantili kursları vardı. Fakat açmıyor İŞKUR. Orada da bazı personel değişiklikleri ve çalışma düzenleri değişiyor. Bu kadınları da etkiliyor. Yani ülke gündemi direkt kadınları etkiliyor aslında. Savaş oluyor kadınlar etkileniyor. Yasa değişiyor kadınlar etkileniyor. Direkt kadınları, bütün maddeler ülkedeki, bütün politikalar kadınları etkiliyor. Eğitimde de öyle, sağlıkta da öyle. Bu politikaların hepsi kadınlara dokunuyor ucu. O nedenle hani bu iş ve meslek edindirme kursları da azaldıkça, Halk Eğitim'lerde mesela çok fazla öğretmen ihraçları yapıldı. O kurslar da geçen yıl Kasım'a kadar Aralık'a kadar açılmadı. Halbuki Eylül'de başlıyordu gibi. Bunların hepsi kadınları da etkileyen süreçler oldu.

Dalkır Kahveci, A.: Hukuk askıya alınabiliyor, her şey askıya alınabiliyor, şiddet askıya alınmadı ama değil mi? Şiddette bir azalma olmuyor

Töngür, A.: Daha da arttı aslında. Cezaların yaptırımların azalması da, iyi hal indirimlerinin uygulanması da aslında kadınları, şiddeti yükselmesine sebep oluyor. Ciddi cezalar verilmesi lazım ki hani bu kişilere indirimsiz, kadına şiddete indirimsiz cezalar verilmesi lazım ki bir şekilde bunun önüne geçilebilsin ama kadınlarla ilgili söylemler de politikacılar tarafından yumuşatıldığı için, aynı zamanda sürekli bir ahlak vurgusu yapıldığı için şiddetin yükseldiği gerçeği var. Toplumsal cinsiyet rollerinin çok ayrıştığı bir ülke halinde yaşıyoruz. Bu da kadınları etkileyen bir süreç haline dönüşüyor işte. Hani şort giyeni ya da işte dün yine aynı şekilde İstanbul'da gerçekleşen bir olay var. Bir üniversitenin dekanı taciz ediyor, kadını. Zaten başı açık, dövmesi de vardı diye ifade ediyor. Hani bunun eğitimsizliği yok. O yüzden kadınların her davranışı tacize açık bulunmaları haline geliyor ve bununla ilgili bir tane politikacı da politika üretip, iktidar için söylüyorum bir yaptırıma gitmiyor. Bu da çocuk, kız çocuklarının, kadınların özgürleşmesini engelleyen bir durum oluyor. Aynı zamanda son dönemlerde çok konuşulan bu müftülere nikah kıyma yetkisinin verilmesi de aynı şekilde yine kadınlara ucu dokunan bir durum. Niye veriliyor? Evlendirme memuru mu yok ülkede? Yoksa niye istihdam etmiyorsunuz da müftülere veriyorsunuz. Bu da mesela ülkenin rejimiyle ilgili direkt temelinden sarsan. Bunlar ciddi politikalar aslında, kadın sorunu ciddi bir mevzu. Mesela bununla da ilgili laiklik ortadan kalkmış oluyor çünkü din

görevlisini siz evlendirme memuru yapmış oluyorsunuz bir şekilde. Devlet işine karıştırmış oluyorsunuz. Böyle bir sorunsal var. Aynı zamanda eğitimdeki imam hatipler gerçeği de var. Direkt lise sonda şu anda imam hatiplere geçme durumu oluyor. Birçok lise Ankara'da da imam hatip oldu.

Dalkır Kahveci, A.: Teog sınavının kaldırılması da aslında bununla bağlantılı olabilir.

Töngür, A.: Şöyle hani bunların hepsi kadın sorunu aslında. Kız çocukların okuması sorunu. Kız çocuklar okumazsa erken evleniyor. Erken evlendiğinde sağlık sorunu oluyor. Erken doğuruyor zaten şiddet oluyor. On sekiz yaşın altındaki kız çocukları zaten çocuktur yasaya göre. Hani bunların hepsi bu politikaların hepsi, söylediğimiz şeyler siyasi değil aslında kadın sorunu. Erken evlilik de kadın sorunu, evlilik içi tecavüz de kadın sorunu. On sekiz yaşın altındaysa kız çocuğu tecavüzdür bu. Kız çocuğudur çünkü yasalar önünde de çocuktur.

Dalkır Kahveci, A.: Eğitimli kadınlardan gelen oluyor mu?

Töngür, A.: Evet oluyor.

Dalkır Kahveci, A.: Veya ekonomik durumu iyi olup da hani gidecek yerim yok deyip.

Töngür, A.: Öyle kadınlarda da başvuru alıyoruz. Yani eğitimli, yani lise mezunu kadın da başvurabiliyor, üniversite mezunu kadınlarda çok fazla hani bağımsız yaşama geçme durumu, hani ekonomik durumu olduğu için biraz daha olabiliyor. Fakat şöyle bir risk var orada da. Statü kaybından dolayı çok fazla açıklayamıyor kadınlar. Hani bizim araştırmalarımız, zaten araştırmalar da gösteriyor bunu. TÜİK'in raporlarında da bazen, 2-3 yıldır açıklamıyorlar ama eğitimli kadınların da ciddi anlamda şiddete maruz kaldığı, psikolojik şiddete, duygusal şiddete, ekonomik şiddete maruz kaldığı.

Dalkır Kahveci, A.: Gururuna yediremiyor tabi onu açıklamayı bulunduğu konum da nedeniyle.

Töngür, A.: Evet evet statü kaybı olmasından korkuyor. Aynı zamanda dul kadın yaftası ülkede yapılandırıldığından yine mahalle baskısı denilen olgudan dolayı başvuru mekanizmalarını kullanmak istemiyor olabiliyor.

Dalkır Kahveci, A.: Fiziksel şiddet için mi başvuruluyor daha çok veya sığınma evine alınırken, diğer şiddet türlerinde de kabul edilebiliyor mu?

Töngür, A.: Evet ediyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Yani ekonomik şiddet, psikolojik şiddet veya cinsel şiddet

Töngür, A.: Şöyle sözel, psikolojik, cinsel hepsinde alıyoruz. Zaten şöyle bir şey var şiddet bir, psikolojik şiddete uğrayan kişi bir süre sonra zaten onu cinsele de

Dalkır Kahveci, A.: Dönüştürüyor

Töngür, A.: Şiddet uygulayan kişi cinsele de dönüştürüyor.

Dalkır Kahveci, A.: Sözel de oluyor

Töngür, A.: Sözele de dönüştürüyor, duygusala da. Bir süre sonra fizikle de dönüştürüyor. Bu kalemi atmış olması bana vurmamış olmaması anlamına gelmiyor. Fiziksel olarak bir eylem gerçekleştirmiş oluyor. Çünkü şiddet bir davranış değil, düşünce biçimi aslında. Onun düşünce biçimini de uygulayan kişi şiddet uyguladığı için zaten yani bunu davranışa

dönüştürmesine de bir süre sonra o davranışa dönüşmüş oluyor. Dilde, gözde, sözde hepsinde oluyor.

Dalkır Kahveci, A.: Ama sığınma evlerinin ilk açıldığı dönemlerde fiziksel şiddet için daha çok kullanılıyordu.

Töngür, A.:Hala fiziksel şiddet için var. Baktığımızda çok fazla fiziksel şiddet var. Ama hepsini sorduğunuzda, yani fizikseli sorduğunuzda zaten hepsi var. Sözel de var, duygusal da var, psikolojisi de var. O son nokta fiziksel son nokta artık. Fakat kimi danışanlar da diyor ki keşke dövseydi, duvara atsaydı da beni o küfrü etmeseydi. Ya da o sözü söylemeseydi diyor hani.

Dalkır Kahveci, A.: Veya ihanet etmeseydi gibi değil mi?

Töngür, A.:Evet.

Dalkır Kahveci, A.: Eşler açısından bir şey oluyor mu peki, yani eşinin bir sığınakta yaşaması onun için bir caydırıcılık yaratabiliyor mu? Koca açısından diyelim.

Töngür, A.: Şöyle o da sığınma evine gitti diyorlar. Ben “ne halt ettiğini bilmiyorum” tırnak içinde.

Dalkır Kahveci, A.: Onu da kötüye kullanıyor hatta daha da.

Töngür, A.: Tabi tabi. “Ben senin ne halt ettiğini bilmiyorum”. “Sen sığınmadayım diyorsun da kim bilir ne haltlar karıştırıyorsun” gibi ifade edebiliyorlar. “Bulursam seni öldüreceğim. Namusumuza leke sürdün, evin dışında bir yerde kaldın da” diyebiliyorlar. Ya da arıyorlar Bakanlık’a gidiyorlar. Diyorlar ki sığınma evinde mi? Evet sığınma evinde. Tamam diyorlar devletten kâğıt aldım, devlette kalıyormuş. Hani devlet bir güvence onlar için. Sığınma evinde kalıyor olması erkek için ciddi bir sınır yaratıyor. Öfke yaratıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Sanki devlet koruması altındaymış gibi

Töngür, A.: Hani devlet, karşısında devlet var.

Dalkır Kahveci, A.: Gibi düşünüyor.

Töngür, A.: Öyle bir durum da oluyor. Sığınma evine ya da diyor ki işte “her ailede tartışma olur, şöyle bir itmiştim sadece halbuki bizim hiç öyle dövme meselemiz yoktur” gibi ifadelerde bulunabiliyorlar.

Dalkır Kahveci, A.:Nafaka o arada bağlanıyor mu? O kısım mahkeme aşaması tabi yani açmışsa...

Töngür, A.: Mahkeme aşaması ama şöyle dava..

Dalkır Kahveci, A.: Hani aslında 6284 sayılı kanunda da var tedbirler kapsamında hani devlet kreş yardımı veya işte geçici yardım kadına yapabilir şeklinde.

Töngür, A.: O şöyle, sığınma evinde kalıyorsa set yardımı, işte eğitim yardımı, kreş yardımı alamaz. Çünkü zaten kreş yardımı alamaz dediğim hani ücret olarak ya da eğitim yardımı o şekilde alamaz.

Dalkır Kahveci, A.: Nakit ödeme adı altında.

Töngür, A.: Fakat çalışıyorsa kadın kreşe götürebilir. Bir kreşe bırakabilir. Bakanlık bunu sağlayabilir. Nafakanın da şöyle boşanma davası açıyorsa zaten Türkiye’de bir ,bir buçuk yıl.

Dalkır Kahveci, A.: Mahkeme bağlarsa oluyor. Yani devlet kendisi herhangi bir maaş adı altında ödeme yapmıyor.

Töngür, A.: Sığınma evinde kalanlara Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 350 lira gibi, tam yanlış olmasın 350-360 lira gibi bir her ay para veriyor.

Dalkır Kahveci, A.:Hah tamam.

Töngür, A.: Harçlık veriyor Bakanlık'ta kalanlar. Belediyedekiler alamıyorlar. Çünkü belediyelerin öyle bir bütçesi yok.

Dalkır Kahveci, A.: Ama Bakanlık aslında belediyedekilere de verebilir.

Töngür, A.: Verebilir.

Dalkır Kahveci, A.: Sonuçta orası da bir sığınma evi değil mi?

Töngür, A.: Aynı. Vermiyor ama.

Dalkır Kahveci, A.: Ayrımcılık yapıyor bence o zaman. Yani resmen yani.

Töngür, A.: Kendi evinde kalanlar almış oluyor. Belediye'dekiler alamıyorlar. Bu yüzden de Bakanlık'ta mesela kalıyorlar ama Bakanlık'ın da koşulları çok, şimdi bizim sığınma evinde bir kapasite var ve onu aşmıyoruz. Bakanlık aşmak zorunda çünkü Bakanlık'a her başvurunu almak zorunda. Kırk kişilik yere atmış kişi alabiliyor bazen. Ondan o parayı alsa bile bazen kadınlar çıkıp bizim sığınma evine gelmek isteyebiliyorlar. Daha koşulları uygun diye. Aynı zamanda Bakanlık'ın sığınma evinde dışarı çıkılıp sigara içiliyor, bizim sığınma evinde sigara odası var her katta. Her katta sigara için girip çıkmaktansa ya da günün saatlerinde sığınma evinde cep telefonu ile konuşabiliyor. Ki iş başvurusu, avukatıdır, annesiyle konuşuyor olabilir. Telefonla konuşabiliyor. Bu Bakanlık'ın sığınma evlerinde yasak. O nedenle sığınma evi koşullarının da her sığınma evinin kendi kuralları var aslında iç kuralları. Genel bir yönetmelik var ama bu ana kurallar değişiyor.

Dalkır Kahveci, A.: Denetimini Bakanlık yapıyor. Çankaya Belediyesi'nin sığınma evi değil mi?

Töngür, A.: Yapıyor evet yapıyor. Bizim kurallarımız biraz daha esnek ama. Biraz daha kadın bakış açısından yönetilen bir sığınma evi burası. Çünkü Çankaya Belediyesi demokrat bir belediye ve kadının insan haklarını gözetilen bir belediye.

Dalkır Kahveci, A.: Yani sonuçta Bakanlık'ın onayladığı bir sığınma eviyse orada kalan kadınlara da bence aynı yardımı, aynı nakdi yardımı yapması gerekir.

Töngür, A.: Yapmalı. Yapmıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Ama şu anda evet ters geldi yani bu sanki senin sığınma evin benim sığınma evim gibi bir ayırım.

Töngür, A.: Biraz öyle. Biraz öyle yapmıyorlar. Ki çok değil belediyelerin bu arada hani sığınma evleri. Çok da değil. Nafaka mevzusuna gelecek olursak mahkeme açıldıysa geçici nafaka da bağlanır, geçici velayet de bağlanır. Sonrasında bittiyse. O mahkemeye ilgili. Sığınma evinde kalıyor olması..

Dalkır Kahveci, A.: O aşama ayrı. Ben Bakanlık'ın yapacağı nakdi yardımı şey yaptım kast ettim.

Töngür, A.: Yok o değil. O Bakanlık'ın yapacağı yardım da bu şekilde oluyor. Nafaka da dediğiniz gibi eşten alındığı için mahkeme süreci zaten ona karar veriyor. Sığınmada kalıp kalmaması bu durumu değiştirmiyor.

Dalkır Kahveci, A.: Benim bir müvekkilim bir sığınma evinde kalmıştı ama hangisi olduğunu hatırlamıyorum. Çok sıkı kuralları var demişti. Sanki cezaevi gibi. İşte 17.00'de giriyordu. Sabah şu saatte çıkıyoruz gibi.

Töngür, A.: Öyle ifade ediyorlar. Bizim saat 11.00 mesela akşam 11.00'de giriliyor bizimkine. Çalışıyor kadın, 5.00'te ben işten çıkıyorum, ben sığınma evinde kalsam orada kalamam. Çünkü çıkışım gerçekleşir geç kaldığım için.

Dalkır Kahveci, A.: Ve içeride kadınlar birbirine şiddet uyguluyor falan demişti yani hani çok rahatsız bir ortam dedi

Töngür, A.: Bakanlık'ta kalmıştır muhtemelen.

Dalkır Kahveci, A.: Ve sonra şu anda terminalde yatıp kalkıyor ve oranın daha güvenli olduğunu, yani daha rahat koşullar altında olduğunu, başına bir şey gelirse etrafında en azından insanlar olduğunu ifade ediyor. Bana çok tuhaf geldi yani.

Töngür, A.: Biz çok duyduğumuz için yani camide yatıyorlar. Parkta yatıyorlar yazın. Otoparda yatıyorlar. Hastanelerde yatıyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: En azından diyor istediğim saatte giriyorum çıkıyorum bir özgürlüğüm var diyor. Yani.

Töngür, A.: İşte söyledim ya mesela iletişim hakkı var kişinin. İnsan hakkı ihlalidir onun alınması. Evet toplu yaşama alanı ama saat beş çok insani olmayan bir saat. Çünkü beşte hiçbir özel sektörde çalışıyor bu kadınlar memur olmuyor hemen. Özel sektör altıdan yediden önce işten çıkartmıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Devlet memuru bile olsa dört buçuk'ta çıkamaz yani yine en erken beş te beş buçukta çıkar.

Töngür, A.: İşte evet. Özel sektörde çalışıyor bu kadınlar bir de.

Dalkır Kahveci, A.: Oradaki amaç şu mudur diyorum hani gerçekten can güvenliğini mi sağlamak? Çünkü dışarıda başına yine bir iş geldiğinde devletin koruması altında öldürülmüş olacak ama bir de o yönü var işin.

Töngür, A.: Şöyle ama sabah saatlerinde öldürülüyor mu kadınlar? Ya da öğlen saatlerinde öldürülüyor mu, böyle bir istatistik mi var?

Dalkır Kahveci, A.: Ben acaba güvenlik amacıyla mı bu kadar yüksek koruma var diye düşündüm.

Töngür, A.: Yok. Yok. Şöyle, koruma kararı olmayan kadınlara bunu uygulamaması lazım sizin söylediğinize göre o zaman. Koruma kararı olmayan kadınlar da var sığınma evinde.

Dalkır Kahveci, A.: Evet öyle bir riski yok, can güvenliği riski yoksa sen yani özel hayatını kısıtlamış oluyorsun bu durumda diyorsunuz.

Töngür, A.: Evet.

Dalkır Kahveci, A.: Koruma kararı varsa ne yapacak? O zaman doğru mu?

Töngür, A.: Şimdi bizde de koruma kararı olanlar var. Belirli bir saat var. Kadınlara biz şey demiyoruz. On bire kadar girme demiyoruz sığınma evine. Beşte de giren var altında da gelen var.

Dalkır Kahveci, A.: Sabah, öğlen, akşam yemekleri veriliyor.

Töngür, A.: Evet veriliyor. Üç öğün. Çocuklar için ara öğünler de var. Yani istediği zaman çayını, kahvesini içebiliyor. Ortak alanda televizyonunu izleyebiliyor. Bir eliş atölyesi var orada zamanını geçirebiliyor. Boncukçuluk yaparak, rahatlama amaçlı. Aynı zamanda yapıp değişik ev eksenli çalışmalar var biliyorsunuz kadınların ev eksenli yaptığı çalışmalar. Onlardan yapabiliyor.

Dalkır Kahveci, A.: Çocuklar okuluna gidip geliyor normal.

Töngür, A.: Tabi gidip gelebiliyor. Gizli kaydı varsa eğer gizlilik kararı varsa gizli kaydı yapılarak sağlanıyor bu.

Dalkır Kahveci, A.: Evet o çok önemli tabii yoksa eşler o çocuğun okulundan yine buluyor çünkü.

Töngür, A.: Evet tabi tabi. Baktırıp sistemden buluyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: Sistemden gizlilik hala uygulanmıyor mu?

Töngür, A.: Yok sistemden bulabilir şöyle bulur. Gizlilik kararı yoksa bulur. Gizlilik kararı yoksa bulur. Ama gizlilik kararı çıkartılıyor can güvenliği riski ve takibi varsa.

Dalkır Kahveci, A.: Bakanlık onu ama kendiliğinden karar vermiyor ancak talep ederse kadını gizlilik kararını uyguluyor.

Töngür, A.: Evet, evet. Talep ederse ya da ben mesela uygun bulmuyorum hani takip etmiş adam bulur adam diye öneriyorum kadına.

Dalkır Kahveci, A.: Bunu hatırlatıyorsunuz en azından.

Töngür, A.: Tabi öneriyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Çok o konuda bayağı vakalar oldu. Ben de bizzat yaşadım müvekkilimde. Yedi yıl sonra çocuğun okulundan buluyor. Kadın kendine yeni bir hayat kuruyor, evleniyor başka biriyle. Geliyor okuluna, okulun parmaklıklarına artık kafasını vuruyor. Bana verin çocuğumu ben götüreceğim filan diye.

Töngür, A.: Çok var bizim duyduğumuz, gördüğümüz. İki gün önce yine bir kadın öldürüldü.

Dalkır Kahveci, A.: Hemen ondan sonra gizlilik kararını aldırdı anne, çocuğun okulunu başka bir okula nakil aldırdı.

Töngür, A.: Nakil yaptırdı.

Dalkır Kahveci, A.: Evet gizlilik kararını aldırdı. En son ama karısına ulaşamayınca benim büromun kapısını kırdı geldi.

Töngür, A.: Öyle mi çok geçmiş olsun.

Dalkır Kahveci, A.: Cezaevinde yattı. Evet.

Töngür, A.: Söylediğim gibi hani eksikleri olan bir kanun ama o bile uygulanırsa

Dalkır Kahveci, A.: Nerede mesela eksikleri sizce?

Töngür, A.: Şöyle sosyal sigortalar mesela kurumu, sosyal güvenlik kurumunda gizlilik sağlanması sığınma evinde kalan kadınların hepsinin sosyal güvenlik kurumunda tamamen sağlanması gerekiyor. Yani bir yere gittiğinde sağlanması gerekiyor. Bir kilit olması gerekiyor. O kilidin mesela hastanelerde, her yerde sağlanması gerekiyor. Sığınma evinde kalıyorsa, 6284'ü almışsa çocuğu veya kendisi için. Bununla ilgili bir şey yapılabilir. Gizlilik kararı devletin tüm kurumlarında sağlanacak maddesi var çünkü.

Dalkır Kahveci, A.: Koordinasyon değil mi? Kurumlar arası koordinasyon.

Töngür, A.: Koordinasyon. İl koordinasyon kurumları, il koordinasyon mesela toplantıları yapıyor sürekli. Fakat aktif bir şekilde işlemiyor bu. İl koordinasyonu sağlanmıyor. 6284'te bu da var. İl koordinasyonda mesela benim koruma kararım varsa bunu valilik de bilecek, kaymakamlık da bilecek, belediye de bilecek kalıyorsa işte bakanlık da bilecek. Hepsini bilecek koruma kararımın olduğunu. Bununla ilgili eksiklikler var. İsim değişiklikleri ile ilgili eksiklikler var. Daha önceki soy ismini bazı kurumlar görebildiği için mesela küçük, taşrada yaşayan, daha küçük yerlerde yaşayanlar oradaki nüfus memuruyla bu ismini değiştirmiş şekilde olabiliyor. Tanıdık ilişkisiyle. Polis tanıdığı olan bir koca, karısını bulabiliyor GBT'den gibi. Bunların sağlanması gerekiyor aslında.

Dalkır Kahveci, A.: Hala orada problem var.

Töngür, A.: Hala eksiklikler var. İşte yine az önce söylediğim, ülkenin hani bütününe baktığımızda politikalarda eksiklik olduğunda buna yansıyor. Oradaki görevlilerin eğitim almış kişilerin, bunu uygulayıcı kişilerin sürekli değişim aşamasında olması, kalıcı olmamaları bunu sağlıyor zaten. Ama bunun yanında politikacıların söylemleri, politikaları da etkiliyor bunu. İşte yine söylediğim gibi eğitimidir, sağlıktır, istihdamdır, özel alanda kadınlara eşitlik sağlanmadığı sürece istediğiniz kadar yasa çıkartın. Siz bunu uygulamadığınız sürece yasa o rafta kalır. Bu yüzden biraz daha yasayı uygulayanların buna, bunu gözetmesi gerekiyor. Hakimlerin bu konuda eğitim alması gerekiyor. Hakimler toplumsal cinsiyet bakış açısına sahip yetişmiş kişiler. Cinsiyetçi insanlar olabiliyorlar. O kararları onlar veriyorlar. Siz istediğiniz kadar yasa çıkartın. Diğer maddeden indirim uyguladığında 6284'ü yok saymış oluyor. O nedenle hani hakimlerin savcılarının eğitim alması gerekiyor. Yani cinsiyet

Dalkır Kahveci, A.: Bazı duyarlı hakimlerimiz var, yok değil. Ama evet ama

Töngür, A.: Çok az

Dalkır Kahveci, A.: Kırmızı oje sürmek tahrik nedenidir diyen

Töngür, A.: Ya da dekolte giymiş zaten diyen ya da

Dalkır Kahveci, A.: İndirim uygulayan hakimlerimiz de var. Evet veya kapıyı vurdum diyor. Açmadı, geç açtı diyor onun için şiddet uyguladım. Bu bile bir tahrik indirimi olabiliyor.

Töngür, A.: Kahkaha attı diye tahrik etti diye, politikacı, hakim söylemlerde bulunduğu için. Şimdi politikacı söylemde bulununca hakim o yaptırımını uyguladığında artık kaygan zeminde çalışıyor, istihdam ediliyor hakimler. Sert kararlar mı vermek istemiyorlar. Net kararlar mı vermek istemiyorlar ben algılayamıyorum.

Dalkır Kahveci, A.: Biraz orada şey düşünüyorlar hep genel ceza hukuku kurallarına göre bence

Töngür, A.: Şimdi genel ahlak ahlak üzerinden olursa yasa hukuk işlemez. Ahlak kadınların üzerinden tanımlanan bir kavram ülkemizde. Hani ahlsızlığı yapan erkek.

Dalkır Kahveci, A.: Ki anayasada pozitif ayrımcılık yapma hakkı vermiş aslında ben de diyorum yani bir ayrımcılık yapması hakime burada bir

Töngür, A.: Zarar getirmez ama.

Dalkır Kahveci, A.: Evet evet.

Töngür, A.: Ama erkeğe o indirimi ver- erkek eril bakış açısından bakıldığı için aslında bunlar bu şekilde ilerliyor. Yoksa yasada hepsi var. Yasayı Anayasadaki Anayasa yetmiyorsa biz İstanbul Sözleşmesi CEDAW var

Dalkır Kahveci, A.: Evet kadına yönelik uluslararası sözleşmeler

Töngür, A.: Kadına yönelik uluslararası her türlü ayrımcılığın önlenmesi sözleşmesine atıfta bulunarak anayasanın 10. Maddesi eşitlik maddesi. Oraya atıfta bulunarak

Dalkır Kahveci, A.: Uygulayabilir

Töngür, A.: Anayasanın 10. Maddesine göre de uygulayacağız diyebilir. Demiyor ama. O da bir sıkıntı yaratıyor. O yüzden de 6284'ün uygulanması ile ilgili devlet görevlilerinin, başta hakim ve savcılarının ciddi eğitimden geçmesi, cinsiyetle ilgili çalışma yapmalar gerekiyor. Bir kabul etmeleri gerekiyor hani yanlışlarını.

Dalkır Kahveci, A.: Hakimler şurada da bence çelişkiye düşüyor. Zaten kanunun isminde de ailenin korunması diyor ya. Bir bütün olarak

Töngür, A.: Aile. İşte aileyi koruyacağız diye kadını telef ediyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: Evet, evet. Orada çelişkiye düşüyor yani. Diyor ki kadın diyor şiddete uğramış uzaklaştırma kararı vermişim ama arada barışmışlar ve geliyorlar diyorlar ki diyor hani nişanlıyken şiddete uğramış mesela, e biz evleneceğiz lütfen şu koruma kararını kaldırın diye yalvarıyorlar bana diyor. Ben de düşünüyorum diyor, e artık bu aile. Aile kavramı.

Töngür, A.: Şerh koyabilir. Şerh koyabilir. İlişki terapisti şerhi koyabilir hakim oradan. Çünkü siz şiddet uygulamışsınız ki ben size, psikolojik de olsa bir şiddet uygulanmış.

Dalkır Kahveci, A.: Bir rehabilite olun öyle gelin gibi

Töngür, A.: Evet gibi ondan sonra şerh koyabilir bunu sağlayabilir. Evet siz barıştık diyorsunuz ama bu sağlanmış. Bununla ilgili size şunu veriyorum. Her ay geleceksiniz imza atacaksınız. İmza şerhi koyabilir. Terapi şerhi koyabilir. İlişki danışmanlığı şerhi koyabilir bunların hepsini yapabilir hakimler. Nasıl ki kitap okuma cezası veriliyor.

Dalkır Kahveci, A.: Aslında geniş yetkileri var

Töngür, A.: Tabi canım yetkileri de var.

Dalkır Kahveci, A.: Tabi kanundaki tedbirler maddelerle sınırlı değil. Onun dışında da gereken tedbirleri

Töngür, A.: Kitap okuma cezası veriyor mesela bazı hakimler. Yani bunlar o kadar yaratıcı şeyler yapabilirler ki. Bir şiddet söz konusuysa kaldırmak olmaz. Orada bir durum vardır. Maraz vardır. Hukuk sadece yasalardan ibaret olamaz çünkü insanla çalışıyoruz. Hukuk insanlar için. Şimdi bilgisayar değil ki o maddeyi B'yi tıklayınca karşısına B çıksın diye bir şey yok. Başka bir türlü parametresi var insanların ilişkilerin ve ülkenin gündeminin. O nedenle hepsini kapsamlı düşünüp uygulaması gerekiyor hakimlerin. O nedenle de işte yasa uygulayıcısı oldukları için başta onların eğitilmesi kolluk kuvvetlerinin uygulayanların da bu konuda tekrar tekrar eğitilmesi gerekiyor. Bu arada kolluk kuvvetleri 6284'ün aile birliğini bozduğunu ve boşanmaları bunun sağladığını düşünüyor. Meclisteki kadına yönelik şiddet mesela kadın cinayetlerini araştırmak için bir komisyon kurulacağına boşanma komisyonu kuruluyor. Bunlar da yine politika. Niye boşanılıyor, şiddet arttı, yoksulluk arttı. Ama bunun yanında şiddet komisyonu olabilir hani kadına yönelik şiddet var ciddi anlamda.

Dalkır Kahveci, A.: Çünkü erkekler diyor ki eğer ben uzaklaştırılmasaydım bir şekilde karımı ikna ederdim diyor. Ve boşanmazdık diyor. Bu kanun yüzünden biz.

Töngür, A.: Suçlu bu kanun..

Dalkır Kahveci, A.: Evet. Benim erkek müvekkillerimden de ben aynı şeyi işittim.

Töngür, A.: Polisler de aynısını söylüyorlar merak etmeyin. Bu kanun yüzünden boşanılıyor diyorlar. “Hani ben küfrettim, dövdüm, sövdüm, ne olacak iki vurmuşum, her ailede öyle kavga olur” gibi ifade ediyorlar. “Ama ben yanlış yaptım” diye ifade etmiyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: Hep haklı olduğunu düşünüyor çünkü erkekler. Ben bir cezaevindeki eşini öldüren erkeklerle yapılan röportajı okumuştum. Hala karısını suçluyor. Soruluyor, pişman mısın? Hayır diyor “ben o kadının yüzünden burada yatıyorum” diyor. Yani öldürmüş eşine üzülüyor, yine kendine üzülüyor.

Töngür, A.: Kadın ölmüş, o kendi derdinde

Dalkır Kahveci, A.: Evet evet hala diyor ki onun yüzünden ben burada yatıyorum. Yani öldürdüğü hiç önemli değil kadının ölümü. Yani hiçbir şekilde bu tabii hep şey bu ataerkil toplum,

Töngür, A.: Sistem

Dalkır Kahveci, A.: Düşünce, anlayışın hiçbir zaman yok olmaması.

Töngür, A.: İşte cinsiyetçi bakış açısı, rollerin keskin ayrışması.

Dalkır Kahveci, A.: Peki kötüye kullanıma hiç siz rastladınız mı? Hani şey deniyor ya. Ashında hiç eş hiç böyle bir şey yapmadı ama kadın sırf eşinden intikam almak için. Hani bacağına sehpa vuruyor morartıyor da gelip ben şiddete uğradım

Töngür, A.: Yok hiç rastlamadım.

Dalkır Kahveci, A.: Yani hiç istisnası olmuyor mu?

Töngür, A.: Ben hiç rastlamadım. Rastlayan var mı keşke konuşsa anlatsa. Bir kadın bunu anlattırsa bilmem belki istisnadır ama o kadar çok ölen kadın var ki.

Dalkır Kahveci, A.: Mesela eşi ihanet etmiş bu şekilde intikam alıyor eşinden.

Töngür, A.: Böyle bir şeye siz rastladınız mı? Avukatsınız mesela

Dalkır Kahveci, A.: Ben rastlamadım da duydum.

Töngür, A.: Rastladınız mı size gelenler vardır.

Dalkır Kahveci, A.: Ben şöyle rastladım. Kocanın avukatıyım ben. Koca seksen dört yaşında, eşi üçüncü eşi, kırk dört yaşında. Kadının aldattığının fotoğraflarıyla tespit ettik. Getirdi bana koca. Ve karısının kendisinin boğazını sıkıp öldürmeye kalktığını söyledi. Ve ben de karakola gidin dedim şikayet edin,dedim. Çünkü bu kanun sadece kadınları korumak için değil,

Töngür, A.: Erkekleri de savunmak için

Dalkır Kahveci, A.: Erkekleri de koruyor. Yani orada ayırım yapmamış. Kim şiddete uğrarsa uğrasın yararlanabilir diye çıkarıldı bu kanun dedim. Ve karakola gitti koca. Karakola gittiğinde karakol tamam dedi eşini evden uzaklaştıracağız ama bir eşini de dinleyelim dedi. Eşi geldi, eş diyor ki kadın, orada bir form dolduruluyor. İşte eşinizin size, evet eşim de bana şiddet uyguladı aslında diyor. Ve bunun üzerine kadın değil koca evden uzaklaştırıldı. Aslında şiddete uğrayan koca olmasına rağmen ve kadının kocasını da aldatmasına rağmen. Bir haftadan fazla uzaklaştırıldı ama o bir haftalık süreç içerisinde ben itiraz ettim mahkemeye kocanın seksen beş yaşında olduğu, kalp hastası, şeker hastası pek çok hastalığı olduğu. Boy kilo cetvelini sundum. Çünkü koca işte kaç kilo elli kilo diyelim, kadın yetmiş kilo hani çok daha güçlü kuvvetli. Hani hayatın olağan akışına aykırı olduğunu kocanın kadına şiddet değil de, aslında kadının kocasına şiddet uygulayabileceği. Ve bunun üzerine ancak o koruma kararını kaldırıp kocayı tekrar eve koyabildik. Kocanın çünkü tüm ilaçları evde her şeyi evde. Çok yaşlı bir sığınağa da gidemez. Otelde de nereye kadar yaşayabilir? Ve kitap yazıyor bu arada Gazi Üniversitesi'nde ders veriyor.

Töngür, A.: Boşandılar mı?

Dalkır Kahveci, A.: Hani bu kanun kısmını anlatmak için ben örnek olarak verdim, istisna olarak kötüye kullanıldığına rastlamadım dediğiniz için...

Töngür, A.: Ben diyecektim. Yani ben ilk kez böyle bir şey duyuyorum. Şiddet sonuçta dediğim gibi bir düşünme biçimi olduğu için bunu kadınlar uyguluyor mu? Şiddet uygulayan, çocuğunu döven anne var mı, var. O da ataerkil sistemle ilgili bir durum. Fakat ciddi bir eril yapı söz konusu ülkede. Benim söylemeye çalıştığım o. Bir de erkek şiddeti söz konusu. Yani ben bunu yedi yıldır danışmanlık veriyorum. Yıllardır da kadın çalışmacısıyım. O kadar az örnekler var ki. İşte bir Nevin Yıldırım davası var. Çilem Doğan davası var siz de bilirsiniz. Kocalarını öldüren kadınlar. Bunlar meşru müdafaa. Öz savunma yapıyorlar aslında. Çünkü kocaları kendilerini dövüyor aslında. Ve öldürüyorlar ya da Nevin'in ki de tecavüz eden adamı öldürüyor. Sistemik olarak taciz ve tecavüz ediyor kadına ve kadın onu öldürdüğünde şu an yargılanıyor. Müebbetle yargılanıyor üstelik. Hani Çilem beraat etti. Yargıtay'a başvuruldu..

Dalkır Kahveci, A.: Evet belki tahrik indiriminden de yararlanamayacak yani

Töngür, A.: Şöyle şimdi ciddi bir her yıl iki yüz , geçen yıl 296 ya da 298'di. Ondan önceki yıl 302 idi. Ondan önceki yıl yine 250 küsurdu. Hani kadınlar yılda bu kadar öldürülüyor bu ülkede. Erkekler bir ya da iki.

Dalkır Kahveci, A.: Çok az evet

Töngür, A.: O zaman erkek şiddeti var. Hani sizin söylediğiniz gibi ciddi bir erkek şiddeti var. Bu 6284'te de ben karşılaşmadım hani koruma kararı kadın orada bu arada seksen beş yaşındaki adam bir tane itmiş de olabilir. Hani evet bedeni şey ama adamın söylediği bu. Belki de itiştiler kakıştilar. Vurdu..

Dalkır Kahveci, A.: Veya sözel şiddet

Töngür, A.: Vurdu evet vurdu bir kere ya da sözel şiddet evet uyguladı o da bir şiddettir. Hani onu da azımsamamak gerekiyor. O nedenle hani ben kötüye kullanan olduğumu düşünmüyorum. Yaptırımın çok az olduğunu düşünüyorum erkeklere. İhlal ediyor çünkü erkekler bu kanunu. Uzaklaştırma alıyor, telefonla taciz ediyor. Uzaklaştırma alıyor, eve gidiyor. Uzaklaştırma.

Dalkır Kahveci, A.: Çünkü zorlama hapsi de tam anlamıyla uygulanmıyor.

Töngür, A.: Hiçbir şekilde uygulanmıyor işte sıkıntı bu. Uygulanabilirliğinde sıkıntı olduğundan dolayı ben zaten eksik uygulandığını düşündüğüm için bunun kötü niyetle kullanıldığını falan hiç düşünmüyorum. Hatta yaptırımların çok az olduğunu düşünüyorum devlet tarafından yaptırımın az olduğunu düşünüyorum. Çünkü kanun demek yaptırım demektir. Kanunun yaptırımı yoksa işlevsiz demektir. 6284 de tam olarak işlevini şu an sağlamıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Yani ben de evet hiç duymuyorum hapse giren hani karısına şiddet uyguladı uzaklaştırma aldı ve uzaklaştırma kararını ihlal etti diye.

Töngür, A.: İhlal etti ve hapse girdi. Duydunuz mu?

Dalkır Kahveci, A.: Evet kanunda var ama neden uygulanmıyor ...Bunu hakimlere soracağım mülakatlarda

Töngür, A.: Sorun, sorun, sorun.

Dalkır Kahveci, A.: Evet merak ediyorum yani

Töngür, A.: Anlatacaklardır. Uyguluyoruz işte uzaklaştırma adam bir kere bağırdı diye de hapse mi atalım falan şeklinde. Çünkü şu anda cezaevleri OHAL sürecinde KHK da olduğu için.

Dalkır Kahveci, A.: Acaba orada hakimlerin de karşılaştığı başka zorluklar mı var acaba yani bilemiyorum onu da sormak dinlemek lazım.

Töngür, A.: Cezaevleri söylüyorum ya dolu olduğu için siyasi suçlularla.

Dalkır Kahveci, A.: Bunlar artık çok basit kalıyor

Töngür, A.: Bunları af ediyorlar. Hırsızlar, tecavüzcüler şu anda sokakta affedildiler geçen yıl yine bir sürü af çıktı insanlar. Ve o af çıkanlar takır takır tekrar tecavüz ediyorlar. Tekrar hırsızlık yapıyorlar. O insanlar sokakta şu anda.

Dalkır Kahveci, A.: Değil mi? Bu denetimli serbestlik adı altında son iki yılda olanlar.

Töngür, A.: Evet bunların hepsi çıktı af. Böyle de bir durum var. Cezaevi yapıyoruz biz. Okul yapacağımıza cezaevi yapıyoruz ülkeye.

Dalkır Kahveci, A.: Ama Aile Bakanı işte gitti Danimarka'da mıydı o, Hollanda'da. Yani ismini de ilk defa o zaman duyduk. Kadınlara ilgili ben daha bir tane açıklamasını görmedim, duymadım.

Töngür, A.: Lütfen Ensar Vakfı'yla ilgili açıkladı. Biz tanıyoruz, biliyoruz onları. Bir kereden bir şey olmaz dediler, lütfen. Öyle bir beyanda bulundu.

Dalkır Kahveci, A.: Hiç hatırlayamıyorum.

Töngür, A.: Geçen yıl Ensar Vakfı olayı patlak verdiğinde, tecavüz edildiğinde çocuklara.

Dalkır Kahveci, A.: Fatma Şahin zamanında çok eleştirildi ama yine herhalde

Töngür, A.: En düzgünü Fatma Şahin'di.

Dalkır Kahveci, A.: Evet yani kadınlarla ilgili

Töngür, A.: Kadın çalışması yapıyordu.

Dalkır Kahveci, A.: Yani bu kanunu çıkartan çalışan en çok çalışan kişi oldu.

Töngür, A.: Evet

Dalkır Kahveci, A.: Sonra gelenlere bakılırsa.

Töngür, A.: Son dönemde evet Fatma Şahin'di en çok çalışan ve politika üreten. Zaten onun zamanında çıktı bütün.

Dalkır Kahveci, A.: Çok da iyi niyetliydi. Kanunun ismini değiştirmede ama. Orada biraz şey kaldı.

Töngür, A.: İçeriğinde de çok şey değişti. Fatma Şahin'in de yapamadığı bazı şeyler oldu biz de içerisindeyiz biliyoruz. STK'ların önerdiği bir çok maddeyi geçiremedi ama yapabildiği kadar da bence yine de iyiydi yani çalışması.

Dalkır Kahveci, A.: Elinden gelenin en iyisini yapmaya çalıştı. Biraz Bakanlar Kurulunu çok fazla etkileyemedi belki ama o dönemde olduğu kadar... Tabi ben de diyorum hani sadece bu böyle şey siyasette kadının temsili, istihdamda kadın oranı hepsi birbiriyle bağlantılı yani.

Töngür, A.: Hepsi politika, devlet politikası aslında. Kadın dediğinizde eğitim de giriyor, kadın erkek ya hani. Eğitim de giriyor, sağlık da giriyor, istihdam da giriyor işin içine. Bütün yasalar da giriyor, özgürlükler de giriyor.

Dalkır Kahveci, A.: Bütüncül yaklaşımla, belki çözümlenecek. Size müracaat eden şey oluyor mu? Bu farklı cinsel eğilimleri olan, eşcinsel, trans...

Töngür, A.: Yönelimleri. Evet oluyor. Yani.

Dalkır Kahveci, A.: Onlara nasıl bir yardımda bulunuyorsunuz? Sığınaklara her halde?

Töngür, A.: Biyolojik olarak kadın yani pembe kimliği varsa alıyoruz. Pembe kimliği olması yeterli bizim için.

Dalkır Kahveci, A.: Artık cinsiyet değişikliği de gerçekleştirilmişse.

Töngür, A.: Pembe kimlik şartı arıyoruz. Onun dışında danışmanlık veriyoruz. Danışmanlığa gelenler oluyor. Danışmanlık veriyoruz. Sosyal ekonomik desteklerden yararlanmak isteyenler oluyor. Onlara danışmanlık verip yönlendirmelerini yapıyoruz. Danışmanlık veriyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Kırmızı Şemsiye Derneği ile de ben mülakat yaptım. Evet onlar da.

Töngür, A.: Onlarla da gayet grift bir ilişkimiz var. Müdürümüzle gayet toplantılar yapıyoruz, eğitim çalışmaları düzenliyoruz. Ortak çalışmalarımız var onlarla da. Kırmızı Şemsiye, Kaos, LGBT.

Dalkır Kahveci, A.: Onlar da hep şeyden şikayetçi bu hani şiddete uğradığımızda, gidip bu kanundan yararlanmak istediğimizde bize şey hemen yani fuhuşa yer temin etmekten, hani ne yapıyordun sen o kişiyle aynı evde diye

Töngür, A.: Onların da çok ayrıştırmaları var.

Dalkır Kahveci, A.: Oradan ceza alıyoruz şeklinde şikayetleri var.

Töngür, A.: Onların da çok ayrıştırmaları var, çok ciddi onların sorunları inanılmaz büyük. Çünkü onlar bir de Kabahatler Kanunu ile uğraşıyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: Hah evet. Evet oradan ceza aldıkları

Töngür, A.: Sokakta sigara içseler bile Kabahatler Kanunu cezası kesiyorlar onlara. İstihdam sorunu var. Seks işçiliği sorunu var.

Dalkır Kahveci, A.: Bir de o çetelerle, sokaktaki bu onlardan haraç almaya çalışan çetelerle uğraştıklarından. Şiddeti onlardan gördüklerini evet. Onlar hakkında şikayette bulunurlarsa tekrar onlardan bir daha şiddet gördüklerinden bahsettiler. Aslında kanun onları da koruyor bu kanun ama.

Töngür, A.: LG işte, ayrımcılık yapılmaması gerek. Dedim ya işte maddesinin hepsini geçirirsiniz aslında da hakim gerekiyor onun için. Yani bunlarla ilgili temsili kararlar gerekiyor.

Dalkır Kahveci, A.: Sığınmak dediniz sanki sığınma.

Töngür, A.: Evet sığınmak.

Dalkır Kahveci, A.: Şuandaki kullanılan artık kelime.

Töngür, A.: Şöyle biz sığınma evi diyoruz, konuk evi diyor bakanlık. Sığınma evi. Sığınmak, ya women shelter diye geçiyor literatürde. Sığınma evi ya da konuk evi diye bir şey olamaz çünkü oraya sığınmaya geliyorlar. Konuk evi hele hiç olamaz yanlış yapıyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: -Misafirhane gibi.

Töngür, A.: Biz de bunu tabi hep söylüyoruz. Her yerde de söylüyoruz. Biz sığınma evi diyoruz. Ama sığınmak da kullanılıyor. Zaten literatürdeki yeri sığınmak. Yani kaçtığı, saklandığı, korunmaya çalıştığı bir mekan.

Dalkır Kahveci, A.: Bizde hep sığınmak deyince sanki binaların hani bu savaştan kaçılan bir yermiş gibi.

Töngür, A.: Yani onun şeyi literatürde bütün kaynaklarda *shelter* diye geçer. Orası da sığınaktır. Sığınma evi değildir. Evle de bir bağlantı yapılmaz.

Dalkır Kahveci, A.: Yani size göre sığınmak mı denmesi gerekiyor?

Töngür, A.: Sığınmak denmesi gerekiyor çünkü evle bütünleşen bir şey değil. Sığınmak geçici bir istasyondur zaten. Sığınaklar da geçici istasyonlar. Kadınların şiddetten kaçıp yeni bir yaşam oluşturmak için geçici bir istasyon, merkez. Bir süre kalıyorlar çünkü orada ömür boyu kalmıyorlar. Bu yüzden bir süre hayatlarını kurduktan sonra çıkacaklar oradan.

Dalkır Kahveci, A.: Israrla kalmak istiyorum diyen olursa. Azami bir yıl mı mesela Çankaya Belediyesi'nde?

Töngür, A.: Altı ay. Yo, genel bütün sığınma evlerinin azami altı ay.

Dalkır Kahveci, A.: Yani kadın biliyor ki orada sürekli kalamayacak. Kendine mutlaka yeni bir hayat...

Töngür, A.: Üç dört yıldır kalan da var ama. Üç dört yıldır yani değişik değişik sığınma evlerinde dört yıldır sığınma evinde kalıyor, beş yıldır sığınma evinde kalıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Ha birinden çıkıp diğerine geçiyor, oradan çıkıyor.

Töngür, A.: Evet. O da olabiliyor.

Dalkır Kahveci, A.: Ha ona engel yok? Yani aynı sığınma evinde kalmasına mı engel var?

Töngür, A.: Aynı sığınma evinde kalmasına engel var. Şöyle, yani.

Dalkır Kahveci, A.: Sığınma evleri arasında irtibat yokmu, koordinasyon. Yani bu burada da kalmıştı daha evvel.

Töngür, A.: Var. Beş yıl önce bizde kalmış birisi mesela kural ihlali yapıp çıkmadıysa yine alabiliriz geçici bir süre barınma kaynaklı. Ama kural ihlali varsa gizlilik gibi, güvenlik ihlali gibi bir söz konusu olduysa.

Dalkır Kahveci, A.: Ha çocuklar konusunda on iki yaşına kadar dediniz sanırım değil mi?

Töngür, A.: Evet, erkek çocuk.

Dalkır Kahveci, A.: Kız çocuk erkek çocuk fark ediyor mu yani ikisi de kalabiliyor mu on iki yaşında?

Töngür, A.: Az önce söylemiştim. On iki yaşından büyük çocuklar kalamıyorlar erkek çocuklar. Kız çocuklar kalabiliyor.

Dalkır Kahveci, A.: 12 yaşından küçükse kız ya da erkek ayrımı yok.

Töngür, A.: Kalabiliyor. Yok. Ama erkek çocuğunun gelişimsel düzeyi erkeğe zarar vereceği için, erkek çocuğunun gelişim düzeyiyle ilgili. Erkek çocuğunu koruma amaçlı sığınma evinde kalamıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Mantıklı zaten yani artık on iki yaşından büyük. Şey hiç rastladınız mı? Bu hani tecavüze uğrayan kadınların bu şey hamilelik olaylarında hiç size denk geldi mi?

Töngür, A.: Evet geldi. Yani.

Dalkır Kahveci, A.: Hani belli bir haftayı aşınca alınmıyor.

Töngür, A.: Evet, o tıbbi kurallar gereğince yapılan işlemler var. Bizimle ilgisi yok onun. Hani kaç haftada alınıyorsa o şekilde.

Dalkır Kahveci, A.: Bir sığınma evi müdüresinden ben öyle bir şikayet duymuştum. Biz gidiyoruz diyor işte hastaneye. Hastane diyor ki bize, babasından izin kâğıdı getirin. Ya zaten diyor tecavüze uğramış. Hangi babadan biz.

Töngür, A.: Evet, bu da devletin yine politika sorunu. Kürtaj da bir sorun zaten. Babasından izin kâğıdı da bir sorun.

Dalkır Kahveci, A.: Bir hakimden de ben bu konuda şöyle bir şey duymuştum. Hkim de diyor ki. Ben diyor böyle bir kararı veremem. Her çocuğun doğma hakkı vardır. Aynen şey gibi hani Melih Gökçek sen neden çocuğu öldürüyorsun kendini öldür falan demişti. Hani biraz o bakış açısı gibi.

Töngür, A.: Talihsiz açıklamalar onlar. Tecavüz mağduru kadınlar var, bu kadınlar da maalesef kürtaj yaptırıyorlar. Belirli bir haftayı geçtikten sonra doğurmak zorunda kalıyorlar. Bazısı da büyümeyi tercih ediyor. Bazısı çocuk esirgemeye vermeyi tercih ediyor. Her vakayı biz her vakaya göre görüşme aldıktan sonra.

Dalkır Kahveci, A.: Farklı çözüm önerileri.

Töngür, A.: Farklı çözüm yolları kadınla beraber. Kadın bakış açısı bunu gerektirir zaten. Kadının beyanı esastır. Kadın ne söylüyorsa doğrudur. Ben onun yanlışlarını yalanlarını sorgulamam. Biz de dedektif değiliz çünkü. Kadının talebi çerçevesinde ve kadınla beraber, kadınla kadının hayatıyla ilgili kararlar ve uygulamalar yaparız sığınma evinde. Burada da öyle. Yoksa kadına sen böyle söyledin ama ben bir araştırayım bakayım sen gerçekten tecavüze mi uğradın demem. Ben tecavüze uğradım diyorsa tecavüze uğramıştır benim için. Kadının beyanı esastır, kadın bakış açısının aslında temelidir. O yüzden söylüyorum hani bazı kurumlarla farklı çalışmamız bunu gerektiriyor. Onlar başka bakıyor biz başka bakıyoruz çünkü.

Dalkır Kahveci, A.: Evet çok teşekkür ediyorum.

Töngür, A.: Ben teşekkür ederim.

Dalkır Kahveci, A.: Çok güzel bir mülakat oldu.

Töngür, A.: Umarım bilgilendirme sağlamışızdır.

(EK.1/H)
EBRU KILIÇ – Ankara Büyükşehir Belediyesi
Sığınmaevi Müdürü
Ayşegül Dalkır Kahveci
20 Eylül 2017
(Süre- 34 Dakika)

Dalkır Kahveci, A.: Evet isminiz Ebru'ydu değil mi? Evet Ebru Hanım. Şu anda ses kaydımız da başladı. Dün dört tane belediyenin sığınma evi var dedi Kadın Danışma Merkezi'nizde Pelin Hanım. Diğer dört tane nereye bağlı? Sekiz taneymiş toplam.

Kılıç, E.: Bakanlığa.

Dalkır Kahveci, A.: Bakanlığın kendi açtığı sığınma evleri.

Kılıç, E.: Kendi sığınma evleri var dört tane de belediyenin var.

Dalkır Kahveci, A.: Bunlar bu 2012'den sonra mı açıldı yoksa daha önce de var mıydı? Bilginiz varsa.

Kılıç, E.: Bunlar zaten eskiydi.Burası da on yıldır var mesela.

Dalkır Kahveci, A.: Evet. Buraya nasıl geliyor kadınlar? Nerelerden geliyorlar mesela? Önce onu konuşalım.

Kılıç, E.: Şimdi kadınlar öncelikle başvuru yapıyorlar. İlk kabulde yirmi gün kadar orada kalıyorlar. Ondan sonra bu bizim belediyelerin konuk evleri farklı alanlarda. Mesela biz barınma olarak alıyoruz. Bazıları daha ağır şiddet mağduru kadınları.

Dalkır Kahveci, A.: Can, yüksek can güvenliği olan.

Kılıç, E.: Evet o şekilde ayrılıyor. İlk kabulde kadınlara uygun konuk evi şeklinde biz talep edince boşluğumuza göre kadın kapasitemize göre onlar bize uygun kadını gönderiyor. Orada bir aşağı yukarı yirmi gün kadar kalıyorlar. Daha sonra konuk evlerine geliyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: Orası da bir sığınma evi mi yani?

Kılıç, E.: Tabi orası da öyle.

Dalkır Kahveci, A.: Yani o merkezde mi Ankara merkezde mi?

Kılıç, E.: Burası dağılım merkezi gibi düşünün. Yani kadınlar ŞÖNİM'den oraya geliyor oradan dağılıyorlar. Daha sonra bize gelen kadını biz kabul ediyoruz. Öncelikle bizim güvenlik personelimiz var. Onlar öncelikle kadının aramasını yapıyor. Yanında ne eşya getirmiş, neleri var, neleri içeri alabiliriz ya da neleri biz kendi güvenlik açısından kendilerine alabileceklerine dair onu yapıyorlar. Daha sonra biz evraklarını alıyoruz. Evrak kısmını Hatice Hanım anlatsın neler yaptıklarını. Sonrasında devam edeyim. Onlar ilgileniyorlar.

Kılıç, E.: Bir de şöyle vaka paylaşımı olarak çalışıyoruz onu anlatayım. Mesela kadın geldi işte atıyorum sosyal çalışmacımız sosyologumuz ve sosyal hizmet uzmanımız var bizim.

Dalkır Kahveci, A.: Burada görev yapıyorlar.

Kılıç, E.: Evet tanıştırdım ben sizi onlarla. Birisi vakayı alıyor ve o yürütüyor. Tabi ki diğer personel diğer meslek uzmanları da bilgi sahibi ama genel itibari ile vaka çalışması yaptık çünkü daha verimli hale gelebilmek için kadına. Ve kadın uzmanın her hangi bir problemini

çünkü kadın buraya geldikten sonra bir sürü sorunu çıkıyor. Hukuki bir süreci çıkabiliyor, ailesi problemi, psikolojik, sosyal yani her şey toplumsal bir sorun çıkabiliyor. Uzmanıyla birebir gidip aynı kişiyle görüşsek ki daha çok verim alalım diye vaka paylaşımı var. Bir uzmana veriyoruz vakayı. Daha sonra vakanın dediği gibi Hatice Hanım'ın da görüşme almaya ertesi gün başlıyoruz. İlk gün almıyoruz çünkü kadın zaten görüşme vererek geliyor. Üst üste aynı gün vermesi yani bir emniyet polise karakolda vermiş.

Dalkır Kahveci, A.: Zaten bir travma yaşamış gelmiş.

Kılıç, E.: Evet orada vermiş oluyor, ilk kabulde bir görüşmesi alınıyor, arada karşılaştığı kişilere olaylarını anlatıyor. Sonra gelip ilk gün hemen burada bir görüşme alma taraftarı değiliz. Zaten hani aldığımız eğitime de bu uygun değil. O yüzden bir gün dinlenme zamanı veriyoruz. Geliyor işte temizlik personelimiz kadının genel ihtiyaç listesini çıkartıyor. İşte pijaması, iç çamaşırı işte terliği, havlusu vesaire gibi genel ihtiyaç, temel ihtiyaç, yatak, yorgan. Odasını gösteriyor. Daha önceden temizlediğimiz odalara yerleştiriyoruz. İhtiyaçlarını veriyoruz kendisine. O gün dinleniyor kendisi kadın burada. Ertesi gün de uzmanıyla görüşmesi alınıyor. Onun öncesinde biz zaten bize gelen bahsetmiş olduğumuz dosyada onun hikayesi yazıyor. Biz öncesinde bir meslek uzmanları olarak bunu okuyoruz. Ne şekilde yardımcı olabiliriz, aciliyet bir yönlendirme var mı? Tedbir kararı var mı, bir gizliliği var mı önce biz bunları tespit ediyoruz ki o doğrultuda ilerleyelim. Daha sonra biz kendi aramızda bir konuşma yaptıktan sonra ertesi gün uzmanı vakasıyla görüşüyor kadınımla. Görüşmesinden sonra onun istekleri, neler yapmak istediği, buraya nasıl gelmiş, bundan sonra ne yapabilir ya da biz onun için ne yapabiliriz onları öğreniyoruz. Sonra da işlemlerimizi başlatıyoruz. Bu işlemler de zaten genelde hukuki işlemler oluyor. Onlarda biz adli yardım istiyoruz o şekilde.

Dalkır Kahveci, A.: Veya baronun Gelincik Merkezi'yle

Kılıç, E.: Evet onlar bize yardımcı oluyor hukuki işlemlerimizde. Zaten psikolojik desteği ben kendim veriyorum. Sosyal çalışmacı arkadaşlarımız zaten var. Rehber uzmanlarımız var. O şekilde kadın burada barınmaya başlıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Yanında on iki yaşın altındaki çocuk varsa.

Kılıç, E.: Çocuklu kadınımlar da geldiği zaman o şekilde zaten aynı süreçten geçiyor. Tabii ki bunun yanında çocuğu varsa onun da bir değerlendirmesini yapıyoruz yani onun ihtiyaçları nedir. Acaba mesela şu an okul dönemi başladı. Okula gidecek mi?

Dalkır Kahveci, A.: Tabi nakil alacak mı okul kaydı olacak mı?

Kılıç, E.: Evet. Herhangi bir psikolojik rahatsızlığı var mı? Çocuğunda bir gizliliği var mı eşler arasında genel bir boşanma süreci varsa çocuk ne durumda? O şekilde de onların analizini yaparak ilerliyoruz. Yani anne ile çocuk aynı koordine gidiyor. Şimdi burada gelen bir psikolog, sosyal çalışmacı, sosyal hizmet uzmanımız var. Rehberimiz var. Kimi saymadım? ...Bir de kreş öğretmenimiz var çocuklar için. Çocuklarımıza o noktada da destek oluyoruz biz burada.

Dalkır Kahveci, A.: Çok güzel. Yani ayrıca bir kreşe gitmelerine gerek yok yani burada da zaman geçirebiliyor çocuklar.

Kılıç, E.: Eğer evet yani kreş imkanımız yoksa aslında biz kreş imkanı da sağlayabiliyoruz valilikten isteyerek. Mesela anne çalışmak isteyebiliyor.

Dalkır Kahveci, A.: Kanunda var zaten kreş yardımı.

Kılıç, E.: Kreş istiyoruz. Ama daha küçük yaş olursa eğer burada kreş öğretmenimiz var o kendisi burada destek veriyor. Aynı zamanda iki tane sağlık personelimiz var bizim. Şimdi biz gündüz ve gece personeli olarak çalışıyoruz. Gündüz de biz altı kişi çalışıyoruz personel olarak meslek uzmanı olarak. Güvenlik ayrı, iki temizlik bir de mutfak görevlimiz var. Altı tane de güvenlik personelimiz var. Gece de üç meslek uzmanımız var. İki tanesi sağlık uzmanı olarak çalışıyor sağlıkçı. Bir tanesi de rehber olarak çalışıyor. Onlar gece nöbet kısmındalar. Biz kadın bize gelip altı ay ilk kalış süresi altı ay. Gerekli görürsek uzatma alıyoruz ya da il dışı nakil alıyoruz. Eğer deşifre söz konusuysa kadın tarafından o zaman çıkış verdiğimizde Ankara'da yani biz Ankara için konuşursak Ankara'da hiçbir yerde kalamıyor il dışına gönderiyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: Kadın kendisi gizlilik ihlali yapmışsa değil mi bulunduğu yere?

Kılıç, E.: Tabii ki. O zaman deşifre söz konusuysa biz onu disiplin kuruluyla çıkartmak zorunda kalıyoruz. Ve onun dışında kadınların iyi niyetini gözeterekten uzatadabiliyoruz bazen kalış sürelerini. Bir ikinci uzatma, bir altı ay daha alabiliyoruz. Onun dışında biz kadını her anlamda güçlendirmeye çalışıyoruz aslında. Sadece buraya gelerek burada kalsın değil bizdeki.

Dalkır Kahveci, A.: Amaç o olmamalı tabi tabi.

Kılıç, E.: Asıl amacımız kadını her yönden güçlendirmek ve bağımsız hayata aslında çıkarabilmek. Bizim dün bahsetmiş olabilirler bir eşya kampanyamız da var. Bahsettiler mi bilmiyorum.

Dalkır Kahveci, A.: Yok.

Kılıç, E.: Kadın, şöyle anlatayım ben size. Şimdi kadını çalışmaya hayatına eğer varsa bir mezuniyeti veya da çalışmak istiyorsa herhangi bir işte, biz bu noktada destek oluyoruz kadınıma. İş bulmasına elimizden geldiğince. Kendi de iş bulabiliyor. Eğer dediğim gibi çocuğu var ve kreşe gönderip mesela çocuğuna burada kreş hizmeti olarak kendisi işe de gidebiliyor uygun saatler içerisindeyse. Kadına iş imkanı sunuyoruz. Ev imkanı sunabiliyoruz yani onlar evlerini tutuyorlar. Biz onlara ikinci el olarak eşya kampanyası da bahsettiğim şey bu, onlara eşya yardımı yapabiliyoruz evlerini kurmak adına.

Dalkır Kahveci, A.: Peki o hangi bütçe nereden karşılanıyor?

Kılıç, E.: Bütçe şöyle bizim bir eşya kampanyamız var yani ikinci el eşya alıyoruz, bağışlar. O bağışlardan bir depomuz var oradan yönlendirme yapıyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Yani Bakanlık'tan bağımsız bu o halde. Bu belediyenin bir hizmeti oluyor.

Kılıç, E.: Tabi tabi belediyenin hizmeti oluyor. O şekilde bir yardımda bulunuyoruz. Hukuki süreçte yardımcı olup o noktada da güçlendiriyoruz. Zaten psikolojik ve sosyal olarak biz kendi imkanlarımızla hizmet veriyoruz kendisine. Yani kadın aslında kendisini geldiği noktadan daha ileriye taşınması için her an.

Dalkır Kahveci, A.: Kendi ayakları üzerinde durabilmesi için

Kılıç, E.: Evet yanında destek olabiliyoruz. Bağımsız hayata çıkan kadınıma zaten takip ediyoruz daha sonrasında. Hani bizden çıktıktan sonra bırakmıyoruz. Bir süre daha takibini devam ettiriyoruz. Herhangi bir ihtiyacı olduğu zaman yardımcı olabiliyoruz. Gıda yardımı işte bağımsız hayata çıkan kadınıma gıda yardımı veriyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Ne kadar süre o yani uzun süre devam etmiyordur ama belirli bir süredir yani.

Kılıç, E.: Gıda yardımı mı?

Dalkır Kahveci, A.: Evet.

Kılıç, E.: Şöyle belediyenin öyle bir imkanı olduğu için gıdaya hizmet verdiği için belediye bu imkan uzun bir süre sürebiliyor. Yakıt noktasında yani kömür noktasında da yardımcı oluyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: İŞKUR'la bağlantınız oluyor mu?

Kılıç, E.: İŞKUR'a da yönlendirdiğimiz kadınlar çok. İş bulan kadınlarımız da var. Biz genelde zaten meslek edindirme kurslarında sonunda bir elde edilecek sertifika noktasında çalışıyoruz ki bizden ayrılrsa bile bir yere başvurduğu zaman hani bir iş imkanı olması açısından. O noktada yardımcı oluyoruz. Kurslarımızdan iyi de geri dönüş alıyoruz. Çünkü mesela kadınının herhangi bir öğrenim durumu söz konusu değilse meslek edindirme kurslarından yararlanarak hem yaptığı şeyleri satabiliyoruz. Aynı zamanda kermesler düzenliyoruz. Onlarda satışlar yapıyoruz. O şekilde bir bütçe sağlıyoruz onlara.

Dalkır Kahveci, A.: Anladım şu şey gibi aynı bu Adalet Bakanlığı'nın cezaevlerindeki mahkumların yaptıkları

Kılıç, E.: Evet evet aynen öyle. Yemek kursumuz var. Hem yiyecek anlamında hem farklı işte çanta yapımı, tuhafiyeye ihtiyaçları gibi şeyler, içecek, o nokta kadınları devir daim edecek sürekliliği olabilecek bir projemiz var. Şu an onun aşamasındayız onun için uğraşıyoruz. O noktada destek oluyoruz. Yani aslında kadın buraya geldiği zaman evet çok zor şartlarda geliyor ama istekli olursa bizimle iş birliği içerisinde olursa çok iyi bir donanım sahibi olup aslında buradan kendi hayatına çıkabiliyor.

Dalkır Kahveci, A.: Biraz da bunun için yaşının genç olması gerekmiyor mu yani belli bir yaştan sonra artık mesleki eğitim alamaz da. Bir elli yaşın üstündeyse, atmış yaşın üstündeyse. Aslında o da Bakanlık'ın da yine var ama veriyor mu bilmiyorum maddi hani...

Kılıç, E.: Bakanlık'ın değil mali maaş. Nakdi yardım bakımından valilik üstünden ayarlıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Yani kanunda diyor eğer ihtiyacı varsa o süre içerisinde diyor işte asgari ücretin bilmem kaçta biri falan diye geçiyor. Yapabilir diyor Bakanlık.

Kılıç, E.: Biz Büyükşehir olarak ayrıyeten kendimiz veriyoruz. Aynı zamanda kadına verdiğimiz para yanında çocuğu varsa artıya çıkıyor yani.

Dalkır Kahveci, A.: Evet yani şu anda girse hemen aylık bağlanıyor mu harçlık olarak?

Kılıç, E.: Evet hemen harçlığımız bağlanıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Evet o güzel. Ama bunu siz Bakanlık'tan bağımsız yine yapıyorsunuz o zaman.

Kılıç, E.: Evet Bakanlık'ın aslında bizi yönlendirmesi biraz. Biz bir yıl öncesine kadar valilik üzerinden alıyorduk biz de Bakanlık gibi. Ama şimdi belediye bir bütçe ayırdı. Kadınlara o şekilde yardım ediyoruz. Aynı zamanda şöyle şeyler yapabiliyoruz mesela kadınlarımız sürekli burada. Yani onlara bir hep aynı mekanda kalmama adına mesela çalışamayan kadınlarımız oluyor hep evde geçirmek zorunda kalıyor. Onlar için de etkinlikler düzenliyoruz. Mesela dün bir piknik etkinliği düzenledik. Çok eğleniyorlar. Yani onlar için

bir değişiklik oluyor bir motive oluyor. Yani onlardan geri dönüş çok iyi oluyor bize. Onlara çok iyi geldiği bir motivasyonlarının arttığı.

Dalkır Kahveci, A.: Belki ailesinde eşikle hiç yaşıyamıyordur bu tür şeyleri.

Kılıç, E.: Tabii ki. O şekilde etkinlik ara ara etkinlikler düzenliyoruz. Farklılık, hayatlarına bir farkındalık kazanmaları adına. Kadınlarla dediğim gibi meslek uzmanları sık sık görüşmeler alıyor. Aşamalarını kaydedebilmek için. Neler yapabiliriz ne yapabiliriz. Yani sadece ilk geldiğinde bir görüşme alıp bırakılmıyor. Ara ara sürekli, kadın talep ettikçe ve biz yani kendi meslek uzmanları istedikçe görüşmeler sık sık olarak alınıyor. Ki kadındaki gelişmeleri biz gözardı etmeyelim, kaçırmayalım diye. O konuda takip içerisindeyiz. O şekilde yapıyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Giriş çıkış saatleri. Yani illa ki katı mı yani...

Kılıç, E.: Hayır o noktada şöyle. Normalde bir toplu bir yaşam alanı olduğu için burada kurallar olmalı.

Dalkır Kahveci, A.: Evet doğru hem de güvenlik de önemli bir konu.

Kılıç, E.: Giriş ve çıkış saatlerimiz var ancak şöyle. Bazı kadınlarımız çalışan kadınlarımız, herkes dokuz-beş çalışmadığı için bazen bir kaç saat

Dalkır Kahveci, A.: Özel sektördeyse yani saat 7.00 ye kadar da çalışabilir.

Kılıç, E.: Evet onlar bize haber veriyorlar o noktada. O şekilde haber vererek ve biz onlardan bir dilekçe alarak onların saatlerini işleri doğrultusunda ileri alabiliyoruz. İstisna durumlarımız bu şekilde yaşanıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Peki korkmuyorlar mı? Dışarıda bir işte çalışırken hani yine şiddete uğrama, eşinin onu bulması gibi falan bir korku.

Kılıç, E.: Şöyle şiddet vakası çok fazla bizde olmadığı için.

Dalkır Kahveci, A.: Öyle mi ha onu soracağım, sizde sadece şiddet değil, böyle kimsesiz, hani o tür kadınlar da geliyor.

Kılıç, E.: Biz barınma alıyoruz. Şiddet de alıyoruz ama şiddet ağırlıklı çalışmıyoruz biz. Şiddet aldıklarımız da şöyle oluyor. Kocasından herhangi bir tehdit doğrultusunda olmayan kadınlar.

Dalkır Kahveci, A.: Yani sizinki daha çok şey mi böyle fakir, kimsesiz, hani hiçbir geliri olmayan, sokakta kalmış filan yani o tarz kadınlar mı?

Kılıç, E.: Yani tam o kalıbı da sığmıyoruz. O da koymuyoruz biz. Yani şiddet mağduru kadınlarımız da var fakat o dediğiniz statüye uygun kadınlar da var. Şiddet mağduru kadınlara da farklı bir şekilde davranıyoruz yani davranıyoruz derken onların korunaklılığını sağlamak açısından. Mesela diyelim ki bize bizde şu anda şiddet mağduru bir kadın var ama kocası il dışında. Onun için sıkıntı yok. Daha pürüzsüz.

Dalkır Kahveci, A.: Onu soracaktım şiddet derken de hani eş şiddeti mi yoksa baba şiddeti mi ?

Kılıç, E.: Hepsini olabiliyor. Baba şiddeti de olabiliyor, eş de

Dalkır Kahveci, A.: Veya bir kan davası olur birileri takip eder sürekli onu hani o tarz mı?

Kılıç, E.: Onlar da olabiliyor. Öyle bayanlarımız da olabiliyor. Onları hatta bağımsız hayata bile geçirdik biz. Bir de sürekli bir değişkenlik söz konusu olduğu için tek bir formatta biz şu var diyemiyoruz mesela. Barınma da çalışıyoruz, sizin bahsettiğiniz gibi de çalışıyoruz, şiddet de çalışıyoruz. Ama şiddetin boyutu çok yüksek olmuyor. Hani dediğim gibi de yani evet şiddet mağduru olarak.

Dalkır Kahveci, A.: Yani biraz daha burası sosyal hizmetler gibi o zaman yani hani değil mi? Şiddet mağduru değil de

Kılıç, E.: Aslında bütün sığınmalar genelde böyle. Yoğunluk ayrı. Bizde de barınma yoğunluğu fazla.

Dalkır Kahveci, A.: Peki yüksek can güvenliği olan sığınma evi hangisidir? Yani onun için giden, gidilen sığınma evi? Onlar genelde şiddet mağdurudur o zaman yani.

Kılıç, E.: Öyle söylememiz şu an çok doğru olmaz. Gizlilik olduğu için. Mesela göç idaresi ile de çalışıyoruz biz. Onlar da mesela insanlık suçu mağdurlarıdır.

Dalkır Kahveci, A.: Şimdi bu kanunda şiddete uğrayan kadınların sığınma evine yerleştirilmesi olduğu için biraz daha...

Kılıç, E.: Tabi bizde de var. Bizde de şiddet var. Ama dediğim gibi hepsi şiddet mağduru diyemeyiz. Kalacak yeri olmayıp gelen de var. Ama şiddet mağduru olarak gelen de var. Farklı bizde biraz daha değişik yani.

Dalkır Kahveci, A.: Evet geniş kapsamlı daha evet. Evet o yönde biraz hep şey deniliyor. Değil mi eş oradan bulabiliyor okul kaydından.-Veya şey de deniyor ilaç alıyor kadın işte eczaneden gidiyor eşi buluyormuş hani nereden ilaç aldı ne yaptı yani. Veya hani SGK'lı bir işteyse gider SGK'dan iş yerinin adresini öğrenir.

Kılıç, E.: İşte gizlilik kararı olan kadınımda onlar görünmüyor. Bu şekilde işlem yapıyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: İnşallah görünmüyordur. Acaba hani tüm kurumlar arasında bir koordinasyon var mı? Aslında evet ama olmadığı konusunda da bildirenler oldu. Hani Aile Bakanlığının tüm Milli Eğitim Bakanlığıyla çalışma bakanlığıyla bir protokol imzalayıp gizlilik varsa hani tüm birimlerde olsun bir yani.

Kılıç, E.: Olması gereken o tabii ki bir gizlilik varsa.

Dalkır Kahveci, A.: Evet ama olmayabiliyormuş. Bazen ihlal edilebiliyormuş. Veya kadına bir yardım yapılacaksa mutlaka bir ikametgahının girilmesi gerekiyormuş. Nasıl olacak bu sefer sistem kabul etmiyor deniyor. Yani. Hani işte her yerde tıkanma yaşanabiliyordur.

Kılıç, E.: İlk görüşmeye gittiğiniz yer. Oranın adresini kullanıyoruz çok gerekli adres vermemiz gerekirse eğer.

Dalkır Kahveci, A.: Ama oralar da kurum. Onu kabul ediyor mu sistem? Sistem kabul eder mi kurum girişini hani burası ikametgah olamaz diye belki de sistem

Kılıç, E.: Bir çırpıda anlatıyoruz ama bunlar aslında çok emek isteyen işler.

Dalkır Kahveci, A.: Tabi tabi biliyorum ben bürokrasinin ne kadar bizde zor işlediğini ağır işlediğini.

Kılıç, E.: Günlerce uğraştığımız bir olayda günlerce uğraştığımız. Biz bir okul kaydı için mesela müdür zorluk çıkartıyor. Aslında burası o okula dahil orada çocuk kayıtlı olması.

Ama mesela bunu istemiyor işte dediği gibi arkadaşımın görünmüyor sistemlerinde almamak için zorluk çıkartıyor. Ama biz bir sürü uğraşarak diğer bir sürü yerden bir şekilde bunu sağlıyoruz. Çünkü o çocuk eğitim almak zorunda ve oraya gitmek zorunda. Zorluklarla karşılaşıyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Peki şey oluyor mu? Psikolojik rahatsızlıkları olan kadınları başka bir yere gönderiyor musunuz yoksa yine burada mı kalıyorlar?

Kılıç, E.: Şimdi şöyle oluyor ben psikolog olarak kendim görüşme alıyorum. Eğer sadece benimle halledilecek kısım, düzenli olarak seanslar, terapilerle hallediyoruz, üstesinden geliyoruz bunun ama psikiyatrik düzeyde bir rahatsızlık varsa onları da psikiyatriye hastaneye sevk ediyoruz. İlaçla tedavi.

Dalkır Kahveci, A.: Yine burada kalıyor mu ama?

Kılıç, E.: Tabii ki kalıyor... Çok ileri düzey değilse bizde devam ediyor kalmaya ama çok ileri düzeyse onlarla da ilgili bir konuk evi var oraya yönlendiriyoruz biz de nakil.

Dalkır Kahveci, A.: Ben bir kaç yıl önce bir panelde bir sığınma evi müdüresini izlemiştim. O dönemlerde daha tabii böyle bir şey de yoktu ihtisaslaşma işte yeni açılıyordu sığınma evleri. İşte fuhuş yapan kadın da geliyor, uyuşturucu kullanan da geliyor. Bu sefer diğer kadınlar rahatsız oluyor demişti. Şu anda alınmıyor herhalde yani.

Kılıç, E.: Aynen. Ama onu aslında kırmak adına, siz ne zaman gittiniz bilmiyorum ama.

Dalkır Kahveci, A.: Bir kaç sene oldu bir dört beş yıl oldu.

Kılıç, E.: Aslında yeni. Şimdi onu kırmak adına aslında bu konuk evleri farklı alanlarda çalışıyor şu anda. İşte biz barınma veya şiddet alabiliyoruz. Bir tanesi can güvenliği.

Dalkır Kahveci, A.: Bir taraftan ama şimdi fuhuş yapan kadın da şiddete uğradıysa korunması gerekmiyor mu? Aslında onun da korunması lazım ama diğer kadınların bundan etkilenmemesi için de o zaman onlar için mecburen ayrı bir birim... Yani hani bu alanda da bir ihtisaslaşma olması gerektiğini ifade etmişti. Onun için de ama çok fazla sayıda sığınma evi olacak ki hani.

Kılıç, E.: Şimdi bariz noktalarda ayrılıyoruz aslında. Dediğim gibi ruhsal problemleri olanlar için bir var. Bu yüksek can güvenliği olan için var. Biz barınma olarak alıyoruz ve şiddet de alabiliyoruz. Bu şekilde bir ayırım ama dediğiniz gibi her noktada ayrı olması gerekse çok fazla konuk evine ihtiyaç doğar. Aslında olsa güzel olur tabii ki ama.

Dalkır Kahveci, A.: Enstest vaka o apayrı bir olay tabii... Evet kadın olmak zor. Bir 60 yaşında filan da huzurevine artık gidiyor değil mi onları da burada belki olmayordur artık...

Kılıç, E.: Tabii yaş sınırı gelenler olabiliyor biz onları alamıyoruz.

Dalkır Kahveci, A.:Buraya kadar en yüksek yaş limiti burada nedir?

Kılıç, E.: Atmış.

Dalkır Kahveci, A.: Demek ki atmış üstü artık şeye gidiyor huzur evleri

Kılıç, E.: Evet. Bazen de mesela kadın atmış yaşında geliyor burada bir yıl tamamlıyor Atmışbir yaşında biz onu yönlendiriyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Evet. Peki siz hiç bu kanunu okudunuz mu? Veya bilginiz var kanun hakkında. Yani sizin şahsi düşünceniz şiddeti önlemedeki rolü hakkındaki. Yani kanunun güzellikleri de olabilir aksayan yönleri var mı yani veya daha ne eklenebilirdi mesela kadını şiddetten korumak için neler yapılabilirdi mesela yani

Kılıç, E.: Kanundaki maddeler de olsun aslında çok güzel maddeler var yani gizlilik esasında düşünecek olursak. En önemli aslında unsur bence gizlilik burada. Kanundaki evet maddeler güzel ama işlenebilirlik açısından birazcık bakmak gerekiyor. Yani aslında o maddelerin hepsi uygulanabiliyor mu? Bildiğiniz gibi bu kurumlar arasında aslında yani tek başına burası yapmıyor. Kurumlarla bağlantılı çalıştığımız için bütün kurumların...

Dalkır Kahveci, A.: Değil mi kararlı olması

Kılıç, E.: Ve duyarlı hareket edilmesi gerekiyor. Belki o noktada biraz eksiklik olmuş olabilir ya da yaşanıyor olabilir. Ve kadın konuk evleri olarak daha iyi şartlarda olmalı. Ya sadece kanun ya da...

Dalkır Kahveci, A.: Kapasite açısından mı yoksa...

Kılıç, E.: Her anlamda, fiziki koşul olabilir. Kadınların desteklenmesi noktasında olabilir. Sonuçta dezavantajlı grupla çalışılıyor ve sadece onların gizliliği, korunması, barınmasından yanı sıra yaşadıkları yerin de uygun şartlarda olması gerekiyor.

Dalkır Kahveci, A.: O da bütçe gerektiriyor tabi Bakanlık bütçesinin de ona göre ayrılması, Bakanlık da bizim bütçemiz bu kadar diyor yani.

Kılıç, E.: Böyle bir alan varsa o noktada da çalışılabilir daha iyi noktada.

Dalkır Kahveci, A.: Evet yani ki şiddet ve can güvenliği de çok önemli bir konu. Bence diğer Bakanlıklara ayrılan bütçe kadar da en az Aile Bakanlığı'na da...

Kılıç, E.: Ya mesela bir konuk evi olarak geçiyor ama dediğiniz gibi bir sürü kadını var hepsinden kurum olarak sorumluyuz. Hepsinin can güvenliği yani risk olmasa bile onun can güvenliğinden kurum olarak biz sorumluyuz.

Dalkır Kahveci, A.: Ki güvenliğin en önemlisidir can güvenliği.

Kılıç, E.: Kolay bir iş değil aslında bu kurumun çalışması.

Dalkır Kahveci, A.: Bir de şey var o konuda ne düşünüyorsunuz. Hani bu, neden kadını evden uzaklaştırıyoruz deniyor mesela. Şiddeti uygulayan koca, kocayı evden uzaklaştıralım kocayı gönderelim sığınmaevine. Yani hani o tür itirazlar da var.

Kılıç, E.: O noktada da eğitimler var aslında il müdürlüğünün çalıştığı. Erkekler için eğitim var sanırım sekiz ve on hafta arası tahmin ediyorum.

Dalkır Kahveci, A.: ŞÖNİM'de değil mi? Evet ŞÖNİM'le de görüştüm ben.

Kılıç, E.: Evet. O güzel bir eğitim aslında.

Dalkır Kahveci, A.: Öfke kontrolü için.

Kılıç, E.: Evet yani erkekler. Bunu aslında güzel bir başlangıçları var ama tabi şöyle de bir dezavantaj var erkekler buna ne kadar aslında geliyor ne kadar duyarlılık gösteriyor? Bu noktada yeterli olmadığını düşünüyor uzmanlar.

Dalkır Kahveci, A.: Hatayı ne kadar kabul ediyor etmiyor. Hiçbir zaman kabul etmiyorlar.

Kılıç, E.: Evet. Kabul etmiyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: Cezaevinde koca, eşini öldürmüş. Ne düşünüyorsun diyorlar. Hani ne beklenir pişmanım demesi beklenir değil mi? Hayır diyor ki o kadın yüzünden ben burada yatıyorum diyor. Hala kadını suçluyor. Onun yüzünden cezaevinde yatıyorum hani şey yok kendisinde hiçbir suç olduğunu kabul etmiyor. Ki şiddet uyguladığında hiçbir şekilde kabul etmez hani cinayeti bırakalım.

Kılıç, E.: O noktada desteklenebilir erkekler. Var öyle eğitimler işte dediğim gibi ama ne kadar katılım var? Katılım noktasında biraz zorlandığını biliyorum.

Dalkır Kahveci, A.: Ama şey şimdi evdeki düzeni sağlayan kadındır ya aslında. Çocuklarına bakan, evi çekip çeviren.

Kılıç, E.: Zaten genelde kadın çocuğunu da alıp geliyor.

Dalkır Kahveci, A.: ...Hani kadın şiddete uğradı evinden belki de pijamasıyla çıktı terlikleriyle çıktı. Hiçbir şeyini alamadan çıktı. Tekrar dönüp alabiliyor mu mesela özel eşyalarını yani.

Kılıç, E.: Almayanlar var.

Dalkır Kahveci, A.: Değil mi? Adam öldürecek çünkü gitse. Bir de burada getirse onları nerede saklayacaksınız... Herkese özel bir dolap hani.

Kılıç, E.: Var.

Dalkır Kahveci, A.:Evet. Yani başka söyleyeceğiniz herhangi bir şey konuyla ilgili...

Kılıç, E.: Biz genelde işleyiş kısmında olduğumuz için bu anlattıklarımız doğrultusunda çalışıyoruz biz. Tabi kanun gereği çalışıyoruz ama daha çok biz uygulama kısmındayız burada konuk evinde. Onlarla birebir yaşadığımız için.

Dalkır Kahveci, A.: Uygulama, sığınma evlerinin yönetmeliği var ayrıca değil mi uygulama yönetmeliği şartlarının açısından...

Kılıç, E.: Tabi evet evet. Bu bahsettiklerim doğrultusunda onlar da. Maddeleşmiş hali bizim şu an size anlattığımız şeylerin.

Dalkır Kahveci, A.: Kurallar giriş çıkış kuralları...

Kılıç, E.: Evet maddeleşmiş hali. Yani zor bir ortam ama çok fazla insan bir arada yaşadığı için aslında zorluklar var. Kadınlar doğrultusunda. Farklı farklı birey. Hepsi farklı kişilik, çocukları var.

Dalkır Kahveci, A.: Şeylerden mahkemelerden buraya kararlar geliyor mu? Boşanması devam eden...

Kılıç, E.: Tabi

Dalkır Kahveci, A.: Buranın teftiş tarzında Bakanlık mı yapıyor?

Kılıç, E.: Tabii ki tabii ki hepsini Bakanlık yapıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Teşekkür ederim.

(EK.1/I)
PELİN COŞKUN- Ankara Büyükşehir Belediyesi
Kadın Danışma Merkezi- Sosyolog
Ayşegül Dalkır Kahveci
19 Eylül 2017
(Süre: 47 Dakika)

Coşkun, P.: Sorularınız vardır herhalde.

Dalkır Kahveci, A.: Özel soru hazırlamadım. Sohbet tarzında gidiyoruz.

Coşkun, P.: Tamam, 6284 sayılı kanunun aslında biz kadınlara yetip yetmediğini mi konuşacağız?

Dalkır Kahveci, A.: Evet, biraz öyle. Biraz da sığınma evi ayağını anlatırsanız iyi olur. Sığınma evine nasıl giriyorlar, nasıl çıkıyorlar? Onlara ne kadar fayda sağlıyor? Şikayetleri oluyor mu?

Coşkun, P.: O zaman önce mekanizmayı biraz anlatayım. Sığınma evine kadın nasıl geliyor. Önce bunu konuşmamız gerekiyor. Kadın direkt sığınma evine gelmez hiçbir zaman. Ben şiddet gördüm, hadi sığınma evine gidiyorum demez.

Dalkır Kahveci, A.: Gelemiyor, zaten gelse alınmaz.

Coşkun, P.: Evet, alınmaz. Önce kendisine en yakın kolluk kuvvetlerine gider. Kolluk kuvvetlerine gitmiyorsa da şiddet önleme ve izleme merkezleri var. STK'lar olabilir, belediyelerin özel kadın danışma merkezine gelebilir. Bu kadın önce bir ilk kuruluşa başvurur ama her kuruluş Ankara'da Şiddet Önleme ve İzleme Merkezine bağlıdır. Kadın karakola gitti...

Dalkır Kahveci, A.: Belediye de mi bağlı? Kaç kadın müracaat etmiş kayıtları tutmak için galiba değil mi?

Coşkun, P.: Evet, ortak çalışmak için, veri tabanı tutmak için. Kaç kadın müracaat ediyor, ortak bir çatı olması için. Aslında ŞÖNİM burada ortak bir çatı görevini görüyor. Kadın kolluk kuvvetlerine başvurdu. Oradan nereye gidiyor? Şiddet önleme ve izleme merkezine gidiyor. Şiddet önleme ve izleme merkezinde kadınla bir ön görüşme yapılıyor. Orada meslek elemanları var: psikolog, sosyolog, sosyal çalışmacı... Bu meslek elemanları kadınla görüşüyor. Ağır şiddet mi görmüş, barınma talebiyle mi başvurmuş, yüksek can güvenliği riski mi var? Bunların hepsi ŞÖNİM'de tespit ediliyor. Ona göre bir ihtisaslaşma var kadın sığınma evlerinde, ayrıştırılmış bir model var.

Dalkır Kahveci, A.: Uygulanmaya başladı mı artık?

Coşkun, P.: Başladı artık. Bizim kadın sığınma evimiz barınma mesela. Biz barınmaya gelen kadınlarla birlikte çalışıyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Barınma derken yani hiç şiddete uğramasa bile sırf barınma ihtiyacını için mi?

Coşkun, P.: Evet. Sırf barınma talebi için.

Dalkır Kahveci, A.: “Sokakta kaldım ben, kimsem yok” diyor.

Coşkun, P.: Kimsesi yok. Barınma talebiyle geliyor. Çocukları dışarı atıyor, gidecek hiçbir yeri yok. Barınma talebiyle gelenler için kadın sığınma evleri var. Kadın, şiddet önleme ve izleme merkezine gitti. ŞÖNİM'deki meslek elemanları kadınla konuşup görüşmesini alıyorlar, durum değerlendirmesi yapıyorlar. Eşinden şiddet gördü mesela. İşte o noktada 6284 sayılı kanun da devreye giriyor. "Tedbir kararı istiyor musunuz? Önleyici koruma kararı istiyor musunuz?" Bunların hepsi soruluyor kadına kanun gereği neler yapılabiliriyorsa.

Dalkır Kahveci, A.: "Çocuk varsa kreş veya okul imkânından faydalanmak istiyor mu? Gizlilik kararı olacak mı?"

Coşkun, P.: Onlar daha çok sığınma evlerinde oluyor. ŞÖNİM'de daha acil durumlarda, kadın geldiğinde hemen bakılıyor. Durum tespiti yapılıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Sözüünüzü kesiyorum ama merak ettiğim bir şey var. Yüksek can güvenliği varsa ne oluyor? Başka bir sığınma evine mi gidiyor?

Coşkun, P.: Başka bir sığınma evine gidiyor. Korunaklı bir sığınma evine gidiyor. Yüksek can güvenliği riski olup sığınma evinde kalan bir kadın diğer kadın sığınma evlerinden farklı hizmetler görüyor.

Dalkır Kahveci, A.: Şu anda Ankara'da var değil mi yüksek can güvenliği sığınma evi? Barınma var, başka ne var?

Coşkun, P.: Evet var. Barınma, yüksek can güvenliği riski, bir de zihinsel engel durumu olan kadınların olduğu kadın sığınma evleri var. Yüksek can güvenliği riski olan kadınlar için olan sığınma evlerinde farklı uygulamalar yapılıyor. Psikolojik ve rehberlik görüşmeleri ona göre yapılıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Koruma tedbiri mutlaka gerekiyordur.

Coşkun, P.: Koruma tedbiri, tüm tedbirler alınıyor zaten. Bunlar aslında ŞÖNİM'e gelir gelmez alınıyor. Hem işlemlerin daha çabuk olması için hem de kadın kuruluşa gitmeden önce bunların hepsinin tedbiri alınıyor. 6284 sayılı Kanun bu konuda devreye giriyor. Sonra kadın, kadın sığınma evine gidiyor. Yüksek can güvenliği riski var diyelim. Bu kadını sürekli dışarı çıkaramıyorsunuz. Kendi ailesinin yanına sürekli gidip gelemiyor. Ama bizim kendi kadın sığınma evimiz barınma sığınma evi olduğu için biz bu konuda daha rahatız. Kadın öğle arasında dışarı çıkabiliyor, gezebiliyor.

Dalkır Kahveci, A.: Sabah akşam giriş çıkış saatleri var mı?

Coşkun, P.: Sabah 10:00, akşam 17:00'ye kadar dışarıda gezebiliyor. Aslında hepimiz ortak kurallar uygulamaya çalışıyoruz. Belediyelerin ve bakanlıkların farklı sığınma evleri var. Ankara'da toplamda sekiz tane kadın sığınma evi var. Bunlardan dört tanesi belediyeye ait, dört tanesi de bakanlığa ait.

Dalkır Kahveci, A.: Peki, kadın çalışmak isterse nasıl oluyor? Sabah 10:00, akşam 17:00 yetmez.

Coşkun, P.: Yetmiyor. Çalışan kadınlar için farklı bir uygulama var. Çalışan kadınlar sabah istediği saatte 06:00'da 07:00'de çıkabiliyorlar. Akşam en geç 23:00'e kadar dışarıda kalabiliyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: Ama çalıştığını belgeleyecek.

Coşkun, P.: Tabii, belgeleyecek. Gittiği yeri kanıtlayacak. Kadının ŞÖNİM'de ilk görüşmesi yapıldı. Tedbir kararı alındı, koruma kararı alındı. Tüm önleyici tedbirler alındıktan sonra sığınma evine geldi. Aynı zamanda avukat talebi de olabilir tabii bu kadının.

Avukat talebi varsa boşanmak istiyorsa Gelinciğe ya da Ankara Barosu'na yönlendiriliyor kadınlar. Bu kadınlar ŞÖNİM'den sonra İlk Kabul Merkezine gelir. İlk Kabul Merkezi, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı bir kuruluştur. İlk Kabul Merkezinde de yine kadının meslek elemanları tarafından görüşmesi alınır. ŞÖNİM'deki olayın devamı gibi. Burada da barınma sağlanıyor, yani yatacak yer. Büyük kapasiteli bir yerdir İlk Kabul Merkezi. İlk Kabul 'de uygun sığınma evi aranıyor. "Boş yatağınız var mı? Bizde şöyle kişiler var. Sizdeki kadın sığınma evi uygun." deniyor ve bize yerleştiriliyor. Ya da Yenimahalle Belediyesi aranıyor. "Kaç yatağınız boş? Bizde şöyle kadınlar var. Size uygundur." deniyor ve Yenimahalle Belediyesinin sığınma evine yerleştiriliyor.

Dalkır Kahveci, A.: Buna ŞÖNİM mi karar veriyor?

Coşkun, P.: Kadın ŞÖNİM'den İlk Kabul Merkezine gidiyor. İlk Kabul Merkezi karar veriyor. Aranıyor ve dağıtılıyor. Böyle bir sistem düşünün.

Dalkır Kahveci, A.: Peki, sizde hep boş yer oluyor mu mutlaka? Yoksa dolu olduğu zamanlar da oluyor mu?

Coşkun, P.: Diyelim ki tam doluyuz. Bir kadın çıktığında hemen İlk Kabul Merkezini arıyoruz ve bir yatağımız boşaldı diyoruz. Kapasitemiz 21 kişilik.

Dalkır Kahveci, A.: Çok az değil mi 21 kişi?

Coşkun, P.: Zaten maksimum kapasite 40.

Dalkır Kahveci, A.: O zaman küçük bir yer.

Coşkun, P.: Küçük olmak zorunda zaten en fazla 40 kişilik olabiliyor.

Dalkır Kahveci, A.: Gizlilik açısından mı? Dikkat çekmesin diye mi?

Coşkun, P.: Evet, dikkat çekmesin diye. Bir de yönetmelik gereği kadınların hepsini toplu halde kamp gibi barındırmak için değil de daha çok evlerindeki gibi hissetmelerini sağlamak için.

Dalkır Kahveci, A.: Ama böyle ihtiyacı karşılıyor mu? Sekiz tane sığınma evi yetiyor mu?

Coşkun, P.: Yetmiyor tabii.

Dalkır Kahveci, A.: Toplamda ne kadar vardır? 21 burada varsa, toplamda 160 falan mı?

Coşkun, P.: 133.

Dalkır Kahveci, A.: Ankara'dakilerin toplam kapasitesini soruyorum.

Coşkun, P.: Daha fazladır. Bizimki 21 kişi ama Çankaya 30 kişilik diye biliyorum. Yenimahalle 30 kişilik. Zaten en fazla 30 ideal sayı çünkü 40 olmasını yönetmelik gereğince de çok önermiyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: O zaman Ankara ancak 150 kişi falan

Coşkun, P.: 150-200'e yakın. Sirkülasyon var. Belli bir kalma süresi var. Maksimum altı ay. Bu süre uzatılabilir tabii.

Dalkır Kahveci, A.: Uzatma gerekçesi ne oluyor? Kadının durumuna göre mi?

Coşkun, P.: Tabii kadının durumuna göre uzatılabilir. Boşanma davası devam ediyor mesela, kalacak yeri yoksa devam edebiliyor. Kadın İlk Kabul Merkezi'nden çıktı, sığınma evine geldi diyelim. Sığınma evine geldikten sonraki süreci biraz konuşalım. Sığınma evinde de yine meslek elemanları çalışıyor. Kadınlara görüşülüp durum tespiti yapıp bir yol haritası çizilir. Boşanma talebi mi var? Çalışmak mı istiyor? Yanında çocukları varsa çalışamayacak mı? Biz bu kadın için ne yapabiliriz? Biz gelen her kadın için durum tespit değerlendirmesi yapıyoruz. Bunların hepsinin formları var. Hepsini raporlaştırıyoruz. Kadınlara görüştüğümüzden sonra bir müdahale planı hazırlıyoruz. Bu müdahale planında neler yapacağımızı belirliyoruz. Mevcut durumu tespit ediyoruz. Ailesiyle ne kadar görüşüyor? Problemleri nedir? Hangi sebeple bize geldi? Bunların hepsinin tespitini yapıp bir müdahale planı hazırlıyoruz. En son kadın çıkarken de bir vaka kapatma raporu hazırlıyoruz. Kadın bizdeyken neler yapıyoruz? Diyelim ki iki çocuğu var ve çocukları küçük ve çalışamayacak durumda. Bu kadın için sosyal ekonomik destek dediğimiz bir sistem var. Aile Bakanlığının bağladığı çocuk başı aylık maaş.

Dalkır Kahveci, A.: Zaten kanunda da yer alıyor nakdi yardım adı altında, evet.

Coşkun, P.: O nakdi yardımdan bağlatıyoruz ve bu kadına Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından kira yardımı talep ediyoruz, nakdi yardım talep ediyoruz kadının kendi el yazısı ve dilekçesiyle birlikte.

Dalkır Kahveci, A.: Ev kiralamak isterse mi eğer?

Coşkun, P.: Bizim kadın sığınma evindeki temel amacımız kadını bağımsız hayata geçirebilmek. Kadının sığınma evine bağımlı yaşaması bizim için önemli değil.

Dalkır Kahveci, A.: Evet, nereye kadar? O da istemez sürekli orada kalmayı.

Coşkun, P.: Aslında kalmak isteyenler, bunu suiistimal edenler. Alışkanlık haline getirenler de çok. Çünkü bu sosyal çalışmaların dezavantajları da olabiliyor. Bağımlı hale gelebiliyor. Yardımlar hoşuna gidebiliyor. Biz şu anda da birçok kadına iş buluyoruz ama gitmek istemiyor çünkü sosyal yardımlardan beslenmek hoşuna gidiyor ama sığınma evlerindeki meslek elemanları ve tüm genel olarak bizim amacımız o kadını bağımsız hayata geçirip hayata tutunmasını sağlamak. Kadın sığınma evine geldi, yeme içme, barınma değil. Yat kalk olayı değil. Kadın geldi. Neden burada ve ne yapabiliriz? Sen buradasın ama çalışabilecek durumda. Çalışamayacağı herhangi bir psikolojik durum varsa zaten meslek elemanlarının yaptığı görüşmelerde bunlar tespit ediliyor. Psikolojik, psikiyatrik durumlar da olabilir. Hastaneye, tedaviye göndeririz. Tedaviyi kabul etmediğinde disiplin cezası verip kuruluştan da çıkarabiliyoruz. Ama genellikle tedaviyi kabul ediyorlar ya da kuruluştan devam ediyorlar. İŞKUR' a yönlendiriyoruz. Çalışmasını sağlıyoruz. Çocuklar için kreş yardımı var.

Dalkır Kahveci, A.: İŞKUR'da pozitif ayrımcılık yapılıyor mu?

Coşkun, P.: Hayır, kesinlikle. Hiç yapılmıyor. Biz İŞKUR'da ben 4 senedir Kadın Sığınmaevinde çalışıyorum ve İŞKUR ile bir kadını bile yerleştirmedeğimizi söyleyebilirim. Bu problem diğer Kadın Sığınmaevleriyle konuştuğumuzda da aynı. Hiçbiri İŞKUR' dan memnun değil. Hiçbir pozitif ayrımcılık yok. Çalışmalar yapmak istiyoruz. Açıklar bu konuda. Meslek edindirme kursları var biliyorsunuz. Onlara da çok katılım olmuyor. Bu kadınlara bizim 21 kapasitemiz var. O tarz kursların da en az 10 kişi olması gerekiyor. 21 kişiden 10 kişi gitmeyebilir. Maksimum 5 kişi çıkar çünkü hepsi farklı nitelikte.

Dalkır Kahveci, A.: Yaş ortalaması kaç?

Coşkun, P.: 18-60 arası.

Dalkır Kahveci, A.: 60 yaş üzeriyse ne yapıyorsunuz?

Coşkun, P.: Huzurevi. Şöyle de bir sıkıntı var. Bir aralık var 40-60 yaş arası bizim aslında çalışmadığımız dezavantajlı grup. Çalışamayacak durumda, bedensel rahatsızlıklar oluyor yaşa bağlı olarak ve çalışamayacak durumda oluyor. Bu kadınların genel niteliklerine bakınca temizlik, hasta bakım gibi işlere yönlendiriyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Kendisi zaten hasta?

Coşkun, P.: Aynen hiçbir işe yönlendiremiyoruz. Durumu belli çünkü. Yaşı, bedensel, fiziksel gücü buna yetmiyor. Herhangi bir eğitimi yok. Huzurevine yerleştiremiyoruz. Yani, o 40-60 yaş arası bizim için sıkıntılı bir yaş. Genelde çalışmadığımız bir yaş grubu oluyor. Sadece barınma amaçlı geliyor.

Dalkır Kahveci, A.: Ekonomik durumu, eğitimi, mesleği iyi olup size müracaat edenler olmuyor mu?

Coşkun, P.: İlla ki oluyor. Eğitim durumu iyi olanlar var. Şu anda kendi kadın sığınma evimizde coğrafya öğretmeni var. Almanca öğretmeni gelmişti. Hepsi olabiliyor. Aile ile problem yaşayabiliyorlar. Eşyle problem yaşayabiliyorlar. Bunlar bir şekilde işe yerleşip çıkıyorlar. Zaten sirkülasyon olan bir kuruluş. Yani kadın geldikten sonra dediğim gibi çocuk kreşe gidecekse kreşe, okula gidecekse okula yazdırılıyor ama yanında çocuk yoksa o zaman işe yerleştirilip yine onun bağımsız hayata geçmesi sağlanıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Çocuk yanında kaç yaşa kadar kalabiliyor?

Coşkun, P.: Kız çocuklarında sınır yok, erkek çocuklar için 12 yaşa kadar sınır var. Böyle bir sıkıntı da var. Kadın Sığınmaevine gelmek istiyor.

Dalkır Kahveci, A.: Delikanlıysa tabii gelip kadınlarla beraber... onun için ayrı odalar lazım.

Coşkun, P.: Alamıyoruz. Onun için ayrı ev olması gerekiyor. Belki yakında öyle bir sisteme geçilebilir. ...13 yaşında çocuğu var. Çocuğuyla birlikte evden ayrılıyor ama kanun diyor ki 12 yaşından büyük erkek çocuğu kuruluşa alınmaz. Bu yasanın en büyük handikaplarından biri. Başka sevgi evlerine ya da çocuk yuvasına gitmek zorunda ama kadın çocuğundan ayrılmak istemiyor ki, çocuk da anneden ayrılmak istemiyor. Bu hem kadın için hem çocuk için travma.

Dalkır Kahveci, A.: Çocuk hem babadan ayrılacak hem anneden ayrılacak

Coşkun, P.: Çok kötü. Orada çok büyük bir sıkıntı var.

Dalkır Kahveci, A.: Belki ihtisaslaşmada çocuklu anneler için, erkek çocuklar için ayrı, kız çocuklular için ayrı.

Coşkun, P.: Evet özel evler yapılabilir.

Dalkır Kahveci, A.: Tiner çeken çocuklar vs. ben artık hiç görmüyorum. Hepsi kayboldular. Acaba hepsi rehabilite mi oldu, toplanıp bir yere mi yerleştirildi?

Coşkun, P.: Tabii topluyorlar. O dediğimiz merkezde eğitimler yapılıyor. Meslek edindirilip birçoğu ya okula yönlendiriliyor ya da yaş itibariyle bu edindikleri meslek eğitim kursları sonunda bir iş alanına yönlendiriliyor. Yani merkezin ciddi faydası oluyor. Bir de Aile Bakanlığı eskiden müdürlüktü. Şimdi bakanlık oldu ciddi çalışıyorlar. Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü de iyi çalışıyor bu noktada. Tabii kadınlar alanında da çok güzel çalışmalar var.

Dalkır Kahveci, A.: Kadınları sokakta görmediğimiz için onu fark edemiyorum ben yani.

Aile içi şiddet konusunda da iyi çalışmalar var. İstanbul Anlaşması imzalandı ve Türkiye bunu ilk imzalayan ülkeler arasında.

Dalkır Kahveci, A.: Bu kanunun aleyhine çalışanlar da olduğu söyleniyor. Yani boşanmaları arttırıyor. Erkek evden uzaklaşmasa belki hiç boşanmayacaklar. O nedenle sevmiyorlar. Sanki devlet eliyle aile parçalanıyor gibi düşünülüyor. Erkeklerin de işine gelmiyor.

Coşkun, P.: Öyle düşünülmesi çok yanlış. Sen kadını döv evde istediğini yap. Kadın zaten sığınma evine direkt boşanma amacıyla gelmiyor ki... Amaç orada boşanmak değil.

Dalkır Kahveci, A.: Evet, canını kurtarmak.

Coşkun, P.: Her sığınma evine ayrılıp eşinden boşanarak gitmiyor. Çoğu zaman eşlerle sıkıntıdan geliyor ama.

Dalkır Kahveci, A.: Başka ne nedenle olabilir?

Coşkun, P.: Kimsesi yok barınma talebiyle geliyor. Ya eşinden şiddet görüyor. Çok nadir hani, kocamı belki biraz dinleneyim. Belki benim yerimi anlar diyenler ama bence o tarz düşünen insanlar çok yanılıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Benim bu söylediğim zaten daha çok koca tarafından söylenenler. Kocaların işine gelmiyor.

Coşkun, P.: Aslında biliyoruz ki barışsa kadın, evine gitse tekrar aynı şeyi yaşayacak. Şiddet döngüsü denen bir şey vardır. İlk zaman yapıyor. Sonra cicim ayı, sonra kendini affettirme, balayı dönemi, güzel gidiyor. Sonra bir şeye sinirlenip tekrar yapıyor. Öfke kontrolü. Aslında bir de kanun kapsamında yanlış hatırlamıyorsam bir de eşlerin rehabilitasyonu var.

Dalkır Kahveci, A.: Evet, hakimlerin o tarz karar verme yetkisi de var.

Coşkun, P.: Evet, şimdi çalışıyor adam, patrona sinirlendiğinde onu dövmüyor. Eve geliyor, sinirlendim öfke kontrolü. Öfke kontrolü olmayan bir insan her yerde sergiler bunu.

Dalkır Kahveci, A.: Beni eşim şikayet etse bile karakolda hallederim diye düşünüyordur. Ağır yaptırımlar da yok. Zorlama hapsi de pek uygulanmıyor sanırım. ... Yakın korumadayken öldürülen kadın var. Ben istatistiklere baktım. Polis yanında yine öldürülüyor.

Coşkun, P.: Yani uzaklaştırma kararı olmasın yine evime geleyim. İşte bilmiyorum da yine de yasanın çıkması iyi oldu tabii. Çok çok iyi oldu. Kendini daha güvende hissedecek en azından. Gerçi birçok kadın daha yasanın varlığından haberdar değil. Karakola gittiklerinde, karakolda da bu arada prosedür çok kötü. Bir tedbir kararı için defalarca imza atıyor. Bir arkadaşım için gördüm de çok yorucu bir süreç.

Dalkır Kahveci, A.: Bir form varmış herhalde onu dolduruyorlarmış.

Coşkun, P.: Form dolduruyor ama o kadar yorucu bir süreç ki o kadar çok işlem var ki...

Dalkır Kahveci, A.: Aslında bu kanunda ŞÖNİM kuruluş amacı kadını tek elden korumak. Hem adliyeye hem karakola gitmesin. Tüm süreci tek elden çözümlenmek ama sanırım hala tam anlamıyla...

Coşkun, P.: Yapıyorlar aslında ŞÖNİM iyi çalışıyor. Eskiden ŞÖNİM içinde

Dalkır Kahveci, A.: Orada karakol da var mı acaba içinde?

Coşkun, P.: Kuruluş amacında hem MEB' ten biri olsun, hem emniyet, hem sağlık, hem de biz olalım. Böyle planlanmış. Kadın girdiğinde tüm işlemlerini halledip öyle gönderelim onu hedeflemişler ama tam yapamamışlar.

Dalkır Kahveci, A.: Bu 7/24 esasına göre de yapmışlar ama öyle çalışıyor mu?

Coşkun, P.: Çalışıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Ama devlet kurumu saat 5.00'te mesai bitiyor gibi konuşuluyor.

Coşkun, P.: Yok nöbetçi personel oluyor. 7/24 çalışıyor. Kadınlar şiddete uğradığında direkt ŞÖNİM'e gidebiliyor. Ben şiddete uğradığımda karakola gitmeden de oraya gidebilirim. Orada görüşmem alınır, gerekirse tüm işlem yapılır karakola gerek kalmadan Kadın Sığınmaevine yerleştirilebilirim.

Dalkır Kahveci, A.: Evet, görüştüğüm kişi de anlattı bunları ama ben hep dışarıdan gelen şikayetler, STK'lara giden şikayetlerde falan okumuştum. Devlet dairesi gibi oldu. Hafta sonları ulaşamıyoruz kimseye şeklinde duymuştum.

Coşkun, P.: O kadın dayanışma merkezleridir, onlar mesai saatleri içerisinde. Sığınma evleri ve ŞÖNİM'ler 7/24 çalışıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Bilgisizliği o halde vatandaşın.

Coşkun, P.: Evet, biraz STK'lar zaten hiçbir zaman beğenmezler aslında. Kamuyu beğenmezler, ortak çalışma yok ama yine Ankara diğer illere göre STK'lar ile iyi çalışıyor. İyi iş birlikleri içindeler. Ankara kadın çalışmalarında güzel çalışıyor. Kadın Sığınmaevleri olarak da güzel çalışmalar var. Birlikte biz ŞÖNİM'den ayrı çalışmıyoruz. Sürekli iletişim halindeyiz. ŞÖNİM bizimle ve STK'larla çok iletişim halinde olmasak biz belediyeler olarak kendi kişisel çabalarımızla da iletişim halindeyiz.

Dalkır Kahveci, A.: Yenimahalle, Çankaya, Büyükşehir başka?

Coşkun, P.: Keçiören var.

Dalkır Kahveci, A.: Dört tane belediyenin. Diğer 4 tane nereye bağlı.

Coşkun, P.: Bakanlığa.

Dalkır Kahveci, A.: Eskiden Kadın Dayanışma Vakfı'nın da varmış sanırım.

Coşkun, P.: Var. Evet

Dalkır Kahveci, A.: Hatta ilk açılan sığınma evlerinden biriymiş de

Coşkun, P.: Onlar aslında sadece insan ticareti mağdurlarıyla çalışıyorlarmış. Göç idaresiyle protokol imzalayıp sadece insan ticareti mağduru kadınlarla çalışıyorlarmış. Şimdi biz aldık onu, biz insan ticareti mağduru kadınlarla çalışıyoruz. Bizim bir de barınma evimiz var.

Dalkır Kahveci, A.: Mülteciler mi kalıyor?

Coşkun, P.: İnsan ticareti mağduru kadınlar kalıyor.

Dalkır Kahveci, A.: İnsan ticareti derken fuhuş için falan mı yoksa

Coşkun, P.: Daha çok fuhuş geliyor. Biliyorsunuz dilencilik zorla çalıştırılma falan onlar da insan ticareti olabiliyor. Ama daha çok yüzde 99 fuhuştan geliyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: Fuhuş yapan kadınlarla...

Coşkun, P.: Normal sığınma evindeki kadınlarla aynı yerde kalamıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Mantıklı zaten. Onlar nerede kalıyor peki, müracaat ettiklerinde kalabilecekleri bir yer.

Coşkun, P.: Kadın eğer aktif olarak seks işçiliği yapmıyorsa kalabiliyor ama aktif olarak çalışıyorsa kalamıyor. Onlar için hazırlanmış bir şey yok.

Dalkır Kahveci, A.: Trans bireyler?

Coşkun, P.: Trans bireyleri de maalesef almıyoruz. Sadece pembe kimlik.

Dalkır Kahveci, A.: Pembe kimlik kalıyorsa iyi

Coşkun, P.: Evet, kadın yani eğer kimliği değişmiş pembeye geçmişse kalıyor ama eğer pembe kimlik yoksa ama lezbiyenler gelebiliyor. Birçok kez geldi. Kendini erkek olarak hissediyordu ama kalabiliyor çünkü pembe kimliği var.

Dalkır Kahveci, A.: Kendini ifade edip açıklıyor mu evet, ben lezbiyenim diye?

Coşkun, P.: Zaten demesine gerek yok çok rahat anlaşılabilir.

Dalkır Kahveci, A.: Nasıl anlaşılıyor?

Coşkun, P.: Görüntüleri erkek gibi muhtemelen her gittiği

Dalkır Kahveci, A.: Kadın görünümü altında da olabilir ama?

Coşkun, P.: Yok kadın görünümü değil bu daha çok erkeksi davranışlar ya kalan personelle ya da kalan kadınlardan birine karşı bağ geliştiriliyor. Bu da gösteriliyor onu içeriye almamalar, kapıyı kapatmalar falan. Bizim bir personelin başına gelmiş, oradan biliyorum. Yine çalıştığım dönemde bir lezbiyen kadın katılmıştı. Tam erkek görünümündeydi. Hatta diğer kuruluşa da bir personele sorun çıkardığı için bizim kuruluşa gönderilmişti.

Dalkır Kahveci, A.: İsim değiştirme, kimlik değiştirme çok oluyor mu? Onları ŞÖNİM çok yapıyor.

Coşkun, P.: Tabii ŞÖNİM üzerinden yapılıyor. Kanunda var. Yapılmış daha önce.

Dalkır Kahveci, A.: Onda da sıkıntılarla karşılaşmış sanırım.

Coşkun, P.: Yani miras hakkından faydalanamıyorsun. Çocukların annesi olarak görülmüyorsun. Birçok sıkıntısı var çünkü sadece annenin kimliği değişiyor.

Dalkır Kahveci, A.: Ama yazıyordu aynı kişi aslında kimlik değişikliği yaptı yazıyordu. Aslında mirastan faydalanır ama bayağı sıkıntı yaşıyordu.

Coşkun, P.: Sıkıntı yaşıyor bayağı. Çocuğun velisi gibi görünmüyor. Hem ismi hem soyadı değişiyor. Tamamen kimlik değişiyor.

Dalkır Kahveci, A.: Eğitim hayatında sorun yaşar.

Coşkun, P.: Aynen. Eğitim hayatında vs. onun da sorunları var. Belirli alt yapı hazırlanmadan. Bir de şöyle, kadın alanında bir çalışma yaptığımız zaman aynı zamanda MEB, Sağlık Bakanlığı hepsi ile görüşülmesi gerekiyor. Kadının gizlilik kararı var. Eczaneden ilaç alıyor mesela, kocası gidip eczaneden karısının en son nerden ilaç aldığını öğreniyor ki olmuş çok kez. Ya da okula yazdırıyoruz çocukları. Gizlilik kararı var. Çocukları zaten okula yazdırmak büyük problem, gizlilik kararı olan çocuklara ikametgâh çıkmıyor. Okul da ikameti olmayan çocukları almıyor. İşte İl Milli Eğitime gidiyorsun. Oradan uğraşıyorsun. Bir sürü prosedür. Kadın bu süreçte çok yıpranıyor. Yardımlara başvurmak istiyoruz. Gizlilik kararı var. Daha geçen gün bir tane danışanım aradı. Daha önce enestten dolayı bizde kalıyordu. Ailesinden kaçıp gelmiş. Urfa'dan kaçıp geliyor ve gizlilik kararı var. Her türlü adresi gizletmiş ama çocuğunu okula yazdıracak çok sıkıntı yaşanmış. İstenmemesi lazım böyle bir durumda.

Dalkır Kahveci, A.: İstenmemesi lazım.

Coşkun, P.: İsteniyor. Sosyal yardımda da aynı şey söz konusu. Gizlilik kararı var, başvuramıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Bu kadın sigortalı bir işte çalışmaya başladığında yine çıkar.

Coşkun, P.: Aynen SGK dan da gizlenmesi lazım.

Dalkır Kahveci, A.: Tüm kurumlar arası koordinasyon gerek

Coşkun, P.: Aile Bakanlığının bir protokol imzalaması gerekiyor ya da kanun olarak bilmiyorum ne yapılır ama buna bir çözüm bulunması gerekiyor.

Dalkır Kahveci, A.: Evet, bu konuyu görüştüğüm diğer söyleşi yaptığım kişiler de dile getirdi.

Coşkun, P.: Çünkü ben çok yaşadım bunu. Kadın dün geldi. Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma Vakfı'nın nakdi ya da gıda herhangi bir yardımında bulunacağız. Diyor ki ben senin başvurunu giremiyorum. Başvurunu girebilmem için oradan bir adres görünmesi gerekiyor. Yaptığımız tek şey kadının adresini il müdürlüğünde göstermek fakat il müdürlüğünde gösterince orası bir kuruluş olduğu için yine kabul etmiyor. O konuda çok sıkıntı yaşıyoruz. Bu sadece bizim değil Ankara'daki diğer çoğu kişinin de yaşadığı problem. Gizlilik kararı varsa biz çok sıkıntı yaşıyoruz. Okul kayıtları, sağlık kuruluşları vs....

Dalkır Kahveci, A.: Peki, bu konu bakanlığa iletiliyor mu?

Coşkun, P.: Konuşuyoruz bakanlık toplantılarında ama işte çözümsüz oluyor bazen. Çok tepeden halledilmesi gerekiyor.

Dalkır Kahveci, A.: Evet bakanlık da diğer bakanlıklarla hepsiyle oturup kendi arasında konuşması gerekiyor. Böyle bir karar varsa bunları istemeyeceksin diyecek o halde. Kaç kadın vardır ki bu durumda zaten?

Coşkun, P.: Türkiye geneline vurduğun zaman yüksek olabilir.

Dalkır Kahveci, A.: Veya bunu suiistimal edecek kişiler de çıkabilir. Gizlilik daha çok can güvenliği tehlikesi varsa herhalde.

Coşkun, P.: Evet ailesinden birinin onu bulmasından kaçıyor çünkü bazen kan davaları oluyor. Enestten kaçan oluyor. Deli gibi kocası arayan var. Bizde vardı mesela buldu, seni öldüreceğim diyen kocalar var. Gizlilik kararı alıyoruz. Alıyoruz ama kadın eczaneden bir ilaç alıyor. Kocası nerede olduğunu öğrenebiliyor. O kadar kolay ki...

Dalkır Kahveci, A.: Kafayı çalıştırırca bulur hemen. Eşim benim der.

Coşkun, P.: Aynen

Dalkır Kahveci, A.: Tanıdığı polis memuru kanalıyla bile bulabilir.

Coşkun, P.: Kadının birisi öyleydi. Sığınma evine yerleştirilmiş. İki üç gün kalmış. Amacı daha da kalmaktı ama emniyetle eşinin yakını olduğu için direkt nerede olduğunu öğreniyor kadının. Biz bu konuda o kadar sıkıntı yaşamıştık ki bir dönem emniyette bu çok yaşanıyordu. Özellikle benim işe ilk başladığım dönemler. Kolluk kuvvetleri kadın geldiğinde tekrar barıştırma diye ama Emniyet Genel Müdürlüğü son dönemlerde yaptığı çalışmalarda birçok karakolda toplumsa cinsiyet ile ilgili kanunlar kapsamında eğitimler düzenlendi ve eskisi gibi değil artık.

Dalkır Kahveci, A.: Ama şu söyleniyor; o eğitimi alan polisler de alınmış boşa gitmiş eğitimler. Eğitimlerin yenilenmesi gerek herhalde sonradan göreve başlayanlar için.

Coşkun, P.: Evet, ben hatta Aile içi Şiddetle Mücadele Genel Müdürlüğü şube müdürü ile görüşmüştüm emniyette. Onlar da aynı konudan muzdarip.

Dalkır Kahveci, A.: Bu kanunun şiddeti önleme konusundaki rolü hakkında ne düşünüyorsunuz peki? Aksaklık ya da güzellikleri varsa nerede?

Coşkun, P.: Aslında güzelliklerini önce bir konuşalım. Kadın kendini daha güvende hissediyor. Psikolojik olarak bile kanunların onun yanında olduğunu ve bir sıkıntısı olursa arkasında kanun olduğunu hissettirmek kadına güç verebiliyor. Çünkü kadın gelir gelmez tedbir kararı aldırıyoruz. Koruma kararı aldırıyoruz. Zaten kanun kapsamında hem kadını hem çocukları kapsadığı için kadın kendini daha güvende hissediyor. Kanunun çıkmasıyla birlikte karakollarda da birçok uygulama yapılıyor. Eski sistem gibi uygulanmıyor. Bir kadın geldiğinde onu tekrar ailesine göndermiyor. Kanun kapsamında prosedür ne ise o uygulanıyor ve kadın haklarını biliyor karakoldaki. Bu çok iyi bir şey. Eskiden böyle değildi. Kadın geldiğinde birçok kez ailesiyle barıştırıp şiddet uygulayana geri gönderiliyordu.

Dalkır Kahveci, A.: Her karakolda da aile içi şiddet birimi var artık değil mi?

Coşkun, P.: Evet var. Çok güzel.

Dalkır Kahveci, A.: Kadın polis varsa hele bir de çok daha güzel.

Coşkun, P.: Ve o aile içi şiddet biriminde çalışanlar da kanunu biliyorlar. Kadın başvurduğunda prosedür belli. Kanun belli. Hemen evden uzaklaştırma mı, önleyici koruyucu tedbir kararı mı olacak, bunların hepsi alınıyor ve çözümlenip kadın gönderiliyor. Kanunun aksaklıklarına bakıldığında genel olarak tabii burada aile içi şiddet ile mücadele öğrenmek ama belki erkeklere yaptırım konusunda daha farklı uygulamalar yer alabilirdi. Kadına sadece koruma kararı verilmesi, tedbir kararı alınması demek değil. Kadına nakdi yardım yapılması yerleştirilmesi, çocukların kreşe yerleştirilmesi demek değil. Burada şiddet uygulayan erkeğe farklı yaptırımlar olabilir. Hakimin bazen öfke kontrolü, rehabilitasyon için gönderiyor ama bunlar etkili değil. Şiddet uygulayan için daha ağır ve caydırıcı cezalar verilmesi gerekiyor. Yapıyor ama yaptığı yanına kar kalıyor ve kadının şahidi yoksa ki çoğu zaman olmuyor. Raporu da yoksa ispatlayamıyor. Yapılan yanına kar kalıyor. Burada temel problem kadınlar açısından baktığımızda kanun kapsamında bakıldığında burada temel problem şiddet uygulayana biz yaptırım uygulayamıyoruz. Bu ülkenin genelinde var. Ben birçok yere gittiğimde bu kadın dayanışma merkezlerine gittiğimizde, katılımcıların hepsi aynı şeyi söylüyor. Tamam, bizi devlet koruyor ama bunu yapana neden bir şey yapılmıyor. İlla ki gelip öldürmesi mi lazım? Sadece evden uzaklaştırılıyor. Hem bu kanun hem de

bundan sonraki kanunlarda aslında biraz da şiddet uygulayana yer verilmesi ve daha farklı yaptırımların olması gerekiyor.

Dalkır Kahveci, A.: Haksız tahrik indirimi konusunda çok fazla şikayet var. Kırmızı oje sürdü de tahrik oldum deniyor.

Coşkun, P.: Ne demektir yani kırmızı ruj ne demektir. Ben çıplak da gezeyim o zaman sen her kadın, bu bir mazeret değil. Kapalı bir kadının ayak topuğundan tahrik olup öldüren insanlar var.

Dalkır Kahveci, A.: Hakimlerimizin de biraz bilinçli olması gerekiyor.

Coşkun, P.: Hakim ve savcılara bu konuda toplumsal cinsiyet eşitliği ve 6284 sayılı kanunun eğitimini kesinlikle verilmesi gerekiyor...

Dalkır Kahveci, A.: Kanunu çok iyi biliyor hakimler de ataerkil bakış açısını.

Coşkun, P.: Algı yok. Toplumsal cinsiyet eşitliği algısı yok. Hala erkeğin kadına karşı şiddetini meşru görenler, erkektir yapar algısı olan hâkim ve savcılar var. İşte bu algı yüzünden kadınlar, Savcı bana şöyle dedi, hakim bana böyle dedi diyen kadınlarımız da oluyor. Dolayısıyla bu algının adalet mekanizmasına oturtulması gerekiyor ki ona göre kararlar çıksın. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile ilgili daha fazla eğitim ve seminerler düzenlenmeli. Bir kararda hakim, kadın sığınma evinin adresini açıkça belli etmiş. Çankaya Belediye'sinde yaşanmış.

Dalkır Kahveci, A.: Hakim karara adres yazmak zorunda diye mi düşündü kendisini acaba. Belki avukat da yazdı adresi dikkat etmedi...

Coşkun, P.: Yani kadın sığınma evinin adres gizliliği var sonuçta. İşte böyle hani, biraz daha yaptırımın fazla olması gerekiyor şiddet uygulayana ama kanun da iyi oldu tabii ki. Kadınlar kendilerini güvende hissediyorlar. Kadınlar hakkında böyle kanun çıkması bir kere çok iyi. Bunların yapılması birer adım.

Dalkır Kahveci, A.: Medeni Kanun olarak bakınca da tabii kadın lehine birçok şey var.

Coşkun, P.: Evet, yani. Sığınmaevindeki işleyişten de konuştuğumuz gibi, kadına evet, kreş yardımı var. Nakdi yardım yapabiliyoruz. Sanırım kanunda geçiyordu ŞÖNİM' in şiddet uygulayandan aldığı geçici bir nakdi yardım da var.

Dalkır Kahveci, A.: Sonradan kendilerine bir hayat kurup kuramadıklarına dair bir takibiniz oluyor mu?

Coşkun, P.: Tabii bir yıl süreyle takip ediyoruz. ŞÖNİM aynı zamanda takip ediyor. Çünkü bu tedbir kararları bittiği zaman kadını tekrar arayıp soruyoruz, istiyor musunuz tekrar diye. Biz de belediyeler olarak kadın sığınma evimizden çıkan her kadını bir yıl süreyle takip ediyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: İşe girdi mi ev kiraladı mı?

Coşkun, P.: Sadece girdi mi değil, girdikten sonra çıktı mı, bir problem oldu mu bize geri dönebilir.

Dalkır Kahveci, A.: Telefonla arayarak mı yapıyorsunuz bunu?

Coşkun, P.: Telefonla arayarak biz de adres bilgileri de oluyor. Gıda yardımı eşya yardımı herhangi diğer konularda da yardım yapabiliyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Onun için bekar olma şartı mı var? Evlendiyse o arada başka biriyle.

Coşkun, P.: Zaten gıda yardımı yapabilmek için belli bir gelirin altında olmak gerekiyor. Fakirlik belgesinin olması gerekiyor. Alışmaması gerekiyor gıda yardımı yapabilmemiz için ama biz kadınları takip ediyoruz zaten. Kadın çıktı tamam demiyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Ondan sonra da başına ne geleceği meçhul çünkü. İl dışından gelenler de oluyor dediniz. Urfa'dan falan. Ankara' da yaşama şartı yok.

Coşkun, P.: Yok. Hayır. Problem Tekirdağ' da mesela. Kadın kocasıyla sorun yaşadı.

Dalkır Kahveci, A.: Oradaki ŞÖNİM' de gönderebiliyor mu size?

Coşkun, P.: Evet. Çünkü can güvenliği riski var. Bu kadının Tekirdağ' da durmaması gerekiyor. Kadımla birlikte ortak karar alınmıyor. Nereye gitmek istersin, bizim için Ankara, Eskişehir uygun, senin için hangi iller uygun diye seçenekler sunuluyor. Kadın da tercih ediyor ve buraya nakli gerçekleştiriliyor. Can güvenliği riski olan kadınlar Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı yazışmaları ile ve emniyetten bir polisin refakati ile birlikte yeni iline gönderiliyor.

Dalkır Kahveci, A.: Buradan başka bir şehre de gönderilebiliyor o halde

Coşkun, P.: Evet, aynı şekilde.

Dalkır Kahveci, A.: Evet. Peki, tecavüz mağduru kadınlardan gelen oluyor mu?

Coşkun, P.: Evet.

Dalkır Kahveci, A.: Onların çocukları peki, dünyaya getirmeleri durumunda?

Coşkun, P.: Genelde yani, bir tecavüz mağduru kadınımlar vardı mesela çocuğuna bakmak istemedi. Çocuk Esirgeme Kurumu'na verdi.

Dalkır Kahveci, A.: Ama dünyaya geldi. Aldırmak istemedi mi?

Coşkun, P.: Kimisi aldırılmak istiyor ama kimisi aldırılmayacak durumda oluyor. Geçiyor. İşte kadınlardan biri o tarihi kaçırmıştı. Doğurdu ve sosyal hizmetlere verdi. Anne çocuğa bakmak istemiyor.

Dalkır Kahveci, A.: Devlet o çocuğa sonuna kadar bakıyor mu?

Coşkun, P.: Devlet bakıyor ya da evlatlık veriyor. Zaten hemen almıyor. Bir sürü şey imzalatıyor. Bir daha görmeyeceksin, herhangi bir hak talep etmeyeceksin.

Dalkır Kahveci, A.: Süt veriyorsa belki bekleniyordur o dönem.

Coşkun, P.: Hiç beklenmiyor. Anne çocuğu görmüyor. Çünkü gördüğünde kopmak istemeyebilir.

Dalkır Kahveci, A.: O da olabilir ya da diğer anı da hatırlar.

Coşkun, P.: Yani. Aslında doğar doğmaz verilmesi daha iyi çünkü hiç görmemesi çünkü gördükten sonra belki vermek istemeyecek.

Dalkır Kahveci, A.: Çocuğun günahı yok ki aslında

Coşkun, P.: Hiç yok.

Dalkır Kahveci, A.: Ensest vaka geliyor mu?

Coşkun, P.: Geliyor. Çok sık geliyor. Son dönemlerde de sıklaşmaya başladı. Bir tane vardı hem babadan hem erkek kardeşlerden enseste maruz kalıyor. Afyon'da yaşıyor. Sonra aileden kurtulmak için evleniyor.

Dalkır Kahveci, A.: Yani iki tarafın da haberi var mı hem babanın hem kardeşlerin? Tamam baba yapıyor.

Çocukları yapıyor. Kardeşler yapıyor. Sonra kız kurtulmak için biriyle evleniyor. O kadar sıkıntılı ki şizofren olmuştu. Evlendiği kişi de homoseksüeldi galiba ve kadınla zorla cinsel birliktelik yapıyor ama normal bir cinsel birliktelik değil. Anal seks istiyor ve çok zorluklar yaşıyor o dönemde. Sonra kaçıp Sığınmaevine geliyor. Geldiğinde akli dengesi yerinde olmadığı için tekrarladığı tek şey, “Beni aileme göndermeyin, lütfen göndermeyin.” Bir tanesi de abisinden, Urfa'dan gelmişti. 3 tane de çocuğu var o kadar akıllılar ki. Abi, çocukluğundan itibaren kız kardeşlerine tecavüz ediyor, doğudalar...

(EK.1/J)
MESLEK ÇALIŞANI–Ankara Aile ve Sosyal Politikalar İl
Müdürlüğü Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM)
Ayşegül Dalkır Kahveci
06 Haziran 2017- Ankara
(Süre : 1 Saat 7 Dakika)

Demek erkeklerle çalışıyorsunuz ama erkekler buraya hangi sebepten geliyor?

Mahkemeler karar alıyor onlarla ilgili. 6284'te var.

Rehabilite olması için, anladım.

Şiddet çalışması yapıyoruz. Öfke olarak değerlendirmiyoruz çünkü öfke çalışması yaparsak erkekler ben zaten hastayım diyerek arkasına saklanıyor o yüzden direkt şiddet konusu üzerine farkındalık eğitimi veriyoruz.

İşe yarıyor mu?

Çok fazla değişken var. Toplum, ataerkillik, geçmiş değerler, din, sosyal yaşantı, erkeklik değerleri falan filan. Bütün bunlarla yüz yüze geliyorlar. O anlamda sarsıcı oluyor. Gözlerini kaçırıyorlar, konuşmuyorlar.

Suçlu olduğunu kabul ediyorlar mı yoksa hep kadını mı suçluyor?

Süreç önce şöyle işliyor. Önce kadından dolayı buraya geldiğini söylüyor. Uzun dönem buna direniyor. Sonra biz ısrarla burada kadını değil, seni konuşacağız üzerine yoğunlaşınca ben de bunu yaptım şunu yaptım ile başlıyor. Aslında ben yirmi yıldır eşimi dövüyorum noktasına kadar geliyor.

Mahkemelerde bilirkişi adı altında mı yoksa uzman raporu tarzında mı?

Mahkeme bize gönderiyor, eğitim alsın diyor. AMATEM gibi kuruluşlara da gönderiyor. Bize gönderiyor bizim programımız 8 hafta. Grup çalışması yapıyoruz 15 erkekle birlikte. Programımız güzel, uluslararası içerikli bir program.

Aile mahkemelerinden mi daha çok?

Tabii hep oradan geliyor. Zaten kendi isteğiyle kimse gelmez, dünya genelinde uygulama böyle, bunlar zorunlu eğitimler.

Buna hakim boşanmaya karar vermeyecekse gönderiyordur. Bir deneyelim diye.

Boşanma değil genelde şiddet. Kadın karakola gidiyordur. Şiddet uyguladı uzaklaştırıldı diyor, ayrıca biz hemen hemen bütün hakimlerle görüşüyoruz. Gidip anlatıyoruz. Öfke kontrolü çalışması yapıyoruz.

Ben de çok aldırırım o karar. Ben daha çok boşanma bakıyorum. Hiç vermedi hakim tedavi olsun diye o yüzden şaşırdım.

Kaçıncı aile mahkemesi?

Her mahkemede oldu. Direkt evden uzaklaştırdı.

Acaba onun kriteri ne ki? Tedavi görmesi için...

Birkaç hakim bütün erkeklere veriyor.

Çok kırıp dökmüşse mi?

Ona bakıyor alınan ifadelere veriyor. Birkaç hakim var anlattık, onlar hepsine veriyor. Şöyle bir sorunumuz var. Biz bunların yarısına ulaşamıyoruz.

Gelmiyor.

Tabii adres.

Dava nasıl açılmış?

Dava açılmış. Mernis adresi var karakola da gitmiş. Tebligat evine de gidiyor ama aldığı halde gelmiyor. Ya da adres değiştiriyor. Postayı almıyor. Gelmiyor. Yüzde 50 kaçak durumu var. Aile mahkemeleri zorlama hapsini uygulamıyor.

Neden, kanun apaçık vermiş o yetkiyi?

Normalde mesela biz ulaşamadığımız tüm erkekler için mahkemeye bu adamı bulamadık diyoruz. Biz polisle gidip alıp getiremeyiz ama mahkeme polisle alıp getirebilir. Adresin olduğu karakola yazar, alın buraya götürün der.

Buna uymadı diye de zorlama hapsi verebilir.

Yani. İlerleyen yıllarda olacak.

Yine kanunun uygulanması ile karşı karşıyayız. Aslında her şey düşünülmüş kanunda.

Ben gıpta ediyorum şu anda 6284' de şu anda Türkiye' nin çok ilerisinde bir kanun. Erkekler bu kanunun değişmesini istiyorlar mesela.

Bir de artık rapor da istenmiyor, kadının beyanı yeterli değil mi?

En temel özelliği o. Üç temel özelliği var zaten. Birincisi geciktirilmemesi. Saat gecenin ikisinde de şiddete maruz kalsanız karakol amiri korumaları verebilir. Uygulamak zorunda. Bu güzel. İkinci olarak beyan esaslı olması.

Peki koruma konusunda, verildi koruma ama kadın gene rahatsız edildi. Çağrı üzerine korunuyor ya genelde. Polis görevlendiriliyor kadın için.

Orada da bu koruma mevzusu, kolluk işi, dünyada da böyle. Bütün bu sistemlerde kolluk bu işin merkezindedir. Türkiye'de henüz merkezine gelmedi. Sıkıntılı taraflardan birisi bu. Siz bana diyorsunuz ki mahkeme koruma kararı verdi, kolluk neden korumuyor diye sordunuz. Bir sürü insan bana soruyor. Benim görevim o kararı çıkarmak.

O halde bu kanunla Şiddet önleme ve İzleme Merkezi kuruldu. Meclis tartışmalarındaki en büyük konu, bütçe yetersizliği. Sadece 356 kişilik kadro ile bunu nasıl yapacaksınız ve neden pilot illerde başlıyorsunuz, bu bütçe ile bu işi nasıl yapmayı düşünüyorsunuz bir de 7/24 esasına göre kuracağız denilmiş acaba öyle mi?

ŞÖNİM 'ler mi?

Evet.

Öyle.

Ama sivil toplum kuruluşlarından bana şöyle bir şikayet geldi. Devlet dairesi gibi memur gibi çalışıyorlar. Saat 5.00'ten sonra kimseyi bulamıyorsunuz diye.

Hayır, çok yanlış bir bilgi bu.

Eğer şiddete uğradıysa kadın sabaha kadar bekleyecek.

Nerede bekliyor?

Karakolda vs. Ben o kısmını merak ediyorum.

Yok. Çok yanlış bilgi. ŞÖNİM 'ler kurulduğundan beri 24 saat esaslı çalışıyor. Karakola giden kadın, karakoldan ŞÖNİM'e getiriliyor. Bu çok net.

Her kadın mutlaka getiriliyor mu?

Tabii. Karakol, hastane müracaatlarının ikinci durağı ŞÖNİM.

İlk buraya gelse?

İlk de gelebilir ama bilmiyor. Biz bir de kadın kolay ulaşsın karakola. Kendine yakın yere gitsin diyoruz.

Ama kuruluş amacında diyor ki kadın orada burada dolaşmasın. Adliye, karakol vs. burada hepsi takip edilsin tek elde toplansın tüm veriler diyor.

Şimdi ŞÖNİM Amerika' da uygulanan bir merkezin uygulaması, amacı tek merkezden işlem yürütmek. Şiddet mağduru kişi başvurduğunda onun psikolojik, sağlık, sosyal, güvenlik, barınma bütün işlemleri tek merkezde yapılsın. Kadın oraya buraya gitmesin diye bütün birimler tek merkeze toplanıp öyle ilerleyecektir. İlk kurulması Ankara ilk örnektir. Biz ilk başladığımızda polis bizde vardı. Avukat vardı, gelincikten avukat geliyordu belli aralıklarla, İŞKUR temsilcileri vardı. Onlar geliyordu işle ilgili.

Ashında yasa tasarısında sürekli gelincikle koordine çalışsın diyor ama olmamış sanırım.

Yani yine parçalı çalışılıyor ama yine de çok faydalılar. Hakkını yemeyelim iyi ki varlar. Sonra Sosyal hizmet uzmanları, psikologlar var. Onlar işin psikolojik,sosyal boyutuyla ilgileniyorlar. Bir de hemşireler var onlar da basit sağlık. Şimdi sistem böyle. Burada sadece Gelincik buraya gelmiyor, artık biz gelincik bürosuna gönderiyoruz. Oradan çalışıyor. Buraya gelmiyor. Onlarla sürekli iletişim halindeyiz. Onun dışında hemşire var ama ilk başlardaki kadar motive değiller.

Polis neden ayrıldı?

Polis var.

Başka bir karakola gitmeden burada ifadesi alınıp hemen uzaklaştırma kararı verilip uygulanabilir.

Evet aynen.

Çok güzel.

Darphı yaralanmalarda mecburen hastaneye gidecek tabii rapor için.

Nafaka uygulanıyor mu? Kreş hizmeti, sığınma evine yerleştirme, onlar da mı buradan yapılıyor?

Şöyle, kadın buraya geliyor. Meslek elemanları kadınla görüşmeler yapıyor. Orada ihtiyaç tetkikleri yapılıyor. Kadın diyor ki benim barınmaya ihtiyacım var. Bizim konuk evine yerleştiriliyor. Ankara’ da dört kamu dört tane de belediyenin olmak üzere sekiz tane var. Oralara yönlendiriliyor. Orada çocuklarla beraber kalabiliyorlar. Kadınlarda yaş sınırlaması yok. Erkekler de on iki yaşından büyükse orada kalamıyor. Kız çocuğu on sekiz yaşına kadar kalabilir. On sekizden büyükse zaten bağımsız kadın olarak kalabiliyor.

Kaç tane konuk evi var Ankara’da?

Sekiz.

Dört tanesi bakanlığa mı bağlı?

Dört tane bizim dört tane de belediyelerin var. Biri Büyükşehir. Biri Keçiören. Biri Yenimahalle. Biri Çankaya.

Yeterli mi peki?

Sığınma evlerinin sayısını arttırmak iyi bir politika değil. Bu hizmet biçimi değil. Çok sığınma evi açılın demek iyi bir politika değil.

Bazı kadınlar şunu diyor, neden biz evden uzaklaştırılmak zorunda kalıyoruz. Erkek gitsin diyor. Düşününce evet, ters bir mantık oluyor.

Bu bir düşünce biçimi. Burada bir soru işareti var. Bir de Türkiye gibi kadınların zor koşullarda olduğu.

Hani erkeği uzaklaştırma şansımız varsa erkek sığınma evine yerleştirilse?

Öyle tartışmalar var tabii. Yapılıyor ama şöyle bir şey, yüz bin nüfuslu bölgelerin konuk evi açma zorunluluğu var aslında.

Doğru hatta 50 bin diye biliyorum.

Yok yüz bine çıkarıldı. Bu böyle düşünürsek Ankara’daki bütün merkez belediyelerin açması lazım. Sincan, Etimesgut vs. ama kadının şu garantisi olması lazım. O açıdan açılın. Kadın “ben bu şiddet ortamına mecbur değilim devlet bana sahip çıkıyor” diyor. Bu gerekçeyle konuk evleri olsun ama sayısını artırma çözüm değil.

Altı aya kadar kalabiliyorlar değil mi?

Evet, ihtiyaç olursa uzatılabilir. İki yıl kalan kadınlar var.

Yine ŞÖNİM’ e gelelim.

İki bina ötesi, şurası. Biz burada ayırıyoruz onlardan. ŞÖNİM’ de kadromuz ama şu açıdan ayırıyoruz. Yasa diyor ki şiddet mağduru ile şiddet faili aynı binada hizmet alamaz. Erkekler buraya geliyor. Biz erkeklerle çalıştığımız için buradayız. Erkekler oraya gitmiyor.

Erkeklerin gerekçeleri nedir? Neden şiddet uyguladım diyor?

Öncelikle reddediyorlar. İkinci olarak kadına sorumluluk veriyorlar. Kadın hak etti diyorlar. Üçüncü olarak bahaneleri var, öfkeliydim, işsizim, ekonomik sorunlarım var, sorunlarım var, kendimi tutamadım, kadın beni tahrik etti, alkol alıyorum, annemin gazına geldim gibi bahaneler var. Sonra tüm bunları aştıktan sonra kabul eden adam şunları söylüyor. Biz bunu öğrenmişiz, erkektir, yapar, erkek kadının sahibidir. Sonuçta bunu besleyen yapı da var. Annelerimiz erkekleri böyle yetiştiriyor. Erkeklik değerleri var erkeklik normları var.

Bu eğitimden sonra bir farkındalık oluşuyor mu?

Şunu çok temel öğreniyorlar, şiddetin suç olduğunu öğreniyorlar.

Cezalandırılacağını, bu çok güzel.

Evet. Şöyle güzel tarafı var. Bu davalarda her taraflardan biri darba maruz kaldım diyerek ya da darp belgesiyle asliye hukukta dava açıyor ya.

Tazminat davası, manevi tazminat?

Yok o değil. Darp belgesi sürecin içinde olduğunda aile mahkemesi ile beraber asliye hukuk da dava açıyor.

Yine tazminattır o?

O davanın sonunda bir para cezası kesiliyor. Üç bine yakın.

Siz ceza mahkemesinden bahsediyorsunuz.

Asliye hukuk.

Asliye cezadır o, asliye hukuk veremez ki asliye ceza verir. Anladım. Asliye cezada yaralamadan dava açılıyor.

Evet, oradan para cezası alıyor. Bu da caydırıcı. Bunu fark ettik süreç içinde. Para cezası önemli bir caydırıcı erkekler açısından. Bu cezayla ilgili düzenleme yapılacaksa mesela şiddet uygulayana para cezası uygulanabilir caydırıcılık açısından. Caydırıcılık anlamında. Çok caydırıcı.

Hatta onunla ilgili bir şey okumuştum. Kadın diyor ki “siz bu cezayı verdiniz ama ben yine evlere temizliğe gidip ben kazanıp ödüyorum”

Yok, öyle bir şey yok.

İstisna o tabii.

Yani erkek belki ona yaptırıyor ama sonuçta o parayı kendi buluyor ve bulamazsa hapiste yatacak

Daha da arttırılsa daha caydırıcı olur mu?

Kesinlikle, burada birtakım şeyler geliştirilebilir. Beyan esası üzerinden hapis cezası vermek ne kadar doğru bilmiyorum, hukukçuların tartışması.

O yanlış tabii rapor vs. yokken.

Şiddet uyguladığı sabitlenmiş kişinin ceza alması gerekiyor.

Benim bir müvekkilim Almanya’ da yaşıyordu. Karısı bunu şikayet etmiş bana şiddet uyguladı diye, sonra ben Türkiye’ de tenfizine bakmıştım kararım. Kocasını diyor ki “Ben yurtdışında elimi kaldırırsam mahvolurum. Cezalar o kadar ağır ki hayatta yapmam.”

Evet, şiddet mahkemeleri var İspanya’ da.

Bizde demek ki hafif görülüyor, döverim ne olacak diyor. Demek ki o korku olsa aklında yapmayacak.

Ben Macaristan' a gittim. Orada bu mevzuları konuşuyoruz. Bana şunu dediler: burada bir erkek bir kadına dokunduğu anda başının belada olduğunu bilir.

Bizde de öyle olması lazım. Haksız tahrik, ağır tahrik...

Burada kimse isteği dışında bir kadının bedenine dokunamaz. Dokunduğu taktirde çok ağır bedeli vardır. Kimse bu işe girmez.

Hep diyorum; tahrik altındaydım diye indirim alıyor ya bir defa kaldırılacak. Barolar Birliği'nde bir sempozyum yapıldı. Orada örnekleri veriyorlar. Kadın kırmızı oje sürdü, kapıyı geç açtı, diye öldürdüm.

Siz avukatsınız, bizim hukuk dilinin ne kadar eril olduğunu biliyorsunuz.

Evet, hakim de diyor doğrudur, geç açırsa kapıyı hak etmiş. İstanbul Sözleşmesi de bunları kaldıracaksın diyor.

Ben düşünüyorum şahsen beyan esasına itiraz eden hukukçularla karşılaştığım zaman üzülüyorum mesela. Kadın bunu istismar ediyormuş. Etsin, istismar dediğiniz şey nedir, trafik kanunu var. İstismar etmiyor musunuz?...Evet, yasada erkek kadın ayrımı yok. Suiistimal dediğiniz olay nedir, yüzde üç. Bizim ülkemizde kaç yılda bir sigorta affı çıkıyor. İki üç yılda bir. Vergi affı da öyle. Yani biz istismar mevzusu ile ilgili bütün yasaların istismarları hoş görüyoruz da burada neden göremiyoruz? Cinayet var işin içinde, can var. Bir de başvuru oranları hala çok düşük ülkemizde. Araştırmalar yapılıyor, hala yüzde on birler de falan.

Burada güven yok diyorlar. Kadın gitsem de beni kaale almayacaklar inancı varmış.

Onun dışında, henüz başvuru şeyleri yok. Türkiye' de yüzde seksen dokuz kadın evinde şiddete maruz kalıyor ama gidip herhangi bir yere şikayette bulunmuyor.

Acaba dikkate alınmayacağımı mı düşünüyor?

Dikkate alınmama vardır. Yöntem bilmiyordur. Ne yapacağını bilmiyordur. Bulunduğu durumu içselleştirmiştir. Bence büyük toplam burada.

Benim çok eğitilmiş bir müvekkilim, kadın her yeri morluk içindeydi. Davayı açtık. Tam dava bitecek. Barıştı kocasıyla ve dedi ki "En fazla bir kere daha dayak yerim. Ben çocuğum için bir daha deneyeceğim." Barıştı ve mutluymuş şu anda.

Bu varlıklı ve eğitilmiş kadınların daha başka problemleri var. Başka sosyal baskı altındalar. Kabullenemiyorlar. Bir başkası ne der diye düşünüyorlar. En önemlisi de en trajik bununla bitirmek veya bildirmek istemiyorlar.

Evet, rezil olacak çünkü açıkladığında.

Çünkü şunu bilmiyoruz. Bir araştırma yok. Şiddete maruz kalanlarla ilgili ekonomik bir araştırma sonucu yok. Bizim elimizde bize başvuranlarla ilgili araştırma var. Bize başvuranların çoğunluğunun ekonomik düzeyi düşük.

Şu anda tüm illerde ŞÖNİM var mı?

Kırk bir ilde var.

Diğer illerde de açılacak mı? Bir de her ilde bir tane mi var?

Evet İstanbul' da iki tane olması lazım ama orada da bir tane var.

Personel sayısı da artmıştır, galiba...

Arttı ama henüz istediğimiz düzeyde değil.

En çok ihtiyaç sosyal hizmet uzmanı mı?

Psikolog, sosyal eğitim uzmanı, çocuk gelişimci

Aslında çok mezun var istense bulunur.

Kesinlikle bulunur ama bütçe.

Elektronik kelepçe nasıl uygulanıyor mu?

Ankara ve İzmir’ de bir yıldır uygulanıyor.

Seçerek mi uygulanıyor?

Onun birtakım kriterleri var. Elektronik kelepçe uygulanıyor. Mahkeme kararı ile iki, dört, altı ay diye

Ayağına mı takılıyor?

Evet, nereye gitse takip ediliyor. Merkez sistem var. Nereye gitse değil de şiddet uygulayanda var. Şiddete uğrayanda da cep telefonuna benzer bir alet var. Kelepçede de cep telefonuna benzer bir alet var. Bu iki alet birbirine yaklaştığında, mesela mahkeme demiş ki bir kilometreden daha fazla yakın olmayacaksınız. Öyle olduğunda merkeze sinyal gidiyor ve merkez şiddet uygulayanı arıyor. Diyor ki ihlal ettiniz o bölgeden ayrılın diyor. Hala ihlal devam ederse en yakın karakol aranıyor diye olay yerine yönlendiriliyor.

Üç yıl önce bir panelde konuşmuştuk. Orada bakanlık bütçemiz kısıtlı. Uygulayamıyoruz ve Adalet Bakanlığı bize vermiyor dedi. Adalet Bakanlığı “Ben kendi mahkumlarıma uygulayamıyorum ki sizinkine uygulayım” diyormuş.

Ankara’ da sayısı sanırım sekiz.

Süresi nasıl oluyor onun?

Mahkeme karar veriyor. Üç ay altı ay veriyor. Altı ay en fazla sonra durum tekrar değerlendiriliyor.

Burada eğitim verdiniz erkeğe, eğitimi aldı. Sonra takip ediliyor mu?

Biz mahkemeye raporu gönderiyoruz eğitim verdik diye. İkinci olarak da bir süre sonra kadınla görüşüyoruz evliliği devam ediyorsa, durum vaziyet nedir, eğitimin yeri oldu mu olmadı mı diye.

Nasıl geri dönüşler?

Geri dönüşler iyi kadınlardan. Büyük oranda geri dönüş var. Tabii hiç geri dönmeyenler de var.

O zaman bu eğitimler her evli erkeğe ya da lisede, üniversitede veya askerde verilse.

Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimleri çok erken yaşlardan itibaren başlanmalıdır. Yurtdışında bunun örnekleri var. İlkokul çocuğuna da anlatabilirsiniz kadın erkek eşitliğini, basit yollardan anlatılabilir.

Madem işe yarıyor. Bu şiddete uğramadan verilecek ki...

Bu mevzuya inanmamız lazım. Bizim şöyle bir sorunumuz var. Biz kadın erkek eşitliğine inanmıyoruz. Buna inanacak adam lazım. Toplum buna inanacak, anne baba çocuk yetiştirirken buna inanacak. Buna inanırsak bence bu mevzuları çözeriz. Güçlü kadınlar yetişir o zaman. Hayır, diyen kadınlar yetiştiririz. Erkekler, hayır denmesini öğrenir. Mesela seminer çalışmaları yapıyoruz. İki yıldır Kredi yurtların yurtlarına gidiyoruz. Orada toplumsal eşitlik seminerleri veriyoruz. Flört şiddeti diye bir kavram var. Şiddet aslında evlilik öncesi ip uçlarını ele veriyor. Sevgiliniz yüksek sesle mi konuşuyor, sürekli kendisini haklı çıkarmaya mı çalışıyor, kalabalık ortamda sizi bastırıyor mu, geç kaldığınızda sizi merak etmeden önce neredeydin diyerek sorular mı soruyor, sizi mi suçluyor, bütün bunlar şiddetin sinyalini veriyor. Buna gittiğimizde mesela şunu fark ettik. Erkekler “hayır” kelimesinin anlamını bilmiyor. Bir kadın hayır diyemez diyor.

Evet, nazlanıyor diye düşünüyor.

“Ağzı hayır diyor ama gözleri evet, diyor” diyorlar. Yakın zamanda diyanet yüz tane kadın cinayetini araştırmış. Seksen dokuz tanesi boşanma krizi zamanında olmuş. Burada erkeklik devreye giriyor. Reddedilmek. Benden nasıl ayrılır, nasıl gider başka adamla olur. Şöyle cinayetler oluyor, çiftler boşanıyor, kadın kendine hayat kuruyor. Evleniyor. Aradan iki üç yıl geçiyor. Eski koca gidiyor, kadını öldürüyor, olmuyor, yeni kocasını öldürüyor. Bu nedir, bunun açıklaması var mı, var ama Türkiye’ de. Erkeklik deniyor. Orada hala o kadın benimdi, nasıl gitti başkasına, bunu da kabullenemiyor. Çünkü kadın gitti, hayatını kurdu. Kendi kaldı ortada. Kendi büyük ihtimal çamaşır, bulaşıkla kaldı. Erkeklerimiz zaten beceri öğrenmiyor. Bağımsız yaşamayı bilmiyor. Buraya geliyor erkekler mesela. Bizim başka hizmetimiz de var. Sığınma evinde kadınların kocaları geliyor mesela, karım orada kalıyor onunla görüşmek istiyoruz falan diyor. Kadın istemezse görüştürmüyoruz. Kadınların büyük kısmı da görüşmek istemiyor. Neden istesin. Kadının görüşmek istemediği durumlarda bunlar diyor ki, “ben yalnız kaldım, evde tek başıma kaldım, evde yemek yok.”

Yine kendini düşünüyor yani. Ben de bir şey okumuştum. Karısını ya da sevgilisini öldüren erkeklerle görüşme yapılıyor. “Adam hala pişmanım demiyor da o kadının yüzünden ben burada yatıyorum ” diyor.

Tanıklık eğitimi diye bir şey vardır. Tanıklığın kolaylaştırıcılığı diye bir şey, dünyanın birçok yerinde uygulanır. Türkiye’ de mesela yapamadığımız işlerden biri bu. Orta ve batı Avrupa ülkelerinde bir kişi şiddet uyguladığında ve bu bilindiğinde, çevresi bunu sosyal hayatına almaz. Konuşmaz, arkadaş toplantılarına alınmaz. Bizim ülkemizde dışlanmanın aksine itibar görüyor. Benim erkeklere çok net söylediğim bir şey, “Şiddet uyguladığını bildiğiniz adama, kahvede selam bile vermeyin, onunla oyun oynamayın.” Bu hiçbir ceza değildir, iç sesi dinliyor. Erkeklik okumalarından öğrendiğim bir şey de erkekler, kendi davranışlarını bir başka erkek üzerinden biçimlendiriyorlar. Mehmet kendi durumunu Ahmet’ e göre biçimlendiriyor.

O yapıyor ben de yapayım diyor.

Siz kötülük ve olumsuz davranışı genel haline getirirseniz herkes onu örnek alır.

Benim bir hocam bir TV programında, “Aslında en mülayim kocanın bile hoşuna gidiyor, bak diyor karısına, ben sana yapmıyorum ama ben de her an yaparım ona göre...” demek istiyor, diyor.

Aslında toplum ona saygı gösterse, ne güzel eşine saygılı dese. Eşitlik üzerinden ilişki kuruyor değer görse, diğeri anlayışsız, kaba dense.

Bu hep namus kavramına geliyor konu.

Tabii.

Doğuda namus nedir diye soruyorlar, “karım, bacım, kızım” namustan anladığı bu.

Erkekliği yanlış öğretiyoruz. Erkekliğe bakış açımızın değişmesi lazım.

Bazen diyorum ki erkek olmak da zor.

Evet. Çok zor ama çok cazip.

Cazipliği nerede?

Güç onda. O güçle büyümüş, zaten o gücü paylaşmayı bilse, tüm dengeler değişecek, öğrenecek. Ama biliyor zor olduğunu, zor bir hayat yaşıyor erkekler gerçekten zor.

Bazısı sorumluluk almaktan kaçıyor.

Evet, erkek işsiz kalıyor bütün memleketin sorunu oluyor. Komşusu, akrabası, büyük küçük herkes yükleniyor.

O da yurtdışında çözümlenmiş. Kadın çalışırken erkek evde çocuk bakıyor ve bu durum normal karşılanıyor.

Erkekleri böyle yetiştirmesek çözümlür zaten. Bir gün rol değiştirin mesela. Evde kadınlar ne iş yapıyor deniyor ya, evde kal mesela, çocuk bak. Buraya geliyor adamlar. Kendi çalışıyor kadın iki tane çocuk bakıyor. Biri beş biri üç yaşında. Nüfus planlaması hak getire. Dehşet bir durumda gidiyoruz. Çok vahim. En büyük problemlerimizden biri. Kâbus gibi hızla büyüyoruz.

Siz neye bağlıyorsunuz, çocuk kurtaracak mı o evliliği, çözüm mü? Neden yapıyor?

İtibar getiriyor çünkü. Popüler bir şey değil mi şu anda sürekli pompalanmıyor mu?

Bunlara inanmamak lazım ama.

Siz inanmıyorsunuz. İnanan bir sürü kesim var. Benim bir çocuğum var, onu adam edebilir miyim diye her gün kırk kere düşünüyorum. Gelmiş buraya yirmi beş yaşında beş çocuk var.

Evet, sonra nasıl bakıyor o çocuklara. Şu an çocuk başına para da yok sanırım. Sadece doğuda var.

Doğum sırasında bir kere çocuk başına para veriliyor.

Doğuda çocuk başına her ay para veriliyor galiba.

Doğuda değil tüm ülkede var ama her çocuk almıyor. Anne babanın çalışmıyor olması lazım. Sigortalı işe girince kesiliyor ama Türkiye’ de şöyle bir şey var. Aileler yardım kesilmesin diye işe girmiyor, mesela.

Trans bireylerden gelen oluyor mu?

Kanunda engel yok. Onların tabii kendi güven duygularından dolayı başvuruları çok az.

Yani karakola gitse dese ki şu adam beni rahatsız ediyor. Ona da uygulanmaz mı?

Uygulanır, aynen uygulanır.

İsrarlı takip mağduru diyor değil mi kanun?

Aynen öyle.

İkisi de erkek diyelim.

Onlarla da sohbet ettiğimizde trans başvurusu hiç yok.

Karakola?

Karakola da yok. Hiç gitmiyorlar çünkü.

Acaba karakola gidince aşağılanacaklarını mı düşünüyorlar?

Evet, sen bunu hak ettin diye, geçmiş yaşantıları var onların. Biz gitsek de değer itibar görmüyoruz, bir de azarlanıyoruz, diyorlar.

Bir de ceza yiyoruz fuhuştan, diyorlar.

Karakola gitmiyor madem bir polisle geçmişi var. ŞÖNİM' e direkt. Sadece bizde değil ki... Şimdi ekonomik yardım gibi bir şey var. Devlet yoksul vatandaşlara yardım ediyor. Siz trans bireysiniz. 60 yaşına geldiniz. Sosyal güvenceniz de yok. Trans bireysiniz. Sizin bu haktan neden yararlanamıyorsunuz. Siz de bilirsiniz. Devletin mantığı şudur, biri bana başvurursa ben ona hizmet üretirim ama başvurmazsa öyle bir algımız yok.

Ama şu an engel yok. Buraya da gelse, yardım da istese.

Tabii hiçbir engel yok. Ama gelmiyorlar. Onların da durumlarını anlıyoruz. Zor. Geçmiş birikimleri var.

Dinledim Kırmızı Şemsiye'de. "Karakolda bize kötü muamele yapılıyor," diyor. "Şikayet ettik, biz ceza aldık yer temin etmekten" diyor. Çeteler varmış onları da rahatsız eden. Diyorum bu kanundan yararlanabilirsiniz diye ama işe yaramadığını söylüyorlar.

İşte Türkiye' de farklılıklara hoşgörü düzeyimiz oldukça düşük.

Evet, Pink Life benim komşum ama henüz onlardan randevu alamadım. Pink Life benim yan binada. KAOS GL var bir de Ankara' da.

Evet bu üçü var. LGBT birey diye konuşuluyor.

Peki, nakdi yardım? Kanunda var ama uygulamada?

ŞÖNİM' de nakdi yardım şöyle, şiddet uygulayandan tahsil ediliyor ya, edilebilecekse yapılıyor.

Evet, yoksa devletin cebinden gidecek ve bir daha gelmeyecek.

Evet, öyle bir şey var ama bizim arkadaşlar nakdi yardımdan yararlandırmaya çalışıyor çünkü bu sıkıntılı bir durum. Yani kişinin geliri yok.

Aynı şey değil mi nakdi yardımla maddi yardım?

ŞÖNİM , kişiden alınıyor ya, devlet kişiden alamadığı için olmuyor. Bizimki başka Aile Bakanlığının nakdi yardım kanunumuz var ya ekonomik ordan alıyor.

6284 değil de başka bir kanunda geçen?

Evet. Aile Bakanlığı'nın kendi kanunu var. O hizmetleri oradan almasını sağlıyoruz. O daha garanti.

Sonuçta alıyor bir şekilde o zaman. Çocuklara kreş yardımı var kanunda o?

O da yapılıyor. Gönderiliyor kreşe.

Ama geçici bir süre için değil mi?

Tabii geçici bir süre.

Sığınma evine giden kadınlar için mi yoksa tüm şiddete uğrayan kadınlar için mi?

Kreş ŞÖNİM' e başvuran herkes yararlanabilir ondan. Sığınma evindeyse orada, evindeyse orada yararlanır.

Sığınma evinden çıkınca meslek edindirme yardımı var mı?

Kanunun bir işi de bu. Bu süreç içinde kadını meslek sahibi yapmak. Aslında İŞKUR ile güzel protokoller yapılmış bu anlamda. Yalnız orada başka şeyler devreye giriyor. Biz şunu gözden geçiriyoruz. Bu kadın şiddet mağduru. Kadın gelmiş, ben kadına kurs ayarladım, gitsin seramikçi olsun, çiçekçi olsun. Kadınlar başlıyor, iki gün sonra kursu bırakıyor. Diyoruz ki uğraştık ettik, iki gün gitti bıraktı.

Adapte olamıyor belki.

İşte orada başka bir problem var. Orada belki şiddetin etkileri yaşıyor. Zamana ihtiyacı var.

Evet, biraz o travmayı atacak.

Bu iş süreci, biraz daha bağımsız yaşamaya alıştıktan sonra, kadın için böyle bir karar alınır ama hemen çıkarılmaz tabii. Bunun için bir zaman verilir ama uygulama daha şey giriyor tabii.

Sadece fiziksel değil de ekonomik, psikolojik, cinsel şiddet üzerine geliyorlar mı?

Fiziksel şiddet diye geliyorlar ama bakınca hepsinin yaşandığını da görüyoruz. Şu an daha çok gelen vakalar fiziksel. Gelen onu burada fark ediyor. Bu da şiddetmiş diye. Kadın onu da fark ediyor. Erkekler de öyle. Bizim insanlarımızın şiddet farkındalığı yok.

Daha çok imam nikahlı resmi nikahlı, beraber yaşama olaylarında müracaatlara baktığımızda hangisi daha çok?

Kayda girebilir. Genelde nikahlılar.

Önceki kanunda nikah şartı vardı. Bunda kaldırıldı. Vardır herhalde imam nikahlı kocam diyerek gelen?

Var tabii. Şöyle; zaman zaman öyle vakalarla karşılaşıyorum ki. Cem Yılmaz' ın meşhur bir sözü var. "Ben mi marjinalim, bunlar mı marjinal." Çok şaşıyorum yani. Bir kadın bir tarihte bir adamla evlenmiş. Ondan bir çocuk sahibi olmuş. Üç yıl sonra ondan ayrılıp başka bir adamla evlenmiş.

Resmi olarak mı ikisi de?

Birincisi resmi. İkincisinde resmiyet kalmıyor zaten. Ondan da bir çocuk yapmış. Sonra ayrılmış gitmiş başka biriyle evlenmiş ondan da çocuk yapmış. Bunlar az vakalar değil ve gördüğünüz de Aaaa diyemiyorsunuz.

Ve o adamlar da belki evli başka kadınlarla.

Tabii. Aslında tırnak içinde muhafazakarlaşmaya gidiyoruz diye bir şey var ama altında da böyle ne olduğu belli olmayan durumlar yaşanıyor.

Bazen ben de düşünüyorum. Zina neden suç olmaktan çıkarıldı diyorum bazen.

Bir aile mahkemesi hakimiyle sohbet ediyoruz. “Muhafazakar kadınlarda aldatma artmaya başladı” dedi.

Hani nerede Müslüman bir ülkeyiz?

İşte hiçbir şeyi genellememek lazım.

Kırmızı Şemsiye bir röportaj kitabı verdi. Orada okuyorum. Trans birey anlatıyor. “Ben tesettürlü bireyim ve seks işçisiyim. İncim gereği tesettüre girdim” diyor. Bir başka trans seks işçisine “Sen” diyor “internete o resimleri koymaktan utanmıyorsun da benim başımın kapalı olmasından mı rahatsız oluyorsun. Hem o resimleri koyacaksın hem de bana saygı duy diyeceksin”. İşte herkesin farklı bir namus algısı var. Artık genelevler kapatılıyor. Pek çok otel fuhuş yapıyor...

Yani Akşam saat 6.00 ‘dan sonra bütün Ulus’ ta fuhuş yapılıyor. Daha kötü oldu, her yere yayıldı. Geçen oğlumla Maltepe’de yürüyoruz. Yerde kartlar var. Çocuk soruyor. Dava açılmıyor mu onlarla ilgili?

Çevreyi kirlettin diye ceza kesiliyor o da yakalarsa. Ne kadar olduğunu ben de bilmiyorum?

O telefon numarasındaki şahsa mı kesiliyor?

Bilmiyorum ki... Nasıl bulacak ki zaten onu? Adı yazmıyor ki... Arabayla falan atıyorlar, atarken yakalanırsa ancak. Yoksa numarayı arayıp da belki polis arayıp fuhuşa yer temin etmekten kesebilir. Bunları da neden attın diye kesebilir.

Bu mevzuda da yanlış bir yerdeyiz. Bütün dünyada bu işlerin yapıldığı yerler var. Bunlar bellidir.

Zaten onlar da öyle istiyor. Bize bir yer tahsis edin. Gezmeyelim orada burada diye. Kontrol altında tutulur. Hastalıklar önlenir. Vergisini alırsın.

Aynen.Dünyada böyledir. Bu işler devlet kontrolünde yapılır. Devletin gösterdiği alanlarda belli bir çerçevede yapılır. Siz çıkarsanız herkes bu alanın içine girer.

Hadi zinayı anlıyorum. O kadar çok imam nikahlı evlilikler olduğu için, hepsi zor durumda kalacak ama fuhuş konusu problem.

Zina önümüzdeki yıllarda başka sorunlar bekliyor ülkeyi mültecilerden dolayı. Çok sayıda Suriyeli kadın Türkiye’de ve Türk erkeklerinin ikinci, üçüncü eşi oluyor.

Evet eskiden Rus kadınlar sorunu vardı.

Onu sosyal hayat bir şekilde itiraz ediyordu. Buna itiraz da etmiyor. Din var ya işin içinde. O gibi durumlarda toplum itiraz ediyor. Yapamazsın diyordu ama şimdi reddetmiyor. İmam nikahı dediğinde herkes susuyor.

Yani, ne demek imam nikahı. Onun kontrolü mü var?

Evet, tehlikeli olan bu bence.

Sizin kanunla ilgili ekleyecekleriniz var mı?

Şunu ekleyeyim: 6284 güzel bir kanun. Yazım olarak üzerinde çalışılıp emek harcanmış. Her türlü ayrıntı düşünülmüş ama bizim bu kanunla ilgili uygulama yönetmeliklerine ihtiyacımız var.

Ama çıkmış uygulama yönetmeliği de?

Daha çok çıkması lazım. Her alanın içinde. Soru işareti bırakmaması lazım ve kanunu uygulamamız lazım. Şu an kanun yazıldığı gibi uygulanmıyor.

Yine zihniyet değişikliği, ona geliyoruz. Bu kanun şiddet olduktan sonrasını sanki.

Evet, o tarafı da var. Aslında önleyici de bir kanun ama o kısımda bir şey yapılmıyor.

Aslında kamu spotları yapılsın diye ama ben hiç görmüyorum kanallarda.

Onların yaygınlaşması lazım. Güzel kamu spotları var. Geçen denk geldi. Adam dışarıda saygın bir idareci. Evinde eşine şiddet uyguluyor. Bu güzel bir kamu spotuydu mesela. Mesela bu kadına şiddet mevzusunda kamu spotları işe yarayabilir. TV çok izleniyor,

Dizilerde de kadına şiddet uygulanıyor. Onlar da kaldırılmalı.

Evet diziler çok erkeksi ve itibar geliyor. “Eşkiya dünyaya hükümdar olmaz “diye bir dizi kaç yıldır oynuyor Türkiye’ de.

Bakanlığa şikayet mutlaka geliyordur ama?

Ticari mevzulardan dolayı.

Bakanlık da diyor ki şikayeti RTÜK’e yapın.

Yapılıyor. Onlar da para cezası veriliyor. Bir şey çıkmıyor. Tek gerekçe reyting almaması.

Şu evlendirme programları kalktı herhalde? Kaldırıldı diye duydum ben hiç izlemediğim için.

Mesela Ohal varken bunlar da kalkabilir. Şiddet uygulanan diziler yayından kalkabilir.

Evet, kadın orada çıkıyor, ev isterim, araba isterim, sanki mal alıp satıyorsun.

Aslında oralara baktığında şiddetin neden yaygın olduğunun örnekleri var. Öyle bir hayat var. Maddi dünyaya yönelmek. Erkekten beklenti üzerine hayat kurmak.

Erkeği cüzdan gibi görmek.

Erkekten beklediğiniz andan itibaren, erkek beklentilerinizi karşılar ama onun da bedelini sizden alır. Erkek böyledir. Eşit ilişki kurmazsanız böyledir. Güç kontrol bendedir diyecek.

Geçen bir gazetede okudum. Adam işsiz ve çalışmıyor. Kadın bir şirkette çalışıyor. Kadına şiddeti uyguluyor. Ondan soran kadına diyor ki “bunu kimseye söylemeyeceksin, söylersen öldürürüm.” Kadına işkence yapıyor resmen. Kimseye anlatmıyor. Kadını aldatıyor. Evde yatakta başkasıyla yakalıyor kadın. “Bunu da kimseye söylemeyeceksin” diye tehdit ediyor. Ondan sonra kadına kredi çektirip On bin lira, o krediyle bir silah alıp kadını öldürüyor.

Kadın neden şikayetçi olmuyor sizce

Onu da bilmiyorum. Kuaförümle konuşuyorum. “O kadın her şeyi hak etmiş.” diyor. Öyle mi demek lazım yani...

Yok öyle değil. Ben kadını suçlamıyorum. O kadın o hayatı neden kabulleniyor buna yanıt bulmak lazım.

Çok mu korkutuyor ya da hala seviyor olabilir mi?

Şiddet döngüsü diye bir kavram var, onun içine giriyor kadınlar. O şöyle bir döngü, erkek şiddet için gerekçe bulup uyguluyor sonra tekrar ikna ediyor. Balayı diye bir dönem var. O dönemde kadın ikna oluyor. Öyle devam edip gidiyor. Tekrar tekrar, her balayı döneminde kadın kocasının değiştiğini düşünüyor ama adam değişmiyor. Balayı döneminde farklı oluyor erkek de çünkü.

Evet, rol yapıyor.

Evet çok farklı bir profil oluyor. Sık sık değiştiğini söylüyor.

Geçen bir boşanma davasında da kadın ikinci evliliğini yapmış. “İlki bundan daha iyiydi. İkincisinden hem şiddet gördüm hem beni sokağa attı ama ben kimseyi değil kendimi suçluyorum. Bana evlenmeden önce kendini gösterdi aslında” diyor. Siz dediniz ya. “Agresif davrandı, cahil davrandı. Ailem evlenme dedi ama ben kafamdaki yarattığının bu olduğuna inandım.” diyor.

İkinci evliliklerde zaten ilk evlilikten sonra ikinci evlilikler ile ilgili çok zorlama da var. Çünkü bizim evliliklerimiz beklenti üzerine şeyler. Nikah, nişan, düğün tüm davetlilere evlendiğini söylüyorsun. O kadar uğraştığınız, bir sürü ritüel yaptığınız bir mevzunun yıkılması sizin için başarısızlık oluyor. Bizim evlenmenin de boşanmanın da aynı olduğunu kabullenmemiz gerekiyor. Geçen adamın biri yapmış. “Boşandım, mutluyum” yazmış arabanın arkasına gezmış. Sosyal medyada gördüm. Bizim böyle şeyler bulmamız lazım. Evlendiğimiz haldeki iyilik durumunu boşandıığımızda da yaşamamız lazım.

(EK.1/K)
HÜLYA BAYRAKTAR – Ankara İl Emniyet Müdürlüğü
Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Şube Müdürü
Ayşegül Dalkır Kahveci
30 Mart 2018
(Süre : 58 Dakika)

Dalkır Kahveci, A.: İlk olarak 6284 sayılı kanunun uygulamaları ile ilgili sizin karşılaştığınız sorunlar diye başlayalım.

Bayraktar, H.: Genel 6284 ün polis neresinde onu görüşelim. Biz 6284'ün sahasındayız. Bu benim kendi tarifim. Bizim için 6284 başladığı ve bittiği yer. Biz bu işin mutfak kısmındayız. Polis merkezi Ankara adına konuşuyorum. Seksen bir vilayetin genelinde böyle ama bazı illerde uygulamalarını farklı yapıyorlar. Hangi açıdan mesela, Ankara'da 6284 ile alakalı bir müracaat sistemi var duymuşsunuzdur. Pol-net. Duymuşsunuzdur.

Dalkır Kahveci, A.: Evet boşanma davalarında da kullanıyoruz.

Bayraktar, H.: Siz mi kullanıyorsunuz?

Dalkır Kahveci, A.: Biz değil, UYAP Pol-net kaydından çıkarılmıştır diye görüyoruz.

Bayraktar, H.: Yok o değil. Farklı o. O ekip 4 projesinden çıkarılan bir şeydir. Şimdi Polnet bizim emniyetin internet ağı. Sadece bizim emniyetin içinde 81 ilde kendi emniyet ağıdır.

Dalkır Kahveci, A.: Araç kaydı, tapu kaydı falan gözüküyor, o değil mi?

Bayraktar, H.: Sizin dediğiniz ekip 4. Bizim ki Polnet. Normal internet ağı gibi düşünün kasten yaralama ya da hakareten işlem müracaat alınır. O sırada sistem uyarı verir. “6284 mü?” diye. Eğer evet, kanun kapsamında ise bu müracaat yani aile içi kadına karşı şiddet ise, atıyorum tehdit hakaret, butonu tıklarız. Hemen 6284 devreye girer. Tehdit hakaret ve 6284 kanun diye geçer. Suç ismimiz. Ve bu 6284 ile ilgili bütün işlemler Polnet genel Müdürlüğü ve Asayiş Dairesi Başkanlığı tarafından. Polnette bizim inanılmaz güzel bir formatımız var. Hiçbir mukayyit arkadaş zorlanmadan bütün ifadeleri. Yine ayna sayfa üzerinden devam eder. Risk analiz sorularımız var. Aile içi şiddet formlarımız var. Bunlar doldurulur. Risk analizi yapılır. Çıkan risk sonucuna göre sistem sizi uyarır. “Önleyici tedbir karar ver.” Kırmızı yanıp söner. Orada 6284 numaralı kanun hakkında mağdur şahıs bilgilendirilir. Bunu bütün karakollarımızdaki bütün mukayyit arkadaşlarımız zorlanmadan yapar. Önleyici tedbir kararı olduğunda, haftalık kontrollerin olduğu, hangi maddelere istinaden neler oldu açıklayıcı şekilde bütün mağdur kadınlara anlatılır, mukayyit arkadaşımız hem koruyucu hem önleyici tedbir kararlarını çıkartır, 24 saat içinde önleyici tedbir kararı aile mahkemesine, koruyucu tedbir kararı 48 saat içinde onaylanmak üzere kaymakamlığa, mülk amirliğine gönderilir.

Dalkır Kahveci, A.: Koruyucu tedbir kararı olarak maddi yardım...

Bayraktar, H.: Koruyucu tedbir kararımız şu, mülki amir tarafından verilen bir tedbir kararıdır. 6284'ün 3-1'a barınma yeri ile alakalı, 3/1-b , 3/1-ç var mesela ç şahsın can güvenliği olması açısından idari yönden verilebilecek bir tedbir kararıdır. Mesela bazı müracaatçı kadınlarımız diyor ki “haftalık herhangi bir kontrole uğramak istemiyorum. Eşimin evden uzaklaşmasını istemiyorum. Dolayısıyla ben koruyucu tedbir kararını alayım.” Koruyucu tedbir maddesinde 3/1- ç çağrı üzerinedir ki aslında her iki tedbir kararı bakıldığında çağrı üzerine gözüküyor ama koruyucu tedbir kararının şöyle bir yaptırımı yok bizim açımızdan. Her hafta gideceksin, kontrol edeceksin. Öyle bir muhabbetimiz yok. Ama

aile mahkemeleri tarafından gelen önleyici tedbir kararlarında en az haftada bir sefer, ilgili polis merkezindeki aile içine bakan polis arkadaşlarımız tek tek muntika muntika gezer ve bu mağdur kadınları yerlerinde ziyaret ederler. Bu kadınlarla alakalı bizim düzenli bir izleme tutanağımız var. Haftalık kontrol çizelgesi çeklinde. Örneğin bugün ayın 29'u, "29/03/2018 günü şahsın adresine gidilmiş. Şahısla görüşülmüş. Herhangi bir problem var mı Ayşe, Fatma Hanım, yok herhangi bir sorun yok. Tamam, sorun yoktur." Ya da problem varsa oraya not alınır, akabinde karakola geldiğinde arkadaşlarımız sorunla alakalı tekrar bir şikâyet söz konusuysa kadın alınıp karakola getirilir. İlgili savcı tekrar bilgilendirilir. İhlalden işlem bu sefer yapılır.

Dalkır Kahveci, A.: Zorlama hapsi için.

Bayraktar, H.: Tabii zorlama hapsi için mutlaka ihlalden işlem yapılması yönünde arkadaşlarımızı uyarıyoruz ki savcı arkadaşlara bu şekilde bilgi verilsin. Şahsın tedbir kararı varken bir aykırılık var, ihlalden işlem yapalım mı diye...

Dalkır Kahveci, A.: İhlal için şikâyeti gerekiyor mu kadının?

Bayraktar, H.: Tabii gerekiyor.

Dalkır Kahveci, A.: Bugün gelen müvekkilim "benim hiç haberim olmadı, kocam hapis yatmış" dedi ama haberi olmadan uygulanmış olabilir mi?

Bayraktar, H.: Yok. Mutlaka

Dalkır Kahveci, A.: İhlal edildiğini bildirdi de farkında mı değil ya da bilmeden mi eşinin hapiste yatacağını...

Bayraktar, H.: Şimdi şüpheli şahıs eğer zorlama hapsine tabii tutulduysa eğer böyle bir karar çıktıysa, biz bunu zaten mağdura bilgisini veriyoruz. Çıkan her mahkeme kararı mağdura mümkün mertebe tebliğ ediliyor. Başka bir şeydir belki o.

Dalkır Kahveci, A.: Ya da ikamet adresi İstanbul' daydı. Sonra buraya gelmiş. İstanbul' daki adresine tebligat yapılmış olabilir mi?

Bayraktar, H.: Şahsa bizzat ulaşılması lazım. Yani şöyle söyleyeyim. 6284 o kadar ince ayrıntıları olan bir kanun ki bunu ben görmedim duymadım vs. böyle bir şey mümkün değil. Mutlaka ulaşıyor. Veleve ki ulaşamadı, bu hemen aynı hiçbir şekilde, biz özellikle arkadaşlara diyoruz ki "Bakın arkadaşlar, bu hiçbir şekilde su götürecek bir şey değil. Bizim en büyük silahımız kalemlerimiz. Hemen tutanak tutalım. Aynı gün ilgili mahkemeye ivedilikle bilgi verelim. Hakimin bilgisi olsun. Biz bu şahsa ulaşamıyoruz. Adresine gittik. Ekip 4 'ten baktık. Ne kadar adresi telefon varsa üzerine baktık, ulaşamadık. Aynı gün hâkime mutlaka bilgi verin" diyoruz. O tedbir kararını çıkaran hakimin bilgisi olsun. Nasıl olacak, tutanaklarımızla. Bir tutanak, bir üst yazı. Bizim sahadaki olayımız bu. Dediğim gibi, şahsın müracaatından tedbir kararının çıkarılmasına, takip ve o takibin sonlandırılmasına kadar, her şeyin içinde polis var. Aykırılık tespit edildi yine polis var. Tamamen işin içindeyiz. İki seneyi aştı. Asayiş Şube içinde Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet ile Mücadele Büro Amirliği adı altında bizim büromuz kuruldu. Biz bu büroda, 6284' ün artık en son koruma kararı olan 4/1- ç kimlik değişimlerini yapıyoruz. Mahkemece hakkında 4/ 1-ç kararına istinaden, kimlik ve diğer bilgi ve belgelerin değişimiyle alakalı bir tedbir kararı geldiğinde...

Dalkır Kahveci, A.: Ama çok istisna uygulanıyor sanırım.

Bayraktar, H.: Çok arttı. Bayağı arttı.

Dalkır Kahveci, A.: Ama şey diyorlar, çok zorlukla karşılaşıyorlar kadınlar. Kimlik değişince de bu sefer sürekli kendini ispatlama. “Ben buyum, eski soyadım buydu, söyle oldu”

Bayraktar, H.: Onu söyleyemez. Açıklamayacak zaten. Karşılaştığı sorunlar çok fazla. Ben bu kadının kimliğini değiştirdim, hayatını kurtardım gözüyle bakmamak lazım çünkü biz bunu geçen seferki toplantılarda da özellikle dile getirdik. Lütfen birileri uyanın da bununla alakalı bir şeyler yapsın diye. Mesela bizim bir vakamız: Kadın üç tane çocuğuyla doğudan kaçıp geldi. Birçok vilayet geziyor. En son soluğu burada alıyor. Burada sağ olsun ŞÖNİM’deki arkadaşlar ilgilenmiş ve 4/1-ç’yi sunmuşlar Aile Hakimine. Karar çıktı. Kadın ve çocukların kimliklerini değiştirdik. Çok uzun bir süreç. Bunun içine Nüfus giriyor. SGK giriyor. Bir sürü kurum ve bakanlık giriyor. Yaklaşık iki üç ay gibi bir sürede bütün kimlikler değişiyor ama bu kadın kurtuldu mu, hayır kurtulamadı. Eğer bir meslek sahibi değilse, devlet memuru değilse ki devlet memuru olması büyük bir artı, örneğin ben burada Hülya Bayraktar olarak görev yapıyorum Ankara kadrosunda ama 4/1-ç’den benim kimlik değişimim oldu, devlet memuru olduğum için benim atamamı mecburen başka bir ile yapmak zorundalar. Ben yine işsiz kalmıyorum. Ama hiçbir işi yok. Tamamen kocasına bağımlı bir kadın. Siz bunun kimliğini değiştiriyorsunuz ama “Aileyle uzun bir süre görüşmeyeceksin.” Uzun bir süre ailesiyle görüşmesine de müsaade etmiyoruz çünkü ifşa olma fazla var ki başımıza da geldi.

Dalkır Kahveci, A.: Ama aile yaşadığını biliyor bir şekilde.

Bayraktar, H.: Evet, biliyor ama kimliğinin değiştiğini bilmiyor. Burada da çok fazla işte saklayamıyorlar. Bir yerde kopuyor.

Dalkır Kahveci, A.: Çocuk varsa bir de onların okulları falan problem olabilir.

Bayraktar, H.: Onlarda da sıkıntı olmuyor. Kimliği değişen çocukların da hemen kayıt aktarımını yapıyor MEB. Bizim yine genel müdürlük Asayiş Dairesi Başkanlığı ile de bu tür yazışmalarımız oluyor. Onlar ilgili bütün bakanlıklarla yazışıyorlar. Örneğin bazen kadın diyor ki “ben şu an Ankara’yı terk edemem. Çocuklarım okuyor. En azından okul bitene kadar, Haziran’a kadar durayım.” Biz de diyoruz ki tamam, dur ama çocuğunun ismi umut iken yeni kimlik geldi. Emin. Hemen şu okuldan alınıp diğer okula yeni kimliği ile kayıt aktarımı yapılıyor. Onda sıkıntı yok.

Dalkır Kahveci, A.: Çocuğun annesinin kimliğinin değişmesi çocukta sorun yaratmıyor mu?

Bayraktar, H.: Küçük yaşlarda ciddi sorunlar çıkıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Estetik olan, estetik olayına rastladınız mı?

Bayraktar, H.: Yok. 6284’te o yok. O tanık korumada var.

Dalkır Kahveci, A.: Ama bu kanun da atıfta bulunuyor tanık korumaya değil mi?

Bayraktar, H.: Yakın korumada bulunuyor. 6284’ün koruma şekilleri var ya hani, çağrı üzerine, ikamette, yakın koruma falan, yakın korumada Tanık Koruma Kanunu’na atıfta bulunuyor. Koruma hizmetlerine atıfta bulunuyor. 2529’ atıfta bulunuyor. Terörün ilgili maddelerine atıfta bulunuyor. Birçok yere bulunuyor.

Dalkır Kahveci, A.: Yakın koruma ve elektronik kelepçe hangi şartlarda uygulanıyor, çok istisna sanırım. Emniyet onu nasıl belirliyor?

Bayraktar, H.: Şöyle, onu biz belirlemiyoruz. Hep yanlış anlaşılabilir durum bu, kanun ve kanun ilgili uygulama yönetmeliği der ki kolluk müracaatı alır, tedbir kararlarını hazırlar. Bu tedbir kararları için aile mahkemesine sadece ve sadece 6284 numaralı kanunun 5. Maddesinin 1/a-b-c-d sini sunabilir. Bu a-b-c-d den hangisi mağdur için uygunsa biz sadece onları sunabiliyoruz. Onun haricinde kimlik değişimi, elektronik kelepçe, yakın koruma vs. bunların hiçbirini biz mahkemeye sunamıyoruz. Gecikmesine sakınca olan bir hal mevzu bahisse, nedir, bu mesela benim bir vakamın başına geldi. Tedbir kararının bitmesine bir gün kala şüpheli şahıs kadının karşısına geçiyor. Bunlar sevgili, eski sevgililer. Kızı bacağından vurup diz kapağını parçalıyor. Hemen karakolun üst sokağında yaşandı bu bir kaç sene önce. Hemen ivedilikle apar topar gittik. İzinliyim de ben o gün.

Dalkır Kahveci, A.: Tabii öldürme riski de var.

Bayraktar, H.: Tabii bacak paramparça zaten, apar topar hastaneye götürüldü. Kaç tane ameliyat geçirdi ama şüpheli şahıs firar.

Dalkır Kahveci, A.: Evet, her an hastaneye de gelebilir. Yakın korunması gerekir.

Bayraktar, H.: Aynen. Biz bunun korumasını karakoldaki arkadaşlarımız başında 24 saat duruyorlar ama bu böyle olmayacak, bütün işlemler yapıldı. Kızım akabinde ifadesini alamıyoruz. Mahkemeden bununla ilgili yine altı aylık uzaklaştırma kararı geldi bir gün sonra. Dedik ki bu böyle olmayacak. Gecikmesinde bunun sakıncalı hal var. Hemen kaymakamlıktan 6284' ün 3/1-ç maddesine istinaden çağrı üzerine değil yakın koruma. On beş gün. Neden bu on beş günü aldık. On beş gün boyunca mağdur kadının yanında sabit arkadaşlarımız kalsın diye. Yakın koruma alma sebebimiz bu. Diğer türlü tabii ki hep başında polis duracak ama nöbet değişimleri olacağı için sabit personel görevlendirilemeyecekti.

Dalkır Kahveci, A.: Yakın korumada masrafın mağdur tarafından karşılanması gerekir diye bir şey duydum, ne derece doğru?

Bayraktar, H.: Öyle bir şey yok. Bizim de sorunumuz o. Maalesef Ankara' da 81 ilde en fazla Ankara Aile Mahkemeleri yakın koruma veriyor. Ve yakın koruma kararını kullanan kadınlarımız maalesef bunu çok güzel kullanıyorlar. Eğer çalışmıyor, ev hanımıysa sürekli bir yerlere gitme isteği var. Mecburen arkadaşlar da onun peşinden gittiklerinden gün içinde 25- 30 lira cepten yol parası çıkıyor. Biz bunu ne yapacağız?. En büyük sıkıntıları bu arkadaşların. Hiçbir masrafı mağdur karşılamıyor. Bununla ilgili o kadar yere başvurduk ama sonuç alamadık. Bu bizim dezavantajımız. Bir kere bize büyük bir sıkıntı.

Dalkır Kahveci, A.: Yani o masraf değil maaşının bile, bana öyle söylenmişti. Benim davasına baktığım kadının kocası kapımı kırmıştı. Ben korktum tabii sürekli Mersin' den kalkıp geliyor. Tehdit ediyor. “Kafanı kırarım, kafanı keser, büronun önüne asarım “vs. diye...

Bayraktar, H.: Size mi?

Dalkır Kahveci, A.: Evet, ben Çankaya Polis Karakoluna şikayette bulundum. Ben de bire bir yaşıyorum kadınların yaşadığını. Avukat olarak yaşadım. Dedim bu kanun çıktı. O zaman da yeni çıkmıştı. Bana yakın koruma verilir mi, “maaşımı sen vereceksen”veririz dediler.

Bayraktar, H.: Yok, orda size espri yapmışlar. Öyle bir şey yok.

Dalkır Kahveci, A.: Ben hani sürekli bir şey de istemiyordum. “Birkaç günlük ekip otosunu göndeririz büronuzun önünde dolaşır” dediler artık.

Bayraktar, H.: Yok orada size espri yapmışlar.

Dalkır Kahveci, A.: Acaba öyle mi dedim gerçekten, düşündüm yani. Başka işsiz bir kadın olsam ve bu durumda olsam nasıl korunacağım?

Bayraktar, H.: Yani, yok öyle bir şey. Sadece dediğim gibi normalde size yakın korumalık yapıyorum işe gideceksiniz. Ama nedir,

Dalkır Kahveci, A.: Günlük ihtiyaçları karşılanır da işte maaş verme falan.

Bayraktar, H.: İşte yol parasını sadece karşılamış olsalar...

Dalkır Kahveci, A.: Ama onu karşılayacak polis memuru yeteri kadar var mı?

Bayraktar, H.: O da yok. Şu an o da yok.

Dalkır Kahveci, A.: Bir de onu gerektirir. Herkes istedi diyelim.

Bayraktar, H.: Çok fazla isteyen var. Çok fazla talep eden var. Bu önleyici tedbirin haftalık kontrolleri var ama örneğin kadın telefon açıyor. Ben hastaneye gideceğim. Benim koruma kararım var. Bana polis görevlendir. Biz şimdi arkadaşlara diyoruz ki Arkadaşlar, bu kadınlara tedbir kararı mahkemeden geldi. Bunun tebligatını yaparken düzgün bir şekilde kadınlara anlatın. Hem tebliğ tebellüğ belgesini ayrıntılı yazın, hem de şifahen ayrıntılı olarak anlatın.” Biz toplum olarak okumayan bir toplumuz. İmza atıyorum ama neye atıyorum. Okuyorum ama aslında okumuyor. Okusa da anlamıyor. Anlatın bu kadınlara... Önleyici tedbir kararı aslında şüpheli için verilen bir tedbir kararı. Şüphelinin uzaklaştırılması, şüphelinin yapması ve yapmaması gereken davranışları orada maddeler halinde sıralar, bunu da mağdura bildirir. Bizim haftada bir mağdur kontrol etme sebebimiz de şudur: Hakimin verdiği şu maddelere istinaden herhangi bir sorun yaşayıp yaşamadığı, şüpheli yaklaştı mı, şunları yaptı mı, aradı mı, çocukların okuluna geldi mi ya da silah maddesi vardır. Biz silahını teslim aldık bu süreçte ama silahla alakalı tehditte bulundu mu? Bunların hepsi ihlaldir. Bizim buradaki maksadımız, evet, şüpheliye yönelik verilen bir uzaklaştırma, tedbir kararının mağdur tarafından kontrolünü sağlamak. Bu tedbiri yaparken de diyoruz ki Biz sana yakın korumalık yapmıyoruz. Bu yakın koruma kararı değil. Çok elzem bir durum olur. Ciddi bir sıkıntı olur. Adliyede mahkemen vardır. Sen mahkemede birebir karşı karşıya o koridorda vs. kalmak istemiyorsan, bundan dolayı ciddi anlamda korkuyorsan talebini yaparsın. Dilekçesini alıyoruz biz bu durumda kadının ve diyoruz ki mutlaka bir iki gün önce haber ver ki biz de kendimizi ona göre ayarlayalım. Mahkeme zaten öncesinde belli oluyor. İki satır dilekçesi alıyoruz. O gün kim müsaitse karakolda.

Dalkır Kahveci, A.: Daha çok anlık uygulamalar o halde

Bayraktar, H.: Aynen ama çok fazla kullanılıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Çubuk Adliyesi’nde ben kullanmıştım. Müvekkilime kocası “Girersin ama sağ çıkamazsın” diye tehdit etmişti. Hemen karakoldan verdiler iki üç polis memuru, en azından duruşmaya girip çıkana kadar.

Bayraktar, H.: Yok, onu yapıyoruz. Yardımcı oluyoruz. O konuda refakat görevimiz var zaten bunu yapmak zorundayız. Ama dediğim gibi, sorunlara gelecek olursak...

Dalkır Kahveci, A.: Kanun ama ilk çıktığında öyle lanse edildi ki ben bile öyle zannettim. Her şiddete uğrayan kadına yakın koruma sağlanırsa ne kadar güzel bir kanun ama iş uygulamaya gelince tabii... Sanki öyle gibi anlatıldı. Bu elektronik kelepçe de tüm şüphelilere uygulanacakmış gibi.

Bayraktar, H.: Aslında şöyle bir şey var. Elektronik kelepçe uygulaması iki sene olacak başlayalı. Bir sene uygulandı, sonra bir sene daha eklendi.

Dalkır Kahveci, A.: Pilot falan.

Bayraktar, H.: Tabii. Bir yıl pilot olarak İzmir ve Ankara' da uygulandı.

Dalkır Kahveci, A.: Sadece denetimli serbestliklere uygulanacak dendi 6284 'te

Bayraktar, H.: Denetimli serbestliklere uygulanıyor zaten. 6284'ün pilot uygulaması olarak Ankara ve İzmir' de geçen sene bir yıl daha uzatılıp altı il daha girdi bunun içine. Antalya, Bursa, İstanbul, Antep vs. Şimdi altıya çıktı izleme yaptığımız il sayısı ama bizce emniyet adına şunu söyleyeyim; yakın korumadansa elektronik kelepçe çok çok daha etkili.

Dalkır Kahveci, A.: Oturup bilgisayardan takip ediliyor değil mi?

Bayraktar, H.: Tabii 24 saat HSK'nın içinde denetimli serbestlik müdürlüğü var biliyorsunuz, orada bizim personellerimiz var dört arkadaşımız var. Dört vardiya halinde çalışıyorlar. 24 saat orada izleme yapıyor. Şu an yaklaşık 30-32 tane izleme cihazı takılı olan altı ilde şahıslar var.

Dalkır Kahveci, A.: Her il kendi içinde mi izleniyor?

Bayraktar, H.: Biz izliyoruz sadece. Sadece Ankara izliyor.

Dalkır Kahveci, A.: O kadar etkili bir şey mi kelepçe?

Bayraktar, H.: Tabii Türkiye'nin neresinde olursa olsun takip edilebiliyor. Hiç gördünüz mü elektronik kelepçe?

Dalkır Kahveci, A.: Hayır, görmedim.

Bayraktar, H.: Mağdur kadına, benim adaptörden daha küçük bir cihaz veriliyor. Şarj aleti veriliyor. Şüpheli cihazın da ayak bileğine onu rahatsız etmeyecek şekilde bir kelepçe takılıyor. Ona da bir şarj aleti veriliyor. Her ikisine de şarjlarını sürekli kontrol etmeleri yönünde tebligat yapılıyor. Bu tebligatı Denetimli Serbestlik Müdürlüğü yapıyor. Tedbir kararı çıkar. İlgili polis merkezlerine gider. Şahıslara tebligat yapılır. Şüpheli şahıs karakola davet edilir. Aynı gün aynı saatte denetimli serbestlik görevlileri de karakola gelirler. Polis merkezi amirliğinde bu cihaz takılır ve uygulamaya başlanır. Bu aile hakiminin verdiği kararda şu kadar metre yaklaşmayacak, örneğin 500 metre. Bu bizim izleme yapan arkadaşlarımız sisteme bunu girerler mahkeme kararını. Cihaz artık işleme başladığında 500 metre ile başlar. 500 metreden 499'a inse sinyal vermeye başlar. Bundan üç ay önce Eryaman'da şüpheli şahıs, cihazını bilerek şarj etmiyor. Mağdur kadın da oradaki bir AVM de temizlik görevlisi, arkadaşlarımız gecedan beri şüpheli şahıstan sinyal alamıyorlar. Gece vakti uyuyor sabit duruyor çünkü. En son bu nedir diye şüpheli şahıs arıyor, telefonu kapalı. Arkadaşlar şüphelenmiş. Mağdur kadını arayıp kendini güvenli bir bölgeye al deniyor. Akabinde 155 akabinde bölge ekibi, adam yaklaşmak üzereyken ki cebinde bıçağı, silahı, hazırlıklı öldürme amaçlı gitmiş. Anında alındı. Kadına yaklaşamadı bile. O kadar etkili bir sistem ki.

Dalkır Kahveci, A.: Ama biraz pahalı sanırım.

Bayraktar, H.: Pahalı olduğu söyleniyor ama ne kadar pahalı olursa olsun bir insan hayatından daha mı önemli.

Dalkır Kahveci, A.: Bence de öyle ama uygulanmama gerekçesi olarak bunu duymuştum.

Bayraktar, H.: Onu söylüyorlar ama

Dalkır Kahveci, A.: Öteki türlü takip etmek de zor. O zaman polisi evine göndermek vs. de masraflı işler.

Bayraktar, H.: Bakın şu da var. Polis en nihayetinde bir insan. Yakın koruma kararı uygulayan polis merkezi amirliklerine baktığımızda en fazla o kadının yanına üç tane polis görevlendiriyorlar. Onlar da 12/24 sistemine göre birer tane kadının yanında kalıyor. Düşünün 24 saat bu kadınla vakit geçiriyorsun. İnsansın. İster istemez lavabo, yemek, wc ihtiyacın var. Sigara kullanıyorsun. Gözden kaçırabilir.

Dalkır Kahveci, A.: Elektronik sistem varken...

Bayraktar, H.: Aynen öyle yakın koruma ciddi sıkıntı. Biz toplantılarda bunu dile getiriyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Zaten yakın koruma yanında öldürülen vakalar da var.

Bayraktar, H.: Var tabii. İstanbul’ da öyle bir vakamız var. İzmir’ de öyle bir vakamız var. Bunlar ciddi risk altında. Personel yeterli olsa yakın koruma kararını ikişer ikişer verelim. O da zor da özellikle sabaha kadar kadının kapısında yatıyor arkadaşlar. Çoğu polis merkezinde ekip arabası yok. Ekip ancak ivedi olaylara gidiyor. Kadına bağlanması gereken bir araç olması gerekiyor. Arkadaşlar rahat takip yapabilsinler. Bunlar bizim için büyük külfet. Ne isterdik, eğer sorunlara geçecek olursak toparlayalım; eğer 6284’ ün başına yani müracaat kısmında tedbir kararları çıkarılmasına ve takibine ve bitiş. İhlallerin yine biz içindeyiz. Şahsın barınmayla alakalı müracaatı olduğunda barınma yeri ile alakalı 3/1- a maddesine istinaden kaymakamlıktan ivedilikle bir tedbir kararı alıyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Sığınma evine yerleştirme olayını kaymakamlık mı yapıyor?

Bayraktar, H.: Normalde 3-1 a maddesine istinaden kaymakamlıklardan biz tedbir kararını alıyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: ŞÖNİM’ e gidilmiyor mu?

Bayraktar, H.: ŞÖNİM’ e gidiliyor zaten.

Dalkır Kahveci, A.: İlk olarak ŞÖNİM durumuna göre yüksek güvenli veya

Bayraktar, H.: Aynen öyle. Biz ne yapıyoruz. Kadın diyor ki “Benim kimseden şikâyetim yok fakat gidecek yerim yok.” O kadın polis amirliğine gelir, kadının GBT sorgulaması kimlik tespiti yapılır. 183’ e şahısla ilgili bilgi verilir. Akabinde hemen arkadaşlarımız alıyor kadını ŞÖNİM’ e teslim ediyor. Orası da işte kadının gerekli ne görüyorlarsa onların o kendi çalışmaları. Bu kimlik değişimi yapıyoruz dedik. Elektronik kelepçeyle alakalı eğer bizim gerçekten elektronik kelepçe uygulamasına girilsin dediğimiz vakalar varsa arkadaşlar ŞÖNİM’ e iki satır yazı yazıyorlar. Tedbir kararının altına koyuyorlar. Bu kadının, elektronik kelepçeyle izlenmesinin daha uygun olacağı sizin de tarafınızdan değerlendirilmesine diye gönderirler. ŞÖNİM ’in bununla ilgili bir komisyonu var. Kadınla iletişime geçerler. Oturup değerlendirme yaparlar. Eğer onlar da gerek görürse ŞÖNİM tarafından aile mahkemesine şu şahsın elektronik izlemesi yapılsın diye sunulur.

Dalkır Kahveci, A.: O zaman yine polisin bu konuda etkisi var. Yakın korumada da elektronik kelepçede de kararı vermiyorsunuz ama öneri ve teklifte bulunuyorsunuz ki bu da savcı ve hakim için etkili.

Bayraktar, H.: Tabii.

Dalkır Kahveci, A.: Şunu merak ettim, aile içinde ensest vakalarda ya da şizofren aile üyesinin tedavi görülmesi falan o tür uygulamalarda geçen savcımız “biz bakıyoruz aile içi şiddet bakıyor” dedi.

Bayraktar, H.: Şöyle söyleyeyim, açık açık konuşalım, emniyetin sesi olarak söyleyeyim ben size, tabiri caizse her şey. Kanun güzel çıkarılmış uygulamasında birçok bakanlık ve kurum için içine girmiş. Halk sağlığı müdürlüğü vs. ama hepsine bakınca burada bir kolluk kuvveti burada da dağılmış olan kurumlar var. Hepsinin gidiş yolu burada bizden geçiyor. Bunlar bizim için büyük sıkıntı aslına bakarsanız. Ben sağlıkçı değilim. Ben emniyet görevlisiyim. Ben asayiş ile sorumluyum.

Dalkır Kahveci, A.: Çocuğunun tedavisini bile savcılık kararı ile yaptırıyormuş. Çocuğum tedavi olmak istemiyor siz ettirin diyerek...

Bayraktar, H.: Yani, bunların kesinlikle ve kesinlikle çıkarılması gerekiyor. Sağlıkla alakalı maddelerin kesinlikle çıkarılması gerekiyor. Belki bu kanun maddesine konulduğunda şu düşünülerek konmuş olabilir. Adam madde bağımlısı ya da alkol bağımlısı, uyuşturucu bağımlısı . Adam bu bağımlılığı için aile parçalanıp gidecek. Biz bu maddeyi koyuyoruz bu şahsın tedavisi adına belki bu şekilde konuldu.

Dalkır Kahveci, A.: Eşi tedaviye zorlamak için.

Bayraktar, H.: Evet. En büyük sıkıntımız aslında şu: 6284 numaralı kanun o kadar çok kapsamı dışında kullanılıyor ki... Az evvel söylediğiniz vakaları biz çok sık yaşıyoruz. Ailenin madde bağımlısı ya da şizofren hastası çocuğu var. Ya da zihinsel bir sıkıntısı var. Anne baba kaymakamlığa, valiliğe her yere gitmiş.

Dalkır Kahveci, A.: Ekonomik olarak da güvencesi yok.

Bayraktar, H.: Aynen öyle. Ondan sonra bunu bir yerden duyuyor gidiyor savcılığa, savcılık ilgili aile mahkemesine göndereyim diyor. Mahkemeden tedbir kararı geliyor ki tedbiri isteyen çocuğun annesi. Uygulanacak şahıs 17-18 yaşında genç delikanlı.

Dalkır Kahveci, A.: Evet, istemiyorsa ne olacak?

Bayraktar, H.: Evet, yanlış bir uygulama biz bunu çok gördük. Umarım düzelir ve hakimlerimiz daha dikkatli kararlar verir. Yine söylüyorum onların işi de çok zor. Biz direkt şahıslarla muhatabız. Onlar şahısları görmüyor. Bir aile hakimimiz var, çok severim kendisini, dedim ki “ben empati kuran bir insanım. Sizin oturduğunuz koltukta kendimi düşündüğümde benim buram daralıyor. Sizin önünüze sadece dosya geliyor ve şahısları görmüyorsunuz. Olayın biz direkt içindeyiz ve bu yüzden ilk etapta biz konuşuyoruz.” Olay olmuştur. Büyük bir vaka olmuştur. Burada kadın bir şey konuşurken bir saat sonra “ben onu demek istemedim.” Yavaş yavaş kendine geliyor. Ona da “bir saat önce böyle dedin” diye sormak çok yanlış. Olayın sıcaklığı

Dalkır Kahveci, A.: Travma geçiriyor.

Bayraktar, H.: Evet. Mesela dediğim gibi çocuk madde bağımlısı. Savcıya gidiyor anne baba, savcı aile hakimine yönlendiriyor ve aile hakimi böyle bir tedbir kararı çıkarıyor. Tedbir kararlarının yüzde 85’ i böyle geliyor. Büyük bir rakam veriyorum. “Şahsın tedavisi için gereğinin yapılması” maddenin biri.

Dalkır Kahveci, A.: Zorla hastaneye mi yerleştireceksiniz.

Bayraktar, H.: “Şahsın evden uzaklaştırılması”... Şimdi bakın, evden uzaklaştırma maddesini oraya koyduğunuz an zaten 1-0 yenik başlıyorsunuz. Bu çocuk zaten tedaviye

muhtaç bir çocuk. Anne baba maddi durumu iyi olmadığı için böyle bir yola başvuruyor. Biz bununla çok karşılaşırız hatta bazen aile savcılarının kapısını çalıyoruz diyoruz ki “bakın böyle, böyle bir karar verilmiş ama bizim söylememiz ne derece doğru. Siz tanırıyorsunuz bir iletişime geçerseniz” Bazen gerçekten farkına varmadan böyle kararlar çıkabiliyor. Biz bunu fark ettiğimizde gidip hakime ya da hakimlerle görüşüyoruz. Böyle bir madde koymuşsunuz ama gözünüzden mi kaçtı der gibi çünkü özellikle madde bağımlılarında bu fazlasıyla ters tepiyor. Çocuğa diyorsun ki ben seni bu evde tutamam. Anne- baban seni bu eve aldığında ihlal etmiş olacaksınız ve ben işlem yapmam lazım.

Dalkır Kahveci, A.: Başka türlü tedaviye de nasıl zorlayabilirler o kararı vermeden?

Bayraktar, H.: Bununla ilgili çok farklı bir şey olması lazım. Bu işin içine bizim hiç girmememiz lazım. Bunlar il halk sağlığına...

Dalkır Kahveci, A.: Ben çok şaşırđım. Bu kanun kapsamında olduğunu savcıdan öğrendim ben de.

Bayraktar, H.: Evet, biz bu kanunu ciddi anlamda kullanıyor olabilse genelde. Ben kendi emniyetimiz açısından da söylüyorum. Bizim çok fazla eksikimiz var. Saha çalışmaları tamamen bizim fikrimiz. Seksen bir ilde ilk defa bunu biz yapıyoruz. Böyle olmayacak biz sürekli eğitim veriyoruz ama elimizde patlayan evraklar var. Nereye gidiyor bu iş. Ben buna altı senemi verdimse bir şeyler artık otursun yani. İki seneyi aşkındır ben bu kadroya eğitim veriyorum, çenemi patlatıyorum. ...6284 açılımına bakarsanız Ailenin Koruması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi. Sağlıkla alakalı giriyor. Bu tedbir kararı mahkemeden çıktığında normalde o maddeye istinaden Halk Sağlığı Müdürlüğüne de bu karar gidiyor. Eğer hakim, polis ya da kolluk refakatinde hastaneye sevki diye bir madde koyduysa o şekilde bizim refakat görevimiz var. Fakat daha pazartesi günü yaşadık. Karakollarımızdan biri aradı. Dediler ki “Biz 112’yi aradık. Onlar gelmedi. İl halk sağlığını aradık dediler ki, tamam bu tedbir kararları geliyor ama biz 112’ yi gönderemeyiz, Sebep? “Bizim öyle bir görevimiz yok.” Nasıl yok, 6284 içinde siz de varsınız. Bakın ben bütün notlarımı aldım, arabanın içinde. Ben İl Halk Sağlığı Müdürlüğü’ne atıfta bulunacağım. Sağlık Bakanlığı’na atıfta bulunacağım. Yani, uzun lafın kısası her şey dönüp dolaşıp polisin kafasında patlıyor. Bir şekilde polis ilgilenmeye mecbur kalıyor. Mesela göç idaresi, özellikle yabancı uyruklu kadınlarla alakalı mesela tecavüze uğramış bir kadının ifadesini biz polis merkezi amirliğinde arkadaşlarımız kesinlikle psikolog olmadan almamak için direniyorlar. Psikolog bulamıyoruz. Gece saatlerinde mesai saati sonrası diyeyim. Bizim mesai kavramı olmadığı için.

Dalkır Kahveci, A.: ŞÖNİM görevlendiremez mi, nöbetçi psikolog olması lazım.

Bayraktar, H.: Normalde ŞÖNİM’ in var. Umarım rayına oturur. Normalde ŞÖNİM ’in de durması gerekiyor. Yirmi dört saat esasına göre bir psikoloğunun bir çalışmacısının mutlaka durması gerekiyor.

Dalkır Kahveci, A.: ŞÖNİM kuruluş amacı da oydu 7/24 saat esası, Gelincik merkezi model olarak yapılmıştı.

Bayraktar, H.: Göç idaresinde mesela yabancı uyruklu kadınlarımız iki hafta önce yine karakolun birine yabancı uyruklu bir kadın getiriliyor. Kadının cinsel istismara uğradığı, tecavüz olup olmadığını da bilmiyor arkadaşlar. Çünkü kadınla iletişime geçemiyorlar. Yabancı. Göç İdaresi’ni aradık diyorlar. Akşam saat 9.00-10.00 telefona bakan kimse yok. Ama lafa geldi mi her kurum çok güzel çalışıyor. Göç İdaresi’ni arıyorsunuz. Bu kadın ne demek istiyor, başından ne geçti anlamıyor ki arkadaşlar. Bir İngilizce olsa çat pat anlayacaklar. Kadına Google dan çevire çevire translate ile. Arkadaşlar artık cep

telefonlarına dua ediyorlar. Biz karşımızda ne bir şey bulabiliyoruz Göç İdaresinden bir tercüman olsun vs. bununla ilgili bir çalışmacı bulamıyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Hatta kanunda kurumlar arası koordinasyon diye bir madde de var.

Bayraktar, H.: Hepsi var. ...Bizim kendi teşkilatımız da diyor... bu kanun çıktı. Boşanmalar hep vardı. Kasten yaralama hep vardı. Tehdit vardı. Hakaret vardı. Kadın kanunu kondu diyerek ortalığı veryansın yapmanın anlamı yok. Kanun maddeleri, yönetmelik çok açık. Düzgün uygulansa her kurum tarafında ve birkaç ciddi sıkıntılı maddesi var. Özellikle bunu söyleyeceğim, ısrarlı takip maddesi var. Şu an kaçınıcı madde tam hatırlamıyorum ama.

Dalkır Kahveci, A.: İsrarlı takip mağduru diye geçiyor.

Bayraktar, H.: Evet, bunun içine hiç aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadele ile alakası olmayan alacak verecek davasından birbirlerine...

Dalkır Kahveci, A.: O konuyu Zeynep Hanım ile de konuştuk. İsrarlı takip derken bir kadının kadına ya da erkeğin erkeğe değil, çünkü o şeye giriyor. Genel...

Bayraktar, H.: Cinsellikle alakalı mesela bakın,

Dalkır Kahveci, A.: Geçmişte bir sevgililik yaşanmışsa ya da isteniyorsa bu kanun kapsamından yararlanabilir. Bu şekilde konuştuk.

Bayraktar, H.: Şimdi şu var. Yani öyle bir şey yapılabilir. Kanun kapsamına eski eş, eski sevgili giriyor. Ama ısrarlı takip maddesini alacak verecek meselesi yüzünden husumeti olanlar, işin içine mafya dahi giriyor. Bu kadar...

Dalkır Kahveci, A.: Aslında ceza kanununun bir şeyi var. Telefonla rahatsız etme ile ilgili bir maddesi var. Ona girmesi, huzur ve sükunu bozmadan oraya

Bayraktar, H.: Aynen öyle.

Dalkır Kahveci, A.: Eğer geçmişte sevgililik yaşamayan ya da ilişki isteği olmayan iki kişi arasında başka sebeplerden dolayı bir takip olayı varsa bu kanundan yararlanmamalı.

Bayraktar, H.: Evet, bu ısrarlı takip maddesi bizim baş belamız oldu resmen.

Dalkır Kahveci, A.: Orada ısrarlı takipten kastı geçmişte bir ilişki yaşanmış. Bu lezbiyen, gay ilişkisi de olabilir. Belki bir gönül bağı. O maksatla konuldu aslında. Geçen Seren Serengil ve Gülben Ergen. İnanamadım ben. Aralarında problem oluyor. Bu kanun kapsamında uzaklaştırma uygulanıyor. Kanunu ihlal etti diye Seren Serengil üç gün hapiste yatıyor. Ne alaka? Bunlar aynı evi mi paylaşmış? Sevgili mi olmuşlar? Bu kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçu olabilirdi. Omuz atmış Seren Serengil. İhlal de o şekilde oluyor. Sen bu kanunu ihlal ettin. Bana yaklaştın sonra. Bunu bir tehdit olarak algılıyorsan genel hükümlere göre ceza kanununda tehdit ettiğini söylersin. Hakim uygun görüyorsa cezasını verir. Bu kanunla hiç alakası yok. Ben de ondan sonra düşünmeye başladım. Normalde diyordum neden olmasın, niye yararlanmasın diye, ayırım gönül ilişkisi olması. Kadın ya da erkek değil, o olmalı. Kişiler arası normal husumette uygulanmamalı.

Bayraktar, H.: Kesinlikle öyle çünkü her can güvenliğim yok diyen geldiğinde biz bile diyoruz ki "Sana biz can güvenliği ile alakalı ne yapabiliriz ki" yani elimizde kullanacak bir şey yok.

Dalkır Kahveci, A.: Bir aile konusu ya da kadına yönelik şiddet yoksa, kan davası var diyelim iki erkek arasında bu kanuna girmez.

Bayraktar, H.: İşte veriliyor. Sıkıntı orada.

Dalkır Kahveci, A.: O zaman hakim ve savcıya eğitim verilecek.

Bayraktar, H.: Bakın, biz bunu çok sık yaşıyoruz. On beş gündür özellikle dış ilçeleri geziyoruz. Dış ilçelerde 6284 çok fazla amacının dışına çıkmış. Dedik ki bu olmaz yani.

Dalkır Kahveci, A.: İstanbul'daki hakim bu cezayı bu uzaklaştırma kararını nasıl vermiş ben anlayamadım.

Bayraktar, H.: Değil mi...İşte çok büyük sıkıntılar var. Biz mecbur kalıyoruz. Gördüğümüz bir eksiklik olduğunda düzgün bir lisanla, akıl veriyor gibi olmasın diye anlatmaya çalışıyoruz. Bu sefer de şununla karşılaşıyoruz. "Ben bunu uygun gördüm ve verdim."

Dalkır Kahveci, A.: Sen bunu uygulayacaksın diyor.

Bayraktar, H.: Ama yanlış bir uygulama, yarın ben o uygulamayı yaparken şahsın başına bir şey geldi ve tut ki öldü. Sorumlu kim olacak. Birileri bir şekilde kendini kurtaracak, biz ne olacağız. Neresinden tutsanız sıkıntı. Müracaatı kolluk alacak. Şahıslarla kolluk ilgilenecek. Önleyici ve koruyucu tedbir kararını alacak vs.

Dalkır Kahveci, A.: Halbuki kararın çıkış amacı ve gerekçelerine bakılsa hiç onlar için çıkarılmadığı apaçık ortada.

Bayraktar, H.: Evet aynen öyle. Bir kere 6284 çıktı. Bunun geri dönüşü yok bir şekilde devam edecek ama biz bunu nasıl iyileştirip sadeleştirebiliriz. Evet, kadın cinayetleri çoğaldı. Kadın cinayetlerinin önüne nasıl geçeriz.

Dalkır Kahveci, A.: Bu kanun olmasına rağmen neden yine önleyemiyoruz?

Bayraktar, H.: Tabii, neden önleyemiyoruz ben söyleyeyim. Altı senedir sahasındayız. Biz Türk toplumuyuz. Örf ve ananelerle yaşayan insanlarız. Dolayısıyla bizim en okumuş erkeğimiz, en tepedeki erkek, okumuş, kültürlü erkek dediğimiz bile bakıldığında, tamam güzel konuşuyorlar. Kabul ediyorlar bazı şeyleri, tamam güzel bir şey yapıyor ama inanın ikinci ya da üçüncü olaydan sonra onlar bile kopuyor.

Dalkır Kahveci, A.: Hemen, ben erkeğim yaparım noktasına geliyor iş.

Bayraktar, H.: İsim vermiyorum. Üniversitenin birinde karı- koca ikisi de profesör. Öğretim Görevlisi Ankara'daki bir üniversitede. Altı ay biri, altı ay biri birbirlerinden uzaklaştırma istediler. Birbirlerine karşı ciddi anlamda kopukluk oluştu. Tamam, yapacak bir şey yok. Siz uzak duracaksınız. Yani hem şüpheli hem müşteki

Dalkır Kahveci, A.: Aynı anda mı her ikisine uygulanıyor?

Bayraktar, H.: Tabii aynı anda.

Dalkır Kahveci, A.: Ev boş kalıyor. Evde kimse oturamıyor.

Bayraktar, H.: Yani, hakim kimi şey yaparsa. Onların durumları iyiydi ekstra evleri varmış vs.

Dalkır Kahveci, A.: Aynı anda uygulanması da yanlış değil mi?

Bayraktar, H.: Kim isterse veriyorsunuz. Kanunun böyle de bir açıklığı var. Gelip eşinizden şikayetçi oldunuz ve tedbir kararı ile eşimin evden uzaklaştırılmasını istiyorum dediniz. Hayhay. Biz tedbir kararını çıkarır. Aile mahkemesine götürürüz. Ertesi gün eşinizi merkeze alırsız ki şikayetinize binaen ifadesini alalım. Diyoruz ki “Eşinizin isteği üzerine size tedbir kararı uygulatmamız gerekiyor. Bilginiz olsun.” “Öyle mi, ben de ondan şikayetçiyim, ben de istiyorum.” Pat bir de size çıkarıyoruz. Bunun kotası da yok. Kapıdan girene vereceksin diyor kanun.

Dalkır Kahveci, A.: Bu konuda bir genelge mi var?

Bayraktar, H.: Yönetmelik diyor ki can güvenliğim yok diyen herkese vereceksin.

Dalkır Kahveci, A.: Kadın erkek ayrımı var mı orada?

Bayraktar, H.: 6284 sayılı kanun kapsamına giren her vakada bunu vereceksin diyor.

Dalkır Kahveci, A.: Kötüye kullanım da çok fazladır.

Bayraktar, H.: Çok fazla dehşet derecede ama yönetmelikte şu olsun isterdim. “İlgili merkez tarafından ilgili kolluk tarafından şahıslarla alakalı düzenlenen raporların dikkate alınması” diye bir maddenin de olmasını isterdim. Neden isterdim çünkü bizim tuttuğumuz raporlar çok önemli.

Dalkır Kahveci, A.: Yani, kadının veya kocanın bunu kötüye kullandığını anladığınız anda bir açıkça belliyse. Peki şiddeti önlemede bu kanun ne kadar etkili?

Bayraktar, H.: Kanun hakkı ile kullanılsa belki bu oran yüzde 50 düşecek. Bizim toplumumuz için konuşuyorum. Uygulamaya gelince, uygulamayı yapacak olan personellerin kolluk adına konuşuyorum, personelin bu anlamda ciddi eğitim alıp branşlaşması gerekiyor çünkü biz her ne kadar eğitimleri fazla tutsak da eğitim alan personel yerinde sabit kalmıyor. Sürekli sirkülasyon var. Dolayısıyla bu işte uzmanlaşıyorsunuz.

Dalkır Kahveci, A.: Her karakolda bir aile içi şiddet bürosu var mı?

Bayraktar, H.: Her karakolda değil ama aile içine bakan adli bürolar içinde birer personelimiz var fakat bu bir personel de sadece aile içine bakmıyor maalesef. Birçok büroya daha bakabiliyor. Sadece bizim başlı başına karakolun aile içi personeli diye gösterebileceğimiz kişiler yok maalesef. Bununla alakalı biz Büro olarak kurulduk belki asayiş içinde ama belki biz karakollara nazaran bu anlamda bir tık daha üstteyiz. Sadece bizim konumuz 6284. O yüzden bu kadar fazla düşünüp şunu yapalım moduna giriyoruz ama işte karakollarda bu iş yürümüyor. Bugün aile içi şiddetten karakola gelen bir kadın eğer aile içi bir vaka ise evden apar topar çıkıyor. Çıkarken yanında çocuklarıyla geliyor. O çocuklar zaten evde bir travma yaşamış. Anne babayı o halde görmüşler. Karakola geliyorlar zaten polis dediğinde bütün vatandaş arasında, ben buraya girdim bana bir şey oldu diye kötü oldum. Çocuklar daha kötü oluyorlar. Karakol ortamı fiziki durumları yeterli değil. Burada bir kavgadan dolayı ifade alınırken burada bu kadın...

Dalkır Kahveci, A.: Aslında ŞÖNİM bu nedenle kuruldu. Dendi ki karakollarda, hastanelerde adliyelerde dolaşmanın şiddete uğrayan kadın. Tek elden takibi yapılısın.

Bayraktar, H.: Evet, maksat buydu belki ama maalesef uygulanamıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Çünkü onlar da pilot uygulamaları artıramadı.

Bayraktar, H.: Çünkü bir ilde tek ŞÖNİM olursa olmaz. İlçe bazında dağıtmaları lazım.

Dalkır Kahveci, A.: Evet büyük şehirlerde özellikle. Küçüklerde olabilir ama. Her ilçede bile yetmeyebilir. Çankaya ve Keçiören' de iki üç bile olabilir.

Bayraktar, H.: Evet, o da sıkıntı çünkü bizim diğer çalıştığımız asayiş olayı gibi değil aile içi olayı. Biz mesela eğitimlerde, Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Dairesi Başkanlığı Aile İçi Şiddet Suçları Şube Müdürlüğü'nün bize verdiği eğitimlerde aldığımız gibi biz de bir mağdurla şiddete uğramış kadınla nasıl ilgileneceksin, biz bunun tekniğini veriyoruz arkadaşlara. Bazen arkadaşlar ciddi anlamda diyor ki "Hocam sen ne anlatıyorsun, kime anlatıyorsun." "Arkadaşım haklısın, ben bunu sana anlatmakla mükellefim. Sen de bunu minimum düzeyde uygulamakla mükellefsin." Neden...

Dalkır Kahveci, A.: "Ben psikolog değilim, sosyolog değilim" diyordur. Ben iletişim bilmek zorunda değilim.

Bayraktar, H.: Aynen öyle. Şimdi biz trafik kazalarına bakıyoruz. Kavgaya yaralamaya, ıvıra zıvıra bakıyor. Yani karakol polis amirlikleri bütün şubelerin yaptığı işleri fazlasıyla yapıyor zaten. Dolayısıyla mağdur kadın zaten bir travma yaşamış. Karakola geliyor. Hiç tanımadığı başkalarına derdini anlatacak, anlatamadığı durumlar da oluyor. Kadın polise bile anlatamadıkları durumlar oluyor. Bu kadının yanında bir psikolog olması lazım. Ben bir psikolog olarak beni de eğiteceksin. Beni de tamir etmeniz gerekiyor. Ben de artık normal değilim. Ben derken emniyet adına konuşuyorum. Her türlü şeyi görüyorum. Aile içi ve kadına karşı çok çok daha farklı. Bu kadının yanında küçük çocuklar var. Büyük çocuk olanlar bu sefer babaya, polise bileniyor.

Dalkır Kahveci, A.: O zaman ŞÖNİM'lerin mutlaka artırılıp direkt içinde psikolog, sosyolog, polis memuru, avukatı olan, o da kadro meselesi tabii.

Bayraktar, H.: Kesinlikle. Nedir, ciddi bir çalışma yapılacaktır. Ankara adına konuşuyorum. Ankara' da şu an bir tane ŞÖNİM var bunun sayısının belki ona çıkarılması lazım ama sen buradaki personelini kilitleyeceksin. Polisi de kilitleyeceksin. Diyeceksin ki senin branşın artık bu. Sen bu konuda uzmanlaştın. Siz ifade alan kısimsiniz. Siz tedbir kararını uygulayan kısimsiniz. Siz şüpheli şahsın takibini yapacaksınız. Şimdi 6284 uygulama yönetmeliği diyor ki haftada bir mağdur şahsı ziyaret edeceksin. Niye şüpheliyle ben görüşmüyorum. Bakın, biz yaklaşık iki iki buçuk senedir, hep Ankara adına konuşuyorum. Şu var: Bizler şüpheli şahısla birçok karakolumuzdaki arkadaşımız bununla uğraşıyorlar. Örneğin, bu GBT kayıtlarına sık sık bakarız. Adamın 26 tane ayrı suçtan cezası var. Ceza evine girip çıkmışlığı da var. Dolayısıyla bu benim kendi vakamdı mesela. Altı yıl önce boşanmış bir çift. Adamın 26 ayrı suçtan cezası var. Üç dört kere cezaevine girip çıkmış. İki tane pırlanta gibi (4-5 sene önceydi) kız liseye gidiyor, oğlan üniversite sınavına hazırlanıyor. Anne çocuklarını alıyor. Burada kendi ayakları üzerinde durmak için bir el örgüleri stant açıyor. Çalışıyor kadıncağız. Her Perşembe Yenişehir Pazar'ı, biliyorsunuz Sosyete Pazarı diye geçiyor. Kadın orada stant açıp çocuklarını okutmaya çalışırken delme çatma bir ev kiralamış. Her hafta gittiğimde ağlıyordu kadın nasıl kurtulacağım diye "bırakın beni öldürsün." diyordu. Her hafta adam üşenmeden Haymana'dan sabahın köründe gelip kadının standını dağıtıp kadının buralarını kesip gidiyor. Her hafta yapıyor. Baktık olacak gibi değil. Altı aylık uzaklaştırma bitti. Bir altı ay daha derken iki seneyi aşkın süre bu kadının takibini yaptık ama İkinci altı aylık süreçte dedim ki bu böyle olmayacak. Kesin çözüm lazım. Uzaklaştırıyorsun olmuyor. Adam zaten manyak zaten Psikopat. İnanın üst taraması yaparken X ray ötüyor. Ayakkabısının altından meyve bıçağı.

Dalkır Kahveci, A.: Bu direkt karısını öldürme potansiyeli olan bir koca.

Bayraktar, H.: Tabii. Kafaya koymuş sen ölmeden rahat yok. "Ya geleceksin yanımda oturacaksın ya da ben seni öldüreceğim. Boşanma davasını boş bulunup kabul ettim ama geri geleceksin nikaha tekrar gireceksin ya da ben seni toprağın altına gömeceğim." Biz bu

adamlarla o kadar uğraştık ki inanım haftanın iki günü arıyorduk. Artık abi, kardeş muhabbetine giriyorsunuz. Benim işim mi ya Allah aşkına yani, “Abi , polis memuru Hülya, ne yapıyorsun?” “İyiyim çalışıyorum.” “Abi, gelsene bugün çiğ köfte yapıyoruz.”

Dalkır Kahveci, A.: Bir de onun psikolojisine göre.

Bayraktar, H.: Adam hakikaten manyak. Benim bu adamlarla muhabbetim ilk tebligattan sonra şu oldu: Yılbaşı gecesi saat 3.00 Evime yeni gittim. Telefonum çaldı. Zil zurna sarhoş. Dili dişine geçmiş. “Yarın sabah Sultan’ ı öldürüp cesedini senin karakolun kapısına atacağım.” dedi bana.

Dalkır Kahveci, A.: Sizin kanalınızla tehdit ediyor.

Bayraktar, H.: Tabii direkt. Size yemin ederim. Bir de bizim psikolojimizi düşünün. İlk dönemler haberlerde televizyonda kadın cinayeti çıkıyor, Allah’ im ne olur benim mıntıkamdan çıkmasın. Bu çok kötü bir şey.

Dalkır Kahveci, A.: Benim kapımı kıran şahıs tehditten altı ay ceza evinde yattı. Hakim ertelemedi. Cezaevinden sonra tekrar beni aradı. Yani ıslah olmuyor. Ben kendim bir psikoloji geliştirip ona karşı artık

Bayraktar, H.: Mecbur kalıyorsunuz çünkü.

Dalkır Kahveci, A.: Bir daha yatsa yine hasım olacağız. Ben bunu güzellikle çözmek zorunda kaldım.

Bayraktar, H.: Biz de onu yapıyoruz.

Dalkır Kahveci, A.: Diğer söyleşi yaptığım yetkililerde erkekler için de sığınmaevi olması gerektiği yönünde öneri geliştirdi. Bu konuda siz ne düşünüyorsunuz?

Bayraktar, H.: Evden uzaklaştırılan ve gidecek yeri olmayan erkek şahıslar için erkek konukevleri açılırsa ve burada şahıslara öfke kontrol çalışmaları yapılırsa çok daha etkili olacağını düşünüyorum.

(EK.1/L)
AYHAN AY – Ankara Adliyesi Aile İçi Şiddet Büro Savcısı
Ayşegül Dalkır Kahveci
08 Mart 2018

Dalkır Kahveci, A.: İlk müracaat savcılığınıza hangi birimlerden geliyor?

Ay, A.: Her türlü yazılı sözlü ihbar, şikayet alınabiliyor. Bakanlık, hastane, okul idaresi gibi kamu kurumlarından da ihbar gelebiliyor. Diğer suçlar için müracaat savcılığına bu Kanun kapsamında olan suçlar için direkt Aile İçi Şiddet Bürosu'na müracaat edilebiliyor. Jandarma ve polis karakollarına gelen ihbar ve şikayetler de alınıyor. Kolluk müracaatında tüm işlemler yerine getirilir. Kolluk tedbir kararı uyguladığımda aile mahkemesi onaylıyor. Diğer tedbir kararları da savcılık kararı ile talep edilebiliyor. Savcılıktan kolluğa delil toplama için dosya gidebiliyor. Kolluğa yazılı ya da acil durumlarda sonradan yazılı hale getirilmek üzere sözlü talimat da verilebiliyor.

Dalkır Kahveci, A.: İnfaz uygulaması nasıl oluyor?

Ay, A.: Aile Mahkemesince verilen tedbir kararlarının yerine getirilmesi bu büronun görevi. ŞÖNİM'le irtibat halinde çalışılıyor. Tedbirlerin uygulanmasında yakın koruma veya elektronik kelepçe ancak yüksek risk altındaki kırılabilir gruplara uygulanıyor. Türkiye'de tahmini 30 elektronik kelepçe var. Çok pahalı bir uygulama olduğu için risk derecesine göre uygulanıyor. Yakın koruma ve elektronik kelepçe masraflı uygulamalar olduğu için uygulanamıyor. Tüm tedbir kararları ŞÖNİM'e iletiliyor. Tedbirler için ŞÖNİM'den talepte de bulunulabiliyor. Tedavi amaçlı tedbir talebi istendiğinde de karar Aile Mahkemesi'ne gönderiliyor. Tedavi tedbiri uygulanıyor. Aile bireyi şizofren vs. ise hasta tedavi olmak istemezse zorla tedavi yok. Uyuşturucu bağımlısı ya da alkol bağımlısı veya akıl hastalığı için hasta isterse uygulanabiliyor, vasisi varsa vasi onayı ile uygulanıyor. Aileler polis zoruyla tedavi edilmelerini istiyor ancak bu mümkün değil.

Dalkır Kahveci, A.: Savcılığınız sadece 6284 sayılı Kanun kapsamı ile mi yoksa TCK'daki aile içi şiddet vakaları ile de ilgileniyor mu?

Ay, A.: Aile içi şiddet bürosu görev alanına giren kişiler:
Aynı veya ayrı çatı altında yaşayan eş ve çocuklar
Aynı çatı altında yaşayan ve birlikte oturmak iradesi ile hareket eden kan ve sıhrî hısımlar ile
evlilik birliği sona ermiş eşler
Aynı evi karı koca ilişkisi gibi paylaşanlar (eşcinsel birliktelikler-henüz müracaat yok)
Temel ölçü bir süre de olsa aynı evi paylaşmış olmak
İsrarlı takip mağduru soruşturması da gelebiliyor.

Dalkır Kahveci, A.: TCK 123/1 'i uygulayacak olan büro genel mi yoksa bu büro mudur?

Ay, A.: İhtilaf olursa başsavcı vekilleri çözüyor. Ayrıca aile bireyleri nerede olursa olsun bu büro bakıyor. Kayın hısımlığı halinde aynı çatı altında iseler bu büro farklı çatı altında iseler genel bürolar bakıyor. Genel olarak çekirdek aile ile ilgileniyor.

Dalkır Kahveci, A.: Büronun görevine giren suçlar nelerdir?

Ay, A.: TCK.106.madde- Tehdit,
- TCK.107.madde Şantaj,
- TCK.123/1.madde- Huzur ve sükunu bozma suçları,

- TCK125.madde-Hakaret,
- TCK.86-87.madde-Kasten yaralama,
- TCK.81-82.madde- öldürme suçları(Başka bir savcı nöbetinde ölümlü olay meydana gelirse ilgili savcı ilk işlemleri yerine getiriyor. Otopsi, ölü muayene tutanağı, olay yeri inceleme,tutuklama gibi.Sonra bu büroya dosya devrediliyor) .
- TCK.151.madde-mala zarar verme,
- TCK.148.madde- yağma suçları,
- TCK.102- 103. Maddeler –cinsel saldırı ve cinsel istismar suçları – Mesela Suriye’li gelinler hastaneye gittiğinde hamile ise ve 15 yaşın altında veya 15- 18 arası yaşta ise hastane olayı ihbar ediyor. 15 yaşı doldurmuşsa ve 18’den küçükse cinsel ilişki konusunda rızası varsa ve şikayetçi değilse takibat yapılmıyor. Rızası yoksa ya da kendi isteği ile olsa da şikayetçi ise takibat yapılıyor. 15 yaşın altında ise rızası olsun ya da olmasın kamu davası açılıyor.
- TCK.105.madde – cinsel taciz suçu Cinsel taciz suçunda ise genelde çocuğun en yakınındaki kişi (baba, kardeş, öğretmen, yönetici gibi) suçlu oluyor.
- TCK.232.madde- Kötü muamele suçu
- TCK.116.madde- konut dokunulmazlığını ihlal – (Daha çok ayrılan eşler ve ısrarlı takip mağdurlarına karşı işleniyor)
- TCK.227.madde- Fuhuşa teşvik
- TCK.229.madde – Çocukları dilendirme suçu
- TCK.226.madde- Müstehcenlik suçu
- TCK.96.madde- Eziyet suçu
- TCK.233.madde Aile hukukundan kaynaklanan yükümlülükleri ihlal suçu
- TCK.234/1-2.madde ,Çocuğun kaçırılıp alıkonulması suçu.Velayet kendisinde olmayan eş tarafından işlenen suçtur. Yaptırımının daha caydırıcı olması gerekirdi.

6284 sayılı Kanun gereği verilen tedbirin ihlali halinde zorlama hapsi talebiyle kolluğa, savcılığa ya da aile mahkemesine şikayet edilebiliyor. Zorlama hapsi kararını aile mahkemesi verebiliyor.Savcılık suçu aile mahkemesine ihbar ediyor. Suç işleyen 18 yaşın altında ise suça sürüklenen çocuk olarak adlandırılıyor ve Çocuk Bürosuna gönderiliyor.

Dalkır Kahveci, A.: Şikayet ve ihbar olmadan savcılık resen harekete geçebiliyor mu?

Ay, A.: Evet. Mesela öğrenci öğretmenine bir olayı anlatırken aile bireylerinden birinin kendisine şiddet uyguladığını söylediğinde bu durum savcılığa ihbar edilirse savcılık harekete geçebiliyor. Bazen de akrabalardan biri mesela anne ya da baba kızının darp edildiğini veya alıkonulduğunu bildirdiğinde şikayeti alınmıyor ve değerlendiriliyor.

(EK.1/M)
ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Ankara Bölge Adliye Mahkemesi
1. Hukuk Dairesi Başkanı
Ayşegül Dalkır Kahveci
27 Şubat 2018
(Süre : 48 Dakika)

Dalkır Kahveci, A.: Sayın Zeynep Öksüzoğlu, Ankara BAM 1. Hukuk Dairesi Başkanımız, Şimdi 6284 sayılı kanunun aslında çok güzel olduğu fakat uygulamada sorun yaşandığı söylendi şu ana kadar yaptığım mülakatlarda. Siz de yıllardır aile mahkemesinde görev yapmış biri olarak bu konuda neler söyleyeceksiniz?

Öksüzoğlu, Z.: Uygulamayla ilgili sıkıntılar var. Mahkeme süreci ile ilgili sıkıntılar var. İnfazda sıkıntı var. Pek çok alanda sıkıntı var. Bir kere 6284 hakimlerin üzerine çok büyük yük getirdi aile mahkemesi hakimlerine çünkü ben Ankara Adliyesi'nde çalışırken günde en az üç tane 6284 koruma kararı verdim. Ankara adliyesi yılda on bir bin civarında 6284 kararı veriyor. Çok fazla sayıda. Tabii infaz da sorun.

Dalkır Kahveci, A.: Aslında sadece 6284 ile ilgilenen bir aile mahkemesi olabilir mi?

Öksüzoğlu, Z.: O konuda da çalışılıyor aslında. Bir ara gündeme geldi. Tedbir mahkemeleri. En az iki tane kurulması. Birinin yaptığı itiraz var çünkü itiraza tabi, diğerinin bakması konusunda gündeme geldi. Hatta Adalet Bakanlığı'nın da bu konuda çok çalışması var. Matra Projesi vardı mesela kadına yönelik şiddet ile ilgili. Yurtdışı programlar da yapıldı. Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü'nün. Mesela İspanya' da var aile içi şiddet mahkemeleri. Ziyaret de etti arkadaşlar, raporlandı da bu ama sonra beklemeye alındı sanırım. Düşüldü konuşuldu aslında fikir olarak ileri sürüldü ama. O da olabilir ama bazı hakimler ona karşı çıktı çünkü rutinleşir dendi, sıradanlaşır dendi. Artıları eksileri olan bir uygulama bence o.

Dalkır Kahveci, A.: Bir anda aklıma geldi benim de düşünmemiştim daha evvel ama.

Öksüzoğlu, Z.: Olabilir tabii o da olabilir, tedbir mahkemeleri olabilir. Sadece şeyle ilgili değil.

Dalkır Kahveci, A.: Nafaka için

Öksüzoğlu, Z.: Yok, tedbir nafakası olmaz da Çocuk Koruma Kanunu'nda da alınması gereken acil tedbirler de var. Çocuklar için alınması gereken acil tedbirler de var. Adalet Bakanlığı düşünüyor bunu. Toplantılarda zaman zaman konuşuluyor ama bunların alt yapısını hazırlamak lazım. Çok kolay şeyler değil bunlar.

Dalkır Kahveci, A.: Ama aile mahkemesi hakimi bir taraftan dosyayı diğer kararı verecek boşanmaya bakıyor diğer konulara bakıyor, bu da ayrı bir dava gibi yürüyor.

Öksüzoğlu, Z.: Avukatlar belki bunun çok farkında değil 6284 ile ilgili ben mesela Ankara'da 12 yıl aile mahkemesi hakimliği yaptım. Bu kanun yürürlüğe girdikten sonra biz Kızılay'a gidemedik. Her an tedbir kararı geliyor. Hemen 24 saat içinde karar vermek zorundayız. Mesela Ankara hakimleri, bence çok güzel uygulama yaptı. Kanun ilk çıktığı zaman biz bütün ilçe emniyet müdürlerini çağırıp toplantı yaptık. Aile içi şiddet konusundaki savcı arkadaşlarımız ile birlikte biz onlardan ne istiyoruz kısmını anlattık, onlar bizden ne istiyor kısmını konuştuk ve süratli yürüdü Ankara Adliye'sinde bu işler hatta hız kazanmak çünkü tüm tedbir kararlarını boşanma davasına bakan hakim verir. Kolluktan geleni, ona gelecek Uyar' tan bakacaksınız, başka mahkemede boşanma davası var. Ona göndereceksiniz, zaman kaybı. Dışarıda bir kadın öldürülebilir. Biz bunu kime gelirse o baksın, boşanma davasına göndermesin diye ilke karar aldık. Uzun zaman da uyguladık

şimdi uyguluyorlar mı bilmiyorum. Yani, Adalet Bakanlığı bu konuda çok eğitim yapıyor. 6284 dersleri var Adalet Akademisinde. Ayrıca meslek içi eğitim de var. Ben yıllardır o toplantılara gidiyorum. Sunum yapıyorum. Aile Bakanlığı AB Bakanlığı ortak çalışmaları oldu. Hepsine gittik. Tüm aile mahkemesi hakimlerine Dünya Nüfus Fonu (UNFPA) UNİCEF' in şeyi var. Meltem Hanım var başında. Meltem Ağduk var. Mesela onlar aile mahkemesi hakimlerine 6284 eğitimi, hatta 4320 eğitimi verdiler. 6284 sonradan çıktı. Aslında Adalet Bakanlığı bu konuda çok ciddi bir şekilde çalışıyor hakimlerin eğitimi konusunda. Hata yapılmıyor mu, yapılıyor kesinlikle.

Dalkır Kahveci, A.: Hatta polislere de verildi diye biliyorum.

Öksüzoğlu, Z.: Polislere, din görevlilerine verildi. Tahminimce 40 bin polise, 20 bin din görevlisine verildi. UNİCEF çalışıyor hala onlarla çalışıyor bildiğim kadarıyla. Şiddetin azalmasıyla ilgili dersler var. Benim dün yine dersim vardı. Tabii eksikler var. Mesela ŞÖNİM' ler her yerde kurulmadı. Birlikte çalışmamız gerekiyor.

Dalkır Kahveci, A.: Biraz daha devlet dairesi gibi, 7/24 çalışıyor mu çalışmıyor mu emin olamadım. Gelincik projesi model alınmıştı.

Öksüzoğlu, Z.: O aşamasını bilemiyorum ama mesela elektronik kelepçe uygulanmasına panik butonu denildi vazgeçildi. Elektronik kelepçe dendi, kamuoyuna yansıdı, uygulanıyor ama Ankara' da sanırım sadece 6 tane var.

Dalkır Kahveci, A.: Bütçe yetersiz dendi. Ben sordum. Pahalı bir uygulama sanırım.

Öksüzoğlu, Z.: Adalet Bakanlığı, Aile Bakanlığı' na bu işi öğretmek için pilot uygulama bir 6 tane tahsis etti denetimli serbestlikten. Onlar da eğitimini alıp ki Adalet Bakanlığı sistemini kullanıyorlar. Yani, onlar çoğaltılabilir.

Dalkır Kahveci, A.: Kanun ilk çıktığında ben böyle her şiddete uğrayan kadının yanına fiziki koruma, polis memuru verilecek zannettim ama...

Öksüzoğlu, Z.: Ama imkanı yok bunun. 300 bin tane tedbir verdiğiniz bir yerde 300 bin polisi ona tahsis edemezsiniz, mümkün değil ki en az üç polis olması lazım vardiyalı oldukları için. Zaten yakın koruma her zaman çok da korumuyor. Belli vakalarda vermek lazım çünkü yanında bir kadın bir adamla dolaştığında o adamın senin yanında ne işi var diye tahrik sebebi de olabiliyor. Tahrik demeyelim de kıskançlık. Bu kanundaki en büyük eksiklik ki kanunda hüküm var. Ben Almanya ve Hollanda uygulamasında gördüm özellikle, şiddetin tekrarını önlemek en büyük amaçlarından biri. Olan bir kere olmuş zaten. Onunla ilgili ceza veriyorlar ama tekrarını önlemek çok önemli ki 6284' te var. Destekleyici tedbirler var. Koruyucu ve önleyici tedbirler var deniyor. Ben bu kanunda çok çalışan birisi olarak aslında destekleyici tedbirler var, hem şiddet uygulayana, hem de mağdura. Mesela öfke kontrolü, meslek edindirme kursları, maddi destek, bunlar destekleyici tedbirler. Bunların iyi işletilmesi lazım. Bunu yapacak olan Aile Bakanlığı çünkü kanunun sahibi Aile Bakanlığı.

Dalkır Kahveci, A.: Adres değiştirme, kimlik değiştirme, estetik falan bunlar da aslında getirilmişti ama uygulamada onlar.

Öksüzoğlu, Z.: Şimdi şöyle bir uygulama var. Kimlik değiştirme yapıldı. Sayı açıklanmıyor resmi olarak korunmayı sağlamak açısından ama mesela o konuda Tanık Koruma Kanununa atıf yapılıyor. Bir yönetmelik çıkması lazım bence çünkü aydınlatılmış rıza var orada kimlik değiştirmede. Aydınlatılmış rızayı kimin alacağı belli değil. Ne olduğu belli değil. Kimlik değiştirenin mesela psikolojik destek de alması lazım. Kimlik değiştirme sonuçlarının ona anlatılması lazım. Kimlik değişince başkası olacaksınız.

Dalkır Kahveci, A.: Her yerde kendini ispatlamak zorunda kalacak.

Öksüzoğlu, Z.: Başka bir insan olacaksınız. Bunun anlatılması lazım ve hala bu konuda yönetmelik çıkmadı. Bence kesinlikle çıkması lazım. Ben bir kimlik değiştirme dosyamda, Tanık Koruma Kanunu'nda görev MİT'in. MİT' e yazdım mesela ben bunun kimliğini değiştireyim mi böyle bir talep var. Bu konuda araştırma yapılmalı. Benim görev tanımında böyle bir şey yok dedi MİT. Orada bir açıklık var.

Dalkır Kahveci, A.: **O halde kimin görev tanımında var.**

Öksüzoğlu, Z.: Hakimlerin sırtına kalmış durumda mesela aydınlatılmış rıza. Ama herkesin de onu algıladığını düşünmüyorum. Ne ŞÖNİM'lerin ne de hakimlerin algıladığını düşünüyorum. Bence kanunda yanlış bir şey var. Eleştiriyorum da. Mesela, koruyucu tedbir alınırken delil belge aranmaz, önleyici tedbir kararları geciktirilmeksizin verilir. Kimliğini değiştirirken, aile konutu şerhi koyarken, iş yeri değiştirirken siz nasıl delil belge aramayacaksınız. Kimliğini değiştirmek için sizin diğer tedbirlerin yetersiz olması lazım. Tüm tedbirlerin alınmış, yetersiz olması lazım ve gerçekten hayati tehlike olup olmadığını araştırmanız lazım. Kanunda böyle bir hüküm var. Bence ters yazılmış bu. Önleyici tedbirlerde işte evden uzaklaştırma, şiddet, tehdit, hakaret onlarda delil aranmaksızın karar verilmesi ve geciktirilmeksizin verilmesi lazım. Siz kimlik değiştirirken nasıl delil belge aramayacaksınız. Aydınlatılmış rızanın bir kere tanımı yok. Bu iş hakime düşüyor. Hakimin en azından o kişiyi çağırıp dinleyip uzmandan rapor alması lazım. Bu da işte dosyayı delillendirmek demek. Zaman gerektirir. Çok önemli bir şey, kimlik değiştirmek. Hem hakim için önemli, hem de kimliğini değiştirdiğiniz insan için önemli karar.

Dalkır Kahveci, A.: **Biraz istisnai uygulanıyor sanırım. Ben hiç rastlamadım şimdiye kadar.**

Öksüzoğlu, Z.: Ben bir kaç tane verdim. İstisnai değil uygulanıyor aslında. Estetik operasyonla ilgili de İzmir' de bir karar verildiğini duydum. Mesela iş yeri değişikliği kötüye kullanılıyor. Tayin yaptırmak için kullanıyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: **: Hiçbir delil ve belge aranmamasının kötüye kullanımları da oluyordur diye ben düşünüyorum.**

Öksüzoğlu, Z.: Kötüye kullanılıyor. Kesinlikle kullanılıyor ama bir tane can her şeyden önemli. Ben ders anlatırken de söylüyorum. Biz hakim olarak bir karar verirken dosyadaki delillere göre karar veririz ama bunda öyle yapmıyoruz. Bunda parmak kesilmiş kan akıyor. Biz bu kanı durduracağız. Can güvenliği her şeyden önemli. Haklı ya da haksız diye araştırmayın. Siz kendini tehlikede hissetmesi halinde bile bu tedbir kararını vermek zorundasınız. Verin.

Dalkır Kahveci, A.: **Ki sadece fiziksel şiddet de aranmıyor. Psikolojik, ekonomik şiddet de...**

Öksüzoğlu, Z.: Kesinlikle ama mesela yanlış uygulanıyor. Mesela sanatçıların birbirine koruma kararı hapis verildi. Yanlış. Olmaz onda. Kanunun ruhuna aykırı. İki kadının birbiriyle kavgasında vermek.

Dalkır Kahveci, A.: **Evet, onu ben de anlamadım. Gülben Ergen ile Seren Serengil' in kavgasında vermek.**

Öksüzoğlu, Z.: Yani orada bir şey olacak. İki kadın arasında bir ilişki varsa, yani İstanbul Sözleşmesi bu kanunun ruhu, bu kanunun ruhunda bir bağlantı, bir beraberlik olacak. Genel hükümlere göre soruşturulması gereken bir şey o.

Dalkır Kahveci, A.: **Bana omuz attı diyor. Neden sen bana omuz attın, ben sana tedbir kararı aldırıştım.**

Öksüzoğlu, Z.: O genel hükümlere göre değerlendirilmeli. Bu kanun ruhuna aykırı bence. Mesela İstanbul'dayken bir arkadaşım dedi ki mafya üyelerini birbirinden koruyoruz ısrarlı takip. Yani ısrarlı takip o değil. İsrarlı takipte arkadaş olmak için, eş olmak için, beraber olmak için bir ilişki illa ki kadın- erkek değil, bir sevgililik ilişkisi olması için bir takip olması lazım.

Dalkır Kahveci, A.: Yani iki gay arasında da olabilir.

Öksüzoğlu, Z.: Tabii eşcinsel ilişkilerde de uyguluyoruz bu kanunu.

Dalkır Kahveci, A.: Duygusal yakınlık olacak o halde.

Öksüzoğlu, Z.: Yani yanlış,ama tabii kanunun şeyi yok.

Dalkır Kahveci, A.: **Kişilerin huzur ve sükûn bozma suçu var ceza hukukunda onunla karışıyor belki. Aslında orada da yer alıyor.**

Öksüzoğlu, Z.: Ama o genel hükümlere göre, soruşturmaya engel değil ki bu kanuna göre. Kanunun hatalarından biri, kolluk tedbir alabiliyor savcı alamıyor. Kolluğun amiri savcı, bu kanunda savcı sadece infazı yapıyor. Savcıya direkt gelmiş olabilir, kolluğa gitmeden, savcı kolluğa gönderiyor. Tersten işliyor. Savcının da bu tedbirleri alması ve mesai gününde aile mahkemesinden talep etmesi lazım.

Dalkır Kahveci, A.: **Savcının da görevi var diye sanki.**

Öksüzoğlu, Z.: Savcının görevi var ama savcı kendisi 5. Maddede sayılan a-b-c-d dekileri kolluk alabiliyor ya gecikmesinde sakıncalı bulunan hallerde, savcı alamıyor.

Dalkır Kahveci, A.: **En yakın mülkiye amiri de verebiliyor.**

Öksüzoğlu, Z.: Ama savcı veremiyor. Savcı yok burada. Mesela o konuda sıkıntı var bence.

Dalkır Kahveci, A.: **Acaba karakola ulaşmak savcıya ulaşmaktan daha kolay diye mi düşünüldü.**

Öksüzoğlu, Z.: Ama savcıya da direkt gelmiş olabilir.

Dalkır Kahveci, A.: **Evet, doğru, savcı karakola yönlendirilecek o zaman.**

Öksüzoğlu, Z.: Git karakoldan koruma kararı al, sonra şey talep et. Kendilerinin önüne gelen soruşturmada kovuşturmada bizden talep ediyorlar ama o geçici tedbiri alamıyorlar 5/1 a-b-c-d dekileri savcı alamıyor. Kolluk alıyor. Jandarma, sahil güvenlik alıyor ama savcı alamıyor.

Dalkır Kahveci, A.: **Bu nakdi yardım kısmında da mülki amiri uygulayabilir diyor ama ben ona da rastlamadım galiba. Bakanlık bütçesinden.**

Öksüzoğlu, Z.: Yok yapılıyor. Bakanlık bütçesinden karşılanıyor onlar. Destek sağlanıyor eğer geçimini sağlayacak bir şey yoksa. O yapılabilir. Mesela aslında bu kanun hükmünce verilen kararlar altı ay süreyle geçerlidir diyor. Kimlik değiştirmeyi altı ay için mi yapacaksınız mesela, en büyük sıkıntılardan biri o.

Dalkır Kahveci, A.: **Evet, ömür boyu değiştirecek artık. Kalıcı.**

Öksüzoğlu, Z.: Bana geldi öyle bir tane kimlik değiştirmiştım. Altı ay sonra vatandaşlık genel müdürlüğü dedi ki süre bitti ben ne yapacağım.

Dalkır Kahveci, A.: **Ömür boyu da altı ayda bir yenilemek. Sanki suçlu olur.**

Öksüzoğlu, Z.: İşte kanunun sıkıntıları var. Kanun güzel bir kanun, kadınları ve şiddet mağdurlarını korumak için getirilmiş bir kanun, kapsam geniş ama 4320’de sadece resmi nikahlı eşler korunuyordu ama bu kapsam çok geniş.

Dalkır Kahveci, A.: Orada tedbir, kanunda sayılmadığı halde hakim de bazı tedbirleri uygulayabiliyor sanırım.

Öksüzoğlu, Z.: 6284’te mi?

Dalkır Kahveci, A.: Birkaç gün önce karşılıklı davamız olan bir avukat hanım, bana çok tuhaf geldi. Kocanın kalan tüm eşyalarını istiyor. Yoksa 6284 ile alırsınız. Ne alaka dedim.

Öksüzoğlu, Z.: Alabilir, şöyle eşyalar değil de kişisel eşyaları.

Dalkır Kahveci, A.: Kişisel eşyalara dokunmaması diyor sanki kanun.

Öksüzoğlu, Z.: Şöyle, mesela temmuz ayında uzaklaştırma kararı verildi. Şu an eve giremiyor ama paltosunu çizmesini alacak eşi de vermiyor. O kapsamda uzaklaştırma verilmiş oraya yaklaşamaz. Mahkeme kişisel eşyalarını alması konusunda tedbir kararı verebilir.

Dalkır Kahveci, A.: Uygulaması nasıl olacak?

Öksüzoğlu, Z.: Kolluk eşliğinde kişisel eşyalarını, ayakkabı, elbise, kitap, gitar vs. kadın mesela ailesinin yanına gitmiş. Bebeğin eşyaları var. Onları alabilir. Ev eşyası değil. Zati eşyaları olur alabilir. Veriyoruz da zaten uygulamada talep olursa.

Dalkır Kahveci, A.: Ya da diyelim ki baba diplomat, çocuğun pasaport çıkarması gerekiyor yurt dışına gitmesi için ya da annenin ve babanın diplomat olması, tabii diplomatik pasaportun bir ayrıcalığı var. Bu 6284 ile sağlanabilir mi?

Öksüzoğlu, Z.: Sağlanabilir. Diğer tedbirler diyor.

Dalkır Kahveci, A.: Öyle dediği için...

Öksüzoğlu, Z.: Mesela genelde şey veriyorduk. Lojmanı boşaltmaması, elektrik su aboneliklerini kapatmaması ya da kirayı ödemesi, ya da benzer, farklı kararlar da uygulandı. Medyaya da yansıdı. Mesela bir tanesinde, ben bunu derslerde de anlatıyorum. “Ben karımı seviyorum, karımı dövdüğüm için özür dilerim” diye boynuna yazı astırdı bir hakim ve küçük bir ilçede dolaştırdı.

Dalkır Kahveci, A.: Ne kadar güzel.

Öksüzoğlu, Z.: Bence çok kötü, çünkü öfkeyi arttırır. Küçük bir ilçede o şiddet uygulayan için bu onur kırıcı bir şey ve şiddeti arttırır bence. Verdiğiniz tüm cezaların bile insan haklarına aykırı olmaması lazım. Mesela çok sansasyonel olay oldu.

Dalkır Kahveci, A.: Bu sergileme olayı gibi.

Öksüzoğlu, Z.: Evet, sergileme... Televizyonda...

Dalkır Kahveci, A.: Dar ağacına asıp bir ay orada kalması gibi.

Öksüzoğlu, Z.: Şey oldu mesela, televizyonlara çıktı. Dişini fırçala, banyonu yap, annenin evine kısa süreli git diye tedbir kararı verdi Ankara’ da bir arkadaş.

Dalkır Kahveci, A.: Bunun takibi nasıl olacak?

Öksüzoğlu, Z.: Yanına polis verecek herhalde hakim arkadaşım. Mesela yanlıştı.

Dalkır Kahveci, A.: Uygulanabilir olması lazım.

Öksüzoğlu, Z.: Yanlış yani, bir kere karşı taraf için onur kırıcı. Kişisel bakımını yapmama boşanma sebebidir ama 6284 ile ilgili böyle bir karar veremezsiniz.

Dalkır Kahveci, A.: Bu yemeğe götürme falan, çiçek alma o tür kararlar?

Öksüzoğlu, Z.: O olabilir ama

Dalkır Kahveci, A.: Ayda bir yemeğe götüreceksin eşini...

Öksüzoğlu, Z.: Olabilir belki ama daha ıslah edici şeyler olmalı daha çok. İşte bence 6284 ün en eksik ayağı.

Dalkır Kahveci, A.: Kocalar da yararlanabiliyor. Yararlanması için engel yok ama

Verdik. Erkeklerin lehine de verdik ama şiddete uğrayanların %88 i kadın. %6-7 çocuk. Erkek az. Gerçi ben erkeklerle ilgili istatistiklerin doğru olmadığını düşünüyorum çünkü utanıyor erkekler. Daha çok psikolojik şiddete maruz kalıyor. **Öksüzoğlu, Z.:** Erkekler hakkında da uyguladık. Verdim ben bir sürü. Duruşmadan kadını zor çıkardık. Sürekli adama saldırıp duruyordu. Erkek lehine koruma, tedbir kararı verdim 6284 ile.

Dalkır Kahveci, A.: Kolluk ve uygulama kısmından infaz kısmından bahsetmişsiniz. Orada nasıl güçlüklerle karşılaşılıyor?

Öksüzoğlu, Z.: İnfazı biz bilmiyoruz. Biz 24 saat içinde bize gelen evrakta karar vermek zorundayız. Uyap' ta onaylıyoruz. İnfaz savcılığına, aile içi şiddet savcılığına -Ankara' da öyle- bu düşünüyor. Onlar uygulamada her gün iki kere adliyeye geliyorlar. Verilen kararları alıyorlar. ŞÖNİM'e ve taraflara da gönderiliyor belli şartlarda. Mesela reddetmişse göndermiyor aleyhine tedbir istenene. Alıyorlar ve infaz ediyorlar derhal. Onlar gidiyor sonra bize sürenin bitiminde ya da infazın bitiminde evrak yine veren mahkemeye geliyor. Diyor ki tedbir süresi bitti. Uyguladım infaz edildi. Gidiyorlar uygulamada emniyetin sempozyumlarından bildiğim kadarıyla her korunan kadın bir polise zimmetleniyor. Telefon numarası veriliyor. Ama korumanın özelliğine göre, yakın korumaysa öyle bir şey değil. Bu normal yakın koruma verilen dışındakilerde diyor ki eşin, ekibe de haber veriliyor ordaki oturduğu yerdeki. Seni rahatsız ederse haber ver. Hemen hemen her gün de ekip arabası belli şekilde oradan geçiyor ve seni rahatsız etti mi diye gidip sorarak imzasını alıyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: M: Her gün mü yapıyorlar?

Öksüzoğlu, Z.: Hemen hemen her gün yapıyorlar çünkü infaz evraklarında oluyor bu. Cep telefonunu veriyorlar 24 saat esaslı ve polise telefon edildiğinde 5 dakikada ekibe haber veriyorlar. Ekip gelip müdahale ediyor ama bence öfkenin törpülenmesi, şiddeti uygulayanın rehabilite edilmesi lazım. Bu çok önemli bir ayrıntı, bu yetersiz bence. Tekrarını engellemek önemli bu konuda yeterince çalışılıyor mu bilmiyorum.

Dalkır Kahveci, A.: Kocaların şikayeti de bu kanun olmasa yuvamız yıkılmazdı yuvamızı yıkan kanun diyorlar.

Öksüzoğlu, Z.: Ama şiddeti normal algılıyorlar. Benim dosyamda, 6284 uygulamıştım adama, evden uzaklaştırmıştım. İri yarı bir adamdı. Dedi ki "ellerime bak, vursam kolunu bacağına kırarım iki tokat şiddet mi" dedi bana. Şiddet algısında problem var. O konuda bilmiyorum eğitim verilmesi lazım. En azından şiddet uygulayanın bir kursa eğitime bir şeye tabii tutulması lazım.

Dalkır Kahveci, A.: Acaba o da ne kadar etkili olur. Ataerkil zihniyet de bir anda eğitimle yok olmuyor.

Öksüzoğlu, Z.: Ama bir yerden başlamak zorundayız.

Dalkır Kahveci, A.: Cezaevinde bir röportaj yapılmış karısını öldüren koca ile, soruluyor “pişman mısın” diye, “hayır, ben onun yüzünden burada yatıyorum” diyor. Ceza evinde yattığı için eşini suçluyor hala.

Öksüzoğlu, Z.: Aslında bir şey söyleyim mi size, benim bu meslek hayatımda 30 yıllık hakimim ben bu gözlemimle hocalara da bunu söylediğim zaman, şey yaptılar. Aslında güçlü değil, güçsüz erkekler şiddet uyguluyor. Zayıflıklarını örtmek için uyguluyorlar. Çünkü güçlü erkek, fiziksel güç anlamında kullanmıyorum. Güçlü erkek aklıyla sorunu çözüyor. Kadın güzelse, akıllıysa ya da kendinden üstünse ya da karşılayamayacağı istekleri varsa kadına şiddet uyguluyor erkekler. Güçlü erkek problemi aklıyla çözüyor bir problem varsa. Zayıf erkekler şiddetle çözüyor.

Dalkır Kahveci, A.: Çocukta da aynı. İkna ederek çözemiyorsa şiddet uyguluyor çocuğa.

Öksüzoğlu, Z.: Aynen öyle, benim gözlemim bu. Bilimsel bir şey değil ama bu kadar meslek hayatım boyunca bunu gözlemledim. Güçlü güçlü erkek kesinlikle problemini konuşarak ya da parasıyla ya da başka bir şeyle çözüyor. Yürümüyorsa bitiriyor o işi ama zayıf erkek o zayıflığını örtmek için güç kullanıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Bu ekonomik zayıflık da olabilir.

Öksüzoğlu, Z.: Tabii ya kadın ayakkabı istiyor, çanta istiyor, ekmek parası istiyor. Erkek bunu karşılayamıyor, sonra kadına şiddet uyguluyor çünkü zayıf. Ekonomik zayıflığını örtmek için şiddet uyguluyor ya da kadın çok güzel mesela onun güzelliğini taşıyamıyor ya da çok akıllı. Mesela üniversite mezunu kadınlar da çok dayak yiyor. Eğitime de bakmıyor. Ben çok çok üst düzey insanların da eşlerine şiddet uyguladığını biliyorum. Karı- koca profesördü verdim kadının lehine koruma kararını. Var, her kesimde var.

Dalkır Kahveci, A.: Cinsel şiddet var yansımayan...

Öksüzoğlu, Z.: Çok var. Ensestin doğru yansımadığını düşünüyorum istatistiklere. Hep mesela mağdur hakları dinleme odaları yaptılar, adli görüşme odaları yaptılar. Mesela yönetmelik yayınlandı, ama aile mahkemeleri yok bu işin içinde.

Dalkır Kahveci, A.: Mecliste de mağdur hakları diye bir komisyon vardı. Bir toplantısına gitmiştim.

Öksüzoğlu, Z.: Vardı. Bence bu işlerin tek çatı altında toplanıp güzel koordinasyonla çözülmesi lazım.

Dalkır Kahveci, A.: Oradaki mağdurdan kastedilen benim izlediğim meclisteki panelde şu, terör mağduru olabilir deniyor. CMK hep sanıkları koruyor da müşteki tarafını korumuyor. Oradaki müştekiyi mağdur gibi görüyor. Bu konuyla hiç alakalı değil gibi...

Öksüzoğlu, Z.: ...Siz de yararlanabilirsiniz adli görüşme odalarından diyorlar ama yönetmelikte hüküm yok.

Dalkır Kahveci, A.: Görüştüğüm bazı yetkililer, kurumlar arası koordinasyon ve iş birliği eksikliği var dedi. Bütün kurumların birbirinden haberdar olmaması.

Öksüzoğlu, Z.: İşte aynısı söylüyorum. Bir çatı.

Dalkır Kahveci, A.: MEB'den gidip çoğunun kaydını yapan anneyi bulması babanın gibi.

Öksüzoğlu, Z.: Tabii adresini ortaya çıkaracak bilgilerin kayıtlarda gizli tutulması.

Dalkır Kahveci, A.: Veya sığınma adresinin kararda yer alması gibi birtakım şeyler olmuş.

Öksüzoğlu, Z.: Oluyor. Sığınma evi adreslerini bilmiyoruz ama. Adres bilgilerini gizle diyor avukat ama adres bilgilerini de dilekçede yazıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Evet, farkında olmadan bazen.

Öksüzoğlu, Z.: Ben mesela farkındalığı arttırmak için akademide anlatıyorum stajyer hakimlere, diyorum ki özellikle adres bilgisini gizlediğiniz, kimlik değişimi yaptığımız dosyaları ortaya koymayın. Sizin izninizle Müdürünüze tembih edin ya kasada tutsun aslında dosyalar alenidir ama bunda bir şeyleri gizliyorsun. Bunu kalemde farklı bir yerde muhafaza et. Senin izninle dosyaya bakabilsinler. Senin iznin olmadan önüne gelen o dosyaya bakmasın. Bir şeyler öğrenmesin. Burada gizlilik esas ama dikkatsizlik oluyor. Hakimde de oluyor, avukatta da oluyor. Müvekkili sığınma evindeydi. Sonra ona ayrı bir ev tutuldu. Dilekçeye evini yazmış. Koca zaten arayıp tehdit ediyordu. Dilekçede yazmış adresi. Ondan sonra adres bilgilerinin gizlenmesini istiyor. Boşanma dosyasına bakınca adam onu görecektir zaten.

Dalkır Kahveci, A.: Zorlama hapsinin uygulanmadığı söyleniyor?

Öksüzoğlu, Z.: Uygulanmıyor değil veriyor. Zorlama hapsinde uygulama birliği yok. Farklı görüşler var.

Dalkır Kahveci, A.: Şartları mı tam oluşmuyor acaba.

Öksüzoğlu, Z.: Bir kere ihlalin tespiti ispat, tebliğ edilme şartı arıyorsunuz mesela. Tebliğ edilecek ki aleyhine tedbir verildiğinden haberi olsun. Benim içinde bulunduğum bir grup diyor ki üç ay mı maksimum tedbir kararı verildi, zorlama hapsini de bu üç ay içinde hükmedebilirsin. Üç ay geçtikten sonra altı ay önceki bir eylem nedeniyle zorlama hapsi veremezsin. Zaten adı üstünde tedbire zorlamak için, ama bir kısım hakim de dosya üzerinden karar veriyor. Mesela ben de dahil savunma almadan kimseye hapis verilemeyeceğini düşünenlerdenim. Yani orada bir mekanizma geliştirilmeli. Karar tebliğ edilmiş ve bir ihlal de varsa mevcutlu getirilmeli mesela.

Dalkır Kahveci, A.: Bu bir de cezai müeyyide ise belki ceza hakimlerinin görevi.

Öksüzoğlu, Z.: Yok, Anayasa Mahkemesinin iki tane kararı var o konuda, iki kere Anayasa Mahkemesine gitti. Bu diyor bir tazyik hapsidir diyor Anayasa Mahkemesi. Tedbir kararına uymaya zorlamak içindir ve hukuki bir tedbirdir, verilebilir diyor. İki tane karar var o konuda. Böyle söylüyorlar. Yani uygulamada zorlama hapsi ile ilgili farklılıklar var. Verilmiyor mu, veriliyor. Çok gereksiz de, hiç tebliğ edilmemiş hiç haberi yok, zorlama hapsi veren var. Savunma almadan veren var. Ben savunma almadan verilemeyeceğini düşünenlerdenim. Sonuçta delilsiz, belgesiz verdiğiniz, size hiç tebliğ edilmeyen kararı ihlal edebilirsiniz. Haberiniz olmamıştır çünkü ve size hiç savunmanız alınmadan 15 gün hapis cezası verildiğini düşünün. Bu da insan haklarına aykırı çünkü.

Dalkır Kahveci, A.: Veya o aşamada taraflar barışırsa ne olur? Zorlama hapsi aşamasına geliyor ama diyor ki “biz sözlüydük bana şiddet uyguladı ama biz şimdi evleneceğiz ne olur kaldırım bu hapsi”.

Öksüzoğlu, Z.: O konuda da uygulamada farklılıklar var. Bazı hakimler diyor ki bunlar barışmışlar, içine girmek lazım ki ben de kaldırıyordum ama ben

Dalkır Kahveci, A.: Ya o esnada bir daha şiddet uygularsa bir de o ihtimal var.

Öksüzoğlu, Z.: Şöyle ben şöyle düşünüyordum. Siz eğer zorla getirip de vazgeçirmediğine kanaat ediyorsanız kaldırın ama zorla olduğunu hissediyorsanız kaldırmayın. Çünkü o dilekçeyi vermek için size geliyor zaten, görüyorsunuz. Diğer türlü hep evrak üzerinden görüyorsunuz. Boşanma davasında da tarafları bazen görüyoruz bazen görmüyoruz. Evrak üzerinden karar veriliyor. Aile içi şiddet mahkemeleri mevcutlu getirilirse o yüzden iyi olur ama 10 bin tane Ankara adliyesine dosya geliyorsa 10 bin tane karar verecek Bir iki değil dört beş mahkeme olması lazım.

Dalkır Kahveci, A.: Bir mahkeme kararı veriyor. O karara itiraz bir üst mahkemeye gidiyor. Bu konuda ne düşünüyorsunuz? Aynı hakim mi vermeli yoksa bir üst mahkeme mi?

Öksüzoğlu, Z.: Üst mahkemenin incelemesi, başka bir göz görsün oradaki amaç.

Dalkır Kahveci, A.: Kanunun şiddeti önlemedeki rolü hakkında ne düşünüyorsunuz?

Öksüzoğlu, Z.: Arttırdı diyorlar. Ben arttırdığını düşünmüyorum. Görünür hale getirdi şiddeti. Bence bu da önemli bir şey. Bir kişiyi bile korusa kardır. Ki ben koruduğunu düşünüyorum. Siz üç ay evden uzaklaştırdığınız insanı, -Türkiye’ nin büyük bölümü asgari ücretle geçiniyor sokakta kalıyor- ekonomik olarak sizi çok zor durumda bırakıyor uzakta kalmanız. Bence caydırıcı etkisi var. Kötüye kullanılmıyor mu kesinlikle kullanılıyor ama bir can bir candır. Aksi yönlerini konuştuk ama bence korumada rolü var.

Dalkır Kahveci, A.: Pek çok konuyu düzenliyor. Nikahsız beraberliklerin yararlanması güzel.

Öksüzoğlu, Z.: Eski erkek arkadaşınız nişanlısınız, eşiniz, imam nikahı ne nikahı dersiniz deyin, eş cinsel ilişkiler birlikte yaşayanlar hepsini kapsıyor. Israrlı takip çok önemli çünkü onunla ilgili bir kanun yoktu. Ama işte uygulamayı da iyi anlatmak lazım uygulamacılara. Mesela ben söylüyorum Adalet Bakanlığı bu konuda çok çalışıyor. Eleştiriliyoruz ama iki yıl önce yazı işleri müdürlerine, Türkiye’nin her yerindeki yazı işleri müdürlerine, ben dört hafta derse gittim Antalya’ ya toplumsal cinsiyet eşitliği ve 6284 ün uygulanması bırakın hakim savcıyı yazı işleri müdürlerine anlattık bunları. Ben gittim, başkaları da gitti.

Dalkır Kahveci, A.: Aslında kanun da müfredatla ilgili falan da kısımlar var. Toplumsal cinsiyet eklenmesi. Toplumsal cinsiyet çıkarılmış gerçi sonradan kadın erkek eşitliği.

Öksüzoğlu, Z.: Başbakanlık genelgesi var mesela o konuda.

Dalkır Kahveci, A.: Bu kamu spotları var sonra mesela.

Öksüzoğlu, Z.: Evet şiddetle ilgili TV de yayınlanıyor.

Dalkır Kahveci, A.: Yani eğitim kısmı da önemli tabii.

Öksüzoğlu, Z.: Ben o konuyu hep söylüyorum. Medyada da bu tartışıldı. Medyada da düzenleme yapmak lazım. Hep mağduru yansıtıyorlar ve ben dosyalarımda gördüm “Seni Münevver gibi yapacağım, seni Özgecan gibi yapacağım.”deniyor.

Dalkır Kahveci, A.: “Ayşe Paşalı gibi yapacağım.”

Öksüzoğlu, Z.: Ben mesela Ayşe Paşalı’nın kocasını hatırlamıyorum Münevver’ in katilini hatırlamıyorum. Özgecan katilini hiç görmedim ama Özgecan’ ı Münevver’i sürekli gördüm. Bence çok yanlış haberi böyle vermek. Sen faili göstereceksin ki o toplumun karşısında yaptığının yanlış olduğunu görecek. Münevver’ i nasıl kestiğini uygulamalı gösterdi televizyonlar. Böyle bir habercilik dünyada yok.

Dalkır Kahveci, A.: Yasaklanması lazım bence de

Öksüzoğlu, Z.: Basın özgürlüğü diye her şeyi hoş görüyoruz ama basın özgürlüğü, elbette fikir özgürlüğü sonuna kadar olmalı ama bunu göstermeniz teşvik edici oluyor. Sıradanlaşıyor. Olağanlaşıyor. Sırtından bıçaklanmış bir kadını göstermek, gözü mor bir kadını.

Dalkır Kahveci, A.: Ya da gerekçe koyuyor diyor ki “aldattığı için öldürdü.” Hak etmiş sanki kadın gibi.

Öksüzoğlu, Z.: Evet, dil de çok önemli. “Mini etek giydiği için dövdü” diyor. Bence aslında mağdur değil, fail teşhir edilmeli. Şiddet uygulayan çünkü çok özendirici. Dizi izliyorsun mafya, silah öldürme, kadına şiddet

Dalkır Kahveci, A.: Veya iki eş üç eş.

Öksüzoğlu, Z.: Evet, evimizin baş köşesinde. Bunlara sınırlama getirilmesi lazım. Siz 11 Eylül oldu. Bir tane ceset gördünüz mü?

Dalkır Kahveci, A.: Gerçekten öyle bir olay olmadı gibi.

Öksüzoğlu, Z.: 2700 kişi öldü dediler bir tane ceset gördünüz mü? Yani bizim bu konuda top yekûn hep birlikte yapmamız lazım. Sadece adli tedbir zaten olduktan sonra bize geliyor adliyeye.

Dalkır Kahveci, A.: Evet, önemli olan olmadan önce engellemek.

Öksüzoğlu, Z.: Çok önemli bence ama faydası yok diyemeyiz kanunun. Bence var. Ben ilk 4320 çıktığında biri benden evden uzaklaştırma talep etmişti. Bu nasıl bir kanun, nasıl uzaklaştırılır diye düşünüyordum ama bu konuda çalışıp farkındalığım arttıktan sonra

Dalkır Kahveci, A.: Ki doktor raporu aranıyordu o zaman.

Öksüzoğlu, Z.: Uygulamada Kanun öyleydi.

Dalkır Kahveci, A.: Ki o bile devrim niteliğinde gelmişti. Ben ilk çıktığı zamanı hatırlıyorum.

Öksüzoğlu, Z.: Tabii farkındalık da arttı. Hakimlerde de bu konuda, akademide çok spesifik bir konu. Öğrenciler hayret ediyor. Mesela üniversitede bu ders size anlatıldı mı diyorum. İlk sorduğum sorulardan biri. Sadece Ankara Hukuk’tan gelenler biz biliyoruz diyorlar. O da Gülriz Hoca’nın dersine girenler.

Dalkır Kahveci, A.: Evet, aldılarsa kadın araştırmaları dersini, yoksa medeni hukuk içinde anlatılıyor mu bilmiyorum. Yok yani.

Öksüzoğlu, Z.: Hiç yok. Aile Bakanlığı bu konuda kitapçık hazırlıyordu. Gülriz Hoca yazıyordu. Bir proje hazırlıyordu hatta biz de Nevin Hanım, -10 Aile mahkemesi hakimi-, ben, Aile içi şiddet savcısı Zeynep Hanım, biz de katkıda bulduk. Geçen sene mayısta yayımlanacaktı. Hala bitmedi sanırım proje. Bilemiyorum bir kaynakça da yok bu konuda. Hakimlere yol gösterecek bir şey yok. O yüzden Bakanlık sürekli ders veriyor artık. Spesifik bir konu akademide ders var ve meslek içi eğitim geçen sene mesela başladı yeniden. Kura çekip kürsüye gidenlerle. Meslek içi eğitimde de biz anlattık 6284' ü.

Dalkır Kahveci, A.: Din faktörü Türkiye’de ne kadar önemli?

Öksüzoğlu, Z.: Bence dinde şiddet yok ama birilerinin işine geliyor bence öyle kullanmak. Yani peygamber ya da Kuran dayak cennetten çıkmadır demiyor. Cennet anaların ayağının altındadır diyor ama bence bu erkeklerin işine geliyor ve kötüye kullanıyorlar diye düşünüyorum yani hiçbir dinde yok. Öbür dinlerde de yok. Şiddeti normal gören bir din yok bence ama birilerinin işine geldiği için din kisvesi altında her şeyi söylüyorlar. Doğru değil. Dinin kaynağı o bu adam değil yani. Kuran, peygamber, onlarda da böyle bir şey yok yani.

Dalkır Kahveci, A.: Doğu Batı farkı var mı acaba ülkede, bu Doğu’ daki aşiret kültürünün etkisi.

Öksüzoğlu, Z.: Her yerde var.

Dalkır Kahveci, A.: Gerçi büyük şehre taşınmış doğulular da var. Ben geçen sen istatistiklerine baktım, yine Ankara, İstanbul ilk sıralarda.

Öksüzoğlu, Z.: Tabii göç çok fazla. Her kesimde var. Ağırlık eğitim seviyesi düşük insanlarda ama dediğim gibi iki profesörde bile var. Tabii aileden aldığımız kültürde var. Normal karşılamak da var. Sizin babanız annenizi dövüyorsa bu olağan geliyor. Siz de eşinize ya da çocuğunuza şiddet uyguluyorsunuz. Yapar yani kadınların da etkisi olduğunu gördüm şiddette. Bunca yıl boşanma davalarına bakan biri olarak kocalar anneleri ve eşlerinin arasında kalıp annelerinin teşvikiyle eşlerini dövüyor bazen. Kayınvalide de kendi kayınvalidesi teşvikiyle kocasından dayak yiyor. Bir kısır döngü bu. Halbuki kendisi de şiddete uğrayan yapma başkasının çocuğu da kıymetli demesi lazım. Onu koruması lazım.

Dalkır Kahveci, A.: Sonra da gelini suçluyor. “Benim oğlumu sen nasıl polise verirsin” diyor.

Öksüzoğlu, Z.: Tabii.

Dalkır Kahveci, A.: Benim bir dosyamda öyle olmuştu.

Öksüzoğlu, Z.: Ben de çok rastladım. Kadın çok içki içip şiddet uygulayan bir olayda kayınvalide geline diyor ki “kızım 50 yaşına gelince, kayınpederin de öyleydi. Bunların cinsi böyle, sabret, katlan” diyor. Var yani her kesimde. Biz kırsal kökenli bir aileyiz ama bizde yok yani böyle bir kültür yok. Anne çok önemli bir figür bizde. Ataerkil gibi görünür ama anaerkiliz aslında. Kendi ailem için söylüyorum. Yani yok çevremde yok mesela.

Dalkır Kahveci, A.: Naide Opuz kararını incelediniz mi?

Öksüzoğlu, Z.: Biliyorum o kararı.

Dalkır Kahveci, A.: Bu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine...

Öksüzoğlu, Z.: Evet, etkin koruma sağlamadığı için Türkiye mahkûm oldu. Önemli bir karar o. Çok çok önemli.

Dalkır Kahveci, A.: Evet ondan sonra bu polis eğitimleri arttı sanırım. Karardan sonra.

Öksüzoğlu, Z.: Mesela 6284'ten önce polis diyordu ki "aile içi şiddet olur her ailede, biz karışmayız gidin halledin" ama bu kanundan sonra ben Ankara polisinde rastlamadım. Rastladıysak da çok nadir. Polislere o eğitim verildikten sonra ama var yani.

Dalkır Kahveci, A.: İstisnalar oluyordur. Sığınma evi yetkilileri de kadının adresini koca polisten öğreniyor diye şikayetçi. Kocanın poliste bir tanıdığı varsa yakını varsa bir şekilde öğreniyormuş. En yakın sığınma evi nerededir diyor. Polis de söylüyor.

Öksüzoğlu, Z.: Zaten Ankara'da diyorlar ki terminale git, taksiciye sor, seni sığınma evine götürür. Öyle diyorlar. Biz bilmiyoruz adreslerini ama öğreniliyor. Götürüyorlar herhalde insanları. Aslında sığınma evleri olmalı. Ben mesela Hollanda'da o uygulamayı gördüm. Beyaz ev uygulaması diyorlar.

Dalkır Kahveci, A.: Burada da bir çelişki yok mu neden sığınma evine kadın gidiyor.

Öksüzoğlu, Z.: İşte onu söyleyeceğim. Zaten mağdur bir de gidip 30 kişinin kaldığı her çeşit insanın kaldığı yerde

Dalkır Kahveci, A.: Evini düzenini bozuyorsun.

Öksüzoğlu, Z.: Aslında kocaları göndermek gerek.

Dalkır Kahveci, A.: Bunu söyleyen sığınma evi yetkilileri de oldu ama düşünüyoruz. Kocayı ne kadar tutabilirsin orada. Ceza evi gibi bir yer koca için. Kapıda gardiyan yok.

Öksüzoğlu, Z.: Ama en azından barınır orada. Sokakta kalıp da öfkeyle iyice.

Dalkır Kahveci, A.: Aslında uzaklaştırınca oraya göndermek lazım kocayı. Son olarak söyleyeceğiniz şeyler varsa bitirelim.

Öksüzoğlu, Z.: Bu iş sadece kollukla, adliyeyle, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığıyla olacak iş değil. Bunun eğitim ayağı var. Sağlık Bakanlığı ayağı var. Mesela uyuşturucu ile ilgili ciddi sıkıntılar var. Uyuşturucu kullanan çocuklardan anne babaları korumaya çalışıyoruz. Bunun asayiş ayağı var. Çok kapsamlı ve geniş bir şey bu. Herkes topu birbirine atıyor. Koordinasyon da yeterince yok. Koordinasyonu sağlayıcı bir çatı olması lazım. Mücadeleye devam. Yapacak bir şey yok. Eğitimlere devam, mücadeleye devam. Ana sınıflarına bence toplumsal cinsiyet eşitliği koymak lazım. İtalyan çocuklara bir kıza şiddet uygula diyorlar. Çocukların hayatında şiddet yok. Şiddeti öğreniyoruz biz. Doğasında yok insanın şiddet ama biz bunu öğreniyoruz. Ta ana sınıflarından eğitim vermemiz lazım. Çok geniş kapsamlı bir şey. Düşünmek ve akıllı adımlar atmak lazım.

Dalkır Kahveci, A.: Çok teşekkür ederim.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Soyisim, İsim : Ayşegül Dalkır Kahveci
Uyruğu : T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri : 22/01/1971 Kozan/ADANA
Telefon Numarası : 0507 261 79 89
E-posta : ayseguldalkirkahveci / hotmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	Ankara Üniversitesi	
Bölüm	Hukuk Fakültesi	1993

İŞ DENEYİMİ

Yıl	Yer	Pozisyon
1993	ANKARA	Avukat
1998 - Halen	Dalkır Hukuk Bürosu	Yönetici Avukat

YABANCI DİL

İngilizce

HOBİLER

Kitap okumak, dans, müzik, tasarım, dekorasyon